

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

KAAN ARSLANOĞLU
KUŞ BAKIŞI

BÖTÜN YAPITLARI • ROMAN

KAAN ARSLANOĞLU

KUŞ BAKIŞI

2. BASIM

Kaan Arslanoglu
Kuş Bakışı
Yayıma Hazırlayan: Kaan Özkan

İthaki Yayınları - 405
Edebiyat - 324
ISBN 975-273-195-3

2. Baskı Şubat, 2006, İstanbul

© İthaki, 2006, İstanbul
© Kaan Arslanoglu 2005

Yayıncının yazılı izni olmaksızın alıntı yapılamaz.

Yayın Koordinatörü: Füsün Taş
Sanat Yönetmeni: İbrahim Çeşmecioğlu
Sayfa Düzeni Ve Baskıya Hazırlık: Cemile Öz
Kapak, İç Baskı: İdil Matbaacılık
(Penguin Kitap-Kaset Bas. Yay. Paz. Tic. Ltd. Şti.)
Cilt: Yıldız Mücellit

İthaki Yayınları:
Mühürdar Cad. İlder Ertüzün Sok. 4/6 34710 Kadıköy İstanbul
Tel: (0216) 330 93 08 – 348 36 97 Faks: (0216) 449 98 34
ithaki@ithaki.com.tr – www.ithaki.com.tr
Dağıtım:
Çatalçeşme Sok. Yavuz Han 26 Cağaloğlu-İstanbul
Tel: (0212) 512 76 00 Faks: (0212) 519 56 56
ithakidagitim@ithaki.com.tr

Kaan Arslanoğlu

KUŞ BAKIŞI

Kaan Arslanoğlu

1959 Bartın doğumlu. Düzce nüfusuna kayıtlı. Babası orman mühendisiydi. Çocukluğu ve ilköğrenliğı Bartın, Karadeniz Ereğlisi, Silifke, Bilecik, Hendek, Adapazarı, Sivas ve Bursa'da geçti. 1977 yılında Cerahpaşa Tıp Fakültesi'ne girdi ve 1984'te mezun oldu. Aynı yıl evlendi. Mecburi hizmetini Eskişehir Beden Terbiyesi İl Müdürlüğü'nde yaptı. Ardından, 1986'da Bakırköy Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesi'nde psikiyatri uzmanlık eğitimine başladı ve 1990 yılında uzmanlık eğitimini tamamladı. Askerliğini Samsun, İzmir ve Ağrı'da yaptı. 2000 yılına dek devlet hizmetinde mesleğini sürdürdü, ardından özel çalışmaya geçti. Yazarlığa ilk romanı *Devrimcileri* yazmaya başlayarak 1984 sonunda adımını attı. Bu romanı 1988 Şubatı'nda yayımlandı. *In Vivo*, *Hekim Forumu*, *İnsancıl*, *Evrensel Kültür*, *Söz*, *Solak*, *Adam Sanat*, *Varlık* gibi birçok dergide makaleleri yayımlandı. Halen sekiz romanıyla birlikte, ağırlıklı olarak psikiyatri, psikoloji, felsefe ve estetik üzerine dört kitabıyla, yayımlanmış toplam 12 kitabı bulunmaktadır. Tüm çalışmalarında üstünde en çok durduğu konular politika, psikoloji, kişilik ve insan doğasıdır. Öğrencilik yıllarında yaptığı aktif siyasetin ardından, 1987 yılından bu yana İstanbul Tabip Odası'nın birçok organında çalıştı, pek çok eyleminde yer aldı. 2005 Şubatı'nda hekimlik-psikiyatri mesleğini bıraktı, yalnızca yazarlık yapmakta

Yayımlanmış yapıtları: *Çağrısız Hayalim*, *Devrimciler*, *Kimlik*, *Kişilikler*, *Kuş Bakışı*, *Öteki Kayıp*, *İntihar*, *Politik Psikiyatri*, *Psikiyatri Elkitabı*, *Yanılgının Gerçekliği*, *Yoldaki İşaretler*, *Futbolun Psikiyatrisi*.

KADIN I

Kanatlarını iyice gerdi, aşıya yeşil sessizliğe süzöldü. Ağaçlar okşanası tepeleriyle altında kayıyor. Rüyası. Sık gördüğü güzel rüyalarından biri. Dün geceydi, şimdi anımsadı. Ağaçların arasından damları zor seçilir evler başladı, sonra evlerin sıklığı arttı, yeşilliğin okşanasılığı ile pencerelerdeki sıcak ışıklar derinden duyulur bir coşkuyla birbirine karıştı. Üç dört katlı bir ev. Dalların, kimi pencerelerini kapattığı bir apartman. Yaklaştı, yaklaştı, havada asılı kaldı, pençeleriyle pencerenin denizliğine tutundu. Köşelerdeki iki kumaş abajurun aydınlattığı güzel döşenmiş bir salonun dış yanında. Raflar kitaplarla dolu, üstünde yayılma arzusu veren rahat bir divan, koltuklar, ağaç bir büfe, üzerinde içki şişeleri. Dışarıda hava soğuk mu soğuk, yine de camın gerisindeki ılık havayı sanki kanatlarının altına çekebiliyor. Bir müzik sesi geliyor ve zor duyulur insan sesleri. Sesler? Ses? Evin arkadaki bir bölümünden, mutfaktan, yatak odasından? Az sonra çıkacaklar ortaya, çıkacak. Çıkacaklar ve onları görecek, onu? Kimler, kim? Bir aile. Yalnız bir kadın? Şu koltuğa oturacak, birkaç adım ötesine, onu pencerede fark etmeden dergisini karıştırmaya başlayacak. Genç bir kız. Budanmış özlem dalları-

nın var olmayan uçları acıdı. Neye yarar! Arada cam. Dışansı dondurucu soğuk...

Dişini dikkatlice fırçaladı. Melih kızıyor, o yüzden, yoksa umurunda değil hiçbir şey. Gerçi kendine bakmak, temiz ve özenli görünmek fena alışkanlık sayılmaz, biraz zaman tükettikten sonra böyle bir şey için, o da hoşnut kalıyor halinden, fakat bazen boşa harcanan dakikalara yanyor. Temizliğin gereğini bir ölçüde anlıyor, iğrenme duygusunu da; ne var ki, salt başkaları için özenli görünmeyi anlayamayacak. İnsanlar ne denli gereksiz şeyler için ne kadar çok zaman harcıyorlar. Elinden gelse tuvalete bile gitmeyecek, ne var ki gelmiyor. Mutlak gerekli. Bir vakit sonra dayatıyor, sonra da ferahlıyor kişi. İnsanın ömrü zaten daralmalar ve ferahlamalar arasında geçmez mi biteviye? Yine de genel yerlerde yüznumaraya girme düşüncesi bir felaket. Gerçekte böyle şeyler gelmez başına, durumu ona göre ayarlar. Yalnızca temizlik takıntısından değil, bazı zaman ve durumlarda temizliği tümüyle gözden çıkarabilir, ancak, insanın en zayıf anıdır hacet görmek, tuvalette bulunmak, başkalarının yanında ya da başkalarının bildiği, görebileceği durumda ve ayrıca, büyük aşağılamadır insanın özüne. Herkes her zaman yaptığı için alışılmış bir şey. Çokları rahatsızlık duymaz. Fakat bir insan tuvalet fobisiyle gelse onu tedavi etmeye çalışır, eder de, üstelik hiç de azımsanamayacak orandadır tuvalet fobisi kurbanları, sormazsan söylemezler ha, sorarsan açılırlar, pek çok bireyde görürsün, hiç ummadığın kişilerde. Evet, büyük bir zayıflıktır helaya gitmek, hele başkalarıyla birlikte. Umumi bir tuvalet! Elini yıkıyor-sundur, biri yandaki kabinde osurur ya da pırt, cart curt sesler çıkarır. Aynı kişi, yani sesin sahibi (o ses sahipli olmaktan çıkmıştır, bıraktığı öteki şeylerle birlikte, sahi neden yalnızca atıkların ortaklaşalığı genel kabul görür toplumlarda?), evet aynı ki-

şi büyük bir doğallık içinde çıkar birkaç dakika sonra. Pisuarı gidersin örneğin, yandaki işer, idrar akışını görürsün az ötede ip gibi, sonra genellikle dudaklarının ucuyla işedikleri noktaya tükürürler, daha doğrusu, dudaklarının ucuna getirdikleri az bir miktar tükürüğü hafif bir dil hareketiyle iter, aşağıya düşürürler. İnsanoğlu bu, aşağılamamak için kendini en olmadık şeylere büyük bir doğallık havası verir. Herkes her zaman yapıyor diye en garip davranışlar batmaz göze, kimseyi rahatsız etmez. Tuvalet bu, yapılacaksa bir şekilde yapılacak. Tuvalet ve banyo burada aynı bölümde. Küçük tuvaletini küçük tuvalette yapar, büyük tuvaleti için kullanmaz iki tarafı da. Birisi öyle bir şey yapıyor sanmasın diye (örneğin sekreter kız) banyonun kapısını aralık tutar elini yüzünü yıkarken, dişlerini fırçalarken.

Halka açık tuvaletlere giremediği için yolculuklara çıkamayan bir hastası geldi aklına. Adamın tuvalet korkusuyla boğuştuğu, dördüncü görüşmede ortaya çıkmıştı. Başvuru yakınması: Uykusuzluk. Ne alaka! Bayağı alakalı. Uyku bazıları için kaçıştır, bazıları içinse unutulmuş, unutulmak istenen gündüzki utançların, korkuların, acıların, yuvalarından ayrılıp karanlıkta yarasarlar gibi uçuştukları bir karabasan. Sonra o pazarlama müdürü: Bir toplantı sırasında herkesin ortasında osuruğunu kaçırdığı için yerin dibine geçmekten beter olan. Yirmi-yirmi beş yıllık emeğinin, saygınlığının tek bir yellenmeyle uçup gittiğini düşünen. Haklıydı da. İnsanın bin bir özveriyle koruduğu erdemleri o kadar ilgi çekmez, destek görmez de bir açığı yakalanmaya görsün... Pırt ve bitti... Üstelik hiç kimseye soramamış, ses gerçekten duyuldu mu diye. Sonra bir takıntılı hastası daha: İki-de bir altına kaçırıldığını sanan, üstelik leke, pantolonuna geçti mi geçmedi mi diye kendini yiyip bitiren. Hiçbirinin duyguları benliğine çok uzak değil. Hepsini anlayabiliyor; şükür ki, hiçbi-

rini hastaları kadar yoğun yaşamadı. Kabak çekirdeklerinin kabukları girmiş diş aralarına, yeşil iç kabukları; ağzını çalkalayınca beyaz köpüklerle birlikte döküldüler. Yüzünü de yıkadı ve çıktı. Odasında kağıt peçeteler bulunduruyor, şu, kutu içinden çıkanlardan, ilaç firmalarının getirdikleri; onlarla kurulayacak suratını. Koridorda sekreter önünü kesti.

“Nihat Bey, on sekiz hastanız geldi; alayım mı içeriye?”

Bir an için irkildi. Tuhaf bir yanlış anlama. On sekiz hastanın birden salonda beklediğini görmek; katlanılmaz bir kabusa dönerdi herhalde akşamı. Üst üste iki hastaya zor dayanıyor. On sekiz yerine yalnızca tek bir hastasının beklediğini bilmek az önceki sıkıntısını biraz olsun yatıştırdı.

“Olur olur; yalnız birkaç dakika sonra. Önce yüzümü gözümü bir kurulayayım.”

Odasına döndü. Peçeteler bitmiş. Reçete kağıdıyla kurulayacak artık. Melih görse ona da kızar. Kapıyı kapattı. Nereden görecekti. Elinden gelse bir kamera yerleştirir şuraya. Reçetelerle yüzünü kuruladı. Gülümser gibi gerildi dudakları. Ha reçete, ha peçete. Melih bunu anlayamıyor. Söylese, gülmez ve çocukluk, der. Bir kahkaha attı. Yüksek sesle ve çok kısa süren bir kahkaha. Birkaç ıslak reçeteyi buruşturup çöp kutusuna fırlattı. Attı ama üstünü bir şeylerle kapatmalı. Yoksa, Melih görür, o görmezse sekreter gammazlar. Görürse görür dedi içinden. Bu Melih korkusu da fazla oluyor artık ve bana hiç yakışmıyor. Melih, diye yineledi içinden. Hastayla görüşüyor ama kendi hasta! Pencere-leri açık bir odada birdenbire kapı açılmış ve sert bir hava akımıyla kağıtlar, perdeler uçuşmuş, her şey birbirine karışmış gibi bir boran doğdu bilincinde, düşünceler duygular yerlerinden kopup sağa sola hızla yalpaladılar, sonra kapı kapandı ve her şey yerli yerine oturdu.

Koltuğuna geçti yerleşti. On sekiz hastası demek. Bu da yeni. Bir kadın. Az sonra girecek. Evlidir. Otuz-otuz beş arası yaşta. Hayır otuz beşin biraz üstünde. Evet evli ve ilişkileri sorunlu. İnsanlar hakkında önyargılar kazılı, bilinç labirentlerinin buklunlerinde. Kırk yılın ay ay, gün gün acıtarak çaktığı. Ama kakılı olanlar genel yargılar. Genele ilişkin. Tek tek insanlara olumsuz yargıyla yanaşmaz ilkin. Biri gelecek, bir kadın, bir kadını yeğlerdi ama kadın çıkmazsa yoluna, bir erkek de olabilir. Gelecek ve yaşamın bir anlam taşıdığını, içinde, bağrında bir anlam taşıdığını görecektir onunla. Yaşamın ve insanın. Neden işte bu kadın olmasın?

Kapı açıldı, sekreter bir kadını içeriye buyur etti. Nasıl kestirebilmişim saçlarının kumrallığını. Gerçi, boyadır ama asıl rengi bundan pek farklı sayılmaz sanırım. Yaşı da kestirdiğim gibi. Otuz beş. Altındaki blucinin yıpranmış açık mavisi bile...

Masanın tam karşısındaki berjer koltuğa oturdu. Güleç bir anlatım yerleştirmek istiyor suratına, ne var ki, karşısındakinde iyi niyetini destekleyecek herhangi bir duygulanım belirtisi göremiyor. Yerinde kıpırdandı; rahat bir koltuktu, ancak, bir muayene odası koltuğuydu ne de olsa, az sonraki konuşmaya uyum sağlamak zaman alırdı içinde.

"Doktor Nihat Bey, değil mi?"

"Kim Doktor Nihat Bey?"

"Siz?! Siz Doktor Nihat Bey değil misiniz?"

"Evet, bundan bir şüpheniz mi var?"

"Yok, şüphem yok, rica ederim. Tabelada isminizi göremedim. İkinci kez sormak istemedim sekreter hanıma. Sizden de bir ses çıkmayınca hani girerken, bir yanlışlık olmasın dedim "

"Kime dediniz?"

"Mahsus yapıyorsunuz! Kendi kendime."

“Ha, evet, anlıyorum.”

Acaba Melih sınamak için beni, ayarladığı kişileri mi gönderiyor bazen? Yapar mı böyle bir şey? Neden yapmasın, insanoğlu bu! Niye gelsinler ki serseriler? Para karşılığı. Cimridir Melih. Aklından geçse bile böyle bir şey için tek kuruş vermez.

“Ben sorunlarımı anlatmaya başlamalıyım, değil mi? Bir sorunuz yoksa başlayabilirim.”

“Sorum var. Yani şey... Ilgisiz gibi gelebilir, ilk soru anlamında. Saçınız boyalı mı?”

“Evet, neden sordunuz? Boyası geçmeye başlamış değil mi? Bugünlerde biraz ihmal ediyorum her şeyi.”

“Onu fark etmedim ben. Önceki rengi neydi?”

“Beyazları mı kastediyorsunuz?”

“Yok hayır, beyazları gerçekten göremiyorum buradan. Önceki rengi neydi, onu merak ettim.”

“Buna benzer bir renk. Belki bir ton farklıdır. Doğal olsun istedim.”

“Tahmin etmiştim. Evlisiniz değil mi?”

“Evet evliyim. Sekreteriniz bazı bilgiler aldı benden, ondan öğreniyorsunuz herhalde.”

“Evet öyle sayılır, siz anlatın kaldığınız yerden.”

“Daha başlamadım ki bir yerden,” diyerek güldü kadın.

Nihat da hafifçe gülümser gibi yaptı.

“Başlamadığınız yerden başlayalım o takdirde.”

“Ben bu odayı farklı sanmışım. Döşenişini demek istiyorum. Divan var filmlerde, kişi yatıyor, orada konuşuyor, divanda.”

“Öylesini mi tercih ederdiniz?”

“Hayır böylesini tercih ederim. Divanda insan fiziksel olarak daha rahat hisseder herhalde kendini. Belki ruhen de öyle, daha rahat konuşur, ama bana göre değil. Ben divana yatsam savun-

masız hissederim. İnsan savunmasız hissedince kendini konuşmaz ki, yani çekinmez mi her şeyi anlatmaya? Ama bir bildikleridir elbette, herkes benim gibi düşünmüyordur. Belki divana uzansam ben de rahat anlatabilirdim. İnsan göz göze kalmıyor ya, bilemiyorum.”

“Göz göze konuşmak daha iyi, yüz yüze demek istiyorum. Benim dikkatim çabuk dağılır. Sanırım başka terapistlerinki de öyle. Hasta bir şeyler anlatır, dikkati dağılmış doktor kendi sorunlarını düşünür.”

“Sizde de oluyor mu bu?”

“Karşılıklı otururken bile oluyor.”

“Peki, ben nasıl anlayacağım konudan uzaklaştığınızı? Sizi uyarmalıyım, öyle değil mi? Dalgınlığınız zaman mesela.”

“Bunu fark edebileceğinizi sanmıyorum. Dikkatli bakarmış gibi, dinliyormuş gibi görüldüğüm anlarda da anlattıklarınıza ilgimi kaybedebilirim.”

“Kısmen?”

“Hayır, tamamen.”

“Ya! Çok açık sözlüsünüz.”

“Sordunuz, söyledim. Başkası olsa, yok olmaz öyle şey der ama yalan söylemeye ne gerek.”

“Peki o zaman, niye geldim buraya, bir sakıncası yoksa doğrudan konuya girmek istiyorum.”

Belli belirsiz başını salladı Nihat. Durgun ve sığ düşüncelerinin arasına tül gibi ince bir perde girdi çıktı, bir yandan çekilmiş hızla öbür yandan çıkarılmışçasına, öyle ki, böyle bir perde sürülmüş müydü, üstünde bir hayal belirmiş miydi, yoksa ona mı öyle gelmişti; önceden iyi tanımasa, ne geçtiğini çıkaramazdı. Kadın mutfakta çay demliyor, galiba kahvaltı hazırlıyor. Bir adam orta yaşlı, orta boylu, girdi içeriye, günaydın demeden

oturdu masaya. Suratı asık. Kadın iç geçirdi belli etmek istemedi ona.

“Eşimle aramda problemler var.”

Nihat yine gülümser gibi oldu, yüzünde belirsiz bir yumuşama...

“Sıkıntılarım iyice arttı. Uykularım zaten bozuktu. Düşünüyorum, yolunda gitmeyen bazı şeylere bağlıyorum. Bu bazı şeylerin en önemlisi ilişkimiz. Bilmiyorum, belki farklı nedenlere bağlamak gerekir, ama evliliğimiz sorunlu. On üç yıllık evliyiz. Her şey iyi gidiyordu. Evliliğimiz yani, iyi gidiyordu. En azından çevremizdeki insanların çoğundan iyiydik. Başka evliliklerle karşılaştırıyorum da... Evlilik böyle olur, arada sırada bazı problemler çıkar, diyordum kendime. Ara sıra kriz çıkabilir veya ne bileyim, kriz olması şart değil, çözölemeyen problemler... Üst üste yığılır. Yani, uzatmayayım. Benden bıktı sanıyorum. Bıkması normal. Bıkabilir. O kadar yıllık beraberlikten sonra. Ama bir biçimde ilgi göstermesi gerek. Belki de yanlış düşünüyorum. Bıkmışsa neden ilgi gösterebilir ki!”

Doktor dalgın bir yüzle bakıyordu. Karşısındakinin yüzüne değil, sanki arkasındaki duvara. Tam öyle de sayılmaz. Vesikalık resim çekilirken objektifin yukansında bir yeri imleyen fotoğrafçıya uyar gibi kadının gözlerine değil, başının biraz üstüne. Güzel bir kadın sayılırdı. Kumral, hafif toplu, yine de düzgün. Bakımlı. Konuşurken daha mı çekici?

Kadının güzel bir kadın olduğunu düşünmüştü ilkin. Şimdi aklı aynadaki suratındaydı az önce gördüğü. Genelde en önde duran hayalde. Karşısındakinin çekiciliğini lark ettiğinde birden aklına onun kendisini nasıl gördüğü sorusu gelmişti. Ardından da aynadaki suratı. Ne zamandır sevmezdi. Özellikle gözlerini. Soğuk, ilgisiz, donuk gözlerini. Bir maske biçiminde, vesikalık

fotoğrafına bakılarak yapılan bir maske biçiminde yüzüne yapıştırılmış suratı ve o surata bile yabancı, kendinin olmayan gözleri. Korkutucu! Bazen. Genellikle ne korkutucu, ne sevimli, ne cana yakın, biraz sinir bozucu bir surat. Aslında düzgün bir yüzdü, yakışıklı denebilecek bir yüz. Fakat o gözler, başkasından ödünç alınmış gözler, göz çukurlarına takılmış o yuvarlaklar baktıkça, sanmıyordu ki hiçbir kadın yakışıklı bulsun. Anlatmayı sürdürüyor. Şimdi sustu.

“Daldınız galiba, beni dinlemiyorsunuz. Çok mu hızlı başladım, sıkıyor muyum sizi?”

“Siz? Hayır, devam edin.”

“Neden peçeyle dolaşıyorsun?” “Bu peçe değil, maske,” dedi kız. “Ne fark eder, niye takıyorsun onu?” “Mikrop kapmamak için. Doktorlar hiç çıkartmamamı söylediler.” “Sokakta da mı?” “Evet, sokakta da, ama özellikle burada. Evde çıkartabiliyorum.” “Biz niye takmıyoruz peki?” “Ama ben hastayım.” “Ben de hastayım.” Kız, yüzünü buruşturmuştu maskenin üstünden de belli olacak kadar, “Üüff,” demişti, “sıkıldım senden. Amma da soru soruyorsun.”

Birkaç parmak uzundu. Yaşıtları arasında kendinden boylu kızlar sinirini bozuyordu. Moralini de. Belki yaşça azıcık büyüktü bu kız, ama olsun, ne fark eder, çocuktu yine de ve kendisinden uzundu. Boş koridorda dolaşmak sıkıcı. Zaten ne zaman bir hemşire ya da doktor çıksa karşısına, hadi bakalım buralarda dolaşma, gir içeri, diyor, gir odana! Odası, koridordan da bunaltıcı. Dört yatak, üçü dolu. Kendisi dışında ağır hasta bir çocuk, neredeyse hep uyuyordu, başında refakatçisi, refakatçi sözcüğünü de ilk kez burada duymuştu, refakatçi, yani annesi, başka bir çocuk daha, o da erkek ve yaşça bayağı büyük, onun refakatçisi yok, ama hoyrat hoyrat bakıyor yüzüne, fazla konuşmuyor, ko-

nuşunca da incitici kaba sözler çıkıyor ağzından. Hatta, "Döverim seni," dedi bir defasında, kalkmaya yeltendi. Bereket, o da epey hasta, bereket, kalkamadı. Koğuş pis kokuyor, ter kokusu, ilaç kokusu, hiç alışık olmadığı başka kokular. Refakatçi de kokuyor. O yüzden, genellikle kapının önünde, koridorda dikiliyor. Ara sıra odadan çıkmış öbür çocuklarla konuşuyor, ama kimsenin odasına girmiyor, babası yasakladı. Babası aslında ona özel bir oda ayarlayabilirdi, şimdi böyle düşünüyor, adamın ayrıcalık düşmanlığı hastalık ölçüsünde, oğlu da başkalarıyla birlikte yatmak zorunda. Kız demin tuvaletten geldi, şimdi yine çıktı, hemşire bankosuna yaklaştı. "Annem gelmedi mi?" Hemşire yanıtlıyor: "Gelse odana gelirdi değil mi, mantık var mı bu sorunda?" "Telefon edebilir miyim o zaman?" "Hayır, mesai bit-sin, gelmezse o zaman ederiz." Bu kız ilgisini çekiyor. Yüzü hep maskeli. İncecik tüylerle kaplı izlenimi veren yumuşak bir pijama giyiyor, krem rengi üstüne minnacık hayvancıklarla desenli. Saçları kısacık, biraz seyrek, düz, rengi koyu kahve. Teni öylesine beyaz ki, yanında pijaması sapsarı kalıyor. Giysisi kadar yumuşak bir kız olmalı. Dün yatış işlemleri yapılırken yanından geçmişti, koluna sürtünmüştü hafifçe. Yumuşaktı. Demin niye hiç yumuşak değildi, "Senden sıkıldım," derken. Bak, döndü, yatağına gidiyor. Yaklaştı, bir şey daha sormalı, ama ne? Bir yandan da terslenmekten korkuyor. Kızın gözlerini gördü yakından. Islaklar. Hafif bir hıçkırık duyar gibi oldu. Ses edemedi, kız, odasına girdi, aralık kaldı kapısı. Başını içeriye uzattı, kız yatmış, yorganı üstüne çekmek üzere. "Girebilir miyim?" "Hayır. Buraya girmek yasak." "Niye ama?" "Yasak işte. Beni konuşturup yoruyorsun." O sırada hemşire belirdi arkasında, elinde serum şişeleri, başka küçük paketler ve kutular. "Açar mısın şu kapıyı." Açtı sonuna dek kapıyı. Hemşire birkaç kutuyu düşürmek üze-

re. "Tut şunları, yatağın üstüne bırak." Seve seve kapı kutuları, girdi içeriye hemşirenin önünden. Kızın yatağının başucunda şimdi. Hemşire serumları hazırladı, içine ilaçlar şırınga etti, serum askısını çekti hastanın yanına, hiç ses yok kızda. Yüzü maskeli, gözleri tavana bakıyor oynamadan, onunkiler de kızın yüzüne çakılı. Hemşire yorganı çekti, hastanın kolları açığa çıktı. İlkisini de inceledi, kendi yanındakini beğendi kadın, bir lastik hortum bağladı, sıkı üst yandan, dirseğin iç yanını tokatladı. Kolları, hele iç yanları mosmordu kızın, iğne izleriyle doluydu. Hemşire iğneyi batırdı, iyice soktu, yukarı kaldırdı, sağa sola oynattı, biraz daha derine soktu, sonra biraz çekti, yine kaldırdı. İğneyi kaldırdıkça sivri ucu deriyi kabartıyor, üstündeki incecik canlı örtüyü delip çıkacakmış gibi fırlıyordu. Biraz daha kurcaladı kadın, sonra çıkarttı iğneyi. Başka bir yerden soktu, yine sağa sola oynattı, kaldırdı, sonra daha derine soktu. İç bir tuhaf olmuştu, ama gözlerini de alamıyordu bakmaktan. Hemşire yeniden kaldırdı iğneyi; boruda kırmızı bir şey görüldü o sırada: Kan. "Tamam," dedi kadın, "Şu plasteri uzat." Bir an şaşalayıp duraladı, plaster hangisiydi anlamaya çalıştı, herhalde kutudaki olamazdı, doğru seçeneği uzattı az bir gecikmeyle. Hemşire banttan bir parça kopardı, iğnenin üstüne yapıştırdı, başka bir şırınga hazırladı, onu serum hortumunun lastik ucundan enjekte etti, yaptıklarını gözden geçirdi kısaca, getirdiklerini topladı ve gitti. Kızla yalnız kalmıştı şimdi. "Çok acıdı mı?" "Evet." "Çok mu?" "Evet." "Ama çok acıdıysa nasıl olur, hiç ses çıkarmadın?" "Ses çıkarsam daha mı az acıyacaktı!" Öylece baktı karşısındaki doğaüstü yaratığa, "Doğru," dedi. Kız da yüzünü çevirip ona baktı. Hadi çık odamdan, falan diyecek diye korktu, ama hiçbir ses çıkmadı kızıdan. Gözleri... Çok değişikti. Tarif edemezdi sözcük dağarcığıyla, zaten öyle bir göz ve bakış görmemişti o zama-

na dek, kiminkine benzeştirsin. Nasıldı? Çok üzüntülü, evet çok üzüntülü ama pek çok kızda görmüştü üzüntülü gözler, bunun ki çok daha derin bir üzüntüydü, birer kapıydı sanki gözleri, çok derin bir hüznün mağarasının kapısı. Çok değişikti. Başka nasıl değişik? Çok yakın, çok tanıdık birinin gözleri gibi değişik, annesinin gözleri kadar tanıdık. Ama tanıyor olamaz, sanki çok tanıdık, ama... Olamaz. "Maskeni çıkarsana." "Hayır." "Birazcık. Bir saniye." "Olmaz dedim. Yasak." "Bir saniye de mi yasak? Yemek yerken çıkarıyorsundur." "Niye istiyorsun bunu?" "Yüzünü göreceğim." "Niye?" "Tanıyor muyum seni? Ona bakacağım." "Olmaz. Artık git." Öfkeleni kızı, çok öfkeleni, sırtını dönüp hışımıla çıktı.

"Kocamı aslında seviyorum. Bıktım desem yalan olur. Kadınlarda bıkmak daha mı zor acaba? Başka erkekleri çekici buluyorum, bazen, her zaman değil, doğrucuyumdur hep, ama kocamın yeri başka. Ne kadar kanıksamışım evliliğe biçilen payı, kocam kocam diyorum, eşim desem daha uygun olur. Yani, başka bir erkeği çekici bulmam ona olan ilgimi azaltmıyor. Erkeklerde sanıyorum durum farklı. Onlar bıktıyorlar sahiden bıktıyorlar, gözleri dışarıda oldu mu, içerdeki ilgileri tamamen kayboluyor. Siz de erkeksiniz, bilirsiniz."

Siz de erkeksiniz, bilirsiniz! Nihat'ın dikkati bir an için toplandı, ardından bir soru gelebilirdi. Ama gelmedi. Sonra yine dağıldı duyduklarına ilgisi, sonra yine toparlanırdı gibi oldu, kaydı, uzaklaştı:

Melih'in evine gitti iki gece önce. Melih'in evi nerden oluyor, Arzu'ya. Kadınlar bıkmazmış, hah! Arzu bıkmış. Her halinden belli. Gönlünün ışığı kaymış. Kayması da kaçınılmaz, Melih'te ne var ki! Zaten giderek tuhaflaşıyor herif. Onunla yıllar önceden tanışıyor. Tanışıyor mu! Ha ha! Garip. Yeniden ilgi gös-

termesi o denli... Hem de kocasının yanında. Bereket, soğukkanlılığını yitirmedi. Kim? Ben! Yitirmiyorum ama adam da görüyor durumu. Öyle... Elbette çekemez şimdi beni. Biliyordur her şeyi. Geçmişimizi de. Biliyordur değil, biliyor. Her şey de anlatılmaz ki! Konuşmaya gerek yok. Az buçuk kafası çalışan herkes anlar. Bunun acısını çıkarır benden. Muhakkak çıkarcak. Bir bokluk çıkacak, çıkaracak. Ufak tefek şeyleri sorun etmesi ne yüzden! Neyin göstergesi her gün yaptıkları. Onlar bir şey mi, daha büyük bir bokluk çıkaracak. Yapacak bir şeyler. Yapacak. Ama ne?

“Böyle kurulmuş saat gibi anlatıyorum, siz kesmedikçe de anlatırım, fakat asıl, Cengiz’in gelmesi gerek buraya. Belki o anlatsa daha farklı anlatır. Belki asıl sorun onda, onun tedaviye ihtiyacı var.”

“Anlamadım, kim bu Cengiz? Neden girdi araya?”

“Cengiz mi kim! Aa, tabii, pardon. Asıl karakter: Eşim. Dedim ya, belki benden daha sorunlu o. Erkekler belli etmemeye çalışırlar. Onun da gelmesi gerek. Acıyorum aslında. Cidden. Suçluluk duyguları içinde. Çok ağır suçluluk duyguları içinde. Aramızdaki sorundan değil, başka bir mesele, yeri gelince anlatırım. Aşamıyor o sorunu veya bana öyle geliyor. Ya da bahanesi...”

“Gelseydi keşke.”

“Söyledim. Gelmez ki. Birlikte gidelim dedim.”

Doktor sustu. Dikkatlice kadının yüzüne baktı. Ardından, çekmecesini açıp bir şey çıkardı. Konuyla ilgili bir belge, bir kağıt sandı ilkin hastası, gerçekten birkaç parça kağıtı eline aldığı. Üç dört kadar yandan katlanmış ve hayli buruşmuş dosya kağıdının arasından bir miktar bisküvi çıkardı Nihat. Telefona uzandı

“Çay istemez misiniz?”

“Evet iyi olur, mümkünse.”

Sekretere düz ve kaba bir sesle iki fincan çay getirmesini rica etti ve sonra evet, devam edin lütfen gibi bir şey söylemek yerine bisküvileri kemirmeye başladı. Bu kez sağ yanına dönmüş, pencereden dışarıya bakıyordu. Boştu gözleri.

“Ben aslında kendimi de eleştirmeliyim. Her şeye kendi açımdan bakıyorum. Yalnızca kendi açımdan. Bu bir tür bencillik. Ama böyleyim işte, ne yapayım.”

“...”

“Bencilligimin kökenleri var, üstünü kazınca çıkıyorlar. Herkes bencildir gerçi. Bencilim diye kendimi suçlayıp durmayayım. Masum bir bencillik benimkisi. Kızımla aramda sorunlar çıkartıyor aslında, o kadar da masum denilemez belki... Ama her şey de benim yüzümden olmuyor. Bir de bu var işte: Durmadan kendimi suçlamaktan bıktım. Her şey çocukluktan, yetişme tarzından geliyor. Yetişme tarzı önemli. Anlatırsam benimkinin bazılarındaki gibi pis bir bencillik olmadığını anlarsınız. Anlatayım. Anlatmalıyım öyle değil mi?”

“Anlatın,” dedi Nihat, yüzünü ilgisizce ve zoraki, hastasına çevirerek, donuk bir sesle.

“Bir bakıma el bebek gül bebek yetiştirildim. Edirneliyiz biz. Babam doktor, annem avukattı. Herkes tanırdı bizi şehirde. Okulda da hep torpillilerdendik. Herkes bize özenirdi. Bir erkek kardeşim var, üç yaş küçük benden. Çok parlak bir çocukluk yaşadığımı düşünüyorsunuz bu durumda, öyle değil mi? Gelin de bana sorun. Annem çok severdi beni, babam da öyle. İdeal anne baba. Ama hep ilgi açlığı çektim. Şimdi büyüyünce anlıyorum, ikisi de çok akılcı insanlarmış. Gereğinden fazla akılcı. Duygusal yanları zayıf. Beni hep yalnız bıraktıklarını hatırlıyorum. Küçük kardeşimi bazen alırlardı yanlarına, beni yalnız bırakırlardı. Akşamları. Sık sık çıkarlardı. Çalışan anne baba soru-

nu. Eh bir de pek bir toplum insanıysalar...”

Eve gitmeliyim. Bugün çok yorulдум. Arzu da gelir belki. Kesin gelir... Evi, bazen tüm güdük sevinçlerini emen o kuytu şimdi burnunda tütüyor. Huzurlu, loş sığınak. Arada sırada havalandırmak için her yanı açar, bunun dışında bütün perdeler kapalı. Salonunda televizyon izler, çoğunlukla orada değil, büyük odada oturur, bilgisayarının başında ya da yanında. Doğal yaşamaya çalışır sığınağında. Doğallık demek, pek az zaman harcamak demek, ortalığı derlemek toplamak, orayı burayı temizlemek için. Nasıl rahatına geliyorsa öyle yaşamak demek. Ayda bir kapıcının karısını tutar temizlik için. Eskiden, ilkgenceliğinde ne çok temizlik takıntısı zorlardı, anımsadığında bile hafakanlar basıyor, şimdi ayda tek bir hareket yetiyor da artıyor. Pek pisletmiyor ki ortalığı. Mutfakta yemek yapmaz, ortalık pislenmesin, hazır şeyler tüketir, olduğu gibi çöpe atar plastik kap kacağıyla. Kendini zorlayarak meyve yer ara sıra, sağlık için gerektiğinden, sevdiğinden değil. Hazır yiyecekler ve meyve. Elbette, parası varsa. Biriktirme huyu edinmediği halde her istediği zaman her istediğini alamıyor. Peynir ekmeğe talim eder bazen. Ara sıra içki. Ayrıca, bol sigara. Onu da temizlemek kolay. Sadece isi kalıyor geriye, rahatsız olan gelmesin. Burada gizli saklı içebildiği için eve dönünce acısını çıkanyor. Bir gün mutfakta tellendiriyordu sigaralarını peşi sıra, kapı da kapalıydı, havalsın diye pencereyi açtı. Üst komşusu damladı az sonra. Te-laşlıydı adam, yangın mı çıktı diye soruyordu nefes nefese. Bu keresinde yatağını tutuşturmuştu uyuyakalınca; herif haksız sayılmaz; içkiliydi ama o zaman. Tüm komşuları bir garip bakıyorlar, farkında ama umurunda değil. Ne de olsa psikiyatrist ya, bu tuhaflık arar dururlar. Sonunda yakaladılar o tuhaflığı, başları göğe erdi, en büyük garipliği gözleriyle gördüler. Depremde

Bir gün bile dairesinden çıkmadı. Ne ilkinde ne de evlerinizi terk edin diye televizyonlardan uyarı yapıldığı o perşembe akşamı. Işıklarını yaktı, oturdu. Saat bire gelmeden de yattı uyudu. Komşuları aşağıda bahçede sabahladı, kimileri açık alanlara kaçtı, o yattı uyudu. Umurunda değil. Deprem korkusunu anlayamıyor. Biraz anlıyor aslında, başkalarının duyumsadığı gibi duyumsayanıyor.

"Bazı şeyler hatırlıyorum, çok küçükken. Mesela annemler aile gezmesine gitmişler, benim uykum gelmiş, masanın altına girmişim, uyumuşum orada. Uyumadan önce mi, uyanınca mı, bacakları hatırlıyorum, masa örtüsünün altından görünen bacakları. Oradan bakıyordum. Bir kadının külotu görünüyordu, kırmızı. Sanırım, sık sık yatarmışım öyle masaların altına, annemler anlatıyor. Bir keresinde bir amcanın ayağına gözüm takılmış. Çorabı delik, delikten başparmağı çıkmış. Biz patates derdik buna çocukken, siz de bilir misiniz? Neyse, ben birden uzanmışım örtünün altından, patatesi yakalamışım. Babam çok kızmıştı... Sonra biraz büyüdüm, ondan sonra oturmaları falan götürmediler beni. Evde akşamları yalnız kaldığımı hatırlıyorum, sanki her akşam. O kadar sık değildir elbet ama bana öyle gelirdi. Bir keresinde iyice kızmıştım, annemin bütün rujlarını, rimellerini yüzüme sürmüştüm, ha ha ha!"

Gece geç vakit. Yatağında yalnız. Mutlu olması gerekir. Doymu içinde duyumsaması... Böyle bir evde. Home style dergilerinden fırlamış bir yatak odası. Bahçe ortasında bir villanın üçüncü katı. Köşedeki abajurun loş ışığı ipek yatak örtüsüne pastel sarı bir ışık veriyor. Mutlu olması gerekir. Nefret ediyor. Tilki uykusundaydı, uyandı. Neden? Öksürük! Aşağı kattan geliyor. Demek, dönmüş. Saat? Üçe yaklaşıyor. Biriyle birlikteydi, en iyi olasılıkla arkadaşlarıyla içmiştir. Keşke ikincisi çıksa. Keş-

ke mi? Ne fark eder ki! İşte yine oldu. Gördü. Bir yaşam parçasını. Onun gözünden. Karşısındakinin.

“Neden anlatıyorsunuz tüm bunları?”

“Bilmiyorum, anlatmam gerektiğini düşünmüştüm. Siz bir şey sormayınca ben aklıma gelenleri söylüyorum.”

“Aklınıza gelenleri söylüyorsunuz da bunların şimdiki durumunuzla, yakınmalarınızla hiçbir ilgisi yok.”

“Ben tersini düşünmüştüm.”

“Yanlıı düşünmüıünüz.”

“O zaman siz söyleyin ne anlatmalıyım. Ya da ben susayım siz anlatın.”

“Ne anlatacakmııım; benim anlatacak herhangi bir şeyim yok.”

“Korkmayın para istemem karşılığında. Vakit dolunca ücretiniz neyse yine veririm.”

“Ne demek şimdi bu? Benim ciddi bir sorunum yok, dedim. Herkeste görüldüğü kadar; onları da kendi başıma çözebilirim.”

Kadın keyiflenmiıe benziyordu, azıcık şaka yapmak için sarfettiğı gelişigüzel sözler karşısında gördüğü bu beklenmedik savunmayla.

“Neden denemiyorsunuz? Yardım alın, ferahladığınızı hissedeceksiniz.”

Nihat toparlandı. Tepkisi abesti, ayılmıştı, ancak, ne baskın çıkmaya niyetliydi, ne özür dilemeye.

“Şakacı bir karakteriniz var; bu iyi. Mizah her zaman çok olumlu bir savunma düzeneğidir. Hattâ en olumlusudur diyebiliriz. Mizah yönü güçlü bireyler her zaman öbürlerinden daha kolay çözerler problemlerini.”

“Ne şans!” dedi başvurayı, alaycı. Boşuna geldiğini düşünmeye başlamıştı. Bu salağı da nereden buldum gibi bu düşünce

parçacığı yansıdı, gölge gibi vurdu Nihat'ın dumanlı bilincine. İyice özgüven kazanmıştı şimdi kadın. Hiç değilse, bu ilk ve son oturumdan ayrılmadan önce biraz dalgasını geçmeliydi.

“Evet, önemli bir şans; küçümsemeyin. Hayatta hiçbir şeyi küçümsemeyin. Hele şu anda.”

Kadının yüzü değişti, ciddileşti. Suçüstü yakalanmış gibi bozuldu.

“Beni size kim tavsiye etti?”

“Tuhaf karşılayacaksınız ama eşim. Bir arkadaşı tanıyormuş sizi, o tavsiye etmiş.”

“Eşinizin garip planlar peşinde olduğuna şimdi inandım.”

Kadın güldü.

“Niye yalan söyleyeyim, sizi hayli garip buldum, doğru. Ama sevimli bir yanınız var. Gerçi, bu daha ilk seans, fikrim her an değişebilir, şimdi de gidip geliyorum işin gerçeği.”

Suskun kaldı Nihat.

“Üstelik, eşimin garip planlar peşinde falan olduğunu söylemedim size. Gerçi, şüphelenmiyor değilim. Bıktığını düşünüyorum sadece, bir de... arada sırada aldattığını. Arada sırada mı acaba; daha sık da olabilir, bilmiyorum. Galiba ben de ondan bıkmak istiyorum. Bıkabilecek miyim? Yoksa, böyle acı çekmeye devam mı edeceğim? Sorun bu.”

“Çocuğunuz vardı, değil mi?”

“Var, bir kızım var.”

“Büyüdü mü, kaç yaşında?”

“On üç yaşında, artık büyüdü sayılır; onunla da problemler çıkıyor demiştim; ama aslında olgun bir çocuk.”

“Büyüdü, olgunlaştı ve artık, siz de kocanızı aldatabilirsiniz.”

Kadının yüzü yine asıldı.

“Ne demek istiyorsunuz?”

“İçinizden geçenleri. O beni aldatıyor, ben de onu aldatabilir miyim? Aslında ayrılmaya falan hiç niyetiniz yok, ayrılmayacaksınız ama hiç değilse flört düzeyinde başka biri de bulunsun yaşamınızda istiyorsunuz. Gerçekte böyle adaylar var; hele biri hiç fena değil.”

Kadının gözleri doktorun ağzından yavaş yavaş dökülen her sözcükle daha da büyüdü, ağzını açtı, büyük bir öfkeyle bağırarak duruma gelmesine karşın görece dingin bir yanıt verdi:

“Falcılığa özeniyorsunuz sanırım ve saçmaladığının farkında değilsiniz.”

“Amacınız şu: Bana geleceksiniz; ben sizi rahatlatacağım. Güçlendireceğim. Siz de buradan çıkıp müsterih ve mağrur bir biçimde kendi yöntemlerinizle eşinize dersini vereceksiniz.”

“Nasıl yani?”

“Nasıl yani! Anlamazlığa gelmek de bir inkâr yolu. En az onun kadar özgür davranarak.”

“Gerçekten saçmaladığının farkında mısınız?”

“Hayat bir saçmalıktır zaten. Hayatı düpedüz anlatırsanız saçmalarsınız. İsterseniz siz de deneyin.”

Başvurayı, kalkacak gibi doğruldu, fakat pek sevdiği biri, ‘kalkma lütfen az daha otur, gücenirim’ demiş gibi tekrar arkasına yaslandı.

“Bu konuyu kapatalım.”

“Siz bilirsiniz. Bana çocukluğunuzu anlatmaya devam edebilirsiniz. Komşu amcanın patatesi. İsterseniz, bu ayak ve patates fantezinizden size çok güzel bir analitik yorum yapabilirim. Önceden onayınızı alarak. Sizi hiç rahatsız etmeyecek, hatta hoşunuza gidecek bir yorum, birazcık rahatsız edecek bir versiyonu ya da dilerseniz çok rahatsız edecek bir şekli. Bu bile az rahatsız eder sizi, önceki söylediğimden daha az rahatsız eder.”

“Siz ne biçim psikologsunuz!”

“Psikiyatrist. Bakın, insanlar bize niye gelirler? Elbette huzur bulmak için. Fakat huzuru en çok nasıl elde ederler biliyor musunuz. Psikologları (Psikolog sözcüğünü abartarak ve garip bir biçimde söylemişti tırnak içine alır gibi) onlara duymak istedikleri sözleri söylerler. Duymak istediklerini duyan kişi rahatlamış olarak çıkar odaya ve pek sever psikologunu, sımsıkı bağlanır ona.”

Kadın bir an sinirli sinirli doktoruna baktı, sonra başını eğdi. Çok geçmedi, kaldırdı kafasını:

“Burada sigara içebilir miyim? Söyledikleriniz çok yaraladı beni. Ama ciddiye alınması gereken şeyler. Sigara içebilir miyim?”

“Elbette,” dedi Nihat, gözleri hafifçe ışıdayarak. Melih, eğer hasta çok bunalırsa bir sigara içmesine izin verebilirsin, demişti. Kadın çıkardı, bir sigara yaktı.

“Siz de içiyor musunuz?”

“Bir tane uzatırsanız fena olmaz.”

Kadının verdiği sigarayı yaktı, arkasına iyice yaslandı. Karşısındaki onun ancak ağzından yukarısını görebilirdi şimdi. Uzun bir sessizliğin ardından konuşunun sigaradan hafifçe kalınlaşmış sesi duyuldu. Nihat irkildi. Sanki derin bir uykuya dalmıştı, geçen en çok bir dakikada.

“Sizin söylediğiniz gibi biri var. Aramızda ciddi hiçbir şey geçmiş değil. Ama şimdiden vicdan yapıyorum...”

Başını salladı Nihat, sigaradan derin bir duman daha çekti içine.

“Yabancı dil kursuna gitmiştim. İtalyanca kursuna. Orada biriyle tanıştım, çok kişiyle tanıştım da, o... İki yıl önce. Güzel bir arkadaşlığımız oldu. Fakat o dönem böyle bir şey aklımdan bile geçmemişti. Sonra geçen ay tesadüfen karşılaştık. Yok, iki ay oluyor, ayaküstü görüştük...”

Nihat, ilgisini yitirmemek için eğildi, dirseklerini masaya dayadı ve daha dikkatli baktı konuşunun konuşan yüzüne. Minicik bir şüphe çakılı pıt diye düştü durgun bilincinin yüzeyine, küçük yalpalarla indi ta dibe kadar; duyumsadığı her şey harc-lendi. Bu bakış... Ürpertici tuzaklar saklıyordu gerisinde, uçurum gibi derin.

Arzu! Yirmi yaşında bir genç kız, öğrenci. Şimdi otuz beşine yakındır. Turist rehberiydi. Tanışmaları da o yüzden oldu ya. Mecburi hizmetini yapıyor Nihat. Kayseri'nin bir ilçesi, Kapadokya'ya yakın sayılır, yine de pek turist uğramaz. Bir gün geldi. O, Arzu. Gruptan birini arı sokmuş. Çenesinin altından, boğazdan. Adamın alerjisi varmış, telaşlanmışlar. Şişman bir Alman'dı. Yanında eşi. İlk müdahaleyi yaptı, tedbir gereği, öylesi durumlarda uygulanan birkaç enjeksiyonu. Onları getiren işte bu, Arzu. İlk bakışta pek dikkat çekmeyecek bir kız. Belki de havasında değildi. Siyah saçlı Almanlara benziyor. Telaşlı, ukala tavırlar sergiliyor, "sergiliyor" diye düşünüyor, çünkü önce gösteriş yaptığını sanmıştı. Baktı ki heyecanı ciddi... Korkmuştu. Adam ellerinde ölürse... Ona böyle bir şey olmayacağını sakın bir yüzle söyleyince rahatladı. Hasta da iyiydi, geldikleri taksiye yerleşti, Kayseri'nin yolunu tuttular. Ne olur ne olmaz demişti Nihat, geceyi bir hastanede geçirmesinden zarar gelmez. Kartını uzattı kız. Arzu. Ertesi gün bir akşam yemeği veriliyordu, Kapadokya'da, açık havada. Önemsemedi. Canı gönülden bir davet değildi herhalde, böylesi olağan yardımlardan sonra gösterilen sıradan teşekkür biçimlerinden biriydi. Tek başına onca turistin içinde... Ertesi sabah cumartesi. Arkadaşlarıyla balığa gidecek Erkenden kalktı, kahvaltısını yaptı; tam çıkacak, bir telefon Ondan. Duyduğu ses sıcaktı, muhakkak gelin, diyordu. Teşekkür üstüne teşekkür ediyordu. Alman'ın durumunu Kayseri'ye gi

dince kötüleşmiş. Oradaki doktorlar demişler ki, ilk müdahale yapılmasaydı veya önemsenmeyip otele gönderilseydi ölürdü kesinlikle.

“Şimdi haftada bir iki kere buluşup görüşüyoruz. Bir erkek olarak ne kadar anlayabilirsiniz bir kadını, bilmiyorum. Çok hoş bir duygu bu; tekrar gençliğime dönmüşüm gibi. Kompliman görmek. Yine de hiçbir şey konuşmuş değiliz, yani o anlamda. Geçmişe dönmek diyorum, eskiden çalışıyordum, beş yılı aşıyor, çalışmıyorum. O günlerdeki neşem daha genç olmaktan mı, yoksa... Siz beni dinlemiyorsunuz gibime geliyor.”

Nihat dirseklerini masadan çekti, arkasına yaslandı:

“Daha baştan dürüst yaklaştığım için lütfen beni haksız yaralamayın. Dinliyorum, dinlemediğimi nereden çıkardınız, dinliyorum. Anlatmaya çalıştığınız, yaşamınızdaki değişikliğin sizde belirgin bir canlanma yarattığı. Bu çok normal, öte yandan, suçluluk duygusu içindesiniz. Bana gelme nedeniniz de bu değil mi zaten?”

“Peki, öyle diyorsanız öyle olsun, özür dilerim.”

Özür diledi. Renksiz bir alkım belirdi özür sözcüğünün çağrışımıyla Nihat'ın bilincinde; alkım önce bir dağın üstündeyken denize yürüdü, iki ayağıyla suya bastı. Deniz ve soğuk... Soğuk ve buzdağı... Buzdağı. Karşısına çıkan herkes dağın su üstündeki uzantısıydı. Öyle gösteriyordu kendisini. Şu kadın örneğin. Anlattıkça kim bilir neler çıkacaktı. Derine indikçe inecek ve iyice aşağılara ulaştığı halde bunun daha derini olduğunu bilecekti. Bir bakıma sivriliklerini yitirmiş heyecanlarını harlayan anlamlı bir uğraş, bir bakıma umutsuz bir çaba.

“Devam edebilir miyim?”

“Elbette.”

“Evet suçluluk duyguları. Fakat haksız bir suçluluk duygusu

bu. Tamamen haksız. Kendime karşı. O bunu hak etmiyor. Eşimi diyorum. Her zaman kendisi olmuştur tek önemli olan. Her şeye yalnız kendi açısından bakar. Sever bizi, biz, yani ailesini. Kendi havasında bir sevgidir, kendini sever gibi bir sevgi. Şuradaki beyaza, işine gelmediği zaman rahatlıkla kara diyebilir. İşte beyaz dersiniz; sizi suçlar kör olmakla. Hemen sinirlenir. Öfkesini yatıştırmak için onun beyaz olduğunu ister istemez kabullenirsiniz. Bütün hayatı işi diyordum ilk zamanlar. Önce devlette çalıştı, sonra bir şirkete girdi, şimdi kendi şirketini kurdu. Elektronik mühendisi. Televizyon parçaları üreten bir fabrika kurdu. Fabrika diyorum, büyükçe bir atölye aslında; fakat işleri bayağı iyi. Ben diyordum, bu adamın en çok önem verdiği şey işi. Ondan sonra ailesi geliyor. Şey olarak, ev olarak, rahat ettiği, yayıldığı ortam olarak, ben değil yani. Ondan sonra çocuğu geliyor, sonra ben. En önem verdiği şey işi diyordum ya, yanlış; yeni fark ettim. En çok önem verdiği kendisi, bir şekilde kendi tatmin duyguları. İş bahane. İş onun için bir çıkış. Kendi hevesleri en önemlisi. Yani ben dördüncü değil, beşinci sıradayım. İş o kadar önemli görse zırt pırt tatile çıkar mı? En yoğun olduğu zamanlar bir bakıyorum üç gün dört gün Bodrum'da, Antalya'da... Yalnız gidiyor veya birkaç züppe arkadaşı var, onlarla gidiyor. Kaçamak yapıyordur. Yeni uyandım. Bu adam bu işi yıllardır yapıyordur, şimdi geçmişe bakıp daha da sinirlenmek istemiyorum. Saf yerine koydu beni. Arkadaşlarından anladım Kadınlar anlar. Bir yılışıklık geliyor üstlerine. Dönmelerinin cıvıltısı suratlarına vuruyor."

Bir insan birbirini izleyen kısa zaman dönemlerinde bu kadar kökten değişebilir mi? Bir durumdan ötekine, sonra bambaşka bir duruma, sonra değişim, sonra çok daha farklı bir değişim Oluyormuş. Demek ki, oluyormuş.

Telefondaki sıcak sesi çekti. Hiç beklenmedik bir anda alıcıdan kulağına, kulağından derinlerine işleyen... Onca badirenin ardından mezun oluşuna şaşıtığı aylardı. Hoşnuttu bir sürgün yerindeki gibi yalıtılmış yaşamından. Düşlerini topluyordu, belleğindeki kutulara hapsedip evcilleştiriyordu onları. Çocukluktan, çocukluk sevdalarından, izlediği filmlerden, okuduğu şiirlerden, öykülerden, tanıştığı ya da tanışmaya can attığı kızlardan topladığı... Aklında yoktu kızlar, canlı kızlar, ayakları üstünde yürüyen, bildikleri gibi konuşan kadınlar. Ama birden o ses... Gitti. Lobide karşılaştılar. O gün bambaşka görünüyordu. İlkini tutulup kaldığını anımsıyor, sonra yavaş yavaş açıldığını. Yemek, söylendiği gibi dışarıdaydı, peri bacalarının arasında. Grupla fazla ilgilenmesi gerekmiyordu; başka rehberler de koşturabilirdi işlerin peşinden. Onur konuyla ilgileniyordu Arzu. Organizatörlerin masasına oturttular. İki rehber daha vardı masada, bir de üstleri pozisyonunda genç bir adam. Çok garip espriler yapardı o zamanlar; şaka mı, ciddi mi zor anlaşılan, saçma mı saçma, ama kendi içinde bir mantık taşıyan espriler. Duyunca önce afallarlardı, sonra gülerlerdi jeton geç düşmüş gibi. Bir şeyler söylerdi, karşısındakiler şaşırırlardı. Kendisi için pek önem taşımayan, onu fazla ilgilendirmeyen konular üzerine birkaç cümlelik bir söz, bir saptama bazen. Karşısındakinin aklından geçenler gibi. Bu konularda az çok yetenek geliştirmiş, zeki her insanın sezebileceği, düşünebileceği türden şeyler. Güzel bir gece yaşadıklarını, iyi eğlendiklerini anımsıyor, onunla dans ettiğini... Yerlerine oturduklarında Arzu'nun o baştan çıkarcı ılık kulağına dudaklarını yaklaştırarak birkaç şey söylediğini: İstanbul'da bir sevgilin var. Onun hakkında ikircikli duygular içindesin. Senin sürekli şehir dışına gidişinden rahatsız, ama sen özellikle öyle yürümesini yeğliyorsun. Bu işi zaten para için

değil, çeperlerini parçalamak için yapıyorsun...

Aşk nedir aşk? Yaşamına tam ortasından yapışan o ağır kıvamlı, şekilsiz duygulanım mı? Hem tarifsiz bir zevk veren hem de ağrıtan, kemiklerine dek. Habersiz, birdenbire gelen, sonra doğumundan beri onunla birlikteymiş, kendiymiş, özüymüş gibi benliğini ben olarak duyumsadığı hiçbir an bilincinden ayrılmayan anılar mı? O anılardan önce Nihat mıydı kendisi, onlardan sonraki Nihat aynı Nihat mı? Yaşamı anılarla mı başlamış, geriye doğru gitmiş; yoksa ondan sonraki yaşamı mı tek ve tüm geçmişti? İki gece ve topu topu bir buçuk gündüz. Askerdeyken çektiği sıkıntıları anlatmıştı yemekten sonra baş başa kaldıklarında, bir peri bacasının dibinde, arkadan gelen, bas tonları tizleri bastıran caz titreşimlerinin kalın ve yumuşak kollar uzatarak bedenleri sardığı, birbirlerine yaklaşınp sıkıştırdığı, bayıltıcı kekik ve yasemin kokulu havada. Günlerce yatak yüzü görmeyişlerini, haftalarca yıkanmayışlarını, birikinti sulan içişlerini, bacağı kopmuş erleri, soran, yalvaran, inleyen solmuş, ter içinde yüzleri, yarı canlı, yerlerde sürüklenen, birbirleri üstüne atılan poturlu bedenleri, kulağında hâlâ cınlayan tiz komutları, küfürleri, aşağılamaları, bağrışlar bağrışları... O anlarda soluduklarıyla şu an yaşadıkları arasındaki bilincini kanırtan zıtlığı. Hayır, onu anlatmamıştı. Arzu elinden tutmuştu. O mu sormuştu, konuyu öyle mi açmıştı, yoksa birden bir çağrışımla yaşam, sonuna dek yaşam ve hem ölüm, sonuna dek ölüm akla getiren doğanın, açık ve dizginsiz toprakların, kayaların, koyakların, ormanların, bozkırın karşı konulmaz, kadehindeki şarap gibi lücelerine işleyen esintileri mi uyarmıştı da öyle dökülmüştü, bilmiyordu; (sonradan düşünmüştü, fakat o an için ne öncemi vardı ki) sağ elini, şu ikide bir baktığı sağ elini içine alan o iki elin başlattığı vecd, bir kez yaşamını böldükten sonra Vecd ya da

“ecstasy”, o iki akşam ve bir buçuk gündüz yoğun yaşadığı, sonra da aylarca sarhoşluğu kalan bilinç uçuşu. Fırtınada, şöyle kuvvetli bir fırtınada düşünemez olur insan, en basit algılanan bile, düşünceleri duyguları bile toparlanamadan, ayakta bir an için duramadan savrulur gider ya da sağa sola tutunmaya çalışır dikkilemeden, başını kaldıramadan. Sarhoşluk, hiç beklenilmeyen fakat birden önünde açılan uçurum gibi derin sevinçten doğan esrime. Eli, düzgün, ince, yumuşak elleri, teni buğulu, çıplak omuzları... Yatmadılar, başka deyişle, tam anlamıyla soyunup tamamlanması gerektiği düşünüleni tamamlamadılar. Nihat istese bu da olurdu belki. Kesinlikle olurdu. Olmaması daha iyi diye düşünmüştü, daha tanışır tanışmaz. Hâlâ da öyle düşünüyor. Tamamlanmaması daha iyi oldu. Ona acı veren şeyler daha az acı verecekti belki, ama ona yaşam güdüsü kazandıran şeyler de bu derece coşkulu yaşanmayacaktı şimdilerde; zaman zaman yeniden girdiği o vecd anlarının başını döndüren dumanları... Tamamlanması gereken... Tamamlanmışlık. İşte, her şeyi bitiren.

Bir insan bu kadar nasıl değişir? Telefonunu vermişti hevesle, evinin, işyerinin, kendisi vermişti istenmeksizin; sonra çıkmamıştı telefonlara; hayır yalnızca bir kez çıkmıştı. İsim var demişti, çok isim var, yoğunum, sesi soğuktu. İstanbul’a gitti. Ses neden değişmişti, bir kusur mu etmişti kendisi, öğrenmeliydi. Çalıştığı şirketi buldu, çıktı dediler, turda, yakında gelmez. Telefon numarasından ev adresine ulaştı. Annesi açtı kapıyı, yok dedi, tura çıktı, bulamazsın. Yüzleri değişikti, sesleri rol yapar gibi. Akşam karanlıkta arabasının içinde bekledi, sokağında. Gelecekti, kesinlikle gelecek, biliyordu. Gördü sonunda, görünce de şaşırmadı. Uzun siyah manto içinde bir fidan... İndi arabadan. Hafiften yağmur yağıyordu. “Arzu,” dedi, “Arzu korkma benim.” Ama ne kadar değişmişti öyle. Sadece “Merhaba,” diye

karşılık verdi, ürkmüş bir suratla, ürkmüş bir surat yine de düşmanca bir sesle. Nasıl olup da böyle uzak, itici bir ses çıkarabilmişti o pürüzsüz bir ezgi gibi mırıldandığı varlık. "Yaptığın doğru değil," demişti, "Elbette korktum. Karanlıkta, bu saatte, yolu mu keser gibi. Git şimdi lütfen, ben aramadıkça da arama." "Arar mısın peki?" "Belki, ama söz veremiyorum. Ümitlenmeni istemem." Kuşkulu haller yerleşmişti buralara; iliklerine dek ürperdi. Kız korkmuş olabilirdi gerçekten, kendi dehşeti yanında herhalde bir hiçti onun ürüntüsü. Oteline döndü. Bazı arkadaşlarını arayabilirdi; hiçbirine güvenemiyordu, İstanbul'a belli bir amaçla geldiğinden. Sır vermek istemiyordu, meraklı bakışlarla karşılaşmak, soran gözlerle alışverişe girmek. Tekinsiz bir şeyler dönüyordu. Nefes nefese yalnız odasında. Çıkamadı. Olacakları önceden sezmişti demek. O zamanlarda kazanmıştı bu yetiyi. Sezmişti. Belliydi, içindeki panik yakın bir tehlikenin habercisi! Uyuyamadı. Sabaha dek. Sigarası bitmişti, sokağa inemedi. Soğuktu oda, morg gibi soğuk. Kış ortasındaydı sanki. Dolapta bir battaniye buldu, aldı sırtına, kepenek giymiş çoban gibi dolaştı durdu. Demek, ilk ilgisi de bir oyundu Arzu'nun. Askerliğinden söz ettirişi. Hassas bir bölgedeydi ve demek, bunun için ağzından bir şeyler alınmak istenmişti. Peki, kim veya kimler tarafından? Kestirmek zor. Bir sürü karşıt olasılık söz konusu. Onlardandı belki kız. Kız diyordu artık, Arzu'ya, kız... Demek, izleniyordu. Görev değişimi mi? Önce Arzu, özellikle Arzu. Şimdi Arzu çıkmıştı devreden, kim bilir kim girmişti. Tanıdıklarını bir bir gözden geçirdi, çevresindekileri. Dikkati dağıldı. O kadar çoktular ki; hangisi? Ama neden? Ama neden ben? Bir kez gözaltına alınmıştı öğrenciyken, önemsiz bir olaydan Hepsi bu mu? Bir grubun sempatizanıydı, üyesi kahtosu lalan olmamıştı hiç. Demek, hâlâ şüpheleniliyordu. Belki haklıydılar

Belki farkında olmadan bazı ilişkilere girmiş, bazı bilgiler vermişti birilerine. Öyle ya, ara sıra eskilerden bazı tiplerle karşılaşmıştı şurada burada, az çok konuşurdu. Doğaldı bu, tanıdıklarının çoğu doktordu, birkaç da avukat vardı, serbest çalışan birkaç kişi daha. Belki o rastlaşmaları da doğal değildi. Neler konuştuklarını şimdi çıkaramıyor. Muhakkak önemli bazı şeyler de konuşmuştu. Çıkaramadığına, bilinçaltında unutmaya çalıştığına göre... Ayrıca daha kötüsü... Daha kötüsü, biliniyordu bunlar. Birilerince biliniyordu. Ertesi gün: Sokağa çıkmaya sonunda cesaret edebildi. Kaldırımın kenarında ağır ağır yürüyor. Yolda değil, basbayağı kaldırımda; gerçi biraz dalgındı, kenara gereksiz yere fazla yaklaşmıştı. Bir şey geldi arkasından, kaldırımı yalayarak hızla geçti ve o anda vurdu. Savrulup uçtuğunu anımsıyor, durmayıp kaçmakta olan midibüsü yerdeyken bir an gördüğünü. Sonrasını daha zor anımsıyor. Caddede öylece yatışını, hiçbir acı hissetmeyişi, çevresindeki her şeyi sislendiren şaşkınlığını, kaldırımın sert, soğuk, ıslak taşlarına yanak yanağa bakmakta olduğunu ve bir felakete uğradığını düşünebildiğini. Bir kız geldi ilkin. Pelerinli bir kız!? Tanıdık yüzlü bir kız. Tanıdık, çok tanıdık, yakın, çok yakın bir yüz. "Bir şeyin yok," dedi, "Korkma, kaygılanma, bir şeyin yok." Dokundu yüzüne. Aynı el. Sonra başkaları geldi. Kalabalık. Yaklaşan ayakları, onu sırtüstü çevirişlerini, bir bulutun arkasından yarısını gösteren güneşi. Bir taksinin arka koltuğuna yatırıldığını anımsıyor. O anda düşündüğünü ve yaşayacağını anladığını ve başaramadınız işte, dediğini içinden. Kız nereye kaybolmuştu!? Tuhaf çağrışımlar bunlar! Hastalarının anlattıklarıyla anıları karışıyor ve başka şeyler.

"Pekala, tamam, sizi anlıyorum. Hak verip vermemenin ötesinde bizim işimiz anlamak. Aklınızdan geçen veya geçmeyen kararlarınız için sizi yönlendirecek değilim. Fakat buraya gelip gitmeye

devam ederseniz, kendini şu andakinden çok daha iyi tanıyan, dünyaya çok daha güvenli bakan bir insana dönüşebilirsiniz.”

“Çok güzel! Ne yapmam gerekiyor bunun için?”

“Buraya gelip gitmeye devam edecek misiniz?”

“Öyle görünüyor,” dedi kadın, hevesli bir izlenim bırakmama, doktoru her şeye karşın benimsediğini belli etmemeye çalışarak.

“Sizinle bir protokol yapacağız o halde. Başka birçok başvurumla yaptığım gibi...”

“Tamam,” dedi kadın. “Ben hazırım. Nasıl bir protokol bu?”

Kızın odasında yine. Sık sık giriyor artık. Daha uzun konuşmalar, kızın midesi bulanmıyorsa veya ateşi yüksek değilse. Bu sabah iyiydi, şimdi keyifsiz görünüyor. Ama git demiyor, yanı başında dikilmesine izin veriyor, bu da bir şey. “Perdeyi biraz açsana. İçerisi çok karanlık.” “Hani fazla aydınlıktan hoşlanmıyordun?” “Sen aç perdeyi.” Gitti açtı. Döndü, yine yatağın başucunda. Serum azar azar damlıyor. Gözleri üzerinde, kızın gözlemleri. Tanıdık birine gerçekten benziyor. Yoksa, gerçekten yakın bir tanıdık mı, yoksa rol mü yapıyor! “Artık maskeni çıkarır mısın?” “Çıkarmayacağımı söylemiştim.” “Dün kapıdan bakıyordum, maskeni çıkarmıştın, gördüm.” “İyi işte, görmüşsün yüzümü, niye üsteliyorsun?” “Gördüm ama yakından değil, tam göremedim.” “Niye girmedin içeri peki, girsen tam görürdün.” “Çünkü sen izin vermemiştin. İzin verilmeden bir şey yapmam ben. Seni hasta edebilirdim.” “Yeteri kadar hastayım zaten...” Sessizlik çıkarmayacak yine, beklemek boşuna. Döndü, kapıya yürüdü. Onun sesi: “Peki peki gitme. Ne olacaksa olsun. İşte açtını.” Yaklaştı yeniden. Onca merak ettiği, şu anda karşısında. Bu deteye yakında. Hayır, tanımıyor. Sıradan bir yüz. Ama son deteye sıradan. Tam bir düş kırıklığı! Düş kırıklığını daha derin yaşamak

ve öylece bitirmek için dikkatlice dik dik bakıyor. Baktıkça değişiyor, baktıkça güzelleşiyor çehre. Terlemiş. Hüzünlü bir sima, gözleri gibi. Düzgün bir burun. Biraz büyükçe. Kalın ve teniyle karşıt boyalı gibi kırmızı dudaklar. Hiç gülümsemiyor. Gözleri kendi suratını incelemiyor, teninin altına işliyor sanki, içlerini yokluyor. "Neden öyle bakıyorsun?" "Nasıl bakıyormuşum ki?" "Ne bileyim. Üzgünsün, hiç geçmeyecek bir üzüntün var sanki." Kız, bakışlarını kaçırıyor, birden duvara dönüyor. Bir şey söylemeli, yeni bir şey, ama ne? Söyleyemeden öbürü hışımla tekrar dönüyor: "Sen hiçbir şey bilmiyorsun. Ben öleceğim." "Yok canım! Nasıl öleceksin? Ne zaman?" "Çok yakında." "Doktorlar izin vermezler ki. Hastanedesin." "Aptal! Burada da bir yığın çocuk ölüyor. Görmedin mi?" Gerçekten aptal gibi hissediyor o an kendini. "Görmedim." "Görürsün öyleyse. Belki beni de görürsün." "Seni de nasıl görürüm?" "Ölürken... Ölürken görürsün." Yalan söylüyor. Yoksa, doğru mu? Yalan çıkabilir yine de, kızlar çok sık yalan söyler. Ama üzgün olduğu doğru ve şu an çok yalnız olduğu... Annesi akşamları geliyor, gündüz tek başına. Gerçi kendisi de öyle. Üstelik, akşamları da yalnız. Ama o daha fazla hasta. Acıyor ona. Çok.. Bir şey yapmalı. Elini uzatıyor, yaklaşıyor yavaş yavaş. Yanağına dokunuyor, hafifçe, çok hafifçe. Böyle bir duyguyu hiç yaşamamıştı. İpeksi bir yaprağın üstündeki çiğ parmak uçları. Ama onun yüzünde hiçbir değişiklik yok! Sonra, hemen sonra ateşe sürülmüş gibi çekiyor elini. Annesi demişti ki: Kızlara erkeklere dokunduğun gibi dokunamazsın artık, büyüyorsun, ayıptır. Affedilmez ayıptır! Erkeklere dokunduğu gibi dokunamaz onlara. Onlar. O da onlardan biri, ayrı bir benliği yok. Var mı ki? Üstelik bu, bu kız, ailesinden biri değil. Akraba değil, yabancı, büsbütün yabancı. Kendi bedeninin dışında bir şeye dokunmak, tümüyle dışında, sınırlarının dı-

şına çıkmak... Dehşete kapılıyor. Çıkıyor kaçarcasına.

"Bu protokol dediğiniz şey oldukça hassas bir şey olmalı," dedi kadın, ironik. Küçümseyici değil, esprili bir ironi.

"Doğru," dedi Nihat. Aradan bir iki dakika geçtiğini fark etmemişti bile, doğallıkla devam etti: "Terapide istikrar cidden önemlidir. Birkaç kere gelip bırakacaksanız eğer, hiç gelmeseniz daha iyi olur."

Gülümsedi kadın. Gözlerinin içi de gülümsedi. Güzel!

Yazmalı: Beklediğim kadın olabilir. İlk izlenim yanıltmasın. Yazmalı: Kadınlar her şeye karşın anaçtır, sevgi doludur. Ekle-meli: Tensellikten önce tinselliği arar onlar.

VALİ I

Onu ilk görüşüm: Garipsediğimi hatırlıyorum. Garipsemek denebilir mi beş on saniye süren o tuhaf hisse? Nesi tuhaftı, nesi farklıydı ki bildiklerimden, evvelki hissettiklerimden? Düşünmek lazım. Düşünmek ve daha zoru: Münasip şekilde ifade edebilmek. Düşünebilecek, bazı şeyleri tartabilecek halde degildim; vakit de yoktu buna. Vakit mi, vakitle pek alakası bulunmuyor; şartlar... Şartları anlatmalıyım. En soğukkanlıları bile irkiltecek gıcırtilar geliyordu, acı iniltiler, alttan üstten, vapurun her tarafından. Hızını alamayıp iskeleye sancaktan bindirmişçesine sertçe sarsılıyorduk on beş-yirmi saniyede bir, yükselip yükselip derin çukurlara düşüyorduk. Dışarısı görünmüyordu. Hava tamamen kararmak üzereydi. Camlar hoyrat serpintilerle yıkanıyor, boncuk boncuk kayıyordu aşağıya sular; bazen daha kuvvetli bir dalga, serpintiden öte tokatlıyordu yandan. Sarayburnu'nu geçer geçmez anlamıştık lalettayin bir lodos çıkmadığını, mamafih kaptan dönmezdi artık. Ada'ya kadar daha çok var. Güvertede dikilenler içerilere kaçıştı, kapılar sıkı sıkı kapatıldı. Bir süre böyle idare edilecek, azıcık sabretmek lazım. Ama çok geçmeden anlaşıldı ki, soğukkanlı bir ruh haliyle beklemek bu kadar

azgın bir fırtınada hayli zor. Yapacak başka şey var mı? Benizler sararmaya başladı, orada burada istifra edenler, çay ocağında vazifeli çocuk kova yetiştirmeye çalışıyor. Yetiştiremezse pisliği temizlemek kendine düşecek, belki o yüzden, gayretle koşuşturuyor. Dualar ediliyor mırıl mırıl. Bazıların ettiği dua yandakilerce iştirilecek seviyeye çıktı. Rumca, İbranice, Arapça... Hâlâ sogukkanlı kalabilenler de görüyorum. Kim bilir kaçının içi de durgun. Ben de korkmuştum ama hiç değilse sakın görünenlerdendim. Ara sıra başını uzatan dehşeti, burnuna burnuna vurup kaçırabiliyordum. Henüz... İnsanları takip ediyordum. Bir yandan da kendimi. Etrafta olup bitenler, yani fırtına, yani vapurun fırtınada çırpınışları, o korkutucu sesler, mırıl mırıl dualar, sararmış benizler, ağır bir sahnede sağda solda koşuşturdukları halde piyesin durgunluğunu bozmayan hareketli hayaller.

Bir an tüm bu ağırlığın ve hareketliliğin, gürültünün ve sükûnetin içinde, sanki canlı insanlar olmayan, şimdi bile aklımda sarılı ama, maskeden yüzleri bir karakter, bir anlam ifade etmeyen o kalabalığın ortasında, tüm hatırladıklarımı, etrafı, insanları ve hattâ benim hissettiklerimi geri plana iten ve bizzat kendi ön plana çıkan ya da sahnenin ortasında alakaların (hayır, alakaların değil; benim merakımın) mihrakı haline gelen tuhaf bir çift: Az önce bir baba kız gibi yan yana mazbut oturuyorlardı; bir an, belki on-on beş saniye kız, adamın elinden tuttu, daha doğrusu, ellerini (yoksa sadece bir elini mi?) adamın kollarının arasına soktu, ona iyice yaslandı. Sonra adam öbür eliyle (bir eli zaten boşta mıydı, yoksa bunu yapmak için mi çekmişti?) kızın kafasını okşadı. Bir opücük, (kız mı onu öptü, yoksa adam mı kızı?) belli belırsız, (belki bunu ben uyduruyorumdur); sonra yine ayrıldılar. Bu baba kız gibi, az sonra da birbirini tanımayan iki yolcu gılı.

Kız en fazla on beş-on altı yaşında. Adam ellisine yakın. Bir

memur gibi giyinmiş. Daha çok, bir müdür gibi, kıyıda köşede kalmış bir dairenin müdürü gibi veya bir öğretmen; evet öğretmen, bu daha çok oturuyor. Koyu yeşil üstüne, (kahverengimsi bir yeşil) ince siyah çizgili bir takım elbise (muhtemelen ithal kumaştan, ama bayağı eskimiş), ayağında pahalı iskarpınler, ıslanmış ve çamurlanmış biraz. Kız ise herhalde gayri Müslim. İlk bakışta çok dikkat celbetmiyor gayri Müslim çehresi, ama öyle. Talebe edalarında, ne var ki, teferruata hâkim bir göz için kıyafeti talebe kıyafeti değil. Beyaz uzun çorapları altında konçlu siyah pabuçları. Üstünde tek parça koyu bordo renkli bir elbise. Küçük çiçek desenleri oynaşıyor kumaşında. Saçları kızılımsı kahverengi; uzun sayılmaz, iki yandan bordo renkli kurdelelerle toplanmış. Bu bir talebe kılığı olamaz, küçük hanımefendi elbisesi de... Ucuz cinsten yıpranmış bir kıyafet; gene de zevksiz, demode intiba verdiği söylenemez. Neden anlatıyorum bunları?

Bende yarattığı iz, o on-on beş saniyenin. Kızın tesiri altında kalma mı? Galiba. Neden olmasın? Ayıplama mı, tiksinti mi bir an, yoksa imrenme mi? Neden imrenecekmişim! Kız güzel bir kız, ama gayri Müslim; huyunu suyunu bilmem, biraz da alt tabakadan sanırım. Adamda da gıpta edilecek bir şey bulamam. Bu yaşta böyle bir kızla; ayıp! Nesine imrenmeli! Evet, dürüstçe değerlendirmek ve ifade etmek gerekirse (hakikaten dürüstçe), tiksinti bendeki en baskın his oldu. Tiksinti mi? Bu kelime yüreğimle yaşadıklarımı tam anlamıyla tercüme edemiyor. Başka bir şey bulmalı. Ama ne? Her biri azgın ve afacan köpekler gibi zincirini çekiştirip öte yana gitmek isteyen birbirine zıt duygular. Ortadan ikiye bölünmek istiyor. Bir yanda küçük düşme duygusu, onlar adına utanma; kendi adıma da... Öbür yanda korku içindeki o kalabalıktan, korkudan, tüm gelgite, tüm gacırtı gucurtu ve uğultuya karşın tam bir sessizlik sisinde yüzen alçı mankenlerin dün-

yasından mutlak bir ayrılma, kopuş, daha yükseklerle, nerede ve ne istikamette olduğunu bilmediğim çok değişik hayat katlarına bir sıçrama, mihrak olma, alakamın merkezi... Solgun renkli beklentilerimin, buzun, karların içine düşmüş kanlı, sıcak bir yürek gibi çarpan umutlarımla. Umursamaz umutlarımla...

Vapur kuvvetle sarsıldı. Öncekilerden daha şiddetli bir sarsıntı. Camlar şangırdadı, gövdeden derin feryatlar geldi, zindana atılmış işkence gören mahkûmların sesleri gibi acılı, boğuk inilti ve ona eşlik eden birkaç kadın çığlığı. Şükür ki, arkası gelmedi. Kız ve adam bir an tekrar birbirlerine baktılar, kız istavroz çıkardı ve ben ilk kez birkaç dua mınıldandım endişeyle.

Vapur tekrar toparlanmış görünüyor. Kız ve adam birbirlerine yabancı gibi yan yana oturuyorlar. Beni birden bir sıkıntı bastı. Orada öylece çakılı kalamazdım. O ikisinin karşısında ve vapur bir beşik gibi sallanmaya devam ederken. En soğukkanlılar bile ikide bir saatlerine bakıp vaktin bir an önce geçmesi için dua ederlerken. Orada kalakalmayacaktım da ne yapacaktım? Yine de kalktım. Ayakta durmak zor, yürümeli. Hızla yaklaştım kapıya, kolundan tuttum. Dışarı çıkmalı. Sırılsıklam olmak var. Olusun, çıkıp bakmalı, vaziyet ne alemde? İçeride hava boğucu, iyice ağırlaşmış, dışarıda biraz nefes almalı. Kapıyı tutan elim birden çekildi, kanat şiddetle açıldı. Uzun naylon yağmurluklu, şişman biri daldı içeriye, bir çımacı mı, yoksa yolcu mu? Herkes başını çevirip ona baktı, bir felaket habercisi mi diye, bağırarak mı, hadi boşaltıyoruz vapuru, diye. Doğrusu, ben de bekledim böyle bir seslenişle endişeyle, durdum, başımı çevirdim, anna adam arka bölüme doğru yürüdü, kimseye seslenmeden kayboldu. Kapı açılınca dışarıyı görmüştüm. Güvertenin ortadaki üstü kapalı kısmının zemini tamamen ıslak, fakat yürümeye uygun gibi. Kola tekrar yapışmış bırakmayan elimi ittim, sıyııldım, çık-

tım dışarı. Vapur yükseldi, sağa yattı o an, kapı ardımdan gürültüyle kapandı. Dışarıdayım. Denizi gördüm: Bembeyaz köpüklü koca bir tepe, sancaktan yaklaşıyor, bulunduğum yerden en yüksek noktasını görmek gayri-mümkün. Hızla ileri atıldım. Yanları açık güverteyi geçip kenar koridora ulaştım sendeleyerek. Dalga çarptı, az önce bulunduğum yere baktım dönüp. Rahatlıkla dize kadar gelebilecek köpüklü bir dere hızla kaydı bir yandan öbür yana. Makine dairesinin açık penceresine tutunup korku ve hayranlıkla seyrettim, yarı karanlıkta gümbürtüyle gelip geçen ırmağı. Ayaklarımda bir soğukluk hissettim. Anladım ki, bileğime kadar ıslanmışım, ayaklarım pabuçlarımdan içinde vıcır vıcır sesler çıkarıyor. Burada kalmak akıl kârı sayılmaz. Ortalıkta denizin uğultusu, in cin top atıyor. Koridoru geçip ön güverteye ulaştım, oradan da yukarı kata çıkan merdivenlere. Tekrar insanların arasındayım. Üst kat daha çok sallanıyor doğal olarak. Pencere kenarına yürüdüm, üst kapının yanına. Yıkılmamak için büyük çaba gösterdim başarana dek. Camlar burada da ıslak, fakat dışarıda daha iyi görünüyor. Hava iyice kararmasa nerede seyrettiğimizi de anlayacağım. Boşver, dedim kendime, nerede olursak olalım; herhalde batmayız. Deniz yolculuklarına alışık değilim, mamafih hikayelerini çok dinledim. Fırtınaların şu gördüğümünden çok daha azgınları yaşanmış, biliyorum, onlarla bile vapurlar batmadığına göre... Sırtımı iki pencere arasına verip nefeslendim; midem bulanıyor hafiften, başım dönüyor; yine de iyi dayanıyorsun; sakın ol...

Nasıl bir fırtına atlattığımı düşünüyorum. Henüz atlatamadım ki! Her an o korkutucu son gelebilir; gelmemesi için hiçbir güvence sunulmamış. Bırak bunları, dedim kendime. Fırtına mı, yoksa karındaki kız mı vurdu böyle sana? Kızın ne özelliği var ki? Bilemiyorum. Bir de adam mevcut. Sil onu kafandan. Kızın

da bir fevkaladeligi bulunmuyor. Niye o zaman? Belli belirsiz bildiğim, ya da hiç bilmediğim; inkar ettiğim bende mevcut kararlık heveslerin tenbihinden mi? Yok canım; iyi ya da kötü, temiz ya da pis ne arzun varsa bilmez misin sen apaçık! Bir şeye uygun düşmüş, içimdeki bir oyuğa cuk diye oturmuş, yakışmış (hayır onu bilmiyorum işte) o tablo; karşımdaki on-on beş saniye hareketlenen tablo. Neyse odur. O an öyle düşünmüş müydüm gerçekten? Düşünmüş müydü? Hayır; zannetmem.

Sanki daha az yalpalıyor vapur; daha az sallanıyoruz. İnsanlara baktım; suratlara. Daha rahat görünüyorlar. Demek, benim anladığımı onlar da anlamış; hem de benden önce. Pencereden göz attım; Ada'nın ışıkları pek yakında. Büyükada önlerindemiz zannımca. Dalgayı o kesmiş herhalde. Az sonra iskeleye yanaşırız. Burnuma kesif bir kustumuk kokusu çarptı. Demek ki, vartayı atlatmışız.

* * *

Postaneye gittim; mektubumu teslim aldım. Beklediğim mektup, babamdan, burada tatil yaptığımı kaç kişi biliyor ki zaten. Açtım zarfı, binadan çıktım, bir yandan yürüyor bir yandan okuyorum. Kaldığım pansiyonun adını adresini bildirmemi istiyor artık. Bildireceğim de, yeni yerleştim henüz; belki yine değiştirim; yukarıda herkesin övdüğü daha iyisi var; fakat pahalı; İstanbul'u gezip tozmak için çok az para kalır geriye. Tam babama yakışacak bir tutum: Bir yandan gez toz diye yollar, öte yandan parayı kısar. Çok da hevesliydim ya gezip tozmayı, çok da yetenekliydim ya hovardalığa! Bir ıslıkla uyandım; tam ar kamda hızla yaklaşan nal sesleri, tekerleklerin tok sarımsı, sonunda attım yana kendimi. Arabacı homurdanarak baktı geçici

ken; demek ki, terbiyesiz burada da çok; sanki dört nala sürmesi şart! Babamın yüzünden. Uzaktayken bile rahat bırakmıyor. Yarısını da sonra okurum; hoyratça katlayıp cebime soktum kâğıtları. Bayırı çıktım; kararsız kaldım fırının önünden geçerken, simit alsa mıydım? Almadığım iyi oldu, şişmanlıyorum, lapacılaştım. Sıkıntım arttıkça daha çok yiyorum, daha az çıkıyorum dolaşmaya. () dönem düşünür mü böyle bir şey. Bir arkadaş edinmeli. Yalnız gezilmiyor. Yeni pansiyonum sağda denize inen sokaklardan birinde. Şaşıırıyordum ilk iki gün, sokaklar birbirine çok benziyor; işte şu yeşil badanalı köşkün karşısından giriyor benimkine. Hava dünkü fırtınadan sonra hayli ısınmıştı. Terlemişim. Bahçede kimse yok, bu iyi. Basamaklara gürültü etmeden usul usul bastım, bir de gıcırdamasa kapı, giren çıkan herkesi ele veriyor, sanırım bilerek yağlanmıyor.

“Hoş geldin Mecit Bey oğlum, Madam çay demledi, gel bir bardak iç sıcak sıcak.”

“Gel yanıma, gel şöyle otur.”

Alt kat serin oluyor; pek dışarı çıkmadıkları için bu sıcakta “sıcak sıcak iç” diyorlar insana. Yine de hararet alır diye düşündüm, fena gelmez. Oturdum yanlarına. Selamlarına karşılık verdim, hal hatır sordum. Kasabadaki aile meclislerinden sohbet peşrevini iyi bilirim; çoğun gerisi gelmez ne var ki.

Hüsnü Bey bağırarak seslendi mutfaktan ıngırıtılan gelen Madam Yorgiya’ya, benim için de bir bardak çay getirmesini rica etti. Ne kadar kibar görünmeye çalışsa da sesi fazlasıyla buyurgan çıkıyor bu ihtiyarın; biraz utandım; yabancıların bana hizmet etmesine alışık değildim. Yok canım, getirsin; herkese hizmet ediyor ya, bana da etsin.

“Orası rahat değil evladım, gel şu yanıma, koltuğa otur.”

Bunu söyleyen Melike Hanım. Fransa’daki oğlu yerine koyu-

yor beni; daha önce tatillere hep birlikte çıkarlarmış; bu yıl kızı evlenmiş, oğlu da doktora için Paris'e gitmiş. Yerimi değiştirdim, gösterdiği yere oturdum. Hüsnü Bey gazetesini uzattı:

"Okudun mu, Moskof yine bir şeyler karıştırıyor. Beynelmil komünistler Doğu Almanya'da toplanacaklarmış. Bizimkiler de bir heyet gönderirler artık. Öyle yazıyor."

"Okumadım," dedim utanarak, yanında kendimi sınava çekilir gibi hissediyorum. "Bugünlerde pek takip edemiyorum gazeteleri."

"Okumalısın evlat. Artık, fakülteli oldunuz. Biz mektepliydik, siz fakültelisiniz; arada bir fark görülmeli."

"Esağfurullah," dedim. "Biz sizin elinize su dökemeyiz efendim."

"Ne demek canım, her nesil evvelkinin bir adım önüne geçmeli. Geçiyor da zaten."

"Mecit Bey oğlumuz maşallah çok çalışkanmış," dedi Melike Hanım, sevgiyle bakarak.

İçimden birbirine zıt duygular geçiyor. Bana anam babammış gibi davranmaya çalışıyorlar. Bu hoşuma gitmiyor değil. Ancak geliş amacıma aykırı. Pek fazla ana baba düşkünü değilimdir, ancak, ev havası her koşulda içimi ısıtır. Ne var ki, buraya yeni bir ana baba edinmeye gelmedim. Topluma daha çok karışmam gerek. Özellikle yaşlılarımın arasına.

Madam Yorgiya çayımı getirdi. Teşekkür ettim. Bugün suskun günü galiba. Teşekkürümü yanıtlamadı. Gülümsememe bile karşılık vermedi sayılır. Hüsnü Bey, koltuğumun kenarına bıraktığım gazeteyi yeniden aldı. Elinde katladı, okumam gereken yeri iki sütuna öne çıkardı.

"Şu haberi oku. Bunlara karşı sıkı durmak mühim. Çok muhim!" Kaşı ve gözüyle yukarıyı gösterdi. Yukarı katı işaret etmiş olmalı. Benim odam var yukarıda, onun üstünde de kendi kal

dıkları çatı katı. Kime karşı sıkı durmak gerek acaba? Anladım: Yan odadaki pansiyoneri kastediyor olsa gerek. Adamın yüzünü henüz görmedim. Aşağı katta da oturmuyor pek, dolaşır dolaşır sonra odasına kapanırmış. Emekli vali Hüsnü Bey amca onun komünist olduğundan kuşkuluyor. Kuşku değil, emin bundan. Ben de ölesiye merak ediyorum. Gerçek bir komünistle karşılaşmadım daha. Mülkiye'de komünist denilenler var. Ne kadar doğru, bilmiyorum. İçimde daha önce varlığını bilmediğim noktalarda, daha önce tanımadığım türden tahriklere yol açıyorlar. Genelde tatsız tahriklere. Tiksinti gibi duygulara. Haksızlık etmek istemiyorum, bizim millet iftiraya bayılır; yine de bir insanın bilerek isteyerek vatana ihanet edebileceğini aklım almıyor; hiçbir biçimde canlandıramıyorum böyle bir hevesi kafamda. Komünist denilenler biraz serseri ruhlu insanlar kanımca, çok fazla halkçılıktan söz ediyorlar; eşitlik bilmemne. Bazıları da romantik. Her serseri, komünist midir; sanmıyorum. Yakınlaşmaktan kaçınıyorum böyle kişilerle, içli dışlı konuşmadıkça da ne kadar komünist olduklarını bilemem. Neyse, boşvermeliyim gereksiz akıl yürütmelere; ama şu adamı merak ediyorum doğrusu...

“Demokratlar bunlara yüz vermemek lazım geldiğini sonunda anladılar. Geç oldu ama zararın neresinden dönülürse kârdır. İrticaa yüz verdiler ya, Moskof takımını da şımartmaya devam etselerdi işimiz fenaydı. Haddizatında aşırı cereyanlara karşı topyekûn müsavi davranmak birinci şarttır, Atatürk öyle yapardı. Birini ezip öbürünü boşverdin mi, bıraktığın taraf yükselir, ama sonra ne olur. Kanunu var bunun. Nasıldı o, kapılar kanunu, kapılar arasında münasebet varsa suyu koydun mu ne olur. Hepsi bir seviyeye gelir. Bir bakarsın hepsi birden yükselmiş. Eşyanın tabiatı...”

“Aman Hüsnü Bey, komünist takımına pek mi sert davranı-

yorlar sanki. Bunlar sadece ceplerini düşünüyorlar. Nerede o eski hükümetler, nerede Saraçoğlu!”

Melike Hanım'ı destekler yönde kafamı salladım gülümseyerek. Hüsnü Bey'in durup durup nutuk atar gibi başladığı konuşmalarını sık sık böldüğü için ayrıca teşekkür borçlu hissediyorum kendimi ona. Sonuçta, sevimli insanlar, bana yakın davranıyorlar; o nedenle, Demokrat Parti'ye sempati duyduğumu söyleyemedim onlara. Hani öğrenci kimliği taşımasam, gidip partiye yazılacağımı... Yok, o bir an için gelip geçen hevesti, birkaç ay öncesi. Babamın kasabamızda Demokrat Parti'nin kurucuları arasında yer aldığını da söyleyemedim. Ne iş yapar peder bey, diye sordu dün Hüsnü Bey. Demiryollarından müdür emeklisi diye çıktı ağzımdan. Müdür emeklisi olan amcam oysaki. O zaten CHP'li. Babamın çiftçilikle geçindiğini gizledim. Gözümün önüne gelen kartvizitindeki Demokrat Parti amblemini ve altında ona (hem adına, hem ambleme) çok iyi yaraşan “müstahsil” yazısını gözlerinden gizledim. Babamın partisi iktidarda ama fakültede de söyleyemiyorum tüm bunları. Birkaç yakın arkadaşım biliyor; öbürlerinin hoş karşılayacağını düşünmüyorum.

“Dün ne yaptın? Arkadaşlarınla buluşabildin mi?” diye sordu Hüsnü Bey Amca.

“Evet,” dedim, gecikmeyle. “Biriyle buluşabildim sadece. Öbürünün işi çıkmış, gelemedi.”

“Ne yaptınız, gezdiniz mi bari?”

Bu adamı babam mı görevlendirdi acaba, beni denetlesin diye Yapar mı yapar. İğrenç bir şey bu! İğrenç. İğrenç bir fare yapmaz

“Evet,” diye kekeledim yine. “Şeye gittik... Sinemaya. Beyoğlu'na.” Birden, hangi film diye sorabileceği geldi aklıma, sesimi yükselterek devam ettim: “Sonra Kabataş Lisesi'nin oraya gittik Ne diyorlar oraya... Çırağan, tabii tabii Çırağan. Beşiktaş'ın ant-

renmanını seyrettik. Recep Adanır'ı gördüm. Dedikleri kadar varmış. Adam müthiş topa vuruyor."

"Gördün ha! İyi iyi, İstanbul'a gelince muhakkak maça gitmeli. Ama sen daha iyisini yapmışsın; idmanı görmek çok daha akıllıcadır. Futbolcunun ne olduğunu idmanda anlarsın asıl. Maç işin sahne kısmı. Artistlik yapılır orada, asıl iş idmanda. Ben ta ne zaman Fener'in idmanına gitmiştim; oluyor bir on yıl..."

İlgim iyice dağıldı. Gerisini dinleyemez oldum; bir yandan kafa sallamayı sürdürüyorum. Aklıma vapurda karşımda oturan çift girdi çıktı bir an; sonra o fırtınada aslında ne kadar korkmuş olduğum; sonra da dün yaptıklarım... İyi ki, hangi filme gittiniz demedi bu arada. Arkadaşlarımla görüştüğüm yalandı. Bizim liseden, İzmir'den iki arkadaşım la buluşacağım, demiştim sabah-tan. Aylar önce mektuplaşmıştık gerçekten biriyle; şimdi Hukuk'ta okuyor çocuk; kararlaştırdığımız saatte Taksim'de heykelin önünde bekledim bir saat; gelmedi. Ben de Beşiktaş'a inmiş-tim yürüyerek. Sonra sahilden sola doğru kıvrıldım. Baktım, kalabalık bir grup bir yöne doğru gidiyor; sordum, antrenmana gidiyorlarmış. Peşlerine takıldım. İyi ki takılmışım. Söylediklerimden bir tek o doğru. Bir ara konuyu nasıl getirdi futboldan Kore Savaşı'na; komünistlerin son anda nasıl durdurulduğuna; orada uyanır gibi oldum; fakat suratımın anlamsızlaştığını fark etmişti adam.

"Sen dün gece yine uyuyamadın galiba."

Utandım biraz.

"Evet, nereden bildiniz? Daldım değil mi, kusuruma bakmayın. Yeni bir yer oldu mu üç dört gün yadırgarım, uyku tutmaz." Bu da yalandı aslında.

"Karnın aç mı? Öğlen yemeginde görmedim seni."

"Ben dışarıda yedim."

Melike Hanım yine şefkat gösterdi:

“Aah canım, çok zayıfsın ama. Görüyorum ki, ihmal ediyorsun beslenmeni.”

“Eksik olmayın fakat, hayır, eskiye göre inkişaf büyük,” diye yanıtladım. “Siz beni bir de çıplak görün.”

Densizlik mi ettim acaba diye bir an korktum, fakat güldüler. Hızlı hızlı içtim bardağımda kalan çayı.

“Müsaadenizi istirham ederim. Benim biraz ders çalışmam icap ediyor.”

Müsaadeyi verdiler. Arkamdan dedikodumu yapacaklar, biliyorum. Ne denli sevmiş görünseler de, gerçekten sevseler de yapacaklar. İnsanın ana babası yapmıyor mu dedikodusunu; kurtuluş yok. Çıkış yok. No way out! Boşver, dedim kendime, ama dinler mi hiç. Ahşap merdivenleri gıcırdatarak koşar adım ikinci kata çıktım.

Odamdayım. Daha kaç gün geçireceğimi bilmediğim odamda. Okulun açılışına çok var. Dönsem dönsem kasabama dönebilirim ancak, anne babamın yanına. Bunu hem istiyorum hem de istemiyor... Dönersem, yenilgiyi kabullenmiş sayacağım kendimi. Hep böyle özgüvensiz kalacağımı, kişiliğimi aşamayacağımı kabullenmiş. Ama burası da sıkıyor beni. Tek başına. Hiçbir atılım yapamadan. Arkadaşlık kurabilecek tek kişiyle tanışmadan. Yatağımda uzanmış yatıyorum. Burnuma tütsü kokusu geliyor; yakılmış tütsülerin evin tüm hücrelerine sinmiş kokusu Günlük kokusuymuş. Bir de mum kokusu alıyorum zaman zaman. Meryemana kandilinin kokusunu. Tüm bu kokuları neredeyse seveceğim; müthiş ilginç geliyorlar bana. Anlatması oyle zor ki, çünkü anlaması zor. Başka yaşamları, başka insanları hayal ettiren, hiç yaşamadığım bazı garip sahneleri akla getiren, tuhu gıdıklayan... Fakat kestirebiliyorum ki, onları da katımsan

lıkla anımsayacağım çok geçmeden; adadaki yalıtılmış yaşantımın, yeni bir sosyal başarısızlığımın çağrıştıncıları olarak. Yatıyorum sırtüstü, gözlerim tavana dikili. Tek ampullü sarı yaldızlı cam avizenin tavana birleştiği yerdeki ağaç işlemelere. Yan döndüm. Burnumun dibinde, cilası gitmiş, kararmış komodin. Üstünde dantel işlemeli beyaz bir örtü. Örtünün üstünde Peyami Safa'nın kitabı: *Matmazel Noralya'nın Koltuğu*. Kitabın yanında kirli cam sürahi, onun yanında yaldızları dökülmüş su bardağı. Camında sarı bir nokta parlıyor. Ne olabilir? Karyola başlığımın pirinç topuzu yansıyor. Evet odur, ama kafamı çevirmeye üşeniyorum. Bardağın yanında da saatim duruyor. Pencere açık. Bir kara sinek vızıldayarak tepemde dolaşıyor, ara sıra suratıma konuyor. Hava sıcak ve güneşli. Dışarısı yanıyor artık, bereket odam serin. Pencereden kafamı uzatırsam denizi de görebilirim, kıpır kıpır yüzeyiyle içimde bir şeyler oynastıran temiz mavisini. Kim bakacak şimdi kalkıp. Tül, cereyanla oynuyor hafif hafif. Üşenme kalk.

Kalktım. Kalkmamla karşı duvara dayalı konsolun aynasında yüzümü gördüm. Sanki başkasının yüzü. Bir süredir irkiltiyor beni ilk bakışta. Okuduğum kitap da kötü etkiliyor galiba. Gözümü kaçırdım yabani bakışlı yabancı surattan. Pencereye yürüdüm. Biliyorum, tam üç adım. Tülü kenara topladım. Denizden önce dikkatimi çeken, bahçedeki hareket oldu.

Bahçede bir kız dikiliyor. Çamaşır asıyor. Madam Yorgiya'nın kızı değil bu. Daha ufak tefek, arkadan yalnızca sırtı görünse de anlaşılıyor ki, daha genç. Kafamı uzatıp denize baktım. Orada yerinde duruyor. Keyfimde hiçbir kıpırtı doğurmadı. Aklım maviğinde, serinliğinde değil çünkü, nedense kızda. Vücudu pek gelişmemiş, zayıf, yine de hoş. Bekledim yüzünü dönmesini; nitekim döndü. Şimdi de çarşafı kapatıyor suratını, astığı çarşaf-

lar. Ama!.. Bu o! Vapurdaki kız.

Bahçedeyim. Buraya ne düşünerek, ne amaçla çıktım, bilmiyorum. Bazı filmlerden, romanlardan aşınayım bu söze; kişi bir şey yapar, niçin yaptığının farkında olmadığını söyler sonra da. Abartılı ya da sahteci bulurdum; demek doğruymuş. Gerçi, ne düşünerek aşağıya indiğimi anımsıyorum: Kızı düşünerek. Fakat yanına vardığımda bunu kendime nasıl açıklayacağımı, ona ne söyleyeceğimi zerre kadar tasarlamış değilim. Bir tür otomatizm olmalı, içedönük, çekingen bilinen benim gibi birinden beklenmeyecek bir otomatizm. Bahçede, hem de çamaşırların asıldığı kuyu tarafındayım şimdi. Yukarıda kızgın bir güneş. Ot kokuyor ortalık, bir de ıslak çamaşır. Böyle bir güneş altında nedensiz dolanıyor olamam. Kız birkaç metre ötemde. Bir yandan çamaşır asmayı sürdürüyor, bir yandan soran gözlerle beni süzüyor. Çamaşırlara bakıyorum ama yalnızca kızı görüyorum. Bir de o adamı. İğrenç adamı. İğrenç.

“Merhaba! Ben... Gömleklerimi vermiştim Madam’a. Yukarıdan baktım, göremedim. Telaşlandım aşağıya indim.”

“Gömlekleriniz çok kıymetli herhalde,” diye karşılık verdi gülerek, alaycı. “İlk önce sizinkileri asmışım demek ki. İşte, arkanızdalar.”

Şırl şırl pürüzsüz bir ses. Şey gibi... Şeleden düşen suyun sesi. Tamam! Aynı duyguyu uyandırıyor insanda.

“Ha, evet, şu üçü benim.”

Kontrol ediyormuşum gibi elledim birini. Çivit kokuyor. Söylemeliydim onu tanıdığımı.

“Beni tanıyabildin mi?”

“Hayır, nereden tanıyacağım?”

“Vapurdan.” Bunu söylemeseydim keşke. Ağzımdan çıktı bu kere. “Yani bir gün vapurda gördüm seni; hangi gün hatırlam-

yorum. Yüzüme yabancı gelmedin; herhalde vapurdan olacak.”

“Olabilir.”

“Burada mı çalışıyorsun?”

“Sayılır. Sokağın sonunda oturuyorum. Madam Yorgiya haftanın bir iki günü çağırır beni. İş fazla olduğu zamanlar.”

Başka ne konuşabilirim? Tahmin ettiğim gibi, bir hizmetçiymiş.

“Peki, kolay gelsin.”

Bir şeyler yarım kalmıştı ama tamamlayabilecek cin fikirlilikten tümüyle uzaktı karakterim. İradeni kullan, diye bağırdı babam, iradeni iradeni. Söylediği gibi zayıf mıydı iradem, yoksa daha büyük engeller mi kesiyordu önümü? O bağırdıkça kuyruğunu kıstırıp bir şeylerin altına siniyordu korkmuş bir köpek gibi iradem. Yavaş yavaş uzaklaştım kapıya doğru.

“Beyefendi, gömleklerinizi ütölememi ister misiniz?”

“Evet, zahmet olmazsa.”

“Bir iki saat asılı kalsınlar; kurumadan ütülerim ben. Odanızda mısınız, ben getiririm yukarıya.”

“Aa, evet. Çok iyi olur,” dedim.

* * *

Geldi. İki saat sonra. Elinde temiz ve ütülü gömleklerim. Süt gibi görünüyordu, süt gibi kokuyordu. Kız. Dolaba kendi elleriyle astı getirdiklerini. Çıkıp hemen gitmesini de istemiyordum; fakat ne söyleyebilirdim ki kalması için. Beni zor durumda bırakmadı. Gömlekleri astıktan sonra ilgisiz bir edayla yüzüme bakmadan dolaştı odada. Pencerenin tülünü düzeltti, yatağıma göz gezdirdi kayıtsızca, sonra komodinin üstündeki cüzdanımı gördü.

“Bunu ortada bırakmayın,” dedi. “Bakarsınız kaybolur, çalışır, benden falan bilirler.”

“Böyle şeyler geldi mi başına?”

“İnsanın başına neler gelmez.”

“Yaşın kaç?”

“On yedi. Belki de on sekiz. Tam bilmiyorum.”

“Daha küçük görünüyorsun.”

“Herkes öyle söylüyor.”

Karyolanın ayakucundaki pirinç topuzu dalgın dalgın okşadı. Sessizlik. Birden, yüzüme baktı. Gülümsedi. Hiç öyle gülümseme görmemiştim. Birkaç saniyelik, belki de sadece bir saniye. Hem ne kadar masum, hem ne kadar kışkırtıcı. Soyunup çırpıl- çıplak kalsaydı, o denli ateşlemezdi beni. Yutkundum. Diyecek bir söz bulamadım. Bocaladığımı anladı, bir daha güldü. Bu kez değişik. Biraz alaycı, biraz kendinden emin ve yarattığı etkiyi anlamış havada. İkincisi, ilki kadar kışkırtıcı.

“Ben gideyim.”

“Sen bilirsin. Zahmet oldu, çok teşekkür ederim.”

“Bir şey değil. Zaten vazifem bu.”

Kapıya kadar geçirmeliydim hiç değilse. Öyle de yaptım. Gidiyor. Bahşiş versem mi? Ayıp. Gidiyor. Başka hiçbir şey demeden. Bir kez daha yanın saniyelik olsun öyle bakmadan. Kapıdan çıktıktan sonra birden döndü. Biraz utanmış gibiydi. Pembe bir rüzgar yaladı yanaklarını. Daha da çarptı beni.

“Bana gelmek istemez misiniz?”

“Nereye yani, sizin eve mi?”

“Evet, bizim eve. Yukanda, sokağın başında. Boyasız ahşap ev.”

“Mahzuru yok mu senin için?”

“Sen istiyor musun? Bir ziyaret bu, sadece bir ziyaret. Kitaplarımı gösteririm sana. Sen de kitaba meraklısın gördüğüme göre. Ne de olsa talebesin.”

“Sen,” demişti bana. Birdenbire “sen!” Ilık bir su akıtı bu

“sen” yüreğime.

“Evet,” dedim. “Aslında çok isterdim.”

Nereden biliyordu öğrenci olduğumu? Ben söylememiştim ki.

“Gel o zaman. Bu akşam. Yemeğini ye, istediğin saatte gel. Ben teyzemle oturuyorum. Teyzem arkadaşlarıma karışmaz.”

“Gelirim,” dedim. “Muhakkak gelirim.”

* * *

Bahamın ne kadar doğru düşündüğünü anladım beni buraya göndermekte. İlk günler küfredip durmam haksızlıkmış. İstanbul'a git demişti, Ada'yı iyi bilirim, bilhassa Ada'ya gitmelisin. Tek başına. Ne olacak demiştim içimden, tek başıma sokaklarda sürtüp duracağım, belki en çok, sinema, sonra da odama kapacağım yine, kitaplarımla, kendimle baş başa.

Gittim... Kitaplarını gördüm Marika'nın, Fransızca kitaplar çoğu, Hugo'nun, Balzac'ın kitapları bile var. Bir Ermeni ailenin yanına evlatlık verilmiş, zengin ve kültürlü bir aileymiş. Hangisiymiş söylemedi; iyi bir Fransız okuluna göndermişler bunu; nedenini açıklamadı, yapamamış, ayrılmış okuldan, sonra aile Fransa'ya göçmüş. Bunu götürmemişler; Marika istememiş, bana haksızlık gibi göründü ilk başta, onu götürmemeleri, kim bilir belki de önceden kovulmuştur. Ele avuca sığmayınca! Neden böyle düşündüm?

Neden mi? Nasıl anlatmalıyım? Yaşamımda o güne dek az çok rahat okuyabildiğim sayfalar hızla ve beklemediğim bir biçimde kapandı, kargacık burgacık yazılarıyla yeni bir sayfa açıldı. Arabanın arka camından baktığımda ne kadar uzaklaştım da geride kalan noktaları görebildiğim şoseden çıktım, keskin dönemeçli bambaşka bir yola saptım. O şöyle bir girdi filikama ve

çıktı; yönümü, rotamı yitirdim sisler içinde, uzun yıllar güneşi görememecesine yansıma görüp boğulduğum sulara. Yalnızca kitaplarına bakmadım Marika'nın. Evet, baştan kitapları üstüne konuşuyorduk; ışığı söndürdü bir şey demeden. Koridordan gelen ışık onu görmeme yetiyordu. Sonra... Beklediğim, yıllardır beklediğim, ama o an hiç beklemediğim bir fırtınanın içinde buluverdim kendimi. Birden kafama vurdular sanki, birden bir rüyanın içine düşmüş gibi. Dünya dönmeye başladı. Marika... Bugün gibi anımsarım, puslu görüntüler, ses neredeyse yok, ama bugün gibi anımsarım, net, onu değil, duyguları... Sonraları da düşünmüştüm, ilk deneyimimdi, müthiş bir yaşam yarılması; fakat ondan önceki, birkaç saat önceki o gülümseyişi yok mu! Tekinsiz bir davetti gelecek düşlerin derin yarıklarına.

Sarhoş gibi döndüm pansiyona. Birilerine anlatmak istiyordum, içime sığmıyordu az önce yaşadıklarım, birileri duymasın diye korkuyordum öte yandan. Elbiselerimle uzandım yatağa, ne geldi başıma diye sordum kendime, neydi bu? Gerçek olduğu muhakkaktı, fakat rüya gibi geliyordu şimdi. Rüya mıydı cidden? Rüyası bile güzeldi. Gerçeklik olasılığı ise dayanılamayacak kadar heyecanlandırıcı. Ama gerçektir, apaçık gerçek! Öylece uyumuşum.

Sonra... Sonra bende bir tutku başladı. Babam bu kadarını istememişti herhalde. Delilik gibi bir şey. İlaçların yatıştıramadığı Kahrolası ilaçların verdiği sersemliğin bile örtemediği delilik. Hep onu düşünüyordum, aklımdan bir an olsun gitmiyor, korkutuyor, kovmak istiyorum; çıkmıyor. Hep yanında bulunmak istiyordum, bir dakika bile ayrılmadan, sürekli. Hemen arama malıym diye düşünüyordum öte yandan. Aramamaksa bağışlanmaz bir ihanet gibi geliyordu. Yine gördüm onu. Sabahı () gece den sonraki değil, bir sonraki sabah. Pus daha da yoğunlaşmıştı

Bir türlü net olarak yeniden canlandıramıyorum, bütünü anımsayamıyorum; öldürüyor bu beni. Hızlı başlaması, birden başlaması mı neden olmuştu? Onu sil baştan tanımak isterdim, giyinik olarak, ilk gülüşüyle, kışkırtıcı, sonra adım adım ilerlemek, yeniden. Kendime şaşıtm. Aramızda hiçbir şey geçmemiş gibi davrandım çünkü. Camları siliyordu, oturma odasının camlarını. Bacakları görünüyordu yukarılara uzandıkça. Beyaz, ince, ama düzgün. Ben görmüyordum o bacakları, bütünü görüyordum. Onu. Tutku her şeyin ötesine geçmişti. Havadan konuştuk, gecedan beri gene serinleyen havadan. Sonra Madam Yorgiya seslendi arkadan; çekti gitti. Öylece kalakaldım. Bir süre bekledim, gelmedi. Odama çıkmalıydım. Belki oraya uğradı. Başka ne yapabiliirdim, Hüsnü Bey ve kansı her an damlayabilirlerdi.

Odama geldi. İki akşam sonrasıydı. Aynanın önünde durdu, kendine baktı uzun uzun. Ben de onu seyrediyordum. Kapıyı açtıktan sonra içeri alıp almamakta kararsızlığa düşmüştüm. Benim odamda olmazdı beklediğim şey. Bunu engelleyici herhangi bir tehdit yoktu oysaki, Madam Yörgiya böyle bir korku ögesi oluşturmuyordu. Belki Hüsnü Beylerden çekindiğimden. Girdi içeri, davet etmediğim halde ve kararsızlığıma karşın. Yatağın yanındaki küçük masanın iskemlesini çekip oturdum. O ise odanın sağına soluna bakıyordu, ilk kez görüyormuş gibi. Ardından da benimle pek fazla göz göze gelmeden aynanın önünde durdu. Aynada kendimi göremiyordum; yanda kalıyordum hayli. Evet, durdu aynanın önünde ve soyunmaya başladı. İrkildim. Kalktım, incitmekten korkarak tuttum kolundan.

“Burada olmaz,” dedim. “Ne olur, burada olmaz!”

“Korkuyor musun?”

“Kimden korkayım?”

“Benden.”

Böyle bir yanıt beklemiyordum.

“Senden? Ne münasebet! Korkmuyorum.”

“O halde neden?”

“Bilmiyorum. Burada olmaz.”

“O takdirde komşundan korkuyorsun.”

“Komşumdan mı? Kim o? Hüsnü Bey mi?”

“Hayır, anlamazlıktan gelme.”

“Kimden canım? Cidden anlamıyorum.”

“Mithat Bey’den.”

Bu adı ilk kez duyuyordum. Şaşkınlıkla Mithat Bey’in kim olduğunu sordum. Yoksa, komünist dedikleri adam mıydı?

“Komünist veya değil. Ben isminin Mithat olduğunu biliyorum sadece. Son derece kibar bir bey.”

“Bana ne bundan?”

“Bilmiyorum sana ne? Mithat Bey çok bonkör biri.”

Yan odadaki beyi yaklaşık bir haftadır burada kalmama karşın henüz tanıyamadığımı söyledim. Arada, bir boş oda bulunduğundan sesi de gelmiyordu, tuvalette, banyoda da karşılaşmamıştık. Esrarengiz, ruh gibi bir tipti. Aslında ruh gibi olan daha çok, bendim. Holde en ufak bir tıkırtı duysam çiş etmeye bile çıkmıyordum.

“Onu tanıyorsun. Daha önce gördün.”

“Sahi mi? Merak ettim, nerede?”

“Vapurda beni gördüğün akşam. Fırtına çıkmıştı ya hani! () da yanımdaydı.”

Şaşkınlık ve kızgınlık aynı anda sardı zihnimi; düşünemez oldum. Demek, oydu. Demek ki o!

Öfke biraz daha baskın çıktı:

“Ama o. O bir alçak! Utanmaz bir alçak.”

“Neden?” diye kıkırdadı.

“İhtiyar bir kere. Çok yaşlı. Baban yaşında. Hem sen, sen niye öyle davranıyorsun?”

“Nasıl davranıyorum?”

Sustum kaldım. Kızı tokatlamak istiyordum şimdi. Yapamazdım ama bunu.

“Adanacağızı suçlama. Onu ayartan asıl bendim. Yanaşayım birine, o da beni reddetsin; herhalde böyle biri yoktur.”

Utanmazlığını, odamdaki ilk karşılaşmamızda beni çıldırtan sahte utangaçlığının ardındaki o geniş utanmazlığını şaşkınlık içinde beş on saniye sonra fark ettim. Aramızda bir şey yok, biraz cilveleşme demiyordu, ayartmaktan, ayartılmaktan söz ediyordu. Aralarındaki şey tahmin etmek istediğimin ötesindeydi demek. “Bu mümkün değil,” diye söylendim; iskemleme döndüm, çöktüm. O ise makine gibi anlatmaya başlamıştı. Aralarındaki ilişkinin ne zaman, ne yolla başladığından herifin ona nasıl seslendiğine, hangi çeşit hediyeler aldığına dek. Söylediklerinin bazısını duymadım ya da anlamadım. Benim ilgilenmediğimi görünce, daha doğrusu kötü çarpıldığımı; sustu.

“Kızdın mı bana?”

“Ayıp,” dedim. Yalnızca bunu söyledim.

“Sen bilirsin,” diye karşılık verdi sönük bir sesle.

Benden, başka ses çıkmadığını görünce daha da bozuldu. Hattâ yüzü kızarmıştı ilk kez.

“Ben...” dedi. Gerisini getiremedi. Suratına bakmadım. Çekti gitti. Gittikten sonra ayıldım. Belki de bir daha göremeyecektim onu. O adam. İğrenç adam! Sesi hâlâ kulaklarımda. Gülüyordu.

DEVİRİM I

Kasvetli, karanlık bir gün. Pencereden dışarıya bakıyor. Kapalı havalarda iyice kara görünen caddede yine trafik sıkışmış. Korna sesleri... Gürültü geçirmesin diye geçen yıl taktırılan çift cama karşın arabalar odanın içinde sanki. Huzursuz, doyumsuz, ödünsüz, öfkeli, çatık kaşlı sürücüler. Buradan suratlarını da, kaşlarını da görebilmesine olanak yok, yine de adı gibi biliyor; öyledir. Bir doyumsuzluk ya da küfür ölçümü yapılsa şimdi aşağıda, normal sayılan sınırı en az on kat aşar. Eskiden, çocukluktan ve gençliğinden anımsıyor; kapalı havalara kasvetli hava demezdi çoklarının dediği gibi. Çevresindeki o yalnızca kendine özgü duygu atmosferiyle havanın rengi birbirine yakın düştüğünde bir tür doyum duygusunun da havaküresine katıldığını ayırımsayabilirdi. İçindeki, kalbindeki, ruhundaki ve buna benzer sözcüklerle anlatılan bedenin deri altındaki bölümünden, yani "içten" geldiği veya "içi kapladığı" varsayılan ruh durumlarını çoğunluğun tanımladığı gibi tanımlamaz o. "İçinde bulunduğu ruh hali" kavramıyla dile getirilen, insanın bir duygulanımın etkisinde, o duygulanımın içinde olması durumu kendine ne zamandır daha uygun düşer. Bunu on yıl kadar on

ce anlamıştı, belki daha fazlası vardır. İçinde bulunduğu ruh haliyle (ona çoktandır, kendini kaplayan havaküre diyor) gerçekten içinden gelen duygulanımların sık sık çelişmeye başladığını fark ettiğinde kavradı bu ikisi arasındaki benzemezliği. Sözgeli-mi, içinde bir kötümserlik dolanıyor, uyuşukluk, her şeye burun kıvrırma, isteksizlik; dışında, ona ait, onun ruhu olan havaküre-de ise kıpır kıpır, şırl şırl bir canlılık. Havaküresinin etkisiyle bir şeye uzanıyor almak için, yapmak için; aynı anda da ne saç-ma, ne gereksiz diyerek elini çekiyor. Terside olabilir. Örneğin, bir kızıdan hoşlanıyor, öpmek geliyor içinden, çok geliyor, kız da istekli görünüyor buna, koşullar uygun, yalnızlar; fakat tam yaklaştığında havaküresinin katılaşmış duvarıyla engelleniyor; yaklaşıyor, uzay filmlerindeki o esnek fakat aşılmaz koruyucu duvara dayanmış gibi, sanki kız da fark ediyor bunu, o yaklaştıkça bir şey itiyor bedenini. Kitaplar buna “ambivalans” diyor ya da sık karşılaştığı bu duruma en yakın karşılık ambivalans kavramının karşısında yazarlar. Ancak, kitaplarda herhangi bir sözcüğün karşısında, şu ya da bu başlığın altında yazarlarla insanın algıladıkları çoğu zaman örtüşmüyor. Ambivalans? Acaba? Daha önceleri, ilköğrenlik yıllarında duymasamadığı, ama artık çok belirgin olarak tanıdığı o çatışma, çelişme duygusunun adı ambivalans mı? Ne fark eder. Belki mesleği gereği bilmesi önemli. Yok, ne fark eder...

Saatine baktı: on yediyi yedi dakika geçiyor. Hastasıyla randevusu tam on yedideydi. Adam gelmedi. Belki gelir. Gelir de geç gelir. Alışıldığı üzere. Eskiden umursardı biraz. Sıkıntısını arttırdığından, bekleme sıkıntısını. Şimdi, pek çok önemsiz şeye sıkıldığı, pek çok şeyden ise artık hiç sıkılmadığı için buna benzer şeyleri dert etmiyor. Böyle düşünüyor şu anda. Düşüncesinin konuşma diline çevirisini gözden geçiriyor aklında. Saçma

bir cümle. Saçmaya o kadar alıştı ki. Zamanında girmeyenler, şu aşağıda gördüğü trafik sıkışıklığına bağlayabilirler geç kalışlarını kolaylıkla. Oysa o sıkışıklık, her şeye geç kalanların oluşturduğu sıkışıklığın ta kendisi. Bir zamanlar ne denli temiz, titiz ve dakik olduğunu anımsıyor. Son yıllarda her şey değişti. Temiz ve titiz yaptığı söylenebilecek herhangi bir alanda tek işinin kalmadığını görüyor. Umursamazlıktan mı? Bir tür depresyon sonucu mu? Yoksa şu klasik çözülme, yıkılma hikayesi mi?

'Yıkılma' sözcüğü depremi çağrıştırdı. Çoklarının ocağı söndü, bizim işler biraz olsun açıldı, diye düşündü. Yaşam derin zıtlıklarla parçalara ayrılmış, her parça öbürünü yok sayıyor. Deprem yıktı, korku hoyrat elleriyle mıncıkladı yürekleri ve cebi azıcık para gördü. Neden-sonuç ilişkileri akıl alır gibi değil. Depremden birkaç gün sonra insanlar tatlı evlerini ölüm tuzakları suretinde görüp kaçarlarken uzak yakın yerlere, o oturmuş salonunda, geleceğini düşünüyordu. İyi ki çocuğu yoktu, bakmak zorunda olduğu herhangi bir kişi yoktu iyi ki. Artık, hasta da gelmez, diyordu; nasıl ödeyeceğim apartman giderlerini?

Kapı çalındı. Giren sekreter kız.

"Devrim Bey geldi."

"Tamam. İçeri alabilirsin."

Devrim Bey dün almış randevusunu. Adı hiçbir şey çağrıştırmıyor, kökeni ya da tipi açısından, ebeveyninin dünya görüşü dışında. Havasında olsa görürdü, önceden görmüş gibi. Gelsin görürüz. Geldi. Orta boylu, zayıf. Hattâ biraz atletik yapıda. Sayılır.

"Hoş geldiniz. Ben Nihat."

"Ben Devrim. Merhaba."

"İstedığınız koltuğa oturun, hepsi de rahattır."

Esmerce, buğday tenli, siyah saçlı. Saçları dalgalı. Bıyıksız. Kolları oldukça kıllı. Düzgün sayılabilecek bir yüzü var. Ortala-

ma bir tip. Hattâ bazı kızlar yakışıklı bulabilir.

“Kusura bakmayın beklettiğim için. Trafik demeyeceğim. Pantolonuma ayran döktüm, arkadaşım döktü olayın gerçeği. Sildik mildik lekesi yine kaldı. Ben hiç rahat edemem öyle, eve gittim, pantolonu değiştirdim. Yoksa, her zaman vaktinde gelirim söz verdiğim şeye, özür dilerim.”

Doktor, bu özür karşısında beklenen yanıtı vermedi, sessiz kaldı. Yüzü ise ifadesizdi. Karşısında herhangi biri konuşmamışçasına. Çekmeceden boş bir beyaz dosya kağıdı çıkardı, masasının üstünde duran üstü naylon kaplı kalın kağıt altlığını dizine koydu, üstüne de çıkardığı kağıdı yerleştirdi kısıpına sıkıştırıp. Bir kalem aldı masadan, döner koltuğunda hastasına hayli yan dönük bir konuma girdi ve bir süre için karşısına gelen duvara baktı. Obsesif yavaşlık, diye düşündü. Eğer yalan söylemiyorsa. Bu saptamasını karşındakine söyleyebilirdi, ne anlama geldiğini anlatabilirdi birkaç örnek vererek. Böylece, daha ilk dakikada iyi bir puan alır, hastasının gözünde güven kazanır, iletişimini bu yolla baştan sıkılaştırabilirdi. İçindeki ses bunu söylüyordu, her ne kadar fazla istekli değilse de; havaküresindenense böyle bir şeyi söylemek bir yana, düşünmeyi bile gereksiz sayan sinyaller alıyordu. İçindeki ses kendi kendine konuşmak zorunda kaldı bu durumda: Gözüne girsene ne olur ilk dakikada, düpedüz ticari bir itki. Doğrusu ise her düşünceyi, her yorumu sona saklamaktır. Dışındaki havaküre içerdeki monologa aldırmadı yine. Donuk ve ilgisiz tavırları, herkesin değilse de birçok başvuranın gözünde onu daha değerli kılar. Kendisi bunun farkında mı? Belki. Biraz seziyor.

“Sizi buraya, bana gelmeye iten nedeni ya da nedenleri söyler misiniz?”

“Pek tabii,” dedi adam. Gençti. Yirmi beş ila otuz arası göste-

riyordu. İlk izlenimden karşısındakinin ciddi ve işinin ustası bir psikiyatrist olduğu sonucunu çıkarmakta gecikmemişti. İyice ciddileşti, havaya girmeye çalıştı. "Ben bir su rica edebilir miyim? Ağzım iyice kurumuş."

"Elbette. Çıkın, sekreter hanıma söyleyin. Kahve ya da çay da alabilirsiniz. Bitmemişse kola da olacak."

"A, öyle mi, peki," dedi adam. Belli ki, suyun ayağına getirilmesini beklemişti, fakat yeni durumu çabuk kabullendi. Çıktı.

Gözlerini kapadı Nihat. Birkaç gün önce gördüğü kadın geldi aklına. Gariptir, sık sık rastlaşıyorlardı onunla, bilincinin yosunlu labirentlerinde. Bir kişi olarak, kişilik olarak belirgin özellikleri dökülmüyordu aşınmış kayıt kalıplarına, belleğinde yalnızca, ayrıntıları işlenmemiş fiziksel yansımaları kalmıştı, az çok etkileyici... Neden sık rastlaşıyoruz, diye sordu kendine. Özel bir döneme girdiğinden mi, yoksa onun saklı yaşam sahnelerinden gelen işaretlerden mi? Sorunun yanıtını ararken söndü farkındalık ışığı, sonra yanar gibi oldu yeniden, ilgisiz görüntülerin üstünde hızla aktı, aktı ve bir noktada durdu. Kalabalık bir ortamdaydı. Karanlık. Merdiven gibi bir yerden indiler birçok insanla birlikte, sıkışık. Parke taşlı ıslak bir arka sokağa çıktılar. Bir sinema çıkışıydı galiba. Ne izlediği hakkında en ufak bir fikri yok. Yanındaki gülerek bir şey söyledi. On yedi-on sekiz yaşlarında bir çocuk bu. Ne söylediğini anlayamadı ama yanıtladı. Tanıyor bu çocuğu, yakın arkadaşı. Az önlerinde yürüyen iki kız, liseli, üstlerinde anoraklar var renkli, altlarından ekose kırmızı formaları görünüyor. Onlar da arkadaşı, az yanlarında yürüyen öbür çocuk da. Okul çıkışı sinemaya gitmiş olmalılar. Kızlardan biri döndü neşeyle, verdiği cevabı duymuş, o da takılacak. "Senin tipin demek sıskalar," gibi bir şey dedi. "Sen kendini normal sanıyorsan, o sıska tabii," diye yanıtladı, lınlıktaki

oyuncudan söz ediyor olsa gerek. Kız, neşesini bozmadan cevap yetiştirdi, yanındaki oğlan da lafa kanıştı. Çevresine bakındı, çıkaramadı neresi olduğunu. Bir şey var ki, arkadaşları arasında bulunmaktan hayli hoşnut. On yedi yaşın ateşini, heveslerini, verdiği buharlı solukta iliklerine dek duyumsadı.

Başvurayı iki dakika içinde döndü, elinde bir bardak suyla. Suyu yanındaki sehpa koydu ve oturdu. Nihat gözlerini açtı. Bu anı kendine ait bir anı değil. Kesinlikle. Ama dün yaşamış gibi sıcak, bir rüyada görse şimdi uyanmış gibi canlı.

“Az önce özür dilemeniz gereksizdi. Çünkü görüşme yapmadığımız her dakika benim değil, sizin dakikanız. Kendi zamanınızdan yiyorsunuz anlayacağınız. En geç saat on sekizde görüşmemiz bitecek.”

“Tabii tabii,” dedi genç adam. Sudan bir yudum daha içti. İçeride de biraz içmişti herhalde. Terlemişti. Hava ekim ayına göre oldukça sıcak ve nemli sayılırdı, güneş öğleden sonra yüzünü hiç göstermemiş olsa da.

“Buraya geliş nedenim olarak tek bir şey gösteremeyeceğim. Yani, birçok neden var. Belki şöyle söyleyeyim. Birkaç neden var: İyisi mi, birinden başlayayım. Konuşma böyle ilerleyecek galiba.”

Doktor, kafasını salladı evet anlamında.

“Okey... Şimdi şeyden başlamalıyım önce: Ben bir tekstil şirketinde çalışıyorum. Halkla ilişkiler bölümünde. İşimi seviyorum, şu haliyle. Geçici bir süre yapılacak iş olarak. Ama sürekli böyle bir işte çalışmak istemiyorum. Aynı zamanda öğrenciyim; öğrencilik bitmek üzere; zaten kendim uzattım. Yine de artık bitecek sanırım. En geç şubatta...” Sessizlik duraklattı konuşmayı. Genç adam, doktorun ilgisiz suratını görünce devam etmesi gerektiğini anladı. “Yani aslında ben tekstil tasarımcısı olmak isti-

yorum. Bizim şirkette de o işi yapan bir bölüm bulunuyor. Tamam işte, ne güzel diyeceksiniz, fakat oradan dışlıyorlar beni, sorun bu. Ama şey var, o bölümden biriyle çok samimi olduk. Diyor ki, çok yeteneklisin, diyor. Biraz daha yetişmeliymişim yalnız. Geçen yıl yurtdışında kısa süreli bir kursa gittim, tasarımcılık konusunda. Çok yarar gördüm, fakat yeterli değil, biliyorum. Benim arkadaş, bizim orada iş bulamazsan başka şirkette kesinlikle bulursun diyor. Aslında kararsızım, şimdiki işimi de devam ettirebilirim. Halkla ilişkilerde de başarılıyım. Yükselbilirim, ama kararsızım...”

“Okulunuz ne üzerine?”

“Felsefe. Felsefe öğrenimi yapıyorum. Aslında bir sorun da o. Felsefeyi de seviyorum. Sosyal bilimler, edebiyat... Fakat sanırım edebiyatta pek yetenekli olmadığımı anladım. Birkaç yıl öncesi-ne dek şiir, öykü falan yazardım. Parlak bir şeyler çıkmıyor. Belki sabırsızım, belki beklentilerim yüksek. O ayrı bir konu. Ama okulu bitirince felsefe çevirileri falan yapabilirim. Edebiyat çevirileri... İngilizcem çok iyi, Almancam da var. Yalnız, bu tür işler para getirmiyor, biliyorsunuz, edebiyat falan. Tekstil tasarımcılığı galiba bana daha uygun. Karar veremiyorum.”

“Kararsızlığınız nedeniyle mi bana geldiniz?”

“Hayır, sayılmaz. Kararı er ya da geç kendi başıma da verebilirim; onun acelesi yok şu an için. Eee, benim sorunum daha çok... Yani, son zamanlarda iyice arttı: Yerimde duramıyorum. Hiçbir yerde on-on beş dakikadan fazla duramıyorum. İsteyken biraz daha değişik. İş iştir, biliyorum, kendimi konsantre edebiliyorum; o zaman olmuyor. İşin bir bölümü zaten dışarıda geçiyor, dışarıdayken de sorun yok. Fakat boş zamanlarımda, arkadaşlarımla buluşmuşsam; yok, o zaman daha az oluyor; özellikle yalnızken, evde ve yalnızken... Sıkıntı kaplıyor içimi, sıkıntı dedimse öyle böyle

değil, fırlayıp pencereden atlamak geliyor, o kadar. Saatime bakıyorum ikide bir. Bir şey mi bekliyorsun diye sordu mesela bir arkadaşım, fark etmiş. Hayır, bir şey beklemiyorum. Beklediğim şeyler var mı; yok aslında yaşamımda; belki vardır...”

Yine sustu genç adam. Doktor da susuyordu. Ee, devam et, bile demiyordu. Bu durumda konuşmayı sürdürmek gerekiyordu herhalde; sessiz kalmak sıkıntısını daha da arttıracaktı.

“Eskiden olmazdı. Devamlı bir endişe duygusu. Sağlığımdan da endişe etmeye başladım. Çocukluğumda biraz pımpirikliydim. Ama yıllardır gayet rahattım. O da yeni başladı. Olmadık hastalıklar buluyorum kendimde. Bazen doktora gidiyorum; bazen kendi kendimi yatıştırıyorum; ama biri bitince hemen öbürü başlıyor... Başka? Bunlar işte. Size gelme nedenim böyle şeyler. Umarım yeterli. Yani, başlangıç için.”

“Başka rahatsızlıklarınızın da mı olmasını tercih ederdiniz?”

“Ne bakımdan, anlayamadım.”

“Başlangıç olarak yeterli bulup bulmadığımı sordunuz ya!”

Genç adam şaşırdı. Doktor espri yapıyor olmalıydı. Ama yüzünde bunu imleyen en ufak bir değişiklik göremedi. Dalga geçmezdi herhalde, belki espri anlayışı garipti. İkisi de sustular. Sessizliği yine Devrim bozdu:

“Devam etmem gerekir sanırım, öyle mi? İçimden ne geliyorsa, aklımdan ne geçiyorsa anlatmam lazım... Epeyce psikoloji kitabı okudum. Bakın sizde divan yok, dikkatimi çekti. Ama sorun değil, yüz yüze konuşmayı iletişim yönünden çok daha insani bulmuşumdur.”

“Divan denilen şey, pirimiz Freud’un dahiyane buluşu. Adam çekingenmiş, hastasının yüzüne bakamazmış. Benim için fark etmez. Olanak bulsam hiç görüşmem. Görüştüğüm zaman da fark etmez.”

“Yaa, anlıyorum.”

“Daha önce psikiyatriste gittiniz mi?”

Terapistin yavaş yavaş duruma ağırlığını koymaya başladığını düşündü Devrim. Gözünde küçük bir sevinç parıltısı belirdi.

“Gittim. Birkaç kısa görüşme.” Bir an kararsızlığa düşmüş gibi tekledi söyleyeceği şeyde. “Pek... Pek tatmin olduğum söylenemez. Derdimi doğru dürüst ifade etme olanağı bulamamıştım.”

“Neden ki?”

“Neden mi. Şeyden. Birinde okulda medikoya gitmiştim. Zaman ve fiziksel ortam açılmam için uygun değildi. Öbüründe de doktor... yani, pek güvenemedim.”

“Divanla bir ilgisi var mı bunun?”

“Hangi divan, pardon?”

“O gittiğiniz psikiyatri uzmanının divanı var mıydı?”

“Yok, hayır yoktu. Ama divanla da bir ilgisi yok.”

Nihat başvuranının yüzüne pek bakmıyordu. Karşı soru sorarken belki bir an için. Dikkati daha çok, dizinin üstündeki not kağıdındaydı. Oraya bir şeyler yazıyordu. Ahşap masası alışlagelenden biraz yüksekti. Hasta geriye kaykılmış doktorun yalnızca boynundan yukarısını görebiliyordu, ne yazdığını görebilmesiyse olanaksızdı. Hattâ gerçekten bir şeyler yazıp yazmadığını...

Akşamları onun odasına giremiyor. Çünkü yanında annesi var. Annesi odaya girmesine izin vermiyor. Kadını çözemedi. Kızı çok hasta ama kadın çok soğukkanlı. Kızına aşırı bir ilgi göstermiyor. Belki odalarına kapanınca, yalnızken. Kim bilir? Annesi de kendi yanında yatsa. Bu olası değil, babası öyle söyledi. O kadın gündüzleri çalıştığı için akşamları gelebiliyor. Annesi çalışmıyor ama hiç gelemiyor. Tuhaflaştı son haftalarda. Olsun. Zaten bu kız kadar hasta değil ki. Akşamları hiç sevmiyor. İki oda ötede Aysu. Ama oraya gidemiyor. Annesi soğukkanlı ama

onu ağlarken gördü. Hemşire bankının yanında. Fark ettiğini anlayınca yüzünü öte yana çevirdi.

“Bana bir soru sormayacak mısınız?”

“Ne gibi bir soru?”

“Bilmiyorum. Onu siz bilirsiniz.”

“Peki. Şöyle yapalım: Siz kendinize bir soru sorun. Sonra da cevaplayın.”

“Aaa, bu ilginç!” dedi Devrim, bu kez gözleri daha kuvvetli parladı. Elini çenesine götürdü, işaretparmağıyla yanağını hafif hafif okşadı. Hareketlerinde biraz abartılı bir zarafet sezdi Nihat. Kibar görünmeye çalışan bazı erkeklerde yakaladığı abartıdan. Özellikle kırsal kökenli ya da Anadoluluysa kişi daha da sırtırdı o garip jestler, bazen konuşmalarına da yansırı. Gereksiz yumuşatmalar sözcükleri, söyleyişte yuvarlamalar.

“Kendime bir soru... Güzel! Evet, soru şu: Hem insanları önemsemez görünürken. Bazen gerçekten önemsemem. Bir yandan neden bu kadar önemsiyorum? Başka türlü anlatayım, şey yani, başka türlü sorayım: Sanırım asıl yakınmam, yani psikolojik araz olarak anksiyete dedikleri durum, özür dilerim, yanınızda lügat paralamak istemiyorum. Ukalalık olur diye korkuyorum. Ama anksiyete sanırım. İşte bu anksiyete başkalarına karşı sorumluluklarımdan mı ileri geliyor, yine yanlış anlattım, başkalarına –açık konuşayım– kendimi beğendirme kaygımdan mı şey oluyor, yoksa kendi kendime bir durum mu, kendi içimdeki sorgulama olayı mı buna yol açıyor?”

Uzun bir sessizlik girdi yine araya. Devrim devam etti:

“Evet, sanırım kendim cevaplamam gerekiyor. Öyleydi anlamamız.”

“Ben bugün taburcu oluyorum.” “Ya!” dedi Aysu. Şaşırdı, yüzü değişti. Gözleri değişti demek gerek, çünkü yüzünün yarısın-

dan çoğu maskenin ardında yine. Oda gene karanlık. Bu oda gündüzleri karanlık, akşam annesi gelince ışık yanıyor ve aydınlanıyor. Aysu yatıyor durmadan, akşamları hareketleniyor biraz. Onunla çok kısa konuşabiliyor, hemşireler izin vermiyorlar fazlasına. "Sen çıkacaksın ama ben çıkamayacağım." "Sen de çıkacaksın. Muhakkak." "Hayır." "Evet, çıkacaksın." "Hepiniz yalan söylüyorsunuz. Anlaştınız aranızda." "Anlaştık mı! Ben kimseyle konuşmadım senin için." Uzun bir sessizlik. Nihat o güne dek tanımadığı bir şeyler yaşıyor. Artık emin bundan, emin ve hoşnut. Kendi hayal dünyasının, imge alanının, ki o zaman böyle isimlendiremez bunları, genişlediğini, odaya yayıldığını duyumsuyor, kıza getirilmiş oyuncakları, ayıyı, bebeği, duvardaki durgun denizde seyreden yelkenliyi kapsadığını, kızın kokusuyla bütünleştiğini ve başka bir imge dünyasıyla kaynaştığını seziyor. Başka bir imge dünyası!? Kiminki olabilir? Elbette kızınki. Ona yine dokunmak istiyor ama cesaret edemiyor. Cesaret edememesi iyi, çünkü böylesi, dokunmadan yaşananı çok daha güzel. Öylece, durabildiği kadar durmak istiyor. Kız da anlamış sanki bunu, bir an için hastalığın hüznünden çıkıyor, pembeleşmiş bir yüzle bir şeyler söylemek ister gibi bakıyor, doğruluyor. Hayır. Kapıda hemşire. "Hadi Nihat, baban seni bekliyor." "Bir daha gelmeyecek misin?" "Hastalanırsam gelirim." "Hastalanmadan?" Nihat'ın yüzü aydınlanıyor, gözleri ışıltıyor. Tabii ya! "Hastalanmadan da gelirim. Seni görmeye." "Hep öyle söylerler, sonra gelmezler." "Kimler?" "Herkes." "Ben herkes değilim ki!"

Terapistinin zoraki vesikalık fotoğraf çektirirmiş gibi kayıtsız yüz anlatımını son söylediğine bir onay olarak algıladı genç adam; yine canlandı bakışları.

"Evet evet, işin kuralı bu. Ben sorumu yanıtlayayım Kendi kendime. Şimdi... Aslında kendi doğrularımın bulunması gere-

kiyor. İyi bildiğim, inandığım doğrular. Eger yaptıklarım ettiklerim bu doğrulara uyuyorsa kendi içimde bir sorun yaşamamam gerekir. Hayır böyle değil. Biraz değiştirmeliyim. İlk söylediğim yanlış. Şu yönden: Doğrular yanlışlar koymak zaten yanlış. İnsanın böyle şeyleri dert etmemesi gerekir. 'Doğrulan bulunması gerekir,' diye dediğimi düzeltiyorum. İnsanın bildiği gibi, daha doğrusu, içinden geldiği gibi davranması gerek diyorum. Bunun için de şey lazım. Sanırım, insanın bir şekilde kendine güvenmesi. Ben böyleyim işte kardeşim, diyebilmesi. Her şartta, her yerde bunu söyleyebiliyorsa, sorun yok. No problem! Her şartta iddialı bir söz oldu. Yani, böyle bir şey de gerekmez. İnsan kendi rahat ettiği şartları yaratmalı, yaratamıyorsa öyle şartların yaratıldığı çevrelerde yaşamalı. İşte, bunun için cesaret lazım. Burada cesaret lazım. Yani, kendine güven."

Doktorun not alış hızı da artmış! Söylediklerinin önemsendiğini gösteriyordu daha da ciddileşen suratı ve hiç karşısındakine bakmadan harıl harıl kağıda geçirdiği düşünceleri. Devrim, gördüklerinden iyice güç topladı.

"Örneğin, doktora, psikologa yani, gelip gelmeme konusu bile sıkıntı yaratıyor bende. Bir aydır bu sorunu düşünüyorum. İşten çıkıyorum, tabelalara bakıyorum, bir doktoru gözüme kestiriyorum; tamam diyorum, işte buna giriyorum diyorum, vakti varsa hemen kabul etsin beni, yoksa eğer randevu alırım, tam harekete geçeceğim; cayıyorum. Neden? Sanırım korkudan. Doktora derdimi anlatacağım, içimdekileri dökeceğim; o da beni yargılayacak... Halbuki yok böyle bir şey. İşte geldim, ben anlatıyorum, konuşmamın akışı bana bağlı, siz not alıyorsunuz, sonra yorumunuzu getireceksiniz elbet. Bu yorum olumlu ya da olumsuz olabilir. Hayır, bu da yanlış, olumsuz bir yorum söz konusu bile değil. Ha, şu var: Yorumunuz ilk anda benim hoş-

ma gitmeyebilir. Büyük ihtimalle de öyle olacak. Bu niye olumsuz olsun peki! Değil mi? O hoşlanmadığım yorumunuz beni belki ferahlatacak, iyileştirecek. Belki anlamadığım pek çok şeye açıklık getirecek. Değil mi? Belki yorum falan da getirmeyeceksiniz. Tabii, işin püf noktalarını ben bilemem. Öyle değil mi?!"

Doktor artık iyice sabırsızca yöneltilen soruyu yanıtlayacakmış gibi başvuranının yüzüne baktı, fakat yanıtlamadı. Dizindeki dosya altlığını üstündeki kağıtla birlikte masaya koydu. Çekmecelerini açtı ve bir bisküvi aradı içinde.

Bir odadaydı bu kez. Oldukça zevkli döşenmiş bir oda. Perdeyle duvar renginin uyumuna takıldı dikkati bir an, bu uyumu kendi yarattığı için belli belirsiz gururlandı, sonra divanda uzanmış, birasını yudumlayan adamı gördü. Yan çıplak, orta yaşa merdiven dayamış bir adam. Elindeki bira bardağını avucuyla kavramıştı soğuşundan yararlanmak ister gibi, öbür eliyle ayak parmaklarının arasını kaşıyordu. Ne odanın havasına, ne oldukça düzgün ve kibar sayılabilecek görünümüne, ne altındaki markalı şortuna yakışıyordu bu davranış. Lütfen benim yanımda yapma şunu, kaç defa söyledim, dedi. Adam elini parmaklarının arasından çekti, ayıp bir şey üstünde yakalanmış gibi mahcup güldü. Mahcubiyetin altından arsızlık da vurdu yüzeye.

Nihat kafasını kaldırdı çekmecedен, başvuranına baktı. Bu bir anı değildi apaçık, az önceki gibi bir şey de değildi, kendi dışından, karşısındakinden geliyordu. Yeniden aramaya koyuldu. Çekmece, bisküvi dışında irili ufaklı pek çok nesneyle neredeyse silme doluydu. Her şey bir kepçeyle karıştırılmış gibi alt alta üst üsteydi. Bunların içinde dağılmış bisküvi kırıntıları da bulunuyordu, fakat ağza atılacak büyüklükte bir parça ya da dolu bir paket göze çarpmıyordu. Kıvrılmış buruşturulmuş bisküvi jellatinleri, yine kıvrılmış buruşturulmuş başka kağıt parçaları, bir-

takım broşürler, boş ve dolu ilaç kutuları, sigara paketleri, bozuk çıkmaklar, ilaç şirketlerinin hediyesi gerekli gereksiz bir yığın ıvır zıvır... O çekmeceyi zorlukla kapatıp başka bir çekmece açtı. Sonra başkasını. Sonuncusunda ilk ikisinde olduğu gibi karmakarışık öteberi arasında yarısı dolu bir paket bisküvi bulabildi. İki tanesini oldukça yüksek perdeli ve uzun süren bir hışırtı sonucunda çıkarabildi, hastasına da bisküvi isteyip istemediğini sordu, istemediğini öğrenince tekini attı ağzına. Açıkladı: Midesi sık sık ekşiyordu; antasid kullanmak istemiyordu boyuna, sakıncalarından dolayı, onun yerine bisküvi yiyordu. Aslı vardı bu özrün, fakat yalnızca hasta dinlerken bisküviyi yeğliyordu antasid yerine ve işin gerçeği, daha çok, hasta dinlerken midesi ekşiyordu nedense. Akli, çekmecesinin içinde kalmıştı bir an. Muayenehanenin asıl sahibi olan iki ortak da eski arkadaşlarıydı. Ancak, odasını istediği gibi tutmasına izin vermiyorlardı; mal, daha doğrusu mülk onlarındı ne de olsa, sekreter kız ve ara sıra gelen temizlikçi kadın aracılığıyla kendi hastalıklı düzenlerini oturtuyorlardı dairenin her bölmesinde, ancak, dolabının ve çekmecelerinin içlerine karışamazlardı; o kadar uzun boylu değildi artık. Düzensizlik içinde bir düzeni vardı küçük bölmelerinin, o düzensizlik bozulduğunda düzeni de bozuluyordu ve istediği hiçbir şeyi bulamıyordu.

Aklından geçenlerin bir bölümünü hastasına anlatırken yaladı kendini. Devrim şaşkın bir ifadeyle bakıyordu. Sustu. Küçük bir parça kalan bisküviyi çekmeceye koydu.

“Siz bana aldırmayın, devam edin lütfen.”

Devrim bu kez biraz bozulmuş göründü.

“İsterseniz, bu kendi kendine soru cevap bölümünü kapayalım.”

“Siz bilirsiniz.”

“Nasıl devam etmeliyim?”

Uzun bir sessizlik. Doktor az önce çekmeceye bıraktığı kalan küçük parça bisküviyi de almış kemiriyordu.

“Sanırım... Sanırım, evet. Sanırım kelimesini seviyorsunuz. Bu da birçok konuda sandığınızı gösteriyor. Birçok şeyden emin olmadığınızı.”

Devrim’in ilgisi yeniden, görüşme üzerine yoğunlaştı. Karşı-
sındaki galiba boş biri değildi. Garip bir izlenim yaratarak dikkatini dağıtmayı, savunmasını kırmayı kendine yol seçmiş bir ustaydı herhalde. Dinledi:

“Evet, nasıl devam edeceksiniz?.. Bence hep ayrıntılarla uğraşıyorsunuz. Biraz doğrudan olmayı deneyin. Soruna doğrudan, yani (yani kelimesini de çok kullanıyorsunuz) direkt yaklaşmayı deneyin.”

Sessizlik.

“Haklısınız. Daha doğrudan yaklaşmalıyım. Evet, bir kere hassas olduğum noktaları söyleyeyim. Çok titizim. Temizlik konusunda, iş konusunda, bir işi zamanında yetiştirme konusunda... Şimdi hem geç geldi, hem zaman konusunda titizim diyor diyeceksiniz, ama inanın o bir istisnaydı. İş konusunda gerçekten titizim, işi temiz yapmak isterim, ayrıntılarda pürüz çıkmamasın isterim. Şimdi bunları niye anlatıyorsun diye soracaksınız.”
Güldü. “Tam da konuya doğrudan girin dedikten sonra. Aslında bu özelliğim konuyla doğrudan bağlantılı. Öyle sanıyorum. Şöyle ki, başta anlattığım o anksiyete durumu takıntılarımın artmasından ileri geliyor. Kafamın içinde, şöyle söyleyeyim, bazı özelliklerimle çelişiyor, fakat gerçek bu, kafamın içinde her dosyanın kendine özel bölümünde düzgün durmasını isterim, tertipli bir ofiste olduğu gibi. Bir de her dosya ilgili dosyalara yakın olacak, birini aradığında öbürlerini de görebileceksin; yani ilgili öbür dosyaları. Maddi şeylerde de öyle. Evimde örneğin. Evim-

de yalnız oturuyorum, her şeyim derli topludur, ortalık, mutfak, elbiselerim... Yine gereksiz ayrıntılara mı daldım yoksa, sizi sıkıyor muyum? Gerekliyse anlatayım."

Doktor bu kez hastasının suratına dosdoğru baktı.

"Size bir soru sorayım: Deprem sizi nasıl etkiledi? Korktunuz mu? Hâlâ korkuyor musunuz?"

"Oo, deprem... Yok... Pek kötü etkilemedi. O gece sevgilimle beraberdim. Sevgilim demek ne derece doğru bilemem, sevgili değil, sanırım arkadaş demeli. Yok, yani aslında sadece cinsel partnerim. En çok uyan bu. Yani onunlaydım. Gece. İşte, uyan-dık. O hiç korkmadı. İlk anda burada çoğu kişi pek korkmamış zaten. Ben de korkmadım. O korkmayınca ben haydi haydi korkmam diye düşündüm; aslında bayağı soğukkanlıyım. Dışarı bile çıkmadım ilk günlerde biliyor musunuz? Sonra televizyonlarda o görüntüler. Tabii, bayağı etkilendim. Fakat kafayı takmıyorum. Dedim ya, takıntılı bir insanım, inceledim, sordum soruşturdum; bizim bina çok sağlammış. Zaten Levent'te oturuyorum; işyerim de aşağı yukarı aynı bölgede, zemin sağlam. Yani, alınacak bir önlem yok benim açımdan. Artık büyük bir deprem olur, o sırada evimden, işyerimden ayrı bir yerde bulunuyorumdur, bina yıkılır, köprü çöker; onu Allah bilir. Yani böyle düşük bir olasılık için hayatımı zehir edemem. Zaten şimdi herkes..."

Kapı vuruldu, sekreter kız girdi içeri.

"Çok özür dilerim, telefonunuz var."

"Görüşme sırasında telefonla konuşmadığımı biliyorsun ya."

"Ama arayan anneniz."

"Sonra aramasını söyle. Ya da ben ararım, öyle söyle."

"İkna edemiyorum. Hep aynı şeyi söylüyor, sonra da aramıyor, diyor. Bu kez görüşünceye dek sürekli arayacakmış, eğer kapatırsam."

Doktor telefondan hiç çağrılmamış, sekreter ona herhangi bir şey söylememiş gibi ifadesiz bir yüzle kızın beklediği kapı aralığına, göğsü hizasına uzun uzun baktı. Sonra suratını buruşturarak kalktı. Odadan çıktı.

Hasta, sırtını arkalığa yaslayarak derin bir soluk aldı. Durmadan konuşmaktan yorulmuştu. Hem gerilim atıyordu hem de gerilime giriyordu anlattıkça. Kendi kendine kafasını salladı sinirli. Ortada, psikolojik görüşme açısından kabız bir durum söz konusuydu, öte yandan, çok ilginç bir doktordu, büyük olasılıkla başka doktorlardan farklı, ciddi bir yarar sağlayacaktı, öyle bir sezi doğmuştu içine. Doktora söylediğinin aksine, iki ayrı özel doktora daha gitmişti bundan önce. İki yıl kadar geçmişti ilkinin üstünden, ikincisinin üstünden altı ay. Sorunun çözümüne hiçbir katkıları dokunmamıştı, böyle bir konuma yaklaşmamışlardı bile. Sorunun çözümünü beklemiyordu belki de, hiç değilse birkaç aylık bir rahatlama, birkaç aylık bir güven istiyordu, birkaç aylık benzin. Oysa, verdikleri rahatlama, ona da rahatlatma denebilirse, birkaç gün sürüyordu. Herhangi bir arkadaşına herhangi bir konuda açılса da aynı ölçüde yararlanıyordu zaten. Az önceki merakı birden yine depreşti. Yerinden kalktı, masaya abandı, doktorun notlar aldığı kağıda baktı. Neredeyse tüm sayfaya doluydu. Kenara geçti, üstteki kağıdı kaldırıp altındakine baktı; o boştu, yalnızca ilk sayfayı kullanmıştı belli ki. Neleri not etmişti özellikle? Yazılar kargacık burgacıktı, üstelik, tersten baktığından okunmuyordu. Yana geçip kafasını çevirerek daha dikkatli baktı; yine pek okunmuyordu. Yazıların arasında garip şekiller gözüne çarptı. Biri ahtapota, öbürü şeye, evet depremde yıkılmış bir apartman enkazına benziyordu. Yazılardan neleri çıkarabilirdi, bir cümlede yoğunlaştı. Anna Kournikova gibi bir ismi seçebildi ancak. Bu ismin, anlattıklarıyla hiçbir ilgisi bulun-

muyordu. Belki de ona öyle gelmişti, evet bu olabilirdi. Birkaç saat önce işyerindeki arkadaşının okuduğu gazeteye takılmıştı gözü, spor sayfasında Anna Kournikova'nın büyük boy bir fotoğrafını görmüştü. Bunu doktora söylese kim bilir ne kadar ilginç bir çıkarıma varırdı. Garip bir bilinçaltı yanıltmacası. Tabii, not kağıdını okuduğunu söyleyemezdi ona. Birden kuşkuya kapıldı; yoksa, bir test miydi bu? Beklediği tıkırtıyı duydu kapının önünde, telaşla yerine oturdu.

Doktor girdi, herhangi bir şey söylemeden, özür dilemeden, dingin bir yüz ifadesiyle yerine geçti. Hastasına baktı ve sordu:

"Notlarımı okudunuz değil mi?"

"Nereden bildiniz?" diye karşılık verdi Devrim birden, istemeden.

"Düşüncenizi okudum desem inanmazsınız, tuhaf bulursunuz. O halde şöyle söyleyeyim: Hastalarımın çoğu, şu kağıtlara neler yazdığımı geberesiye merak ederler. Fakat görüşme sırasında dışarı çıkmam, pek nadir çıkarım. Böyle dışarı çıktığım zamanlarda birkaç kez aniden döndüm ve suçüstü yakaladım. Şimdi de ben girer girmez hareketli bir haldeydiniz, en azından az önce hareketli olduğunuzu gösterir bir halde."

Başvurayı bir yandan utandı, bir yandan karşısındakinin pek nazik sayılamayacak konuşma biçimine bozuldu, öte yandan gülümsemekten alamadı kendini.

"Dürüst olmalıyım, iyi tahmin ettiniz. Özür dilerim."

"Benden özür dilemenize gerek yok. O sizin kendi ayıbınız."

Devrim bu kez iyice incindi, yüzü hafifçe kızardı. Aynı zamanda karşısındakinin işe hiç ticari bakmayan sert bir cevaz çıkışını gösterir son kanıtı bu tersleme. Beni ancak o anlayabilecek galiba, dedi içinden. Kendini yatıştırmaya çalıştı. Derin bir soluk aldı, bekledi.

“Pekala, kendime özür dileyeyim öyleyse. Ben zaten itiraf ettim, okudum notlannızı. Daha doğrusu, okuyamadım, sadece baktım. Yalnız, Anna Kournikova diye bir isim seçebildim. Anna Kournikova. Çok özür dilerim, bu neyin nesi, lütfen yalnızca onu söyleyebilir misiniz?”

“Anna Kournikova mı?” Daha da ciddileşti doktor. Ciddiydi ama yine ilgisizdi. “Ben öyle bir şey yazmadım. Anna?”

“Evet Anna belirgindi. *Anna Karanina* falan olmasın?”

“Bakın, notlarıma neler yazdığımı böyle garip oyunlarla öğrenebileceğinizi sanıyorsanız yanılıyorsunuz. Eğer çok merak ediyorsanız vereyim kağıdımı, gidin evinizde rahat rahat okuyun.”

“Yoo, yo, hayır; böyle bir şey istemiyorum,” dedi ses tonunu iyice yumuşatarak Devrim.

“Peki o zaman, konumuza dönelim.”

“Nerede kalmıştık?”

“Nerede kaldığımızın önemi yok. Şeyi söyleyin isterseniz, elbette isterseniz: Onca psikiyatrist arasından beni niye tercih ettiniz?”

“Bir tanıdığım önerdi,” dedi Devrim, konuşmaya yeniden ısınmaya gayretli yan zorlama bir isteklilikle.

“Kim bu tanıdığınız?”

“Bir arkadaşımın arkadaşı. Bara gitmiştik bir gün, konuşuyorduk, kendi sorunlarından söz etti. Size gelmiş. Çok yararlandığını söyledi bana.”

“Sorunu neymiş?”

“Sorunu... Sorunu, işten atıldıktan sonra bunalıma girmiş. Öyle bir şeydi. Benim yaşlarımda bir erkek. Kim olduğunu mu çıkarmak istiyorsunuz?”

“Eh, önemsiz bir merak. Mesleği neydi bu arkadaşınızın?”

“Foto muhabiri. Gazeteci.”

“Hatırladım,” dedi doktor. “Benden yararlandığını söylemesi

ilginç. En son çıktığında bir küfretmediği kalmıştı. Ayrıca, iki seanslık ücretini taktı öyle gitti. Galiba borcunu bu yolla ödemek istiyor.”

Devrim güldü. Doktor da azıcık gülümseydi aralarındaki ilk şakalaşma olacaktı bu, fakat o surat gülümsemekten hâlâ çok uzaktaydı.

“Konuşmanıza kaldığınız yerden veya herhangi bir yerden devam edebilirsiniz.”

Devrim yutkundu. Sıkılmıştı. Kafasını toplamaya çalıştı, zorladı, başaramadı.

“Bir mola alsam sanırım iyi olacak.”

“Siz bilirsiniz.”

Çıktı. Sekreter kızı buldu bekleme salonunda. Karşiki köşede bir kadın oturuyordu, orta yaşlı. Bir iş kadını havasındaydı. Kimi bekliyordu acaba; içerdekini mi, yoksa tabelada ismi yazanlardan birini mi? Psikiyatri merkezlerinin bekleme salonlarında hastalar gerekmedikçe birbirleriyle konuşmazlar. Hattâ ötekileri görmek istemezler. Kadın da göz göze gelmekten kaçınmıştı. Sekreter kızıdan özür dileyerek bir kahve istedi Devrim. Kız elbette diyerek kalktı, Devrim de masanın yanındaki koltuğa ilişti. Soğuk ve süratsız bir kızdı bu da. Kapkara saçlarına uygun siyahlar giyinmiş. Vücudu fena sayılmazdı fakat yüzü ilgilendiriyordu Devrim’i daha çok. İçerideki gibi maske suratlı oluktan sonra... Karşı duvarda karmakarışık figürlerden oluşan rengarenk garip bir tablo asılıydı; bu tablo, kız ve yanda hayli uzakta pencere kenarında oturan kadın, hepsi birbirine uygun bir durgunluk içindeydiler, durgunluktan öte donukluk, hattâ karamsarlık çöktürücü bir iticilik... Picasso’nun mu acaba, diye düşündü, benzetemedi. Kadın büyük olasılıkla yanındaki sehpanın üstünden aldığı, tarihi geçmiş, yıpranmış bir dergiyi karıştı-

nyordu. Halinden memnun görüldüğü pek söylenemezdi. Bakıldığını anlayınca dergiyi yüzüne doğru iyice kaldırdı. Aman gösterme kendini, pek meraklıydım sanki dedi içinden Devrim. Kendisi çok mu memnundu halinden peki! İlk geldiğinde heyecanlı ve umutluydu bayağı, görüşmenin ilk dakikalarında coşkusu iyice artmıştı, ya şimdi... Sekreterin masasında duman tütüyordu. Tütsü yakılmıştı. Kokuyu da aldı; fena sayılmazdı. Yoksa, doğrudan mı girmeliydi konuya? Yeteri kadar doğrudan girmişti işte, ama daha da doğrudan, en doğrudan? Kız döndü, elinde bir fincan kahve... Kahvesini aldı, teşekkür etti Devrim, içerideki odaya yöneldi. Aslında, kaçmanın tam zamanıydı. Kahveyi masaya koyar, parasını öderdi adamın ve vın. Gerisine bile bakmazdı. Kahveyi içip öyle de gidebilirdi. Peki, niye ödeyecekti ki herifin parasını? Yoo, adam hak etmediyse de bu parayı, ödememek kendisini haksız duruma düşürürdü, kalacak ve parasının karşılığını çıkaracaktı; hiç değilse merak duygusunu yatıştırırdı, işin sonu nereye varacaktı bakalım. Gönülsüzce sürüdü ayaklarını, içeriye girdi, kapıyı kapattı, bir elinde fincan, geçti yerine oturdu. Dışçı koltuğu gibi bir şey haline gelmişti geniş mi geniş ve aslında oldukça rahat eski tip berjer koltuk. Doktor pencereden dışarıya, göremeyeceği sabit bir noktaya, karanlığa bakıyor, bir yandan da elinde tuttuğu başka bir kahrolasica bisküviyi çok ince parçalar halinde kemiriyordu.

“Konuya girişimi ve sorunumu sanırım beğenmediniz ama ben değiştirerek yine aynı problemin etrafında dönmek istiyorum. Huzursuzum. Çünkü çevremden yeterince onay görmedimi düşünüyorum. Sevgi açlığı diyebilirim buna. Demiştini ya, epeyce kitap okudum, psikoloji kitapları. İnsanın önemli gerek sinimlerinden biri sevgi gereksinimi, onay görme gereksinimi. Öte yandan, onların hiç onaylamayacakları şeyleri de gözlerimin

içine baka baka yapmak istiyorum. Fakat belki de sorun orada. Yapamıyorum. Belki kendi kendime onay versem yapacağım. Ama kendimden de onay bulamıyorum. Ne olacak şimdi? Çok mu genel düşünüyorum diye soruyorum bazen: İnsanlar acılar içinde, çadırlarda kalıyorlar yağmurda çamurda, yakınlarını kaybetmişler... sen nelerle uğraşıyorsun diyorum bazen, fakat öte yandan, bu da benim sorunum; belki aynı felaket benim başıma gelse, çadırda kalıyor olsam, yine aynı sorunlarla dideşeceğim..."

Doktordan uzun süre ses çıkmadı. Sonra kocaman ağır bir vincin dönüşü gibi döner koltuğunun üstünde yavaş yavaş has-tasından yana çevirdi açısını.

"Sizin sorunuz ne biliyor musunuz. Entelektüelize etme... Bunu okumuşsunuzdur kitaplardan: Entelektüelize etme... Türkçe olarak yanlış ama cuk oturan bir kavram. Kitapların insana yaranı olmaz. Özellikle psikoloji kitaplarının. Kendi alanım: Psikoloji kitaplarının insana hiçbir yaranı olmaz. Yararı olsaydı ben kendi sorunlarımı çözerdim. Anlıyor musunuz! Hem yığınla kitap okudum, hem bilmem kaç yıldır bu işin pratiği içindeyim. Ben kendi sorunlarımı çözerdim... Kitapların yaranı olmaz. İnsanın, sorunlarını süsleyerek anlatmalarına yararlar ancak. Bu da zararlı. Süsleyerek anlatmak, gerekçelendirerek anlatmak, akla mantığa yaklaşmış gibi anlatmak... Kitapların yararı olmaz!"

"Ne yapmalıyım öyleyse? Size geldim. Bir noktada size katılıyorum. Evet, kitaplar okudum, ama sorunumu çözemedim. O yüzden size geldim. Gelme miydin?"

"Buna sonra karar verin. Gelme miydin diye sorun o zaman kendinize. Şimdi geldiniz."

"Yani?"

"Yanısı şu: Sizin sorunuz. Entelektüelize etme. Asıl sorunuz nedir diye soruyorum size, kıyısından köşesinden dola-

nıyorsunuz, kenarı köşesi bile denemez buna. Beni ilgisiz yan yollara sürüklüyorsunuz. Asıl soruna gelin. Doğrudan. Girin konuya. Kaçarak bir yere varamazsınız.”

“Sorunlarımı, yani asıl sorunlarımı anlatıyorum işte size. Belki unuttuklarım kalıyordur, aklıma geldikçe onları da söyleyeceğim. Birden olmaz ki. Yavaş yavaş aklıma gelirler herhalde. Zorlamayla çıkmıyor.”

Doktor, hastasına baktı, ağzını açtı, fakat konuşma özüllü biriymişçesine hiç ses duyulmadı bir süre. Sonra ses patlarcasına çıktı:

“Amiral battı bilir misiniz?”

“Pardon?”

“Amiral battı oynadınız mı hiç?”

“Evet oynadım, çok oynadım.”

“Amirali saklıyorsunuz benden. Fakat kurallar içinde değil. Göz göre göre saklıyorsunuz.”

Dizinin üstündeki kağıdı hızlı bir hareketle aldı, masanın üstüne Devrim’in görebileceği yakın bir yere koydu.

“Bakın. Amiral burada.”

Devrim kağıda baktı. Bu önceki kağıt değildi. Gelişigüzel ve kötü çizilmiş enine boyuna bir dizi hatla kaba ve çirkin bir amiral battı tablosu oluşturulmuştu. Tablonun ortasında kocaman ve yine abartılı kötü çizilmiş gemimsi bir şekil duruyordu, onun sağında solunda üstünde küçücük, neye benzediği belirsiz başka karalamalar.

“Bak,” dedi doktor. “Amiral burada. Apaçık ortada. Ben anlatıyorum ve bunu vuruyorum,” Küçük karalamalardan birini göstermişti kalemiyle; “Bunu vurunca siz diyorsunuz ki, amiral amiral battı. İstemeyerek mi yapıyorsunuz bilmem, ama doğru değil, ta yalan. Amiral gemisi burada ortada. Yara almanın, bir şeyin ne çekiyorsunuz dikkati. İşte diyorsunuz amiral burada. Bu da,

üstteki küçük çirkin karalamayı göstermişti.

“Bilerek gizliyorum asıl sorunu öyle mi?”

“Öyle gibi bir şey.”

“Haklı olabilirsiniz. İnsanın birtakım barikatları var kendini gizlemek için. Kendini korumak için... Bir anda ortadan kaldırılamaz onca yığıntı.”

“Kalkabilir.”

Sessizlik. Bu kez sessizlik daha da uzun sürdü. Doktor artık, not almıyordu. Kağıdı ve dosya altlığı da masasının üstündeydi zaten.

“Cinsel bir problem bu.”

Devrim irkildi.

“Her şeyin altında cinsellik bulunabilir ya da vardır gerçekten. Klasik bir bilgi.”

“Freud’u kastediyorsanız, benimki Freudcu bir yaklaşım değil. Benimki klasik bir bilgi değil, pratik bir çıkarsama. Sizin asıl probleminiz doğrudan dolaysız cinsel bir problem.”

Masanın üstüne eğildi, yine amiral gemisini gösterdi. O şekilsiz, kocaman çirkin karalamanın bir kalem ucuyla adeta burnuna sokulduğunu duyumsadı Devrim. Yüzünde ilk kez bir mimik belirmişti doktorun. Gülümseme gibi bir şeydi ama gülümseme değildi. Gülümseme karikatürü, fakat korkunç ukala bir yüz ifadesi, tekdüze bir ses, kalem ucuyla dırter gibi işaret edilen lanet olasınca tuhaf bir karalama, hepsi birbirinden sinir bozucuydu ve Devrim ilk kez bu denli öfkelenmişti. Kişiliğine bir hakaret işitse katlanabilirdi buna, daha uygun bir tepki gösterebilirdi. Hakaretten öte bir şeydi duydukları, gördükleri. Ruhuna izinsiz baskılara bir dalış, paldır küldür ve kaba.

“Bu bakıma haklı sayılırsınız. Sorunun esası mı bilmem ama, ben eşimselim. Bunu saklamak gibi bir derdim yoktu, bir yerde söyleyecektim, ama yeri gelince. Beni zorladınız. Yaklaşımınızın

uygun bir yaklaşım olduğunu sanmıyorum. Hiç uygun değil, hayır, sanmıyorum...”

Hiçbir şey söylemedi doktor.

“Çok saldırgan bir tutumunuz var. Bu da özel geliştirdiğiniz bir yöntem mi?”

Doktor yanıtlamadı yine. İyice ilgisizleşmişti. Dışarıya bakıyordu, yönünü de değiştirmişti bu arada.

Kendini hep beş altı yaşındayken görüyor rüyalarında. Dünyada öyle bir rüya görmüştü, anımsamıştı şimdi. Okul öncesi çağı. O yaşlarda yaptıkları, o yaşlara ilişkin olarak anımsadıkları değil, gördükleri, belki bambaşka şeyler. Belki tümüyle uydurma, belki anılarının başlangıç yıllarına özlem... O özlemin getirdiği değişik hayallerin içe vurumu, belki de yaşanmış şeyler. Çimenli bir bahçe. Oldukça büyük. Çevresi mazılarla sonlanıyor. Aşağı doğru hafif bir eğim. Çimlerin yumuşaklığını tabanlarında duyuyor, aşağı doğru koşuyor. Böyle bir şeyi gerçek yaşamından da anımsıyor. Bir bayram, belki Cumhuriyet Bayramı nedeniyle ışıklandırılmıştı. Her yan, nereye baksa gündüz gibi aydınlıktı, bunu anımsıyor, aşağı doğru koştuğunu doğrusu anımsamıyor. Yinelenen bir rüya bu. Balkonda annesi ve babası oturuyor, çay içiyorlar ya da başka bir şey. Veranda gibi bir yer, tek katlı evin bahçeye bakanı balkonu. Koşuşunu izliyorlar uzaktan, ne kadar güven içinde. Az sonra tekrar yukarıya seyirtip aralarına katılacak. Başka bir hayal: Arka bahçe. Komşu evlerde yaşayanların domates biber salatalık ettikleri bostanı sınırlayan duvar. Bir kara yılan ele geçmiş; bahçıvan mı, komşulardan biri mi? Amca, elinde kürek, hayvanı kuyruğundan duvara kısıtlıyor. Yılan kıvrım kıvrım kıvrılıyor, yuvasına kaçmak, derine inmek istiyor, adam küreğin keskin kenarıyla daha sıkı bastırıp kaçmaya çalışıyor, bir yandan da avazı çıktığı kadar haykırarak ya-

dım çağırıyor. Yardım gelmiyor başka bir büyükten ama çevresinde bir yığın çocuk, bağırs, çağırış, kimi taş atıyor yılan. Adam önlüyor bunu, taşlardan biri ayağına rastlıyor çünkü, canı yanıyor, küfrediyor. Sonra birden kurtuluyor yılan, yağlı bir kayış gibi süzülüyor duvarın dibinden derinliğe. Çocuklarda düş kırıklığı feryatları, herkes üzülüyor. Bir tek Nihat seviniyor. Yılanları sevdiğinden, yilandan korkmadığından değil, nedenini çıkaramıyor, ama seviniyor. Böyle bir olayı gerçekte görmüş müydü? Babasına sordu; anımsamıyor, abisi de öyle. Başka bir yığın kopuk kopuk yaşantı kırığı: Çoğunda annesi... Saçlarını tarıyor küçük Nihat'ın. Ona masal anlatıyor. Yağmurlu bir gün. Birlikte çay içtiklerini ve bir şeyler yediklerini anımsıyor. Kış olmalı, dışarısı soğuk. İçerisi sıcak mı sıcak, annesine sarılıyor, kokusunu çekiyor içine. Melih'e anlattı bir gün bunları. O diyor ki, sende anne açlığı var. Annenin sağlıklı olduğu yılları hatırlıyorsun, rüyalarında da hep aynı çağını görmek doğal. Haklı mı Melih?

“Hemen söylemedim, çünkü asıl sorun buymuş gibi baştan kabullenirsem sanırım hiç de istemediğim bir çizgiye kayacaktı konuşmamız.”

Doktordan ses çıkmadı, karanlık pencereye ilgisiz bir ilgiyle bakmayı sürdürüyordu. Sonra yavaş yavaş döndü ve:

“Bugünlük görüşme bitti,” dedi. “İstiyorsanız, hafta başında telefonla arayın. Daha sonraki bir gün için randevu alın.”

Kalktı Devrim. Terbiyesizlikti bu, böyle bıçakla keser gibi konuşmayı kesmek. Daha en az beş on dakikası falan olmalıydı. Belki de eşcinsellerden hoşlanmıyordu herif. Belki bir daha gelmesini diye böyle yapıyordu. Bağırarak istedi, küfretmek... Ne diye bağıracaktı ki. Hiçbir şey söylemeden çıktı. Kapıyı sertçe kapadı, salona geçti hisımla. Bir de para ödeyecekti, hem de hatta sayılı ölçüde bir para.

MÜDÜR I

Rastlantılar bazen çok şey belirler. O soğuk, karlı kış günü, alacakaranlıkta, arkadaki çam gölgelerinin önünde gerili siyah kabloyu görseydim ve çarpmasaydı kanadım, onları tanımayacaktım. Hayır tanıyacaktım bir şekilde, kesinlikle tanıyacaktım; fakat belki bu kerte yakından göremeyecektim, bu kerte yakından izleyemeyecektim. Belki bu da yanlış, yoruma gerek yok öyleyse. Dondurucu soğuk, kanatlarımı neredeyse uyuşturmuştu. Öyle ya da böyle, açıklamasını yapmak zorundayım. Az önce, yapraklarını dökmüş bir akasyanın üstündeydim; geceyi geçirmek için o soğukta uygun sayılmazdı hiç, belliydi bu, ara sıra sığındığım arkadaki büyük garajın dam altı da. Çamların sık ibicli dallarını denemeliydim, kimi zaman yaptığım gibi. Yeni bir yer bulmam için pek az zamanım kalmış olmalıydı, birden bostan karanlıktan ötürü. Uçtum düşünmeden. Kabloyu son anda gördüm, önümde, çamlara doğru hızla alçalırken. Çok geçti.

O gelmiş. Hayal meyal hatırlıyorum: Geldi. Evlerine yakın bir ağaçtı dibine düştüğüm; pencereden mi görmüştü, samimiyetimin bir yerden dönüyordu galiba, belki oyundan. Karanlıkta soğuk tutmasının nedeni, yerin bembeyaz buzlu karla kaplı olması. U-

tünde hafif hafif kıpırdayan siyah, simsiyah bir nesne... Az daha kalsam donardım, belki de bir kedi ya da köpek fark ederdi beni, canlı canlı parçalanmak daha kötüsü. Gözümü açtığımda yarı karanlık, kapalı, dar bir yerdeydim. Bir sepetin içinde. Bir odaydı burası, penceresi olmayan bir oda, hayır, kullanılmayan bir banyo. Tek penceresi buzlu camlı ve içe bakıyor, merdiven aralığına ya da havalandırmaya. Ardiye gibi kullanılıyordu. Çoğu eski püskü irili ufaklı bir yığın eşya, üst üste yığılı. Keskin bir koku vuruyordu burnuma. Elma kokusu. Bazıları bozulmuş, çürümüş elmalar, sası bir koku. Kendime iyice geldim, toparlandım. Kaçacak hiçbir delik yok. Yarı karanlıkta bekledim uzun süre. Elma gagaladım canım sıkıldıkça. Birden kapı açıldı. Bu o. Dokuz on yaşlarında bir çocuk. Erkek. Yaklaşmak istedi. Niyetinin kötü olmadığını biliyorum. Adım gibi. Ancak, uzak durmam gerekiyor. Kurallar böyle. Yaklaşmadım, tepelere kaçtım. Birkaç kez daha tutmayı denedi. Rezervuarın üstündeyim, arada üstüne basamayacağı eşyalar yığılı, bana kolay ulaşamaz. Bir ekmek parçası bıraktı, biraz da peynir. Gitti. Bıraktıklarına dokunmadım. Gereksinim duymuyorum. Boğazım ıslansın diye biraz elma, yeterli... Sonra yine geldi. Epeyce zaman geçmiş olmalı, sabah. Açılan kapıdan parlak bir gün ışığı vuruyor. Tekrar yaklaşmayı denedi. Hayır, tehlike yok ama uzak durmalıyım. Doğal davranmam gerekiyor. Kenara çekildi kapının yanından iyice uzaklaşıp. Bunun anlamını biliyorum. Dışarısı demek: yeniden özgürlük. Sakınımla birkaç kanat çırpıttım. Başka bir bölme, bir yatak odası, geniş. Önce pencereye baktım; açık. Fırladım. Hava güneşli. Yükseldim kavakların üstüne dek, sonra döndüm, boşlukta bir daire çizdim. Arkama, aşağıya baktım, az önce fırladığım pencereye; çocuk el sallıyor, bir yanım daire daha, sonra hızla alçaldım aşağıdaki akasyaların, atkestanelerinin arasına.

Misyonum belli. Ötelerden ezelden beri. Yeni görevimse.. Ne belirler görevleri, varlıkların görevlerini? Yasalar. Genel yasalar. Genel yasalar içinde özel yasalarla belirlenen rastlantılar. Benim işlevim belli. Görevim belli.

Çocuk ve babası. Özellikle babası. Bir jaluzinin ardından gördüm ilkin onu. Açık yeşil renkli bir jaluzinin. Dışarıda hava yine soguktu, eksi bilmemkaç. Yine akşam olmak üzere, içeride ışıklar yakılmış. Birkaç gün sonrası. Bazı adamlarla konuşuyor, küçük bürokrat kılıklı adamlarla. Anadolu bürokratları. İlk bakışta, karşıt iki izlenimi birlikte verirler: Özenli giyinmiş ve aynı zamanda dikkat çekecek kadar hırpani... Belki aynı daireden kişiler, belki şehrin başka bir yerindeki başka bir daireden gelmişler; hiçbir önemi yok. Adam, masasının gerisinde. Geniş bir masa, çelik. O da açık yeşil renkli, metalik. Geniş masanın üstü camla kaplı, üstünde sumen, ateşe hazır füzeler gibi duran siyah ve kırmızı iki kalemlik takımı, vs... Öbür adamlarla bir şeyler konuşuyorlar. Konu çok ciddi değil, görüldüğü kadanyla. Arada şakalaşıyorlar galiba, gülüyorlar. Sonra hep birlikte kalktılar. Bizimki birkaç adım uzaklaştı masadan kapıya doğru, konuklu rını geçirdi; öbürleri çıktılar. Yalnız şimdi.

Ben girdim içeriye. Masanın üstü evrak yığılı. Yarısından biraz lasını alıp önüne koydu, gelişigüzel karıştırmaya, dalgın gözlerle bakmaya başladı. Kısa bir süre, birkaç dakika. Sıkılmış olmalı. Ayırdıklarını öbürlerinin üstüne bıraktı yeniden. Yanına kolunlar. Masanın sol yan ucunda katlı duran gazeteyi aldı bu kez. Açtı, baş sayfaya göz attı: Amerikalı dört havacı serbest bırakılmış. Akşam radyo söylemişti zaten. Amerikalılar, arabistleri tuttu ve iyi davrandı, demişler. Bir de reklamları yapılmış oluyor bu riflerin. Tatsız bir haber. Daha önce serbest bırakılan zencilerin fotoğrafı. Necatibey Eğitim Enstitüsü çıkan olaylar maddesi

le kapatılmış... Gelişmeler iç açıcı sayılmaz. Suratında bir kaygı ifadesi. Birkaç gün sonra ordu muhtıra verecek. O bunu bilemez. Ben biliyorum. Geleceğini de biliyorum onun, tüm yazgısını. Sezerim, bilirim, belirlerim. İçerideyim. Aralık kapısının hemen arkasında, koridorda. Bir an irkiliyor, tedirginleşiyor, kapıdan yana bakıyor. Kimse yok. Bundan sonra bu duyguyu sık sık yaşayacak.

Mesai bitmiş. Müdür bey; evet o bir müdür; saatine baktı. Beş dakika geçiyor beşi. Dışandan servis pikabının sesini de duydu. İçeride kimse kalmamıştır. Belki kapıdaki bekçi, belki ortalığı temizleyen bir ya da iki odacı. Onların lojmanları burada; acele etmelerine neden bulunmuyor. Geriye yaslandı, uzanıp bir sigara çıkardı paketinden; filtresiz bir Harman sigarası. Benzinli çakmağıyla yaktı; derin bir nefes çekti içine.

Umutların taze kokular getiren serin bahar yelleri gibi içini ürpertmediği yıllara girdi artık. Geçmişte ne gibi tomurcuk beklentilerinin, sevinçli heveslerinin ruhunu ateşlediğini ciğerlerine derin bir nefes sigara çekerek bile çıkaramıyor şimdi. Akşam geldi. Ne yapacak? Aynı şeyleri. Ne yapmayı bekliyordu ki? Herkes gibi yaşayacak. Önce lokale gidecek. Birçoklarının böyle bir lokali bile yok; şükretmeli haline. Kahvelere doluşuyorlar. Ne fark eder ki; lokalde kahveye göre birazcık daha düzgün bir ortam, çayları servis eden saygılı bir odacı; bilir ki, o saygı daha çok, makamına; insanlar biraz daha düzgün kılıklı; aslında her şey aynı. Göz gözü görmez halde sigara dumanı bile aynı; karısının telkinlerine uyup sigarayı bıraktığını düşünmek istemiyor. Arada sırada şehir kulübüne de gidebilir, değişiklik olsun diye. Hep saygıyla ve neşeyle karşılanır orada; bu güzel bir şey bak. Orada meze ve içki de vardır üstelik. Kağıt oynarken götürmesi bayağı hoştur.

Telefon çaldı. Tok ve ağırdan çınlamalı bir ses. İç hat.

"Efendim."

"Müdür Bey, hocanım telefonda."

"Tamam bağla... Alo, neden dış hattan aramadın?"

"Cevap vermiyor. Çaldırdım birkaç kere."

"Yine arızalanmış demek. Okulda mısınız?"

"Evet okuldayım. Birkaç saat gecikeceğim; toplantı çıktı; onu söyleyecektim."

"İyi peki. Oğuz'u gönderdin mi?"

"Gönderdim gönderdim; şimdi gelir. Eve gelince bir arayiver bakayım, Cengiz'i göremedim; pastanenin oradan mı bindi acaba? Lokale gitmeden ararsın değil mi?"

"Ararım canım, merak etme."

"Sen yine geç mi geleceksin; yemeğe bekleyelim mi?"

"Hayır, benimkini ayırın."

"Peki, hadi görüşürüz."

Telefonu kapattı karşılık vermeden. Reşit Bey. Reşit Bey diyorlar ona. Daha çok da Müdür Bey. Adının neredeyse "Müdür" olduğuna inanacak ya da doğduğunda ona Reşit Bey adı verildiğine. Bir tek karısı Reşit der ona. Koskoca ilde başka tek Allah'ın kulu Reşit demez. Bir de Ordu'ya gittiğinde annesi, birkaç ruku arkadaşı ve akrabası. Müdür olduktan sonraki ilk yıllarda meclis leketini ziyaret ettiğinde gördüğü saygınlığı düşünüyor. Orman İşletme Müdürlüğü'ne terfi etmiş bizim Reşit. Şimdi buraklılık anımsıyor o ilk iltifatları, onurlandırmaları. Saygınlığı azadlığından değil gerçekte; müdürlüğün kendi gözünde ki değeri azadlığından. Kanıksadığından. Orman İşletme Müdürü Reşit Bey. Her protokolünde yer alıyor. Vali, garnizon komutanı, belediye başkanı, sonra defterdar ve birkaç müdürün arkasında o. Bir kere bir ettiğinde istediği sinemanın aile balkonunda oturmuştu. Oda ay

rılır. Orduevinde bile yemek yiyebilir, film seyredebilir; daha ne isteyebilir! Bazen bununla övünmüyor değil, çocuklarına söyler ara sıra; hattâ öteki müdürlerden farklı olarak valiye karşı birçok idari ve mali bağımsızlığı bulunduğunu. Ne var ki, bir yandan kurt kemirmiyor değil içini; terfisi gecikti, hayli gecikti. Sınıf arkadaşlarının durumuna bakarak anlayabiliyor gecikmeyi. İkisi başmüdür oldular bile, beş altı kadan başmüdür yardımcısı. Yükselmek için torpil gerek. Siyasilerle iyi ilişkiler, üstlerle iyi ilişkiler; en az yetenek gösterdiği alan.

Biliyorum geçmişini artık. Geleceğini bildiğim gibi. İlk yıllar. Gençti o zamanlar, tuttuğunu koparırdı. Şimdi de yaşlı sayılmaz. Hâlâ tuttuğunu koparabileceğini düşünüyor. Ancak, tutmak istediği şeyler öylesine azaldı ki. Kaçakçılar... Kaçakçılarla kapışır-
dı, çatışır-
dı. Çatışma dedimse laf olsun diye değil, basbayağı çatışma, kovboy filmlerindeki gibi. Enselemek isterdi onları, ormanda, bayırda nerde sıkıştırmışsa, kamyonlarına arabalarına el koymak isterdi, onlar da kaçarlardı. Sonra ateş. Bazen o ateş etmeden karşıdan gelirdi kurşunlar. Öbür taraf da korkardı elbet, karşılarına bir devlet yetkilisi dikilmiş, üstelik, gözü kara mı kara. Bakım memurlarından bazıları mert çıkardı; en zor anlarında yanında dururlardı; çoğu kaçırdı. Korkaklıklarından mı; öncele-
ri yalnızca korkuya bağlardı tek başına kalışlarını, saftı hayli, çok sonraları öğrendi çoğu adamının kaçakçılardan para aldığını. Bazen sadece bir haftalık sigara parası. Memurunun yedi paket sigaraya satıldığını duymuş, ama inanamamıştı bir keresinde. Bazen yedi paket sigara parası yoldan çıkarırdı adamını bazen de korkularına mantıklı bir dayanak sağlardı gariplerin. Evini kurşunlanmışlardı bir kez; mavzer kurşunu duvarda babasının hediye lambalı radyosunun tam üstünde kocaman bir delik açmış-
tı. Bir kez de cipini yaylım ateşine tutmuşlardı. Bölge şeflerine

yeni yeni cip verildiği yıllardaydı, şoför şarampole kırmıştı dli reksiyonu, ağaçların arasından eski dere yatağına paldır küklün inişlerini anımsıyor, gelinciklerle kaplı yemyeşil bir tümseğe toslayışlarını, ön camın bir anda çizgilerle beyazlamasını. Kaçakçılar... Bilmeyenin aklına haydut tipli kır kabadayılar gelir. Karşısına çıkarılanlar genellikle böyle tiplerdir zaten. Patronlarıysa kasabaların, küçük şehirlerin en itibarlı insanları. Eşraftan şahıslar. Kereste tüccarları, atölye sahipleri. Zenginler. Birçoğu en eli yüzü düzgün insanları kasabanın veya küçük şehrin, memur takımı dışında en çok konuşulabilecek kesimi. Eşleri düzgündür görece, çocukları düzgündür, geleceğin parlak ümitleridir, geleceğin okumuşları, daha büyük zenginleri... Önemli yerlere varacaklardır, onlar da itibar kazanacaklardır, özenilecektir yeteneklerine, babalarının hırsızlığından hiç mi hiç söz edilmeyecektir. Bu millet daima görünüşe, gösterişe değer verir, değişmez kural, o gösterişin altında yatanı pek az kişi kurcalar. Böyle gelmiştir ve böyle gidecektir. Neyse... İşte o patronların bazıları köylerin, kasabaların belalı tiplerini kullanırlardı, bazen de sıradan köylülerdi. Onlarla kapışmak kovboy filmlerindeki kahramanın haydutlarla kapışmasına benzemezdi. Kovboy filmleri ha! Çocukluğu mun sorunsuz zamanları gibi sorunsuz. Tüm yaşamı öyle sınırsın, sonra kışının üstüne oturursun. Millet para kazanacak diye Entrika... Ne olur; filmde kahramanımız genellikle zor durumdadır, haydutların arkasında kasabanın zengin ve nüfuzlu kişileri bulunur bulunmasına ama sessiz çoğunluk da kahramanın arkasındadır. Kilisede dua ederler onun için, kimsenin görmediği yerde sırtını sıvazlar, teşekkür ederler. Bizim kahramanımız kendini destekleyen bir sessiz çoğunluğu hiç görmedi. Köylülerin, kasabalıların çıkarları her nasıl oluyorsa kaçakçılığın çıkarlarıyla çelişmiyor, çakışıyordu. Tüm milletin omuzlarını tutan

etmekte tatlı bir rekabet içindeydi herkes. Üstelik, kaçakçılar genelinde dini bütün insanlardı, camiye boşlamazlardı; Reşit Bey'se pek ender uğrardı oralara, ne zaman gitse imam imalı laflar çarpıtırırdı ona. Belki benliğini şevklendiren nadiren duyduğu birkaç onurlandırıcı söz, bazen takdir dolu bir bakıştı. Hepsi bu. Daha çok da kendi vicdanının zaman zaman keyifle kabanışı. Niye? Hırsızdılar, hepsi hırsızdı. İçlerine sinmişti hırsızlık. Yıllar boyu Demokrat Parti'ye oy attı. Sonra da Adalet Partisi'ne. Ama herkes CHP'li bilirdi onu. Oy verdiği partilerin iktidar dönemlerinde oradan oraya sürülürdü. Şimdi o eski çatışmalarından hayli uzak. Kimseyle karşı karşıya gelmiyor artık. Emrindeki dürüst şeflerin sicil puanlarını daha yüksek veriyor; yapabildiği şey bununla sınırlı. Sınırlı sorumlu. Bir de rüşvet almıyor; son yıllarda teklif de edilmiyor zaten. Kimseden onurlandırıcı bir söz beklemiyor; gözlerde beğeni ya da destek dolu bir bakış aramıyor. Vicdanı eskisi gibi kabarıp şişinmiyor; biraz içtiği zamanlar sağa sola caka satıyor azıcık; o da hakkı. Yaşlılık bu mu acaba diye düşünüyor. Hırsızlığa alışmak. Hırsızlık.

Yükselmek istiyor mu? Evet istiyor. Yaklaştıkça hedef gözünde büyüyeceğine küçülüyor. Askerde üstüne ateş ettiği hedef tahtaları gibi yaşamdaki hedefler; yaklaştıkça kabalaşıp basitleşiyorlar. Küçülmüyorlar ama basitleşiyorlar. Basit. Yine de istiyor. Ne? Daha güzel bir lojman, daha lüks bir makam arabası, daha saygın bir iş yaşamı, biraz daha fazla para, çok değil. Daha çok da çevresi için istiyor, tanıyanları için. "Reşit Bey başmüdür olmuş!" "Hadii!" "Yok ya! Belliydi." Çalışmak yeterli mi bunun için? Yalnızca çalışmak, çok çalışmak. Hayır! Artık biliyor gibi; gibisi var evet; kafasında tam olarak kurallarını şekillendiremiyor. Siyasilerle iyi ilişkiler: Geç. Bu ona göre değil. Üstlerle iyi ilişkiler. Bunu artık yavaş yavaş öğreniyor. Fakat çok geç kalma-

dı mı? Bir amiri gelmiş örneğin bölge merkezinden veya Ankara'dan bir yetkili... Ne yapması gerekir: Karşılması, adamın uykusu gelene dek şurada veya burada ağırlaması. Bana ne, diye düşünür, ormandan inmezdi örneğin, çalışıyorum işte, ben söyledim memurlara, kalacak yerini gösterirler elbet. Ya da dairede konuşur, bilgilerini, denetimini verir, sonra hadi bana eyvallah derdi, mesai bitti, benim şoför uygun bir lokantaya götürür sizi akşam. Oysa, konuk ağırlamayı severdi; memleketinden ciğeri beş para etmez bir akrabası gelse yedirir içirir, bir dakika boş bırakmaz her yeri gezdirirdi, evinde yatırmak cabası. Öbür türlü-sü amire yağ yakmaya giriyordu ya hesapta. Akıllanmıştı şimdi, köylülükten diyordu, öyle kabadayılıktan, mertlikten, dürüstlükten değil, düpedüz görgüsüzlükten, tutukluktan böylesi alıkça alını açıklık gösterileri, kabalıktan; başka bir şeyden değil.

Kalktı, ışığı kapattı. Askıdan paltosunu aldı, kollarını geçirmedi atı sırtına. Koridora çıktı. Tuvaletlere ve arkadaki kalem odasına giden yan koridora sığındım. Önümden geçti karanlıkta. Dış kapıya çıktı. İkinci kapıyı da açtı. Daire binasının sahanlığında şimdi. Arkası kapatılarak servis aracına dönüştürülmüş Willis pikap, dairenin önündeki genişçe alanda durdu. Yanı, ağaçlıklı yola döneceğinden tekerleri hafif sola kırık durumda Lojmanlar dairenin sağında solunda ve arkasında. Servis önce müdürün çocuklarını indirir burada, sonra arkadaki garaja ulaşması için kat etmesi gereken uzun bir U yoldan ilerler ağır ağır, kimseyi indirmeden (bazen şoför, evinin yanından geçerken durur, kendininkileri indirir) garajın önünde park eder sonunda, herkesi döker. Cengiz ve Oğuz kapıyı açıp merdivene basarak sizin atladılar arabadan, babalarına doğru yürüdüler. Oğuz ıyık yaklaşıncı koşar adım çıktı üç basamağı ve babasına sarıldı

“Neden okul kapanır kapanmaz gelmedin sen?”

“Anneme gittim.”

“Bu soğukta yürüdün o kadar yolu ha!”

“Üşümüyorum ki baba!”

“Dersin yok muydu senin?”

“Öğretmenler odasında daha iyi çalışıyorum ki.”

“Tamam tamam, hadi çıkın yukarı. Sobanın keleşini açın, birkaç odun atın. Kurcalamayın ha, kendi tutuşur o.”

Daha çok, büyüğüne söyledi bunu; ona sormaz dersi var mı, çalışıyor mu diye. İkisine de sorması gerekmez aslında. Küçüğü zaten çok çalışkan, büyüğü aklına eserse arada bir çalışır, esmezse kessen çalışmaz. Tüm dersleri beştir, tam sınırda, ama tıkr tıkr geçer. Annesi aynı okulda hoca diye mi? Naciye, hayır diyor, hiç ilgisi yok; annesi öğretmen diye daha çok sıkıştırıyorlar çocuğu; ama kim bilir.

Dairenin üst katında kendi lojmanı. Çocuklar merdivenden çıkıyorlar. Peşlerinden gitse mi, sobayı tutuşturup tutuşturamadıklarına bir baksa. Yok ama, kazık kadar oldu Cengiz, yakamazsa yuh ona. İnat ederse, kafası bozuksa bir şeye, soğukta oturur yine yakmaz; olan Oğuz’a olur. Aman canım, bırak pımpirikliliği.

Döndü. Tekrar açtı dış kapıyı. Sahanlıktan indi, sola doğru, bina boyunca tretuvardan ilerledi. Otuz metre kadar ötedeki lokalın ışıkları pırıl pırıl yanıyor. Mazıların üstü, yerler bembeyaz, lokale yakın çamların üstündeki karlar daha da güzel parlıyor. Fidanlık Müdürü Avni Bey, Muhasebeci, Merkez Bölge Şefi Salim Bey, hepsi gelmiştir, onu bekliyorlardır şimdi. Oyun arkadaşlığı bile olsa arkadaşlık güzel şey; az sonra sıkı bir bezik partisi başlayacak, birbirlerine takılacaklar demli çaylarını içerlerken. İçinde alçakgönüllü ve basit bir sevinç pırıldadı. Adımlarını hızlandırdı.

Bu cip çok hızlı. Önü açıkken düz yolda yüz on kilometreye kadar çıkıyor. Öbürleriyle yüzü ancak bulabilirsin. Kendi şoförü senelik izinde, şimdi bununla idare etmek zorunda. Sürücülüğüne diyecek yoktur da çenesi çok düşüktür. Oğlunu anlatıyor yine, oğluyla pek övünür. "Fotoğrafa kabiliyeti çok," diyor, öğretmenini en yüksek notunu fotoğraftan veriyormuş. Reşit Bey anlamıyor, ne fotoğrafı bu, okullara fotoğrafçılık dersi de mi konuldu, ne ilerleme! Meğer resimmiş Şemsi'nin anlatmak istediği. "Öyle güzel manzara fotoğrafı yapıyor ki," diyor, "çerçeveletip duvara asmak lazım. O evler... Bir görseniz Müdür Bey, kiremitleri tek tek sayılıyor." "Nasıl bir manzara resmiymiş bu?" diye soruyor Reşit Bey, "Manzara resminde kiremit mi olur!" Orman resmiymiş, ırmak akıyormuş ormanın içine doğru, önde de iki ev varmış, kendi lojmanları. "Ha, anladım," diyor Reşit Bey. Bunun bir de *La Jakond* hikayesi vardır; Oğuz anlatmıştı. Biz de boş adam değiliz dermiş Şemsi, orta ikiden ayrıldık geçim sıkıntısından, fakat her şeyi okuruz, her şeyi biliriz. İki tane yeni şoför alındı, onlar ortaokul mezunu ya, yediremiyor kendine. Sorarmış gördüğü herkese: Leonardo da Vinci'ni, en mühim tablosu nedir? Karşıdaki yanıtlayamazmış. Şemsi uzata uzata söylernmiş Laaa Jakont... Reşit Bey de oğullarıyla övünür ama kendi içinden. Kimseye söylemez ya da pek nadir söyler. Örneğin Oğuz olsaydı şimdi yanlarında, uzaktan silueti görünen tüm dağların isimlerini bir bir sayardı, kaç metre yüksekliğindedir, Türkiye'nin kaçınıcı yüksek tepesidir, yanından geçtikleri derin ırmak ırmağın nereden çıkma koludur, o ırmağın uzunluğu kaç kilometredir, hepsini bilir. Bölgelere giderken onu da götürürler eğer, Oğuz durmadan sayar ne görmüşse gördüğünün her birinin senin bilmediği özelliklerini. Aralıksız sayar sayar. Yanlarında bir bölge şefi varsa ya da müdür muavini; adanmış bir adam.

kalır, bu çocuk nasıl da bu kadar çok şeyi biliyor diye. Reşit Bey... Akıllı adam ama, bazı şeyleri değerlendiremiyor. Yanındaki memurların kimi zaman çocuğunun bilgisini takdir ettikleri doğru, fakat abartılı kutlamaları genellikle amirlerinin babalık duygularını okşamak içindir ve belki de velet biraz doyuma ersin de çenesini kapasın diye düşündüklerinden. Uzakta bir otobüs, önlerinde. Şemsi bastırdıkça bastırıyor, çok geçmeden yakaladı. Galiba eski bir MAN bu, ilçeler arasında yolcu taşıyanlardan. En kötü şey, böyle stabilize bir yolda başka bir aracın peşine takılmak, toza batarsın. Cipin üstü zaten tente, aralıklarından hortum gibi toz çekiyor, insanın burnuna burnuna yükselen toz, ışık uygun açıdan vurdukça film makinesinin karanlıkta açılan huzmesi gibi gerçeği açık ediyor. Girme, der araçların dibine, en az iki yüz metre arkadan takip edeceksin, düzde kolay geçemezsin bir otobüsü, bayırı bekle. Şemsi dinlemez, toz bulutunun içindeler yine, sarı beyaz buluttan ötürü görüş uzaklığı iyice azalıyor, öndekini geçmek iyice zorlaşıyor, kısırdöngü.

“Girme Şemsi! Yaklaşma oğlum!”

Şoför uyandı. Reşit Bey’in parlaması kötüdür. Önce yüz göz eder adamlarını kendine, dertlerini dinler, şakalaşır, arkadaş gibi sohbet eder, sonra birdenbire gümbürder, neye uğradığını şaşırırsın. Şemsi bile öğrendi artık. Reşit Bey parlayabilir her an, burun kanatları şişti, kabardı.

“Belde geçeriz onu, aman Müdür Bey, siz endişe etmeyin!”

Bilmiş herif; endişe etmeyinmiş, benden aldığını bana satıyor. Araba iyice hoplamaya başladı. Bulgar TIR’ları mahvediyor yolu, delik deşik ediyor, biraz da kârımız olsa sanki bu işten. Kapatılacak İran yolunu, bitsin gitsin.

“Bedeni de çok iyi Müdür Bey. Dün beş vermiş öğretmen; boynunu musabakası yapmış sınıfta, bizimki birinci gelmiş.”

“Yavaş Şemsi, birazcık yavaş, kasis var görüyorsun.”

Sustu. Neyse ki sustu. Benzetecektim az daha. Bir süre idare eder artık. Otobüsün önünden bir TIR kamyonu gidiyor, iki saat çıkamayız artık arkasından. Olsun, ne kadar geç varırsak o kadar iyi.

Tepelerindeyim. Bir rampayı çıkıyorlar. Önde kamyon, arkada otobüs, en geride cip. Yol iyice virajlı. Sıradağın bir yan tepesini aşıyor, U tipi keskin kıvrımlarla. O yüzden, kamyonu geçemiyorlar. Şemsi biraz da inada bindirdi, hiç riske atmıyor kendini; hafif hafif toz yiyorlar. Yavaşladıkları için kolay izliyorum onları, hoş, hızlansalar ne fark eder. Reşit Bey suskun. Her zaman-kinin aksine, şu an için sinirli görünmüyor, keyifli de sayılmaz. Daha çok, heyecanlı sanki. İlçe merkezine yaklaştıkça heyecanı artıyor. İçinde bir şeyler düğümlenip çözülüyor, sonra yine düğümleniyor. Bir sigara daha yaktı. Ara sıra hafif bir keyif dalgası yalıyor dumanlı zihnini, sonra yine düğümler beliriyor. Denetle yeceği bölge aslında oldukça iyi çalışan yerlerden biri. Denetimin hikaye çoğu kez; ne zaman sıkılsa dairede pineklemekten yorulmuş ne zaman yazı çizi, muhasebe, bütçe, hesap işlerinden gıpta almış se, soluğu bölgelerden birinde alır. Onu kapıda karşılayan saygılı bir şef, birkaç memur, içeri geçilir, önce sohbet, sonra işle ilgili biraz konuşma, gerekirse biraz azar, ardından yine sohbet, meslekle, mesleğin incelikleriyle ilgili veya sağdan soldan, her şeyden... Böylece, gün güzel ilerler, hem de görevler daha bir şevkle yürütülür o ayrıldıktan sonra. Öğlen olur, içkiyi ya da tuz, kışzık bir yemek, ormana çıkış ya da göllerden birine gidelim veya yemyeşil bir koyakta bir bakım memuru lojmanında demli bir çay içilir. Dönüş artık daha zevklidir. Issız bozkırda bulanan yakmış, yalnız kovboy gibi tek başına bir cip, yavaş yavaş kirdatır kimi zaman, arabanın önünden ışık görünen alana varan

bir tilki geçer bazen ya da bir tavşan. Yazın bile bozkır ayaza kesmiştir, çok soğuksa eğer evde yanan bir soba onu beklemektedir ve sıcak bir yemek, bir duble rakı. Bir de radyo ayarlayabilse şu arabaya. Ayarlayamadı, belli ki, müzikten fazla hoşlanmıyor. Ya şamatalı bir kalabalık içinde yayılacak, en çok da kendi konuşacak ya da yalnız... Fakat bugün... Bugün öyle bir gün değil. Sıradanlığın sıkıntısını bugün daha az duyuyor yüreğinde. Tekdüzeliğin sığınağını daha çok arıyor. Farklı bir gün... Öbürlerinden çok iyi olmalı, olacak, belki de kötü; çıkaramıyor...

Bölge şefi, az sonra karşılaşacağı çocuk, en çalışkan şeflerinden biri. Yeni mezun, daha yirmi beşini bitirmemiş, hevesli. Rüşvet almaz diyebileceği iki şeften biri. Ama solcu. Komünist yani. Komünist olmadığını iddia ediyor, fakat şimdiden ünü yayılmış her yere. Yalnızca devrimci düşüncelere sempatisi varmış, öyle diyor. Komünist değilmiş ama belki sosyalist sayılabilirmiş, arada ne fark varsa; herkesin aklı ermez böyle şeylere. Reşit Bey'in aklı gerçekten ermiyor, fakat solculuk hangi rengi taşırsa taşısin içinde bir şeyler kaldırıyor, yüreğinin tırnakları varmış, onlar kalkıyormuşçasına. Devrimcilere sempatim var, sosyalist sayılabilirim falan derken, içkiliydi hafiften. Kendini genellikle gizler. Ad koyma anlamında; yoksa, dili pabuç kadar, ne düşünüyorsa, hangi sorun hakkında ne fikri varsa söyler; belki onları da sansürden geçiriyordur; kim bilir. Din aleyhine bile atıp tuttu bir keresinde, müdürünün bozulduğunu görünce sustu; müdürü de imamlar hakkında, yobazlar hakkında atıp tutar ama onun meclisinde yalnız kendisi atıp tutabilir, başkası değil. Herif, İnönü'yü bile beğenmiyor, demek ki, en azından aşın solcu. Her şeye karşın işinde hevesli. Becerikli denir mi, denmez, ne var ki hevesli. Dürüst. Her şeyden önemlisi o. Reşit Bey pek kabullenemeyeceği bir gerçeğe yavaş yavaş yaklaşıyor: Parada, çıkarda, rüşvette

gözü olmayanlar, katakulli yapmayanlar yurdun hangi bölgesinde, hangi dönemde karşılaşa hep solcular. CHP'lileri de aynı haneye koyuyor. Adamlar dürüst, teslim etmek gerek. Neden? Komünistler en başta safları kandırıyorlar, dürüstleri, temizleri. Böylece, milletin gözünde itibar kazanacaklar, iktidara geldiklerinde de ihtiyaçları kalmayacak idealistlere, bir çırpıda harcayacaklar. Evet evet, komünist bir taktik dürüst gözükmek, parada pulda tamahsız görünmek, böylece seçkin bir tabakayı kandıracaklar, ardından da milleti... Sonrası kızıl diktatörlük. O halde... Sağcıların da onlar kadar, en az onlar kadar dürüst çalışması, dürüst yaşaması gerek. Mümkün mü bu? Fedakar ülkücü gençler çıkmıyor değil. Ekseriyete geçebilirler mi yeni kuşaklar içinde? Kafası böylesi karmaşık, neresinden çekse orası eline yapışan zor sorunlara yatkın değil. Hiç düşünmeden, kafa yormadan bir şeye körü körüne inanmaya da gönlü razı gelmiyor. Kovmalı zihninden içinden çıkamadığı düşünceleri. En azından şu an için kovmalı. Onu kendi gençliğine benzetiyor. Hayır, belki çalışkanlığı, hevesi... Ya cesareti? Kendisi çok daha gözü pekti. O gözü peklik yüzünden az daha tahtalı köyü boyluyordu. Madalya mı taktılar serdengeçtiliği için; hayır, sürdürdüler. Selami doğru yapıyor; benim kadar gözü kara değil, ama benden daha akıllı. Zoru gördü mü, hemen üstüne gitmiyor, çekiliyor, sonra yanından dolaşmaya çalışıyor, baktı olmadı duraklıyor, öbür tarafını deniyor, inatçı, vazgeçmiyor. Düşündü; ona akıllılığı teslim etmeye katlanamadı. Gençliğinde kendi çalıştığı alanlarla burası arasında dağlar kadar fark var. İç Anadolu'nun en doğusu, vatandaş sindirilmiş, vatandaş başı eğik, buraların kabadayısından ne olacak! Düzce'de, Hendek'te, Ordu'da bela, sen kaçmaya çalışsan da gelir buluşır başına, oraların çamurları yanına çömez diye almaz buradakilere. Bırak, dedi içinden, boş şeyler bunlar, herkes kendi bildiği yola.

Cipin alçak, düz camı görüş açısını kapatıyor. İyice kafasını yaklaştırdı öne, yukarıya baktı. İşte yanılmamış, tepesinde. İri bir kuzgun mu, yoksa koyu renkli bir alıcı kuş mu, kanatlarını açmış süzülüyor. Ne zamandır yaşıyor garip bir duyguyu, sanki izleniyor. Saçma, biliyor, bir kuşun onu izlemesi, tepesinde uçarak, bazen pencereye konarak, hattâ yatak odasının kapı aralığından, dairesinde, koridorda, karanlık her köşeden.

Kuş ya da uçan her neyse hızlanıyor, geçiyor önlerine. Şimdi daha kolay görünüyor ama yine de seçilmiyor tam ne olduğu. Sonra daha da hayret verici bir şey yaşıyor: Reşit Bey'in şaşkın bakışları altında ansızın pike yapıyor üzerlerine, siyah, geniş bir pelerin giymiş bir adam mı, yoksa kadın mı, hızla alçalıyor, önlerine çıkıyor, dalgalanan zifiri kara kumaşın örttüğü ayakları yerden bir metre kadar yüksekte, beş on adım ötelinde, kollarını açıyor; çarpacaklar... Reşit Bey irkiliyor, gözlerini açıp kapıyor, böyle bir şey yok önlerinde, yok herhangi bir şey. Cama eğiliyor yine, bakınıyor çevreye, özellikle yukarıya, işte orada, kuş gene tepelerinde. Yaslanıyor arkasına, derin bir nefes alıyor.

Aynaya göz attı. Dikiz aynasına. Cipin arka koltuğu boş. Saydam naylon pencereden tozlu bir yol görünüyor, koltuk boş. O da oturmuştu bu koltuğa. Okulundan almış lojmana bırakmışlardı. Siyah giyiniyor genellikle. Belki rastlantıdır, topu topu üç ke-re gördü. Siyah, uzun bir paltoya bürünmüştü, saçları da siyah. Gözleri yeşil. Bir acayip yeşil, dikkatli bakınca anlıyor insan. Dikiz aynasından arkaya göz atmıştı, tıpkı az önceki gibi, göz göze gelmişlerdi. Yüzü hep gülümsüyor sanki, biraz alaycı bir gülümseme, değişik bir anlam katıyor çehresine, çok değişik. Bakışları... Tepeden mi bakıyor, mülayim mi, alçakgönüllü mü, yoksa şefkatli mi; ayıramıyor. Belki de herkes nasıl bakıyorsa öyle bakıyordur. Etkilendiğindendir kendisi. Etkileyici?! Evet, etkileyici...

Bunlar Denizlili. Denizlili yakın bir tanıdığı olmadı şimdiye dek. Denizlililerin nasıldır o konuya yaklaşımları, bilmiyor. Adam solcu. Abisi yani, bölge şefi. Belki de solcudan öte, komünist. Komünistlerin kadın kız işlerinde rahat hareket ettiklerini, kıskanç davranmadıklarını duydu çok kişiden. Doğru mudur acaba? Nasıl sınayacak ki? Onun amiri. Bu bir işe yarar mı ki? İşin ne olduğu, ne olacağı belli değil daha. Yalnızca kuruntuları üstüne kurgular geliştirmek zorunda. Kuruntular... Neresinden yakalasa öbür yanını kaçırdığı kuruntular. Bir sigara daha yaktı. Yolun başından beri saymadı kaçınıcı sigarası.

“Sen de yak bir tane.”

“Yok Müdür Bey, olur mu öyle şey, estağfurullah.”

“Yak yak, sıkılmışsındır sen, yak.”

Şemsi daha fazla nazlanmadı, müdürünün uzattığı sigarayı aldı, gömleğinin ön cebinden çakmağını çıkardı, ustaca yaktı.

Aman sussun, özellikle şimdi sussun da ne kadar içerse içsin.

Dışarıda gözü yok. Karısını aslında hâlâ sever. Kanıksamışlığı, bıkkınlığı normal karşılıyordu yıllardır, işin tabiatında var, diyordu, bu böyle olur. Çapkınlığı tek cinsli sohbetlerde arkadaşlarının ölçüsünde diline vururdu, onlardan fazla değil. Kati-belere iltifatlarda bulunmak, zaman zaman çene çalmak onlarla, meslektaşlarının, bürokratların eşleriyle aile meclislerinde hoş-beş etmek; bundan ötesini bilmezdi. Bilirdi de, ne yapacaktı, ta ki bu kızı görene dek. Karısının üstüne üç dört kez gül koklamıştı, o da yıllar önce, kanı durulmamışken. Ne güllerdi ama, terle karışık ağır parfüm kokulu, geçkince, güneş görmemiş bahçe gülleri. İstanbul’a görece yakın yerlerde çalışırken yapıkları kaçamaklarda bulabildikleri çiçekler. Fakat bu farklı, çok farklı. Nasıl farklı, dilinin ucuna geliyor, söyleyemiyor. Karısını ilk gördüğündeki duygular gibi duygular kabarıyor içinde, o za-

manki kadar ateşli, o zamanki kadar umut dolu değil, kabul ediyor, fakat o zamankinden daha tutkulu. Ayrıca, daha buruk ister istemez. Ama her şey ne kadar farklı. Reşit Bey, diyor kendine, Sen evlisin! Sen evlisin Reşit Bey, çocukların da var! Açmaz, duygularını yatıştıracağına üstüne benzin dökerek alevlendiriyor. İnada inat bir saplantı. Nasıl olur böyle bir şey, nasıl girer mecrasına? Herhangi bir olanak göremiyor. Çünkü öğretmen hanım farklı bir kız. O bir pavyon kadını değil ki. Hovarda bürokratlar tanıyor şehirde. Hikayelerini çok dinledi. İnce ayrıntılarını hep kaçırmış. Soramaz ki tekrar. Akıl yürütüyor: Onların takıldıkları, düşüp kalktıkları hafif kadınlar. İki taraf da teşneyse elbet bir yol bulunur. Var böyle kadınlar, adı çıkmış kadınlar. İki kadın konuşuyor fısır fısır. Hep bu konu hakkında. Ayrıntıları duyamıyor. Biri, onun erkekliği zayıf herhalde, diyor. Buna benzer şeyler diyor. Sürekli yineliyor. İğrenç. Biri erkek galiba. Evet, erkek. İğrenç şeyler söylüyorlar, tiksindirici. Susturmalı onları. Haplarla. Doğru dürüst şeyler konuşsalar dinleyecek de, böylesi... Onlara yaklaşmayı denemedi bile. Neden denemedi? Farklı bir şey. İl merkezi de olsa küçük şehir, herkesin ne yaptığı bilinir. Bilindikten, duyulduktan sonra ne değeri kalır. Demek, korkudan, yalnızca korkudan. Korkunun üstesinden gelebilir, içinde ciddi bir arzu hissetse, korkuyu da yenecek bir istek. O kadar abazan sayılmaz. Bu işin abazanlıkla ne ilgisi var, canı hiç çekmiyor değil, övünçlü erkek sohbetlerinde başkalarının ceviz kırış hikayelerini dinledikçe içi tuhaf oluyor, kızsamı, gülsemı, kıskansamı? Fakat onların... Onların hiç seçicilikleri yok ki. Hafif kadınlar, adı çıkmış kadınlar çoğun hiç çekici gelmeyen kadınlar. Risk almaya bile değmezler. Fakat çoğun? Hiç fena bulmadığı kızlar da bilmiyor değil. Kıvırtma, diyor içinden, biliyor da onlara nasıl yaklaşılr, onu bilmiyor. Gerçekten ciddi

olarak düşünmemiş hiç, yalnızca aklından geçmiş. Zaten... Zaten bu çok farklı. Aşk diyecek neredeyse, bok yeme demesinden korkmasa kendine. Aşk mı? Belki. İhtiras! Orası muhakkak. Nedenini, kaynağını saptamaya çalışmak boş. Kafası böyle şeylere ne zaman bastı ki. Nedenin, kaynağın ne önemi var üstelik. Nasıl kurtulacak bu deritten? Gerçekten istiyor mu kurtulmak? İşte, asıl sorun.

Hışım gibi girdi bölge şefinin odasına. Kapıda karşılanmamıştı, oysaki geleceğini sabah telefonla bildirmişti. Saygısız herif, cipin sesini duymaması olanaksız. Genç adam telaşla yerinden kalktı, masasının ön köşesi hizasında amirinin elini sıkabiliyordu.

“Hoş geldiniz Müdür Bey.”

“Hoş bulduk diyelim usulen.”

Geçti, bölge şefinin makam koltuğuna yerleşti. Çoğu zaman yapmazdı bunu, ancak otoritesini hissettirmek istediği zamanlar.

“Nasılsın?”

“İyiym ben Müdür Bey, sizi sormalı.”

Önünü iliklemeyi ancak şimdi akledebilmişti.

“Otur otur, ayakta kalma.”

Genç adam saygılı mı, yoksa azıcık umursamaz mı görünmeyi kararlaştıramamış bir havada şaşkın, oturdu. Reşit Bey en çok ondaki bu hale ifrit oluyor. Ben sizden değilim, değiştim, benle yakınlık kuramazsınız der gibi herifin tavırları, bakışları; öte yandan, açık açık bir saygısızlık da etmiyor ki hepten, ne mal olduğu görülsün, boyunun ölçüsünü alsın. Tersine, bazen öbür şeflerinden daha saygılı. Yine de iyi yapmıştı böyle paldır küldür girmekle, afallatmıştı hergeleyi, her zaman işe yarardı bu sert davranışlar. Eski bir amirinden öğrenmişti, müdürler genellikle öyle yapardı ya, o adam tutardı kendisini, püf noktaları söylerdi, niye öyle yaptığını söz arasında çitlatmıştı.

“Nasıl gidiyor bölgede işler?”

“İyi gidiyor Müdür Bey, bir problem yok.”

Küçük taşra dairelerinin tipik kokusu vuruyor Reşit Bey’in burnuna. Yıpranmış eski mobilyaların, ahşap masanın, kararmış yer tahtalarının, deri sumenin, en çok da her yana sinmiş sigara isinin karışımı keskin bir koku. Eskiden buraya ya da herhangi bir bölge şefliği binasına girdiğinde içini memleketteki baba evine gelmiş gibi bir huzur doldururdu, biraz bezgin, iddiasız, ne yapalım işte biz böyleyiz diye iç geçiren bir huzur. Şimdi arıyor o huzuru. Elinin altında aslında, onu kaçıran da belli üstelik. Yine de huzursuzluğu yegliyor.

“Her şey iyi gidiyor, öyle mi. Karapınar yolu bitince bana haber verecektin hani.”

“Daha bitmedi Müdür Bey; o yüzden haber vermedim.”

“Bir hafta önce bitmesi gerekiyordu senin beyanına göre. İşler iyi gidiyor ha!”

“Yağmurdan başımızı çıkaramadık Müdür Bey, üç gün hiç çalışma yapılamadı, ondan sonra da iki gün işçiler gelmemiş. İşçiler gelmiş, ondan sonra greyder gelmemiş.”

Amele yerine işçi diyordu bakın hele, üstüne basa basa.

“Miş miş... Sen hiç çıkmadın mı yukarıya?”

“Bir kere çıkabildim; o da DSI’den bir araba bulabildim, buradaki şefleriyle aram iyi, yoksa vermezler, imkanı yok. Biliyorsunuz bizim araç ana tamirhanede, henüz gelmedi.”

“Ne zaman gelecekmiş?”

“Haftaya diyorlar Müdür Bey, yine atlatmazlarsa.”

“O muhafaza memurunun işini ne yaptınız?”

“Savunmasını istedim, ama gitti rapor aldı Müdür Bey. Haftaya dönecek, o zaman muameleyi tamamlayacağım.”

“Tamamla hemen, dosyasını acilen gönder bana, sürelim git-

sin pislik.”

Sakinleşmişti; bu kadar azar yeter. Ukalalık yapmamıştı yine, saygılı çocuk. Reşit Bey, yaz için planlanan istihsal programına getirdi sözü. Yüzde yirmi beş arttırmak gerekiyordu geçen yıla oranla istihsalı. Şef bunu başarabilmek için neler tasarlamıştı acaba şimdiye kadar? Sordu, öbürü de açıklamaya başladı. Bu konu üstünde adamakıllı düşündüğü belliydi. Fakat bazı gereksinimlerin karşılanması gerekiyordu işin planlandığı gibi yürütmesi için. Hep böyle olurdu; ne zaman birinden biraz fazla iş istese, karşıdaki ancak şunları şunları verirsiniz yapabilirim derdi. Araç, eleman, para, malzeme, bir yığın şey; her bir bok eksiksiz elinin altındaysa ninem de iyi çalışır diye düşünürdü Reşit Bey; bunlar memleketin içinde bulunduğu şartlardan tamamen bihaberler. Nitekim, bir dosya çıkardı genç; düzenli bir dosyaydı, içinde değişik gereksinimler için yapılan yazışmalar sıralanmıştı; birçoğundan haberliydi zaten. Yine de aldı dosyayı, adam konuşurken biraz inceledi. Sıkılmıştı, az sonra şefin sözünü yarıda kesti. Peki, dedi, bunu öğleden sonra görüşürüz. Saatine baktı, on ikiye geliyordu; öğlen arasına. Şef de rahatladı, karşısına koltuğa oturdu. İkinci çaylarını da içtiler. Sohbet daha önceki seferlerde pek çok kez olduğu gibi tutuk başladı, giderek açıldı. Az sonra politikaya geldi konu. İsrail Başkonsolosu'nun kaçırılmasına. Reşit Bey burada ilk kez solcuları destekledi, konsolosu kaçıranları... Sempatikle söz etti onlardan. Babasından kapıldığı siyonizm düşmanı duygularla doluydu mantığının altı, İsrail'deki Yahudilerin Türkleri ve Atatürk'ü sevdiklerini duymuştu; hoşuna gitmemiş değildi bu öte yandan. Yine de derin deki duyguları her zaman köpürebilir, aklını bir yana itebiliirdi, o akli ne kadar güçlü ve inatçı da olsa. Ardından da Burdur depremini konuştular. “Tehlikeli olan deprem değil, çuruk yapılar,”

dedi şef. Çürük binaları yoksulluğa bağladı, yoksulluğu da düzene. “Bizim millet para içinde de yüzse düzgün bina yapmaz,” diye kestirip attı Reşit Bey. Şemsi girdi bu sırada içeriye, “Arabanın bakımı hazır Müdür Bey,” dedi. Arabanın bakımı da nerden çıkmıştı şimdi; karnı acıkmıştı hıncının, hadi bir yere gitmiyor muyuz, demekti bu. Bölge şefi de kapmıştı adamın dilini, “Müdür Bey,” dedi, “Yeni açılan bir pideci var. Bahçesi çok güzel, hava da açık, sizi oraya götüreyim isterseniz.” Reşit Bey duraladı, balonu elinden alınmış çocuk gibi baktı bir an. “Yok canım, başka zaman deneriz orayı,” diye yanıtladı, “Ne güzel konuşuyoruz şimdi, yer yakınsa Şemsi gitsin alsın.” Öneri emir sayıldı ister istemez. Şeflik binasından çıkmak olmazdı. Öğretmen hanımı görebilecekse en büyük olasılıkla burada görebilecekti. İlk seferinde olduğu gibi. Kızcağızın, hangi cehennemde açıldığı belirsiz pidecinin önünden geçecek hali yoktu herhalde. Buralarda mıydı değil miydi, gelir miydi gelmez miydi, bilmiyordu, fakat okuldan çıkıp bir ara şefliğe uğrama şansı hiç düşük sayılmazdı. Oturduğu yerden ilkokulun parlak kırmızı kiremitli damını ötekilerin arasında görebiliyordu Reşit Bey. O dam çok şey demekti şimdi onun için. Şemsi’nin cipinin marş sesi, ardından hızla kalkışı duyuldu dışarıdan.

Yine depreme getirmişti bölge şefi konuyu. Bilmiş bilmiş konuşuyordu. “Sen hiç büyük bir deprem yaşadın mı?” diye sordu Reşit Bey. Hiç yaşamamıştı ukala. Reşit Bey’s’e Abant ve Adapazarı depremlerini bizzat yaşadığını söyledi. Bölge şefi haklıydı, betonarme binalar inşa edilse bu kadar can kaybı olmazdı. Fakat az önce dediği gibi, köylünün parası da olsa betonarme yapmazdı. (Adapazarı’nda yıkılan betonarme apartmanın enkazı geldi gözünün önüne. Çalmıştı müteahhit, demirden çimentodan, fakat istisnaydı o.) İş, yoksulluk zenginlik işi değil, kültür işiydi.

Köylülerin aptallığından söz etmeye başladı. Deprem bölgelerinde yeni evler yapılıyordu vatandaşa, insanlar oturmuyordu. Niye? Hayvanlarıyla birlikte yaşamaya alışmıştı herifler, yan yana olacaklar ahırla ya da ahırın üstünde. Sığırın, davarın kokusunu ciğerlerine çekmeden, sıcaklığını duymadan eşeklerinin nefesini, uyuyamıyordu köylüler. Bununla ilgili birkaç anısını peşi sıra ballandırarak anlattı; bölge şefi gülmemişti, gülümsemekle yetinmişti yalnızca. Zaten şakadan, espriden anlamıyordu pek, gülerdi arada sırada, ne var ki, bambaşka şeylere gülerdi. Geçen gelişindeki müşavere fıkrasından da çıkmamıştı. Ciddileşti Reşit Bey. Huyunu suyunu bilmediği adamlarla da şakalaşır, espri yapar, yüz göz olurdu. Her yerde hoşsohbet, şakacı bir insan olarak tanınması iyiydi de ölçüyü bir yerde kaçırmaması iyi değildi. İyi değildi ama ne yapacak, önünü alamıyordu doğal eğiliminin. Bununla birlikte adam habıs biri sayılmazdı, iyi niyetini, samimiyetini kötüye kullanacağını sanmıyordu.

“Şaka maka ama tatsız konu bu deprem, kapatalım iyisi mi. Nasıl gidiyor hayat, iyice alışabildin mi buraya?”

“Alıştım artık Müdür Bey, insanlarını da sevdim. İlk bakışta yabanıl gibi görünüyorlar, fakat emin olun bizim memleketin insanından çok daha uygarlar birçok konuda.”

“İyi iyi, insan yaşadığı yöreni sevmezse kendinden de nefret etmeye başlar. Artık, buradan evlenirsin ha, ne dersin?”

“Yok canım... Evlilik işi başka Müdür Bey.”

Anlamalı güldü Reşit Bey. Sigarasına uzandı, aldı kül tablasından, derin bir nefes çekerken bakışı kapıya kaydı, soluğu tutuldu, öksürdü. O girmişti. İşte, beklediği: Kapıda görünen ve odanın ortasına doğru, bir şeyi ezmek istemesine sakınımlı birkaç adım atan... öğretmen hanım...

“Merhaba.”

“Merhaba.”

Yerinde doğruldu Reşit Bey. Birkaç kez daha öksürdü bu arada. Kız yaklaştı, elini sıktı. Ne kuvvetli ne de pelte gibi yumuşak bir sıkıştı bu.

“Hoş geldiniz.”

“Hoş bulduk hocanım.”

Abisine döndü kız.

“Eve yürüyecektim, geçerken uğrayayım dedim.”

“Dersler bitti mi?”

“Biter mi. Sabah evde unutmuşum yazılı kağıtlarını; çocuklara söz verdim, öğleden sonra notlarını okuyacağım.”

Reşit Bey’e yakın bir koltuğa oturdu.

“Tam da üstüne geldiniz; abinize şeyi soruyordum: Bölgeyi sevmiş, ilçenin insanını, artık buradan bir kız bulursun diyordum.”

Kız güldü, gülerken gözlerinin içi gülüyordu.

“Ne cevap verdi?”

“Evlilik işi başkaymış.”

“Doğru, başka. Evlenmek zor. Uygun bir eş bulmak. Böyle kısıtlı bir ortamda.”

“Bana göre de öyle ama abiniz öyle düşünmüyor gibi geldi bana.”

“Bilmem. İlle yörenin insanlarından olması gerekmez. Belki dışarıdan gelenlerden ilgi duyduğu vardır. Hemşirelerden falan.”

Bölge şefi kızardı hafifçe.

“Sema!”

“Ne var?” dedi anlamazlığa gelerek kız.

“Böyle konularda şakadan hoşlanmadığımı biliyorsun. Hem hiç yeri sırası değil.”

Sema sustu, aman kızdırmayalım der gibi muzip bir gülümseyişle Müdür Bey’e baktı bir an. Güldü Reşit Bey de, birden içi ısınmış-

tı. Katiplerden biri açık kapının pervazını tıklattı önünü ilikleyerek.

“Şefim, DSL’nin şoförü geldi, sizinle konuşacakmış.”

“Ha evet,” dedi şef. Kaçmak için fırsat bildi adamın araya girişini. “Kusura bakmayın, şu yol işi için araba ayarlamaya çalışıyorum da. İzninizle iki dakikanızı rica ediyorum.”

“Tabii tabii ne demek,” dedi Reşit Bey.

Genç adam çıktı. Ne müthiş bir şeydi bu, rastlantının böylesi, kızın geçerken uğraması, ardından kardeşinin bir iş için dışarı çıkışı. Hayır, tasarlandığı için denk gelmiş bir karşılaşmaydı, rastlantıdan öte. Öyle ya da böyle hocanım gelmişti, üstelik, yalnızdı işte; ee ne olacaktı şimdi?

“Zor değil mi!” dedi Reşit Bey. “Kısıtlı muhit dediniz; hakikaten küçücük bir ilçede sosyal bir hayat kurmaya çalışmak. Biz yirmi misli büyük bir şehirde oturuyoruz; sizin dediğiniz şeyi aynen yaşıyoruz. Kısıtlılık dediniz ya.”

“Evet, ama ben şikayetçi sayılmam. Çünkü ne göreceğimi bilerek geldim.”

Reşit Bey konuya istediği gibi girememişti; girmişti aslında ama kız daha değişik bir yanıt vermişti.

“Orası öyle, hepimiz ne göreceğimizi aşağı yukarı bilerek geldik. Üstelik, vazife hakikaten kutsaldır. Ben şey bakımından söylemiştim; sosyal hayat bakımından. İnsan, kadınlı erkekli bir yere gitmek ister. Bir yerde beraber yemek yemek ister.”

“Doğru,” dedi kız. “Artık izinlerimizde...” diye ekledi.

“Kadın veya erkek fark etmez,” diye sürdürdü Reşit Bey, “İnsan adam gibi oturup sohbet edebileceği medeni bir çevre ister. Etrafında kafa dengi insanlar ister. Demin abinize takıldım, evlilik şeyinden takıldım; yoksa, konu sadece evlilik değil. Abımız istemez miydi, yakınında kadın veya erkek birlikte hoşça vakit geçirebileceği insanlar bulunsun.” •

“Evet evet, haklısınız,” dedi kız, konuşmaya daha da ilgili ve daha sıcak bir havada. “Halktan sıradan insanlarla tanışmak, konuşmak cidden çok olumlu duygular bırakıyor insanda. Tabii dediğiniz gibi okumuş kişiler de arıyoruz çevremizde; ama o çok kısıtlı. Farklı konularda konuşabileceğimiz insanlar çok kısıtlı.”

“Ben de onu demek istiyorum,” dedi Reşit Bey. “Benzer şeyleri düşünüyoruz. İnsan hep aynı kişilerle konuşa konuşa daralıyor. Fikir bakımından daralıyor demek istiyorum. O sebeple ben çok okurum; buldukça okurum.”

Kız daha da ilgilendi:

“Okuyorsunuz ha! Peki, şimdi ne okuyorsunuz?”

Bu sorunun geleceğini okuma konusunu açar açmaz kestirmişti Reşit Bey. En son kitap okuduğu neredeyse üç ayı geçiyordu. Üstelik, pek de ünlü sayılmayacak bir Amerikalı yazarın aşk ve macera romanıydı bitirdiği; onu açığa vuramazdı. Geçen yıl başladığı fakat üçüncü cildin sonunda yarım bıraktığı *Savaş ve Barış*’ı söylemeliydi. Dördüncü cildi niye okumamıştı sanki. Hep Mahmut Efendi’nin yüzünden. Oğlu ödev için okula götürmüştü kitabı. Dediklerine göre sonra getirmiş, ama çantasını dışarıya, kapının önüne bırakmış akşam. Köpekler çantayı karıştırmışlar, canım kitabı dişlemişler, paramparça etmişler.

“*Savaş ve Barış*’ı okuyorum. Bu aslında ikinci okuyuşum; döner döner tekrar okurum önemli kitapları.”

“Ah!” dedi kız, “Benim de hep okumak isteyip okuyamadığım kitaplardandır. Ama çok kalın.”

“Başlayınca sonu geliyor,” dedi rahat bir havada Reşit Bey; okuduğu bir kitabı başkası okumamış, hele duymamışsa ona kaşı puan kazanırdı ya. Bir güreşçi gibi güçlü duyumsadı kendini. Puan kazanmış irikiyim bir güreşçi gibi. Ağır sıklet. Hayır doksan kilo da olabilir. Çift dalar, kavrar, kaldırır rakibini hava-

ya, küt! Sumo güreşçisi gibi. İki yüz kilo. Takonohana.

“Öyle olmalı. Fakat kalın kitapları gözüm yemez genellikle, başlayamam. Ama, iyi ki uğramışım buraya; öyle farklı hissettim ki, yani birden Ankara’ya gitmiş gibi oldum. Ben Ankara’da okudum biliyor musunuz, birden oraya gittim veya Ankara buraya gelmiş gibi oldu.”

Reşit Bey ürperdi, gururlandı; güzel bir cevap vermesi gerekiyordu şimdi. Çift anlamlı bir iltifat örneğin. Tam bu sırada bölge şefi geri döndü:

“Yarın Karapınar şantiyesine gidebiliyorum; arabayı ayarladım.”

“Güzel,” dedi Reşit Bey, düşünceli ve biraz bozulmuş bir suratla.

Kız kalktı:

“Benim gitmem gerekiyor, yoksa geç kalırım, çocuklara söz verdim.”

“Bir şeyler yiye öyle gidin,” dedi Reşit Bey. “Pide söyledik, şimdi gelir. Sonra benim şoför sizi eve götürür, oradan da okula bırakır.”

“Eksik olmayın,” dedi kız. “Başka zaman artık.”

Elini uzattı; Reşit Bey de kalktı, uzatılan sevgili eli heyecanla ama daha ötesine ulaşamamanın verdiği kahrolası doyumsuzluk duygusuyla sıktı. Kız, gözlerinin içine bakarak konuştu, eli hâlâ elindeyken:

“Yine gelin, beklerim. Bir dahakine bizim evde yemek yaparsınız. Bahçem çok güzel oldu, ayrıca nefis yemek tarifleri öğrendim; yöre yemekleri. Gelirseniz, ben de size kendi okuduğum kitaplardan bahsederim.”

“Benim için büyük zevk olur,” dedi Reşit Bey

“İyi o zaman kendinizi zevklerden mahrum etmeyin,” dedi kız

Abisiyle de selamlaşıp çıktı. Ne demekti bu? Ne demekti gerçekten bu?!

Az sonra pideleri geldi. Bol bol söylenmişti; büyük bir iştahla iki buçuk pideyi hakladı Reşit Bey, hevesle konuşuyordu, aklıysa havalarda uçuyordu. Sonra şefi alıp ormana çıktılar. Yol şantiyesi tarafına değil, özellikle başka tarafa. Yolun çamuruna batmak, amelenin yakınmalarını dinlemek istemiyordu şimdi canı. Yeniyetme bir çocuk gibi şendi yüreği, bütün gün ormanda oradan oraya sekti durdu.

Dönüş... Cip ıssız bozkırda farlarını yakmış yavaş yavaş ilerliyor. Geçmiş yüzyıllardan fırlamış bir atlı araba gibi. Yanlardaki ağaçlar, kayalar, tümsekler gözle rahat izlenebilecek bir hızla kayıyorlar karanlıkta. Tek tük araçlar geliyor karşıdan. Yarım ay babavari bakıyor tepeden, ortalığı bayağı aydınlatıyor; uçsuz bucaksız kırlar, ara ara soluk ışıklı küçük köyler. En son ağzını açtığında Şemsi'yi azarlayıp susturdu. Bir sigara daha yaktı. Derin derin içine çekti. Sema öğretmen ne yapıyordu acaba şimdi? Kendini, Müdür Bey'i, hem mevki sahibi, hem kültürlü nazik adamı düşünüyor muydu? Muhakkak düşünüyordu. Ne keyifti bu! Ne zevk! Zevk öyle mi? "Kendinizi zevklerden mahrum etmeyin!" Mahrum etmeyin ha! Ne demek istemişti peki kız? Ne demek istemişti? Bir sigara daha yaktı. Bir sigara daha. Ardından bir sigara daha. Bir sigara daha.

ENGİN I

“Bazı durumlarda alçakgönüllülüğün işe yaramadığını düşünüyorum. Örneğin böyle bir durumda. Size açılmaya geldim. Çünkü ne çekiyorsak bir şeyleri saklamaktan çekiyoruz. Doktora gitmeyiz, psikoloğa gitmeyiz, gitsek de kalbimizi açmayız. Ne düşünüyorsam söyleyeceğim ben, kendimi nasıl görüyorsam. Doğrusu bu değil mi? Bakın, ben sıradan biri değilim. Gerçi size gelenlerin hangisi sıradan, ha ha ha! Ama sanıyorum onların birçoğu bazı sorunları yüzünden geliyorlar. Sorunun yoksa neden geldin diyeceksiniz; benim de sorunum var ama o anlamda değil. Bu bir ruhsal hastalık mı, hayır. Özür dilerim, sizin uzmanlık alanınızla ilgili yargıda bulunmayayım; fakat kendimi ifade etmem gerekiyor. Şikayetim mi var, hayır yok. Beni sıkıntıdan, şundan bundan, ne bileyim uykusuzluktan, depresyondan falan kurtarmam demiyorum size. Öyle bir deritten çeksem, söylerim ne olacak. Galiba ben sizden her zaman istenmeyen bazı şeyler isteyeceğim. Ortaya koyduğum problemleri birlikte tartışmamızı isteyeceğim. Akıl vermenizi isteyeceğim. Sıradan biri değilim dedim, sıra dışı problemler getireceğim önünüze. Bunu sizden istedikten biliyorum ki, siz de sıradan bir psikiyatri uzmanı değilsiniz. Ayhan

yönlerinizi duydum. Zıpır fikirler üretiyormuşsunuz. Zıprılığı severim. Yaklaşımlarınız önceden kestirilebilir gibi değilmiş. Birkaç yerden duydum ve geldim. Umarım beni geri çevirmezsiniz."

"Siz buraya gelip gittikten ve paranızı düzenli olarak ödedikten sonra niye geri çevirecekmişim?" dedi Nihat, dümdüz bir suratla. Karşısındaki adam uzun süren gevrek bir kahkaha attı. Maço ve gösteriş düşkünü entelektüellere, belki entelektüellere özgü değil, şımarık erkeklere özgü, hayır hayır, sadece entelektüellerde duyardı böylesini ve duyduğu an ayırımsardı, fakat betimleyemezdi, işte onlara özgü bu kahkahayı duyunca irkildi, ama yüzünden ne irkildiği belli oldu ne de nezaketen gülümsedi. Başvurayı uzun boylu, yakışıklı sayılabilecek, esmer, ela gözlü bir adamdı. Aşağı yukarı kendi yaşlarında. Kirli bir sakal bırakmıştı, hep öyle mi tutuyordu, yoksa uzamaya mı bırakmıştı veya birkaç gün içinde tümünden kesecek miydi, bilemezdi. Şık giyinmişti. Hayli şık. Buna karşın belki de biraz pis ve ütüsüzdü giysileri. Ya kendisinin; kendisinin de her zaman ütüsüzdü, çoğun kirli görünmeseler de. Fakat şık sayılmazdı, hemen hemen hiçbir zaman. Umurunda değildi gerçi, iş olsun diye karşılaştırmıştı. Bacak bacak üstüne atmıştı karşısındaki ve zaman zaman sallıyordu üsttekini. Ayaklarını sallamasına karşın potinleri masaya değmiyordu, bereket değmiyordu. Son hastasıydı, daha önce saat dörtte bir kontrol hastası görmüştü, beşteki hastası ise gelmemişti. Şimdi saat yediyi geçiyordu, akşam ilerliyordu ve eve dönüşü düşünüyordu Nihat. Yol güzeldi, yürüyerek dönecekti her zamanki gibi de, girince içeri onu buzhane gibi odalar bekleyecekti. Kombi bozulmuştu önceki gün ve servis ancak yarın sabah gelecekti. Böylece, hem akşamının hem de ertesi gündüzünün birlikte içine edilecekti.

"Ben her türlü soruya açığım. Hastalık veya problem. Mesela

sonuncusunu söyleyin, tartışalım."

"Pardon? Sonuncusu?"

"Bir probleminizi söyleyin, tartışalım."

Sorununa uzun bir girizgah yapmaya hevesliymiş gibi görünen adam huzuru kaçmış gibi toparlandı koltuğunda, ciddileşti ve konuya doğrudan girdi:

"Ben sanatçıyım." Güldü. "Sanatçıyız demeye utanıyoruz artık. Edebiyatçıyım, gazetelerde de yazılanm çıkıyor. Adımı duymuşsunuzdur."

Nihat başını salladı. Umut kırıcı bir baş sallamaydı bu, iletişim açısından moral bozucu. Hem evet, hem hayır anlamında yorumlanabilirdi.

"Tanıyorsunuz değil mi? Adımı not alırken başınızı salladınız. Okumuşsunuzdur yazılarımı."

"Şu anda kafamı toparlayamıyorum. Belki okumuşumdur belki de okumamışımdır. Bunun konumuzla ilgisi var mı?"

"Yok. Aslında yok."

"O zaman konunuzu açıklayın."

"Evet. Konu şimdi şu: Dediğim gibi ben bir yazarım, daha çok da şairim. Edebiyatçıyım. Belli bir konuma geldim ülkede. Edebiyatla az çok ilgilenen herkes beni tanır. Hattâ edebiyatla ilgilenmeyen kesimden de birçok insan tanıyor artık. Gazetelerde çıkan yazılarımdan ötürü tanıyorlar. Gazeteler diyorum da, son bir buçuk yıldır bir gazetede düzenli yazıyorum, o yüzden."

Nihat başını salladı, bu kez biraz anlam bulaşmıştı bakışlarını

"Yazılarımı gördünüz değil mi?"

"Hayır, hatırlamadığımı söylemiştim ya."

"Canım, ben de ünlü sayılma tutkunu değilim." Adam bu kahkaha daha attı. Bu biraz zorlamaydı yalnız. "Sadece konuya ne kadar yakın, ne kadar uzaksınız, onu anlamaya çalışıyorum"

Duruma göre konuyu açacağım. Siz başınızı öyle sallayınca hatırladığınızı düşündüm.”

“Evet.”

“Hatırladınız yani.”

“Hayır. Lütfen konuya girin.”

“Pekala.”

Adam derin bir soluk aldı, yüzü değişmiş, başlangıçtaki özgüven havası dağılmıştı. Fakat kısa sürede kendini toparladı. Devam etti:

“Evet, şimdi... Dedğim gibi kendi kulvarımda belli bir yere geldim. Fakat bunu yeterli görmüyorum. Birinci sorun ya da soru şu: Bunu yeterli görmemem doğru mu? Bana doğru gibi geliyor ama sınırı nedir? İkinci soru daha önemli: Daha büyük aşamalar kaydetmem için ne yapmam gerekir? Neleri yanlış yapmışım şimdiye dek? İlişkilerimi nasıl gözden geçirmeliyim, nasıl yeni ilişkiler kurmalıyım? Ayrıca ne gibi taktikler geliştirmeliyim? Daha ötesi, aklımda bir yığın taktik var, bunlar bana ne derece uygun taktikler? Ne derece işlevsel? Şimdi her şey bu yüzyılda, gerçi yüzyıl değişti, geçen yüzyıldan beri başarıya ulaşan insanlar o başarılarını belli uzmanlara danışmaya borçlular. Ne kadar uzmandan yararlanıyorlarsa, ne kadar profesyonel –yetkinlik anlamında söylüyorum– ne kadar profesyonel destek alıyorlarsa o kadar başarılı oluyorlar. Benim buraya geliş amacım bu. Nasıl bir ivme kazanabilirim. Nasıl daha atak, daha başarılı olabilirim.”

Adam sözünü tamamlayınca niyetinin, karşısındakinde olumsuz bir tepkiye yol açabileceğinden kuşkulu kaçamak bir bakış fırlattı.

“Ben sizin sandığınız gibi iyi bir profesyonel değilim. Ne kadar yetkinim, o da tartışılır. Ayrıca, bu çok değişik bir konu. Benim için değişik bir konu. İşin esası, son yıllarda pek az edebiyat

okuyorum. Tartışmaları zaten hiç izlemiyorum.”

“Sizin için öyle tahmin etmiyordum ama bence bunun pek önemi yok. Dışarıdan bakın siz, bir psikiyatrist olarak durumu mu ve kafamdakileri yorumlayın, o yeter. Umarım bunu yapabilirsiniz.”

“Hiçbir garanti veremem. Ancak, siz sorunları açarsanız anlamaya çalışır ve yorum getirebilirim.”

“Tabii, öyle olacak zaten.”

“O zaman deneyebiliriz. Bir çay ister misiniz?”

“Evet, lütfen,” dedi adam. Yeniden, rahatlamış görünüyordu. Nihat, sekretere bir çay getirmesini söyledi telefonla, o da rahatlamıştı. Yeni bir hasta ve sorunlarıyla uğraşacağına daha değişik bir konuda tartışmak, kafa yormak eğlenceli gelebilirdi. Ancak, tam o anda hafta sonu annesinin geleceğini anımsadı. Bir an için belli belirsiz başını kaldıran keyfi siniverdi. Gelirdi ara sıra, niye geldiği anlaşılmazdı. Öyle, çok özlemiş gibi de görünmezdi. Se-verdi herhalde ama, eve geldiğinde yanı başında otururken bile belli etmezdi. Öylece otururdu. Yemeğinin önüne gelmesini isterdi. Bir de gezdirilmek. Fakat hiçbir şeyi beğenmez, hiçbir şeyden memnun kalmazdı gezdirilse de. Beğenmediğini gerçi açık açık söylemezdi, ancak, yüzünde en ufak bir hoşnutluk ifadesi belirmezdi. Özveri gösterip hangi lokantada yedirirsen yedir, evc hangi pizzayı getirtirsen getir, nereye götürürsen götür. Eve piz-za söylemek neyseydi de onunla dışarı çıkmak, şurada burada oturmak, bir yerde yemek yemek tam bir işkenceydi.

Rüya mıydı çok önceden anımsadığı, bir filmde mi izlenmişti, yoksa anlatılmış mıydı kendisine çocukken? Belki de gözleriyle görmüştü. Hızla geçen bir aracın yerden sıçrattığı su gibi çarparak gözlerine, ikide bir önüne gelir. Annesi. Yatak odasında. Tuvalet masasının önünde oturuyor. Sessiz ve sakin. Aynı Paran

parça olmuş. Kırk parçaları saçılmış oraya buraya, bir bölümü çerçevede kalmış, sipsivri uçları... Elleri aklında. Annesinin elleri, kan içinde. Kanlı kırk bir ayna parçası. Avucunda. Bir de kuş! Onu başka bir yerde mi görmüştü? Televizyonda mı izlemişti bir filmde, yoksa yine annesiyle ilgili başka bir anı parçasına mı yapışık? Elinde bir kuş var, hareketsiz. Kara tüyleri. Üstü kanlı kırmızı. Bu kuş başka bir zamandan mı, ayrı bir anı mı, yoksa gözünün önüne gelen hayal gerçek mi? Hasta mıydı hayvan, öldürmüş müydü acı çekmesin diye, boğazını mı kesmişti? Kan... Şıp şıp damlıyor...

“Öncelikle bir şey sorayım. Bu işi, yani yaptığınız işi seviyor musunuz, edebiyatı?”

“Eee, elbette. Ben bu alanı isteyerek seçtim. Çocukluğumdan beri tutkumdu edebiyat. Başka tutkulara da sahiptim gerçi, ama sonra çok şey değişti, bu daha ön plana çıktı. Sevmesem seçmezdim. Öğrenimim farklı bir alanda bir kere, sevmeseydim yapmazdım.”

“Peki, işini iyi yapma, en iyisini yapma gibi bir tutkunuz var mı? En iyisi belki iddialı kaçabilir. Olabildiğince iyi yapma diyelim.”

“Elbette, insan sevdiği bir işi iyi yapmak ister. İşini sevmiyorsa savsaklar.”

“Ben öyle düşünmüyorum. Anlayamadığınız ilk nokta. Örneğin ben işimi hiç sevmiyorum ama olabildiğince iyi yapmaya çalışıyorum. İkisi farklı şeyler.”

“Bu da bir düşünce elbette.”

“Farklı bir düşünce ama yabana atılmaması gereken bir düşünce. İşini iyi yapmaya, en iyisini yapmaya niyetli olup olmak hafife alınacak bir ölçüt değil. Birçok kişi işini iyi yapmak yerine iyi yapıyor görünmeyi yeğliyor. İş iyi yapmakla başarılı ol-

mak tamamen farklı iki şey. Bizde genellikle ikincisi hedeflenir. Sizin için nedir durum?”

“Kusuruma bakmayın ama ben böyle sınıflandırmalara sıcak bakmam. Basit geliyor bana. Yaşam çok daha karmaşık sanırım. İnsan da öyle. Daha paradoksal, daha derin. İşimi elbette iyi yapmak istiyorum. Elbette ciddi çabam söz konusu bunun için. Ama belli bir düzeyde başarı gelmeyince insanın motivasyonu giderek azalıyor. İkisi birlikte niye bulunmasın? İnsan hak ettiğini niye elde edemesin?”

“Edin. Niye elde edemeyesiniz, ben buna karşı çıkmam.”

Adam tekrar o gevrek kahkahasından attı:

“Doktor, gerçekten ilginç bir insansınız.”

Nihat başından beri başvuranını süzüyordu, çok tanıdık birine benzetiyordu ama bu denli tanıdıksa anımsamaması olanaksız gibiydi. Ya daha önce tanıdığı başka bazı kişilerden bir şeyler bulmuştu ya da yalnızca fiziksel anlamda bazı bildik yönlerini yakalamıştı. Akşamüstü Melih’le tartışmıştı. Onunla tartışmaları giderek daha umutsuz duygular uyandırıyordu içinde. Önceleri, örneğin geçen yıl, iki arkadaş arasındaki tartışmalar gibi seyrediyordu çekişmeleri ya da öyle görüyordu, şimdiyse giderek patronla çalışan arasındaki tartışma havasına giriyordu veya kendi öyle algılıyordu. Nasıl öyle algılamayayım ki, diye söylendi içinden. Başlangıçta tümüyle dostluk, arkadaşlık üstünde şekillenen iş ilişkileri, giderek profesyonel ve anlayışsız bir havaya giriyordu. Parayla ilgili kisi arttıkça soğuklaşıyordu adam, megalomanyaklaşıyordu. Onu ruşu, konuşması, hali, hareketi daha önce hiç görünmediği kadar garip bir özgüven havasına girmişti ve kötüsü, bu özgüven artıyordu. Doğal olarak ilişkilerine de yansıyordu tavırları. Alınan alta buyurucu, sen bilmezsinci ses tonları, her hali hareketi bir psikopatolojiye yorma huyları. Diyordu ki Melih, kolunğunda bir va

li gibi oturacaksın, iyi insan gibi görünmeyeceksin, işinin erbabı gibi görüneceksin, mesleğinin “kompetanı” gibi. İyi bir insan izlenimi bırakırsan düdüklüler seni. Bak, ben bugüne dek hep düdüklendim, diyordu. Sen, diyordu, bilerek yaptığını sanmıyorum ama koltuğunda tam benim oturmak istediğim gibi oturuyorsun... İyi bir şey miydi bu sanki, yoksa kötü mü? Bir şeyler iyi gitmiyordu, ayrıca Melih ve Tuğrul onu idare ettikleri gibi bir hava yaratıyorlardı üzerinde, bunu hissettiriyorlardı. Çok ayıp bir şeydi; idare edilse canı yanmazdı üstelik. Muayenehanenin düzeni konusunda basit düşünce ve anlayış farklılıkları dışında parasal açıdan idare edildiği zaten söylenemezdi. Hattâ katkısı söz konusuydu. Yüzde elli üzerinden çalışıyordu, belki buydu sorun. Onu çıkarıp masrafların büyük bölümünü yıkacakları başka bir ortak bulabilirlerdi. Belki niyetleri oydu. Niyetlerini açıkça söylemiyor, yollarından bezdirmeye çalışıyorlardı. Kendini yalnız ve savunmasız hissediyordu. Savunmasız değildi aslında ama savunma yapmak istemiyordu. Çatışmaya girmek... Ne için önünde sonunda: Çıkar için. Tümüyle zül görüyordu.

Adam bir kahkaha daha attı. Şimdi çayını yudumluyordu. İzin istemeden bir de sigara yakmıştı üstelik.

“Şimdi yönteminizi anladım. İnsanı açmak için genellikle işe yarar. Susup oturuyorsunuz, karşınızdaki sıkılıp aklına ne gelirse söylüyor.”

“Bir bakıma öyle,” dedi Nihat, bezgin. “Aklınıza ne gelirse söyleyin. Bunu beklediğim doğru.”

“Böyle bir yardım almayı kaç aydır düşünüyordum. Fakat sizden randevuyu dün ayarlayabildim. Buna sebep, önceki akşamıydı. Önceki akşam ne oldu diyeceksiniz. Dört arkadaş içmeye gittik. Her zaman yaptığımız şey. Arkadaşlardan biri benim gibi şairdi, obürü eleştirmen diyelim, sağda solda yazılar yazan bir ar-

kadaş, öyküleri de var, isimlerini vermeyeyim, nasıl olsa tanımiyorum diyeceksiniz. Bir de bayan arkadaş. Kız epeydir bana takılıyordu, asılıyordu demek lazım. Yemeği de o ayarladı zaten. Dizilerde oynayan bir kız. Her zamanki muhabbetlerimizi yaptık ve aslında kafamız bayağı yerindeydi..." Adam burada durdu, sigarasından derin bir nefes çekti. "Pencereyi açabilir miyim?"

"Azıcık aralayın sadece."

Başvurayı dediğini yaptı, çayından bir yudum daha içti.

"Sonra şey oldu. Kız bana ilgisini açık açık öbürlerinin gözü önünde belli etti. Ama ben yüz vermedim. Yani o manada yüz vermedim. Sonra yemek bitti, hesabı ödedik, sonra bir bara gidelim dedik. Bizim şair arkadaşla işte bu kız, bu akşam olamaz falan dediler. Sonra birlikte ayrıldılar, adım gibi biliyorum, gittiler yattılar o gece. Kızdan seksi açıdan çok hoşlanmamıştım ama idare ederdi. Eskiden olsa böyle bir fırsatı kaçırmazdım. Şimdi, yani o akşam bir fırsat olarak bile görmedim. Bilmem anlatabildim mi? İki üç ay önce de benzer bir durum yaşadım. Demek istediğim, bende bir değişiklik var. Ben bunu yaşlanmaya bağlamıyorum. Yaşlandıkça açılan bir yığın insan tanıyorum, yaşlılıktan değil kesinlikle. Depresyon mu bir çeşit, bunu siz anlayacaksınız. Ama ben onu da sanmıyorum. Bir broşür geçti elime depresyonla ilgili, okudum. Çoğu tutmuyor belirtilerin, bendeki duruma uymuyor. Ben o akşama devam edeyim, galiba ipuçları orada. Biz iki erkek sonra bara gittik. Tanıdık, samimi bir bar. Benim arkadaş, o eleştirmen dediğim, iyice bulmuş kafayı. Orada da çok içti. Anlattıkça anlattı. Ben de dinledim, genelde dinledim. İşte, o akşam içime iyice bir boşluk duygusu oturdu. Neyim ben, neyim, ne yapıyorum? Kendim değil de o arkadaş bana çok boş göründü. O zaman dedim ki, böyle boş bir insanla oturmuş. Etmüyor suyorsun, saatlerini geçiriyorsun, üstelik konuşuyorum. Etmüyor

da genellikle ortak konularınız. Sen de boşsun.”

“Örnek verir misiniz, neler anlattı size?”

“Aynı muhabbetler, muhabbet aynı da neden tuhaf göründü bana, anlayamadım. İşte, bir kadından bahsetti, bizim çevrede bilinir, şair, öykücü, onun dedikodusunu yaptı. Kadın ona buna yanaşıyor, onunla bununla yatıyor, yatmasa da ümitlendiriyor, öyle öyle gemisini yürütüyor. Malum, dünya kadar malın olacağına fındık kadar şeyin olsun meselesi. En son macerasını anlattı bu kadının; yine bizim çevrenin dergici tiplerinden biriyle el ele görülmüş İstanbul dışında bir yerde. Onu gören de başka bir malum şahıs. Bizim arkadaş dedi ki, kadına bahane buluyor, kendisi bir bok olsa. O malum şahıs da onun bunun kıcını yalayarak ünlü olmuş biri. Bizim çevre iyidir hoştur da çok pistir, bir an şöyle dışarıdan, tarafsız bir gözle bakıldığında insan, içine girmeye iğrenir. Bakarsınız camianın önde gelen isimlerinden biri, gayet saygın... Hattâ bunların içinde solcular, sosyalistler çoğunlukta biliyor musunuz. Bakıyorsunuz ilişkilerine, küçük menfaat ilişkileri. O ilişkilerle kendilerine yanaşanları bir yerlere getirirler. Yaklaşmazsan görmezler. Belki her yer böyle. Mesela bilim çevreleri, akademik çevreler. Eşimden dolayı biliyorum, üniversitede öğretim kadrosunda, jeolog o da. Aynı ilişkiler, belki daha adilleri orada da var. Yine de edebiyat denince daha uygarca, uygarca-dan öte insani ilişkiler bekliyor insan. Ama insanlar tahmin edemeyeceğiniz kadar küçük. Ukalalık yapmayayım, siz bunları benden iyi bilirsiniz. Yani, o kızın dedikodusunu yapan herif de tam bir kış yalayıcı. Arkadaşım bunun da farkında, işte öyle şeylerden yakındı. O an düşündüm. Sürekli dinliyorum adamı ve kafa sallıyorum. Fakat o da başka bir ikiyüzlülük. Benim ikiyüzlülüğüm. Neden mi, bu arkadaşım, yani barda birlikte içtiğim herif çok mu farklı sanki öbürlerinden. İşte, onu düşündüm. Bu ar-

kadaş sosyalist. Ben de faşist değilim elbet, hiçbir zaman dönmedim. Fakat bu arkadaş bayağı radikal. Düşünce özgürlüğü ile ilgili eylemlere katılır, gündemde ne varsa onunla ilgilenir, basın bildirisi okur, birkaç kere gözaltına alındı, anlayacağınız sıkı takipçi bir arkadaş. Fakat ben... Şimdi bu söylediklerimin, arkadaşımın her şeye rağmen sosyalist kalmasını kastediyorum, hâlâ bir şeylerin aktif olarak peşinde olmasının şey edilmesi lazım, takdir edilmesi gerekir. Etmiyor değilim. Ama bazen o kadar saf olamıyorum. O akşam, yani tam olarak iki akşam önce onu dinlerken de o kadar saf olamadım. Arkadaş bunları yapıyor ama bir yerde mecbur hissettiği için yapıyor, var olabilmek için yapıyor. O tür şeyler yapmasa açıkçası var olamaz. Anlatmak istediğim, bu arkadaş şair, öykü yazıyor, eleştiriler yazıyor falan... Fakat ne yapıyorsa sıradan, hattâ sıradanın altında. Piyasada böyle bir yığın insan dolaşüyor, öyle çoklar ki, aklınız durur. Şiir yazıyorlar bir boka benzemiyor, öykü yazıyorlar iş yok, makale yazıyorlar, herkes yazar öylesini. Şimdi, farklı olabilmeleri lazım ya, kendilerini gösterebilmeleri. O yüzden herkes kendine bir yol çiziyor. Genellikle tercih edilen de bu tür popüler eylemler. İşte, Kürt meselesi vardı, şimdi çok moda değil ama hâlâ var, düşünce özgürlüğü sorunu var. Bu konularda radikal bir şeyler yaparsanız adınız bir şekilde duyuluyor. Tabii riske de giriyor arkadaşım bunları yaparken. Çoğu, riske girmeden aydıncılık yapıyor. Onlara göre daha samimi elbette bizimki, yigidi öldür hakkını teslim et. Ben öylelerine aydınıcı diyorum, ne olduğu belli olmayan tipler, hanı gi taşı kaldırırsanız altından çıkarlar. Neden, çünkü kaldırılacak taşların altına saklanırlar hep..."

Adam sustu, düşündü uzun süre ve devam etmedi. Nihai kır pırtısız dinliyordu. Sonra çekmecelerden birini açtı, bir bisküvi paketi çıkardı, içinde pek az kalmış bir paket; bir bisküvi çıkar

dı, kemirmeye başladı. Kırıntılar gömleğine dökülüyordu. Bir kez daha giyimine çekildi dikkati. Melih hediye etmişti bunu da. O yüzden, ender üstüne oturan giysilerinden biriydi. Mağazada denemek istemediğinden büyük numaralar alırdı genellikle, o yüzden, giydikleri hep bol dururdu. Az çok zevkliydiler ama bir garip görünürlerdi, daha çok bolluklarından.

“Senin muhakkak yatarak tedavi görmem lazım,” demişti hocam. “Nerede?” diye sormuştu başından aşağı kaynar sular dökülürken soğukkanlı görünmeye çabalayarak. “Burada, bizim klinikte.” “Görürler ama hocam,” diye itiraz etmişti. “Bütün arkadaşlarım görür, rezil olurum.” “Hastaneye yatman rezil olmak mı, ne kadar yanlış düşünüyorsun,” demişti adam. “Bazı sorunlarım var, açıkyüreklilikle anlattım size, ama yatırılmayı gerektirir bir durumum yok hocam,” diye itirazını sürdürmüştü. Bir yerde yalvarmamaydı bu, utanıyordu anımsarken, fakat başka ne yapabilir di ki? Zile basmıştı adam, bir onbaşı girmişti içeri, hocanın hizmetlisi, beyaz berber önlüklü. “Doktor beyi alın, üst servise yatış muamelesini yapın.” Adam, üstüne doğru gelmişti, kucaklayıp götürecekti sanki ya da yaka paça sürükleyecekti. “Sen doktor Bey’e yatağını göster, sonra muameleleri tamamlarsın, Serhat beye söyle o yapar.” Son anda, “Ama hocam!” diyebilmişti yalnızca. “Tamam tamam, hadi bakalım,” diye kestirip atmıştı ihtiyar faşist, giderken arkasından bile bakmamıştı, çevirmişti suratını. Bu kadar çabuk mu, bu kadar kolay mı! Stajdayken kaygıyla, tedirginlikle girdiği, garip bir duygu sonucu, belki de annesinden ötürü, çıkarken hayır sen çıkamazsın diyeceklermiş korkusuyla bir türlü rahat edemediği demir parmaklıklı kapalı servise bir hasta olarak zoraki yatırılmak...

“Şok yapmayın,” demişti asistana, “Abi ne olur şok yapmayın! Ne ilaç verirsiniz içerim, iğne de yapurırım, şok yapmayın!”

“Bırak da tedaviye burada biz karar verelim,” demişti sahte bir gülümsemeyle ama terslercesine, dinci bıyıklı, köylümsü tipli asistan, “Hoca ne karar verecek bakalım, ona göre bir şeyler yaparız...”

“Siz de ister misiniz?”

“Hayır, mersi.”

“Anlatacaklarınız bu kadar mı?”

“Hayır değil. Bu konuda anlatacağım o kadar çok şey var ki, öyle doluyum... Fakat genel şeyleri bırakıp kendimle ilgili olan **yanları**nı konuşmalıyım. Anlamak istediğim, bunlar beni niye bu kadar ilgilendiriyor? Bana ne! Sanırım, bir şeyi anladım. Bizde varoluş sorunu hiç yaşanmıyor. Yaşanıyor gibi bir izlenim doğmuyor değil, ama sadece, gibi. En kafası çalışan insanların arasında bile ciddi anlamda yaşanmıyor bu sorun. Size başvuranlardan siz de fark etmişsinizdir. İnsanlar depresyona girebiliyorlar, kendilerini güçsüz veya gereksiz hissedebiliyorlar. Ama bu farklı bir şey. Ne olacak bizim halimiz demek, ne olacak benim halim demek, varoluş sorununu yaşamak değil. Ben işe yaramazın tekiyim demek, içki masasında biz ne işe yararız demek de varoluş sorununu yaşamak değil. Kendimizi değerlendirmede biraz derinleştik mi, başkalarını suçlamaya başlıyoruz. Başkalan çok berbat, ortaklık çok berbat, o yüzden uyum sağlayamıyoruz, o yüzden başkalarıyla olamıyoruz... Koşullar öyle kötü ki, bu koşullar altında başkası yapılmaz... Böyle söylemek, işi ciddiye almak değil. Hepimiz had safhada gayri ciddiyiz.”

“Anlamaya çalışıyorum,” dedi Nihat. Bu görüşme geçtikten sıradan bir görüşme havasında geçmiyordu. Hiçbir zaman gittikçe meddiği kadar ilgili bir anlatım gelmişti yüzüne. “Söylediğim gibi ne gazeteleri yakından izlerim, ne dergileri. Ama sıradan insanların yazılarının çoğu abuk sabuk. Ama arada iyi yazılar da görüyorum...”

yasi yazılar arasında değil de daha çok, yaşam üstüne yazılar arasında. Sonra sanat üzerine yazılanlar da fena değil. Bayağı makul yazılar çıkıyor. Öyle görüyorum. Tabii, şimdi siz işin içindesiniz. Bayağı umutsuz bir tablo çiziyorsunuz.”

Adam güldü. Bu kez görece akli başında ve içtendi gülüşü. Nihat değişikliği fark etti, acaba yanılıyor muyum hakkında diye geçirdi içinden. Nitekim, izlenimlerine koşut olarak sezgileri de olumlu, sıcak noktalar yakalamaya başlamıştı.

Top oynamaya gitmişlerdi. Bir hastasını da götürmüştü. Depresyon sorunu yaşayan elli yaşlarında bir adam. Futbol oynamak için toplananlar çakı gibi çocuklardı. Çoğu gençti, amatör kümede oynayanlar vardı aralarında. Hastası elli yaşlarındaydı ama bembeyaz saçları, hafif çıkmış şarapçı göbeğiyle daha yaşlı gösteriyordu. İddialıydı maç; kimse yeni geleni takıma almak istemiyordu. Amca, dedi en hırslıları, aynı zamanda içlerinde en parlak oynayanı, siz karşı tarafa geçin. Maç başladı. Amca sen geride oynan, dedi öbürleri de. Az sonra amcaı kimse tutamadı, milleti yerlerde süründürdü, her vurduğu, köşede. Eski bir birinci lig oyuncusu olduğunu söylememişti Nihat. Kimseyi görünüşüne göre yargılama. Kimseye ilk gördüğünde uyanan sezgilerine göre değer verme. Kendisi için bile geçerliydi bu kural. Önsezilerine olağanüstü güvense de.

“Yazılara bakmayın siz. Bakın da, sadece yazılara bakmayın. Bir görüş diyor ki, asıl olan metinlerdir. Metinde ne yazarsa, ne anlamlar görüyorsanız onu dikkate alın, arkasını, önünü, sağını solunu kurcalamayın. Bir bakıma doğru, bu görüşe karşı çıkmıyorum, fakat tek başına ele alınırsa sorunu çözmiyor, aksine, yanılsama yaratıyor. Sanal dünyamızı daha da sanal hale getiriyor. Niye yazmış, bir de ona bakmak gerek. Biraz kuşkucuyum bu konuda. Deminki arkadaş örneği. Kafasında hitap ettiği bir kitle

var. Belli bir anlayıştaki sol kitle. Başka bir arkadaş için başka bir kitle olabilir. Bu arkadaş o kitlenin duyarlı olduğu noktaları biliyor. Ne yazarsa hoşlarına gidecek, onu da biliyor. Yazıyor ve tahmini boşa çıkmıyor. Ne derece içinden geldiği gibi yazıyor, ne derece piyasa için yazıyor, artık, bu noktada tartışılabilir. Bir de bana göre, neyi yazmış kadar neyi yazmamışa da dikkat etmek gerek. İnsanlar işlerine gelen konularda pek tatlı, pek güzel yazıyorlar da işlerine gelmeyen konuları hemen atlayabiliyorlar.”

“Hah!” dedi Nihat. “Bu önemli. Bu daha da önemli. Ne demek istediğinizi anlıyorum. Sanırım, sağlam bir yere sırtını dayamadan yazan yok gibi. Doğal olarak ne kadar sivri dilli olursanız olun, ne kadar doğrucu görünürseniz görünün, dayandığınız duvara hedef tahtanızı asamıyorsunuz.”

“Evet,” dedi adam biraz gecikmeyle, bu kez kararsız.

Uzunca bir sessizlik girdi yine araya. Basket salonunda. Antrenman yapıyorlar. Zorlu bir antrenman. Soluk soluğa... Kışından ter damlıyor. İkiye ayrılmış, tek potada maç yapıyorlar. İyi oynuyor, her zamankinden iyi. Top kaçtı, yana koştu. Giriş kapısının oraya. Kız takımı da çalışma için bekliyor. Salonu boşaltacaklar ki, onlar başlasın. Aklından hiç çıkmayan kız da aralarında. Topu oyuna soktu ve şansı daha da açıldı. Şansının açılmasından mı, yoksa onu görünce kamçılanmasından mı? Durdurmak mümkün değil artık. Bitti çalışma. Çıkıyorlar. Kızların çoğu kendine kesik, biliyor. Harikasin (...) diye bağırdı biri; bu, Demet. Harikasin, ne? Demet'i biliyor ama. Onu tanıyor. Nereden? Nereden, nereden? Tamam! Daha önce sinemadan çıkarken az önündeydi, şakalaşmışlardı. Demet'in beğenmesi güzel de asıl önemlisi kendininkinin görmesi, beğenmesi. İşte, bakıyor. Göz göze geldiler. Bu bakışı iyi tanır. O da yeter. Yeter de artan bile!

Sessizliği, başvuranı bozdu:

“Galiba devam etmenin gerekiyor. Anladığınız gibi benim problemim daha çok, işimle ilgili, yaşamsal ana eksenimle ilgili. ‘Yaşamsal ana eksenim’ diyorum uğraşıma. Sizi sıkılmıyorsa devam edeyim.”

“Hayır,” dedi Nihat. “Yalnız, yazıydı edebiyattı, biraz sonra konuşursak daha uygun bence. Sizi tanıyabilmem için, bundan öte sizin kendinizi tanıyabilmeniz için bana kendi yaşamınızdan söz edin lütfen. Geçmiş yaşamınızdan. Evet, böylesi daha uygun olur.”

Adam gülümsedi.

“Şu meşhur, çocukluğunuzu anlatın hikayesi, öyle mi doktor? Çocukluğumdan başlamam gerekiyor ha.”

“Hayır,” dedi Nihat. “Nereden başlarsanız başlayın, öyle bir kayıt yok.”

“Tamam,” dedi adam, bir an düşündü. Çayı bitmişti. Boş bardağı elinde çevirdi. “İsterseniz, şöyle kısa bir özet geçeyim. Çocukluğumdan başlayarak. Siz gerekli gördüğünüz noktaları sorarak açabilirsiniz.” Boğazını temizledi. Sanki böyle bir soruya hazırlıklıydı ve önceden provasını yapmıştı; öyle geldi Nihat’a. “Çocukluğum küçük bir şehirde geçti. İstanbul’a göre küçük, yoksa küçük sayılmaz. İlkgençliğimin bir bölümü de. Babam avukattı, annem öğretmendi. Varlıklıldık, fena sayılmaz. Şehirde nüfuzlu insanlar. Ben en küçük çocuğuydum ailenin. Çocukluğumu genelde mutlu hatırlıyorum. Ailede önemli bir problem anımsamıyorum öyle. İki abim vardı, onlarla hırgür, kavga dışında... Okulda da el üstünde tutuluyordum. Pek çalışkan değildim aslında, ama başarılıydım. İlkokulu kastediyorum. Sonra koleji kazandım, İzmir’e gittim. Sadece tatilleri dönüyordum bizim oraya. Buralardan size çarpıcı olarak ne anlatabilirim, bilmiyorum...”

Kısaca soluklandı. Nihat genelde araya girmezdi ama bugün

istekli hissediyordu kendini.

“Seçim yapmadan, mantığa vurmadan aklınıza gelen olayları anlatın ve daha önemlisi, olaylarla birlikte o anki duygulanımlarınızı.”

“Evet,” dedi adam. Gereksiz yere tekrar boğazını temizledi ve devam etti: “Çocukluğum ergenliğe dek mutluydu sanırım. Ama ezik bir çocuktum aynı zamanda. Kendimi hep torpilli hissedirdim. Ailemin etkisinden dolayı, babamın baskın kişiliğinden dolayı. Annem de baskındı, yanlış anlamayın, ailede genellikle bir tek baskın kişilik vardır ya, bizde öyle değildi, babam çok baskındı, annem de baskındı. Sonuçta, ne yapıyorsam onlar sayesinde yaptığımı düşünüyordum. Çünkü öyle bir hava yaratılırdı, herkes öyle düşünürdü. Bilmiyorum artık, belki bana öyle geliyordu. O yüzden, bir şeyler başarmak, bir konum kazanmak, böyle şeylere motive olamıyordum, oyunda, eğlence, basit şeylerde bile. Çünkü ne yapsam, babam yaptırıyor gibi geliyordu, işin tadı kaçıyordu. Çok sümüksü buluyordum kendimi o yıllarda. İsteksizdim, ruhsuzdum biliyor musunuz. Her şeye karşı. Sonra yatılı okul yılları geldi, söyledim. Yatılı okulda kimse adamın anasını babasını takmaz. Zaten onlar neredeydi, ben nerede. Silik bir çocuktum, hiç hatırlamak istemiyorum o dönemi.”

“Dayak yediniz mi o ara? Mesela başka çocuklardan.”

Bir an duraladı adam, kararsız kaldı, son cümlelerini söylerken hafifçe solan yüzündeki o güven ifadesi soruyla birlikte birkaç saniye için tamamen uçtu kan çekilmesi gibi, ardından konuşmaya başlar başlamaz geri geldi.

“Bu işte usta olduğunuz belli. İnsanın zayıf noktalarını ıyı ya kalıyorsunuz. Sormasanız emin olun sansürleyecektim. Evet, dayak yedim. İlk yıl, yatılı okulda. Birkaç kez. Sonra tekrarlamadı. Yine şöyle söyleyeyim, tekrarlardı sayılabilir ama onları dayak

değildi pek, itişme kakışma, bir şekilde dövüş falan. Birkaç defa. Onlar sayılmaz. İlk yıl durum farklıydı. İki çocuk bana takmıştı. Dayak atmayı alışkanlık haline getirmek üzereydiler. Daha fenası, ciddi anlamda karşı koymuyordum... Sonra şey oldu. Babamın arkadaşı olan ya da tanıdığı, her neyse, sert bir müdür muavini vardı okulda. Gittim ona, durumu anlattım. Adam o çocukları çağırdı benim yanımda, yüzleştirdi bizi, sonra beni çıkardı, kapıyı kilitledi. İçerde ne yaptığımı bilmiyorum, ondan sonra bana kimse ilişmedi. Fakat şey tabii. Utançtır benim için. Ne de olsa bir ihbardı. İhbar sayılmaz aslında, ondan utanmıyorum da kendi başıma çözebileceğim bir sorunu başkasının gücüyle, bir yerde annemin babamın gücüyle başarmış duruma düşmek... Bu olay mı etkiledi, yoksa tüm o olaylar ve çevre mi bilmiyorum. O yıllarda okuldaki çocuklar beni pek sevmezdi, ben de kendimi sevmezdim. Bu bile değil, kendimi sevecek ya da sevmeyecek irade gücü mü artık, bilinç düzeyi mi, bundan yoksundum. Öyle ot gibi bir dönemdi. Sonra ergenlik başladı. Ergenlik başlayınca kişiliğimde önemli değişiklikler meydana geldi. Birden, çok keskin biçimde, bıçakla kesilir gibi ayrı bir dönem. Atılgan, sosyal, dışa dönük bir adam olup çıktım. Birdenbire popülerliğim yükseldi. Herkes bana hayranlık duymaya başladı, onlar hayranlık duydukça ben de kendime hayran kesilmeye başladım. Kendime güvenim korkunç arttı anlayacağınız; yaşamım çok renkli geçmeye başladı. On dört-on beş yaşından sonra. Sonraki dönem utanacağım bir olay, çok sıkıcı bir olay neredeyse hiç hatırlamıyorum. Kızlar bana hayrandı, erkekler de hayrandı işin garibi. Tarık Akan gibi bir tiptim gençliğimde özetle.” Güldü burada. “Gerçi tevazuya gerek yok, ondan daha yakışıklıydım, çok daha akıllıydım. Popülerlik kazanmaya yol açabilecek ne varsa iyi yapıyordum. Müzikse müzikten iyi anlıyordum, danssa dans, futbolsa

futbol, espri yapmak, milleti güldürmek, ağzı laf yapmak, milleti etkilemek... Seyrediyorsunuzdur her gün televizyonlarda, yetmişli yılların Türk filmlerindeki gibiydi. Hayatımız aynen öyleydi. Zevkli olmasına zevkliydi, o yılları anımsarken mutluluk duyuyorum. Ama bir şeyler sıkıştı herhalde beni. O Türk filmi basitliği herhalde, belki o tek boyutluluk sıkıştı. Çevremde kimse solcu değilken birdenbire solcu oldum. İlginç bir şeydi solcu olmam. Babam, annem Halk Partili'ydi, Ecevitçi'di tamam, eve her türlü kitap dergi girerdi, o da tamam, ama Ecevitçilik nerede, devrimcilik nerede. Bir tane de gördüğüm, etkilendiğim kişi hatırlasam, işte derim, ona özendim. Önce solcu oldum, devrimci oldum, sonra başka solcuları, devrimcileri buldum. Ben kimse-den etkilenmedim ama benden, çok kişi etkilendi. Hem okulda, hem mahallede. Çok özet geçiyorum. Umanım usule uygundur."

"Genel bir gözden geçirim olarak uygun. Ama araya bazı enstantaneler koyun. Sizi etkileyen bazı görüntüler örneğin, küçük olaylar ve sizi niye etkilediğine ilişkin görüşleriniz. Böyle yaparsanız daha iyi sonuç alırsınız. Bu arada size ilgisiz gibi gelecek, ama ayrıntıya ilişkin: Basketbol da oynar mıydınız?"

"Evet," dedi adam, altından ne çıkacak diye meraklı.

"İyi mi oynardınız? Bayağı iyi mi?"

"Hayır, pek sayılmaz. Yani futboldaki kadar iyi oynadığımı söyleyemez."

Düşünce kapladı Nihat'ın yüzünü. Deminki basket antrenmanını hikayesi nereden çıkmıştı öyleyse?

"Peki," dedi, "siz devam edin. Ayrıntılar lütfen, küçük enstantaneler..."

"Anladım," dedi adam, az önceki soruda aklı kalmış havada "Size bizim mahalleyi anlatmam gerek o zaman biraz. Benim için de bir öyküyle anlatmayı düşünüyorum. Şiirlemeden başlayacağım

birkaç dize halinde girdi. Çok sevimli bir mahalleydi. Şimdi de gidiyorum. Eski rengi yok elbette. Bizden evvelkiler de eski havasının kalmadığını söylerlerdi, anlamazdım, tamamen gerçekmiş. Yine de tek tük kalan bazı fiziksel mekanlar o duyguyu uyandırıyorlar. Geçmişten kalmış bir ev, hattâ tek başına düşünülürse ruhsuz bir apartman, bir park, ne bileyim sokağın kendisi, çok değişse de... Ama eskiden çok farklıydı. Eskiler, annem, anneannem anlatır; mahallede çok ilginç eğlenceler tertiplenirmiş bizden önce. Mesela senaryo nişan törenleri yapılırmış. Bir kız, bir erkek seçilirmiş, güya nişanlanacaklar diye, eğlencenin yapılacağı ev falan belirlenirmiş, kızın evi veya erkeğin ya da başka bir ev. Bütün mahalleli süslenir püslenir o evde toplanırmış, türlü türlü yiyecekler, bin bir çeşit oyunlar. Gece yarısına kadar. Sonra herkes evlerine dağılırmış. Ben bunların sonuna yetişebildim, hayal meyal birkaçını hatırlıyorum. Herkesin birbirini tanınması, birbirlerine takılmaları, şakalar, espriler, hikayeler, esnafın muhabbeti... Şimdi anlatınca bana da yavan geliyor, bilmem size ne ifade ediyor. Biz buna benzer şeyleri yıllarca yaşadık. Cemil Kavukçu öykülerini bilir misiniz, kasabalarda geçer genellikle olaylar, ona benzer. Tabii, çok daha değişik yerleri var... Ama siz enstantaneler istediniz. Mesela... Mesela, köşe başlarında mahallenin bıçkın gençlerinin toplanması, gece yarısına kadar oralarda kaynatmaları. Anneler babalar ara sıra balkonlardan gözlerler, kızlarındaki daha çok, namuslarına halel gelmesin meselesi. Zaman zaman seslenirler. Kızlar gece yarısına kalmazlardı aslında ama gelirlerdi. Çok memur çocuğu vardı. O zaman bize gayet doğal gelirdi ama bu zamandan bakınca insan anlıyor gerçek değerini. Daha küçük kızlar bahçe duvarlarının üstüne oturur çekirdek yerlerdi. Uzaktan gözlerlerdi bizi. Çoğu bana âşıktı. Bir baktım mı, içleri giderdi. Büyük kızların da ço-

ğu âşıktı. Ben kimseye aşık maşık değildim inanın. İlginç, o duyguyu o yıllarda hiç yaşamadım.”

“Sonra yaşadınız mı?”

“Elbette.”

“Elbette, öyle mi? Peki başka.”

“Başka?!.. O zamanlardan pek çok ayrıntı gözümün önünde, ama hangisini anlatmak anlamlı bilmiyorum. Uzak bir akrabamı hatırlıyorum. Bizim sokakta oturuyorlardı. Sessiz bir çocuk. Benim yaşlarımda. Biraz küçük. O da bana hayrandı bir ara. Sonra nedense etkileyemedim herifi. Azılı bir faşist olmuş. Gerçi şimdilerde durulmuş. Bilmem, bunda anlatılacak bir şey söz konusu mu?”

“Bunu siz bilirsiniz.”

“Evet, bence anlatılacak bir şey yok. Yalnız... Neyse, gerekirse sonra anlatırım. Dedğim gibi...” Güldü adam. “Dedğim gibi de nereden çıktı, daha bir şey demedim. Ondan sonra üniversiteye gittim, İstanbul’a. Siyasi yıllardı, çok hızlı yıllarımız. Sonra da askeri darbe geldi, bilirsiniz.”

“Askeri darbeyi biliyorum da siz ne yaptınız? Darbeden önce ve sonra. Başka anlatacağınız bir şeyler bulunmalı dağarcığınızda. O konularda demek istiyorum.”

“Anlatılacak bir bakıma çok şey var. Bir bakıma da pek bir şey yok. İşte, herkes gibiydik, hızlıydık, kahramandık, kovboyduk, cengaverdik... darbe öncesi. O yılların ne unutulmasına taraltarım, unutturulmasına demek lazım, ne de abartılmasına... Öyle yaşandı bitti. Biraz garip oldu bu ifade, bir şarkıda var, sevinmem o ifadeyi. Kötü ve karanlık bir dönem olarak hatırlamıyorum, öyle sanmayın. Şu da var fakat, darbe sonrası oldukça farklı. O kadar karanlık. Herkes birbirini ele vermeye başladı. Sordunuz diye söyledim, yoksa kimseye bir şey söylemem o minval üzere. En

kötü yönü oydu bence. Bülbül gibi ötenler çıktı. Neyse... Ben biraz kalıp tutunmaya çalıştım buralarda, sonra baktım olmayacak, kaçtım yurtdışına. İki yıldan fazla dışarda kaldım. Oralarda bizimkilerin sefil hallerini gördüm, çok kötü şeyler yaşadım. Sonra baktım ortalık duruldu, geldim. İlk yıllarda çok korktum, yeni bir şey çıkacak diye, eski dosyaları karıştırırlar diye. Ama bir şey çıkmadı. Sonra alıştık yeni döneme, yavaş yavaş alıştık. İyi mi bu alışma, kötü mü bilmiyorum, sanırım kötü, çok kötü, ama yapacak bir şey yok.”

“Ondan sonra neler yaptınız? Darbeden bu yana yirmi yıl geçti.”

“Neler mi yaptım. Bir açıdan çok şey, başka açıdan hiçbir şey. İki evlilik. Biri darbenin hemen öncesindeydi zaten, bir süre sonra bitti. Girdiğim çıktığım bir yığın iş. Arada uzun işsizlik dönemleri. Karı koca kavgaları, yeni aşklar bulma. Aç kalma...”

“Şimdi mali durumunuz iyi gibi görünüyor.”

“Fena değil. Son on yıldır. Son on yıldır az çok bir şeyler kazanabiliyorum. Özellikle son üç yıl hiç fena değil.”

“Nereden geliyor bu para?”

“Çalışıyorum. Bir ara reklamcılık yaptım, az para kazanmadım. Ama tam bana uygun değildi o iş, oradan gazeteciliğe geçtim. Bayağı altlardan başladım işe, yerinde saydım yıllarca, insanın bir yerde şansı döner, bir şeyler oldu işte, çok şey değişti. Sonuç olarak şimdi diyebilirim ki, sevdiğim bir iş yapıyorum. Mutlu olmam gerek. İşsizlik mişsizlik derken, o kadar da uzun dönemler sayılmaz. Az çok bir yerlerde tutunduk. Para nereden geliyor derken, yakınlarımı mı kastettiniz yoksa?”

“Yok canım, öylesine sordum.”

“Babamların fazla katkısı olmadı, ben istemedim. Eşim... O da çalışıyor, katkıda bulunuyor tabii. Korkmayın doktor, buraya gelirliğim müddetçe paranızı tıklar tıklar öderim. Ha ha ha.”

Nihat hafifçe gülümsedi. Bisküvisi bitmişti ya, midesinin kazinması da geçmişti. Canı sigara istiyordu, ama biraz sabretmeliydi artık. Niye sabretmeliydi ki? Melih çoktan gitmiş olmalıydı. Gitmemişse gitmesindi canım, ondan mı korkacaktı.

“Ben de sigara içebilir miyim?”

“Aa, elbette. Buyurun buradan yakın.”

“Yok, teşekkürler, benim var,” dedi Nihat. Çekmecesinden paketi çıkardı, yaktı bir tane, derin bir nefes çekti içine. Adam konuşana dek tek soru sormayacaktı. Azıcık keyfini çıkarmalıydı dumanın.

Servis nöbetindeydi. Bir pazar nöbeti. Çok sıkılmıştı canı. Hava kararmak üzere. Dışarıya çıktı, iç bahçeye kadar yürüdü. Nöbet tuttuğu servisten fazla uzaklaşmaması gerekir, boşver, şimdi umurunda değil, yarım saat-kırk beş dakikadan bir şey çıkmaz. İç bahçenin kapısından girdi, ağaçlar arasında yürüdü. Orada burada dağınık konumlandırılmış bir katlı, iki katlı küçük servislerden en uzak noktada. Banka oturdu. Bir sigara yaktı. Kargalar çığlık çığlığa geceye hazırlanıyorlar. Sigara ve ağaç altı iyi geldi, ferahladı. Titreyen yaprakların örtmeye çalıştığı karanlık gökyüzüne baktı. On yılların aşağılanmış saçma sapan sözlerinin, lanetlenmiş abuk sabuk düşüncelerinin isi oturmuştu sanki yapılara, ağaçlara. Kokuyor, kliniklerin içi gibi kokuyor. Tanrının bile umursamadığı kuytu. Boguntu yine çökecek üstüne. Kroniklerden biri yaklaşıyor ayaklarını sürüye sürüye. Onların da yuvalarına çekilme zamanı kargalar gibi. Bir şey olmaz, gelir ve geçer gider. Az daha yaklaşıncı tanıdı. Bu o adam. Demanslı Adam. Allah vere de bulaşmasa. Bulaşması da ne, ama o bile korkunç tatsız eder. Gelir, boş boş suratınıza bakar, uzunca bir süre, sonra yüzünün anlamı değişir, bir şey söyleyecek gibi olur ve gider. Bazen soru sorar. Değişmez bir soru: “Kim olduğumu biliyor muydunuz?”

sun?" Ender olarak, "Ne olduğumu biliyor musun?" Yanıt vermezsen yine gider, eğer bir karşı soru sorarsan, birkaç kez Nihat'ın yaptığı gibi, bilmiyorum, kimsin sen, diye örneğin, yine boş bakmayı sürdürür ve yine bir şey söylemeden uzaklaşır. Geldi işte, gene bakıyor. Bazen sigara ister. Nihat şimdiden hazırlardı. İsterse verecek ve kurtulacak. Adam baktı ve ağzından tek söz çıkmadı. İlk kez dikkatli olarak Nihat da baktı adama. Gündüz görüldüğünde genellikle salyaları akmış olur, bazen burnunda sümük. İğrendiricidir. Şimdi ağaçların altı iyice kararmış. Adam soluk lacivert giysisinin içinde oldukça düzgün bir izlenim veriyor. Saçları kıpkısa kesilmiş, gözleri mavi, gerçi burada belli olmuyor. Bakışları şu alacakaranlıkta daha anlamlı görünüyor, biraz korkutucu. "Kim olduğumu biliyor musun sen?" Çattık yine, dedi Nihat içinden. Ses çıkarmazsa az sonra gider, ama rahat durmadı, misilleme yapası tuttu. "Hayır, bilmiyorum. Sen söyle de öğrenelim." "Burada yazıyor." İlk kez farklı bir yanıt! Şaşırtıcı. Elinde kenarları iyice eprilmiş, kalınca bir defter tutuyor, az önce koltukaltındaydı. Zaman zaman koltukaltında böyle bir defter taşıdığını şimdi anımsıyor. Adam defteri uzattı. Almak istemedi Nihat, kim bilir ne kadar pistir. "Tamam tamam," dedi geçiştirmek için, öbürüyse ısrar etti. "Hani bilmek istiyordun. Sordun ya!" Cidden şaşılacak şey: Böyle bir cümle kurduğu hiç duyulmamış. Adam, hastanenin ünlü simalarından biri; ne yapıp yapmadığı hemşirelerce bilinir ayrıntılarıyla, bazen doktorlar da bunlardan söz eder. Bu son söyledikleri: Anlatılanlara uymuyor. Nihat'ın temizlik takıntısı merak duygusuna yenik düştü. Aldı defteri, yanına, bankın üstüne koydu. Üzerine sürünmesini istemiyor. Parmaklarının ucuyla başlardan gelişigüzel bir sayfa açtı. Sayfalar düzgün sayılabilecek bir yazıyla doldurulmuş. "Oku," dedi adam. "Bu sayfayı mı?" "İstediğin yerden başlayabilirsin." "Peki," dedi

Nihat. Saçma sapan cümlelerle, abuk sabuk bir mantıkla karşılaşıcağını biliyor. Şöyle okur gibi yapıp sonra da tamam al defterini diyecek. Birkaç cümleye göz attı. Birkaç cümle daha. Hayret, hiç de fena değil, dedi içinden. Zorlukla seçebiliyor yazıları, be-reket, inci gibi harfler. Yarım sayfayı bitirdi; bayağı ilginç gidiyor. İlginçten de öte, okudukça heyecanı artıyor. İki sayfayı bitirdi, öbür sayfaya geçti. Kalbi hızlı hızlı atarak okuyabileceği kadar çabuk okuyup öykünün sonuna geldi. Sonlanmış özellikle etkileyici. Hani dese ki, bu kadar güzel bir öykü okumamış şimdiye dek, abartmış sayılmaz. Hiç beklemediği anda, hiç beklemediği bir kişinin eline tutuşturmasından mı; bilinmez. “Güzel. Peki, kim yazmış bu hikayeyi?” “Ben.” “Sen mi!” “Evet ben.” Güldü Nihat, şaşırdı. Başka ne sorabilir? İnanmıyor. Ya gerçekse? Belki öykünün başında bir ipucu vardı. Başını okumamıştı ki sahi. Önceki sayfaları inceledi. İşte, şurası olmalı. Ama okunmuyor. Hava iyice kararmış. Adam hızlı bir hareketle aldı defteri bankın üstünden. Nihat da kalktı. “Gerçekten sen mi yazdın bunu?” “İnanmıyorsan daha fazla incelemene gerek yok.” “Peki, başka şeyler var mı, yazdığın?” “Var tabii. En az on beş defter dolusu, belki yirmi; saymadım.” “Nerede o defterler?” “Odamda.” “Sahi mi?” “Sahi tabii, istersen gösterebilirim.” “İsterim.” Adam da tekrar heveslenmiş görünüyor. “Gel öyleyse.” Yürüdüler. Bir yerden çalmış olmalı. Bir yerden okumuş ve defterine geçirmiş... “Peki, bu cindaki defterde başka öykü var mı?” “Var birkaç tane daha.” “Oda-na gidelim, ışıktaki onlara da bakalım.” Ses çıkarmadı adam. “Kloniklerin” yattığı servislerden birine geldiler. Adli servise en yakın olanı. Yemek saati. Herkes yemekhanede toplanmış, dışarıdan görünüyorlar, bir bölümü masalarda, bir bölümü hala kuyuktan Nihat özenir bazen bahçe içindeki tek katlı binalarda geçen böyle bir yaşama. Onlar da girdiler içeri, yemekhane taahhüdüne değil,

soldaki koridora saptılar. Adamın odası kısa koridorda, ortadaki odalardan birinde. Kapıyı açtılar, içeride kimse yok. Nihat ışığı açtı, dikkatle çevresine baktı. Demanslı Adam her zamankinden daha bakımlı görünüyor gerçekten, her zamankinden temiz. Göz göze gelmediler ama bakışları da hiç aptalca sayılmaz. Adam çeklik dolabı açtı, geriye çekildi. Nihat yaklaştı. Dolabın üst gözünde en az yirmi tane defter... Rastgele birini aldı, açtı. Yine yazılar, yazılar... Defter silme dolu; görünüşe göre aynı kişinin yazısı, oldukça düzgün. Okumaya başladı. Yine bir öykü, öbürü kadar iyi galiba. Yarım sayfa kadar okuduktan sonra bu kez başından başlaması gereğini düşündü. Heyecanla önceki sayfaları gözden geçirdi. Başını bulamıyordu. Yeniden ilk kaldığı yere geldi; bıraktığı yerden devam etmeliydi o halde. Bu öykü de önceki öykü havasındaydı; hani ne anlatıyor dense hemen yanıtlanamayacak cinsten. Karışık, kaotik, gerçeküstücü bir hava baskındı bunda da. "Doktor Bey," dedi kapıdan bir kadın sesi. Kafasını kaldırdı Nihat. Hemşireydi bu. "Sizi servisten çağırıyorlar, acilmiş, bir hasta eksite olmuş." "Buraya geldiğimi nereden öğrenmişler?" diye sordu Nihat. "Kimseye söylememiştim ki." "Bilmiyorum," diye yanıtladı hemşire. Nihat, defteri aldığı yere koydu. "Ben sonra yine geleceğim," dedi gizemli yazara dönerek. Yaşlı adam anlamsız bir şekilde kafasını salladı, bakışlarında hiçbir pınlı kalmamıştı, sanki hemşire gelince eski haline dönmüştü birden. Önceki yıkılmış haline. Çıktı Nihat.

O akşam gece yarısına dek işler yoğundu, Demanslı Adam'ın servisine bir daha gidemedi. Ertesi gün akli aynı noktada takılıp kalmıştı, ne var ki, nöbet iznine çıktığından hastanede değildi, merakını gidermeyi sonraki güne erteledi. Hastaneye döndüğünde işleri sabah yoğundu, öğle yemeğinde bir arkadaşına anlatmaya çalıştı, iki akşam önceki garip olayı. Çocuk nedense hiç ilgi-

lenmedi anlattıklarıyla. Belki kafası başka yerdeydi, belki ilgi duymuyordu böylesi konulara. Kızdı ama ses çıkarmadı Nihat. Saat dörtten sonra işler bitince doğru "kronik servis"ın yolunu tuttu. Adamın odasını buldu, içeriye girdi. Beklediği gibi, aradığını bulamadı. Dışarıda dolaşılıyor olmalıydı o saatte. Çelik dolabı açmak istedi ama kilitliydi. Hemşire odasına yürüdü, karşı koridora. Adamın ismini bilmiyordu, fakat nasılsa herkes tanıyordu onu, hemşireler genellikle isim isim bilirlerdi kronik hastaları. Girdi içeriye, iki hemşire çay içiyor, konuşuyorlardı aralarında. Birini tanıdı. Önceki akşam gördüğü. "Selam," dedi. "Bir şey sorabilir miyim?" Hemşireler hoş geldiniz dediler, çay ikram etmeyi önerdiler, Nihat'sa çok oturmayacağını söyledi, meramını anlattı. O adamı arıyordu, Demanslı Adam'ı, buralarda mıydı. Hemşire şaşırarak duraladı bir an. "O adamcağız," dedi, "bu sabah öldü." "Öldü mü?" Kasıldı kaldı Nihat. "Demek öldü." "Evet," dedi kız. Bir süre sessizlik. "Eşyaları nerede peki? Dolabını açabilir miyim?" "Kendine ait bir eşyası yoktu ki," diye karşılık verdi öbürü. "Elbiseleri zaten hastaneye aitti, terliği falan. Bir diş fırçası, birkaç öteberi, onları da çöpe attık." "Emin misiniz? Defterleri görmediniz mi? Onlar ne oldu?" Bozulmaya başlamış gibi baktı kadın, "Defterler mi? Onda defter falan ne arar." "Nasıl olur, bir yığın defter yığılıydı dolabında." "Defter falan yoktu," dedi ilk gördüğü hemşire de. Nihat üsteledi, kız hem gerginleşti bir şey demeden, hem meraklandı. Hep birlikte adamın odasına gidildi, kilit açıldı, dolabın içine bakıldı, söylendiği gibi boştu. Daha yaşlı olan hemşire, dolabı kendi elleriyle boşalttığını, bir diş fırçası, bir sabun, bozuk bir saat ve birkaç ıvır zıvırdan başka bir şey görmediğini söyledi.

"Bir şey dikkatinizi çekiyor mu? Benim çekiyordum, şimdi ben dimle ilgili bir şeyler anlattım. İş öyküleştirmeden, şüphelenmeden"

den, edebiyat yapmadan anlattım. Böyle anlatınca gayet sıradan ve kuru bir izlenim uyandırıyor. İnsanın çok önem verdiği bir şey, yani kendi yaşamı, o yaşamın önemli dönüm noktaları birkaç cümlelik bir özete indirgeniyor. Bu böyle görünmesin diye roman yazacak halim yok tabii, ama açıkçası rahatsız etti beni. Sadece anlatım açısından, sadece estetik açıdan rahatsız etti; yoksa, kendimi anlatmaktan o kadar rahatsız olmam. Şey gibi. Nasıl örnek versem. Şeye benzetebilirim, filmlerde çok görmüşsünüzdür. Amerika veya somut bir örnek, New York. Onun filmlerdeki bir görüntüsü var. Nasıldır, tüyler ürpertici. Korkunç, müthiş. Her filmde o kadar değil elbet, başarılı pek çok filmde. Acayip keyif verir. İnsan orada yaşamak ister, orada yaşamamanın çok sıradışı, çok büyüleyici, çarpıcı, bilmemne olduğunu düşünür. Fakat işin aslı. Tabii, turist olarak giderseniz yine büyüleyici ama, orada oturduğunuzu düşünün, bir semtte, orada çalışığınızı, her gün bir işe gidip geldiğinizi, rutine girdiğinizi. Birçok şey büyü-sünü yitirir. Öyle değil mi? İşte, ben yaşamımı sanat gibi, sinema gibi yaşamak istiyorum. Bunu başarabilmem için işimi o seviyede, o anlayışta yapmam gerek, öyle şiirler yazmalıyım, şiirlerim bayağı iyi gerçi, ondan yana şikayetim yok. Özellikle düzyazıların çok daha çarpıcı olsun istiyorum. Bunun için taktikler geliştirmeliyim. Gerekirse, yaşamımı buna göre ayarlamalıyım.”

“Ne profesyonelce bir yaklaşım, tebrikler doğrusu,” dedi Nihat.

Dalga mı geçiyordu bu doktor, yoksa ciddi miydi? Bakışları daha çok, ikincisini düşündürdü adama. Bunu düşündükten ve düşündüğünden bir parça emin olduktan sonra rahatladı.

“Bakın, siz işinizin uzmanısınız, ben de kendi dalımda çok kafa yormuş birisiyim. Bana nasıl yardımcı olabileceğinizi bilemiyorum ama hiç değilse ne istediğimi başından iyi anlatmalıyım. Şöyle bir durum: Geçenlerde rahatsızlandım, evde yatmak zo-

runda kaldım. Üç dört gün. Bizim kayınvalide de evdeydi. Şu pembe diziler var ya, onlara meraklı kadıncağız. Ben de seyrettim mecburen. Eskiden de zaman zaman izlemişliğim vardır. Mesela *Yalan Rüzgarı*. Birkaç gün ona baktım. Farklı bir şeye dikkat ettim, senaryo çok iyi yazılmış. Çok ustaca. Oyuncular zaten tam profesyonel. Küçümseriz ya hep, 'soft opera, aptal dizisi' falan diye, vallahi yapım her yönden mükemmel. Niye anlatıyorum bunu; bizim romanlarımızda, öykülerimizde, filmlerimizde beceremediğimiz şeyi onlar peynir ekmek yer gibi, su içer gibi yapıyorlar. Karakter yaratmak örneğin. Basbayağı gerçekçi karakterler yaratmak. Çok önemli. Doğal diyaloglar yazmak... Aslında en ucuz Hollywood filmlerinde bile görüyoruz bunu. Karakterlerin halleri, konuşmaları çok gerçekçi, olaylar karşısında gösterdikleri tavırlar, her şey. Sonra bütün insan çeşitleri var, iyiler, kötüler, çok iyiler, çok kötüler. Hayatta ne varsa orada da görebiliyoruz. Anlatmak istediğim şu, onların bizden iyi olduğunu söylemek değil. Başka bir şey: Mesele, hayatın bir kopyasını yaratmak değil o zaman, insanı en gerçeğiyle tanıtmak, sergilemek değil, anlatabiliyor muyum? Zaten bu klasik bir tartışmadır. Gerçekçilik kopyacılık değildir denir, hayatı yeniden yorumlamaktır asıl olan. Aslında gerçekçilikten ne bir beklediğim var, ne bir iddiam var o konuda. Konu başka; sanat yapacaksak çok farklı şeyler yaratmak zorundayız. Gerçek sanat budur. Sıkıyorum ya sizi?"

Nihat hayır anlamında belli belirsiz başını salladı. Koynundan bir şey çekiliyormuş gibi hissediyordu. Pek değer verdiği, çok anlamlı bulduğu bir şeyin tanımadığı, güvenmediği birinin ağzına sakız olması. Başka ortamlarda istedikleri kadar sakız edebilirler de kendi yanında, üstelik paylaşmaya zorlamak Edebiyat, öyküler... Gizli tutulmalı onlar. Herkesin okumasına sunulursa ayağa düşerler, yozlaşırlar, kirlenirler. Birkaç kişi

okumalı. Birilerine okutulacaksa, en çok birkaç kişi görmeli. Birkaç kişi... Adam devam etti:

“Geçen ay, başıma gelen küçük bir olay örneğin. Akşam ileri bir saat. El ayak çekilmiş, bizim sokak biraz tenhadır, araba falan geçtiği nadir. Bir yemekten döndüm eve, arkaya arabayı park ettim, öne geçeceğim. O an belli belirsiz bir ses duydum: ‘Baba! Baba!’ Bir erkek çocuk sesine benziyor ses. Benim küçük de sekiz yaşında. Önce acaba o mu diye düşündüm, o saatte ne işi vardı dışarıda dedim, ama zaten sesi de benzemiyor. Biraz bekledim, ses kesildi. Kapıya yaklaştım, merdivene adımımı attım, yine aynı ses: ‘Baba! Baba!’ Ses arkamdan geliyor. Birkaç kez daha tekrarlandı ama her seferinde biraz uzaklaşıyor, yine kesildi. Sanki bir karaltı geçmişti ama tam olarak ne gördüğümü anlayamamıştım. Ulan ne oluyoruz, dedim içimden, ağır çekimde gibiyim. Dört basamak var kapıya, yavaş yavaş çıktım, açmadan bekledim. Sessiz ortalık. Demek bana öyle gelmiş, dedim. Anahtarı soktum, tam çevireceğim, yine aynı ses: ‘Baba! Baba!’ llerden geliyor, sokağın içinden ve yaklaşıyor. Çantamı bırakıp sokağa koştum, baktım karanlıkta bir bisikletli çocuk. Bana doğru geliyor. ‘Amca, amca’ diye bağırdı, ‘Bisikleti tutar mısın.’ Ben uyanıncaya kadar hızla yanımdan geçti. Bağırdım arkasından: ‘Bir tur daha at geçerken tutarım.’ Anladım espriyi. İki dakika geçmedi yine çıktı ilk görüldüğü yerden, önüne geçip tuttum bisikleti. Olay şu: Yandaki apartmanın kapıcısının çocuğuymuş. Ayaklarının yere değmeyeceği büyük bir bisikletin üstünde, bisikletin de freni bozuk. Babasına sesleniyormuş evlerinin önünden geçerken, herif de kaybolmuş, duymuyormuş. Evet... İşte, böyle ham bir hikaye var. Şimdi bundan türlü öyküler türetilabilir. Çok değişik bazı üretimlerin ana buluşu olabilir. Bazı şeyler temsil ettirilebilir, bazı eğretilmelere gidilebilir oradan. İşte, sanat bu. Şiirde buna

benzer şeyleri kullanabiliyorum. Ama bizim memlekette ne para ediyor şiir, ne insanı bir yerlere getiriyor. Bu tür eğretilmeler yaratabilmeliyim, onları kendi alanımda bir sıçrama tahtası olarak kullanabilmeliyim. Sadece sanatta değil, ilişkilerimde de bu tür eğretilmelere ihtiyacım var. Bilmem anlatabiliyor muyum?"

Kahvede oturuyor. İçeriye öğrenciler giriyor, hastalar, hasta yakınları. Çift kanatlı yaylı kapı durmadan açılıyor, kapanıyor. Yeni yeni yüzler arzı endam ediyor. Bir bölümü tanıdık, bir bölümü hiç tanımadık. Tanımadığı suratları da bir yerlerden görmüş gibi işin tuhafı. Kesinlikle görmüş, bunu biliyor. Demek ki, onlar da az çok olayın farkında. Rol yapıyor gibiler, ona bakmıyormuş gibi, onu tanıımıyormuş gibi, bakışları karşılaşınca açığa vuruyorlar niyetlerini. Bir kısmı bakmayı sürdürüyor. Tedirgin edici şekilde. Çoğu, durum anlaşılmaz diye hemen kaçırıyor gözlerini. En yakın arkadaşlarından birine açılabilmişti sadece. "Fark etmediğimi mi sanıyorsunuz?" "Neyi?" demişti anlamazlığa gelerek çocuk. "Tezgahladığınız oyunu." "Ne oyunuymuş bu?" "Anlaşmışsınız aranızda, bir senaryo gibi, herkes rolünü oynuyor. Önceden saptanan rolünü, sonra kendi aranızda konuşuyorsunuz: Ne tepki verdim. Kim ne kadar başarılı oynadı." "Saçmalıyorsun." "Saçmalıyorum öyle mi! Peki, siz devam edin." Sonra aynı çocuk bilmezlikten gelmeye devam ederek sormuştu: "Ne demek istedin o gün? Neyi oynuyormuşuz? Nasıl bir senaryo bu?" Düşünmüştü. Kimseye güveni kalmadı artık. Ama bu çocuğa hâlâ birkaç şey söyleyebilir. Güvenebilir ona. Güvenmese ne olacak! Anlatabilir bazı şeyleri, nasıl olsa hepsi bir, bir şey değmez tepkilerinde. Evet, anlatmalı, tekine olsun tezgahlanan oyunu anlatmalı. Daha birkaç ay önce onunla ne kadar samimi denleştiklerini anımsıyor. Çocuğun memleketine gitmiş, ailesine benek bile olmuştu, annesini pek sever. Sırdaşydı bu anı, baba

ca en iyi anlaştığı tiplerden. Nasıl bir oyun öyle mi? Düşünmüştü: Anlatmak... Ama nasıl? Bir kere amaçları ne? Bir numara döndüğü kesin. Herkesin rol yaptığı. Bu kesin, ama niye? Kendi dışında, sırrına eremediği bir şeyler çevriliyor ve sonra pişkince soruluyor: "Neden şüpheleniyorsun?" Neden şüphelendiğini anlasa zaten problemi yan yana çözmüş olacak. Bu herif de kendisini sıgaya çekiyor. Düşünüyor. Gizlemeli, ne yapıp edip gizlemeli kızgınlığını, istedikleri, öfkesinin dışavurması, koz vermesi, susmayı başarıyor. "Nasıl bir oyun tezgahlandığını sen çok daha iyi bilirsin." Evet, en uygun yanıt buydu ve onu verdi. Arkadaşı şaşılıyor, bozuluyor. Doğru hedefi vurdu. Demek ki, vurdu. Amirali batırdı. Artık, kuşkusu kalmadı, demek doğru yanıt buymuş.

Düşünceli bir yüzle baktı karşısındaki adama Nihat. Sordu:

"Hiç aynaya baktınız mı şimdiye dek?"

Adam şaşırdı ve doğallıkla yanıtladı:

"Elbette, binlerce kez."

"Öyle demiyorum. Kendi yüzünüze bakıp başkasının yüzüne bakıyormuş gibi hissederek baktınız mı? Bir yabancıya, örneğin size düşman bir yabancıya; ya da kendinizi görüyorsunuz ama çok değişik geliyor size. Her baktığınızda ruhunuzun farklı bir yönünü görüyorsunuz. Kendinizle, farklı derinliklerinizle yüzleşmek sizi müthiş rahatsız ediyor. Genellikle hiç hoşlanmayacağınız bir yönünüzü... veya aynaya bakıyorsunuz, sizinle birlikte bir başkası da size bakıyormuş gibi geliyor.. O an ölümle yaşam arasındaki derin çelişkiyi fark ediyorsunuz."

"Hayır," dedi adam tedirgin bir yüzle. "Sanırım bunlar delilik belirtileri."

"Doğru. Bir bakıma. Peki, dediklerimi yaşasanız ve bunlar sizin derdinize çare olabilecek gibi görünse, göze alır mıydınız?"

"Bilmem," dedi adam, afallamış. "Ama sanmıyorum... Hayır,

birden kestirip atmayayım. İşe yarayacaksa belki denenebilir. Bir şey kaybettirmeyecekse.”

Adamın sürekli farklı anlamlar kazanan yüzüne neredeyse bir dakika baktı Nihat, sabit ve maske gibi bir suratla.

Gidecek evine ve bilgisayarını açacak. Başka belgelerine geçmeden önce “Yönerge” belgesini tıklayacak. En başta şu yazıyor: Bir gün karşına çıkacak. Altında iri harflerle dizili, başları yıldızlı birbirinden ayrık öteki cümleler. En alta geçecek ve şöyle diyecek: Şair, iki nokta üst üste. Sanatçılar tutkuludurlar, ateşleyicisidirler yüreklerin. Savruk düşlerinin çarpıp yaraladığı çeperlerini onaracak. Öyle mi gerçekten? Öyle ya da değil, yazacak. Bağlanmak ve yadsımak, şakımak ve kekelemek arasında sezdi. O da düş kırıklığı yaratabilir. Ciddi. Ne çıkar? Bak nasıl çiselemeye başladı üstüne, ormanda yaz yağmuru gibi duyulmaz çıtırtılarla duygular. Keyiflenir gibi oldu. Çok ender yaşar böyle anları. Edebiyat... Gidecek evine ve yeni bir öykü yazacak. Kimselere göstermediği, göstermeyeceği öykülerden birini. Çoğu, hastalarıyla ilgili ama onlardan uzak, onların bile duymadığı öyküleri. Çıkarsa karşısına bir tek ona okutacak. Edebiyat, yaşamda tek gerçek güzellik. Çıkarsa karşısına ancak ona gösterecek.

“Böyle bir şey için... Sizi ele almayı kastediyorum, kafa yormaya değer,” dedi sonunda. “Üstelik, bu oturumlarda galiba ben de sizden birçok şey öğreneceğim. Sanırım bana da yararı dokunacak. Kafa yormaya, vakit harcamaya değer.”

“Güzel,” dedi adam yine rahatsız bir bakışla.

“Evet. Kafa yormaya, vakit harcamaya değer,” diye yineliydi Nihat.

VALİ II

Odamda duramazdım. Hücre gibi gelmeye başlamıştı bana. Büyük bir haksızlığa maruz kalmış hissediyordum kendimi. Yan yolda bırakılmış. Sıkıntı içime sığmıyordu. Bir oraya bir buraya yürüyordum kafesteki kaplan misali, dört duvar arasında. Yürüdükçe gıcır gıcır ediyordu zemin. Bu ses beni daha da çileden çıkartıyordu; fakat hislerime hakim olamadığım için oturamıyordum. Dışarı atmalıydım kendimi. Odayı çoktan terk edecektim ama beni en kolay bulabileceği mekandan ayrılmak istemiyordum; sanki her an gelecekti ve söylediklerim şakaydı, böyle bir şey yok diyecekti. Bunu demese dahi her an gene gelebilirdi. Ne şekilde olursa olsun gelse iyi olacaktı; lakin dayanamadım. Giyindim. Dışarıda yağmur yağıyordu hafiften. Ceketimi de aldım sırtıma. Aşağıya indim. Merdivenin sofaya açılması ne kötü bir şey. Hüsnü Bey ve Melike Hanım yine oradaydılar. Selam verdim mecburen. Gelip yanlarına oturmamı istediler; tam sırasıydı; biraz dolaşp tekrar geleceğimi söyledim. Geç kalmazsam çaylarına yetişebilirmişim; öyle dediler. “Çıksın çıksın, dolaşsın biraz; genç o,” dedi Melike Teyze. Ne anlayış! Çıktım. Bahçe kapısını açtım, yukarıya doğru vurdum. Marika’nın evinin önünden geçecektim tabii. Hayır, istiyor-

dum ama göze alamazdım bunu. Dönüp deniz tarafına yürüdüm; oradan da çarşıya ya da tam tersine yukarılara çıkabilirdim.

İçime garip bir his doğdu. Sanki birinin nazarı üstümdeydi. Gayri ihtiyari döndüm. Herhangi bir ses işitmemiştim halbuki. Nitekim, kimse yoktu. Yoluma devam ettim. İkna olmamıştı hissikablelvukuum. Tekrar arkama baktım. Gördüm onu. Pansiyon duvarının deniz tarafındaki köşesinde koyu renk pardösülü, fotr şapkali uzunca bir adam. Bana bakıyordu. Kıpırdamadan, bir hayalet gibi bana bakıyordu. Korku yaladı yüreğimi. Kimdi bu? Yaklaşıp soramazdım ya. İçimde şüphe ve gittikçe artan bir tedirginlik... Yoluma devam etmeliydim.

Yürüdükçe tedirginliğim azaldı, kızgınlığım arttı. Yürüdükçe pardösülü adam çıktı kafamdan, vapurdaki orta yaşlı esmer matruş herif tüm sevimsizliğiyle oturdu zihnime. Komünist mi her neyse, ismi Mithat mı, her ne boks. Kaç saat yürümüşüm. Hayır, en çok bir saat, yukanda ağaçlığın başladığı yere kadar. Birden geldi aklıma. Dönmeliydim. O adamla, Mithat'la konuşmalıydım. Evet nasıl da daha önce düşünmemiştim bunu. Düşmandan kaçtıkça korkun artar, üstüne gideceksin. Bu iyi bir imtihan yerine geçecekti benim için. İlk imtihanı, daha mühimini muvaffakiyetle atlatmışım nasıl olsa. Koşarcasına döndüm, çıkar-ken sallana sallana geçtiğim yollardan.

Kapıyı tıklattım. İçeride siftindiğinden emindim: Madanı Yorgiya az önce odasına çıktığını söyledi. Sessizlikten başka cevap gelmiyordu tahta kanadın meçhul gerisinden. Çekiniyordum işin doğrusu, kalbim küt küt atıyordu. Bir yandan dıttıyordu ruhumdaki iştihak; hadi bir daha çal, bir daha çalmalısn! Nihayet, bir tıkırtı duyuldu içeriden. Karyola gıcırması. Yatıyordu muhtemelen; sıkıldım; yataktan yeni kalkan bir adamla ciddi bir münakaşaya girmek. Mahcubiyet verici, dahası levkalele mınç

kül bir şeydi benim için. Saatile baktım; çok geç sayılmazdı, bu saatte yattıysa o utansın. Ayak sesi kapıya yaklaştı.

“Kim o?”

Kalın, tahsil görmüş, kendinden emin bir ses. Hakikaten bir öğretmen olabilirdi bu adam veya işinden atılmış bir bürokrat. Benim cevabımsa ne kadar kendine itimatsız çıkacaktı:

“Ben, yan odadaki komşunuz... Pansiyoner.”

Kapı açıldı. Altında bol bir pantolon (ütüsüz, herhalde oda içinde pijama yerine kullanıyordu), üstü delikli atletli orta boy-lu bir adam. Hafifçe göbek bağlamıştı, takım elbise altında belli olamayacak bir göbek, içkici göbeği. Tıraşı gelmişti, ince bıyık-ları böyle hiç bariz görünmüyordu. Vapurdaki adamdan sanki farklıydı; yoksa, Marika oyun mu oynamıştı bana. Fakat biraz daha dikkatle bakınca aynı adam olduğunu anladım.

“Buyrun, ne arzu etmiştiniz?”

“Sizinle biraz konuşmak istemiştim.”

“Geçin o takdirde içeri. Sizce mahzuru yoksa.”

Halbuki kapıda kısa ve sert bir şekilde ikaz etmeyi planladığım, içeri geçip sohbet etmek değil. Daha meseleyi öğrenmeden içeri buyur edebileceğini hesaplamamıştım. Kerhen girecektim. Madam Yorgiya cimrinin tekiydi; bu odanın ışığı benimkinden de ölgündü. Nasıl kitap okuyabiliyordu ki bu herif?

“Şöyle buyrun, keyfinize bakın.”

Bana hayli rahat görünen bir berjer koltuk gösterdi. Oturdum; rahatı gerçekten. Işığı azdı ama oda benimkinden hem daha büyük, hem daha konforluydu; çalışma masası da adam gibi bir masaydı ve lambası vardı ilaveten. Adam da karşıma, daha küçük görünen ince minderli tahta koltuğa oturdu.

“Size ikram edebileceğim fazla bir şeyim yok. Mamafih kon-yak arzu ederseniz hemen çıkarayım. Kalitelisinden değil ama

Fransız mamulüdür ne de olsa.”

“Mersi,” dedim biraz kabaca. “İstemiyorum. Az oturacağım.”

“Sigara da kullanmıyor musunuz?”

“Hayır. Aslında tiryakisiydim ama azaltmak mecburiyetinde kaldım. Günde bir iki tane içiyorum şimdi.” Gerçekte yarım pakete ancak indirebilmişim.

“Pekala genç dostum, ne hakkında konuşmak istemiştiniz benimle?”

“Evet, sadede gelsek iyi olacak!”

Bu cümleyi, seyrettiğim bir filmde kapmışım. Yine de öyle bir şey söylemekle kendime güvenim geri geldi, adamın arkadaşça tavrı da cesaretlenmeme yaramıştı. Oysa, arkadaşça konuşmaya gelmemiştim buraya. Hiç!

“Sizinle Marika’nın durumunu konuşmaya geldim.”

Baklayı ağzımdan çıkarmışım sonunda, kalbim sıkıştı bir an, fakat sürdürürsem sözümü birkaç dakika sonra çok daha iyi hissedecektim kendimi.

“Marika’nın durumunu mu? Bir şey mi oldu ona? Dün, bugün hiç görmedim.”

“Hayır ona bir şey olmadı. Zaten yanlış girdim söze. Esasında... Onunla aranızdaki tatsız, yakışksız şeyinizi, yani münasebetinizi konuşmak istemişim... istiyorum.”

“Yakışksız olan ne var? Hem sizi ne diye alakadar ediyor, anlamadım.” Bu kez sesi sert çıkmıştı. Hiç de nazik biri değildi galiba, kibarlığı o çok kabalara mahsus göstermelik kibarlıklardan dı. Ürktüm birden, bocaladım; ya hakikaten komünistse? İçine korkuyla birlikte bir iğrenme duygusu yayıldı, daha çok, korku, bilmediğim bir korku. Böylelerinden her türlü tehlike gelebilirdi. Komünist! Hem de karşımda. Hem de onu tehdit etmeye gelmişim. Çamur olup yapışabilirdi suratıma, yılan olup sokabilirdi

di boynumdan, çocukluğumun kabuslarındaki şeytan gibi sıçrayabilirdi üstüme, lağımdan yeni çıkmış iri ıslak bir fare gibi ya da çekip bıçağını deşebilirdi karnımı. Sırtım ürperdi; fakat geri adım atmak daha da yanlış olabilirdi. İleriye nasıl adım atacaktım ki! Bunların namussuzlukları, kadınları, kendi kadınlarını bile ortak kullanışları, demek hakikatti.

“O henüz on sekizini doldurmamış. Tekamül bakımındansa bir çocuk sayılır. Sizin gibi biriyle, yani yaş bakımından söylüyorum. Ona göre çok yaşlısınız; münasip değil diye düşünüyorum.”

Adam gülümsemeye başlamıştı cümlemin sonuna doğru. Sözümlü bitirince küçük bir kahkaha attı. Alaycı bir kahkaha. Alaycı sayılmasa bile kendine güvenli bir kahkaha.

“Onunla düzüştün mü yoksa? Belki de âşık oldun daha düzüşmeden. Hangisi?”

Afalladım. Pek romantik değilimdir bazı arkadaşlarımla kıyaslandığımda ya da romanlardan okuduğum kadarıyla; fakat Marika'yı küçük, beyaz bir kelebek gibi görüyordum o an. Kanatlarında küçük siyah lekeler taşısa da temiz bir kelebek. Fakat bu adam ilişkimiz hakkında neler söylüyordu böyle. “Düzüşmek!..” Cesaretimi toptasam kalkar, hattâ kalkmadan şuradan uzanır, burnunun ortasına indirirdim yumruğumu.

“Sokakta görüldüğünüz gibi kibar bir bey olmadığınız açık. Kibar ya da kaba olun; benimle böyle konuşmaktan men ederim sizi.”

Yine gülmeye başladı adam. İyi bir dayağı hak ediyordu, mameh dövüş tecrübem pek yoktu. Zoraki girdiğim birkaç kavgada sopa yiyen daha çok, ben olmuşum. Zaten böyle bir yerde kapışmak hiç yakışık almazdı. Kalktı.

“İtiraz etmezsen sana bir konyak dolduracağım. Hanım evladı değilsin değil mi? Böyle konuşabildiğine göre.”

"Herhalde," dedim. Bu sözü hoşuma gitmişti biraz.

"O halde, ikramımı geri çeviremezsin. Ben de biraz içeceğim."

İtiraz etmedim. Kendine ve bana birer bardak koydu. Kahve-rengi camlı büyükçe bir likör bardağına. Uzattı. Bir dikişte yarısını mideme indirdim. Midemden önce boğazımdan ve yemek borumdan geçti tabii; müthiş yaktı; ağzımdan burnumdan ateş çıktı, öksürdüm. Bereket, üstünde durup dalga geçmedi.

"Bak delikanlı. Beş on yıl sonra bu konuşmayı hatırlayacaksın, belki de utanacaksın. Aklında ne kadarı kalsa iyidir. Şu anda çok toysun. Heyecanıyla hareket ediyorsun. Heyecan güzel bir şeydir ama bazen insana sonradan hicap duyacağı aptallıklar yaptırır."

"Aptallık yaptığımı hiç zannetmiyorum," diyerek sözünü kestim.

"Rica ederim. Aptallık yapıyorsun demiyorum, benim sözüm umumi."

"Küçük bir kızı hediyelerle kandırmanız son derece çirkin. Böyle şeyleri hikayelerde okurdum, ama hakikat çıktığını ilk defa görüyorum."

"Kim kimi kandırmış?" dedi adam. "Ortada bir kandırma varsa kandırılan benim. Fakat şikayetçi değilim; böyle kandırma dostlar başına. Hediyelere gelince, hediye yerine para mı verseydim? Şimdiden kendini katıksız bir orospu olarak mı kabul etseydi? Gerçi onu da veriyorum, ama usulünce."

"Alıyor mu?"

"Neden almasın? Alenen versem yine alacak. İstersen sen de dene. Kadınlar aslında hep birdir. Zevk alırlar ve üstüne ıstınlık karşılığında bir şey isterler. Sadece istedikleri değişiktir."

"Bütün bunlar yalan," dedim.

Ciddileşti. Karşıma oturdu.

“Peki yalan,” dedi. “Yalan söylüyorum.” Kısa bir sessizlik. Sonra sordu: “Sen delikanlı... Peki sen ne arıyorsun burada?”

“Tatilimi geçiriyorum,” dedim.

“Ankara’dan buraya tatil için gelmek pek alışılmış şey değil.”

“Niye? Hüsnü Beyler de tatillerini burada geçiriyorlar.”

“Senin yaşında biri için söylüyorum. Niye Ada? Nereden esti de burayı seçtin? Daha önce geldiğini hiç zannetmiyorum.”

“Doktor tavsiyesiyle,” dedim birden. Ağzımdan çıktı. Tanımadığım, üstelik sevmediğim birine sırrımı açıklamıştım. Fakat o yıllarda yaptığım böylesi küçük gaflar sonradan bana ders oldu. Ağzı sıkı biri haline geldim. Aleyhime kullanılabilecek tek duygumu, tek düşüncemi boşboğazlık edip en yakınımaya bile söylemedim. O an kendimi çok zayıf ve yalnız hissediyordum sanırım. Belki de kalan yarısını da bir çırpıda diktiğim konyaktandır. Biraz daha açılmakta sakınca yoktu; hem böylesi daha güçlü görünürdüm gözünde. “Mülkiye’de talebeyim. Dersler zor, çok çalıştım... O sebeple bir çeşit sinir zafiyeti geçirdim. Doktor uzak bir yerde tatil iyi gelir dedi. Babam da buraya gönderdi.”

“Mahcup tabiatını yenesin diye öyle mi? Onun için Ada!.. Rum kızları yüzünden olmasın tercih sebebi?”

Adam müneccim gibiydi. Biraz açıl demişti babam, yüzün gözün açılsın, burada kimseye bakmıyorsun, bari orada utanma. Kızlarla gez toz, yırtıl azıcık...

“Bir konyak daha ister misin?”

“Hayır,” dedim düşünmeden. Sonra, “Evet, bir tane daha, zahmet olmazsa, lütfen.”

Kalktı, şifoniyerin üstünde duran gösterişli yeşil şişeli konyaktan bir tane daha doldurdu benim için. Getirip uzattı. Teşekkür ettim, kavgaya tutuşmak için girdiğim bu diyalogdan neredeyse hoşlanmaya başlayacaktım.

“Bu kıza âşık mı oldun yoksa?”

“Hayır,” dedim kızgınlık ve isyanla. Âşık olmak kötü bir şeymiş gibi.

“Âşık olmadın ama bu senin için müstesna bir tecrübeydi.”

Tutuldum yine. Ses çıkaramadım. Onun yerine konyaktan bir büyük yudum daha diktim.

“Senin yaşında olsam benim için de durum çok daha değişik görünürdü. Tutulurdum ona. Hattâ âşık olurdum.”

“Bunun yaşla bir alakası yok.”

“Benim yaşıma gelince anlarsın hakikati.”

“Babam gibi konuşuyorsunuz. Her şeyi yaşla izah eder.”

“Ben her şeyi yaşla izah etmiyorum. Kişi yedisinde neyse yetmişinde de odur. İnsanın içindeki hakikat değişmez. Ama dışarıdaki hakikati romantik görmek başka, akılcı görmek başka. Akılcı deyince işin menfi tarafından yakalayacaksın şimdi de, evet bazen menfidir bazen de müspet.”

Bu felsefeden bir şey anlamamıştım, anlama isteğim de uyanmamıştı doğrusu.

“Peki, yaş dediniz. Bu yaşta bir kızla, yani neredeyse torununuz yaşında... Nasıl oluyor da, anlamıyorum... Bunu herhalde kırk yıl geçse yine anlayamayacağım.”

“Anlayamadığın ne? Kadınlar halledilmek içindir.” Yine yanlış duydum sandım, çünkü sözcükler geveleniyordu ağzında, adamın konuşma tarzından ötürü. Ama yanlış duymamıştım Doğrudan bana bir hakaret değildi ama keşke hakaret olsaydı Böyle akıl yürüten yığınla arkadaş tanımıştım lisede, mülkiyede, ama bu yaşta bir kişiden, belki de böylesine açık, ilk kez duyuyordum.

“Çok kaba bir düşünüş şekli. Üstelik, kimin kını ayarlığını da açığa vuruyor.”

“Benim açık, sözlülüğüm sana pek kaba gelebilir. Çoğu insan böyle düşünür fakat söylemez, önemli olan, hakikattir. Hakikati bilmek, kafayı kuma gömmekten her zaman daha faydalıdır. Kadın düşmanlığımdan söylediğimi zannetme sakın; erkekler de aynıdır. Uçkur düşkünüdür hepsi.”

“Hepsi mi?”

“Neredeyse. İstisnalar kaideyi bozmaz.”

“Marika da fahişe mi şimdi?”

“Bilhassa o. Bilhassa o küçük fahişe. Sakın ola ona tutulma. İlk tutulduğun kız bir fahişe olmamalı. Yanlış söyledim. O fahişeden de beter aslında. Profesyonel fahişelere insan temkinli yaklaşır. Bunlarsa birden açık düşürürler insanı, neye uğradığını anlamazsın.”

Sinirlenmişim iyice. Demek, komünistler hakkında anlatılanlar hep doğruydu.

“Sizin hakkınızda çok kötü söylentiler var. Yalandır diyordum; demek doğruymuş.”

Tünediği yüksek sehpanın üstünden kalktı, gene geldi, karşıma oturdu.

“Nedir bu söylentiler? Ben de duyayım, haberim olsun.”

“Komünist diyorlar sizin için.”

“Kim diyor? Burada kim tanır beni?”

“Komşular... Hüsnü Bey mesela. O, emekli bir vali. Bir şey söylüyorsa aslı vardır.”

“Öyle olsun diyelim. Neden tedirgin ediyor seni?”

“Neden tedirgin etmesin. Hainlik bu. Rusya’ya hizmet etmek bir nevi casusluk. Adamlar boğazlarımızı istiyor, siz hâlâ onlara dost diyorsunuz. Evet canım, casusluğun dik alası.”

“Gel buraya lütfen.”

Kalktım, yanına gittim. Merak etmişim. Pencerede ya da di-

şanda bir şey gösterecekti galiba.

“Kafanı fazla çıkarmadan aşağıya bak. Sokak lambasının solundaki karanlık yere. Dikkatli bak.”

Gösterdiği yere baktım. Önce bir şey göremedim; daha dikkatli bakınca ürperdim. Pardösülü bir adam dikiliyordu orada, sanki bizden yana bakıyordu. Aynı adam mıydı yoksa? Kafamı gizledim biraz daha. Benziyordu. Şapkası yoktu bu kez. Pardösüsü de daha kısaydı belki.

“Kim o?”

“Polis ya da hafiye, her ne dairesense.”

“Ne yapıyor orada?”

“Beni takip ediyor. Şimdi seni de. Benimle aynı pansiyonda kalıyorsun. Hüsnü Bey bile artık, şüpheliler listesinde.” Hınzır hınzır güldü. Pek sevimli bir adam sayılmazdı. Bizi de pisliğine bulaştırmaktan zevk aldığına göre.

“Bütün gece orada mı duruyor?”

“Bazen gece yarısına kadar. Kimi zaman misafirlerim geliyor. Hiçbirini kaçırmamalı.”

“Takip edildiğinize göre siz gerçek bir komünistsiniz.”

“Henüz emin değilim. Onlar da emin değiller zannımca!”

“Nasıl bu kadar aldırmaz olabiliyorsunuz. Herkes sizler için vatan haini diyor, siz işi şakaya vuruyorsunuz.”

Döndü, pencereden uzaklaştı.

“Sen çok az şey okuyorsun, anlaşıldı. Ders kitaplarının hancinde de bir şeyler okumalısın. Aslında sadece ders kitaplarını dikkatli okusan o da yeter. En berbat kitabın bile satır aralığını da yazarın kaleminden kaçmış bir yığın hakikat vardır. Bunu göz zü açık ve zeki olmalısın, ne biçim Mülkiyelisin!”

“Ben gözü açık ve zekiyim.”

“Gözü açık ve zekisin ha!”

"Evet, öyleyim."

"Hangi parti senin için en iyisi, söyle bakalım o zaman bana."

Burada kararsızlığa kapıldım. Beni yokluyor muydu acaba? Komünist değil de bir hükümet ajanı mıydı yoksa? Yoksa, Hüs-nü Bey'i izlemekle mi görevliydi? Yoksa, aşağıdaki adam bunun yardımcısı mıydı? Hastalıklı, her biri başka pis fikirleri çağrıştıran, salkım saçak, vıcık vıcık düşünceler değdiği yerleri bulaştırarak geçti içimden; korkuydu kaynağı. Boşver, dedim içimden, artık, iktidardaydı benim partim. Söyleyebilirdim:

"Demokrat Parti."

"Demokrat Parti öyle mi? Komünistlerin partisi."

"Ne münasebet! Latifenin bu kadarı da fazla."

"Bilmiyor musun? Sen ne biçim Mülkiyelisin be evladım. Türkiye'de komünist partisini ilk kuranlar kim, düşün. Hatırlatayım: Celal Bayar ve Refik Koraltan. Yani, Demokrat Parti'nin kurucuları. Şimdi sen böyle adamlara nasıl itimat duyabilirsin, nasıl arkasından gidebilirsin böyle liderlerin!"

Buna benzer bir şeyden söz edildiğini duymuştum. Fakat duyulan bilinen bir şeyi, başka biri, başka biçimde yeniden anımsatınca farklı algılanıyor. O işte bir gariplik bulunduğunu daha önce hiç düşünmemiştim örneğin. Ancak, bu da bir komünist demagojisiydi belki. Komünistlerin garip bir etkileme gücü taşıdıkları, bir süre sakın sakın dinlenildiklerinde insanı bir büyücü gibi hipnotize edebildikleri söylenirdi. Onun için hemen konuyu kapadım. Mülkiyeliydim ama siyaset beni fazla sarmazdı. Tek ilgilenebileceğim şey, şu veya bu partiye biraz yakın durmaktı. İlem bir validen çok, elçi olmak istiyordum. Kaymakam veya vali olursam da siyasetle doğrudan ilgili görünmek şart koşulmazdı.

"Marika'yla evlenecek misiniz?"

Birden durdu, yüzü dondu ve ardından pis bir kahkaha attı

adam. Filmlerdeki kart zamparaların attığı kahkahalara benzer bılı kahkaha. Douglas bıyıklarıyla bu kahkaha birbirine yakışıyordu.

“Benimle latife yapıyorsun. Niye evleneyim ki? Hem ona sordun mu, böyle bir derdi var mıymış?”

“Olmaz mı?”

“Olamaz. İstersen sor.”

Sinirlenmiştim. Sinirlenmekten öte, küçük düşme kaygısı ve düş kırıklığı. Kalakalmıştım yabancı birinin odasında sessiz. Ne çıkıp gidecek gücü bulabiliyordum, ne ağzımı açacak.. İçimde bir şey ezilmişti. O ezen şey hâlâ kıpırdanıyordu, bir yerleri zedeleyerek. Ağlayacak gibiydim, fakat içimdeydi bu duygu. Yüzüme bakan, hayli öfkeli ve içkinin etkisiyle biraz kızarmış bir surat görebilirdi yalnızca. Biri gerçekten bakıyordu o an sanki. Yana döndüm, sezgimin dürtüklediği yöne. Evet, aynada kendimi gördüm. Başka biri gibi. Konyağın kalanını da diktim.

“Teşekkür ederim. Müsaadenizle.”

“Müsaade sizin. Bu küçük sohbetten cidden hoşlandım. Tekrar gelerseniz misafirliğinizden zevk duyarım.”

“Gelebilirim,” dedim. “Artık, misafir olarak mı bilmem. Marika’ya bazı şeyler soracağım ve belki yine geleceğim.”

“Beklerim, memnuniyetle.”

Allahaismarladık demeden çıktım. Çıkar çıkmaz özgüvenimi tekrar yerine gelmeye başladı. Gerçi, hayal ettiğim gibi değildi, yine de cesaretli bir konuşmaydı kendi çapında. Fakat ya Marika için söyledikleri doğruysa, bütün kadınlar için söyledikleri?

Ertesi gün, hava kararana dek sersem gibi dolaştım. İskeleyle gittim. Vapurdan inenlere, vapura yetismek için koşanlara baktım. Kıyıdaki kahvede oturdum, gazete okudum. Radyodan Safiye Ayla’yı dinledim. Sahil boyunca yürüdüm, balıkçılara yanaştım. Ağları tamir edişlerini, oltalarını hazırlayışlarını izledim,

boşvermişliklerini, yavaşlıklarını. Dünya umurlarında değildi, zaman, koşullar... Rumca konuşmaları dinledim, değişik suratları inceledim. Sonra o meşhur hikâyeciyi gördüm. Yanında bir balıkçı, konuşa konuşa karşıdan geliyordu. Adaya ayak bastığım ilk gün biraz öteberi aldığım bakkal göstermişti; aslında Burgaz'da otururmuş, ara sıra buraya gelirmiş. Hiçbir hikâyesini okumamıştım, hâlâ da merak etmiyorum. İki kez pansiyona uğradım. Bu sefer Hüsnü Beyleri görmedim. İstanbul'a gitmişler. Madam söyledi. Ortalığı gaz ocağı kokusu sarmıştı; hemen odama çıktım. İkincisinde taze fasulye kokusu onu bastırmıştı; fasulyeyi çok severim. Marika yoktu ortada. Madam Yorgiya'ya sormam yakışık almazdı. Çıkıyordum odama, ikide bir pencereden bahçeye bakıyordum; fakat görünmüyordu. Yine yollanıyordum avareliğe. Onu görsem mi iyiydi, görmesem mi? Odamda dolaştıkça ikide bir de aynadaki yüzümle karşılaşıyordum; tarifsiz rahatsız ediyordu beni. Korkutuyordu bu ayna. Eski odanın eski aynası. Kim bilir kimleri görmüştü on yıllardır. Kim bilir kimleri, hangi hayatları tanımıştı. Bu yatakta sevişenleri, ağlayanları, bu yatakta son nefesini verenleri... Gözüm kayıyordu. Bazen baktığımda arkamdan başka biri bakıyormuş gibi geliyordu, bir gölge geçiyordu sanki. Bu odada yıllar önce kalanlardan birinin gölgesi. Ürperiyordum. Dışarıya çıksam aynı kısırdöngü... Artık, kendimi muhasebe etmek istemiyordum; ne olduğumu, ne olmam gerektiğini; Peyami Safa'nın kitabını bitirmiştım ve bu adamdan, başka bir roman okumayacaktım artık. Ne var ki yeni bir kitap almak da gelmiyordu içimden. Şu garip hafiye mi, yoksa polis mi; her kimse, o da yoktu ortada. Belki gerçekten Hüsnü Bey'i izliyordu. Mithat Bey'in odasından da ses geliyordu. Dedektif ya onun ya öbürünün peşindeydi.

Akşamı oldu tekrar döndüm pansiyona. Yine bir tek, Madam

dolaşüyor ortalıkta. "Geldin mi vre," dedi bana. "Akşama ziyafet var. Üç çeşit yemek yaptım; bir de balık." "Çok iyi," dedim ya da buna benzer bir şey. Ortada iyi olacak fazla şey yoktu oysaki. Akşam yemeğini hep birlikte yemek istemiyordum; kimseyi görmek istemiyordum. Odamda üstümü değiştirdim, yine çıktım. Çıkarken kimsé görmedi. Marika'yı özlemiştim. Çok... Ama onu göremezdim. Bu halimle...

Şarap aldım. Bakkaldan biraz ekmek, biraz pastırma. İlerilere yürüdüm, kıyıya, kayalıklara. Akşam yemeğimdi bu. Martılara ekmek attım. Şarabı azar azar sonuna kadar içtim. Kafam iyice dumanlandı. Karanlık bastırmıştı. Yaz sonu. Hava erken karmaya başladı artık. Sonra yukarılara vurdum, önce evlerin arasından dar sokaklardan, sonra ağaçlık bölgeden. Sarhoştum iyice. Bayır yukarı çıkmak sarhoşken daha da zorluyor. Yola ulaştım. Adayı çepeçevre dolanan taş kırma yola. Bir ağacın dibine oturdum. Bir yerine iki şişe alsaydım keşke, kalanı orada içmek ne keyif olurdu. Yağmur çiselemeye başladı. Durmadan yağmur yağıyor; bu mevsimde. Henüz kafama damla düşmemişti ağaç altına sindiğimden, fakat hafiften ıslanan yoldan izleyebiliyordum seyrini. Bir fayton geliyor yukarıdan. Nal sesleri ve faytonun zayıf feneri yaklaşıyor. Az yükseğe çıktım, dört beş metre kadar yukarıya, bir çalının dibine kuru yere oturdum. Haylı karanlık, artık, beni göremezler. Fayton çok yavaş ilerliyor. Yalduş tıkaçça içindekilerin konuşmaları daha net işitiliyor. Biri kız, kızın sesi ağlamaklı. Yakarıyor sanki ya da bana öyle gelmiştir. Fayton önümden geçti, on beş-yirmi adım ötede durdu. Faytoncu gılıba müşteriye tanıdık; belki de özel bir araba; adamın bırıncı, kolundan çekip o kızı da çıkardı. Hoyratça davranıyor. İkinci adam daha indi arabadan. Arabayı süren, ben gidiyorum der gibi bir şey söyledi, atları dehledi, devam etti. İnenler yitirmeye başla

dılar, adam, kızı kolundan çekiştiriyor, kız itiraz eder gibi bir şeyler söylüyor yarı Türkçe, yarı Rumca ve galiba sarhoş. Birden kayboldular. Karanlıktan olamaz, hiç değilse karaltılarını görebilirdim. Merak ettim, biraz daha yukarı çıkarak yola koşut onları izledim, olabildiğince sessiz ilerlemeye çalışarak. Epeyce yürüdüm, yine kimseler yok. Birden bir boğuşma sesi, yumuşak zeminde zor duyulan ayak sesleri ve sarsılan çalıların hışırtısını duydum. Çok yakınımda. Biraz yukarıda ve çok az ilerimde. Kız bağırmaya çalışıyor, galiba biri ağzını kapatıyor. Sesi birinin sesine benziyor. Birinin... Evet, Marika'nın sesine ne kadar benziyor! Birden bağırdı: "Yapmayın. Kimse yok mu, kurtarın!" Yine ağzını kapadılar. Bir ara kurtardı ağzını sanırım, Rumca da bağırdı. Burada kimse yok ki, kim duyabilir? Sindim çalı dibine. Artık uzaklaşamam. Sesimi duyarlar. Kız bağırmaya çalışıyor. Kime duyurabilir feryadını. Muhakkak silahlıdırlar, hiçbir şey yoksa bıçak vardır yanlarında. Bıçak! Keskin mi keskin parlayan ucuyla yalar suratımı. Ayırır yarık... Sıcak kan gibi boşalır ruhum. Akar kan gibi.... Bıçak! Belki de kızın boğazına dayamışlardır. Üç kişiler. Kim ne yapabilir. Kim ne! Bir daha bağırdı kız. Adam tehdit etti. Rumca bir şey söyledi. Sonra Türkçe: "Öldürürüm," dedi. "Tavuk gibi keserim boğazını!" Evet, bıçakları var. Ne yapılabilir!

Birden aşağıdan, yol tarafından bir ayak sesi, bir hışırtı duyuldu. Biri yaklaşıyordu. Pardösülü, fötr şapkalı bir adam. Yukarıdaki adamlardan teki bağırdı: "Gelen var!" Elleri cebinde karaltı iyice yaklaştı. Oldukça yakından bakabildim. Bizim pansiyonu gözlem altında tutan adama benziyordu. Daha da net görebildim karanlığa karşın. Ürktüm. Bir insan surati değildi sanki surati. Kara. Burnu uzun ve gaga gibi. Bir kartal veya kuzgun başı, sanki bir kuzgun kafası. Dondum. Rüya mıydı? Ya öbürle-

rinin de irkilmelerine ne demeli? Kuzgun!? Bana öyle gelmişti herhalde. Fakat neden? "Kimsin sen, yaklaşma!" Karaltı iyice so- kuldu. "Yaklaşma git işine." Karaltı, seslerin geldiği ağaçların ar- kasında kayboldu. Hemen ardından birkaç kişinin hışırtısı du- yuldu, korunun üst tarafına doğru koşan ve sonra yıldırım gibi bir şey geçti dört beş adım yanımdan. Kızdı bu. Beyaz teni ıslan- mış gibi parlıyordu. Yarı çıplak. Yola ulaştı ama yolu izlemedi, dosdoğru aşağıya vurdu. Ben de kalamazdım artık orada, bir hamlede şoseye ulaştım, arkama bile bakmadan koşar adım kan- ter içinde iskeleye doğru seyirttim.

Odama çıktım. Hüsnü Bey ve eşi yine aşağıdaydılar aksilik. Terliydim ve sanırım yüzüm şeytan görmüş gibiydi. Ayıp olaca-ğını bile bile görmezden geldim onları. Madam Yorgiya arkam- dan bir şeyler bağırdı; duymazdan geldim. Aynanın önündey- dim, yüzümle karşılaştım. Tanımakta zorluk çektim kendimi; iblis görmüş gibiydi, kanı çekilmiş, burnu sivrilmiş, bir ölü yü- zü. Hasta yataklarında yeni can vermiş o yüzlerden çok gördüm. Morglarda. Kendimi gördüm onlarda, kendi sonumu, korkarım Korkardım, sonra özenmeye başladım. Aynada... Gerçekten bu ben miyim? Bazen olurdu böyle, ürperirdim; şimdi daha da ya- bancılaşmıştı suratım, ama korkmak lüks gibiydi bana, once zorlanmanın ardından, hele o son yüklenmenin. Kaçtım ayna- dan, yüzükoyun attım kendimi yatağa. Biraz soluklanmalıydım.

Terim soğudu. Dışarıya çıktım, yüzümü yıkadım. Onu muu- laka görmeliyim! Odama döndüm. Üstümü değiştirmeliyim. Hayır, kalsın, bir tek düzgün görünmek eksikti şimdi! İki mo- ruk hâlâ aşağıdaydılar, kesin. Allah belalarını versin; ne olursa olsun çıkmalıyım.

Çıktım. Hüsnü Beyler sofada oturuyorlar mıydı, kalkmışlar mıydı; yeniden bastıran kaygı ve kuruntu nöbetinin etkisiyle ka-

çırmışım. Orada otursalar fark ederdim herhalde. Çıktım, koşar adım yukarıya yürüdüm. İşte, onun evi!

Kapıyı çaldım. Her şeyi otomatik yapıyorum artık. Teyzesi çıktı karşıma.

“İyi akşamlar, ben... Marika’yı görmeliyim.”

“Yukarıda,” dedi kadın. Biraz şaşkın biraz da geleceğimi biliyormuşcasına.

Yukarıya çıktım. Teyzesi yanımda gelmedi yine. Böylesi daha iyi. İşte, şimdi o odanın önündeydim. Beni bu dünyadan alıp birdenbire başka bir dünyaya savuran odanın. Vurdum kapıya. Üç kez. Ses yoktu. Üç kez daha. Ses yine yok. İçeride olduğunu biliyordum. Teyzesi de öyle söylemişti zaten. Kapıyı itip açtım. Aynanın önündeydi. Oturmuş saçını tarıyor. Sanki hiçbir şey olmamış. Çıktım. Hayır, çıkmalıydim.

“Merak ettim de, geldim.”

“Niye merak ettin?”

“Beni aramıyorsun sormuyorsun; başına bir şey mi geldi diye merak ettim.”

Gözünün altı biraz şişmiş, kızarmış gibiydi; alnında da belli belirsiz bir çizik.

“Yüzüne ne oldu?”

“Ne olmuş yüzüme?”

“Yaralanmışsın!”

“Nerden çıkardın canım!”

“Bana yalan söyleme.”

“Niye yalan söyleyecekmişim sana?”

“Bir şeyler gizliyorsun gibime geliyor da.”

“Niye gizleyecekmişim!? Hem sana ne oluyor böyle? Kapatmaşının odasına dalan kabadayı gibisin. Bir haller gelmiş üstüne. Benim yüzüme bakacağına git kendi yüzüne bak. İstersen gel

bu aynadan bak.”

“Yalan söylüyorsun. Bir şeyler olmuş. Belli.”

“Bir şey olmadı. Ya da oldu; sana ne.”

“Ne demek sana ne.”

“Evet, sana ne! Belalım mısın, nesin, ne sanıyorsun kendini
Şimdi dışarı çık, yalnız kalmak istiyorum.”

“Yalnız mı kalmak istiyorsun! Bana anlatacağın hiçbir şey yok mu?”

“Yok.”

“Orospu! Orospusun sen!”

“Defol. Hepiniz aynı bokun soyusunuz.”

“Aynı bokun soyu ha! Orospu!”

“Defol dedim.”

Birden yaklaşmışım ona. Vurmuşum. Çenesini sıyıran bir tokat. Yana kaçılırken elindeki şey aynaya çarptı, bir şangırtı koptu. Sonra. Kudurdu. Bir makas kaptı nerden bulduysa. Suratına doğru salladığını gördüm. Son anda kurtarmışım kendimi, çekilip. Kapıya geriledim hızla. Döndüm, elindekini fırlattığını gördüm, gözümün yanından geçip kapının pervazına saplandı makas. Başka bir şey arıyordu şimdi. Kapıyı açmamla ucağı gibi merdivenlere atılmam bir oldu, düşercesine indim; bir sıtılıp ya da kınlan aynanın büyük bir parçası duvarda az üstünde parladı, camlar kafamdan aşağı boşaldı. Kaçtım. Evden nasıl çıktığımı anımsamıyorum. Ellerimle başımı yoklamaya başladım. Bir kaç parça cam düştü irili ufaklı. Daha dikkatli yokladım saç, dip lerimi. Sokak lambasının ışığında parmaklarıma baktım. Kan görmedim. Pansiyona bu halde dönemezdim hemen. Buaz topla malıydım kendimi. Yürüdüm sahile. Kalktık!

Ertesi gün hiç çıkmadım odamdan. Kahvaltıya bile inmedim. Dolabımda kalmış birkaç bayat bisküviyle idare etmeye çalıştım. Zaten hiçbir şey yemek istemiyordu canım. Bütün gün kurdum. Her an kapının açılıp Marika'nın içeri girmesini bekledim. Gelecek ve bana haksızlık ettiğini söyleyecek, özür dileyecekti. Gelmedi. Gelmedikçe küfürler, hakaretler işitti benden, hem de ne hakaretler. Sonra Mithat Bey geldi aklıma. Ne beyi be ne beyi, pis komünist! O göründükçe Marika da birlikte görünüyordu. Sonra birden bir fikir doğdu aklımda. Bu iğrenç ilişkiyi sonlandırmak. Nasıl mı? Mithat'ı ihbar ederek. Onu ihbar edecek ve aynı zamanda bir haini cezalandıracaktım. Peki, ne kanıt vardı elimde? Marika'yla ilişkisi... Başka? Polis zaten komünist olduğunu biliyordu; benimkisi tanıklık yerine geçecekti yalnızca. Bu da işlerine yarardı, yaramaz değil. Belki Dahiliye Vekaleti de duycaktı bunu, bir Mülkiye öğrencisi azılı bir komünisti faka bastırdı... Müthiş bir fikirdi. Heyecanla titredim. Rahatladım. Az sonra uyumuşum. Gece hiç uyuyamamıştım ya. Uyandığımda saat beş buçuğa geliyordu. Demek, üç saat olmuştu o müthiş kararı aldığımdan bu yana. Geç kalmıştım. Telaşlandım, kalktım. Karakol akşam kapanmazdı, ama ya komiser gitmişse? İçimdeki hevesin yeteri kadar canlı kıpırdamadığını fark ettim yine. Karakola gidip asık suratlı bir komiserle konuşmamı kolaylaştıracak kadar. Çöktüm yatağa. Yeniden tarttım kararımı. Bir doğru geliyordu, bir yanlış. Yanlış gelmesi daha çok, Marika yüzündendi. Ya bu ihbarla zarar görürse, fişlenirse? Marika'yı işe karıştıramazdım. O durumda da tanıklığının ne kıymeti harbiyyesi kalırdı ki? Kalktım döndüm durdum odamda. Karnım müthiş acıkmıştı. Dışarı çıkmalıydim. En iyisi biraz içmeliydim. Kursağımdan bu şeyler geçer, az da içersem aklım daha iyi çalışırdı. Tıraş oldum aceleyle, takım elbisemi giydim, koyu kurşuni kravatımı

bağladım, çıktım. Süzülerek çıktım. Kimse görmedi.

Güzel bir Rum meyhanesiydi. Salaş. Gerçi, meyhanenin kalerler havasını tatlı tatlı sindirecek durumda değildim. Bir yandan hızla ve bol bol içmek istiyordum, öte yandan kararım ve bir an önce bitirmek zorunda olduğum iş aklıma geliyordu. Karakola zilzurna sarhoş gidemezdim, üstelik, az da içsem rakı kopardı. En iyisi votkaydı, evet evet votka. Hemen votka söyledim esmer çelimsiz garsona. Bıyıksızdı. Herhalde o da Rum'du. Mezeler kendiliğinden geldi içkimle birlikte. Kalamar, pastırmalı börek, bir şey diyorlardı buna... O güzelim mezeler votkayla hiç gitmiyordu. Olsun. Gramofondan gelen hüzünlü Rum şarkıları ve bir çırpıda bitirdiğim ilk duble, keyfimi yerine getirdi. Hüzünlü, buruk, haksızlığa, ihanete uğrayan insanlara özgü kahırlı bir keyif. Kendini, daha mezun olmadan duraksamaksızın siyasi mücadeleye atan genç bir Demokrat Partili. Bu yaşında komünistlerle kapışmış. Elçiliğin yolu açılırdı önümde, belki kıymete binerdim, göndermek istemezlerdi dışarı. Dört beş yıl içinde valilik. Sonra yine gidebilirim yabancı ülkelere. Paris! Alı Paris... veya Amerika... İçtim. İçtikçe daha da keyiflendim, kararımı daha da anlam kazandı gözümde.

Bayağı geç olmuştu. Karakolu zor buldum. Çok içmişim. Sevimli bir bina. Ne büyük ne de küçük. Tüm ada evleri gibi insanın ruhuna yaşamın tinsel anlamını fısıldar halde vakur. Kapıda nöbetçi falan dikilmiyordu. Sekiz on basamak merdiveni çıkıp tek kanadı açık kapıdan içeri seyirttim. Girdiğim geniş holde de kimseyi göremedim. Açık kapılı odalardan birine yöneldim. Karşıda bir polis oturuyordu masasında.

"Hayırlı akşamlar. Komiser bey içerdeler mi?"

"Hayır, gitti."

"Müşavere edebileceğim başka bir amir yok mu?"

Adam müşavere sözcüğünden bir şey anlamamıştı ama bir anlık kararsızlıktan sonra yanıtladı:

“Ben varım. Bana anlatın.”

Kendimi tanıttım. Üçüncü sınıftaydım ama son sınıf öğrencisi diye. Mülkiyeliliğim giysimden daha güçlü etki bırakmıştı adamın üstünde, bir an yerinden kalkacak gibi oldu, sonra eğreti oturdu yeniden. Nitekim, sesi daha saygılı çıkmaya başlamıştı.

“Yukarıda komiser muavinimiz var, ona da müracaat edebilirsiniz.” Cümlesinin sonunda rahatsızlığı arttı, zaten kalkıyor-muşçasına doğruldu.

“Tamam. Teşekkür ederim,” dedim. Yukarıya çıktım. Yine kapısı açık tek bir oda görebildim orada da. İçeride bir bekçi oturuyordu, ayakkabısını çıkarmış, çorabının üstünden parmaklarını kaşıyordu. Komiser yardımcısının odasını sordum.

“Dipteki oda,” dedi. “Ama şimdi meşgul. Bir maruzatın varsa aşağıdaki memur beye söyleyeceksin.”

“Hayır, şimdi ondan geliyorum,” dedim. “Görüşeceğim mevzu çok mühim. Biraz bekleyebilirim.”

“Sen bilirsin,” dedi bekçi.

Odadan çıktım. Komiser yardımcısının makamı komiserinkinin yanındaydı; zaten üstünde yazılıydı. Bekçiye sormak gereksizdi ama bu soruş bir anlamda izin alma yerine geçerdi, aksi halde, tatsızlık çıkarabilirlerdi böyle adamlar. Yardımcının odasından konuşma sesi geliyordu. Demek, meşguliyeti hakkında yalan söylememişti aşağıdaki. Rahatladım. Odanın karşısında, başka bir kapının yanında eğreti duran sandalyeye geçtim oturdum. İçerideki adam çıktığında ben girecektim içeri. Keşke komiserle konuşsaydım; hayır, bu daha iyiydi. Komiser büyük olasılıkla yaşını başını almış biriydi, heyecanı kalmamıştı yeni ve ilginç sorunlar için; yardımcısı herhalde daha atak ve istekliydi

gençliğinden ötürü. Bacak bacak üstüne attım; daha özgüvenli görünmeliydim, kendine güven istemsiz olarak karşındakine geçer, karşındakini etkisi altında bırakır; kendime güvenliydim zaten; böyle çok iyiydim. Bir sigara yaktım, tellendirdim. Yan odalardan birinden bir polis çıktı, ters ters bana baktı; ben ona bakmadım. Adam aşağıya indi. İçeride konuşma devam ediyordu. Ne üstüne konuştuklarını merak etmiyor değildim, ancak, yakın bir yerden gelen gürültü (sızdıran bir musluğun tıslaması mıydı, yoksa yanan bir gaz ocağının sesi mi) ayrıntıları duymamı engelliyordu. Hadi biraz kuşkucu ânıma rastlasa, benden söz ettiklerini sanacaktım, sanki adım geçiyordu sık sık. Alt kattaki polis yukarıya çıktı, bekçiye seslendi: “Çay hâlâ demlenmedi mi?” “Şimdi demleniyor,” diye yanıtladı bekçi. Öbürü tekrar aşağıya inerken bu, dışarı çıktı, yanımdaki odaya girdi. Doğruymuş: Hemen arkamda çay ocağı varmış. Bardakları doldurdu adam tıkr tıkr. Canım çok çay çekmişti. Artık, komiser yardımcısının karşısında içerdim. Elinde tepsi aşağıya indi herif. Bekledim. Kafamdan geçiriyordum söyleyeceklerimi. Hain, pansiyonda toplantı yapıyor, arkadaşları gelip gidiyor, kendi söyledi, komünist olduğunu da bizzat kendisi itiraf etti bana. Ya mahkemeye çağırılırsam tüm bunları yeniden söylemem için? Bir kere gidertin! Ya uzarsa, ya ikide bir çağırırlarsa, ya tatsız durumlarla karşılaşsam... Hakim bağılıyor: Başka, başka? Sana başka bir şey söylemedi mi oğlum! Hayır efendim, söylemedi. Yok canım, neden bağırsın adam...

Kapı birden açıldı. Demek, çabuk geldi sıram. Kalkınmak için doğruldum. Odadan çıkandan önce aralanan kapıdan komiser yardımcısını kestim. Evet, kestirebildiğim gibi; yaşlı değil, pek genç de sayılmaz; kafasını ellerinin arasına alması ovuşturuyor, yüzü masasına eğik, saçları dalgalı, kumral. Odadan çıkandan bir

lün ortasına kadar uzaklaştı; komişere bakmaktan kaçırmışım, birden fark ettim: Bu o! Evet o. Pardösülü adam! O da durdu, bana baktı ve dönüp yaklaştı. Aralık kapıyı tıklamak üzereydim yanaştığı sırada.

“Bir dakika lütfen.”

“Buyrun, ne var?”

“Aklınızdan ne geçtiğini biliyorum. Ne yapmak istediğinizi de.”

“Evet?” dedim şaşkınlıkla.

“Bunu yapmayın.”

Döndüm, kapıdan uzaklaştım, yardımcının görüş açısından çıktım. Bir tuhaf olmuşum, ilgimi çekmişti bu karışma.

“Aklımdan ne geçiyor, anlayamadım. Ne yapacağımı nereden biliyorsunuz?”

“Birbirimize oyun oynamayalım. Ne yapmak istediğinizi biliyorum işte, önemli olan bu. Yapmayın.”

“Allah Allah,” dedim. “Aklımdan geçenler ne hakkında, lütfedip söyler misiniz?”

“Onların hakkında,” dedi adam soğukkanlılıkla. Yüzüne baktım. Çok garipti. Düzgün hatlı fakat belirgin hiçbir özellik taşımayan, şimdi de ayırt ettirici bir betimlemesini yapamayacağım etki bırakıcı bir yüz. Hayır, biraz büyük, kemerli bir burun, esmer bir ten, öyle ki, yakından bakılınca simasının etkisini arttırmak dışında bir başkalık yaratmıyordu bunlar da. Ben sessiz kalınca, suratım allak bullak; yineledi: “O ikisinin hakkında. Hiç lüzumlu değil bu. Bir çuval inciri berbat edebilirsiniz.”

Donakalmıştım. Tüylerim diken diken olmuştu.

“Siz polis misiniz?”

“Hayır.”

“İlûkûmet namına salâhiyetli biri?”

“Sayılmaz. Kim olduğumun ehemmiyeti yok zaten.”

“Peki, niye buradasınız? Siz niye buradasınız?”

“Benimki...” Bir an duraladı. “Benimki bir şikayet meselesi. Çantamı çaldılar. Lokantada biri yürütmüş. Onu bildirmek mecburiyetindeydim. Bulunacağını hiç tahmin etmiyorum; fakat bir formalite.”

“Ya,” dedim, tatmin olmamış, kuşkucu bir edayla. Kararımı uygulamak zorundaydım ama önümdeki kapıya da yaklaşamıyordum.

“Ben gideyim,” dedi adam, tam ayrılırken ekledi: “İyi düşünün. Bunu yapmayın. Kimseye bir faydası dokunmaz.”

Yanıt vermedim. Adam ağır ağır uzaklaştı, sonra merdiveni indi ve gitti. Durdum. Hevesim büsbütün kaçmıştı. Az önce kalktığım sandalyeye oturdum. Sonra yine dikildim. Burada ne bekliyordum ki? Sorabilirlerdi ne beklediğimi. İhbar edecek miydin onları? Her şey anlamsız geliyordu artık. Yardımcının kapısına iyice yaklaştım. Vuracaktım, yine durdum. Bekledim. Sonra? Sonra?

Pansiyona döndüğümde iyice geçti vakit. Hemen odama çıktım, eşyalarımı topladım. Valizime tıktırdım neyim var neyim yoksa. Aşağıya indim; Madamın bölmesinin kapısını vurdum. Çok geçmeden açtı kapıyı. Ayrılacağımı söyledim. “Hemen şimdi mi?” diye sordu kadın, şaşırdı. “Evet, hemen şimdi,” dedim. Borcumu sorup öğrendim, hesabımı kapadım, kimseye bir şey demeden, başka kimseye görünmeden kaçarcasına iskelemin yolunu tuttum. Son vapurun kalkmasına çok az kalmıştı.

Kah koşarak, kah koşar adım geçtim sokakları, son anda ulaştım iskeleye. Ben bindim, vapur kalktı. İkinci kata çıktım. Pencere kenarına yerleştim. Çok az insan oturuyordu binici mevkide. Adanın ışıkları hızla uzaklaşmaya başladı. Her şey çok hızlı gerçekleşiyordu son anlarda. Hızlandırılmış bir filmdeki gi

bi. Birden içim cız etti. Marika ne yapıyordu şimdi? Bir daha görebilecek miydim acaba onu? Bir daha anımsayacak mıydı beni? Yüreğim çekildi, nobran bir avuç içinde yoğruluyormuş gibi sıkıştı. Ağlayacak gibi oldum, süt kokulu teninin kokusu sızlattı burnumu, gözlerim sulandı.

Tuvaletim gelmişti. Aşağıya indim. Valizi yukarıda bıraktım, çok ağırdı, çalınırsa çalınсын demiştim içimden. Önemli bir şey yoktu zaten içinde. Tuvalet'e yaklaşmışım ki, arka güvertede bir karaltı gördüm. Koyu renk pardösülü adam! Elinde çantası vardı! Kaybettiğini söylediği çanta! İrkildim. Soğuk bir rüzgar esti açıktan, içimden, iliklerimden geçti. Demek, aynı vapurdayız. Aceleyle küçük tuvaletimi yaptım, hemen çıktım. Onu görecektim şimdi. Çanta hikayesini soracaktım. Aklımdan geçenleri nasıl bildiğini. Bir de şeyi soracaktım; bana neden bu denli çok benzediğini. Hiçbir şey konuşmasak bile biraz yaklaşacak ve onu izleyecektim. Arka güvertede yoktu. Vapuru çepeçevre dolaştım, tüm mevkilerdeki her bölüme girdim çıktım, yoktu. Vapur İstanbul'a yanaştı. İlk inen ben oldum. Merak ve korkuyla vapurdan boşalan bütün yolcuları taradım gözlerimle. Yoktu!

İŞÇİ I

Ben Nedim, demişti telefondaki ses, gençten bir ses. Konuşması düzgün. Bilir böyle karakterleri; "Ben Nedim"i öyle bir söyleyişi var ki, "Ben Nedim'im, ya sen kim oluyorsun karşımda," der gibi veya "Bana bak, karşımda Nedim var, bu şeref her kula nasip olmaz" havasında. "Bana telefonunuzu Ahmet Bey verdi, sizinle konuşmuş galiba... Ahmet Bey, (...) dergisinden." Bu son sözü, Nihat'ın olağan duraklaması nedeniyle eklemeyi gerekli görmüştü, yine de beklediği yanıt uzun süre çıkmadı. Telefondaki tutukluğuna bağlarlardı bunu ilkin, yüz yüze geldiklerinde pek farklı bir durumla karşılaşmayınca kimi zaman telefondaki ilk şaşkınlıklarıyla bağdaştırır, bazense ilişkilendiremezlerdi. Bu kendinden emin, küçük dağları ben yarattım tınısında sesleri bile çok geçmeden kuzuya çevirirdi doktorun özgün tutukluğu, afallatırdı karşısına kim çıkarsa çıksın.

Az sonra içeride olacak. Telefondaki seslerin etli kemikli sahiplerini yüz yüze görmeden önce kestirimlerde bulunur. Bunu kestirim demek acaba ne derece doğru? Bazen önceden verilmiş bir fotoğrafını görmüşçesine birbirini tutar, kalınsındaki gömme tüyle karşısındaki surat. Önceleri şaşırdı: Ne benzerlik! Aynı

dir hiçbir şeye şaşırmıyor. Nedim Bey'in geldiğini az önce bildirdi telefonla sekreter. Randevu vaktini beş dakika geçe. Madem o beş dakika koydu, benden de beş dakika. Ne kadar az süre yüz yüze oturursa biriyle o kadar iyi, ne kadar az süre konuşursa...

Bu yeni kapıcı da ondan hoşlanmıyor. Eskisini kimin attırdığını öğrenmiştir kesinlikle, bakkal yetiştirmiştir, o yetiştirmemişse başka biri; ortalık geveze kaynıyor. Önceki, meraklının tekiydi; sonra işi düpedüz ajanlığa vurdu. Yarın saatten fazla kapısının önünde beklediğini, karanlıkta içeriye dinlediğini bilir. Zili çalar önce ve bekler. Açılmadıysa kapı, normal bir kapıcı on beş-yirmi saniye durduktan sonra çekip gitmez mi. Bilemedin yarın dakika, hadi bir dakika. Zili çalar ve bekler. Otomatik söner. Nihat da öbür tarafta holün karanlığındadır. İçeriden ışık görünmesin diye gözetleme deliğini kapar, ara ara elini çekip dışarıya bakar. Adam oradadır; karanlıkta görünmez, ama ayak çıtırtıları duyulur. Misilleme niyetine Nihat da aynısını yaptı. Atmış sigortayı düzeltme bahanesiyle bodrum kata indi, elektrik saatlerinin dizili bulunduğu dolap kapağını açtı, sonra kulağını herifin kapısına dayadı. İçeriden televizyonun sesi geliyordu. Bir magazin programıydı galiba, televole falan. "Onu hiç böyle görmediniz!" Anımsayabildiği buydu, erkek sunucu bağıırıyordu: "Onu hiç böyle görmediniz!" Ses belli ki bilerek yükseltilmişti. Kapıya kulak dayamaya ne hacet, yukarı kattan bile duyulabilirdi. Kadın, (kapıcının karısı olmalıydı bu) dün gibi anımsıyor, "Daha erken," dedi. Bu cümleyi net bir şekilde duyabildi. Kapı kacak gürültüsü geldi ardından ve kapıcının sesi; boğuktu ve güç anlaşılıyordu: "Yaklaşsın biraz!" Yaklaşacak olan neydi? Bir an için gözleendiğini düşündü. Yaklaşacak olan kendisi miydi yoksa? Daha ne kadar yaklaşacaktı? Kulağını hemen ayırdı kapıdan, otomatige bastı, kendi elektrik sayacını kontrol eder gibi yaptı. Bir süre böyle

kalmalıydı. Hemen kaçır gibi uzaklaşması iyice yakayı ele vermesine yol açabilirdi. "Kiminle yakaladık sanırsınız!" Az önceki adamdı bu, televizyondan sesi gelen. O an adamın kendi hakkını da konuştuğunu düşünmedi değil. Öbür adam (gerçek olanı, yani kapıcı) bir şey daha dedi ama artık hiç duyulmuyordu. Kadın tiz sesiyle bağırır gibi yanıtladı. Belki de başkasına seslendi. "Bırak onu bırak! Sırası mı şimdi!" Otomatığın ışığı söndü. Kapkarankilik kesildi ortalık. Cesaretini toplayıp tekrar kapıya yaklaştı, dayadı kulağını. Tam o sırada ışık yandı. "Bir şeye mi bakmıştınız?" Merdivenin başına kaydı gözleri, sesin geldiği yana, yukarıya. Kapıcı birkaç basamak aşağıya inmiş kendisine bakıyordu. İnanamadı. Kafasından yıldırım gibi bir düşünce geçti, ancak halleri uzun süre kaldı dolaştı beyninin kıvrımlarında. Kapıcı dairesinin ikinci bir çıkışı var mıydı? Az önce içerde olan adam şimdi yukarıda! Herhalde fark etmişti bir şeyler döndüğünü ve öbür kapıdan çıkıp üst kata geçmiş, faka bastırmıştı kendisini. Fakat emindi, ikinci bir çıkışı bulunmuyordu ki dairenin! Önemli mi, zaten yakalanmıştı. Bu bile oyunun bir parçası gibi görünüyordu. "Saat geç oldu, uyumuşsunuzdur diye düşünüyordum da o yüzden ses dinliyordum," dedi tutuk. "Uyunmuşsunuz yardımınızı isteyecektim." "Tabii abi," dedi adam soğukkanlılıkla. "Neydi problem?" "Bizim sigorta atmış galiba, düzeltiliyorum, sen anlar mısın?" Geldi baktı herif. "Abi senin sigortan sağlam, saatin de dönüyor." "Hangisi?" dedi Nihat. "Şu değil mi?" Boş daire aklına gelmişti, üst kattaki boş daire. "Abi," dedi kapıcı, "Sen dokuz numaranın sigortasını kurcalıyorsun, zaten o da atmamış." "Ama saati dönmüyor," dedi Nihat. "Evet," dedi kapıcı, sonra bir an düşünüp, "Fakat zaten orası boş," diye ekledi "Haklısın," dedi Nihat ve merdivene yöneldi. "Çaldı bir babam yım, hakikaten elektrik geldi mi." Kapıcıdan ses çıkarmadı. O an

belki yutturmuşlardı birbirlerine karşılıklı, fakat uyanıktı herif, sonradan düşünüp foyasını dökebilirdi. Nitekim, doğru akıl yürüttüğünü birkaç gün sonra onu yukarıdan izlerken keşfetti. Bakkaldan çıkarken intikam duygusuyla ekmekleri sümüklemişti adam, gözleriyle görmüştü. Önce burnunu bir güzel silmişti eliyle, sonra da ekmeklerden çoğunu özellikle ellemişti aynı parmaklarla. Zaten öbür elini kullanması olanaksızdı, sepeti tutuyordu, bu durumda burnunu sildiği eliyle ekmekleri yokladığı elinin aynı el olması rastlantı değildi. Gerçi, asla ondan ekmek falan almadığını biliyordu herif; fakat o gün ya kakalayabilirse tekini. Nitekim, az sonra kapıyı çalmıştı, hiçbir zaman ondan bir şey almadığını bilse de çalmıştı. Sonra arada kapı, yine aynı şey: Karşılıklı bekleşme. Bir gün yönetici dayanmıştı kapıya. Yanında da aynı sümüklü kapıcı. Ziya Bey diye biriydi yönetici, inşaat mühendisi mi neydi, müteahhitlik yapardı, en alt katta otururdu adam. Yöneticiliği kerhen yürüttüğünü söylerdi orada burada, merdivende, asansörde rastlaştığı herkese, ama hiçbir zaman başkasına bırakmazdı işi. Bir çıkarı söz konusuydu kuşkusuz; yandaki daireden Remzi Bey yakınmıştı, adamcağız son toplantıda yöneticiliği üstlenecekmiş, Ziya bey yok yok demiş, bu yıl da ben yapayım, şu deprem tadilatları bitsin, ertesi yıl sana devrederim. "Seneye de devretmez," diyordu Remzi Bey, "Göreceksiniz. Ben talip çıkınca nasıl paniğe kapıldı." Yorumsuz bir yüz ifadesiyle dinleyerek, "Evet," diye yanıtlamıştı Nihat, sonra da merdivene yürümüşü başka şey demeden. Her neyse işte o Ziya Bey ve yanında malum kapıcı belirdiler önünde. "İçeri girebilir miyiz?" diye sordu adam, yanıtı beklemeden daldı zaten hole. "Sallona buyrun," dedi ister istemez Nihat. "Ayakkabılarınızı çıkarmanıza gerek yok." Tamam der gibi başını salladı öteki, kapıcı çoktan çıkarmıştı bile. Ziya Bey her yana alıcı gözüyle bakıyordu

meraklı meraklı, depremden sonra inceleme için dolaşmışlardı daireleri ama Nihat'ı bulamamışlardı hiçbirinde, yok, birinde de Nihat açmamıştı kapıyı, fakat adam yalnızca duvarlara, kolonlara değil, eşyalara, oraya buraya her şeye bakıyordu. Kaçamak bakmaya bile gerek görmüyordu herif, gözleriyle sanki her şeyi tutuyor, silkeliyor, aman bu da neymiş diye aşağılıyordu küstah. Kapıcı da arkasında. "Telefonunuzu çok çaldırdım, cevap verilmeyince gidip kendim bakayım dedim. Aaa, zaten fişi çekiliymiş. Bu telefon değil mi?" "Evet," dedi Nihat, rahatsızlığı iyice artarak, "Kullanmadığım zaman fişini çekerim. Yoksa gerekli gereksiz herkes arayabilir. Yanlış numara çeviren küstahlar... Hem de alakasız saatlerde." "Nihat Kaşıkçı Bey... Adnan Kaşıkçı'yla bir akrabalığınız var mı?" Soyadı dolayısıyla çok karşılaştığı bayat bir espriydi, herhangi bir ses çıkarmaya bile gereksinim duymadı Nihat. "Asabiyeciydiniz değil mi?" "Öyle sayılır. Akliyeciyi demek daha doğru." Kaba bir adam Ziya Bey, meslektaşlarının çoğu gibi. "Akliyeciyi mi, asabiyeci mi her neyse, biraz ırlatık olduklarını söylenir, doğru mu? Ha ha ha ha." "Evet söylenir doğru, ama daha çok, salaklar böyle düşünür." "Ne?" dedi Ziya bey ciddileşerek, sonra birden konuyu kapama gereksinimi duydu. "Peki, bu problemimize dönelim. Eve mektup bırakmışsınız, kapıcıyla ilgili, Halim Efendi'yle. Ekmeklere kasten sümük bulaştırıldığını yazmışsınız." "Evet aynen öyle," dedi Nihat. "Kendi gözleriyle gördüm." "Bunu ispat edebilir misiniz?" Bekliyordu bu karşı soruyu. Pek çok yerde pek çok durumda aynı sorulu yanıtla karşılaşmıştı veya insanların birbirine yerli yersiz 'ispat et', dediklerini kabul olmuştu. Ne aptalca bir istem! Kanıtlamak zorundasın. Yoksa iftiracı durumuna düşersin. Gerçi, adamına göre hiç de kötü bir şey değildir iftiracılık, yine de çoğu göze alamaz bunu, onun yerine susup oturur. Kanıtlamak ise ne mümkün, hangi durumda

neyi kanıtlayabilirsin? Diyelim, kanıtlayamadın, bile bile göz mü yumacaksın? Evet, herkesin yaptığı şey. Aklından geçenleri zorlukla sıraya sokarak bir şeyler söyledi. Ziya Bey'se açılmış gözleriyle anlamaya çalışarak dikkatle suratına baktı ve sonunda galiba anladı. "Evet, kabul," dedi karşılık yerine. "Her bilineni ispatlamak zordur. Fakat öyle bir müessese olmasa herkes kolaylıkla birbirinin ayağını kaydırabilir. Bir emniyet supabıdır kanıt." Nihat'ın aklı önce müesseseye sonra supaba kaydı, önce bir bina tasarladı kafasında, oturaklı gri badanalı bir bina, kapısında yaldızlı büyük kabartma harflerle bir kuruluş ismi yazılı, ardından da bir supap. Üstünden azar azar buhar kaçırmakta. Gene müessese beliriyor, bu kez iç mekan, nedense koyu renk ahşap bankolar var önünde, ardında kadın memureler oturuyor, bankoların tahtaları yıpranmış, daha geride metalik açık yeşil renkli çelik dolaplar dizili. "Bu da benim kapımı dinliyordu amirim." Pat diye araya girdi kapıcı. "Yakaladım ama elimde kanıt yoktu, söylemedim size. Bir şey ispat edilmeyince pat diye söylenmez. İnsanın onuru var, haysiyeti var." Bu ha! Benden bu diye bahsediyor. Küstah! Hem de kendi evimde. Hiç kimsenin girmemesi gereken, şu tek huzur yuvarımda, özel mekanımda, dışarıdan, ötekilerden kaçınabildiğim korunağımda, inimde. Bu ha! Demek bu! "Böyle karşılıklı suçlamayın birbirinizi. Ben konuyu anlamaya çalışıyorum. Tek tek anlatın derdinizi," diye sesini yükseltti yönetici. Oysa uzun süredir Nihat'tan tek söz çıkmamıştı. Doğrudu yerinde Nihat, "Ziya Bey," dedi, sesine olabilecek en ciddi ve ağır tonu katmaya çalışarak. "Adli tıptan arkadaşlarım var. Bir araya gelince hep benzer şeyleri konuşuruz. Derler ki, kanıttan çok, kanıta yaklaşım önemlidir. Bazen yüz tane kanıt ortasında karar verilemez, bazen hiç kanıt yokken iyi niyetli ve uyanık bir kula olayı çözümler. Kanıtın hiç önemi bulunmaz demiyorum,

ama söylenen şeylerin ardındaki ciddiyet de kanıt kuvveti taşıyordu. Ziya Bey'in aklından geçenleri okuyabiliyordu. O ana dek kapıcı bir konuyu kapatmak için geldiği her halinden belliydi. Sıy gısız bir biçemle yazılan ve mektuptan çok, nota benzeyen kağıdın sahibine haddini bildirecek, bu arada kapıcıya da gözlüğü verecekti. Tüm bunları aklından geçirirken yakalayabiliyordu not olarak. Bir de pirinç avizenin kenarlarındaki melek heykeltçikleri, ki ev sahibesinden kalmıştı ve Hristiyan bir etki bırakıyordu bilenin bilmeyenin üstünde; ona takılmıştı gözü ve ortalıktaki ıvrır zıvrır, dağınıklık ve garip tablolar yüzünden Nihat'ın bir çatlak olduğu geçmişti aklından ve o ana dek işler yolunda gidiyordu onun açısından, kapıcıyla birlikte "Doktor" dediği dokuzuncu dairenin kiracısının evine sorgusuz sualsiz dalmıştı bir sıvı gibi; gelgelelim biraz uçuk kaçık olarak bilinen doktorun ne de olsa bir doktor olduğu ve bazı nüfuzlu dostlarıyla arasının pek de soğuk sayılamayacağı ortaya çıkmıştı. Yönetici ilk kez bu denli saygılı konuştu: "Nihat Bey, söylediginizde haklılık payı büyük, yanlış anlamayın, ben sizi ciddiye aldığım için buradayım zaten." "Ama amirim!" diye araya girmeye kalktı kapıcı o an, "Benim söyledik..." "Sus bakalım sen," diye azarladı yönetici onu. "Ben uzunca konuşursun, şimdi sus. Bıktım zaten ikide bir problem çıkarmandan." Adam sustu. Onun aklından geçenleri de okuyan Nihat, köylü kurnazlığıyla arkasına yöneticiyi de alarak "Eh be" la biraz dalga geçecekti güya sersem, şimdi lok gibi kurnazın üstüne oturmuştu ve beyninden korku dalgaları geliyordu her şeyin bir radyonun parazitleri örneği. Salak, dedi içinden, hem salak tırlar hem de pek açık göz sanırlar kendilerini. Sen ne bir lok gibi bir radyosun işte! O hınçla biraz daha üstüne gitti belki. Çabuk ne zamandır şüphelendiği bir şeyle ilgili birkaç düşünce daha aklına daha oturmuştu sersemin sulanmış etli beyininde. Ben bir...

daha önce de girdin değil mi?” “Buraya mı?” diye karşı soru sorarak zaman kazanmaya çalıştı adam. Soruyu yinelemek: En salakça kaçış yolu. Soruyu yineleyerek hiçbir yere kaçılmaz çünkü. “Yok beriye,” dedi Nihat. “Neredeyiz, buradayız işte.” “Elbette girdim,” dedi kapıcı yüz­süzce. “Ne zaman? Geçen hafta değil mi? Geçen pazartesi günü.” “Hayır vallahi, siz buradayken hiç girmedim. En son üç yıl önceydi, evvelki kiracı zamanında, Hümeysra Hanımlar varken. Bizim hanım ona temizliğe gelirdi, ben de bir şeylere yardım ederdim. Köşedeki konsolun, bir de aynanın yeri değişmemiş; ona bakıyordum.” “Bunu biliyorum, aklından neler geçtiğini,” dedi Nihat azarlar gibi. Yanılmamıştı, gerçekten aklından az önce aynen söyledikleri geçmişti serserinin, ama daha yakın tarihlerle ilgili başka şeyler de düşünmüştü. “Boşverin şimdi bunları,” dedi Ziya Bey. “Demek, siz iddianızda ısrarlısınız. Bu ciddi bir durum ve bir kere daha sizin ağzınızdan işitmek için buraya geldim, bu problemi sonuca vardır­mak için.” “Evet,” dedi Nihat cevaben. Adam problem yerine “proplem” diyordu bo­yuna ve sinirini bozuyordu bu. “Delilim yok, ama delil kadar değerli söyleyeceğim başka bir şey var. O da şu: Bu adamın ekmeklerini alıp yesem kendimle ilgili bir derdim var demektir, o yüzden hınçlanmışım demektir. Oysa herkes bilir, onun elinden bir kez bile ekmek almadım. İşten çıkışta bakkala uğrar, kendi ellerimle alırım ekmeğimi. (Aldıktan sonra getirip havagazı ocağın­da alevden geçirdiğini söylemedi, yoksa aşırı pımpirikli biri sayılabilirdi ve o da savlarının değerini düşürürdü.) Benim duyarlılığım, hiç kabahati bulunmayan diğer apartman sakinlerinin böyle bir şeyden zarar görmemesi için.” Büyük bir ciddiyetle ve etkilennmiş görünerek baktı Ziya Bey, “Tamam, her şey anlaşıldı,” dedi “Hadi bakalım gidiyoruz. Rahatsız ettik, özür dileriz.” “Rica ederim,” dedi Nihat, kapıya kadar geçirirken konuklarını, öbürü

de elini sıkıttı giderken hiçbir şey olmamış gibi. Sonra iki ay gerçekten hiçbir şey olmadı. O geçerken kapıcı daha korkulu bakıyordu yalnızca, sonra bakışları giderek rahatladı, sonra yine eskisi gibi küstahlaştı. Bir süre hiç görmedi, ardından başka bir kapıcı başladı işe. Önce izne gitti sandı eskisini; çok geçmeden yöneticiyle karşılaştı. “Kovaladık herifi,” dedi Ziya Bey, “Uyarınız işe yaradı. Zaten çok hırsızlık yapıyordu, sizden sonra iyice takibe aldım. Her daireden üçer beşer tırtıklıyormuş, daha önceden de vukuatı vardı, affetmiştim.” Kış ortasında herifin, evinden çıkarılışını gözünün önüne getirdi Nihat, bazen azılı psikopatlara acıdığı gibi acıdı ona. Bin bir türlü pislik yapar herifler, sonra başları zora girince, kötü duruma düşünce yine acır insan. Ya karısı? Bak ona acıyamadı. Sınır ötesi nemrut biriydi, ya çocukları, biri on yaşında oğlan, öbürü yedi yaşında kız. Aklından kovdu buna benzer düşünceleri. Büyük bir olasılıkla pis bir muhbirdir, diye geçirdi aklından, nasıl olsa dayıları ona koltuk çıkar.

Kapı açıldı ve uzunca boylu bir genç girdi içeriye.

“Selam, ben Nedim.” Dimdik duruyordu genç, yirmi-yirmi beş arası gösteriyordu. Atletik bir vücuda sahipti, göğsünü özellikle şişiriyor gibiydi. O dimdik vücuttan neredeyse doksan derece açıyla bir kol uzandı elini sıkmak için. Ama bu pozisyonu da ancak başparmak tokalaşması yapılabilirdi, o yüzden hafiften doğrulma gereksinimi duydu Nihat; yine de garip bir tokalaşma gerçekleşti. Genç, teklif beklemeden oturdu, öyle yapmanın da iyiydi kuşkusuz, karşıdakinden ses çıkması dakikalık alabilirdi. Bu ne özgüven, diye düşündü Nihat. Şimdi, surat tam karışık daydı, iyi kestirdiği, hayır bildiği gibi. Gerçi, düz saçlı ve berrak birini bekliyordu ama fizyonomisi oldukça tutuyordu. Sayılabilecek dalgalı saçları hafifçe jölenlenmişti. Çenealtı tüyleri de sesten kestirebilmişti ama o kadar değil. Ten rengi tuttuğu

du, buğday; uzunca yüzü, Grek tarzı burnu, her şey... Benzerlik karşısında hafifçe gülümseyip başını salladı, elbette karşısındaki bunun ne anlama geldiğini bilemezdi.

“Bir şey mi oldu?”

“Ne konuda?”

“Kafanızı salladınız da. Güldünüz.”

“Hayır gülmedim, bu benim mimiğim,” dedi Nihat, yüzü yine gerilmişti güler gibi. Bir meslektaş abileri geldi aklına. Tatsız durumlarda dudaklarını gererdi, yüzü apaçık sırıtır gibi bir hal alırdı; bir hasta, Nihat’ın da odada bulunduğu bir an bozmuştu adamcağızı: “Ama neden gülüyorsunuz doktor bey?” demişti kadın, “Hayır gülmiyorum,” demişti Ekrem abileri. “Bu benim mimiğim.” Nihat da aynı yanıt verirdi hastalarına, hazırlıklıydı ne de olsa. Kimseyi umursamazdı Ekrem Bey, kendine özgü tuhaf yaklaşımlar geliştirmişti, ilginç biriydi, kesin. Daha önceki görev yerinden kalan kartvizitlerini kullanırdı hâlâ, hastalarına rahatlıkla verirdi bunları. Matbu yazılmış önceki hastane adının üstü tükenmez kalemle çizilmiş, yerine elle yenisi yazılmış olurdu bu kartlarda. Telefon numaraları, adresler, eskiler karalanıp yenileri el yazısıyla... Şehir keza... Daha fırlama ve umursamaz bir arkadaşları da hastalar isteyince aynı kartları kullanırdı. Ekrem Bey’in çekmecesinden alır, yalnızca isim bölümündeki yazıyı karalar, kendi adını soyadını yazardı. “Abi, kartlarını kullanabilir miyiz?” diye sorardı gırgır niyetine, öbürü de ciddi ciddi yanıtlardı: “Elbette kullanabilirsiniz caanım.”

“Ahmet Bey bahsetti mi benden?”

“Evet,” dedi Nihat. “Ama uzun boylu değil.”

“Neler söyledi hakkımda?”

“Uzun boylu değil,” diye yineledi Nihat. “İşçi olduğunuzdan söz etti. Sanırım onun için en önemli niteliğiniz işçi olmaklığı-

nız. Ayrıca, iyi ve yürekli bir çocuktur, dedi. İlgiilen vesaire... Hepsi bu."

"Anladım. Şikayetlerimden bahsetmedi demek. Zaten dışarıdan belli olduğunu sanmıyordum. Kimseye de bir şey anlatmadım."

"Bana anlatacaksınız herhalde."

"Şu sizli bizli konuşmayı bırakalım ha!" dedi genç. "Tabii sizce de bir sakıncası yoksa. Kuralları siz koyarsınız burada."

Herhalde ilişkilerinde kuralları hep sen koyuyorsun, diye geçirdi içinden Nihat, böyle şeyler söylemeyi sonraki görüşmelere, hiç değilse biraz sonraya bırakmalıydı. Erkendi daha yorum için. Yalnızca homurdanmakla yetindi, evet veya hayır anlamı çıkartılamazdı bundan, ama hiç değilse önerinin pek sıcak karşılanmadığını imliyordu.

"O zaman ben yine siz demeye devam edeyim."

"Siz bilirsiniz," dedi Nihat. Araya doktorun kayıtsız ve memnun, başvuranınsa sıkıntısının giderek arttığı uzunca bir sessizlik girdi. "Evet, geldiniz ve buradasınız. Neden burada olduğunuzu anlatır mısınız?"

"Konuya nasıl girmem gerektiğini gelirken tasarladım. Fakat tasarladığım gibi konuşursam işin doğallığı kaçır diye düşünüyorum. Planlı programlı konuşmalarda her zaman biraz sahtecilik vardır. O yüzden, kendimi sizin mesleki yeteneğinize teslim ediyorum. Ben anlatmayayım, siz sorun cevaplayayım."

"Bu da bir usul," dedi biraz sıkılmış bir suratla Nihat. Başını kaşıdı uzun uzun. "Fakat kısa sorular ve kısa cevaplar şeklinde yürürse diyalogumuz, bundan pek bir şey çıkmaz. Umamın, sorularıma ayrıntılı yanıtlar verirsiniz ve uzun, mümkün olduğunca uzun."

"Tamam," dedi Nedim kaykılarak koltuğunda, bacak bacak

üstüne attı ve ayakları Nihat'ın masasına sürtmeye başladı. Masasını pek severdi Nihat, kendi köyünde bulmuş, bir antikacıya onartmıştı, dedesinin masası olduğu söyleniyordu ama ondan sonra en az üç dört akrabası daha kullanmıştı ve bu, değerini daha da artırıyordu. Oğlanın ayağı masaya değdikçe (aslında ses falan çıkmıyordu, Nihat öyle hissediyordu) kendi tenine, tam kaval kemiğine sürtüyormuşçasına rahatsız ediyordu onu. Ne var ki, hemen başlangıçta uyaramazdı serseriyi, belki bir dahaki sefere koltuğu daha ileri iterdi. Oğlan ayağını sallayıp duruyordu, şimdi ses de gelmişti kulağına, tüm grandiyozitesine karşın bayağı anksiyözdü galiba. Kalın bağcıklı süet potinler, altı kalın lastik, girerken görmüştü ve aklını, bu ayakkabıya takıldığı yerden kurtarmak zorundaydı.

“İşçisiniz öyle mi? Nasıl bir iş yapıyorsunuz?”

“Evet işçiyim. İyi ki baştan hatırlattınız, benim de size bir şey hatırlatmam gerekiyor. Ücretinizi biliyorum, sekreterinizden öğrendim. Şimdi giderken bu kadarını verebilirim, fakat bir daha bir daha çağırırsanız beni, gelebilmem için bir hayli indirim yapmanız gerekiyor. Yoksa, görüşmemiz mümkün değil.”

“Bunu seansın sonunda konuşalım,” diye karşılık verdi Nihat.

“Siz bilirsiniz,” dedi yine Nedim, siz bilirsiniz deyişi bile hafifçe küstahçaydı. Hattâ şu anda duygulanım düzeyi biraz yüksek seyretseydi Nihat'ın iyice sinirine dokunurdu bu son tavır da, ama aldırmadı. Ücret politikası konusunda sık sık Melih'le tartışırlardı. İndirimli baktığı hasta sayısı hayli kabarıktı Nihat'ın, üstelik indirimli ücretlerini bile bazen tahsil edemezdi. Melih bir şekilde öğrenmişti bu işin yolunu, onda indirimli hasta bakımı nadirdi, kaçaklar daha da nadir. Derdi ki Melih, insana ne kadar tepeden bakabilir, ücretini ne kadar yüksek tutabi-

lirsen vatandaş katında değerin o derece artar. Kazıklandıklarını düşünenler de çıkacaktır aralarında, ama pek küçük bir bölümü, kim kazıklandığını düşünmek ister ki, kim boşuna para verdiğini... Az bir bölümü de düşünürse düşünsün öyle, parasını versin ondan sonra nasıl isterse düşünsün. Bir de şey derdi, hep bunu derdi: Hastaya iyi insan gibi görünmeyeceksin, güçlü insan görüneceksin, işini en iyi bilen ve tuttuğunu koparan insan. Tuttuğunu koparan bir izlenim bırakamazsan onlar seni koparırlar, hiç de acımazlar bunu yaparken. Ancak sürünmesini önleyecek kadar para kazanabiliyordu yaptığı işten; bunu da, istemediği halde sürdürmek zorunda kaldığı ezik ücret politikasına bağlıyordu daha çok. Bir de garip hallerinin hastalar üstünde bıraktığı etki: Tartışma konusuydu. Hasta tutmak için bu hallerden kurtulması gerekiyordu. Melih aynı fikirde değildi, başka kusurlarının yanında uçuk halleri genellikle olumlu bir etki bırakıyordu, olumsuz değil. Yine de daha güçlü görünmeyi bir şekilde öğrenmek zorundaydı. Oysa, kim otursun karşısındaki koltuğa o daha güçlü görünürdü seanslarda. Melih haklıydı bir bakıma, önlerinde hepten ezilmemesini sağlayan, ötekilerin gücünü bir ölçüde kıran tek şey, dışavuran kayıtsızlığıydı. Bazen içi de dışı kadar ilgisiz kalabiliyordu, ama kimi zaman bu alırdırmaz yüzünün arkaşında kendini yiyip bitiriyordu. Bazen onu da sezerlerdi başvuranları. İki vahşi hayvandan teki ötekinin bir anlık zayıflığını sezer, nasıl hemen üstüne giderse öyle gelirlerdi üstüne, yarışmaya kalkarlardı, tepelerinde gördükleri erke; kıskırtıya kapılıp kabul etse kesinlikle geçileceğini bildiği bir yarışa. Şurada, karşısındaki işçi ne kadar da emindi kendisinden, üstelik ruhsal bir sorunla geldiği halde, bir de sorunsuz halini düşünün. Oğlanın telefondaki ses tonunu yaşattı usunda, içeri girerkenki tavrını gözünün önüne getirdi. Bir de kendininkini.

İki ay önce başvurmak zorunda kaldığı vergi dairesindeki durumunu. Ne kalabalıktı öyle. Doktor kimliği anlaşılan dek epeyce azar işitmişti, anlaşıldıktan sonraysa yalnızca azarlardan kurtulmuştu. Bir bankonun gerisindeki memura yaklaşıncaya dek yirmi dakikası geçmişti, itiş kakış, dirsek darbeleri, sağdan soldan önüne geçmeye çalışanlar; terden sıırılsıklamdı herkes ve gömlekleri birbirine yapışmıştı. En sonunda kağıdını uzatabildiği gözlüklü kara bıyıklı memur, “Bunun benimle ilgisi yok, yamasaya gidin,” demişti. Sadece bu kadar. “Hangisine?” diye sormuştu kibarca Nihat. Memur hızlı ve belli belirsiz bir göz kaydırmasıyla sağ yanı göstermiş, bu devinimi sergilerken de başka birinin kağıdını almıştı önüne. Sağ yanda önü yine ana baba gününü biri bayan üç memur çalışıyordu; ama hangisi? Özür dileyerek yine sormuştu: “Bayan memur mu?” Sertçe yanıtlamıştı adam: “Erkek bayan ne fark eder?” O an çok sıkıldığını hatırlıyor. Eve, inine çekilmeyi düşündüğünü, bir daha hiç çıkmama-yı. Açlıktan ölene dek orada kalmayı. Sıkıntı. En çok yaşadığı duygu. Kopmak ve kaçmak, sıkıntıya karşı en çok içinden gelen şey. O anda başka bir şeyi daha düşündüğünü anımsıyor: Bir şeyinin incindiğini. Neydi o kavram? Sıkıntı o derece baskın ki, incinen şeyinin ne olduğunu bulamıyor, o kavram gelmiyor aklına. Aslında incinen bir şeyi yok. Varolsa o kavram, çağrışım silsilesinde bir yol bulur başını uzatırdı. Sanırsa onuru. Evet buydu aradığı, başka deyişle özsaygısı. Eskiden olsa buna benzer şeylerin sözcükler hiyerarşisinde bir anlamı bulunurdu; çoktandır yok gibi hissediyor. Onur kavramının, ruhunun kundağında neler yaşattığını başka bir yığın duyguyla birlikte unuttu. Aklına geldiği zaman bile eskiden nasıl yaşadığını canlandıramıyor içinde. Onun yerinde bir boşluk... Daha önce var olan bir şeyin oradan kaldırıldığında geride kalan negatif izi gibi. Boş bir eve gi-

rersiniz, tavandaki, duvarlardaki lekelerden, çizgilerden geçmişte aynı yerde bir şeylerin bulunduğunu anlarsınız ya, ne olduğunu çıkaramazsınız; ona benzer bir duygu boşluğu.

Deliliğe, ayrıksı bir şeymiş gibi bakar kimileri. Neredeyse özenirler biraz çıkıntı tipler, özellikle azıcık yaşam muhalifleri. Onunsa aklına annesi geliyor psikoz denilince. Bir kedi ve annesi. Kedi saçmaydı, 'pisi' sesinin basit bir çağrışımı, kovardı her seferinde; fakat annesi... Boğmak gelirdi içinden onu, acırdı, üzülürdü haline ama en çok boğmak gelirdi içinden onu. Annesi güya, dört, beş, altı yaşların anımsayabildiği ilk zamanlarının büyülü sevgilisi. Bu denli ilgisiz, bu denli donuk, bu denli bencil olabilir mi insan? Babasına kızardı; annesini bu duruma herhalde o getirmiştir. Babasına kızardı ama bir yandan da annesinden yakınırdı ona. "Oğlum," derdi, "o hasta, onu hoş gör." Biraz duygulanabilse gözlerinden yaşlar gelecek, şimdi asıl, babasına acıyor. Değerini, öldükten sonra anlayabildi. Ne büyük sabırmış, ne büyük sevgiymiş adamcağızdaki, her şeye katlanabilme yeteneği veren. Bir tür ermişlik değil, bir bayağılık mıymış yoksa, basbayağı bayağılık!? Bir tür kişilik yetersizliği miymiş yoksa herifteki, başka türlüşünü düşünememekten, düşünse de yapmaya cesaret edememekten kaynaklanan. Hayır, diyor çoğun, birçok başka alandan biliyor babasının atılımcılığını, cesaretini. Demek ki iyiymiş, salt iyi, ne önemi var, Hattâ iyi olması kötü, keşke kötü olsaymış. Anılar, özellikle annesiyle babasının ilişkilerine, küçük diyaloglarına ilişkinleri, bölük pörçük, tanıdıklaştıkça ağırlaşan yükleriyle çökertiyor iskeletini, lapa gibi bir et yığını olarak bırakıyor bedenini. Bir tek silahı var buna karşı: Belki zamanında annesinin de kullandığı silah: Kayıtsızlık, ilgisizlik, umursamazlık. Silahları... Silahlarını kuşanmasa mahvolurdu... Kimi düşünüyor böyle? Kimin için dalıp gidiyor ıkıde bir.

Hastaları. Geçmiştekiler ve bugünküler. Anılar, duydukları ve gerçekler. Rüyalar, dosyalar ve film sahneleri, roman pasajları. Hepsi gerçek değil mi? Aynı zamanda hepsi toptan sahte... ”

“Burada mısınız hocam?” dedi Nedim gülerek.

“Ha, evet, buradayım,” dedi Nihat. Ayıldı, öte yandan, kızmıştı. Kime kızdığını bilmiyordu, karşısındakine mi, kendine mi, önemi de yoktu zaten. “Madem soru cevap yöntemiyle gideceğiz; o halde yekten bir soru. Bunu siz istediniz: Müthiş bir özgüven içindesiniz, buna bizim literatürde megalomani derler; neye bağlıyorsunuz bu özgüveni?”

İşçi şaşırdı, ne diyeceğini bilemedi. Karşı soruyla bir çıkış aradı:

“Yani nasıl? Nasıl bir özgüven içindeyim?”

“Yani nasıl: Kendinize pek güvenli bir haliniz var. Oturuşunuz, kendinizi tanıtmanız, söze başlamanız... Hani bir bakanın oğlu gelse buraya, herhalde böyle davranırdı; hepsi değil elbette. Her bakan oğlu böyle davranmaz.”

“Anladım,” dedi Nedim, önce bozulup sonra gülümseyerek. “Öyle görünüyorum ha. Nasıl bir duygu bu? Yani, hiç düşünmemiştim. Anormal bir şey mi? Ben normal davrandığımı düşünüyordum.”

“Öyle olsun,” dedi Nihat. Belki yersiz bir soruydu. Evet öyleydi, diye yineledi içinden. İnsanlar nasıl konuştuklarını, nasıl davrandıklarını, öbür insanları nasıl gördüklerini çoğun düşünmezler bile. Düşünseler de kendi mağaralarının açık ağzından genellikle bozulmuş yansımalar gelir. Çoğun karanlıktır üstelik kovuklarının, inlerinin derinlikleri ve arka duvarda yansıtıcı bir yüzey de bulunmaz, bir ayna...

Aynaya bakıyor, gözlerinin içinden sanki başka biri bakıyor. İçine istemediği bir başkasını yerleştirmişler, gözlerinin, kendi

gözlerinin içinden o bakıyor. Bakıyor ve rapor ediyor: Aynaya baktı. Kendini gözden geçiriyor. Benim varlığımı anladı. Şimdi de nasıl girdiğimi anlamaya çalışıyor. Beni gözlüyor. Gözleyen o içindeki bir başkası mı, yoksa aynadan gözlerinin tam hizasından onu gözleyen arkadaki birisi mi? Aynayı yerinden çıkardı. Arkada bir delik yok veya bir kamera. Şimdi bulamadı, ama az önce bulunmadığını kanıtlayamaz, aynayı sökerken deliği kapamış olabilirler. Bu da çok saçma, içine başka birinin girme olasılığı bile saçma. Bir ortaokul fizik kitabı alıyor ve gözden geçiriyor: Aynada zahiri görüntü ne demek, arkadaki biri, görünmeden onu gözleyebilir mi? Bir sonuca ulaşamıyor. Bilim her soruyu yanıtlamıyor. O halde, gözlerinin içinden kendine bakan o yabancı kim? O mu? Çocukluk aşkı! Olanaksız. Ruhlara inanmıyor. Üstelik, bu bakışlar basbayağı kötücül. O böyle kötücül bakamaz. Ruhlar da dönüşüme uğramaz mı, üstelik anımsamıyor mu onun da ne kadar ters davrandığını, ne kadar öfke bürüklüğünü gözünün zaman zaman. Dönüyor arkasına birden, bulunse yok. Kimseyi göremedi henüz.

"Bakın, şunu kastediyorsanız, ben açıksözlü ve samimiyimdir. Karşımdakine açık davranmayı tercih ederim. Olabildiğince."

"Babanız bakan mı peki, ya da büyük bir fabrikatör?"

"Yok," dedi Nedim, bu kez iyice ciddileşerek. "Babam da işçi. Şimdi emekli. Annem çalışmaz. Eskiden bir ara çalıştıydı, onun süredir çalışmıyor."

"Babanız ve anneniz nasıl insanlar? Şey açısından sordum: Tuttuğunu koparan cinsten insanlar mı? Dışadönük ya da çevrelerinde onları dinleme ihtiyacı uyandıran."

"İla, anladım," dedi Nedim. "Şey açısından soruyorsunuz. Şimdi anladım. Yok, babam sessiz, sakın biridir. Sınırları hep mütevazı olmuştur. Annem de basit bir Anadolu kadını işte. Yal-

nız, neşelidir, canlı. Esas, abim girgindir bakın. Benden de girgindir, onu örnek almışımıdır hep. Şimdi Almanya'da, orada çalışıyor. Tek başına gitti tutundu, önce işçiydi, şimdi kendi dükkanını açtı. Onunla karşılaştırılınca, ben ohoo! Gel buraya, yanımda çalış diyor, ben ona bile yanaşmıyorum.”

Kafasında şimdi birçok şey yerli yerine oturuyor. Bu kendine güven, Ahmet'in onu anlatışı ve ücret konusunda teklifsiz yardım isteyişinde görülen tarz... Almanya'ya çağrılmak hayli çekici bir öneri. Kendi abisi de Avustralya'ya gel, diyor. En son üç yıl önce görüştüklerinde bayağı üstelemişti. Reddetmişti onu. Nedenleri başkaydı ama o zaman. Bu da reddediyor. Demek ki, gerçekten ciddi bir siyasi çalışma içinde. Zaten bakışlarından anladı.

“Peki o zaman. Sizin için bir kestirimde bulunayım. Konuya birden girmek size biraz ters veya sakıncalı gelebilir ama olsun. Şöyle söyleyeyim: Kendinizi hayli sorumlu bir konumda hissediyorsunuz. Sorumluluklarınız ve yaptıklarınızla başkalarından bekledikleriniz arasında önemli bir zıtlık doğuyor. Bir çıkar bekleme anlamında bekleme değil. Sorumluluk anlamında, sizin sorumluluk duygunuza yakın düzeyde sorumluluk bekliyorsunuz, buna karşın çoğu kişiden böyle bir yanıt alamıyorsunuz. Bu da sizin başkalarına göre kendi benliğinizi değerlendirişinizde abartılara yol açıyor. Abartı demeyelim, daha açık konuşalım, başkalarını küçümsüyorsunuz, kendi benliğinizi de giderek daha büyük hissediyorsunuz. Hissettikleriniz de sizin temel görüşlerinizle, inanışlarınızla çelişiyor. Bir sıkıntı, bir boşluk duygusu yaratıyor.”

“Evet,” dedi, Nihat'ın konuşmasını izleyen ve anlamaya çalışan boş bakışların ardından Nedim. “Boşluk duygusunu alıyorum, hem de çok. Sıkıntı da öyle. Ancak, ilk söyledikleriniz... Belki doğru, yani büyük ölçüde doğru olabilir, ama ben anlatısam böyle anlatmazdım.”

“Elbette,” dedi Nihat, kendinden emin. “Dedim ya, temel görüşleriniz nedeniyle böyle düşünmeyi başından reddedersiniz. Örneğin başkalarını küçük, kendinizi büyük görmeyi. Kesinlikle reddedersiniz sorulunca. Ancak, vücut diliniz tersini söylüyor.”

“Başkalarından daha fazla şeyler beklediğim de doğru,” dedi Nedim. “Ama galiba kendim için de bir şeyler istiyorum ve bu da bencilce bir şey gibi geliyor bana. O yüzden de kendimi suçlamıyor değilim.”

“Sizin konumunuzda olan birçok insan tanıdım. Birçoğunu burada tanıdım hem de. Yani profesyonel ilişki içinde. Üzerlerindeki ağır sorumluluk duygusuyla günlük yaşamın gerçekleri arasında bir yerde sıkışıp kalmışlardı. Üstelik, çoğu da bunun farkında değildi. Sıkıntılarını başka nedenlere bağlıyorlardı ya da bağlamaya çalışıyorlardı. Böylelerinde vicdan, yani süpereo çok gelişmiş haldedir. Bu durumda, beklediklerine uygun karşılıklar alamadıklarında başkalarından, kendilerinden bekleneni de yerine getiremezler bir süreç içinde. Bunu fark edince... İşte, asıl sorun orada çıkar. Kişi kendini yemeye başlar.”

İlk kez içten ve güvenli bir gülümseme belirdi Nedim’in yüzünde.

“Evet, tamamen doğru,” dedi. “Kendimi yiyorum. Sorun burada. Daha ben anlatmadan siz yaralarımın parmak basmaya başladınız. Doğrusu buraya gelirken umutlu gelmedim. Gelmek gerekir diye düşündüğümünden geldim. Bir şey bulabileceğimi sanmıyordum. Beni yanıltıyorsunuz.”

“Psikiyatriyi tanımadan genel yaklaşım budur,” dedi Nilut () da biraz daha gevşeyerek ve belli belirsiz gülerek. “Sizin çevrelerde üstelik hiç güvenilmez. Haklılık payı da yok değil gerçi bu güven sizliğin; ama bazen hiç umulmadık biri çıkabilir karşınıza ya da hiç umulmadık bir gelişme yaşanabilir. Denemek doğru seçim.”

“Evet doğru,” dedi Nedim. Anlamalı anlamalı güldü.

Nihat devam etti:

“Sizin gibi biri için, yani sizin konumunuzda... Yok,” dedi biraz duralayıp düşünerek. “Genellemeleri bırakalım da özele geçelim. Derdiniz nedir? Buraya niye geldiniz? İlk oradan başlayın.”

Nedim oturuş biçimini değiştirdi, iyice ciddileşip hazırlandı.

“Korku. Hiçlik duygusu ve korkular. Hiçlik duygusu birkaç ay önce çıktı ve kesinlikle yakamı bırakmıyor. Korkular ise... Nedeni belirsiz. Şundan veya bundan korkuyorum diyemiyorum. Aniden bastırıyor ve ter içinde bırakıyor beni. Ondan sonra... Ölüm korkusu geliyor. Ama öyle bir korku ki, kurtulmak için ölmek daha iyi olurdu. İşte öyle bir ölüm korkusu. O anlar ne kadar kontrolden çıkıyorum, ne kadar fena oluyorum, anlatamam.”

“Ne kadar? Ne kadar sürüyor bu korku?”

“On dakika, on beş... Bazen yarım saat, sonra yavaş yavaş kendimi topluyorum. Bir şey yok diyorum, bende bir şey yok; işte böyle kendimi ikna edinceye kadar canım çıkıyor. Sonunda geçiyor ama dayak yemiş gibi hissediyorum kendimi, çok kötü bir dayak. Ondan sonra bir daha gelir mi korkusu başlıyor. Bu, zaman zaman kayboluyor, ama hiçlik duygum kalıcı. Kendimi, sade kendimi değil, başka insanları, herkesi yerdeki karıncalar gibi görüyorum. Gidip geliyorlar, pek meşguller, kendilerinin iki misli, üç misli yükleri taşıyorlar, dilleri olsa, konuşsak; yaptıkları şeyleri ne kadar önemsiyorlardır kim bilir; fakat bir adam geçiyor, ayağının kenarıyla hiç fark etmeden konvoyu basıyor. Bakıyorsunuz, altısı yedisi telef olmuş, öbürleri hiç böyle bir şey olmamış gibi aynen devam ediyorlar. Bizim de onlardan pek farkımız yok aslında. Bunun farkına varmak feci bir şey. Biliyorum, bu şekilde düşünmek yanlış ama aşamıyorum takıntıyı. Takıntı

demek lazım değil mi?"

"Gerçeği bilmek daima rahatsızlık getirir. O yüzden kaçır ya insanoglu gercekten. Peki, ne zaman? Ne zaman geldi, yerleştii?"

"Depremden sonra. Hemen değil, bir süre sonra. Depremi değetini burada o kadar yaşamadık biliyorsunuz. Gölçük'e gittim. Daha doğrusu, gittik. Kalabalık bir grupla gittik. Gidinceye kadar hâlâ işin ciddiyyetini anlayamamıştık. Bir şeyler yapalım diyorduk, burada oturmaktansa bir işe yarayalım. Ondan sonra, bir vardık oraya, kabusun içine düştük. Edebiyat yapmak için demiyorum, en iyi bu sözcük anlatıyor durumu. Zaman duygumuzu kaybettik, yer, şehir, cadde, sokak hiçbir şey kalmamış, oraya giden nerede olduğunu unutuyor bir süre sonra, kabus gibi. Bazılarımız kendilerini de kaybedeceklerdi nerdeyse, dayanamayanlar elendi, iki üç gün sonra döndü beş altı arkadaş. Çoğumuz kaldık. İki hafta. On iki gece on üç gün aslında. şimdi anlatamam hepsini. Anlatsam rahatlarım belki. Sonra artık, şimdi değil. Döndüm. İki üç gün İstanbul'da ruh gibi dolaştım. Ondan sonra... Demin anlattığım durumlar başladı. Birden değil, yavaş yavaş. Önce geçici bir durum sandım, geçmedi. Arttı, yerleşti, şimdi buradayım işte."

Oralara gitmediğine iyi etti Nihat. Herkes kadar etkilenmezdi belki ama kestiremezdi kesin. Bazen koca bir kasatura geçmezdi kayıtsızlık zırhından da küçücük bir diken işlerdi ciğerine kaclar. Pek az televizyon izliyordu. Hele haberleri hemen hemen hiç Dünyadaki gelişmeleri daha çok, hastaları bir şeyler anlatırken dolaylı olarak öğreniyordu. Gazetelere karşı da ilgisizdi. Örneğin, bir gün güneş tutulmasıyla deprem arasındaki ilişki üzerine konuşuyorlardı Melih'le Tuğrul. "Güneş tutulması ha!" diyerek istekle söze karışmıştı. "Deprem ve üç hafta sonra güneş tutulması! Arada muhakkak bir ilişki gizli. Bu konuyu araştırmak ge-

rek." Hayretle yüzüne bakmıştı Tuğrul. "Bugün de mi güneş tutuldu?" "Tutulmadı mı?" Kahkahayla gülmüştü Melih, "İlahi Nihat," demişti. Tarihi güneş tutulmasını gerçekleştikten neredeyse bir ay sonra öğrenmişti böylece başka vesileyle. Yine de kafaya takmıştı bir kez. Epeyce araştırmıştı. Bilim çevreleri arada hiçbir ilişki bulunmadığını iddia ediyorlardı. Ciddi bir düş kırıklığına uğradı. Niye konuyu bu denli önemsedığını, niye düş kırıklığına düştüğünü, çok düşündüğü halde bir türlü çıkaramadı. Depremle ilgili anlatılan yığınla hikaye, yığınla duygulanım. Biri, hastasının söyledikleri: Evimi çok severdim, diyordu kadın. Yirmi yıllık emeğimizle aldık. Bir apartman dairesi, ama olsun, yazı da güzeldi kışı da. İşten dönüşte kapıdan içeri girerken gevşerdim, başka bir şeye gerek yok. Tatillerin son gününde, şehre dönüşün o en zor anlarında bile şirin görünürdü bana. Ama girmek istemiyorum artık. Ayaklarım geri geri gidiyor. Dışarıdayken rahatım, yaklaşırken kalbimin üstünde bir buruntu başlıyor. Az sonra apartmanın dış kapısından gireceğim ve merdivenlerden dördüncü kata çıkacağım. Çıktıkça şansım azalıyor, kendi kapımdan içeri girdikten sonra ise kaçma şansım artık yok. Dışarıdayken olsun istiyorum, sokakta büyük bir apartmanın kenarından geçerken değil de görece açık bir yerden geçerken olsun. Olsun ve bitsin artık. Bu da ayrı bir suçluluk duygusu. O sırada çocuğum evde yakalanabilir, annem iki sokak ötede ve on beş katlı bir apartmanın ikinci katında. Eşim de herhangi bir binada bulunabilir. Olsun, bir an evvel olsun; öyle mi! Ben dışarıdayken. Evet, diyorum sonra, olsun ama fazla yıkmadan olsun ve o korkuyu ben içerideyken yaşamayayım. Sadece bunu istiyorum. Fakat yaklaşıyorum eve. Adım adım yaklaşıyorum. İşte, az sonra apartmanın kapısından gireceğim. Sonra merdivenlerde yükselmeye başlayacağım. Artık çok geç! Birkaç saniye sonra çok

geç! Başka bir hasta: Tuğrul'un anlattığı TIR şoförü. Kazakistan'daymış. İkinci büyük deprem silkeliyor, merkez Kaynaşlı. Adamın kasabası. Arkadaşları kafeteryada televizyonun başına geçmiş haberleri izliyorlar. Öğreniyor, deprem yine vurmuş. Nerede? Kaynaşlı'da. Arkadaşları yatıştırmaya çalışıyor, deprem olmuş ama ilki kadar büyük değilmiş. Hemen evi arıyor telefonla. Yanıtlayan çıkmıyor. Akrabalarını arıyor, komşularını. Kimsenin evinden ses yok. İki saat sonra teyzesinin oğluna ulaşabiliyor cep telefonundan. Adam tutuk, komşulardan çok insan kaybettik diyor, sen gönlünü ferah tut, sizinkilerde bir şey yok, diyor, sizin ev yıkılmadı. Birini telefona ver diyor bizimki ısrarla, imkansız diyor akrabası, ben uzaktayım. Geleyim mi, diye soruyor. Karşıdaki biraz düşünüyor, cevap veriyor, hayır gelmen gerçekten gereksiz. Rahatlıyor. Ama yine televizyonun başında. Birkaç saat sonra Kaynaşlı'dan ilk görüntüler. Binalar yerle bir. Evet ama, bizim evde bir şey yok diye geçiriyor aklından. Sokak falan kalmamış, caddeler, binalar birbirinin içinde, insanlar bağıyor, ağlıyor. Evet ama bizim evde bir şey yok! Birden inanamayacağı bir şey: Kendi arabasını görüyor, sadece arkası dışarıda kalmış, enkaz altında. O mu gerçekten? Evet, işte plakası bile okunuyor. Bu benim evim değil mi, köşesindeki gazeteci kulübesi, işte o değil mi! Yerle bir. Tek katı durmuyor ayakta. Bir uçak bileti ayarlanıyor acele, adam dönüyor. Tüm ailesini kaybetmiş.

Babasının sesini duydu. Hiç duymazdı onu, düşünde bile görmezdi. Nöbetinin başlamasına yarım saati kalmamış. Nöbet çantasını gözden geçiriyordu, az sonra başka binaya geçecek. Sıkıntılı. Nöbete başlamadan hep sıkıntıya kapılır zaten. O günkü daha başkaydı, karabasan gibi. Fısıltı! Odada yalnızdı. Korkması, dehşete düşmesi gerekirdi ama öteden beri bekliyormuşçasına garip bir rahatlıkla dinledi: "Nöbete başlama. Götme nöbete.

Bu gece tehlikeli. Senin için. Eve git.. Tehlikeli. Eve git..." Hepsi bu kadar. Onu duymak istedi, tekrar tekrar duymak istedi, ne söylerse söylesin. Ama bir kez duydu, tek bir kez. Çantasını kap-tı ve aceleyle terk etti hastaneyi, kimseye haber vermeden. Sabah döndü. Bir hastası başka bir hastayı öldürmüştü. Tuvalette buldu-ğu bir boru parçasıyla kafasına vurmuş ilkin, sonra boğmuş onu. O gece hastanede bulunma seçeneğini düşünemiyor bile. Ada-mın kızgınlığının ilk nesnesi kendisiydi doğallıkla ve hedef de öncelikle kendisi olacaktı besbelli. Onu suçladılar, soruşturma açtılar hakkında. Basit bir kınama cezası almak, hayatta kalabil-mekten daha mı önemli. İlaçlarını düzenlememişmiş güya. Bir bahane bulunur her felaketten sonra, felaketi önceden görmek önemli ya da önceden uyarılmak. Bol ilaç yut ve artık, hiçbir şe-yi sezeme. Sıradan ol, herkes gibi, öbür salak mıymıntılarının bir kopyası. Çaresiz kabullenecek. Aşağıladılar, sorguya çektiler, çok kötü küçük düşürdüler. Kabullendi. O. Eski arkadaşı. Yaşa-mış mıydı bunu? Karışıyor... Onun başından geçenlerle kendi anıları karışıyor. Kitaplardan okuduklarıyla hasta dosyaları... Anamnezlerle, üstünde çalıştığı notları, öyküleri...

"Benim hakkımda mı düşünüyorsunuz?"

Nihat bir kez daha dalgınlığından uyandı. Onun hakkında mı? Yok canım. Bu söylenemezdi yine de. Ah şu ticaret, ah şu ikiyüzlülük. Bir anda toplamalıydı kafasını, bereket, hemen ba-şardı bazen başaramadığını.

"Sizinle ilgili düşünüyorum, evet. Araya başka şeyler giriyor. Bazen bir kişi üzerinde çok iyi yoğunlaşabilirim; adeta içini oku-rum karşımdakinin. Bazen de olmuyor. Başka parazitler giriyor araya, konuyu saptırıyor, kişiyi algılayışımı bozuyor."

"Şu sıra parazit çok öyle mi," dedi Nedim biraz kuşkulu, bi-raz içermiş.

“Parazitler önemli değil. İletişimimizi yine de bozamaz. İyisi mi biz yine yakınmalarınıza dönelim. Yakınmalarınızdan önce... Sıradan kişilerde de ortaya çıkabilen bazı duygulanımların sizde de ortaya çıkması herhalde moralinizi bozuyordur.”

“Kimde ne çıktığını ben bilemem ki,” dedi Nedim.

“Evet, belki. Peki, arkadaşlarınız ne diyor bu işe? Onlara açılabilirdiniz mi?”

“Evet, birkaçı şöyle böyle biliyorlar. Ama tam olarak kimseye açılamadım.”

“Böyle şeyler bize yakışmaz, böyle şeyleri kişi kendi içinde aşmalıdır; öyle değil mi!”

“Nasıl yani?” diye sordu Nedim şaşkın bir yüzle.

“Konumunuz açısından hoş karşılanmaz herhalde demek istiyorum,” dedi Nihat daha da açık konuşmaya çekinerek.

Nedim hafifçe sinirlenmiş görünerek sesini yükseltti:

“Doktor, deminden beri tekrarlayıp duruyorsunuz, bir konum tutturmuşsunuz. Ne demek istiyorsunuz, anlayamıyorum. Konum falan.”

Doktor diye hitap edilmekten nefret ederdi Nihat ve hitap edeni anında bozardı genelde, ayrıca, çocuğun ses tonu iyice ukalalaşmıştı. Uygun bir zamanda tüm bunları dikkate alırdı yanıtlı için ya da en azından hiç konuşmaz, dersini verirdi herifle, ancak, şimdi olguyu kavrayamamıştı, yanlış giden bir şeyler seziyordu, yoksa bir pot mu kırmıştı; sanmıyordu.

“Şunu demek istiyorum: Siz ciddi bir çalışma, örgütsel bir çalışmayı kastediyorum, böyle bir faaliyet içinde değil misiniz?”

Nedim yüksek sesle bir kahkaha koyverdi.

“Anladım,” dedi. “Şimdi anladım. Ama yanıyorsunuz. Sizi hayal kırıklığına uğratacağım kaçınılmaz biçimde. Ben, en azından şu an için kendi halinde, tek başına bir vatandaşım. Ama sı-

zin yanılmanız benim için yeni bir şey değil, herkes olduğundan çok farklı görür beni.”

“Şu anda içinde değilsiniz ama geçmişte siyasi çalışmalara girdiniz sanırım.”

Güldü yine Nedim.

“Evet, geçmişte kısa dönemler.”

“Kırk yaşındaymış gibi konuşuyorsunuz.”

“Bilmem, aynı görüşte misiniz? Belki bilirsiniz...”

Nihat, Nedim’in ağzından çıkan son sözcükten sonra bir an duralayınca sabırsızlandı.

“Siz de konuşmalarınız arasında ne kadar boşluk bırakıyorsunuz öyle.”

“Bunu söyleyen siz misiniz. Neyse, ne diyordum?”

“Benim bilip bilmediğim neymiş?”

“Biliyorsunuz belki, insanoğlu çok maymun iştahlıdır. Bir şeye heveslenir girer o şeye her neyse, öyle hızlıdır ki, çoğu, girdiği gibi öbür taraftan çıkar gider. Siyaset işinde de öyle oluyor. Şimdilerde devridaim iyice hızlandı, insanlar bir bakıyorsunuz hızlı devrimci, ertesi yıl tamamen başka yerde.”

“Sizde de mi öyle oldu?”

“Bir bakıma. Tahmininizde yanılmadınız aslında, kullandığım jargonun bir bölümü geçen yıllarda girdiğim çevrelerden kapma jargonlar. Gerçi, çok şey öğrendim oralarda, bir abimiz vardı hattâ, şey derdi: Sol örgütler hızlı kapitalist yetiştirme okullarıdır, diyordu. Bir ara solculuğa bulaşmış olanlardan öyle yetenekli kapitalistler çıkıyor ki.” Güldü. Nihat’ın yüzüyle ciddiye. “Gerçekten özel bir şeyler mi öğretiyorlar bunun için, bilemiyorum. Ben içlerimdeyken pek bir şey kapamadım niye yalan söyleyeyim. Belki şeydendir, bu siyaset işine çok hırslı insanlar giriyor, orada hırslarını tatmin edemeyenler, bırakınca başka

bir şeyde hırslı oluyorlar. Belki. Belki bir süre dizginledikleri şeyler oradan kurtulunca yay gibi fırlatıyor adamı. Yok, herhalde ilk dediğim daha doğru, yani benlik olarak hiç gelişmemiş tiplerden öyle çok gördüm ki içlerinde. Sol siyasetin göbeğinde bile pis pis sırtıyordu egoları. Yani çoğunluk böyle. Onlar yüzünden uzaklaştım aralarından desem, şimdi inanmayacaksınız. Korkmuş kaçmış, ondan sonra bahane buluyor diyeceksiniz. Evet, korktum, her normal insan, normal demeyeyim şimdi, çok iyi bir şeymiş gibi normallik, her insan gibi korktum, fakat korkuyu, yani nasıl desem, bir şeyleri göze alabilmek için yanındakine güveneceksin. Güvenemiyorsan. Sevemiyorsan. Yanımdakine güvensen, yürekte sevsen, tamam her şeyi göze alabilirim belki. Gerçi, yok değil, çok iyi adamlar da var, ama ne bileyim...”

“Bizim zamanımızda böyle değildi. Ya her şey çok değişmiş, ya sen bazı şeyleri çarpıtıyorsun,” dedi Nihat sertçe. Kestiriminin doğru çıkmamasına sinirlenmişti. Kestirim denilemez, bir bilişti bu, ama araya garip parazitler girmişti ya da her zamankinden daha dalgındı; fakat işin peşini kolay bırakamayacaktı. Vardı muhakkak, bilişinin doğru yanları.

Nedim’in kendinden emin ifadesi ilk kez yüzünden tümüyle çekildi, hafifçe kızarmış ve üzgün görünen bir yüzle:

“Bilmiyorum, belki haklısınız,” dedi. “Böyle şeyler lak lak konuşmaya gelmez.”

Biraz daha üstüne gidecekti Nihat, karşısındaki çekilir çekilmez terk etmeyecekti alanı.

“Yine de söylediklerinizden anlaşılıyor; tatlı tatsız bazı deneyimler yaşamışsınız.”

“Evet,” dedi Nedim kararsız. Burnunu kaşıdı sınırlı bir havada, sonra daha önce küçük bir sürtüşme yaşanmış gibi aynı

tonda devam etti: “Önce, liseyi bitirir bitirmez bir işe girdim. Başka bir fabrikaydı o. Benimki teknik lise, işe girmek daha kolay oluyor. Ondan sonra... Kazanamadım üniversiteyi diye moralim çok bozuktu. Orada birkaç solcu işçiyle karşılaştım. Bir partinin sempatzıydılar. Bayağı şey, geri sempatzınlardı aslında, gerçi partiye götürmekle kendi açılardan iyi bir iş yapmış oldular. Ondan sonra, ben o moral bozukluğuyla iyice kapıldım partiye. İyi geldi sonra, açıldım, hızlandım. Beni el üstünde tutuyorlardı biliyor musunuz. İşçi diyorlardı, emek diyorlardı, hep bu... Sonra bayağı çalıştık malıştık, beni oraya götürülenlerin sorumlusu oldum. Bir yıl falan takıldım onlara, sonra ayrıldım. Birdenbire, pat diye. Bu demin anlattım ya, hiçlik duygusu o zaman da biraz olmuştu; belki o yüzden. Yani, bana biraz kot kafalı gelmeye başlamışlardı, yeterince samimi bulmuyordum oradakileri. İnsan riske giriyorsa yanındakilerde sonuna kadar samimiyet arar, anlatmak istediğim... Sonra işten de çıktım. İşsiz gezdım altı ay. Sonra babamla kavga ettik, tekrar girdim işe. Şimdiki işime. Ondan sonra... başka bir partiye takılmaya başladım. Bizim orada eve yakın ilçe binaları vardı. Gittim geldim. Bunlar şu dayanışmacılar. Önce çok hoş geldi, renkli geldi, değişik geldi, sonra baktım onlar da aynı aslında. Yani şimdi tamamen kopmuş değilim ama ara sıra lokale kahveye gider gibi gidiyorum, ara sıra miting falan düzenlendi mi gidiyorum. Şeye de onlarla gittim. Depreme. Yani, onu söyleyecektim size. Mesela bunlar partiyiz, örgütüz falan diyorlar; her iş, yapının üstüne kalıyor. Ben oraya kalabalık bir grupla gittim, benden çok daha yetkili, sorumlu bir yığın insan var. ‘Konum’ diyorsunuz ya, ben dış kapının mandalı konumundayım; herkesi çekip çevirmek bana düştü. Olur mu böyle şey...”

“Lider bir ruh taşıyorsunuz belki,” dedi Nihat. “Kendiliğin-

den gelişen olaylarda liderlerin ortaya çıkması kötü bir şey değil ki. Tabii bazı şeyleri abartmıyorsanız. Bana bir yandan abartıyorsunuz gibi geliyor, bir yandan bazı şeyleri gizliyorsunuz. Yani, megalomaniye özgü gereksiz alçakgönüllülük. Sanırım, içinde bulunduğunuz çevrelerde herkes size güveniyor ya da bir şeyler bekliyor.”

Nedim kahkahayla güldü.

“Evet, işin esası bu dediğiniz. Herkes benden yapamayacağım bir şeyler bekliyor. Herkes beni hiç olmadığım gibi görüyor. Bütün problemim belki bu.” Daha alçak sesle gülmeyi sürdürdü. “Sanırım bu da kalıtsal. Genetik mi diyorsunuz?.. Babam da işçi dedim ya. Bütün 68’liler onu el üstünde tutarmış. Hüseyin Usta şöyledir, Hüseyin Usta böyledir... Herkes ağzının içine bakarmış. Ne militanlar gelmiş babamın evine bir şeyler kapabilmek için. Babamsa öyle derin derin bakarmış, bütün numarası o. Kendisi öyle söylemiyor tabii, insan el üstünde tutulunca havaya girer ne de olsa. Ama ben konuşturdum araştırdım; adamın yaptığı öyle elle tutulur bir şey yok. Solcu diye bilindiği için birkaç kere gözaltına alınmış, dayak yemiştir. Bak kimseyi ele vermemiş, o iyi bir şey tabii. Kendiliğinden bazı olaylar gelişmiş çalıştığı yerlerde, onlar babamdan bilinmiş, aslında tam bir Şaban hikayesi. Aynı şeyler şimdi bana da oluyor, üstelik, babam gibi sessiz de değilim ben, ağzım çok laf yapar. Hoşuma gidiyor gitmesine, ama ben, sandıklar gibi biri haline gelemem. Belki kaçışlarım da ondan. Ya gerçek yüzümü görürler, gözlerinden dışarsam diye korkuyorum. Belki o da kuruntudur aslında. Belki tanıyorlar beni ve bu halimle seviyorlar. Belli mi olur!”

“Bilgisel donanımınız hayli güçlü görünüyor. Herhalde çok kitap okudunuz.”

“O da yanlış,” dedi Nedim gülerek. “İnanın, yılda üç dört ki-

tap ya okurum ya okumam. Tüm lafazanlığım kulak dolgunluktan. Okulda da öyleydi, iyi dinlerdim. Kitabın kapağını açmazdım.”

Birden büyük bir bezginlik duydu Nihat. Tonlarca yük taşımış gibi ezilmişti yorgun bedeni altında eprilmiş ruhu. Nerden çıkmıştı böyle bir tip karşısına. Belki başka bir gün karşılaşıp katlanabilirdi, ama bugün... Çok zordu her şey. Bu geveze herif tüm sanılarını boşa çıkarıyordu, sanki bunun farkındaymışçasına ve zevk alır gibi. Belki de numara yapıyordu. Yapar mıydı, yapardı pekala. Polis bile çıkabilirdi. Ama niye? Niyesi belli mi olurdu. Az önce onun dediği gibi: Belli mi olurdu.

Anadolu’da bir yer. Uşak mı, Afyon mu, oralara yakın anımsadığı kadarıyla. Yalnız başına yolculukta. İhtisasını yeni almış, artık, bir psikiyatri uzmanı. Hayret ediyor; o zamanlar tek başına yolculuğa çıkardı. Arabasına atlar il il gezerdi. Bir hafta, on gün... Bazen çadır kurardı, bazen pansiyonlarda kalırdı. Şimdi en az beş yılı var böyle bir şey gelmiyor içinden. Yine o yolculuklardan biri. Önünde daha yüzlerce kilometre... Saat on biri geçiyor. Akşam. Uykusu geldi, gözleri kapanıyor. Müziği sonuna dek açtı, o da faydasız. Gözkapakları kendiliğinden düşüyor. Bir yerde mola vermeli. Bir kahvede. Sade bir kahve ya da koyu bir çay içmeli. Şu anda anayolda sürmüyor, kestirme diye bir kasaba yoluna sapmıştı. İleride ışıklar görüyor, zayıf, dağınık, bir köy olmalı. İyice yavaşladı. İşte kahve. Önünde park ediyor, giriyor içeriye. Sıradan bir köy kahvesi. Yedi sekiz kişi kalmış akşamın bu vaktinde. Uzaktan görüldüğü gibi ölü birkaç ampul aydınlatıyor salonu. İki adam tavla oynuyor, birkaç kişi onları izliyor. Bir ihtiyar... Pencere kenarında dışarıya bakıyor. Biri de köşeye yakın, yan dönmüş oturuyor, bir de kahveci. Herkes o girerken gözlerini kaldırıp yeni geleni kesti, ihtiyar ve köşedeki

adam dışında. Nihat da başıyla belli belirsiz bir selam verdi. Konuşmaktan kaçınmak için tavla oynayanlardan uzak bir masa seçti, oturdu. Kahveciye işaret etti, alçak sesle isteğini söyledi: "Demli bir çay rica edeyim." Mırıldanarak yanıtladı kahveci. Üstündeki bakışlar meraklı, ama bir Anadolu köyüne herhangi bir yabancı geldiği zamanki gibi konuksever değil. Soğuk ve süzücü. Hattâ düşmanca. Böylesi daha iyi diye geçirdi aklından. Münasebetsiz sorularıyla sıkamazlar insanın canını, böylesi daha iyi. Nihat da kaldırmadı başını, önüne baktı. Birkaç kez de ihtiyara. Yaşlı adam çevresiyle ilgisini kesmiş, şurada burada birkaç noktada, o da pek zayıf aydınlatılmış dışarıyı gözlüyor. İçerinin cama yansımalarından gözünü diktiği yeri görmesine olanak yok zaten. Tipik köylü giyimli. İhtiyarın yaşamını düşünüyor Nihat. Yetmiş, belki seksen yıllık yaşamı. Şimdiki yalnızlığını ve bu aşamaya gelirkenki önemli evreleri. Hayır, canlandırmak isterdi hızlı bir özetle, ancak, başaramadı bunu. Çayı geldi. Ocakçı yine pek konuksever sayılamayacak bir tarzda koydu çayını masasına, vurur gibi. Bir şey mırıldandı bunu yaparken, Nihat anlamadı, teşekkür etti. Bir yudum içti. Fena değil. Acı olsun, uykusunu açar. Bir masa ötede, sırtı neredeyse dönük yan oturan adama kaydı bakışları. İlk girdiğinde de dikkatini çekmişti bir an için, sonra unutmuştu onu. İhtiyar dışta tutulursa tek göz göze gelmediği kişi. Zaten o yüzden ona yakın, öbürlerine uzak oturmuştu. Bir daha kaydırıldı bakışlarını. Geniş omuzlu bu adam. Orta yaşlı. Takım elbise giymiş. Şık sayılmasa da hayli düzgün sayılabilecek bir takım elbise. Köy kahvesi için oldukça iddialı. Adam birini andırıyor, fakat kimi? Gözlükleri kolonmatik camlı, metal çerçevesi sarı renkli ve biraz demode. Adam oyalece duruyor, masaya dirseğini dayamış, önünde, masa üstündeki bir şeye bakar gibi. Bu açıdan neye bakıgı görülüyor.

Boşver, dedi Nihat, kime benzerse benzesin. Akşam akşam bu Allah'ın belası ıssız köy yerinde her şeye kafa yoracak değilim. Çayını yudumladı. İyice sıkıldı buradan. Herkes sanki rol yapıyor. Birini ya da bir şeyi bekliyorlar da bekledikleri gelene dek şununla bununla meşgulmüş gibi davranıyorlar, üstelik, bir şey beklediklerini açık etmeme kaygısındalar. Kuşku dolu bakışlar fırlatıyorlar ara sıra. Nihat gitsin istiyorlar bir an önce, kovamazlar ya, sabrediyorlar durgun görünmeye çalışarak. Sezdiği olay ya kendi buradayken gerçekleşirse veya o kişi pat diye açar kapıyı girerse? Nihat kalkmadan gelirse! Merak büyüyor içinde, bir yandan da tedirginlik. Böyle bir şey yaşanırsa kendisi için tehlike olabilir. Nasıl bir tehlike, çıkaramıyor. Çıkaramıyor ama kokusunu alıyor. Peki ya kendisini bekliyorlarsa, o bekledikleri kişi kendisiyse?! Hemen gitmeli buradan. Uykusu açılmış, başka çaya gereksinimi yok. "Bir çay daha rica edebilir miyim?" Bu ses kendisinden çıktı. Ama nasıl çıktı? Şimdi düşünmemiş miydi hemen kalkmayı. Dışındaki havaküre ve içinde yaşadıkları. Dışındaki giderek daha fazla dehşet üretiyor, içindeki bir şey merakla bekliyor olacakları. Tamam, der gibi bir işaret çaktı kahveci. Öyle bir işaret ki, sanki başka bir anlam ifade ediyor, sanki onu dışarıdan gözleyen birine veya birilerine parola veriyor. Öyle bir tamam ki, sanki, ben her şeyi biliyorum, alacağın önlemler boşuna, kapana kısıldın diyor. Birden çıkardı. Yanındaki adam! Şefine benziyor. İhtisas yaptığı kliniğin şefine, yanında dört yıl çalıştığı adama. Üç ay önce ölen. Daha doğrusu, üç ay önce öldürülen ve kimin öldürdüğü meçhul kalan hocasına. Bakıyor: Evet evet, tıpkı o. Yandan görünüşü... Bu denli benzerlik!

Derin bir soluk aldı. Bir daha. Tüm kuşkuları geçmiş. Yanındaki kişinin eski şefi Ali İhsan Bey çıkma olasılığının yarattığı heyecanın dışında az öncekine göre belirgin ölçüde sakin. O heyecan

da yatıştırılabilir. Çünkü öyle bir şey olası değil. Saçma. Deminki kuşkuları kadar saçma. Birini bekliyorlarmış da, onu bekliyorlarmış da... Tüm bunlar hastalığın yarattığı tatsız duygulanımlar, bazen yarım saat, bazen birkaç saat sürerler ve geçerler. Sigarasını çıkardı. Kibriti vardı ama adamdan isteyecekti. Yüzünü tam olarak görmüş olurdu böylece. Daha da rahatlardı sonuçta. Uzandı, adamın omzuna dokundu.

“Pardon, ateşiniz var mıydı?”

Adam döndü, dönmesiyle zaman yarıldı.

“Nihat! Nihat sen misin? Ne arıyorsun burada?”

“Ben... Ben! Abi, buradan geçiyordum.”

“Hasta falan değilsin ya?”

“Hayır hayır, iyiyim abi.”

“Her zamanki gibi şaşkınsın. Yine bacaklarını sallayıp duruyorsun.”

Ne kadar da hiçbir şey olmamış gibi, ne kadar da doğal o bildik tekdüze tonda konuşmasında.

“Evet... Evet, abi.”

“Yolculuk nereye?”

“Güneye. Antalya’ya. Antalya en son durağım. Siz... Siz burada mısınız?”

“Hayır. Ben de geçiyordum. Arabamı az ileriye bıraktım, dinleniyordum.”

Döndü yine önüne, konuşmuyor. Sanki bildikleri, duydukları hiç yaşanmamış. Hiçbir açıklama getirmeksizin öylece oturmuş.

“Bir şey söylemem gerekir. Sizin için öldü dediler. Yani herkes öyle diyor. Cenazeniz bile şey oldu, yapıldı. Öyle duyuyordum. Ben görev yerimdeydim. Geç haber aldım. Yetişemedim cenazeye. Anlattılar. Yani aslında cenaze falan yok değil mi?”

Ters ters baktı şefi, sonra anlamamış gibi gözleklerini indirdi.

rek Nihat'ı süzdü ve ardından o kendine özgü gülümseyişiyle konuştu. Öyle bir gülerdi ki, konuyu hiç mi hiç anlamamış sanılırdı önce, sonra acaba anlamının ötesine geçti de başka hınzır fikirler mi belirdi kafasında diye düşünmekten alamazdı insan kendini.

“Saçmalıyorsun. Gördüğün gibi karşıdayım.”

“Öyle,” dedi Nihat. “Bundan kuşku yok. Öyle olmalı.”

“Ben kalkayım,” dedi şefi birden, Nihat da kalktı, ama adam omzundan tutup oturttu onu, kendi de tekrar oturdu.

“Aynalara dikkat et,” dedi, ciddi, tehdit eder bir havada. “Aynalara bak, gizlediklerine karşı uyanık ol. Arkada gizlediklerine. Bir de... Bir de önemli biri gelirse önüne... Önemli saydığın... Bu ister hastan olsun, ister başka tanıdığın... Bağlantılara dikkat et. Geçmişine. Geçmişte hangi karakterle çıkmış karşına, nasıl değişmiş...” Yeniden kalktı. Gidiyordu, ekledi: “Karşına çok değişik kimliklerde çıkabilirler. Komşun gibi, arkadaşın, hattâ hastan gibi. Özellikle hastan gibi.”

Bir şey diyemedi Nihat. Kalın, biraz daha konuşalım, demek isterdi, korkuyordu, diyemedi. Adam sessizce çıktı kapıdan. Kahveci gözünü kaydırmadı bile o yana. Masasında ne boş bardak duruyordu, ne gazete, ne bir şey. Dışarıya baktı Nihat. Nereye gidiyordu, nereye park etmişti aracını? İyi görünmüyordu oturduğu yerden. Kalktı, pencereye yaklaştı, ihtiyarın baktığı yere gözlerini dikti. Karanlıktı. Orada herhangi biri olsa da görünmezdi zaten. Ileride, sokak lambasının altında ayakta kaşınan bir köpek. Bir araç? Farları veya stop lambaları yanan ve hareket eden? Yoktu görünen. Uzunca süre öylece durdu. Hiçbir şey yoktu. Dışarıya çıkmaya korktu.

“Hayli zeki biri gibi görünüyorsunuz. Öyle olmanız büyük olasılık, çünkü iyi bir gözlem ve çözümleme yeteneğiniz var. Ka-

fanızdakileri de iyi ifade ediyorsunuz. Bir işçi için sıradan bir olgu değil bu durum. Hem işçisiniz, işçinin solda ne anlamlar ifade ettiğini kitap okumasanız da herhalde biliyorsunuz. Hem işçi hem de sola açık böyle uyanık bir işçi... Sizi el üstünde tutmaları şaşılacak şey değil..."

"Evet," dedi Nedim memnun bir ifadeyle, yeni bir şey söyleyecekti; Nihat izin vermedi, devam etti:

"Ben kitabı bilgilerden falan hareket etmiyorum; fakat ilk gözlemimi söyleyeyim, senin işçiye benzer bir halin yok."

Nedim'den şaşkın bir ifade çıktı:

"Hah! Ama maalesef mi demek lazım, yoksa çok şükür mü, ben işçiyim. Herhalde çok şükür diyemeyeceğim. Az çok düzgün giyindiğime bakmayın, meteliğe kurşun atıyorum. Üstelik, hiç sevmediğim bir işte her gün dokuz on saat çalışmak zorundayım."

"Sende farklı bir yan var," diye üsteledi Nihat, bu kez kızgınlığını belli ederek. "Bana öyle geliyor. Gizlediğin bir şeyler olmalı. İşçi bile olsan onun dışında yaptığın şeyler var."

"Orası öyle," diye yanıtladı Nedim. "Açık öğretime devam ediyorum ve üniversite sınavlarına girmeyi sürdürüyorum. Bu sene sanırım iki yıllık okullardan birini kazanabilirim."

"Bak," dedi Nihat, rahatlatarak. "Öyle söylesene. En azından bir şey çıktı açığa. Sen tam bir proleter değilsin, farklı yanların var, ben sezmiştim, konuştukça belki başka şeyler de çıkacak."

"Tam bir proleter nedir Allah aşkına," diye itiraz etti Nedim. "Böyle yerlere geliyoruz da ara sıra az çok birkaç güzellik görüyoruz. Yoksa, hayatım boydan boya bir çirkinlik denizinin içinde geçiyor. Alıştım mı, hayır, ancak aptallar alışabilir. Onlardan da o kadar bol var ki. Bakın bütün bunlar bir yana ben proleter oğlu proleterim. Babamdan daha saf bir proleter tımmadım. Fa-

kat o bile sizin sandığınız gibi biri değil. Şimdiye dek iki iş yerinde çalıştım; ilkinde yüz işçi vardı, şimdikinde elli işçi. Şunu demek istiyorum: İşçileri az çok tanıyorum. Nasıl bu işçiler biliyor musunuz. Şöyle anlatayım, ben kendimi bazen bencillikle suçlanm ya; içlerinde en özverili benim, siyasi anlamda diyorum, başka anlamlarda da. Kendimi korkaklıkla suçlanm, içlerinde en cesuru benim. Özetle, kendimi neyle suçluyorsam onların yanında peygamber gibi kalıyorum. Herkes bir değil elbette. En uyanıkları sendikacılar. Belki en özverili de onlar, fakat ben sendikalara da gittim. En son gittiğimde başımdan geçeni size...”

Dayanma sınırı ötesi bunalmış. Oturumun bitmesine çok var daha, adamı şimdi atmak yakışık almaz. İyisi mi konuşsun, zaten geveze, konuşabildiği kadar konuşsun, dinlemem, olur biter. Zaten dinlemek istese de dinleyebilecek halden çıkmış, bir ses duyuyordu şu anda ve karşısında bacak bacak üzerine atmış, masasına ayağını sürtüp duran ukala bir genç görüyordu. Proleter oğlu proletermiş. İşçileri yücelttiği falan yoktu gözünde ama bu adam değişikti. Apaçık farklıydı işte. Batıcıydı bir de. Girişi, kendini tanıtıışından öte söylediği her şey batıyordu herifin, anlattığı her şey. Belki de gerçek buydu ama hayallerindekine hiç uymuyordu, çirkindi çünkü gerçek. Odasını düşündü, salonunu, loş salonunu, Kışın sıcak, yazın serin. Güzel bir müzik açar... Etnik bir müzik ya da caz. Bir an önce gitmeliydi oraya. Bir an önce uzaklaştırmalıydı bu adamı. Özellikle, planlanarak gönderilmiş olabilirdi. Besbelli öyleydi.

İnsanlara bakıyor. İnceliyor. Gözü üstlerinde. Kızlar, süslenmiş püslenmiş okula geliyorlar. Beyinlerinin bir yerinde az çok ıy niyetler, güzel hedefler sakladıklarını görebiliyor, lolipop kağıtlarıyla sarılmış neşeler, ama en büyük amaç, erkek bulmak. Erkekler kızlar beraberler, bir ay önce kendisi de içlerindeydi

hayret, gülüyorlar, şakalaşıyorlar... Buluşan iki sevgili. Otobüs bekleyenler. Evlerine dönecekler ya da eğlenmeye gidiyorlar. Kahvede yalnız oturanlar. Kendisi gibi. Boş bakışlarla çevreyi süzenler. Kimininki de tilki gibi. Ders anlatan hoca, yanında asistanı. Tahtayı silmeye başlıyor hocanın bir kaş hareketiyle telaşla, onun gibi büyük hoca olabilmek için ileride her kaş hareketini değerlendirmek zorunda. Amfide arkada oturanlar şamata yapıyor, sesleri ön sıralardan duyuluyor. Dışarıda orta bahçede banklara oturmuş hastalar, hasta yakınları. Sağlıksızlığın, yolun sonuna mı geldik endişelerinin yüklediği yorulmuş suratlar. Bazıları iyice çaresiz görünüyor. Gazete okuyanlar. Bilardo oynayanlar, üst katta, kahvede. "Üç çay bir kahve, acele!" diye bağıyor kahveci çocuk. Eskiden şakalaşırlardı, şimdi selam bile vermiyor. "Aksaray Aksaray," diye bağırان dolmuşçu. Biri koşuyor ana kapıya doğru. Kötü giyimli bir genç erkek. Bir şeye yetiyecek, nereye? Hepsinin kafasında bir düşünce. Endişeli görünenler, gülenler, boş bakanlar... Hepsinin kafasından bir şeyler geçiyor. Hepsinin büyük ya da küçük bir amacı var, o ana ilişkin ve öteye ilişkin, en kayıtsız suratların bile. Bir ay önce kendi suratı da onlarınki gibiydi. Kendi aklından da belki daha yu celtilmiş görünse de benzer şeyler geçiyordu. Anladı ve çok şey değişti. Her şey anlamsız. Kafalarda basit, boş, hayvansı istekler, en büyükleri bile çok küçük arzular. Bunu anladı, herkesin aklından geçeni biraz soğukkanlılıkla, biraz tepeden değerlendirdiğinde yarıldı. Uçurum girdi aralarına. O ve ötekiler. Geçmiş yaşamı ve şimdi. Sonra her şey değişti. Öbürleri bunu sezmekte gecikmediler. Bıçakla kesilmiş gibi bölündü yaşam. Biri her kesi aldatıyor. Birileri yaşamda herkesin bir anı, amaç olduğu konusunda aldatıyor. Pek çok kişi biliyor aldatıldıklarını. Ya niye gönüllü bu katlanış? Katlanmaktan öte bir ıstınlığı. Kulu bir

işbirliği. Bunu kavradı, bir şekilde kavradı, kavrar kavramaz değişti. Bakışları değişti. Değiştiğini ötekilerin bakışlarından anlıyor. Seziyor, kuyusunu kazacaklar. Bir şekilde rahat bırakmazlar sırrı keşfedeni, bırakmamaktan öte damgalarlar. Bir şekilde damgalansın ve ondan sonra ettiği hiçbir sözün değeri kalmasın. Seziyor oyunu, seziyor yürümek ve kapaklanmak arası, yapacak bir şey bulamıyor, bir çıkış yolu. Kafasını patlatırcasına düşünüyor, bulamıyor.

“Soruma cevap vermediniz.”

Bu da kim?! O! İşçi. Öyle ya. Ne sormuş ki? Saçma sapan bir şeydir. Olsun, toparlamalı kafasını ve bir şey yumurtlamalı. Para için. Yaşayabilmek için. Ne kadar zor!

Toparlanmalı. Olumsuz yargıları kovmalı kafasından, pozitif düşünmeli. Think positive! Her şeye karşın pozitif. Gidecek ve yönergesini yeniden okuyacak. Her gün yapmaya çalıştığı gibi. Maddelerden biri. Bu çocuğu da ilgilendiriyor. Her şeye karşın onu da ilgilendiriyor ve bağlıyor: İşçiler. Emegin yaratıcıları. Temel bir ahlak duygusu yaşarlar, temel bir adalet duygusu. Her şeye karşın sonunda emegin ahlakı egemen olacak topluma. Egemen olacak ve çekilen acılar son bulacak.

GÜNCE I

1

Çok arkadaşım var güya. Geçende saymaya kalktım, baş edemedim. Kırk üçte kestim. Dertleşebileceğim can bir dostum var mı? Bir tek Zeliha. Ona da ne derece güvenebileceğimi bilmiyorum. Güven güvenme, devlet sırrı değil ya bu. Sevgin, ilgin karşılıklı olarak yoğun trafik içindeyse birkaç kişiyle durmadan oturup dertleşemezsin, bu kadar basit. Kendimi lüzumsuz kaygılarla eksikli hissedecek değilim.

Mesele şu: Zeliha sadece dinledi; bir çözüm bulmasını bekle miyordum zaten, dinlemesi yeter, benim de birine açılmış olmam. Kendimi kuvvetli bilirdim, öyleyim; ondan kuşkum yok.

Dün, Tuncay'a kötü davrandım. Kızılay'da buluştuk. Bu kalı ve gittik. Sıkıldım dedi hemen. Terbiyesiz. Benimle buluştu ken, sıkıldım demeye cesaret edebiliyor. Akli sıra mülhitten sıkılmış, kalabalıktan, insanlardan sıkılmış. Akli sıra bulacaktı gide lim diyecek sonra ve sonra ben soracağımı, nereye gide lim diyecek. İki kere "sonra" diye yazdım bir cümlede artı anda. Ne yapayım, tabii olmak gerek. Neyse. Arkadaşlar evde mi değil mi

bilmiyorum ama gidelim, sakın sakın otururuz bir odada diyecek. Adım gibi eminim, arkadaşlarını ayarlamıştır yine, benimle buluşacağını öğrenir öğrenmez ayarlamıştır; ikisi de toz olmuştur ânında. Sonradan aklıma geldi, çocuklardan birinin İstanbul'a gittiğini dün söylemişti; hâlâ arkadaşlar diye çoğul bahsetmesi onlardan, tam anlamıyla oyun. Çok kabasın, dedim, hayatımda senin kadar küstahını görmedim, dedim, nasıl bir mantık bu, kız arkadaşının yanındayken, baş başayken sıkıldım diyebiliyorsun. Yok dedi, baş başa kalabilmek için sabırsızlanıyorum. Senden rahatsızım, dedim, bu ilişki bitsin artık, çok güveniyorsun kendine ve beni korkutuyor bu, dedim. Kabasın, dedim. Başka?.. Buna benzer birkaç hakaret daha; ukala, falan... Bu iş bitsin derken, son derece ciddiye aldım, kapris falan yapmıyordum, şimdi de aynı şeyi istiyorum. Fakat az daha oturunca her şey eskisine döndü. Şaka yaptı, şaklabanlık yaptı, beni güldürdü. Ayrılırken de her zamanki gibi ayrıldık, karşılıklı derin bir sevgi içindeymişiz gibi. Tuhaf olan, bu. Kendime yakıştıramadığım. Tekrar birbirimizi özleyecekmişçesine muhabbet içinde ayrıldık, sokakta elimi öpmesine izin verdim, tutup çekecek değildim ya, olsun, ne çıkar bundan. En çok korktuğum şey: Başkalarının fark edebileceği çekişmelere girmek. Onunla veya bir başkasıyla. Neden başkalarını bu kadar umursuyorum? Yazık, şu hüyumdan vazgeçemeyeceğim. Allah belalarını versin başkalarının. Zeliha, bunda bir şey yok, diyor. Demek, kararsızsın, diyor, karar versen hemen ayrılabilirsin, diyor. Öyle mi acaba? Galiba öyle. Çok kafa patlatmaya değmez.

Ondan ayrılınca kendime mükafat verdim. Gittim pastaneye ve ne canım çekiyorsa tıkindım. Coca Cola'yı çok seviyorum, iki şişe indirdim mideme. Güzeldi. Bunu yine yapacağım, insan kendine sık sık mükafat vermeli, yaşamanın anlamı ne. Bir yan-

dan tıkindım, bir yandan mükafat yerine ceza vermeliydin diye söylendim içimden, söylendikçe kendi kendime güldüm kıkır kıkır. Garson çocuğun hoşuna gitti. Beni deli sanmadı herhalde ama uçuk biri olarak düşündü, baktım laubali olacak, surat astım. Deli sansaydı, hastaneye haber verseydi ne komik bir hikaye gelişebilirdi. Türk filmlerindeki gibi. Kendime ceza vermeliydim, bu daha doğru olacaktı, fakat mükafat verdiğim için pişman değilim. Mükafatı hak ettim bir bakıma. Tuncay'a ilk defa bu kadar ısrarlı bir şekilde kafa tuttum, eskiden bir iki söz söyler surat asardım, şimdi beş dakika durmaksızın azarladım. Sonunda biraz bozuk ayrılıyordum daha çok hak edecektim hediyeyi. O kadar gevşemeyecektim; artık, bir dahakine. Ya, herkes pek beğeniyorken kendini, ben neden suçluyorum durmadan benliğimi? Zayıflık mı, erdem mi; bir karar verebilsem.

Pastaneden çıktım. Yolda eve yaklaşırken bir köpek gördüm. Hava kararmak üzereydi, daha geç bir saatte rastlasaydım da görmeseydim, yine de görürdüm gerçi, kasabın önündeydi, dükkanların ışıklarından aydınlıktır orası hep. Zavallı. Uyuzlu yakalanmış. Pek az tüyü kalmış. Derisi cılk yara halinde, her yünü kıpkırmızı. O ayazda titriyor. Neden öldürmezler böylelerini? Sağlıklı köpekleri zehirleyip öldürürler, hasta hayvanlar acı içinde yaşar. Bizim millet çok merhametsiz. Merhametsizlik de cahillikten geliyor. Cahil insan yarı insan. Buraya yazdım ama unutmalıydim. Ondan mı bilmem, akşam hiç ders çalışmadım Belki şu Tuncay meselesindendir. Amaaan!

Bugün iyiyim. Dışarı çıkmadım. İki saat on dakıka çalıştım. Bu satırları yazdıktan sonra yine geçeceğim masanın başına, en az iki saat daha. Sonra kendime bir hediye verdim. Hediye değil, ödöl, artık, dilime dikkat etmeliyim. Ne kadar çok gözden geçirsem de yazdıklarımı, bazı yerlerde ipin ucunu bulurdum

ğımı sanıyorum. Konu dağılıyor, dil mi dedim, yalnızca dil mi? Konu. Geçişler oluyor, beklenmedik geçişler. Hastalıktan mı? Sanmıyorum. Okuduğum şeylerde de görüyorum bunu. Dağılıyor. Geçişler. Kaymalar. Yarılmalar. Eski yazdıklarım gibi. Eski-den yazdığım mektupları, dilekçeleri gözden geçirdiğimde olur. Bir yabancılık. Küçümseme duygusu. Ben bunları mı yazmışım, bunları mı düşünmüşüm? Aşağılama. Yabancılaşma mı? Ne yazmışım? Ödül. Ne olacağını henüz düşünmedim.

2

Bugün babamdan mektup geldi. Orada derslerine çalışamıyorsan buraya gel, rahatça çalış, diyor. Geçen hafta telefon etmiştim postaneden oysa, baba, üç dört günde bir imtihanım var, bir iki günlüğüne oraya gelmem bir işe yaramaz, demiştim. Tarihini kontrol ettim, konuşmamızın ertesi günü yazmış mektubu. Pimpirikli adam. Ondan nefret mi ediyorum, yoksa seviyor muyum onu? Sanırım, nefret ağır basıyor. Bana karşı müşfik. Kimseye karşı davranmadığı kadar, bir tek benimle konuşurken sesi yumuşuyor(muş), annem söylüyor. Abime bile daha ilgisiz. Beni daha çok sevdiği kesin; abim gücenince, olur mu hiç öyle şey, bir baba evlatlarını ayırır mı, diyor ama durum belli. Çocukken de öyleydi. Annemden nefret ederdim çocukken. Yani her zaman değil, bazen. Üstüme geldiği zamanlar, şikayetleriyle mızır mızır evde dolaştığı zamanlar. Şimdi anneme acıyorum, daha çok, annemi seviyorum. Hep hastaydı annem, hep bozuktum morali, hep sinirliydi. Nefret! Babam desem ayrı soğuk. Çağırıyor durmadan. Bunu benim iyiliğim için mi istiyor, kendisinin rahatlaması için mi? Benden başka tutunacak kimsesi yok hayatta. Yanında bulunacağım, elinin altında ve o da sevinecek. De-

mek ki, kendisi için istiyor. Şimdi, böyle düşünmem fesatlık mı? Neler çekmişim çocukken. İyi ki, aldırılmaz bir karakterim vardı, iyi ki. Yoksa, hayatım zindan olurdu. Annemin morali bozuktu, babamdan ötürü. Bir yaşa gelince her şeyi anladım; kabahat babamda. O bir yana... Bir yana mı demeliyim; bendeki bu haller nereden ileri geliyor? Annemden babamdan, onların ilişkilerinden. Onlara ve onların ilişkilerine tepki bendeki. Okuduğum kitaplardan çıkardım bunu? Psikoloji kitaplarından? Babamın bağınaz kafasına sinir oluyorum. Acımasızlığına. Bende de var mı acaba aynı acımasızlık? Muhakkak bir şeyler geçmiştir. Dün ilk imtihanın sonuçları belli oldu. Ayşe kalmış. Ağlamaya başladı. Teselliye çalıştım. Başka teselli edecek kimse yoktu o an zaten. Bir yandan dil döktüm, öte yandan kendi duygularımı inceledim. Başka birini konuşturup inceler gibi aynen. Hiç acıma bulamadım. Sevinmişim bile. Niye? Kıskançlıktan mı? Ayşe güzel. Meral, benden daha güzel olduğunu söylemişti. Bazıları öyle düşünüyor. Burnu çok büyük. Kör mü acaba millet, o kadar büyük burunlu bir kız nasıl güzel olabilir. Geçen yıl imla imtihanında hiçbir şey göstermemişti, kağıdının üstüne kapanmıştı, biz bildik mi bir şeyi herkese gösteriyoruz. Acımadım, ne yapalım. Dilencilere de acımam. Acımamam gerektiğini bilirim. Simitçi çocuğa acımışım önceki gün. Sabah yağmur yağdı, bütün simitleri ıslandı, olduğu gibi geri götürdü, iki göz iki çeşme. Babasından dayak yiyecek belki, tabii bir babası varsa eğer. Belki akşam aç yatacak. Islanmış simitleri bile geri alırlar elinden. İçim kalktı, ben koştum arkasından. Üç kişiydik, ikişer tane uldukları da vardı. Zannımda da acıyorum. Sormasam, babam zaten anlatmaz. Ağzından kerpetenle sök kelimeleri. Bak benim konuşkanlığımı da ona tepki. Sorunca ara sıra söyler. Ne cezalar verdiğini, adanmış ya da kadınların her kimseler işte, neler söylediklerini. Annem Ba

bam hiç acımaz. Bazılarının suçsuz olduğunu o da kabul eder. Şartların suça ittiği insanları kastetmiyorum; onlara zaten hiç acımaz. Bazılarının hukuksal hata sonucu ceza aldıklarını inkar etmez. O kadar hata gelişmiş memleketlerde de oluyor, der bana, hukukta hata kaçınılmaz, der. Eksik soruşturma yapılabilir, hatalı kayıtlar tutulabilir, yanlış ifadeler, sakat mantık yürütmeler falan... Dosya onun önüne gelene kadar bir dizi yanlış yapılmış olabilir. Ama o, kendi önündeki dosyaya bakar, sadece ondan sorumludur. Bazen gece yarılara kadar oturur çalışır, didik didik eder evrakı, dosyaları. Yeterince incelemişse bir dosyayı, zanlı, dosyaya göre suçluysa ya da suçsuzsa mesele yoktur. Vicdanı rahattır. Aynen böyle söylemişti bir keresinde bana. Ne güzel vicdan rahatlatma yolu değil mi! Kanunlar saçma sapan da olsa, dosyalar önüne yalan yanlış da gelse oku ve ona göre karar ver. Ondan sonra, ben görevimi düzgün, dürüst yaptım, gerisine karışmam de. Nasıl görmüyor bu işteki mantık hatasını? Zeki bir insan, benden bile zeki, kesin, ama görmüyor.

Bu güncenin ne işe yarayacağını bilmiyorum. Biraz rahatlatmamı sağlıyor. Bir de aklım çok uçan ya, belki bir çözüm olur. Bir ay sonra, iki ay sonra buraya bakar anlarım, ne konuda ne düşünmüşüm. Fakat bir sorun şu: Kilitli bir odam, çekmecem yok. Bavulumu saklıyorum her seferinde. Bizim Zeliha meraklıdır, okur diye korkuyorum. Bazen ona açıldığımda söylediklerimi önceden bilirmiş gibi geliyor bana. Belki sadece bir kuşku; fakat günlük tutmaya devam edeceksem, bu problemi çözmem gerek.

Yarın okulda olaylar çıkabilir. İmtihanalara girilmeyeceğini söylüyor bazı arkadaşlar. Boykot yapılabilirmiş. Boykot kelimesi hoş duygular uyandırıyor içimde. Her öğrenci, boykotu görmeli, katılmalı. Yapılırsa ben ilk defa göreceğim. Hoşuma gitmiyor değil İmtihana girmemiş olacağız. Kalmış sayarlar mı? Kimse

girmezse olmaz öyle şey, herkesi bırakamazlar. Sonunda yine aynı derslere gireceğiz, aynı imtihanları biz vereceğiz gerçi, olsun. Babam sezer böyle şeyleri, nasıl olup da sezer, ta Erzurum'dan beri. Kalabalıklara girme diyor bana, dikkatli ol, elebaşılar olabilir, kışkırtıcılar olabilir. Yaklaşma onlara. Elebaşılarmış, tanımıyor tabii, uzaktan ne sanıyor. Elebaşı dedikleri en samimi arkadaşlarım. Elbette söylenmez ona. Hayat senin dosyalarından ibaret değil baba, bak kızın neler yapıyor, daha da yapacak.

3

Dün boykota katıldım. İmtihanlar bir tarafta dursun. İmtihan sistemi zaten temelinden bozuk, kalsak ne olacak, geçsek ne olacak. Bugün Fen Fakültesi de bize destek verdi. Ayrıca Hukuk. Dün ve bugün çok eğlendik. Arkadaşlar folklor ekibinin davulcusunu, zurnacısını da getirmişler. Halaylar çekildi, çimenlerin üstünde piknik yapıyoruz, domates peynir ekmek yiyoruz. Boykot böyleyse her gün boykotla geçsin; elbette bu, şaka. Biz de Avrupa'daki öğrencilerin düzeyinde eğitim imkanları istiyoruz. Sanırım, kimse fazla görmez bu isteklerimizi. Bir ara dans bile ettik. Arkadaşın biri radyo getirmiş, haberleri dinledik. Hareketimiz tüm ülkede duyuldu. Sevinçliyim, sevinçliyiz. Haberler birince hareketli bir Batı müziği başladı, hep birlikte bir kenarda dans ettik. Bir arkadaş geldi sonra, eleştirdi bizi. Olsun eleştirsin, yanlış bir şey yapmadık ki; fakat biraz daha ciddi durmakta fayda var. Bütün ülkeye, bütün sosyal sınıflara örnek olmalıyız. Arkadaş böyle dedi. Doğru. Herkes ciddiyetle dinliyordu onu, bu tek ben dikkat ettim davulcuyla zurnacının yüzüne. Komik bir salaklık vardı suratlarında. Eminim, konuşmanın tek cümlesini anlamadılar. Bir şeye daha dikkat ettim: Yoldan geçen vatandaşlardan

birkaçı daha durdu dinlediler onu. Aynı salak ifade onların suratlarında da vardı. Komik. Komedi komik. Ben böyle derim.

Dün Tuncay'ı da gördüm. Sabahtan. Bir ara bahçe duvarına oturup onunla da konuştum. Gıcıklığı üstündeydi. Boykot'a karşıymış. Öğrenimi bozup bir şey kazanamazmışız. Yapılanların çoğu, gösteriş içinmiş. Siyasete bulaşanlara dikkat etmeliymişim, çoğu caka satmak için ortalığa fırlıyormuş. Caka satmak için. Bunu üç kere tekrarladi. Hattâ dört. Caka satmak için başkalarını kullanırlarmış. O sırada konuşma yapmakta olan bir arkadaşı gösterdi. Üst sınıflardan. Gayet dürüst bir çocuktur. Herkes tanır, sever onu, caka satmaya neden ihtiyacı olsun? Böyle dedim; hayır hayır incele onu, biraz gözle dedi bana, bakışlarındaki kıvılcımı yakala, anlarsın. Beşinci kez kullanmıştı o kelimeyi. Çok komikti. Üstünde, daha yeni ütülenmiş parlak bir açık mavi takım elbise, içinde ipek gömlek, kravat takmamış, kıllı göğsü görünüyor. Garanti, ayakkabısı hariç her şeyi ithal ve bir de caka satmaktan bahsediyor... Neşem yerindeydi, iyi günümdeydim, suratına vurmadım. Fakat böyle konuşmaya devam ederse onu bozacağım. Kesin. Az sonra da gitti. Korktu herhalde, ne olur ne olmaz, olay falan çıkar diye korktu. Tuncay gözünden her geçen gün düşüyor, yine de ondan kopamıyorum. Büyük çelişki. Salak, beni ayartmaya çalışırken bile başka bir kıza bakıyordu. Hem de ne kız! Benim bacağıma bile gelmez. Hem züppe, hem salak bu çocuk.

Sadece akşam tatsız bir olay yaşadım, küçük bir olay, dün akşam. Lale makyajıma karıştı. Çok makyaj yapıyormuşum. Sana ne, dedim, ağda yapacağım diye bütün gün dışarı çıkmayan sen değil misin, istediğim gibi yaparım, anam mısın babam mısın? Aşırı tepki gösterdim ama hak etti bunu. Sonra, hiçbir şey olmamış gibi yanaştı yanıma özür diledi. En son sözü ben etmiştim

halbuki. Bu kız tam politikacı olacak. İçimizde en keskini. Biraz da o yüzden, bizi emrindeki insanlar gibi görüyor. Ben yemem bu numaraları. Neyse, tatsızlığın sürmesindense özür dilemesi daha iyi. Bir daha karışmaz hiçbir şeyime. Zeliha'dan sonra bir meraklı da Nalan. Ne yazıyorsun diye sordu; günlük tutuyorum, dedim. Gösterir misin bana da, demez mi. Kardeşim, bizim millet ne kadar da meraklı. Ya kilit ayarlamalıyım çekmeceme ya da başka bir usul bulmalıyım yazmak için. Şifreli yazı mesela.

4

Boykot İstanbul'a da yayıldı. Arkadaşlar İstanbul Üniversitesi'ni işgal ettiler. Herkes, gazeteler ve radyolar bizden bahsediyor. Ölü toprağı serpilmiş ülkeye hareketlilik getirdik. Bundan sonra her şey değişecek. Türkiye aynı Türkiye olmayacak. Bu artık kesin.

Birkaç gün sonra Erzurum'a gittim. Üç gün kaldım döndüm. Bizimkiler hep aynı. Dönerken babamla münakaşa etmek zorunda kaldık. Ben tabii hep ilgisiz, bilgisiz rolü yapıyorum. Sır gazetelerden yanlış öğreniyorsunuz dedim, boykot her an bitebilir. Arkadaşlar da öyle dedi, hocalar da. Boykot bir biterse ilk imtihanları kaçıırım, dedim. Öğrencilerin çoğunluğu uzun boykot istemiyor zaten, dedim. İkna oldu. Hakikatte bu çocukların dedikleri haklı diyor, ama onları kullanıyorlar, diyor, aman sen uzak dur. Peki baba. Emredersin.

Bu arada evde misafir vardı. Annemin uzak bu akıncısı. Tatil diye kızını almış gelmiş. Kocası bakkal. Gelip şatalatımızı görecekt ve memlekete dönünce hava atacakt. Pek hoşlanmadım kadından, üstelik, ev pek büyük değildi, misafiri çekilmiyordu. Bizi köşkte falan mı oturuyor zannediyorlar ne! Küçük kızdan hoş

landım bak. Zeynep adı. Bıcır bıcır bir şey, esmer güzeli, çok akıllı, ne desem anlıyor. Bu arada kızcağıza azıcık sosyalist propoganda yaptım. Akıllı ama yaşı ne daha, bir kulağından girip öbür kulağından çıkmıştır. Galiba yanlışta ona konuşmam. Ol-sun, bu benim yalnız başıma yaptığım ilk propoganda. Dinledi ve bir şey demedi. En azından, Sermin Abla bana şöyle şöyle dedi diye annesine falan bir şey söylemedi. Bu kız ileride bir şey olacak, kesin. Gözlerinden belli, muhakkak bir şeyler olacak. Seziyorum. Birçok şeyi seziyorum ama söyleyemem. Deli derler adama. En başta Melih.

Döndüm eve, bizim Na'lan daha dönmemiş. Böylesi daha iyi. Evde üç kişi kaldık. Aslında Lale de bir akşam gelir, iki akşam gelmez, boykot başlayalı iyice hızlandı. Kompleksli kız, o da öyle tatmin oluyor. Benden uzak dursun da. Arkadaşların çoğu da-ğıldı, kırk elli kişi okula gidip toplanıyor artık. Ben de gınaşırı gidiyorum, orada durup lak lak edeceğime evde oturur ders ça-lışırım. Gerçi onu da yapamıyorum ya. Dün muayyen günlerim başladı. Evden çıkmadım. Bir Gripin içene kadar karnım ağrıdı. Sonra kendime yemek hazırladım. Son derece tatsızdı. Nerde annemin yemekleri. Sonra da Zeliha geldi. Akşam gece yarısına dek dertleştik. Dertleştik de bu kız köylü kafasını aşamadı. Lise yıllarından bir sözlüsü var, bırakamıyor. Oğlan okuyamamış, şimdi garsonluk yapıyor memleketinde. Bizimki bırakmak isti-yor aslında ama, fakülteye gitti, ondan sonra burnu büyüdü der-ler diye korkuyor. Çocuğa ümit vermesi de yanlış, ona da yazık. Anlattım, beni dinlemiyor, sadece kendi anlatıyor, beni dinlemi-yor. Sözlülük de ne sözlülük ama, dedigine göre el ele bile tu-tuşmamışlar. Belki de Zeliha uyduruyordur. Tamamen uydura-mak da, vardır böyle biriyle konuşmuşluğu, abartıyordur. Soru-lunca boşta gözükmesin diye. Bir tür aşağılık duygusu. Kim bi-

lir, günahına girmeyeyim.

Bu Tuncay meselesi kangrene dönüşüyor. Muhakkak halletmem lazım. Zeliha'ya açıldım. Bu adamı artık sevmiyorum, bundan eminim. Gözümü kapayıp kör rolü oynayamam, ben varken başkalarını da idare ediyor. Her duyduğum yalan değil, kendi gözümle de gördüm, onlar yayaydı, ben otobüsteydim, hatun geldi elini tuttu. Sormadım, sorsam bir yalan uydururdu elbet. İlk duyduğumda kızmıştım, bu olayı gördüğümde daha da kızdım, şimdi kızmıyorum bile, bu da onu artık hiç sevmediğimi göstermez mi? Öyle, diyor Zeliha. O halde, neden kopamıyorum?

Ondan hoşlanmıyorum. Bana hitap eden herhangi bir yönünü göremiyorum. Sadece azıcık yakışıklı ve seks. Sadece sekste uyum içindeyiz. Sadece sevişirken müthiş oluyor. Müthiş, aynı zamanda uyarıcı. Şifreli yazıyorum artık, kimse çözebilir mi şifreyi acaba? Yok canım, daha neler. Şifreli yazdığım halde utanıyorum ayrıntıları dökmeye. Üstelik, akıcı yazamıyorum. Avrupa'da yaşasak, çiçek çocukları gibi özgür hareket edebilsek tamam, sadece seks, gerçi bu bile bir şeydir. Bir çeşni olur. İyiye ahlaksızlaştım; ama dediğim yalan mı. Ona karşı aldığım kararlar, onu görür görmez hükümsüzleşiyor. Onu görür görmez başka biri oluyorum, az önceki kararlı Sermin'den farklı biri. Bayılenmiş gibi, hipnotize edilmiş gibi. Sert çıkmalarım, aşağılanmalarım boşuna. Elini uzatıp gel deyince elim ona doğru zaten uzanıyor. Zeliha'ya her şeyi anlatmadım. Kışın ilk soğuklanımı başladığı o yağmurlu günü. Birlikte evine gitmiştik. Annesi var sanıyordum, varmış gerçekten, alışverişe çıkmış. Odasını gösteriyordu bana. Duvara asılı gitar ilgimi çekti. Birkaç parça tıngırlatmaktı niyetim. Jimmy Hendrix'in posterinin yanındaki gırtlak uzandım. Eteğim de kısaydı. Arkamdan sarıldı, gırtlak bırakmadım, karşı da koymadım. Ensemde, kükaklanın arkasında his

settiğim o dayanılmaz gıdıklanma, gıdıklanma gibi güldürmüyor, ama en az onun kadar kendinden geçiriyor insanı, ürpertiyor. Koyverdim kendimi ve, ve o güne dek hiç hissetmediğim duygular... Bırak dedi içimdeki ses. İsteddiği kadar okşasın, öpsün, bırak... Ağzımdan usulcacık bir inilti çıkıyordu, utanmıyordum, bırak onu da bırak diyordu içimdeki ses, eteğinde ne varsa dök çıksın. Gömleğimin düğmelerini çözmeye başladı. Bırak dedim yine içimden, sırtım ona iyice yaslanmış, gitarı koltuğa bıraktım. Elleri nasıl ellerdi. Değdiği yer benim olmaktan çıkıyordu. Sutyenimden kendileri fırladı göğüslerim. Onları avuçladığı ellerini sıktım, kendime bastırdım. Sonra eteğimin fermuarını indirdi. O an döndüm, olmaz, dedim. Biliyorum, o halimle olmaz demem daha da kışkırtmıştı onu. Olsun, dedi, ne olur olsun. Annen gelecek şimdi. Kapıyı itti, kapı çarpıp geri geldi, bir karış açık kaldı, yıktı beni arkasına. Aralık kapıdan salona baktım. Kadın her an dönebilir. İki adım atsa bizi yerde aralıkta görebilir. Yine de bıraktım. Orada, yerde, kapı aralığında... Yazıyorum bunları, yazmayayım da ne yapayım. Kimseye anlatmadım. İçimde hem bir ateş, hem bir acı.

Ben kendimi güçlü, iradeli, aldığı kararları hemen uygulamakta cesaretli biri bilirdim. Cesaretim bir yerde sökmüyor. Bırak sökmesin birkaç şeyde de, dedi Zeliha. Bir süre daha incele bakalım çocuğu, belki yola gelir. Gezip tozuyorsunuz işte, o kadar ciddiye alma.

Söyleyemedim ona yaptıklarımızı. O bizi تنها yerlerde el ele tutuşan, gözden ırak köşelerde öpüşüp koklaşan romantik aşıklar sanıyor hâlâ. Nasıl söyleyebilirdim ki. Fakat, dedim; siyasi arkadaşlarımız ne der bu ilişkiye? Tuncay da hiçbir siyasi yön yok, olacağı da benzemiyor. Küçümseyecekler beni, şimdiden bir garip bakıyorlar zaten. Amaaan, dedi Zeliha, o iş başka,

bu iş başka. Herkes kendine baksın. Ama, dedim; bizim aramızda kardeşlik gibi bir ilişki var, kızlar erkeklere değişik gözle bakmıyor, erkekler de kızlara dokunduğunda bacısıymış gibi doku-
nuyor. Bizi orada burada görebilirler, görmüşlerdir aslında, An-
kara ne de olsa ufak yer, görmüşlerdir de ses etmiyorlardır. Ah
yavruuum, dedi Zeliha yine son sesliyi uzatarak; herkesi Zeli-
ha'yla Sermin gibi sanıyorsun sen. O bacı kardeşler arasında ne-
ler dönüyor, hiç biliyor musun. Benim kadar olmasa da Zeliha
da solcu. Benden iki yaş büyük üstelik, ayrıca gözü açıktır, var-
dır biraz fitneliği. Yok canım, dedim, öyle mi hakikaten? Elbet-
te öyle, dedi. Aralarında ilişki olduğunu zannettiğim birkaç kişi-
den şüpheleniyordum, onun da bildiği. Sordum, isim veremem,
dedi. Ama saf olma, kimsenin haksız yere seni suçlamasına izin
verme. Evdekiler içinde en keskinimiz Lale. En ileride o gözü-
küyor. Sert mi sert, erkek gibi. Bir taraftan da güzel sayılır. Bir-
den o geldi aklıma. Ya Lale? dedim. Lale mi, diye cevapladı; da-
ha bir yılı dolmadı onun solculuğunun be, ondan önce ne ceviz-
ler kırdı. Yapma be, dedim atılarak. Yaparım, dedi. Ya şimdi?
Şimdi. Şimdi de... Yok bilmiyorum, dedi sözünü yarım bıraka-
rak, çay koyma bahanesiyle kalktı mutfığa gitti, sonra da konu-
yu değiştirdi. Kafamda soru işaretleri kaldı. Lale de öyle ha! Bu
durumda dört kız arasında en namuslumuz Zeliha'ydı. Zeliha
güzel değildi Lale kadar, hattâ çirkin bile sayılırdı. Acaba kıskan-
dığı için mi böyle demişti? Can atıyordu bir erkek ona asılsın di-
ye. Hani sözlün vardı, şu garson? Yoksa güzellik arttıkça şehvet
de mi artıyor, daha doğrusu, şehvete kapılma imkanları? Öyle
ya, birine kimse asılmazsa nasıl çıkacak ki yoldan. En azından,
okumuşlar açısından böyle durum. Neyse, bugünlük bu kadar

5

Boykot bitti. Zaferimizle bitti. Yarı yeni imtihan tarihleri açıklanıyor. Hadi bakalım, dersler, sıkıntılar sil baştan. Boykot neşeli bir tatil gibiydi. Piknik havasında başladı ve bitti. Fakat kimi zaman korkmadım değil. Gericiler her yanda saldırıyor. Birçok arkadaş hakikaten piknik zannediyorlar bu işi. Gazetelerde okuduklarımızı hikaye zannediyorlar. Toplanıyoruz, kalabalık oluyoruz ya, kimse bize ilişemez zannediyorlar. Halbuki saldırıya uğrayanlar da bizim gibi insanlar. Arkadaşlardan biri söyledi bunu, konuşma yaptı, son cümleler ona ait. Başkaları saldırıya uğrayınca, o saldırıyı gözümüzle de görmemişsek bizden çok uzak zannediyoruz, kendimizi dokunulmaz zannediyoruz. Her neyse, yine uzak olsun.

Günlüğe epey ara vermişim. Önceki notlarımın üstünden bir haftadan fazla geçmiş. Son cümleler takıldı kafama. Evet, güzellikle ahlaksızlık, çirkinlikle namus arasında bir ilişki var mı? Hayır, bugün bana saçma göründü bu hipotez. Demiyorum ki, bir ilişki yok, insanın kaybedeceği çok şey varken ya da kazanacağı çok şey dururken namuslu kalabilmesi elbette daha zor. Yine de buradan kural çıkarmak saçma görünüyor şimdi bana. Ben nasılım peki bu hipoteze göre? Kendimi güzel bulurum; belki Türkiye güzellik kraliçesi olamam ama yine de güzelim. Özellikle vücudum. Erkeklerin yüzlerinden anlar bir kız ne kadar çekici olduğunu. Çirkin kızlara acıyorum. Aynaya baktıklarında neler hissederler? Bizim evin girişindeki aynaya mesela? Ev sahibinin bıraktığı tek eşya bu boy aynası sahi. Neden bir tek o? Banyoda ki aynayı bile kaldırmış adam. Yoksa, bizi mi gözetliyor arkasından? Şaka bir yana Nalan bir ara bayağı işkillenmişti, kaldırıp arkasına bakmıştı. Eve her girişimizde onun önünden geçmek, bu

arada kendimizi şöyle bir süzmek zorundayız. Moralimin bozuk olduğu zamanlar hariç onun orada durmasından şikayetim yok, hattâ bazen düzeltir bile girer girmez keyfimi. Nalan veya Zeliha acaba nasıl görüyorlar kendilerini? Evet, Nalan kaldıralım şu aynayı buradan diye tutturmuştu bir ara. Doğru. Sözde, çerçevesi çürükmüş, görüntüyü bozuyormuş, öbür eşyalarımız sanki çok düzgün, oradan buradan toplama. Erkekler bana ilgi gösterdiği halde düzeyimi hiç düşürmüyorum. Kendimi suçlamama gerek yok. Bir tek Tuncay meselesi var. Evet, o da yarın çözülüyor. Bugün günlüğümün başına oturmamın nedeni; aslında bugün için yazılacak pek bir şey yoktu. Yarın şunu yazacağım: Tuncay meselesi artık kapandı. Bu iş bitti diyeceğim ve bir oh çekeceğim.

Hiçbir şey olmadı dedim ya, aslında üstüste iki garip karşılaşmadan söz etmeliyim. İlkokuldan bir arkadaşımı gördüm. Hukuğun kantinine gitmiştim, arkamdaki masada oturan bir kız kalktı, siz dedi, Sermin değil misiniz? Baktım ve hemen tanıdım: Mualla. Ne komik. Yüz aynı yüz! Sarıldık, ilkokuldan, Mersin'den konuştuk. Benimle ilgili iki anı anlattı bana, çok güldüm. Ikisini de unutmuşum, o söyleyince hatırladım; ilginç. Biri şu: Çocuklar, işte Muallalar falan ağaçlara çıkarlar, üstünde otururlarmış, ben de özenirmişim, artık korkar mıymışım, yoksa elbisem kirlenmesin mi istermişim bilmem, çıkmazmışın Doğru, bakkal Osman Amca'ya gidermişim, o, her seferinde merdivenini getirir, beni yukarıya çıkartırmış. Bir prenses gibi Öbürü de; bir gün öğretmenimize başörtünüz hiç yakışmıyor, demişim. Bizim öğretmen okuldan çıkarken bazen başörtüsü takarmış, kadın bir korkmuş, hakimın direktifi sanmış bu lalımı, bir daha başörtüsü falan takmamış. Eskilerden konuşmak güzel Tekrar buluşacağız.

Bir de Adnan diye bir çocukla rastlaşım kapıda () çıkıyor-

du, ben giriyordum. Bizim okulda bir üst sınıftan. Temiz yüzlü, sevimli bir çocuk. Ama çok çekingen. Siyasette bayağı ileri, belli oluyor, arada çıkıp konuşma falan yapıyor ama yanımıza hiç gelmezdi, başka bir ortamda rastlaşınca, demek çekingenliğini yendi, bayağı ilgi gösterdi bana. Kuvvetle sıkı elimi. Benim adım Adnan, sizinki de Sermin değil mi, dedi bana. Evet, dedim Adnan olduğunuzu zaten biliyorum, Mahmut olmadığınız kesin, dedim, güldü. Şimdi acele işim var, çıkmak zorundayım, okulda görüşürüz dedi, yanındaki arkadaşı kolundan çekip duruyordu.

Dün akşam evde Lale'yle yalnızdık, çıktık evden, lahmacuncuya gittik. Lahmacun deyince, Erzurum'da yoktu bu, yeni alıyorum. Alistıkça da daha lezzetli geliyor. Dört tane indirmişim mideme. Beşinciye isteyecektim, yeter, dedi Lale. Neyse, havadan, sudan, müzikten, filmlerden konuştuk. Beatles'ı, Mick Jagger'ı o da seviyormuş. Siyaset konuşmayınca bayağı sevimlileşiyor kız, daha doğrusu, beni eleştirmeye yeltenmedikçe, akıl öğretmeye kalkmadıkça. Ben ilkokuldayken şimdi onun bildiklerini bilirdim, küçük memur çocuğu, ne kadar kültür alacak ailesinden; elbette yüzüne söylenmez, ama herkes nereden geldiğini bilmeli. Yine de fena kız değil. Zaten daha az makyaj yapıyorum artık, belli belirsiz, bu da onun hoşuna gidiyor, ama ben kimseden çekindiğim için azaltmadım makyajı, bana böyle daha çok yakışıyor.

Lahmacunu hakikaten fazla kaçırmışım. Eve dönünce bayağı midem bulandı. İstifra etsem rahatlayacaktım ama edemedim. Sonra geçti. Tedbir olarak Sulfaguanidin içtim. İshal olmaktan çok korkarım. Ben de amma evhamlıyım ha!

Yarın bakalım ne olacak. Heyecanlı sayılmam. Çünkü kararlıyım.

6

Tuncay'a kesin kararımı bildirdim. Önce daha evvelkiler gibi sıradan sert çıkmalarımın biri sandı. Sonra işin ciddiyetini dakika dakika anladı. Zaten en çok on dakika görüştük. Hava çok sıcaktı. Oturduğumuz parkta tam yüzüme güneş vuruyordu. O yüzden, iyice sikkindi canım. Bir açık kapı bırakmamı sağlamak için biraz mızıldandı. Tepem attı, kalktım; hâlâ ciddiye almıyordu beni. Akli sıra gönlümü alıyordu, nasıl olsa tekrar dönecektim ya, bir iki hafta içinde ona. Bu herif kendini ne sanıyor. Orada kalakaldı. Böyle iyi oldu, çok iyi oldu. Ben iradeli ve cesaretli bir insanım. Ona bu kadar katlanmamın nedeni –kendimi suçlamayayım– aslında iyi kalpliliğimden. Ama o bunu hak etmiyor. İstedğim an ondan iyisini bulurum; bir süre bulsam ne olur üstelik. Bazı güzel sahneler geliyor sadece gözümün önüne, onunla birlikte olduğumuz bazı anlar, genellikle bir evde, baş başayken. Bu olacak elbette, olması kötü değil, buruk buruk hatırlayacağım. İşte o kadar! Bu işi başardım. Kendimi kutlamalıyım.

Sınav tarihleri belli oldu. Tüm bu çalkantılara rağmen hepsinden geçmeyi başarmalıyım. Belki Tuncay meselesini kafamda çabuk atlatmak için derslere sarılmam faydalı olur. Tüm konsantrasyonumu tek bir noktada toplamalıyım.

7

Yarın son sınav. Uzun süredir günlüğüme el uzatmamışım. Üstelik, aklımdan tamamen çıkmış, daha dün akşam hatırladım. Yarın bitecek olması ne güzel. Ne kadar haklıyız esasında. Ben fakültemi seviyorum, okuduğum bilimi seviyorum, ama bu ders

sistemi, bu imtihan sistemiyle her şey eziyet haline getiriliyor. İnsanlar sanki bilerek, hoşlandıkları şeylerden nefret ettiriliyor. Dün hatırladım ve ancak şimdi fırsat bulabildim yazmaya. Yarın ki sınav kolay. Aslında çoklarına göre bayağı zor fakat sene içinde iyi dinlemiştim dersi. Üç buçuk gün de bu dönem çalıştım, yeter. Şimdi saat akşamüstü beşe geliyor. Yediden ona kadar son bir gözden geçirme, ardından bir şeyler atıştırırım; sonra da erkenden uyurum. Kızlarla çene çalmaya dalmazsam. Ders zamanı çenemiz iyice açılıyor, abuk sabuk ne aklımıza gelirse konuşuyoruz, bir bakıyoruz gece yarısı iki olmuş. Sınav falan olmasa, o kadar konuşacak şey bulamayız ha, tuhaf. Sınavdan sonra birkaç gün burada kalırım artık. Babama son sınavı iki gün geç tarihli bildirdim. Fark eder mi? Fark ederse öne alındı derim, ne olacak.

Bu yazı nasıl geçireceğimi bilmiyorum. Önceki yıllardan ya çok daha zor olacak, ya çok daha kolay. Eski Sermin yok çünkü. Gözü öküz gözü kadar açıldı, bilinçlendi. (Öküz gözünü fiziksel anlamda benzettim.) Bazı şeylere katlanması artık daha zor. Sanırım, yaz zor geçecek.

Eve dönüş düşüncesi. Annemlerle oturup arka balkonda miskin kahvaltılar yapmayı özlemişim. Hafta sonları şehir dışına gezilere gitmeyi. Abimi de özlemişim ama tatillerimiz bir türlü denk gelmiyor. Galiba İstanbul'da biraz hızlı yaşıyor, tatilin denk gelmemesi bahane. Tatil ve eve dönüş düşüncesi yalnızca bu zevkli anların hatırlattıklarından ibaret değil. Annemi dinlemek zorundayım. Tüm gün. Yine esir alacak beni. Değişmez konularını tekrarlaya tekrarlaya anlatacak. Yılların, on yılların değiştiremediği üç madde. Bir, çocuklarına iyi analık yapamadı; örnekler verecek. Karşılık olarak, ama anne denilecek, sen bizim için her şeyi yaptın, hatırlatılacak madde madde, şunları şunları ya da can

alıcı bir fedakarlığı anımsatılacak ve o da taltif edilmiş olacak; sonra gönül rahatlığıyla öteki ikisine geçebilir. İki, kayınvalidesinin ona yaptıkları, söyledikleri. Ölsen, senin namazın kılınmaz demiş bir kere. Evliliğinin ilk yılında. Kendi köyünden bir kızı almak istiyormuş babama. Adı Emine. Annem ikide bir hastalanırdı. Emine kış günü kazaksız yeleksiz çıkardı dışarı hiçbir şey olmazdı, dermiş. Benim şahit olduğum bir kavgaları yok. Galiba tüm çekişmeler ilk yıllarda olmuş bitmiş. Benim tanıdığım babaannem mülayim bir kadındır. Fakat annemin yalan söylediğini de sanmıyorum. Yer etmiş bir kere. Babannem ölse bile eminim kendisi de ölünceye dek aynı şeyleri tekrarlayacak, her anlattığında içli küçük sinir krizlerine kapılıp katılacak ve karşılığında teselli için güzel sözler bulacak... ve üçüncü madde babam. Babamla ilgili madde de kendi içinde ikiye ayrılıyor: Birincisi, yine kayınvalidesi ile ilgili. Babaannem bir vesile buluyor her ay, en geç iki ayda bir babamdan borç istiyor. Para ödeniyor ve elbette ki, hiçbir zaman geri verilmiyor. Babam her konuda olduğu gibi bu konuda da hiç konuşmaz. Hoşlanmayarak yaptığını sadece konu açıldığında veya ödeme yapmaya giderken burnunu sık sık büzüşünden anlarız, bu bile annemin yüreğine su serper, bu el ıslaklığı kadar, ama olsun. Babam artık otomatige bağlandı, her iki ayda bir taksit öder gibi ödemeler yapıyor. Artık, paranın ne için istendiğini bile sormuyor; fakat bu, annemi daha da çıldırıyor. Bu adam benden rahatlıkla kopar, annesinden asla kopamaz, diyor. Üçüncü maddenin ikinci bendi: Daha ilkokulu yememiştim. Bende âdetler başladı. Bunu anlayan annem bana bazı şeyler öğretti, kısaca ve baştan savma biçiminde ve onları anlatı anlatmaz da hiç anlamadığım şekilde babamdan yakınmaya başladı. Babam kocalık vazifelerini yerine getirmiyormuş, getirse de yasak savar gibi getiriyormuş. Babamın erkekliği faklıymış. Ne

den farklı, neye göre farklı? Yok, bunu daha sonra anlattıydı. Hakikaten çok az şey anlamıştım. Şimdi düşünüyorum da o yaştaki bir çocuğa neden anlatılır bunlar? Bir bakıma sebebini bulmak mümkün, çünkü daha sonra kadın kadına konuşmalarda herkesin birbirine kendi kocasıyla ilgili en olmayacak şeyleri ifşa ettiğine bizzat tanık oldum. Şimdi bile garibime gider. Neyse, annemin söylediğinin tatsız bir şeyler, cinsellikle ilgili bir şeyler olduğunu anlamıştım, ama ne olduğunu çıkaramamıştım. O cümleden beni bir yerlere götüren iki şeyi hatırlıyorum: Yasak savmak ve kocalık vazifesi. Yakınlarımızda bir askeri birlik kuruluydu, uçaksavarları görürdük evden. Anlamını biliyordum ama yasak savmak, uçaksavarı canlandırmıştı zihnimde. Kocalık vazifesini ise pek anlamamıştım. Babamın evde bozulan, kırılan şeyleri tamir etmediğine yormuştum bunu, bahçeyle de ilgilenmezdi. Onun için ayrı soba yanardı, evde olduğu zamanlar (adliyede veya keşifte değilse evde olurdu zaten) odasında oturur kitap okur ya da bulmaca çözerdi. Babamın ilgisizliğinden yakınma hâlâ belli başlı meşgalesi annemin, ancak, cinsel bir ilgi arayışından giderek çıktı yakınmaları, hayat arkadaşı olarak ilgi arayışına dönüştü, sonra o da kalmadı, şimdi sadece alışkanlık gereği sızlanıyor. Ortaokuldaydım, hatırlıyorum, babamın öteki erkekler gibi açık saçık fıkralar anlatmaması, onlarla oturup kağıt oynamaması, futbol, maç muhabbeti yapmaması bile mesele olurdu. Kadınlara hiç ilgi göstermemesinden yakınırdı annem, kadınların toplandığı, kocaları ve ilişkileri hakkında açık saçık ve aleni anlatımlar ve yorumlarda bulundukları o toplantılarda (günlerde), böyle şeylerden yakınırdı; ne tuhaf. Ama o kadın toplantılarında bile kimse arkasından bile olsa babamı tiye almaya cesaret edemezdi, sertliği ile yaşadığı şehri kendisi için çelik bir korunağa dönüştürürdü tümünden babam, şimdi de öyle. Stajyer bir hakim vermiş-

lermiş yanına, onun ne kadar zeki, ne kadar anlayışlı olduğunu gözleri parlayarak anlattığını anlatırdı annem kızgınlıkla. Bir anlam veremezdim, şimdi düşünüyorum. Acaba? Yine de sanmıyorum. İçekapanık bir adam, çok değişik bir dünyası, bazen sinir olduğum beton gibi prensipleri var, hepsi o. Annem onu anlamadı, boşboğazlığı ile sıkı, hâlâ sıkıyor.

Bizimkiler arasında görüş ayrılıkları azalacağına artıyor. Kalabalığımız ama tüm ülke göz önünde bulundurulursa bir avucuz. Arkadaşlar bazı şeyleri anlamak istemiyor. Bölünmenin tehlikeleri konusunda uyaran çok, ama kimse onları dinlemiyor, aslında birleşelim, ayrılmayalım diyenler de bunu yürekten istemiyormuş gibi geliyor bana. Gerici saldırılar artıyor. Şimdi de Kayseri'de saldırmışlar, öğretmenlere, radyo doğru dürüst haber vermiyor. Arkadaşlar çok heyecanlı. Heyecanlanacaklarına birleşseler ya. Komünizmi telin mitingleri yapıyor gericiler. Biz komünistmişiz, vatani satacakmışız, dini ortadan kaldıracakmışız. Komünist değiliz ki biz. Yurtseveriz, ülkenin bağımsızlığını istiyoruz, Amerikan hegemonyasına karşıyız, iyi eğitim koşulları istiyoruz. Onları ise iktidar kıskırtıyor, istedikleri, sömürü düzeninin devam etmesi, yobazlığın devam etmesi. Biz ne yapıyoruz peki? On parçaya ayrılıyoruz. Biz derken bile tereddüt içindeyim. Biz kimiz, hangi görüşüz? Adnan pasifist diyor TLP yöneticileri için. Üzülüyorum, Adnan güvendiğim bir insan, güvendiğim başka kesimler hakkında kötü konuşuyor. Gerçi, kim daha iyi, işte bu sorulabilir, öbür tarafı kırmadan. Yarışma içinde. Kim daha iyi diye bir soru sorulursa bak o zaman iş değişir. Devrimci arkadaşlar daha iyi, bunu kabul edebilirim. Daha candanlar, daha yakın davranıyorlar herkese, daha gözü pekler. Akıl mı önemli, gözü peklik mi? Peklik kabızlık demek bu yarıdan. Neyse, bilmiyorum.

8

İçeriye girmesine izin vermemeliydim. Sarhoştı; rezalet çıkarır, bağırır komşuları ayağa kaldırır diye korktum. Zaten yüksek çıkıyordu sesi. Girdi ve ağlamaya başladı. Neden bıraktın beni, diye ağlıyordu. Antrede duvara yaslanmış, ağlıyordu. Yatıştırmak istedim, yatışırsa birkaç dakika sakın konuşur, sonra gider diye düşündüm. Omzundan tuttum. O anda belimden kavradı ve yıktı yere beni. Mini etek vardı altımda, tutmasıyla sıyırması bir oldu. Ağzımı kapadı. Tüm gücümle karşı koymaya çalıştım. Gözünü çıkarıyordum az daha, çok kuvvetliydi. Ancak, bağırarak, komşulardan yardım isteyerek kurtulabilirdim. Komşuların, rezaleti duymasını göze alamadım, işin büyümesine cesaret edemedim. Aynanın önündeydik, onu ve kendimi görüyordum. Çıplak kıcını, iğrençti ama daha fazla karşı koymadım, koyamadım, hırpalanmıştım çok. Aynanın önünde kendimi gördüm yerde ve onu; kendime dışarıdan bakıyordum, sessiz ve hareketsiz. O ikisi de, gördüğüm ikisi de iğrençti. Erkek ve kadın. Ben ikisinden biri değildim. Parça parça bir ayna. Kuş da oradaydı.

Bu bir tecavüz mü? Bal gibi tecavüz ve tecavüze karşı koymayan bir şillik olarak kendimi lanetliyorum. Karşı koydum, başaramadım, olay büyüyecekti, komşular duyacaktı, gazetelere çıkacaktık. Olaydan sonra şikayet etsem yine aynı şeyler olacaktı. Daha önce de seviştik, hem de kaç kere diyecekti iğrenç mahluk. Polisler bıyık altından gülecekti, neden içeri aldın yalnızsan, diye soracaklardı. Hemen o akşam düşündüm ve sessiz kalmayı seçtim. Direncim azaldığında o denli bilinçle hareket etmemiştim, direncimi sürdürsem veya bağırısam, yaşayabileceklerimi kabusumsu bir tortu halinde üst üste düşünmüş olacağım o an bilinçsizce. Sonraki kararımса bilinçli. Bunu bir tecavüz sayma,

dedim kendime. Böyle kabul etmek de başka türlü bir aşağılık tutum. O zaman, hayalimdeki polisler haklı. Zaten hep onlar haklı. Ne yapabilirim? Hemen o akşam döndüm Erzurum'a. Bugün üçüncü gün.

Intikam mı almalı ondan, unutmalı mı? Kimseye anlatamıyorum. Anlatılacak bir şey değil. Unutmalıyım. Mümkün mü unutmak? Mümkün mü unutmak! Öldürebilirim onu. Hadi be sen de! Sen, korkak. En iyisi bunu bir tecavüz gibi kabul etmek. Ben istedim. Bir bakıma doğru, onu istemedim ama bu şekilde olayın kapanmasını istedim. Kapanır mı? Bilmiyorum. Ondan bir şekilde intikam alacağım. Hincımı yalnızca bu yatıştırır. Yerleri sildim. Kanlı akıntıları. Sarhoştı. Yoksa, bu kadar hayvanlaşamaz. Bugün olmaz dedim, istersen birkaç gün sonra, görüyorsun halimi dedim. Birkaç gün sonra öyle mi! Al işte birkaç gün sonra. Öyle söylemeyecektim.

Başka ne yazacağımı bilemiyorum. Acı tatlı bir yığın olay, ufaklı büyüklü, artık ne kadar anlamsız görünüyor. Bitecek mi bu kabus? Sultan Kabus.

KADIN II

“O da çekingen bir insan, sonra çıktı ortaya. Evine gittim. Daha önce de gitmişim bir kez. Kısa süreli bir ziyaret. Ziyaret de sayılmaz, bana bir CD verecekti, şöyle bir uğradım. Zaten ikincisi önemli. Birincisinde havamda değildim, hiçbir şey için... O davet etti, ikincisinde. Bekliyordum zaten, öyle bir etkileşim doğmuştu. İtiraf etmeliyim: Bir şeyler gelişsin istiyordum. Yanlış anlamayın... Yanlış anlasanız ne olur, aslında yanlış doğrusu ne ki bunun? Dedim ya, o da çekingen bir insan, ilk başta belli olmuyor. Rahat görünüyordu, ben de ona güvendim. Ne bileyim, belki ben ortamı hazırlayamadım. Çekinik kalıyorum. Kadın çekinikliği var ya, ondan yararlanmak istiyorum. Kışkırtıcı sayılabilecek birkaç davranışım oldu gerçi... Birkaç söz yani... Ben... Benim fonksiyonum sessiz kalmak ve gelişmelere karşı koymamak olacaktı. O harekete geçecekti ve ben karşı koymayacaktım. Aklımdaki şey, ona benzer... Fakat ondan bir hareket gelmeyince ben ne yapabilirim. Kadınlığın avantajını kullanmak istedim; sokmedi. Her şeyde dezavantajlı kalacak değiliz ya, pasif kalmak da bizim avantajımız. Yani onu da kullanamadım. Utanıyorum şundaki ama sonuçta. İstedğim gerçekleşti. Ben başlattım sayılır.

Ben başlattım, sayılır ne demek şimdi. Bilmiyorum, onun gözünde ne duruma düştüm? Çıktım mı yoksa bir yerlere? Bilmiyorum. Doğrusu, onun gözü önemli değil. Ben kendime nasıl bakıyorum? O olaydan sonra. Bence önemli olan bu, önemli olması gereken.”

Kadın sustu. Nihat bir süre bekledi devam etmesi için. Bir yandan da merak etmişti gerisini. Kadın hoşnutsuz bir ifadeyle hareketsiz oturuyordu karşısında. Hoşnutsuz ve biraz üzgün gibi. Ama ağlayacak kadar değil. Tümünden hareketsiz de sayılmaz, koltuğun kenarındaki bir noktayı işaretparmağıyla kaşıyordu hafif hafif. Bıraksa, daha yarın saat böylece kalacak gibi görünüyordu.

“Her şey oldu gerçekleşti mi aranızda?”

Kadın gözlerini kaldırdı, bu ne münasebetsiz soru dercesine, gecikmeyle yanıtladı, bakışlarını kaçırmadan:

“Evet. Yani, sayılır.”

“Rahat mısınız bundan dolayı, memnun musunuz?”

“Rahat olsam gelmem buraya herhalde.”

“Bu şey, ne diyelim ona... Eylem diyelim, sizi tatmin etti mi tek başına?”

“Bilmiyorum. Epeyce... Onu da söyleyemeyeceğim.”

“Galiba suçluluk duygusu sizin için yepyeni olan bu heyecanı biraz bastırmış.”

“Sanırım. Siz öyle diyorsanız doğrudur.”

“Buraya gelip gitmenin sizin için yararlı olduğunu düşünüyorsunuz?”

Dik dik baktı yine kadın. Kızgınlıktan mı öyle bakmıştı, yoksa kafasında tartıp bir yerlere koyamadığı düşünceleri dalgınlığından mı, ayırt edilmiyordu. Deminki itirafından sonra değişmişti veya daha değişik geliyordu Nihat'a. Karşısındakının cinsi yetini genelde pek hissetmezdi, bu kadınla başından beri fark-

lıydı, özellikle son birkaç dakikadır, değiştikten sonra. Gözleri güzeldi bayağı, bunu fark etti bir de, daha dikkatli bakınca güzelliklerinin yanında korkutuculuklarını da. Neden korkutucu, bir anlam veremedi. Aklının ince, zayıf bir dalı gözlerini delen bakışların koyu karanlık cangılına girdi, ıslak ve ılık yabancı dallara dokundu, içi çekildi.

“Hatırlıyor musunuz, ben buraya ilk geldiğimde ilk seansta beni kızdıran bir şey söylemişsiniz. Haklı olduğunuzu sonra anladım. Eve gittim ve düşündüm. Haklıydınız, haklı çıktınız ve ben onun için buraya gelmeye devam ediyorum. Siz kocanızı aldatmak istiyorsunuz, demiştiniz. O yüzden, güç toplamaya geldiniz buraya. Evet, doğruydü bir bakıma. Şimdi soruyorsunuz: buraya gelip gitmek sizin için yararlı mı? Kocamı aldattım. Sizin sayenizde demek istemiyorum. Zaten bir bakıma suçlama olur bu. Siz olmasaydınız da yapacaktım büyük ihtimalle. Şu var fakat: Rahat değilim. Rahatlayamadım. Belki beklentilerim gerçeğe uymuyordu, yani sizden beklentilerim, terapi mi diyorsunuz, ondan beklentilerim de içinde. Ben daha rahat olmak istiyorum, daha rahat hareket etmek. Kimseye karşı uzun boylu sorumluluk duymadan, kimseye haksızlık ettiğim duygusuna, ayıplanma endişesine kapılmadan. Sağıma soluma bakmadan dolaşmak istiyorum.”

“Basit bir soru: İlk geldiğinize göre daha mı iyisiniz, daha mı kötü?”

“Basit değil, zor bir soru... Daha huzurluyum, bu kesin, ama daha karamsarım.”

“Benim tahmin ettiğim de buydu. Benimle terapide genellikle böyle olur. İşin ortasındayız. İçinizi döktünüz, ferahladınız, söylediğiniz gibi bu da önemli, ama çok değil. Asıl önemlisi, iç-görü kazanmaya başladınız, kendinizi tanımaya başladınız başla deyişle. Bu da başta karamsarlık yaratır. Terapinin ortasında

bir tür depresyon.”

“Daha ilerilere gidebileceğime söz veriyorsunuz, öyle mi? Söz demeyelim isterseniz, ümit vermeniz de benim için yeterli. Kızıyla iletişimimde de herhangi bir ilerleme yok. Hâlâ bana karşı çok soğuk. Hâlâ ben ona karşı agresifim... Hiç değilse kızıyla aramdaki sorun için bir ümit...”

“Ne söz, ne ümit veriyorum?” dedi Nihat. Hiç düşünmeden yanıtlamıştı, içten gelen bir tepkiyle. Ne oluyoruz, diye sordu kendine, kadını nereden alıp nereye götürüyorum?.. Bir tür pezevenklik, diye homurdandı. Homurtusu anlaşılmasa da olsa dışa yansıdı. Kadında da bir tuhafılık vardı. Başka sezgiler, başka imgeler karıştığından araya, karakterini şekillendiremiyordu kafasında, ancak, hoşuna gitmeyen diyaloglar geliyordu veya gelişebilirdi. Kuşkuluydu içtenliğinden, düpedüz doğru söylediğinden.

Bir arabada gördü kendini. Yol alıyorlar. Şehir dışı. Tatile gidiyorlar, deniz kenarına. Önde bir erkek, araba sürüyor; enişte... Bir kadın... Koyu sarı saçları görünüyor. Yanında başka bir kadın. O da annesi. Kendi annesine hem benziyor, hem benzemiyor. Öndeki de teyzesiymiş. Böyle bir teyzesi yok ki! Yarı açık pencereden gelen rüzgarla saçları savruluyor. Adamı ilk kez görüyor, yandaki kadına, annesi veya değil, bir daha bakmaya cesaret edemiyor. Aynı imge. On yedi yaşında bir erkek kendi. Ama kendi anısı değil. Bir rüyada mı görmüştü? Neden bu kadar canlı anımsıyor birdenbire ve durup durup?.. Kadın. Yüzü seçilmiyor. İyice cama veriyor yanağını, yandan bakıyor. Hayır, görülüyor. Sadece hafif kemerli bir burun ve beyaz bir ten... Dönüyor. Gördü işte: Karşısındaki kadın...

Sessizlik bayağı uzamış sanırsa, kadın hayret dolu gözlerle bakıyor. Biraz da endişeli. Alnından aşağı süzülen ten hışsediyor

Nihat. Nerede kalmıştı? Devam etmeli.

“Kişiliğiniz... Demek ki, uygunmuş bunâ. Gizilgüç anlamında. Buraya gelmeniz gizilgücü harekete geçirdi. Daha buraya gelirken, benim yüzümü görmeden harekete geçmişti belki. Başkasına da gitseydiniz, şu âna kadarki aşamayı geçecektiniz. Bundan sonrası... Bilinmez. Karakterinizin sınırlarını kavramaya çalışıyorum. Her insan, kişiliğinin duvarlarını ördüğü bir hapisanede yaşar. Hapisanenizin alanı dar mı, geniş mi? Şu anda yanıtlayamıyorum. Sınırı geçtiniz. Öyle söylüyorsunuz. Bundan sonrası önemli. Yırtılacak mısınız, yoksa yeni vicdan azapları mı bekleyecek sizi? Bilmiyorum. Bilebilir miyim?.. Size bir soru: Çevrenizden, bildiğiniz insanlar arasından, yalnızca kadınları kastediyorum tabii, en çok kime benzemek isterdiniz? Kimin yerinde olmak... Veya benim böyle bir yetim olsa, benden sizi kim gibi yapmamı isterdiniz? Bir düşünün ve bu insanı anlatın bana.”

“Yine zor bir soru. Tuhaf... Düşüneyim.”

Arkasına yaslandı. Rahat görünmeye çalışıyor, ne var ki, beceremiyor. Farkında. Farkında mı? Onu ön koltukta otururken ve saçları rüzgarla savrulurken gördü. Gördüğünün...

“Kişiyi biliyorum aslında, hep aklımda zaten, anlatması zor. Şey bakımından, anlatırım, kolay da, onun gibi olmak... Bu imkansız. Fakat özeniyorum.”

“Nesine özeniyorsunuz?”

“Yine aynı yere geldik. Dünyayı iplememesine. Kimseyi umursamamasına... Hayatını kendi bildiği gibi yaşamasına, başkalarına kendini onaylatmak için değil... Kendi bildiği gibi. Rahatlığına.”

“Ne konuda rahatlığına?”

“İşte, dedim ya, yine aynı yere getirdiniz. Cinselliği ön plana çıkarmak istiyorsunuz. Her şey sanki seks. Hayatın başka alanları

da var. Rahatlık. Her konuda rahatlık. Her şey seks demek değil.”

“Ben böyle bir şey demedim.”

“Demediniz ama der gibisiniz. Rahat olmak. Sadece kadın erkek ilişkisinde mi? Siz erkek olduğunuz için anlamıyorsunuz. Anlamanızı beklemiyorum. Sizin pek doğal bir şeymiş gibi yaptığınız sıradan birçok şey bizim için cesaret sayılıyor, pek çok kadın bunları yapamıyor. Tek başına bir kadının tatile çıkması, bir yerde akşam yemeği yemesi, boğazda ayaklarını uzatıp denizi seyretmesi, bunlar hep davet sayılıyor. Salaklar tarafından. Ne bileyim, istediği bir işte istediği koşullarda rahat çalışması...”

“Demin biraz farklı şey söylemiştiniz. Kadınlığın avantajı meselesi. Böyle bir şey de yok mu? Acaba, sandığınız gibi, her erkek her istediğini özgürce yapabiliyor mu? Bir başına, kimseyi önemsemeden. Yaşam tek başına oturup boğazda denizi seyretmek değildir. Onda bile kişi önemli, birey. Kişiliğin kadın ya da erkek şekline bürünmesi önemli değil. Tek başına tatile çıkabilen kızlar biliyorum, tek başına çıkıp boğazda gezemeyen erkekler de var.”

Başını salladı kadın, durumu anlamıyorsunuz der gibi, sustu. Bir yanıt vermek için düşündü, omzuna gelen saç tutamlarından biriyle oynadı, fakat ondan önce doktor konuştu yine:

“İsterseniz, şu özendiğiniz kadını anlatın. Ayrıntılı anlattırsanız pek çok şey açıklığa kavuşur.”

Başvurayı yine düşündü, az önceki tartışmayı devam ettirmenin gereksizliğinde karar kılmış olmalıydı.

“Evet, Filiz örneğin. Ona çok özenirim. Onun gibi güçlü görünmeyi isterdim, yere sağlam basmayı. Güç dedimse, cabbar, eli maşalı, kavgacı biri falan değil. Zorluklara fazla umursanmadan, yıkılmadan göğüs germesini biliyor, takdı ettiğini yanı. Önemli olan bu, zorluklarla karşılaşıyordur tabii, fakat bu iki

gün içinde kendini toparlıyor. Ertesi gün iki dirhem bir çekirdek giyinip kahkahasını atabiliyor.”

“Nasıl bir yaşam sürdürüyor? Özendiğiniz nedir yaşamında?”

“Çalışıyor... Saçmaladım biliyorum, çalışan pek çok kadın var, çalışırnak bir şey değil. Beş yıl öncesine kadar ben de çalışıyordum. Eşimin işleri iyice yoluna girince çıktım. Kendim çıktım. Biraz tembellikten, yorulmuştum.”

“Nasıl bir yaşam sürdürüyor Filiz? Neyine özeniyorsunuz?”

“Nasıl bir yaşam sürdürüyor?! Bekar bir kere. Yanlış söyledim, dul. Bakın, kadın erkek ayrımcılığını reddediyorsunuz, fakat çevremde evli olduğu halde özgür yaşayan tek bir kadın yok.”

“Özgür’den anladığınız ne?”

“Cinsel özgürlük mü, diye soracaksınız. Hepsi o değil. Rahat yaşayabilmek, rahat lafı soyut kaçıyor, istediği zaman istediğini yapabilmek. İsteddiği zaman istediği yere gidebilmek. Buna benzer.”

“Her erkek yapabiliyor mu bunu? Bir aile babası düşünün.”

“Yani o anlamda değil. Ama yapan yapıyor. Karısını aldatan çok evli erkek tanıdım, yakın çevremden tek bir evli kadın tanımadım kocasını aldatan. Yok, bir kişi tanıyorum, o da yakın çevremden sayılmaz. Kadının böyle bir şeyi hissedilince hemen boşanmayla sonuçlanıyor iş ya da bela çıkıyor.”

“Aynı yere geldik, farkında mısınız?”

“Tamam kabul ediyorum. Evli erkeklerin, en azından bizim Cengiz’in evdeki rahatlığı, umursamazlığı –şimdi çalışmıyorum ama çalıştığım zamanları da biliyorum– benimse buna karşın... Anlatamıyorum. Nasıl görmüyorsunuz bu eşitsizliği... Ama tamam, buraya sizi bazı konularda eğitmeye gelmedim. Filiz’in en özendiğim yönü... İsteddiği zaman istediğiyle birlikte yaşayabilmesi. Renkli bir yaşam, cazip. Her önüne gelenle yatmıyor, farklı bir imaj doğmasın kafanızda, oldukça seçici. Kalıcı ilişki kur-

maya çalışıyor, bunda samimi düşündüğünden eminim. Niyeti öyle. Eminim dedim, hiçbir şeyden emin değilim. Söylemek istediğim, onun açısından: İstedliğini tam anlamıyla gerçekleştire-mese de bütün bunları kendini zor durumlara düşürmeden baş-arabiliyor.”

“Zor durumlara gerçekten hiç düşmüyor mu? Az önce farklı bir ifade kullanmıştınız sanırım.”

“Düşüyor. Düşüyordur, her şeyi anlatmıyor elbette. Onu söylemişim, aklınızda kalmış, çabuk toparlanıyor...”

‘Düşüyor. Düşüyordur,’ derken, bir mimik yakaladı kadının yüzünde Nihat. Çok benzer bir mimikti bu, çok yakın bir mimik, anlattığı şeyler de başka bazı şeyleri çağırıyordu birkaç dakikadır, ama neyi çağırıldığını çıkaramıyordu. Nereden? Kimden? O mimik... Birden çıkardı. Bu kadın!.. Ürperdi, kış ortasında pencere açılmış gibi dondurucu bir rüzgar yaladı sırtını. Sakin ol, dedi kendine, sakin. Zaman zaman yaşadığı bir durumdu, şu andaki çok yoğun, çok keskindi, hepsi bu. Titreme kapladı içini, karşısındakine belli etmemek için kasıldı. Tüylerinin diken diken kalktığını duyumsadı tek tek. Arzu’ydu. Arzu mu? Aysu mu demek istedi? Ne fark eder? Hayır, olanaksızdı elbette. Şu kadının aynı kız olması ne kadar da düşük olasılıktı. Olasılık mı!? Yok, daha neler, düpedüz saçmalık. İlk gördüğü anda birden etkilenmişti ondan. Gerisini kuruyor olmalı. İstemeden. Etkilenmişti. Daha çok, eski bir tanıdığını görmüş gibi, daha çok, eski bir yakın tanıdık, akrabalarından sevdiği bu kıızı, geçmişten sohbeti tatlı birini görmüş gibi. Kadın olarak hoşlanmamıştı, hayır, belki... Belki biraz... İtici yanları da yok sayılmazdı. Sonra her zamanki gibi sıkıntı ön plana geçmişti, gelse bir an önce görüşsek ve gitse... Havaküresiyle gönlünü kundağı arasındaki o çıldırıcı sürtünme. Terapiler... Kullat gelin, ıslak

bir palto gibi ağır. Ama arada sırada bir kıvılcım yakalar, mum alevini hafifçe titreten bir duygudaşlık, birkaç saniye, o kadar. Sonra ağır, siyah bir perde gibi inen kayıtsızlık. Saç rengi... O da tutmuyor. Belli mi olur, hangisinininki boyalı? Heyecan... Heyecanlar hep boyalı...

Sinemadan çıktılar. Güneşli bir gün. Salonun karanlığından güneşli caddelere çıkmak, içerideki renkli ve derinlikli evrenden dışarıdaki gerçek dünyaya, tek boyutlu dünyaya geçmek onu birden içine itebilir. Ancak, şimdi endişelenmesi gerekmez. Onun yanındayken gerçek dünya ilk kez bu kadar derin, ilk kez bu kadar güzel. Aysu parka gidelim, diyor. Park! İyi fikir. Yan yana yürüyorlar. Çok şey konuştular şu iki hafta sonu. Şimdi konuşmalar da yan yanayken birbirlerini anlayabiliyorlar. Sağlığı hayli düzeldi. Onu üç hafta önce hastanede bitkin yatan zayıf kızla karşılaştıramıyor bile, onun da bazı başkaları gibi canlı canlı konuşabileceğini, şakalaşıp kahkahalarla gülebileceğini, okula gidebileceğini, ödev yapabileceğini düşünemezdi. Başka bir gün. Annesi içeriye alıyor. Aysu ödevini yapıyormuş. Kendi odasında, arkada. Geldiğini görmedi. Pencerenin önündeki masasında, yüzü okuduğu kitaba eğik. Dışarıda yağmur yağıyor, bardaktan boşanırcasına. Yağmur ve Aysu, içeriden değil, dışarıdan bakıyor onlara sanki, denizliğe tutunmuş oradan bakıyor, ıslak camın ardında puslu hayalleri. "Ah, sen mi geldin." "Evet, geldim işte." "Seni davet ettiğimi zannetmiyorum." "Ne demek şimdi bu?" "Çok geliyorsun buraya." "Gelmeyim mi?" "Gel ama bu kadar sık değil. Dün de buradaydın, evvelki gün de." "Hoşlanmıyorsan giderim." "İyi olur." "Peki tamam." "Dur" "Ne var?" "Gelmenden rahatsız olduğum için değil bu söylediğim. Bana çok bağlandın. Annem de öyle söylüyor." "Annen mi istemiyor beni?" "Hayır, o istiyor." "Sen istemiyorsun?" "Ben seninle ko-

nuşmaktan hoşlanıyorum. Ama bana bağlanma. Çünkü...”
 “Çünkü ne?” “Çünkü ben ölebilirim. Sanırım öleceğim.” “Yalan söylüyorsun.” “Yalan veya değil, ama git şimdi.” Çıkıyor. Hınçla dolu. Ona dokunmuştu. Hastanede yüzüne dokunmuştu. Okşar gibi. Aklına gelmesi bile utanç! Kendi dışında, kendinden olmayan birine dokunmak, bir kıza... O yaptırmıştı bunu. Aynı numarayla. Öleceğini söyleyerek. Şimdi de aynı oyun. Öleceğini söylüyor. Turp gibi oysaki. Yağmur iliklerine dek işliyor.

“Pardon, sözünüzü kestim, saçınız boyalı mı? Gerçek rengini merak ettim.”

“Bunu daha önce de sormuştunuz ya!”

“Ah elbette, hatırladım. Özür dilerim.”

Kadın sinirlenir gibi dikleşti, ardından topladı kendini.

“Hem dikkatinizi bana vermiş gibi görünmüyorsunuz, hem sözümü kesiyorsunuz. Söyleyin bakalım şimdi, nerede kalmıştım?”

“Evet... Nerede kalmıştınız?”

Kadın ters ters baktı.

“Şeyde kalmıştım: Filiz’in tuttuğunu koparan yönü. Söyledim ya, öyle cadı görünüşlü biri değil. Karşılaştığınız ne kadar hanım hanımcık bir izlenim verir. Tamamen içten gelen bir dayanıklılığı vardır oysa, süsüyle püsüyle hiç uyuşmayan. Kafaya bir şey koydu mu yapar, mıy mıy lafını etmez. Ben böylelerini daha çok seviyorum, yanlarında rahat ediyorum her şeyden önce. Hani insana huzur veren tipler vardır ya; keşke ben de öyle olabilseydim. Aradığınız zaman, görüştüğünüz zaman bilirsiniz ki ”

Pek dışarı çıkmıyor. Arkadaşlarının evlerine gittiği nadir. Hastalarına önerdiği gibi insan içine karışmak iyi gelmez insana. İnsan insanı azdırır. İhtiraslarını tutuşturur. Boşuna mı mızıvaya çekilir ermişler. Günlük yaşamın, sıradan koşuşturmalardan denli- ne kapılmak insanın içini boşaltır. Dolma gibi. Kabak gibi. Ha-

talarına söylediği hep yalan, ekmek parası için. Gitse gitse Melihlere gider. Bir iki arkadaşına daha gitti, birer kez, fazla değil. Geçen hafta... Tatsız bir olay... Tatsız evet, sevimsiz. Sevimsiz olayın ayrıntılarını tek tek gözden geçiriyor, elinde olmaksızın. Her sahneyi bir bir, aklında kaldığı kadarıyla, mekandaki eften püften her görüntüyü de ister istemez atlamadan, konuşmaları, ses tonlarını, hepsini ama hepsini gözden geçiriyor. Tatsızlığı yeniden yaşıyor ama gerçek nedenini, olayın ardındakini çıkaramıyor. Melih muayenehanede değildi. Erken çıktığını söyledi sekreter. Evine gitmiştir diye düşünmüştü, en büyük olasılık. Kendisinin de yoktu hastası, randevusuz damlayanlar zaten sinirini bozarlar, telefon etmeden geleceklerse hiç gelmesinler. Çıkmalıydı. Evine mi? Melihlere gidebilirdi. Gerçi biraz sıklaştığının farkındaydı bu ziyaretlerin. Melih kızıyor olmalıydı, hattâ açık açık söylemişti bir keresinde. Ne çıkar! Herkesin suyuna gittikten sonra hayat neye yarar. Arzu'yu görürdü. Asıl niyeti buydu, ayırdına vardı, kendisinden saklamasına ne gerek. Onu görürdü. Ne çok özlüyordu son zamanlarda öyle. Arzu'nun orada, Melih'in yanında bile kalsa orada olduğunu bilmek, varlığını bilmek, çok uzakta yaşamadığını, tatlı bir güven duygusu... Birkaç ay öncesine kadar... Birkaç aydır özlemini denetleyemiyordu. Başka birinin evine gitmek ne kadar uzaksa da havaküresine, kaynağını keşfedemediği bir arzu itiyordu durmadan aynı eve. Uzun boylu oturmak şart değildi, yüzünü görmek yeterdi, iki çift laf etmek. Pencerelerinde ışık vardı. Demek evdeler. Apartman kapısı açık, girdi. İkinci kat. Zili çaldı. Melih'in arabasını görmemişti aşağıda ama arkadaşları parkta olabilirdi. Arzu mu açacaktı kapıyı acaba bu durumda? Arzu diyemiyordu gönül rahatlığıyla gerçi. İsmi de değiştirmişti Nesrin. Arzu veya Nesrin, ikisi de iki heceli. Melih bu yüzden kını besliyordu ona, bu yüzden kıskanıyordu. "Yüzüne bak, iyi

bak,” diyordu, “senin bildiğin, gördüğün Arzu’ya hiç benziyor mu?” “Bunu nasıl sorabilirsin?” diye karşılık vermişti ona. “Sen onu hiç görmedin ki.” “Evet, görmedim, tanıyan sensin, fakat ben de Nesrin’i tanırım, neredeyse çocukluğundan beri bilirim, Arzu olabilir mi o hiç?” “Olamaz,” demişti. “Olmadığı kesin. Bunu biliyorum.” Bilmek ve inanmak farklıydı, onu her zaman öyle duyumsamak farklı. Melih kavrayamazdı bunu. Hâlâ emin değildi. Üstelik, böyle bir konuşma geçip geçmediğinden de emin değildi aralarında. Galiba imalı sözlerle derdini anlatmak istemişti. Her zaman yaptığı gibi. Açık değildi ve anlamıyordu. Melih, yalnızca kitaplardan öğrenmeye çalışırdı insan ruhunu. Yalnızca kitap okuyarak... Öyle yetersizsin ki Melih, öyle yetersiz ve buna karşın burnu büyük.

Kapıyı Arzu açtı. “Girebilir miyim?” “Elbette, ama Melih yok. Birkaç saatten önce de dönmez.” Ne demekti şimdi bu? Açık bir davet mi, yoksa girmesen iyi olur, git demek mi? Kalakaldı kapıda. Girmek istiyordu, öte yandan çekip gitmek, yeni bir gerilim kaynağından uzaklaşmak, eve kapanmak. Orada öylece dıkilecek misin? Hayır. Bu durumda... Gitmeli... “Girebilir miyim?” Yüzünden güzel bir yüzü bile çirkinleştiren bir elektrik geçti Nesrin’in. Melih’in yokluğuna karşın girmek isteğine mi bozuldu, yoksa şevkle içeri adım atmak varken kapıda kararsız kalmasına mı? “Peki gir. Benim işlerim var yalnız. Salonda otur sen. Kitapları dergileri falan karıştır. Ben biraz içerde olacağım. Kusura bakma.” “Ne demek!” Oturdu salonda. Sağına soluna baktı. Televizyonu açabilirdi. İçinden gelmedi. Yalnızca evinde televizyon izler. Çoğu, saçmalıktan ibaret o ardi sına görmümler evinde gerçek, dışıdır ancak, eğlendirici olabilir, evinin dışındaysa gerçek, bu yüzden, sıkıntı verici. Dergileri karıştırabilir. Bir gezi dergisi. Genellikle, hiç gezmeyenlere seslenir. Yaısı fo-

toğraf, yarısı reklam. Doğayı gözümüzün önünde yiyip bitirirler, sonra sus payı ya da sadaka niyetine önümüze birkaç boyalı dergi atarlar. Boşver! Antika görüntüsü verilmiş bir sarkaçlı saat, tik taklarıyla sessizliği bozuyor, bir de içeriden, yatak odaları tarafından Arzu'nun tıkırtıları geliyor. Çocuklar nerede sahi? Evde olsalar bir biçimde sesleri duyulurdu. Böylesi daha iyi. Eskiden severdi bu salonu, rahat ederdi, ferah, pek hoşlanmadığı iç karartıcı klasik tip ağaç mobilyalarla sıkış tıkış değil, yalnızca bir büfe var onlardan, iki sehpa, bir de şu saat. İyice sıkıldı. Kalkıp gidecekti, çevresini kuşatan havakürenin iticiliği, derinlerinden gelip hızla yayılan istekle dağıldı; arzu apansız gafil avlayan önüne geçilmez bir sel gibi büyüdü, taşıtı, sevince kesti her yanı. Kalktı heyecanla, aynaya baktı. Karşısında kendi suratı. Kimi zaman olduğu gibi biraz değişik görse sevinecekti enikonu. Aynadaki yüz hiç sevimli görünmüyor, gözleri biraz canlı bakıyor belki, hepsi o. Zaten ansızın parlayan sevinç de söndü. Döndü, kalktığı yere oturdu. Sıcak burası, gereğinden çok fazla sıcak. Kaloriferi insanları patlatıncaya dek yakarlar. Zengin toplumuz ya. Pek kalkmış kığımız, deprem bile indirmez. Sevinç değildi az önceki, sevinci tanımaz mı. Sevinç falan değildi. Aniden kabaran bir yükselme duygusu ya da belirgin hedef gözetmeyen bir coşku taşkını. Tıp dilinde ajitasyon. İçinde umutlu bir öge bulunduğu için, umutlu hoş bir şeye doğru yükseldiği için ya da, bir an için aldattı onu. Bak yine yükseliyor, sevinç değil. Merak etti: Ne yapıyor Arzu içeride? Konuğunu neden yalnız bırakıyor? Yoksa, mutfakta mı? Bir şeyler mi hazırlıyor bana? Kalktı, yavaştan başlayan merak duygusu kabardı bu kez, taşkın gibi vurdu arkadan, önüne kattı. Ne yapıyor o? Niye yanımda değil, ne yapıyor o? Kötü bir şey mi? Melih de mi içeride yoksa? Olamaz. Anı görmeli. Mutfığa baktı aceleyle. Yok. Koridora geçti, arka

odalara giden koridora. İşte orada olmalı, kapı aralık. İşte bu odada. "Arzu!" Ses yok. Sadece bir ayak sesi, hışırtılı, telaşlı. Kapıyı açtı. Küçük bir çığlık! Dapdar bir kot pantolonu giymeye çalışıyor kız. Henüz dizlerinin az üstüne kadar çekebilmiş. Arkası dönüktü, başını çevirip kapıda birden onu görünce bir çığlık koyverip yan döndü. Telaşla yukarı doğru çekeledi pantolonunu. Siyah bir külotu var, yarı tanga, bacaklarını da gördü, dolgun kalçalarını; eskisi gibi beyaz ve düzgün. "Giyiniyorum, görmüyor musun; neden giriyorsun buraya?" Sesi öfkeli ve yüksek perdeden çıkıyor. Neden? Bir şey yapmadı ki! "Seslendim ya." "Nasıl seslendin, nasıl girersin yatak odama." Önünü tam kapayamamış, külotu görünüyor. Hışımla üstüne yürüdü ve göğsünden itti onu. "Bir de bakıyor! Çık! Çık derhal. Evden de git. Hemen git!" Şiddetle çarptı kapıyı. Ardından hâlâ bağıyor: "Hemen git. Korkutuyorsun beni. Lütfen hemen git. Çıktığımda bu evde görmek istemiyorum seni."

Anlayamıyor. Neden kendisine bu derece öfkeli ve kötü davranıldığını çıkaramıyor. Her zaman iyiydi Arzu ona karşı, o akşam dışında. Nesrin de öyle. İçten konuşurdu, sıcak ve samimi davranırdı; ikiyüzlülük sayılmazdı tüm bunlar, rol yapamazdı; hattâ Melih'i çekiştirirlerdi birlikte. Kendine karşı ikiyüzlülük etmek istemiyor. Kösnül bir istek, merak, tutku da vardı kapıyı itip içeriye girişinde; seslendiğini sanıyor önceden, belki de seslenmedi. Kasıklarını zorlayan kudreti yadsımıyor, onu o durumda görmek şimdi bile okşayıcı renkler vurduruyor dokularına, ama daha çok, en çok meraktan girmişti, basit bir meraktan. Tecavüze mi yeltenecekti, taciz mi edecekti, sırnaşacak mıydı; ne kadar da uzak, ne kadar da yabancı kendi haline; o halde neden iteklemişti onu, neden kıvılcımlar çakıyordu gözlerinde; biraz da korku?.. Arzu da biliyor kötü bir şey yapmayacağını, herhal-

de biliyor; yalnızca korktu. Hayır, yalnızca korku değil bu.

Anlayamıyor. Kadınları hiç anlayamayacak. Ne kadar bir kadın olarak bakarlar, ne kadar cinsiyetsiz, ne kadar salt insan olarak. Bir köpek gelir yanına, dişi veya erkek bir köpektir yalnızca o, merak edip bakmamışsa ya da ilk anda belli olmuyorsa ne önem taşır cinsiyeti; seversin veya hoş dersin, simit verirsin ya da kovalarsın, köpek tepkisi gösterir, dişi veya erkek, köpek tepkisi gösterir. Erkekleri biraz çıkarabiliyor, ama yok, kadınları bir insan olarak çıkaramıyor, salt bir insan olarak. Ne kadar seks vardır akıllarında ne kadar yoktur davranışlarında? Kadınla tartışacak bunu, daha önce de birileriyle tartışmıştı, bir sonuca varamamıştı, bununla tartışacak, konu oraya gelirse kesin konuşacak. Her an her yerde her kadından kokular alıyor; bakışlar, sözler, süzülüşler, endamlı yürüyüşler... Göz edişleri, çınlayan sesleri, giyimleri, oturuşları, kalkışları, öne eğilişleri, yukarıya uzanışları, imaları, salınışları, dansları, şarkı söyleyişleri, her şeyleri ama her şeyleri ne kadar, ama ne kadar davetkar, ne kadar kışkırtıcı! Ne harika varlıklardır! Fakat yaklaşılamazsın. Mayınlı bir tarla uzanır sınırlarında. Bilemezsin nereden yaklaşırsan ulaşırsın ona, nereden yaklaşırsan patlayıp uçarsın havaya. Bilemiyor. Bir erkek gibi sohbet edilebilirler, zevk alırlar; aynı anda dişiliklerinin yeterince beğenilmeyişinden de yakınırırlar, hayal kırıklığı yaşarlar. Nesrin örneğin. Ona bir dişi olarak ilgi göstermediği için suçlandığına emin. Yaklaşınca öte yandan, sırf meraktan bile yaklaşınca canavarlaşıyor. Mayınlı tarlayı bilmek. Bazıları elleriyle yerleştirmiş gibi tuzakları bilirler, istedikleri yerden girerler. Hiç bilemedi bu şeyi, bundan sonra da bilemeyecek.

Evindeki kadınlar hiç öyle değil bak! Bir tek onlar öyle değil. Ne olduklarını ve ne yapacaklarını bilirsin. Sonuna dek kışkırtıcıdırlar, histerikler gibi yarı yolda hayallerinizi suya düşürmezler,

çoğu kez gözünüzün önünde çırılçıplak soyunurlar, sizin için, sadece sizin için. Amaçları bellidir, net, açık, sarıh, her neyse... Sekse çağırırlar ya da önünüzde seks yaparlar başka biriyle veya topluca; size bakarlar ne yaparlarsa yapsınlar, özellikle size bakarlar, sizsiniz onun efendisi, sen, sadece sen! Gözlerini kaparlar bazen şehvetle, sizi, seni düşledikleri içindir, başka ne için olabilir. Çıkamazlar oradan, dört köşe camdan, nadiren çıkarlar, nadiren. Onlarla doyum... Yetersizlik duygusu yaratır kişide, bazen... Bazen aşağılık duygusu, suçluluk belki. Ne çıkar, sonra yine arzulatırlar hayallerini. Elinin altındadırlar, her zaman hazır, her zaman istekli, dahası, her zaman amacı belli. En önemlisi de odur. Utanmazlar, utandırmazlar da, utanmaları bile kışkırtıcıdır, üstünlük duygusu yaratır insanda, ikiyüzlü degillerdir, neyseler o. Gerçek dişiler. Sahicilerinden çok daha fazla, çok daha gerçek dişi. Sürekli bir doyum duygusu yaratırlar, kimi zaman aşağılık duygusu, suçluluk, değersizlik duygusu, daha çok, doyum duygusu, suçluluk, hayır o yok, doyumsuzluk, parmaklarıyla dokunamamanın, tenlerini ellerinin altında hissedememenin getirdiği tamamlanmamışlık dışında. Tamamlanmışlık, o her zaman her şeyi bitiren değil mi zaten. Böylesi daha iyi değil mi. Geçici bir yetersizlik duygusu, yoksa biraz kalıcı mı; elinin altındadırlar, bir uzaktan kumanda düğmesi kadar elinin altında. Yüzüstü bırakmazlar adamı, yüzüstü bırakmazlar. Nahoş sürprizler... Yapmazlar.

Dört yıl kadar önce. O zamanlar daha sosyal bugüne göre. Arkadaşlarıyla zaman zaman kır yürüyüşlerine çıkar. Bazen de akşam yemeklerine; ardından genellikle evine döner, çok geç kalmadan. Birkaç kez bara falan gittiklerini veya eve geç döndüklerini anımsıyor. O dönem, bir arkadaşının tanıştırdığı bankacı bir kızla yakınlığı ilerletti. Birkaç kez başkalarıyla birlikteyken görüştüler akşamları, ardından birkaç kez yalnız çıktılar. Biraz konuş

kandı o dönem. Öyle olur zaten ilaçsız zamanlarda. Garip fantezilerini anlatır çevresinde güvendiklerine, tuhaf yaşam deneyimlerini. Kızın ilgisini çekti. Ahım şahım bir kız değil gerçi, o denli beğendiğini nereden bulacak zaten, sevimli ve hoşsohbet, yeter de artar. Nihat'ın anlattıklarını ilgiyle, kahkahalarla dinler ve aynı tuhafılıkta ama gayet incelikli espriler yapar. Bir akşam, üçüncü veya dördüncü çıkışlarının sonunda arabayla eve bıraktı onu, kız da içeriye davet etti. Babasıyla annesiyle kalıyor, ikisi de tatilde, ev boş. Birkaç saat oturdular karşılıklı, ne konuştuklarını anımsamıyor, güzel bir söyleşi geliştiğini anımsıyor. Aslında neler konuştukları değildi önemli olan. Duygularının ne kadar yakınlaştığı, ne kadar örtüştüğüydü üstünde durması gereken. Bir hafta kadar sonrası. Aynı şey yinelendi. Ev yine boştu, ilkinin ötesinde kız iyiden iyiye zilzurnaydı bu kez. Yaklaştıkça yaklaştı, sokuldu, yeterli yanıt alamayınca kalktı, yeni bir şeyler ikram etti, galiba bir kekti ve birkaç lokma ağzına atmıştı ki, geldi birden kucağına oturdu. Zoraki sarıldığını, üç beş saniye bit ayıklar gibi saçlarını okşadığını, galiba birkaç kez de amcanın yeğenini öper gibi öptüğünü biliyor, kızın ise gerçekten ateşli ve ıslak öpücüklerle karşılık verdiğini. Sonrasında kimin kime karşılık verdiğini çıkaramıyor. Kızın her yakınlaşmasında o günlerde kafasına takılan “Oynama şıkıdım şıkıdım” denilen parçanın sözleri, ezgisiyle birlikte canlanıyordu bilincinde, canlanmak şöyle dursun, iki kulağında wolkmenin iki kulaklığı varmışçasına canlı ve güçlü bir biçimde yaşıyordu şarkıyı ve “yanar döner aaacaayipsin” lafıyla birlikte tüm yoğunlaşması bozuluyordu, zaten bir türlü ayağa dikilemeyen yoğunlaşması. Gerçi, sesleri, komşu dairede parti varmışçasına, hattâ daha kuvvetli duyuyordu ama böyle bir şeyin olmayabileceğini de düşünebiliyordu. Utanma duygusu, fazla ileri gidip kendini tutamayarak kıza zorla bir şeyler yapabileceğini ak-

lına getiren suçluluk duygusu yanında yetersizlik korkusuna da bağlıydı herhalde bu davetsiz şarkı, kızı yeterince doyuma ulaştırıramama, başarısız düşme korkusuna. Kaçarcasına kalktı yerinden, uzaklaştı sonunda. Kızın hafifçe bozulduğunu, alındığını, fakat fazla dert etmediğini, yakın ve nazik davranmayı sürdürdüğünü, hattâ saatin iyice ilerlediğinden dem vurarak geceyi orada geçirmesi için aklını çeldiğini anımsıyor. Kız, adı neydi, Ebru diyesi geliyor ama değil. Şeyma Şeyma. Bu anıyı bütünüyle bir yerlerine tıkmaya çalışıyor, ama yok, başaramıyor; anı yerine yalnızca kızın adı çıkıyor ikide bir sancıyla kıvrım kıvrım kıvrılan belleginden. Gece uyuyabilmişti. Uyku tutmuyordu genellikle o akşamlar, ancak, yorgunluk ve gerilimin etkisiyle salondaki kanepe- nin üstünde dalıp gittiğini anımsıyor. Sonra birden uyanışını. Kaç saat sonrasıydı? Dışarıdan gelen yoğun bir uğultu, dışarıdan, aşağıdan, sokaktan gelen insan çığlıkları, bağırışlar, kadın ve erkek haykırışları. Uzamış bir kabus gibi sünerek devam ediyor, uyanmaya çalışıyor, boşuna, uyumaya çalışıyor, yok. Duyduklarının bir cumartesi akşamı eğlenceden dönen şamatacı bir gruptan çıkan neşeli sesler mi; yoksa, bir felaket, bir yangın, deprem ya da savaş başlangıcında insanların dehşet içinde sokağa döküldüklerinde duyulan korkulu feryatlar, yakarışlar mı olduğunu kavrayamıyor. Sonunda tam olarak uyandı. Gözleri fal taşı gibi açıldı. Bir yerde yatıyor ama neresi, bir salon, bir evin salonu? Nasıl bir ev, kimin evi, buraya nasıl geldi ayrımsamıyor. Telaşla kalktı yattığı yerden. Sesler devam ediyor. Dışarıdan. Özellikle, bir kadın çığlığı! Birini çağırıyor sanki ya da yardım istiyor. Pencereye koştu. Sokak bomboş. Şehir boşaltılmış, herkes kaçmış. Kimse kalmamış. Savaş başlamış herhalde. Kiminle? Yunanistan'la mı, yoksa şu çok sözü edilen Iç Savaş mı? Pekı kendi nerede? Bir evde... Yoksa, bir sığınak mı burası? Evet, oldukça

özenli döşenmiş bir sığınak. Çevresini saran dehşet, büyük bir yangının koridorlara vuran dumanı gibi yoğunlaşıyor, kararıyor, boğuyor. Yalnız başına mı gerçekten artık, kimse kalmadı mı ortalıkta? İçeriden ışık geliyor, koridor tarafından, zayıf bir ışık. Aydınlığa yaklaşıyor. Bir oda! Odanın kapısı aralık. İtip giriyor. Bir kız yatakta... Başucundaki lamba yanıyor. O girince kızın gözleri açılıyor, yarı uykulu. Kim bu? "Yaralı mısınız?" "Hayır," diyor öbürü şaşkınlıkla. Doktorluğu aklına geliyor ve savaş... Kız hâlâ yatıyor, yaralı olmalı. "Soyun. Bakmak istiyorum vücuduna!" Kız uykusu sersemi, hafifçe gülümsüyor. Yattığı yerde geriniyor, bir şey söylemiyor. Nihat yaklaşıyor, yatağa çıkıyor ayaklarının üstünde, sonra dizlerinin üzerine çöküyor. Kızı soymaya başlıyor. Nazik fakat hızlı, başlangıçta. Kızın yüzünde azıcık korkmuş, azıcık şaşırılmış bir anlatım, hâlâ gülümsüyor. Karşı koymuyor. Onu soyuyor, çıplak. Güzel bir vücut, çok güzel bir vücut. Kendisinin de soyunduğunu görüyor. Bu niye, anlamıyor gerçi, az önceki korku gitmiş, en az onun kadar güçlü, hoş bir heyecan kaplamış içini. Üstüne abanıyor. Kız inliyor. Bu kez bir hayli kaba hareketleri, kendine engel olamıyor, hattâ sussun diye ağzını kapatıyor eliyle altındakinin. Zorlayıcı, saldırgan ve güçlü. İçinden gelen bir itki bu, engelleyemediği bir itki, çevresini saran havaküre hiç uygun değil devinimlerine, hiç değil, ama itki volkan gibi, boğuyor altındakileri, duygularını, zevkini gömüyor. Kız bir şeyler söylemek istiyor, çırpınıyor, yine kapanıyor ağzı. Ne kadar sonra... Soluk soluğa iniyor üstünden. Yatan çıplak bedenin bir şey söylemesine fırsat bırakmadan topluyor giysilerini, kaçarcasına çıkıyor. Çıkarken yüzüne bile bakmadı bedenin; korktu, neden korktuğunu o an için bilmiyor.

İvine sabaha karşı döndü. Kahve yaptı kendine, mutfakta oturdu. Gün aydınlanırken orada, mutfakta fark etti: Gece... Ne

yapmıştı! Sonrası kapana kısıtılmış farenin dehşeti. Aylarca... Kızın en azından şikayet edeceğini biliyordu. Kapısına her an polislerin dayanabileceğini. Her zil çalışında, tamam diyordu, işte tamam! Götürülmeyi beklediğinden, üstünde dış giysileriyle bekliyordu, gündüz, gece. Bir devlet hastanesinde çalışıyordu, ayrılmamıştı henüz işinden. Bir hafta gitmedi. Hiç evden çıkmadı. Gelsin, yoksa memuriyetten atacağız diye haber gönderdiler. Bunu da oyun zannetti önce, sonra... Sonra zoraki, korka korka gitti. Bekledi kaç gün, gelecekler ve alacaklar işyerinden, herkesin gözü önünde, hastalarının arasındayken yaka paça; kimse gelmedi. Kız anyordu onu telefonla, telefonu yüzüne kapıyordu ya da çıkmıyordu; kız haber gönderiyordu, gelsin beni bir görsün diye, gitmiyordu. Oyunun parçasıydı her şey. Arkadaşları da belki oyunun içinde. Kızın adı, Şeyma. Ara sıra çıkartıyor bir yerlerden. Kendisine hiç kızmadığını, haber gönderirken hayli özlemiş görüldüğünü söylüyorlardı; aralarında geçen şeyden habersiz rolü oynuyorlardı. Sonunda yavaş yavaş azaldı korkusu. Yavaş yavaş. Hiç kaybolmadı.

“Şimdi ben bazı şeylerin bilincine varıyorum diye, onları söylüyorum diye, katı, insafsız bir insan damgası yiyebilirim; benim hakkımda böyle düşünebilirsiniz. Bakın bir de bu Allah'ın cezası suçluluk kompleksi var işte bende. Bazı şeyleri anlatıyorum ki, düzelebileyim diye, siz benim doktorumsunuz, neden suçluyasınız? Kocamın belki elli kere yaptığını ben iki kere yapmışım. Kimsenin ne hakkı var suçlamaya? İşin esası da kimsenin gözü-mün içine bakıp suçladığı yok. Bilemezler ki bir kere. Kendim çıkarıyorum böyle şeyleri. Suçluluk duygumun kaynağı kendimim, bizzat ben. Kendi kendimi suçluyorum, sonra yer değişirip gereksiz savunmalara geçiyorum. Sen suçsuzsun, diyorun. Gerçekten öyle. Onu bunu eleştiriyorum, Cengiz'i eleştiriyorum

Onları eleştirirken bile kendime dönüyorum. Zannedersiniz ki, gözü hep kötülük arayan en insafsız kişi benim çevremde. Keşke öyle olabilsem. Bir yandan da en anaç benim. Onların akıllarına gelmeyen şeyleri hep ben düşünmek zorundayım, ben endişelenmek zorundayım. Yalnızca endişelenmek olsa, yiyeceği şeyi ben düşünürüm, sağlığını ben düşünürüm, üşütür mü diye sırtına alacağı, çantasına koyacağı şeyi ben düşünürüm, ben kaldırırım geç kalmasın diye, ben yatırırım neredeyse, onu bunu ye yeme diye ben önüne koyarım...”

İçine girilen ve uzun süre çıkılamayan bembeyaz bir bulut gibi algıladı Nihat sessizliği, bir şeyler demesi gerektiğini uykudan dürtülerek uyandırılırcasına keskin kavradı, kafasının boş, bomboş olduğunu, kadının değindikleriyle ilgili en ufak bir kırıntı bulunmadığını fark etti. Çabuk topladı yine de kendini, kocasıyla, evet kocasıyla ilgili bir şey anlatıyor olmalıydı.

“Tüm bunları takdir etmiyor mu peki?”

“Ediyor zaman zaman.”

Evet, konuyu yakalamıştı, az önce neler duyduğunu da çıkarmıştı, hiç algılamadığını sandığı halde.

“Onda da size karşı bir suçluluk duygusu doğmuyor mu?”

“Doğuyordur belki. Duygularını benim gibi dışavurmaz ki. Dedim ya, belki onun tedaviye ihtiyacı var asıl. Durur durur patlar veya bakarsın, bir şeye çok içlenmiş, içi içini yiyor; sorarsın, geçiştirmek için bir iki şey söyler, kapatır. Ancak kafayı çekerse, çok çekerse bir şeyler söyler.”

“Sizinle ilgili mi? İlişkinizle ilgili.”

“Hayır. Kardeşiyle ilgili. Ölen kardeşiyle ilgili.”

Bir soru sor da daha fazlasını anlatayım der gibi kısa bir zaman bekledi kadın.

“Neden ölmüş kardeşi?”

“Anarşi döneminde öldürülmüş, ihtilalden hemen önce. Ben tanıyamadım. Bizim Cengiz bir zamanlar hızlı solcuymuş. Kardeşini o etkilemiş. Birkaç sefer anlatmıştı, ilk sol kitapları Oğuz’a o vermiş. Oğuz, kardeşinin ismi. Babaları öldükten sonra bir nevi babalık yapmış ona. Memleketlerine, Ordu’ya dönmek zorunda kalmışlar, çok zor, yoksul dönemler geçirmişler. Çocuk son sınıftaymış, mühendislikteymiş İstanbul’da. Şey için, militanlık için Samsun’a gitmiş. Orada vurmuşlar zavallıyı.”

“Anladım,” dedi Nihat. Böyle bir öykü duyacağını biliyordu sanki. Malum olmuştu yine. Arkasına yaslandı tekrar. “Bu konuda daha neler biliyorsunuz?”

Kapının önüne pek çok ayakkabı dizilmiş sıralar halinde. İçeriden kalabalık sesler geliyor. Bu alışılmadık bir durum, özellikle dışarıda ayakkabılar görmesi. Zili çaldı. Genç bir kız açtı kapıyı, tanımıyor. Kalabalığın sesleri kapı açılınca daha rahatsız edici vurdu kulağına. “Ben Aysu’yu görmek için gelmiştim.” Kız hiç sesini çıkarmadı. “Şükran Ablaa!” diye bağırdı içeriye. Şükran Abla Aysu’nun teyzesi, bir kez görmüştü. Niye Şükran Abla? Kızın çekilmesiyle içerideki kalabalığı da gördü. Çoğu kadın, birkaç erkek de var, mutfığa girip çıkanlar, çoğu, kapıya, kendisine bakıyor, meraklı. En az otuz çift göz. Bir kadın uzak köşeden kalarak ona yöneldi, başını örtmüş, onu tanıdı, çağrılan teyze. Ne uygunsuz bir zaman seçti, gün var galiba, hayır erkekler de bulunduğuna göre akraba toplantısı. Aysu’yu bu koşullarda görse ne olacak ki, bir de tafra yaparsa yine. Kadın iyice yaklaştı. “Ne istemiştin canım?” “Aysu’yu görmek istemiştim, içeride mi? Uygun değilse başka zaman gelirim; siz geldiğimi haber verirsiniz.” Kadın şaşkın şaşkın baktı, gözleri ağlamaklı. Durdu, hiçbir yanıttı vermedi. Sıkıldı bu durumdan Nihat. Bir an önce bir şey soylesede, o da çekip gitse. “Bilmiyor musun yavrum?” “Neyi?” “Evvelki

gece... Aysu'yu kaybettik." "Nasıl yani, içeride değil mi şimdi?" "Aysu'yu kaybettik. Aysu öldü." Aysu dışarıya çıktı, amcasına gitti falan denmiş gibi doğallıkla karşıladı ilkin haberi. Yine de nutku tutuldu, bir karşılık veremedi. "Gel içeriye, bir şeyler yersin içersin canım. Annesini de görürsün." "Hayır, sonra," dedi, döndü, merdivenleri indi. Kendini çok ama çok aşağılanmış hissetti. Ölüm karşısında aşağılanma. Bir yakınının ölümü (çok yakınıysa) herkesin içinde hakarete uğramışçasına aşağılar onu. Neden? Nedenini bilemiyor ama bu duygu hâlâ sürüyor.

Kadın anlatıyordu. Hiç kesmeden uzun süre dinledi. Bakışları donuktu, ilgisiz. Karşısındaki, gerçekten dinleyip dinlemediğini anlamak, ilgisini çekebilmek için sık sık gözlerinin içine bakıyor, dinliyor musunuz der gibi soran ifadeler katıyordu yüzüne. Hı hı, bile demiyordu Nihat. Zaman zaman art arda üç beş cümleyi kaçırdığı da oluyordu, ne var ki, görüldüğü kadar ilgisiz sayılmazdı. İlgisiz mi, hiç söylenemezdi bu, onun üstünde yoğunlaşmaktan korkuyordu asıl. Yakınlaşmaktan korktuğu içindir ki, uzak görmeye çalışıyordu kişiliğini, ters ve itici görmeye. Rahat kişilikler, gerçekten özgür kişilikler, onu en çok rahatsız eden. Kişilikleri hiçbir bağ, değer, sorumluluk vesaireye bağlı bulunmayan, yalnızca fiziksel çevrelerinin sınırlarıyla belirlenen kişilikler. Kadın erkek, varlıklı yoksul, o milletten şu milletten fark etmez. En temel sınıf farkı. Rahat kişilikler. Dünya onların dünyası. Fiziksel çevrelerinin sınırları mı, saçma, fiziksel ya da kimyasal, organik ya da biyolojik sınır tanımaz kişilikler. Güzel ve sevimli. Güzelden öte çekici. Melih'in karısı... İkisi de değildi. O belki hiç çıkmayacaktı bir daha karşısına. Ya çıkarsa! Korktu. Ya çıkarsa? Çıkması daha zordu belki, belki felaketi olurdu. Başarısızlığıyla dalga geçer. Başarı! Neydi başarı? Bir erkek olarak başarı. Hani küçümserdi ya, toplumsal "başarı" yargılarını ve ne

aşağılık bir kişilikti ki, henüz o “başarı” ölçütlerinin değerini günlük yaşamda reddedememişti. Tiksintisi... İçselleştirememişti. Dağınık, bu derece dağınık durmasaydı kafası ve onun da okusaydı aklından geçenleri. Toplayamıyor. Şimdi ne istediğini.

Yukarıdan çağırdılar. Sevmiyor bu işi ama zorunlu, gidecek. Gitti. Girdi odaya. Köşede, pencere kenarına yatırmışlar. Hangi yatakta yattığını söylememişler, zaten bakar bakmaz suratından tanır adamını. Ortalık osuruk ve ilaç kokuyor, beklediği gibi koridora girer girmez burnuna çarptı. Adamını suratından tanır, yaklaştı; adamları da onu tanır. Gözlerini açtı, ayak sesini duymadan. Şüphenin donuk ışıklarının yaladığı o bakışları yüz metreden tanır, değil ki, dibine sokulunca. İşte başında. Sorması gerek. Bilinen sorular: Niye yaptın bunu? Ne düşünerek? Şimdi pişman mısın? Yanlış bir karar aldığını biliyor musun? Neden içmedin ilaçlarını? Şu anda intiharı düşünüyor musun hiç? Neden soracak ki, hepsinin yanıtını biliyor. Niye yaptığını da. Ancak birkaç kez yaşadı o derece kuvvetli duyguyu, ilki de bu. Kes tim çıkardım. Acıdı, acımaz olur mu, çok acıdı, ama duymadım. Bana verdiği, yıllardır verdiği o acılar yanında, basit bir kesik acısının lafı mı olur. Basit ha! Kestim çıkardım; matadorun yu murtaları fıkrasını bilir misiniz doktor? İşte, bu kadar komikler artık. Komik komik çöpteler. Aştım doktor, aştım o eski halımı, ipe ağaca bağlanmış kurbanlık koç kaderimi. Erkekseniz ne yaz ar ya da diş. Aştım doktor bunları, acıların lafı mı olur! Yoklar artık, bitti! Elini sıkıyor gencin. Gülümsüyor. () mu, yoksa genç mi gülümsüyor, ne önemi var. Mesaj alındı verildi, konuşmaya ne gerek...

Kadın sıkılmıştı herhalde. Doktorunda hiçbir düleme, katıl ma belirtisi göremediğinden.

“İsterseniz burada bitireyim.”

“Bugün için mi?”

“Şimdilik demek istedim. Bugün için de bitirebilirim isterse-
niz.”

“Eşinizin ölen kardeşi. Hiç onu daha yakından tanıma ihtiya-
cı duyduğunuz mu?”

“Merak ettim. Epeyce merak ettim. Yaşasa şimdi nasıl biriydi
örneğin, ne yapıyordu. Ama ihtiyaç anlamında; yok hayır.”

“Ölenler sizi hiç ilgilendirmiyor. Siz bugüne bakıyorsunuz.
Yalnızca kendi yaşamınıza.”

“İlginç bir tarzınız var Doktor Bey, konuyu hiç tahmin ede-
mediğim noktalara taşıyorsunuz. Vurulacaksam şu yönden vu-
rulacağım derken, bambaşka bir yönden vuruluyorum. İşinize
karışmam elbette. Peki, bu bir saptama mı, yoksa suçlama mı?”

“Hangisi?”

“Ölenlerle ilgili söylediğiniz. Ölümle.”

“Siz nasıl kabul ederseniz.”

“Suçlama da var yani içinde... Ne söyleyeceğimi bilemiyo-
rum. Siz benim zaten hastalıklı olan vicdan duygumu onaraca-
ğınıza yaralamaya çalışıyorsunuz. Bunun nasıl bir tedavi olduğu-
nu merak ettim. Üstelik çok tuhaf, eşimin ölen kardeşiyle ilgili
ne gibi bir sorumluluğum bulunabilir!”

“O veya başkası. Her canlı sonuçta ölmüş birilerinin yerinde
durur. O yüzden, her insan düşünmeli: Ben başka birinin yerin-
de yaşıyorum, layık mıyım buna, daha mı hayırlıyım dünya için?
Örneğin siz başka bir genç kadının yerinde durabilirsiniz peka-
la veya genç erkeğin.”

Kadın yanda duran çantasını aldı.

“Güzel,” dedi sinirli bir gülümsemeyle. Kalktı. “Demek, bun-
ları da duyacaktım. Hem de bir doktordan. Size iyi günler ve ba-
yarılar diliyorum. Fikirlerimiz, yaklaşımlarımız hiç uyuşmuyor.

Şimdi gidiyorum; bir daha geleceğimi sanmıyorum.”

Nihat hiç ses çıkarmadı. Çıkarken kadının düzgün sırtına ve kalçalarına baktı; kapı hemen kapandı.

“Hep böyle gidersiniz,” dedi zor duyulur bir sesle.

Anlamsız geliyor. Çok anlamsız. Öbürlerinden daha küçük bir tümsek. Üstünde kurumaya başlayan çiçekler. Bir de başucunda mermer bir taş. Beyaz. Üstünde, siyah iri harflerle Aysu'nun adı yazıyor. Tuhaf. Aysu'nun adı böyle bir taşın üstünde neden yazıyor? Bu tümseğin altında onun yatıyor olması... Sanki her şey önceden düşünülmüş bir yalanın parçası. Bir tek, taştaki doğum tarihi Aysu'nun ona söylediği tarihle tutuyor. Bir yaş büyük olmalı Aysu. Taşta 1960 yazıyor. 1960-1971... Aylan ve günleriyle. O bile gerçeğe uygun değil. Hele son tarih. Dört gün öncesini gösteriyor. Dört gün önce... Yalnızca dört gün... Ne yapacak ki burada? Tümseği kazıp gerçekten altında mı diye bakamaz. İsterdi, ama yasak. Biliyor, cesaret edemez. Biraz uzaklaştı, gölgeye oturdu. Bir ağacın altına, başka bir mezarın yanına. Ortada hiç kimse görünmüyor. Yalnızca kuş cıvıltılarını duyuyor, güneşli bir gün, şen. Bu da çok anlamsız. Biraz daha duracak ve gidecek. Kendini bir köpek gibi hissediyor. Anlık hareket kararlarını düşünmeden, sezgileriyle, duyumlarıyla alan bir canlı gibi, neyi neden yaptığını pek fazla bilmiyor, hiçbir şeye yoğunlaşamıyor. Evet, niye geldi ki zaten. Rüzgar çıktı birden ve içi titredi. Güneşli günden beklenmeyecek sert ve serin bir rüzgar. Vurdu ve geçti. Hlayır, yavaşladı ama devam ediyor. Keyfi iyice kaçtı. Rüzgarın estiği yöne bakıyor. Uğultusunu duyuyor. Ağaçları yalarken çıkardığı nupenici sesi. Dallar sallanıyor, titriyor. Yukarıya bakıyor, gökyüzüne, bulutları belirmiş, gri bulutlar, hızlanmışlar geliyorlar üstüne. Kalkıp gümeli artık, uzaklaşmalı. Canlı insanların, komuşanların, yutuyenlerin arasına dönmeli.

Birden Aysu'dan yana bakmak geldi içinden, orada bir şey gördü sanki. Hayır yok, deminkinden farklı, kayda değer hiçbir şey takılmadı gözüne. Hayır! Mezar taşının ardında bir kıpırtı! Dikkat kesiliyor. Yanılmamış. Bir kargaymış bu. Siyah ve iri bir karga. Kendinden yana bakıyor, kendinden yana değil, düpedüz gözlerinin içine bakıyor. Bir sıçrayışta tümseğin üstüne çıktı ardından. Yine bakıyor. Şimdi kıpırtısız. Çevrede hiç karga görmemişti. Üstelik, tuhaf bir karga, daha önce gördüklerinden farklı. Garip bir duyguya kapılıyor. Yoksa, bu bir haberci mi? Ondan bir haberci? Yoksa, yoksa, haberci değil ta kendisi mi? Buradan gitmeli, koşmalı, ardına bakmadan koşmalı. Yine de merak ve özlem duygusu, korkusunu bastırıyor. Kalkıyor, yavaş ve kararsız adımlarla mezara yaklaşıyor. Karga hâlâ kıpırtısız, tümseğin üstünde. Belli ki onu bekliyor. Yaklaşıp tutmasını. Yaklaşmalı mı, fırsat varken kaçmalı mı? İşte, son adım. Bir adım daha atsa, uzat-sa elini yakalayacak. İşte, son adım! Kuş birdenbire havalanıyor, kanat çırparak yüzüne saldırırmış gibi fırlıyor, başının üstünden geçip hızla yükseliyor. Suratını korumak için ellerini kapamış ve sinmiş çocuk kalkıyor, arkaya bakıyor, kuş az önce altında oturduğu ağacın dalında. Artık kendi dışında, artık kendine de yabancı gördüğü çocuk bu kez ağaca doğru koşuyor, kuş yine havalanıyor, üstünde bir daire çizip pike yapıyor. "Dur bekle bir saniye!" diye bağırarak kendi sesini duyuyor. "Bir saniye, sadece bir saniye!" Beklemiyor ama kuş, yükseliyor, başka bir ağacın ardında gözden kayboluyor. Mezarların arasında koştuğunu, çıkış kapısına doğru soluk soluğa yaklaştığını anımsıyor Nihat.

HAYRÎ I

Buruk bir aşk hikayesi anlatmak istemiyorum. Okuduktan sonra nasıl duygulanacağınızı, nasıl etkileneceğinizi zaten bilmiyorum. Size kendimi anlatmayacağım, işlevim bu değil, işlevimin bu olmadığını fısıldadılar kulağıma. Hayri'yi anlatacağım. Elbette ikinci elden, ikinci ağız mı demem gerekirdi? O anlatmadığına göre öyle denilmeli. Bu arada kendimden bazı şeyleri aktarmak durumunda kalacağım. İster istemez. Kendimi ne kadar geriye çekmeye çalışsam da bu benim öznel gözlemlerim olacak Hayri'den birinci ağızdan duyduklarımı, onunla ilgili gözlemlerimi, içinde yer aldığı olayları onun içindenmiş gibi anlatmaya çalışsam da tam anlamda nasıl onun gibi olabilirim. Ben o değilim ki, onun içinde değilim ki. Bir başkasını ne kadar anlayabilirim; üstelik erkek; farklı cinsiyetteyiz.

Gözümü açtığımda onu gördüm. Bir dişi olarak gözümü açtığımda demek istiyorum. Bir şeyi bir şekilde duyumsamak gayet doğal da yazıya dökünce nasıl zorlama kaçıyor. Bu dişi olarak... Kız desem olmaz, kadın desem o yaşlar için hiç uygun düşmez; o halde, dişi... Ergenlikle, kızlar arasındaki fıkırdışmalarla ilk tanıştığımda. Komşumuzun oğluydu. Hâlâ öyle sayılır Annem ve onun annesi hâlâ yan yana apartmanlarında otururlar,

ara sıra görüşürler. O benden iki yaş büyüktü. Belki de üç, ke-
sin anımsamıyorum, üç galiba. Bu durumda benim ergenliğim
başladığında herhalde onunki başlayalı uzun süre geçmemişti.
Çocuklar öyle hızlı büyürler ki, bilirsiniz. Onu ilk gördüğüm anı
anımsıyorum. Şüphesiz, bu onu ilk görüşüm değildi. Demin
söylemiştim; ondaki değişim ve bendeki hızlı başkalaşımdan
sonra onu ilk kez gördüğümde demeliyim. Biz apartmanımızın
sol yanındaki iki katlı evin bahçe duvarında dört beş kız otur-
muş kıkırdaşıyor, sokaktan geçen oğlanları kesiyor, bazen kes-
mekle kalmıyor dışımıza uygun gördüklerimize laf atıyorduk. O
da yavaş yavaş bisikletiyle geldi, evine yaklaşırken hız kesmiş ol-
malıydı; “Benimki,” geliyor diye yanındakine dirsek attı bizim
Şenay. Bisikletliyle bir an göz göze kaldık. Bizimkilerde bir kı-
kırdama, çocuk pedallara bastı, hızlandı, evine girecekse de vaz-
geçti, köşeyi döndü kayboldu. Evet, utangaç çocuktuk. Tek söz-
cükle utangaç demek ne kadar doğru? Hiç utangaç sayılmayacak
yanlarını da tanıdım, utangaç yanları olan bir çocuktuk, diye
açımlamalıyım. Yok canım utangacın biriydi işte. “İsmi ne bu-
nun?” diye sordum; “Kız tanımıyor musun!” diye çıkıştı Şenay;
“Komşunu nasıl tanımazsın, sizin yan evde oturuyor. İsmi Hay-
ri,” dedi en uçta oturan Fatoş, bilmiş. “İyi,” dedim, “tanımamak-
la ne büyük fırsat kaçırmışım.” “Hadi hadi kıskanma,” dedi Şe-
nay. Omuz silktim, nesini kıskanacakmışım, kimi kıskanacak-
mışım, hiç de! İşte, onu ilk görüşüm. Yine kendimi anlatıyorum
onu anlatmaktan çok. Ne yapalım, belki kaçınılmaz. Devam
edeceğim: İşte öyle, yakışıklıydı. Ondan sonra bizim evin pence-
telerinden, kızlarla şamata yaptığımız balkonlardan, sokakta oy-
narken hep onu gözler oldum. Çabam sık sık sonuç veriyordu,
kızlar, “geliyor” dedikleri zaman hemen koşuyordum; “hani ha-
mı?” Dalgı geçmeye başlamışlardı, “Fırsat kaçıyor fırsat kaçıyor,”

diye. Basit yeniyetme esprileri işte, o zaman gülerdik. Çocuk da her gördüğünde bana bakmaya başlamıştı. Anımsamıştım; daha önce en az birkaç kez konuşmuştuk. Tamamen farklıydı dedim ya, ben de çok farklıydım. Utangaçtı utangaç olmasına, önümüzden geçerken yüzü kızarıyordu, yine de bana bakmaktan geri kalmıyordu. Bu kez Şenay kıskanmaya başladı beni, ona değil bana baktığı için. Yeni duruma çok çabuk uyum sağlayan tiplerdendi bereket; bir süre sonra başka bir çocuk buldu kesişecek; şimdi artık, o çocuğa “benimki” diyordu. Bu suretle Hayri de resmen “benimki” konumuna yükseldi. Dedim ya, yakışıklıydı. Gerçi, o yaşlarda az çok düzgün yüzlü kim varsa yakışıklı bulurduk. Çocukken yakışıklı bulduğum erkekleri şimdi hatırlıyorum ya da bir yerde eski fotoğrafını görüyorum; örneğin bir düğünde çekilmiş ya da vesikalık, anmalık olarak verilmiş, arkası yazılı; bakıyorum, ne kadar zevksizmişim. Hepimiz öyleydik. Elbette şu da var: O yaşlarda, yani gençken daha düzgün oluyorlar bir bakıma, daha masum ve bozulmamış. Hayır canım, erkeklerde bir de gençliğin verdiği bir toyluk söz konusu, yanlış söyledim, gençliğin verdiği bir sakillik var, kaba deyişle keklik. Boşver, yorum yapmaya ne gerek. Öyleydi işte Hayri. Zaman geçtikçe yakışıklılığı daha da arttı. Bir kere benim tipimdi. Bizim erkekler genellikle esmerdirler, kara saçlı, kara kaşlı; sarışınlarla dışkındum o sırada. Bu da sarışındı. Dalgalı, bayağı açık sarı renk saçları vardı, kısa. Neden uzatmıyordu ki. Gözleri maviydi. Ben bana göre. Babası Arnavut’tu çocuğun, annesi esmer mi esmer bir kadın. Bu nasıl da büsbütün babaya çekmişti, rengi, yuzu. Fakat babası kısaydı, boyunu annesinden almıştı belli, ipince sırtık gibi bir şey. Sonraları çok uzamadı aslında, mee hızından bize öyle gelirdi. Nemelazım, şimdiki ölçülerime göre de bayağı yakışıklıydı. Sert yüz anlatımlı, biraz yontulmuş tipler vardı

ya, tamam tamam yontulmamış yakışıklı. Bir gün yine bisikletiy-le önümüzden geçiyordu; artık alışmıştı, pek çekinmiyordu, özellikle bana bakıyordu, öte yandan, aldırılmaz havalara giriyor-du. Kızlardan biri laf attı: "Arnavutciğeri yaptırılım mı ortaya, kızarsın kıpkırmızı!" Hiç beklemediğimiz bir şey gerçekleşti. Bi-zimki çekti freni durdu. "Terbiyesizler," dedi hepimize hitaben. "Eşek kadar olmuşsunuz, hâlâ duvar üstlerine oturup çekirdek yiyorsunuz. Lak lak çene yapacağınıza gidin eve annenize yar-dım edin." Hem kızdığımı, hem utandığımı anımsıyorum. Hiç-birimiz bir yanıt verememiştik. Utangaç ha! Al sana utangaç bir çocuk. Sonra uzun süre için böyle bir kesişme yinelenmedi. Ar-dından, okul girdi araya, daha az rastlaşır olduk zaten.

Bizim sokak zengin sokağı sayılırdı. Bilirsiniz, küçük şehirde ilişkiler, yaşam nasıldır. Çocuklar için iyidir, gençler için de bir yere kadar öyle sayılır. Daha büyüdükçe sıkmaya başlar asıl. Ba-bam bakkaldı. Ben de ne oluyorum bu durumda; bakkalın kızı. Lisede erkek arkadaşlarım dalga geçerlerdi, "Fırıncının Kızı"yla benzeştirerek "Bakkalın Kızı" diye takılırlardı; gülerdim, bir yan-dan için için komplekse kapılırdım. Sokakta ortalamadan sayılır-dı bizim aile. Kültür yönünden, para yönünden. Bakmayın ba-bam bakkaldı ama üç kuşak şehirliydi, görmüş geçirmişti, dedem şehrin bayağı saygın esnaflarından biriymiş, biriydi. Yine kendimi anlatıyorum, fakat oradaki ortamı, havayı anlatmak bakımından önemli. Özetle, sokakta neşemiz yerindeydi, orta ve lise yıllarım eğlenceli geçti sayılır. Gençler, arasında sıcak ve içten bir hava do-laşırdı her şeyden önemlisi. Gerçi o yıllarda ne de anlardık ya bu-nun değerini. Hep böyle sürecektir sanırdık, dünya zaten böyle sa-mırlık. Benim Hayri'ye olan ilgim zamanla gevşedi, sonra da sön-üldü. Sınası gibi fazla sert, biraz yontulmamış bulurdum tavırları-mı. Bir yandan içe kapanık, bir yandan atak bir mizaca sahipti. Ar-

dından gelen yıllarda uzaktan kesişme, laf falan atma devrini kapamıştık. Sokağın oğlanları kızları köşe başlarında rastlaşırlar, toplanıp konuşurlardı. Düğünlere eğlencelere falan bazen birlikte giderdik. Birlikte sayılmaz da oralarda buluşurduk. Zaten birçokumuzun arasında akraba ilişkileri falan söz konusuydu veya babalarımız annelerimiz arkadaştı. Ortaokulun sonlarına doğru bu Hayri'yle, onun arkadaşlarıyla, o yaştakilerle bayağı sık konuşuyorduk. Fakat dedim ya, hayli kabızdı onun sohbetleri, espri-den anlamazdı, her sözü ciddiye alırdı, dalga geçmeye de gelmezdi bu haliyle, hemen alınırdı ve sinirlenirdi. Kompleksliydi. Gerçi, hangimiz kompleksizdik ki. Boğazımıza dek. Boşver. Öyleydi işte, ya evet, ya hayır türünden keskin yaklaşımları... Belki de Arnavut damarından geliyordu bu özellik. Babası da aynıymış, babam anlatırdı. Geçinilmesi güçtür, ama kalbi temizdir, derdi babam. Kalbi temiz! Ne yapayım kalbini; sakatatçı mıyım ben, konuşmaları ilgilendirir beni, davranışları... Donukluğunun, katılgının, uyum yetersizliğinin kendi de farkındaydı. Aramıza sık katılmıyordu, hattâ giderek kopuyordu herkesten. O kadar da değildi belki, fakat kimseyi beğenmez bir hal gelişmişti; belki tepki olarak, o bizi beğenmiyordu da sanki biz onu pek beğeniyorduk!

Sonraki dönemde daha değişik bir havaya girdik. Yetmişli yılların ortalarına doğruydı. Uzun saç modası iyice yaygınlaşmıştı, kıpkısa mini etekler falan... Bu arada ana baba baskısı da artmıştı. Yaşım gereği. Haklarını yemeyeyim, başkalarınınkine oranla benimkiler melek sayılırdı, çocukken birlikte oynadığımız arkadaşlarımdan bazıları kendiliğinden kayıplara karışıyor, yani dışarıya çıkamaz hale geldiler ki, bu durumu ancak şimdi ayımsayabiliyorum; örneğin Şenay'ın yokoluşunu, yani bizimle eski sıcak ilişkisinin bitmek zorunda oluşunu, tabii böyle olaylar yine de fazla değil. Konuya döneyim, akraba dedikodu

ederdi, daha çok o yüzden çekinirdi bizimkiler. Bir de büyük çocuk olmanın sorumlulukları. Sanki dadı diye dünyaya getirmişlerdi beni. Bereket, kardeşim pek yaramaz sayılmazdı, ama ne de olsa çocuk. Bırakmalıyım şimdi bunları, ondan söz etmeliyim. Hayri'nin bir akrabası vardı, onlar da sokağın başında oturlardı, Hayri'den bir yaş küçük, adı Engin. Belki bir yaş bile yoktu aralarında, ama abi derdi Hayri'ye. Hayri'nin abi tavırları o zamandan belirgindi. Engin ve çevresindeki çocuklar bizlerin, tüm genç kızların ilgi odağı haline gelmişti. Yazın tatil boyu uzatılabilecek kadar uzayan saçlar, dar gömlekler, beyazlatılmış kot pantolonlar... Müzik sonra... O zamanın gruplarının, şarkıcılarının posterleri (elbette çoğu, erkek) odalarımızın duvarlarını süsler. Bunlar da o posterlerdeki idollerimizin mahalledeki kopyaları gibiydi. Biraz yağmur yemiş, sonra güneşte çekmiş kopyaları. Fakat Engin içlerinde en sivrileriydi. Ona, çekmiş kopya demeye bugün bile dilim varmıyor. Artık, mahalledeki her kız gibi ben de ona hayrandım. Hali, tavrı, konuşması, her şeyi düşünmesi en çok arzulanan biçimdeydi. Düşlenmesi en çok arzulananın sınırlarını belki de tek başına o belirliyordu bizim için. Konuşkandı, gergindi, rahattı. Esmer yakışıklısıydı. Teyzemlerin yazlığına gittiğimde onu orada da gördüm; yine kızların sevgili-siydi. Birkaç kez topluca diskoya gitme mutluluğuna da erdim Engin'le. İyi dans ediyordu. Esprileriyle durmadan güldürüyordu bizi. Bir keresinde nereden bulduysa bulduğu yapma bir böceği elini aniden açıp göstererek korkutmuştu beni, bununla kalmamış, böceği göğüs dekolteme atmıştı. Korkudan dilimin tutulduğunu, tenimin üstündeki böceğe bakakaldığımı anımsıyorum. Tuttu aldı böceği ve onun yerine kenardaki vazodan aldığı bir karanfilin sapını soktu bluzumdan içeri. Çok etkilenmiştim; hayali bugün bile titretir. Gerçi aynı numarayı o dönem en

az üç kıza daha yapmış. Tam ergenlik çağımızdı. İnsanın kendini görüp boğulduğu çağlar. Onun için ayılıp bayılanlara rastlanırdı ikide bir, herkes aynı kişiye hayrandı, fakat ergenliğe özgü romantik bir dayanışma içerisinde en çok ayılıp bayılanın başına toplanır, ellerinden tutarak, yüzünü okşayarak teselli etmeye çalışırdık fenalık geçireni, fenalık geçirene dokunmakla ona dokunmuş, onun, Engin'in ruhuyla iletişime geçmiş gibi hissederdik. Aslında ben tam anlamıyla bir aşk yaşamadım Engin'e karşı. Onca ayılıp bayılan, onca hayran, biraz sıtkımı sıyırmıştı galiba. Eski göz ağrım gelince, Hayri'ye. O bu gruba katılmazdı, giderek bir uzaklık giriyordu aralarına, aramıza. O zamanın moda şarkılarından anlamıyordu, en fazla Barış Manço dinliyordu, daha çok da arabesk. Arabeski aslında çok sevmediği, çünkü müzikten hoşlanmadığı söylenirdi bir akıl hastasından bahsedirmişçesine, arabeski bizim tarafa inat olsun diye, birileri yanından yöresinden geçerken sesini açarak dinlediği rivayet edilirdi. Giysileri bir ara Enginlerinkine benzeşmeye yöneldi, sonra kendisine yakıştıramamıştı ki, eski klasik kıro haline döndü, ütülü, aslında genellikle ütüsüz garip renklerde kumaş pantolonlar, üstünde beyaz demode gömlekler falan. Ona öteden beri abi diyen Engin'le aralarının günbegün soğuduğunu fark ediyorduk. Köken ve eğitim farkı sırtıyordu arada. Engin avukatın çocuğuydu, annesi öğretmen. Zengin bir avukatı babası, anasının gözü, babadan kalan varlığını üç dört katına çıkardığı söylenirdi. Hayri'nin babasıysa çiftçiydi, sonradan ticarete atılmış, topraktan kazandığı paralarla toptancılığa başlamıştı. Şimdi yaşasak aynı dönemi el üstünde tutulurdu, bir tüccar çocuğu, babasının ne iş yaptığına hiç bakılmazdı, zengin mi değil mi ona bakılırdı, o günlerde ise bir bakkalın, toptancının çocuğuna pek değer verilmezdi. Engin koleje gidiyordu, cumartesi pazarları geliyordu

mahalleye, Hayri'ye şehrin iki lisesinden, sınıf geçmesi kolay olan kötüsünde okuyordu. Engin dışarıdan geldiğinden onun yanında bulunmak bir bakıma büyük şehrin havasını küçük şehirden solumak demekti. Büyük şehirde ne gözde, ne moda, gazetelerden şuradan buradan değil, doğrudan Engin'den kapmak mümkündü. En önemli nedenleri bence bunlardı, aralarının açılmasının. Gerçi, tek bir kavgalarına tanık olmadık, zaten dünyaları büsbütün ayrılmıştı. Hayri garip tiplerle, kabadayılarla dolaşıyordu. Kendinden yaşça büyük tiplere takılıyordu. İlginç, ağır bir hava oturmuştu üstüne, kendinden büyüklerle oturup kalkmasına karşın onların büyüğü gibi duruyordu aralarında. Yüzüne bakan, küçük olduğunu anlıyordu da, hal hareket açısından... Giderek ilgimiz azaldı ona, ilgim azaldı. Caddeden geçerken, evine girip çıkarken görmüyorduk bile, önümüzden geçse de görmüyorduk, öylesine silikleşmişti. Varlığıyla yokluğu birdi. Kendi mi böyle istiyordu, sonucunu kestiremeden böyle bir hal mi gelmişti üstüne, bilmiyorum.

Bir de siyaset girmeye başlamıştı işin içine. Hayri'nin babası aşırı muhafazakardı. Engininki CHP'li. Gerçi o dönem (veya herhangi bir dönem) kim takıyordu ki babasını anasını. Uzun saç gibi, kot pantolon gibi, Cem Karaca şarkıları gibi sol bir cereyan nasıl olup da girmişti semtimize, kim sokmuştu, ilk kim etkilenmişti de öbürlerine geçirmişti, hiç bilinmez ama, salgın bir grip gibi yayılmıştı mahallemize, mahallemize değil yalnızca, her yere. Benzetmek için salgın grip gibi diyorum, yoksa yakınmıyorum, hele o zaman için. Mahallenin gençlerinden çoğu solcuydu artık ve biz de yavaş yavaş sol sempatzan düşüncelere kayıorduk. Solculuk nedir bilenimiz var mıydı; aramızdan en hızlıları bile, uç beş kitap okuyanları dahi işin temeli nedir habersizdi doğrusu, olsun. Şimdi böyle düşünüyorum, yoksa o zamanlar ne

çok şey bildiğimizi sanırdık, neredeyse bilginin sınırına dayandığımızı. Farklı bir yaşam, istemlerimize denk düşüyordu herhalde. Popüler bir müzik tarzı, bir giyim biçimi, bir duygulanım kalıbı gibiydi, öyle olması gerektiğini düşündüğümüz gibi bir yaşam algılayışı. Anladığımız en çok bunun sezgileriydi, o bile değildi belki. Öyle olmak gerekiyordu, hoştu öyle olmak ve idol kabul ettiğimiz, beğendiğimiz gençlerin çoğu solcuydu. Bir kimlik arayışı, bir yer edinme telaşı içinde neredeyse herkes bizim tarafımızdaydı. Ne farklı karakterler, ne değişik tipler. Ne kadar çok puşt vardı aralarında. Orospu çocukları. Üçte birinin karakteri sağlam çıksa ne çok şey değişirdi şu ülkede. Pezevenkler. Çoğunu tanırım, ne mal olduklarını bilirim. Eskiden umudum onlardaydı. Sonra da... Sorunlarıyla geldiler bazıları, hasta olarak. Engin... Engin diyordum. Engin de bu arada hızlı bir süreç sonucu sol söylemin en keskinlerinden birine dönüştü. İlk başlarda yaşam biçimini değiştirmede bu, o ilk dönem kimseninkini değiştirmede gibi. Giyilen kot pantolonlar, dar gömlekler, dinlenen plaklar, asılan posterler, edilen danslar, her şey aynıydı. Her şeyi daha bir ağır, daha bir oturaklı ve siyasi bir havada yapıyordu herkes, değişen yalnızca buydu. Hayri'ye... O hiç kimseye uymadı. Takıldığı o yarı kabadayı, yarı kasaba delikanlısı tiplerin ülkücü oldukları söylendi. Ülkücülük nedir, ciddi anlamda bilmiyorduk. Değişik isimlerle anılırlardı; "tosun", "faşo", "bozkurtlar", "komandolar" gibi. Hayri'ler için daha çok, ilk ikisi kullanılırdı ad olarak aramızda, genel olarak gazetelerde baktıysa son ikisi. Solculara saldırdıkları söyleniyordu, ateş açtıkları, bıçaklılıkları, öldürdükleri. İstanbul ve Ankara'da yaşamıyordu hemiz sözünü ettiğim irkiltici olaylar, bizim şehrimiz sakındı. Zaten Hayri'ye tüm bunları kimse yakıştıramıyordu, çevresindeki tiplere ise eh, biraz... Sonra beklendiği gibi üniversiteyi kazanamadı, bu yıl

boşta gezdi. Babasının soktuğu bir işyerinde çalışmış biraz, fakat kısa sürmüştü. Aşağı sarkık bıyıkları, birkaç günlük tıraşlı hali, elinde tespihiyle görürdüm bazen onu, zaman zaman selamlaşırdık, hemen hiç konuşmadık. En yabanıl görüldüğü zamanlarda bile gözlerinde bir parça sıcaklık yakalardım, benim gibi kırılğan birinin duyumsamakta hassas olduğu ruh okşayan bir parça sıcaklık, içim titrerdi. Fakat hiç mi hiç ilgilendirmezdi beni. Canı cehenneme. Sapık değilim ya! Hayır. Evet, hattâ kaba, kasabalı, yarı köylü hali rahatsız eder, sinirlendirirdi. Saldırıların başladığını duydum sonra. Önce küçük çaplı mitinglerde, afiş asmalarında, sonra baskınlarda görülmeye başlamış. Sıradan insanlardan duyuyordum: İlk CHP'lilerin bir lokalini basmışlar, sonra da sosyalist eğilimli gençlerin takıldığı bir kahvehaneyi. Ben de kendi gözlerimle, okuldan çıkarken kapıda beklediklerini görmüştüm. İçlerinde Hayri yoktu, fakat bazen Hayri'yle birlikte gördüğüm iriyarı bir herif başlarındaydı, dün gibi anımsarım. Ertesi gün son sınıftan bir çocuğu dövmüşler, bayağı hırpalamışlar; onu görememiştım. Korku yaratıyordu artık saldırılar, daha çok da nefret, özellikle benim gibilerin arasında nefret...

Ardından gelen yazdı. Lise ikiden üçe geçtiğim. Teyzemlerin yazlığına gitmişim. Daha ilk günüydü; sahil boyunda dolaşırken akşamüstü Engin'i gördüm. Bir kızla el ele karşıdan geliyordu. Beni görünce selam vermedi. Bir anlam yükleyemedim, neredeyse sürtünerek geçmişti kız yanımdan, Engin'se öte yana bakmıştı. Ertesi gün denize girerken yine onları gördüm. Bu kez teyzemle birlikteydım, daha kendime güvenliydim. Kızla yan yana yatıp güneşlendikleri yere gittim, zaten dokuz on adım uzaktaydı. "Engin Abi, ne yapıyorsun burada?" diye sordum en şirin sesimle. Başını kaldırdı, bu kez yakın davrandı biraz, abi deyişimden ötürü yanındaki kızın tepkisinin yumuşayacağını dü-

şünmüştü herhalde. Her şeye aklım eriyordu o yaşlarda, ama böyle inceliklere, sözün doğrusu, kazmalıklara kafam basmıyordu. Bir erkeğin, yanındaki kızdan çekinerek tanıdığı bir kıza selam vermemesi olasılığı aklıma gelmiyordu. Tavırları iyice ağırlaşmıştı, belki kızdan ötürü. Kız da çekinilecek kadar vardı, durup dururken insanın üstüne sıçrayacak bir tip izlenimi uyandırıyordu. Engin bizi tanıştırmadı, o da dönüp bakmadı benden yana. "Otursana," dedi yandaki küçük gölgelik boşluğu gösterek, çok küçüktü o alan, ancak bir bebek oturabilirdi. Bunu bile çekinerek, yarım ağızla söylemişti. "Yok, şöyle bir hatır sormak istemiştım," dedim ayaktan. Onun arkadaş grubundan aynı yerde yazlığı olan birkaç çocuğu sordum; ikisi buradaymış. Küçümseyici konuştu haklarında, "Diskodan çıkmıyorlar," dedi. "Sen gitmiyor musun diskoya?" diye sordum. "Eski tadı kalmadı," dedi bana. "Ara sıra gidiyorum, Emel çok sever dans etmeyi." Yanında kıcını çıkarmış yatan sıska, Emel'di demek, adı geçince o da çevirdi hafifçe başını, yarım bir selam verdi, beni de süzdü bu arada. "Ben de gidiyorum ama onların havası başka, çocukluktan kurtulamadılar daha." "Anladım," dedim. Fazla bir şey anlayamamıştım. İzin isteyip ayrıldım yanlarından. Çok sonraları yapabiliştim yorumunu. Birincisi, kızlar arasında gözde bir erkek, genel gözdeliği bırakıp tek tek kızlarla ilgilenmeye başlayınca, o kızlardan herhangi biri onun bu namını bildiğinden, 'ayağını denk al, beni istiyorsan başkası yok', diyordu ve mesajı alan erkek ölçülü yaklaşmak durumundaydı karşı cins, yanında bir kıızı varken grup gözdeliği çok önemli değildi artık. İkincisi, Engin iyice sosyalleşmişti, hem disko, hem solculuk dönemini kapamak üzereydi, fakat anlaşılan, bazı arkadaşları aynı yerde takılıp kalmışlardı. Engin'den yana hiçbir umut, beklenti yeşertmedim, bilirdim, onu görmeye can atmakla, yazlığa

gidişimin en önemli nedeni bu olmakla birlikte. Kızlı erkekli grubunu görecektim ve beni kabul ettikleri oranda onlara takılacaktım. Bundan umutluydum bakın. Belki daha fazlası için de umutlarım çiçeklenmişti bilinçaltı. Ne bilinçaltısı canım, reddedilip küçük düşme kaygısından düşünmek bile istemiyordum daha çoğunu, ama bir yandan da düşlüyordum. Her neyse, bu peş peşe iki karşılaşma bende ciddi bir düş kırıklığı yarattı. Ertesi sabah kanamam da başlamıştı ve hiç canım istemiyordu denize gitmek. Yazlıkla ilgili tüm hevesim kaçmış gibiydi. O akşam, belki açılırim diye yine sahil boyuna çıktım. Yalnız. Yürüyordum hülyalara dalmış, hayli mutsuz... "Bakar mısınız küçük hanım," diye seslendi yandan biri. Üstüme alınmadım. Bu kez, "Zeynep, bakar mısın?" dedi aynı ses. Durup çevirdim başımı. Hayri'ydi bu. Ne denli şaşırdığımı kestirebilirsiniz. Piyasa yolunun kenarına, bir kuruyemiş arabasının yanına iki sandalye atılmıştı; kuruyemişçiyle birlikte oturuyorlarmış ben önlerinden geçerken. Fırlayıp iki adımda yamacıma geldi. "Dün de gördüm seni uzaktan," dedi. "Benzetmiş olabilirim diye yanaşmadım. Şimdi görünce aa, bu bizim Zeynep dedim." "Merhaba," diye karşılık verdim ben de şaşırarak. "Vaktin var mı? Oturalım şurada beş dakika." İlerideki çayevini göstermişti. İşim var, sonra, deyip atlatmayı düşündüm, fakat kalbim buruktu, o yüzden teyzemlere dönmeyi istemedim hemen. "Olur. Neden olmasın," diye yanıtladım. Arkadaşına seslendi az ötedeki, "Ben komşumla bir çay içmeye gidiyorum, hadi sen de gel, bırak beş dakika, sen de gel." "Nasıl bırakayım abi," dedi çocuk. "Siz keyfinize bakın, sonra görüşürüz." Birlikte gittik oıurduk rıhtım boyundaki çay bahçesine. Daha önce teyzemlerle, arkadaşlarla çok gitmişim oraya. Güzeldi ortam, ama şimdi ne konuşacaktım ki ben bununla. Üstelik, biri görürse! Onunla yalnız başıma oturmuş ne

konusuyorum diye meraklanırlarsa, bir komandoyla. Büzüldüm kaldım tedirgin. Ancak, hiç beklemediğim ölçüde konuşkandı. Kendinden hoşnut, hem de saygılı. Benim konu açmama hiç gerek kalmıyordu. Yine farklı bir hava oturmuştu üstüne. Dışadönük ve biraz da romantik. Kişiliğini aşma ataklarından biri diye düşündüm, on-on beş dakika devam eder, sonra eski haline döner; ama dönmedi. Acaba içkili miydi? Belki biraz. Acaba bir gün önce görmüştü de bu rastlaşmayı planlamış mıydı, öncesinde birazcık içerek? Kuşkulanmadım değil. Konuşması, hareketleri biraz taşkındı. Yine de yapay ve zorlama sayılmazdı. Babası burada bir yazlık yaptırmış, aslında şehirde görecekt çok işi varmış o sırada, babasının hatırı kırılmasın diye bir haftalığına gelmiş yengesi ve abisiyle. Konudan konuya atlayarak bir süre devam etti konuşmamız. Ben daha çok, dinliyor, şaşkın şaşkın bakıyordum; sonunda çayım bitmişti, kalksam artık diye düşünüyordum. "Seni gördüğüm ne kadar iyi oldu," dedi, doğallık ve içtenlikle. "Eğer bir müddet daha kalacaksan birkaç sefer daha görüşsek... Çok canım sıkılıyor burada. Bunu bir yardım isteği olarak kabul edebilirsin." "Olabilir," dedim, ilk yanımda olduğu gibi, biraz şaşırarak. "Yanlış anlama," diye devam etti, "sen gördüğüme sevinmem sadece can sıkıntısından değil. Sana karşı öteden beri ilgim ve sevgim sonsuz." Öylesine doğallıkla söylemişti ki! Bir yandan bu da nereden çıktı diye afallayıp bozulduğumu, öte yandan duyduklarımın bayağı hoşuma gittiğini itiraf etmeliyim. Başımı kaldırıp süzdüm onu. Karşımda yakışıklı, belki Engin'den de yakışıklı bir genç vardı, sevgiyle gözlemleyen bakan ve en az sıcak bakışları kadar ruh okşayıcı şeyleri söylüyordu bana. Ürperdim. "Teşekkür ederim," dedim.

Okumuş biriyle evlenmeyi düşlerdim o yıllarda. Babamın okumayı liseden terk edişi, mahalledeki okumuş çocuklarının

bizlerden değişik havası, kendilerine güvenleri beni böyle bir arayışa itmişti. Gariptir, kendi öğrenimim üzerine değil, “müstakbel kocamın” öğrenim düzeyi üstüne düşler kurardım, okumuş insanların, eşlerine daha saygılı yaklaşacaklarını düşünürdüm. Babam kaba bir adam değildi, annemle iyi anlaşıyor sayılırdı, yine de hayli ezilmişti kadıncağız, bizimki gibi en sorunsuz ailede bile. Okumaya değil, okumuşlara özenirdim ve Hayri sanki bunu biliyordu; üniversite giriş sınavının bu kez çok iyi geçtiğini söylemişti. İstediği bir yere “muhakkak” girecekti ve büyük olasılıkla İstanbul’a gidecekti. Beni etkilemek için söylememiştir belki bunu, sevincinden söylemişti. Bilmiyorum, belli olmaz. Sonraki beş gün boyunca dört kez buluştuk. Akşamları. Yalnızca bir akşam teyzemler arkadaşlarına yemeğe davetliydiler, onlarla birlikte bulunmam gerekti, yoksa her akşam yemeğinden sonra hemen izin isteyip kaçıyordum. Genellikle aynı çayevinde buluşuyorduk, sonra sahil boyunca birlikte yan yana yürüyorduk, kah konuşarak, kah sessiz. Onunla görölürüm diye kaygılanmıyordum artık. Görünüp görünmediğimi de bilmiyordum, çevreme göz gezdirmeyi bırakmıştım. Tüm ilgim onun üzerine yoğunlaşmıştı. Konuşkanlığı sürüyordu, sık sık şakalar yapıyordu, esprileri neydi, şimdi anımsamıyorum doğaldır, basit şeylerdi kuşkusuz, fakat beni güldürmeyi başarıyordu. Biraz yokladım; o da açıldı, yoksa siyasete gireceğe, bana propaganda yapacağa benzemiyordu. Fakat açılınca tam açıldı. Engin’den nefret ediyordu. Desem ki, yaşamını Engin’den nefret duygusu yönlendiriyordu, abartmış sayılmam. İnce çözümlemelerle bağlantı kuramam; belki Engin olmasa başka birisi yerleşecekti nefret odağına veya başka bir çevreye başka bir yaşam anlayışına nefret duyacaktı. “Engin gibilere güvenme,” dedi. “Bir yandan solculuk taslarlar, bir yandan diskodan çıkmazlar.” Engin’in yeni durumunu anlattım ona, kızı, sev-

gilisini işin içine katmadan. “Yok,” dedi, “fark etmez, diskoya gitse de bir gitmese de, ben oyuna, dansa karşı değilim. Ama edebiyatla yapılırsa. Onlar gibilere karşıyım. Vatani satmaktan zevk alanlara.” Şaşırdım. Nasıl sattıklarını sordum vatani, ben bir şey göremiyordum, orada burada toplanıp söyleşmekten, kitap okumaktan başka bir şey yapmayan gençler nasıl satabiliyorlardı vatani. “Evvela böyle başlar,” dedi; “sonra anarşiye katılırlar. Nizamı bozarlar, daha kötüsü, devleti yıpratırlar, milleti birbirine düşürürler. Önce züppelikle başlar, bobstillikle başlar, sonra anarşiye katılırlar, züppelikleri devam eder ama daha tehlikeli şekiller alır bu. Sırf züppelik olsun diye kendi milletin aleyhine söz söyleyebilirler, Moskofa uşaklık edebilirler. Ekseriyeti zengin çocuğudur, yoksulun dertlerini aslında bilmezler bile. Çoğu, kız tavlama için solcu kesilir, kızlar da erkekleri düşürmek için yanaşır onlara. Hepsi değil elbette,” diye biraz zorlama, ekledi. Benim de solculara duygudaşlık beslediğimi bildiğinden. Konuyu kapamaya çalıştım, o da uzatmadı. Sonraki buluşmamızda bana iki kitap getirdi; Türkeş’in bir kitabı, Peyami Safa’nın bir romanı. Roman hangisiydi anımsamıyorum; otuz kırk sayfasını okudum, sıkıldım bıraktım. Öbürünün ise kapaktaki yazılarını ve önsözünün yarısını okuyabildim, okumakla, kitapla aram iyidir denebilir. Anlatacağım zaten o değil. Son buluşmamızdı, sonuncusu olduğunu bilmiyorduk tabii. Kahveden çıktık, deniz kenarında yürüdük yine. Zamanı onunla paylaşmak giderek sarıyordu beni ve ona âşık olmaktan korkuyordum. Neden korkuyordum, şimdi anımsamıyorum. Ancak, o duyguyu hoş, çok hoş yanılla, henüz de sıkıntılı, kaygılı yanılla yaşadığımı anımsıyorum. Yolun sonuna dek gittik. Orada, “Sana bizim evi göstermemi ister misin?” diye sordu bana. “Neden olmasın,” dedim gene. Yazlık inşaatlarının arasından geçen ve denizden giderek uzaklaşan molozlu top

rak bir yola saptık. Birkaç dakika sonra o inşaatların arkasına geçtik. İleride karanlıkta küçük bir tepelik seçiliyordu. Orada yine yapımı süren bir binanın karaltısı ve karaltı arkasından ancak ön yarısı görülen büyükçe, üç katlı bir başka yapı görölüyordu. İkinci kat ve en üst kat balkonunun ışıkları yanıyordu. "İşte," dedi, "bizimki şu. Gelip bir çayımızı içmek ister misin?" Bu kez neden olmasın ya da olabilir, demedim. "Başka sefere," dedim. "İnşallah başka sefere." O inşaatlar ve karanlıkta bile tozu duyumsanan mıcırly yol tadımı kaçırmıştı azıcık. Bir de balkonlarının sıvasız duvarı ve çevresinde böcekler uçuşan çıplak ampulü. Onunla birlikte olacaksam, demek ki, kopamayacaktım bugünümden. Döndük; yol karanlık ve ıssızdı. Az sonra sahile çıkacaktık. "Sana sanılabilir miyim?" diye sordu. Neden olmasın, diyemedim, demek isterdim, tatlı bir heyecan kaplamıştı içimi, sessiz kaldım. Sağ koluyla omzumdan sıkıca kavrayarak beni kendine çekti. Ses çıkarmadım. Küt küt atıyordu kalbim, biraz öyle yürüdük, soluğum kesilecek gibiydi, tüm bedenim ürperiyordu, fark eder diye korkuyordum, fark etsin istiyordum öte yandan. Durdu bir an ve başımdan, kulağımın üstünden öptü. Kendimden geçecek gibiydim, daha ileri gitse bilmem karşı koyacak mıydım, daha ileri gitmiş kadar olmuşum neredeyse, demek buymuş diyordum içimden, bayılıp orada kollarına yığılmaktan korkmuştum bir yandan. Böyle mi yaşanır sahiden. Sahile çıkmışız. Ayrıldı. Kimsenin görmesini istemiyordu. Elimden tuttu, yolun karşısına, deniz kenarına geçinceye dek elim elinde kaldı. Darmadağınaktım, bir süre daha yürüdük hiç konuşmadan. "Ben eve döneyim," dedim. "Sen bilirsin," dedi. "Sabaha görüşelim. Akşamı bekleyemeyeceğim, seni özlerim, şimdiden özledim." "Teşekkür ederim," dedim, başka bir şey demedim. Hızla uzaklaştım oradan. Hâlâ darmadağınaktım. Doğruca kendi odama çıktım, teyzemle bile, kim-

seyile konuşmak istemiyordum. Az önce yaşadığımı yaşamak istemiyordum, yalnızca onu. İleride neler gelişebileceğini düşünmek istemiyordum; yalnızca o ânı. Birkaç saat sonra teyzemlerin yanına çıktım. Balkonda oturuyorlardı, teyzem ve eniştem... Teyzemin yüzü bozuktu, herhalde kavga etmişlerdi az önce. İzin isteyip yatacağımı söyledim çok geçmeden, tekrar odama döndüm. Tüm gece uyku ve uyanıklık arasında geçti, ürpertili, bilinmeyen ve hiç bilemeyeceğim küçük sevinç labirentlerinin loşlukları ve ısıltılarıyla umutlu, öte yandan tedirgin. Sabaha karşı iyice dalmışım. Uyandığımda pespembe bir dünyayla karşılaşmadım tabii. Az sonra onunla tekrar buluşma düşüncesi bir yandan sevince kesiyordu içimi, bir yandan. Bir yandan... Onunla birlikte bulunduğum anlarda burnunu uzatan bin bir çeşit nedenli endişe duygusu kocaman iri bir fare gibi tümüyle çıkmış ortaya, oturuyordu yüreğimin üstünde. İri, ıslak bir fare. Islak, iri kuyruğu sürünüyor. Defol! Teyzemin suratı. Daha kötüsü, teyzemin suratı akşamkinden daha asıktı. Kahvaltıya oturduk, bunun altından bir şey çıkacak dedim kendime. Çıktı. "Bugün eve dönüyorsun," dedi bana, babamın hayhayları tutmuş, ne işi var orada diye kudurmuş. Üç günlüğüne gönderdim, bir hafta oldu gelmedi, diyor-muş. "Nasıl olur," dedim, "on beş günlüğüne izin almıştım ben ondan." "Annen de biraz rahatsızmış, bakımı aksayınca tabii beyefendinin, seni istiyor," diye açıkladı teyzem. Tabii zorunlu olarak döndüm. Hemen o sabah, kahvaltıyı bitirir bitirmez. Hayri'yi de göremeden. Sonra anlaşıldı: Teyzemin kulağına bir şeyler gitmiş, bir kez de beni Hayri'yle otururken görmüş, annemi aramış, gerisi malum. Döndüğümde babam doğrudan bir şey demedi bana. Ne var ki, benim yanımda, durmadan Hayri'ye ve babasına sövüp sayıyordu. Babamı sağcı bilirdim, basbayağı öyleydi. Meğer ne kadar düşmanmış komandolara. Onun etkisiyle mı, sanı

miyorum; Hayri'ye karşı ani parlayan sevdam aynı hızda söndü. Kendimi bir şekilde inandırmıştım bu işin çıkmaz bir iş olduğuna. Sınavının iyi geçtiğinden söz ediyordu, fakat hep öyle denir. Onunla evlendiğimi düşünüyordum. Hayri sınavı kazanamamış, şehirde kalmıştı, babasının toptancı dükkanında çalışıyordu bütün gün, sonra geç vakit zahire kokulan saçarak eve dönüyordu. Yazın da o uzaktan gösterdiği yazlığa gidiyorduk birkaç haftalığına, yengesiyle balkonda oturuyor, çocuk bakıyor, nakış işliyoruz, o sıvasız kaba görünümlü yarı bitmiş ve hiç bitmeyecek inşaatta kalıyor, denize bile gidemiyorduk. Uzaktan, diskodan müzik sesi geliyordu... Korkunç... Gerçi, üniversiteyi kazandığını duydum birkaç ay sonra. İstanbul'da okuyacaktı. Olsun. Benim sevdam çoktan bitmişti. Ertesi yıl... Ben de kazandım sınavı. Ver elini İstanbul... Yurt yaşantısı, okul, kalabalık caddeler, dükkanlar, vitrinler, sinemalar, büyük şehir yaşamı, o güne dek rüyalarımın her Allah'ın günü arşınladığı yerler. Ummadığım kadar kolay alıştım ortama, sanki kırk yıllık İstanbulluydum. Arkadaşlarla çok çabuk kaynaştım, yurttan ve okulda. Konu ben değilim, buraları kısa kesmek zorundayım.

Daha önce hiç yaşamadığım garip duygularla boğuşuyorum. Bakamaz oldum aynalara. Bir yandan tutku girdi içime. Bana yabancısı, ama söküp atmadığım bir başka ben gibi bir başka kişilik... Karşıt istekler... Bir yandan korkuyorum, öte yandan alamıyorum kendimi. Her yerde karşıma çıkıyor, gözüme söz geçiremiyor. Aynalar... Ne zaman bakarsam evimde yalnız veya tek başına dışarıda bir tuvalette, ardımda başka suratlar. Dizilmişler arka arkaya. Değişik uzaklıklarda, değişik açılarda. Bazen hepsi aynı açıya geliyor, üst üste biniyor. Bazen hepsi kendi suratının arkasına geçiyor, suratım değişiyor. Yüzler değişiyor, deforme oluyor, şu müzik kliplerindeki surat değişimleri gibi. Ta-

nıdıklarım, hiç tanımadıklarım. Erkekler ve kadınlar. Yaşadığını bildiklerim ve öldüğünü duyduklarım. Beni izliyorlar, aynalarda... En çok Hayri... Bir adım arkamda oluyor. Tam arkamda değil, biraz sağımda veya solumda. Ama bir adım arkamda. Gözlerini yakalayamıyorum, bana dikili gözlerini. Sonra bir başkası. Bir başkası... Doktorum... Seneler önce gittiğim o garip tavırlı doktorum. Suratı suratıma giriyor, dönüşüyor. Onu anlat, diyor bana; onu anlat. Fısıldıyor. Niye o? O ve öbürleri, fark etmez. Fakat sen özellikle Hayri'yi anlat. Anlatıyorum. Anlatmak istemesem de tıpkı aynalara tutkunluğum ve onlardan kaçışım gibi, hiç istemesem de anlatıyorum. Sözcükler beynimden dökülüyor parmaklarıma, düşünceler akıyor dilime, dudaklarıma; denetleyemiyorum, yazıyorum, konuşuyorum. İkinci ağızdan anlatım mı, onun tam içinden mi? İkinci ağız ne demek, içinden ne demek... Bilemiyorum.

Bir tür adalet duygusundan mı? Belki. Benim için biraz. Belki başka bazıları için de söz konusu. Niye solcu olmuştum? Niye başka bir gruptan değil de Dev-Gençliydim o zaman? Çoğunluk o yana koştuğu için mi? Evei kalabalıktık, çok kalabalıktık. Fakat hiçbir şeyle ilgilenmeyenler çok daha kalabalık değil miydi? Bizim kalabalığımız en sonunda denizde bir dalga. Tek başına çok güçlü, çok heybetli, ama koca denizde nedir ki sonuçta. Yalnızca adalet duygusundan olamaz. Sonraları çoğu bıraktı. Belki yüzde doksan dokuzu. Sonraları bırakanların hepsi, hepsi değil ama büyük çoğunluğu hiç de sağlam bir adalet duygusu taşımadıklarını defalarca gösteremediler mi? Bilmem. Böyle şeyler zaten beni aşar. Benim bildiğim koskoca bir dalga gibi heybetli olduğumuzdu. O dalganın içinde birer köpük gibi patlamaktan kıvanç duyduğumuz. Başka birçok duygu. Önümüzdeki koca duvar karşısında bizim yıkım gücümüz ne olabilir? Koskoca bu

dalgaydık ama bizim dışımızdaki herkes bize alabildiğine karşıydı. Belki, kim bilir, oydu adalet duygumu körükleyen. Ezilenlerden yana tavır koyduğumuzu düşünüyorduk. Bağımsız bir ülke istediğimizi biliyorduk. Yoksulluk diz boyuydu ülkede, büyük şehirde ve büyük şehirde daha çarpıcı görünüyordu sefillik. Aramızda da yoksullar çoğunluktu, en azından yoksulluk sınırındakiler. Yurdunu ve halkını çok az kişi düşünüyordu dışımızdaki kalabalıkta, herkes çıkarındaydı. Küçük küçük iğrenç çıkarlar denizi. Ülkenin her yanında adaletsizlik öttürüyordu borusunu. O boruları kırmak istiyorduk. Nasıl kıracaksın?! Ülkücü denilenler saldırıyordu. Her şeye saldırıyorlardı. Güya milliyetçiydiler. Amerika onlardan yanaydı apaçık, en büyük düşmanımız. Arkalarında güçler vardı, çok çeşitli güçler. Zenginler en başta. Oligarşi diyorduk onların sistemine. Yalnızca bizde mi, her ülkede onlar hakimdi. Asıyorlardı kesiyorlardı, darbeler yaptırıyorlardı. Ne için? Sözde dirlik düzenlik için, hürriyet için. Yoksulların yoksul kalma hürriyeti için, açgözlülerin daha çok talan etme hürriyeti için. Dünya çapında birlikti oligarşi, polisleri vardı, orduları vardı, yarı resmi ölüm ve işkence mangaları vardı. Onlara karşı durmamak elde miydi? Biz de dikiliyorduk işte karşılarına. Dikiliyorduk dikilmesine de dünyayı ne kadar tanıyorduk. İnsanın nasıl bir varlık olduğunu bilmiyorduk, bildiğimizi sanıyorduk. Umutlarımız, düşlerimiz sürüklüyordu arzularımızı. Umurumuzda bile değildi bize ters geleni düşünmek, duyumsadıklarımızın ötesini istemiyorduk zaten. Evet, duyumsuyor ve yaşıyorduk. Belki tek bir şey vardı: İnancımız. Farklı olan oydu. Güzel bir dünyaya inancımız, güzel bir insanlığa inancımız. Kötüleri, ki bir avuçtular, sindirdik mi gerisi zaten gelirdi. O yüzden, kendimizi çok yüce bir şeylerin parçası, adımız yıllar sonra anılmasa, unutulsa bile, ortak bilincimizde, arkadaşlarımızın bi-

lincinde kalacak bir parçası olarak duyumsamak istiyorduk ve başarıyorduk bunu. İnsana beslenen umudun güzel yılları.

Okul çıkışında birkaç kez faşistler saldırmıştı. Topluca çıkmak zorundaydık, bütün fraksiyonlardan arkadaşlar. Topluca çıkınca daha fazla hedef olmuyor muyduk; galiba; fakat bizi bizden başka koruyacak kimse yoktu. Yine böyle bir akşamüstü. Hava kapalı, az önce yağmur yağmış; ne de güzeldir yağmur sonrası, bizse can derdindeydik. Topluca yürüyüşe geçtik. Aşağıdaki meydana gelince dağılacğız. Oraya ulaşınca güvende hissedeceğız kendimizi. Az gitmiştik ki, sokak başlarındaki birikimleri gördük. Tekin olmayan tipler, malum kişiler. Yürüyüşü hızlandırdık. Hayli kalabalık toplandıkları bir köşeye yaklaşıncı caddeye indik kaldırımdan. Biraz olsun dışarıdan, uzaklarından geçmekti amacımız. Sloganlar atılmaya başladı, binalara çarpıp yankılanan tok sesler. "Kahrolsun Koministler!" Yanıtladık: "Kahrolsun Faşistler!" Karşılık verdiler: "Koministler Moskova'ya!" Ikide bir de bunu duyardık yüz yüze geldiğimizde. Soyut anlamıyla hiç kavrayamazdım olayı, belki heriflerin soyut anlamdan falan haberleri yoktu. Trene binmek üzere Moskova'ya giderkenki halim gelirdi gözümün önüne. Sirkeci Garı'ndayız veya Haydarpaşa... Üstüme kalın bir şeyler almışım; çok soğuktur ya Rusya. Ama anlattığım olayda bu somut anlamı da kâfâmda canlandırabildiğimi sanmıyorum. Duyumsadığım tek şey, oldukça yakınımızda birikmiş kızgın ve korkulu suratlardan gelen vahşi düşmanlık dalgalarıydı. Yoğun düşmanlık dalgaları, öldürme arzusunu da karşı konulmaz bir kuvvetle içeren ve yara almanın, kanlar içinde kalmanın soğuk esintisi, yüreğimi daraltan, bilincimi, gördüklerimi, tüm algımı perdede iyice basıklaştıran film kareleri gibi sıkıştıran... Birden onu gördüm. Hayri'yi Elmi de kalın bir sopa tutuyor ve o sopayı sallaya sallaya bağıırıyordu

“Kahrolsun Koministler!” En çok yirmi adım ötemde. Şaşıtm ve dondum. O karede takıldı ve koptu film... Aynı anda havada bir şeyler uçuşmaya başladı. Taşlar ve şişeler, meşrubat şişeleri. Bizim grup kaçışır gibi şöyle bir dalgalandı, büyük bir balık görmüş kocaman bir küçük balık sürüsü gibi, sonra toparlandı, adımlarını iyice hızlandırdı. “Panik yok, dağılmayın arkadaşlar!” Karşılık verecek bir şey yoktu elimizde, zaten trafiği kesmiş, caddenin ortasındaydık. Bazı arkadaşlar onların fırlattıklarını yerden alıp geri atmaya çalışıyorlardı, gruptan kopmamaya çabalayarak. Sonra birden sağdan soldan üç dört yerden birden üstümüze doğru koştuklarını gördüm. Bir kez daha bir an seçebildim aralarında Hayri’yi. O anda bir silah patladı. Ardından peşi sıra patlamalar. Üstümüze saldıran gruplar çil yavrusu gibi dağıldı, gerisin geri sokak içlerine kaçışılar. Yine art arda patlamalar; birkaç arkadaşı ellerinde tabanca bir yerlere doğru ateş ederken gördüm. Ardından bizim grup da en az dört parçaya, sağa sola savruldu. Kaldırımında arkadaşlardan biri yatıyordu, bacağını tutmuş kıvranıyordu; kan fışkırıyordu dizinin üstünden. Birkaç kişi ona yardıma koştu. Ben bir pasaja attım kendimi. Vitrinlere bakıyordum. Parlak ışıklar altında sergilenen nesneler ne kadar anlamsız görünüyordu o an bana, bir rüyanın ilgisiz ayrıntıları gibi. Kısa bir şaşkınlığın ardından birkaç dakika sonra pasaj girişinde toplandık. Yirmi kişi kadar vardık, dışarı çıkıp meydana ulaşmayı düşünüyorduk, bulunduğumuz yer hâlâ güvenli sayılmazdı. Fakat kafamızı çıkardığımızda ilerlemeyi düşündüğümüz yönden çok sayıda polisin geldiğini gördük. Ellerinde tabancalar, otomatik tüfekler, kiminin elinde hem tabanca, hem cop... Birkaçı bizi fark etti ve pasaja doğru yöneldi. Biri yol gösterdi. Esnaftandı galiba, “Arkaya kaçın, orada çıkış var.” Dedliğini yapmak zorundaydık ve yaptık. Arkada bir kapı bula-

bildik gerçekten, fakat çöplük gibi bir yerdi çıktığımız. Önümü-
zü de bir duvar kesiyordu. Telaşla birkaç arkadaş duvara tır-
mandı. “Gelin,” dediler, “burası sokağa çıkıyor.” Duvara saldır-
dık. Herkes aştı engeli sonunda, biz aşamadık. İkimiz, şişman
bir kız, üst sınıflardan ve ben. Az önce çıktığımız kapıda polis-
ler göründüler, dört ya da beş öfkeli adam. Beklemediğimiz bir
şey oldu o sırada, duvarın üstünde bir arkadaş belirdi, tanıma-
dığım bir arkadaş ve elini uzattı bana. Tek hamlede gövde mi du-
varın üstüne çektim. Bir ayağımı da üstünden aşırıya çalışır-
ken arkama baktım; şişman kızın yüzü çaresizdi. Yukarıdan çe-
kilse de çıkamazdı o. Çocuk bir an baktı ve düşünmeden aşağı-
ya atladı. Kızı kaldırıp duvarın üstüne çıkarmaktı tasarladığı.
Umutsuz bir girişimdi, başarısızlığı önceden belli. Zaten aşağıya
atlarken en öndeki polis dört beş adım uzaklıktaydı, arkadaş, kı-
zı kavradığında yakalandılar. Onlara bakmasam ben de duvarı
aşıp kurtulacaktım, anlık bir gecikme sonucu başka biri de beni
yakaladı, altta kalan ayağımdan çekti aşağıya, küt diye düştüm
betonun üstüne. Kötü bir dayak yemeyi bekliyordum yattığım
yerde. Ama ilişmediler, kaldırdılar hattâ. Kız olduğumuz için mi
bilmem, sadece iteleyip kakaladılar, pasaja soktular, oradan da
caddeye çıkardılar, sonra bir otobüse bindirdiler. Bizi kurtarmak
isteyen çocuğaysa durup durup girişiyorlardı. “Demek kahra-
man olmak istiyorsun ha!” “Demek kominislerin fedaisi sensin
ha!” “Ali kıran baş kesen misiniz ulan, sokakları tutarsınız, cad-
deleri kaparsınız.” Otobüste otuz kadar kişiydik, polisler dışın-
da. Çoğu bizim arkadaşlarımızdı, oradan buradan yakalanıp to-
parlanmış, beş altı kadar da hiç ilgisiz tip vardı. Suçları öğrenci
pasosu taşımak ve yoldan geçmek olan. Öbür taraftan tek kişi
göremedim. Rastgele toplananlardan teki birkaç tekme tokat yı-
yene dek suçsuzluğunu yineleyip kendisini küçük düşürerek

yalvardı, öbürleri zaten korkudan küçük dillerini yutmuşlardı. Bizi kurtarmaya çalışan çocuk. Artık dayak atmazlar diyordum; bir sivil daha geldi ön taraftan ve yine tekmelemeye başladı zavallıyı. İki koltuk önümde oluyordu her şey. Dayanamadım. “O ne yaptı ki size!” dedim. “Neden durmadan vuruyorsunuz?” “Sussana lan sen kaltak,” diye araya girdi başka bir sivil. “Yoksa sikiştiğin herif mi bu!” Kanım beynime çıkmıştı. “Terbiyesiz herif!” diye bağırdım nefretle. “Niye öbürlerini yakalamıyorsunuz! Birini tanıyorum, gidin yakalayın hadi, ismi Hayr...” dememe kalmadı, yandan bir el saçlarıma yapıştı, koltuğun arkasına çarptı kafamı. Başka bir el, belki aynı kişinin yumruğu... Burnumda bir şimşek çakması hissettim ve cama yapıştım. Arkamda bir itiş kakış oldu, sanırım bana vurana uzaklaştırmaya çalışıyorlardı öbürleri. Ben üstüme ve koltuğa boşanan kanımı gördüm, bir de yanımdaki kızın benden yana bakmamaya çalışan bembeyaz suratını. Bir yerlerden pamuk falan bulup burnuma tıktırdılar. Az ileride de otobüs durdu. Kaldırdılar, koluma girip aşağıya indirdiler beni ve otobüs kalktı.

O olayda burun kemiğim çatladı. Bizi kurtarmaya çalışan çocuğu da bir daha hiçbir yerde görmedim. Ne çok gerçek değer bir görünür sonra yiter gider yaşamımızdan. Dehşet içinde hastaneye koşmuş, çıkar çıkmaz da otobüse atlayıp soluğu memlekette almıştım. Babam bir daha göndermedi İstanbul'a. Pek hevesli de değildim doğrusu.

O dönüşte otobüsün camından yansıyan kendi suratıma, sargılar içindeki burnuma bakıyordum, İstanbul'un elimin altından, hayatımdan kayan ışıklı anacaddelerine ve gözümün önüne camda, arkamda duruyormuş gibi hep Hayri geliyordu. Sopasını bana doğru sallıyor ve öfke içinde kıpkırmızı bir suratla bağıırıyordu. Ne istemişti benden, ne yapmıştım ona?

DEVİRİM II

Çok az kişi tahmin edebilir benim durumumdakilerin neler hissettiğini. Kendimde bir farklılık sezdiğim andan itibaren yavaş yavaş, sonra giderek şiddetlenen, bazen de şok şeklinde vuran bunalımlar yaşadım, acılar yaşadım. Zordu. Ergenlik döneminde çektim çoğunu. Bilirsiniz, ergenlik dönemi her bakımdan bunalımlıdır. Ne olacağım, ben kimim sorunları. Bu büyük, bu kalabalık, bu acımasız dünyada kendime istediğim gibi bir yer bulabilecek miyim? Bilirsiniz o dönemi. Vücudun değişmesi, çocukken hani o masalsı dönemde alıştığımız, kopmak istemediğimiz her şeyin değişmesi. Beden değişiyor, arzular değişiyor, her türlü beklenti değişiyor. Değişmek bir yana her şey büyüyor. Beden büyüyor, ihtiyaçlar büyüyor, önüne konan görevler büyüyor. O acımasız, o kalabalık dünyaya kendi başına atılmanın zamanı geliyor. Bu sevindirici, heyecanlandırıcı bir şey bir bakıma, heyecanlandırıcı olumlu anlamda, bir yanda heyecanlandırıcı olumsuz anlamda. Korkutucu.

Önce ailemle ilgili bilgi vermem gerek. Belki de her şeyin başı bu. Sizinle uzunca bir zamandır görüşüyoruz. İnsanın çocukluğuna, yetiştiği aile çevresine, bugünkü durumuna nasıl geldi-

gi bağlamında pek önem vermediğiniz gibi bir izlenim uyandı bende. Belki yanılıyorum, bazı sözleriniz bu izlenimimi destekledi. Okuduğum birçok psikoloji kitabı ise insanın geçmişine, kişiliğinin şekillendiği, aslında kişiliğini şekillendiren bu ilk yaşam deneyimlerine çok önem veriyor; bunu da biliyorum. Bilimsel tartışması bir yana (üstelik haddime de değil) ben her şeyi anlatmak istiyorum. Sizin açınızdan bekli az yararlı olur belki de çok, bilmiyorum, ama ben anlatmak istiyorum, zaten anlattıklarımı içimi boşaltma ihtiyacı dışında da çok önemsiyorum.

Özgür bir çocukluk yaşadım. Özgür bir ilkgençlik. Renkli sayılabilir, oldukça hareketli sayılabilir. Babam ve annem 68 kuşağından. İkisi de oldukça sosyal, dışadönük insanlar, yaşlandıkça biraz azaldı sosyallikleri, belki iş güç kaygısından, belki değildir, çünkü gençken daha kaygılı olmalılar o konuda. Belki yaşanmaktadır, fakat şimdi bile pek çok insanla ilişkileri sürüyor, yine eve gidip gelen bol. Çocukluğumda ise iyice boldu. Ben de oldukça sosyal sayılırım, buna rağmen çocuk halimle bile bezerdim. Durmadan toplu akşam yemekleri yenirdi, hafta sonları gündüzden buluşulurdu. Bazen akrabalar da gelirdi, ama genellikle arkadaşlar toplanırdı. Babamın ve annemin arkadaşları. Dışarıya da çıkılırdı, fakat genellikle bizim evde buluşulurdu. Siyasetten konuşulurdu, gündelik yaşamdan, güncel olaylardan, oyunlar oynanırdı. Okunan kitaplardan söz edilirdi, filmlerden, bir de çocuklardan, bizlerden. Çocuk yetiştirme tarzı üzerinde de konuşulurdu. Çocukların özgür yetiştirilmesi gerektiği savunulurdu. Bir tek babamın bir arkadaşı karşı çıkardı buna. Adam çocuksuzdu, çocuklara karşı sertliği çocuksuzluğuna bağlanırdı, eğitim konusunda ne zaman ağzını açsa hafife alınırdı, nasıl kızardı zavallı. Ama beni severdi. Neyse, sorunla bir ilgisi bulunmuyor bunun sanırım. Baskı görmüş kuşaktan geliyordu annem

ve babam. Ailelerinden baskı görmüşlerdi, okulda baskı görmüşlerdi, siyasi baskı, gündelik yaşamda, iş yaşamında hâlâ baskı görüyorlardı. Çocuklarımız özgür yetişsin diyorlardı, bizim gibi pısrık büyümessinler, bizim gibi her şeyden kendilerini sorumlu tutmasınlar, takıntıları zehir etmesin yaşamlarını, görev, kural, ilke, şu bu... O zaman ne demek istediklerini anlayamıyordum. Şimdi çıkarabiliyorum, yine de saçma buluyorum. İkisi de pısrık değildi, arkadaşlarının da pısrık olduklarını sanmıyorum. Bir yandan korkunç emrediciydiler. Onu da fark ediyordum. Pısrık olma, yırtık ol, açık ol, özgür ol, kendi başına karar al, kendi başına uygula, istediğini yap, kimseden çekinme, gönlünce yaşa gibi mesajları verirken bile korkunç emrediciydiler, otoriter ve baskıcı. Hayır, pısrık olduklarını sanmıyorum. Yine de haklarını yemeyeyim, o baskıcılıklarına rağmen çocukluğum pek çoklarına göre rahat geçti. Çocukluğumda babamı daha çok severdim. Zaman zaman annemden nefret ettiğimi bile anımsıyorum. Arkasından ama, sinsice. Yüzüne hiçbir zaman diklenemedim. Ailemizin başını belaya saran belliydi ki esas oydu; o yüzden nefret ediyordum sanıyorum; yoksa, daha az vakti olduğu halde benimle daha çok o ilgilenirdi. Babam dost toplantılarında konuşkandı sadece, kalabalık dağılır dağılmaz bir kenara çekilir kendi alemine daldardı. Yine de onu daha çok severdim; sonra durum değişti. Ergenlikte. Ergenliğin ilk başlarında. Babam bir gün çekti beni bir kenara konuştu: Hiç kız arkadaşım olup olmadığını sordu. Var deyince, özel bir arkadaşlık mı bu, diye sorguya devam etti. Anlamazlığa geldim, ne demekti özel arkadaşlık. Sinirlendi, onu öpüp öpmediğimi sordu bu kez. Bunu aydın, sorumluluk sahibi, eğitici baba rolünde yapmıştı, sormak zorunda olduğunu düşünmüştü besbelli, ilgilenirdi benimle ama canı istediği zaman. Hiç beklemediğim anlarda ve beklemediğim tarzda

ilgilenirdi. Asıl ilgilenmesi gereken anlarda bir köşede oturduğunu veya evde bulunmadığını biliyorum. Hayatını yaşırdı. Beni çekip konuştuğu zaman sanırım on iki-on üç yaşlarındaydım. On dörde varmamıştım daha, evet. Okulda kızlarla aram fena değildi. Fakat özel bir arkadaşım yoktu. Utandım biraz, sıkıldım, evet utanmaktan çok sıkıldım, var bir tane dedim, daha fazla olacakmış gibi sanki, konuyu kapamak istedim. Şimdi düşünüyorum: Gereksiz bir konuşmaydı babamınki. Bizim sınıfta benim yaşımdakiler arasında ancak bir iki çocuk kızlarla dolaşırdı. Sık sık kendi hakkımda yalan söylediğimi anımsıyorum. Aslında önemsiz küçük yalanlar. Küçük yalanları rahat söylerim. Büyüklüklerinde o kadar başarılı sayılmam sanırım. Babam memnun oldu. Niye memnun olmuştu? İğrendiğimi anımsıyorum. Oldukça sevdiğim babamdan iğrendiğimi. Oğlum erkek oldu, kızları öpüyor artık gibi bir övünme. Belki bundan değildi iğrenmem. Başka bir şeyi anımsatmıştı birden. Sezilerimi. Sezi demek, hafife almak olur, kızlara, sadece büyüklere değil, o zamanlar benim yaşımdaki kızlara nasıl baktığını görmüştüm birkaç kez. Annemin etkisi de yabana atılmamalı. İmalı ve iğneleyici sözlerle babamı kötülerdi. İğneleyici sözleri yüzüne karşı söylerdi, arkasından imalı laflar ederdi. Erkeklere karşı bildim bileli düşmanlık beslerdi. Annem ortalama bir tiptir. Fiziksel açıdan. Biraz haris yapıdadır, iddiacıdır. Ortalama bir tip olması bu haris yapıyla birleşince cinsel yönden bir saldırganlık yaratıyordu. Herhalde. Güzel kızlar gibi erkeklerin ilgisini çekemiyordu hemen, iltifatlarla taçlandırılmıyordu. Birçok kadını yaşatan, cinsel açıdan yaşatan, iltifatlardır halbuki. Öte yandan, çirkin de sayılmazdı. Ben çirkinim, ben böyleyim diye çekilip geri hizmetlerde görev almayı kendine yedirebilecek bir ruh haline de giremiyordu besbelli. Ortada kalmıştı. Sanırım, en kötü şey. Haris bir insanın ortalama yete-

nekte, ortalama güzellikte olması. Annem onu yiyip bitiren hırs-larını bir türlü yenemedi. Belki de saçmalıyorumdur. Evet, bu yazdıklarımı, bu bölümü hiç yazılmamış kabul edebilirsiniz. An-nemden bazen nefret ettiğimi düşünürüm. Böyle olduğunu san-mıyorum. Belki de gerçekten nefret ediyorumdur, onu siz bula-caksınız. Ama annemden devam edeyim; erkeklerin cinsel bek-lentileriyle alay ederdi. Onları aşağı görürdü ya da görmek ister-di. Bunu ara sıra ateşlendiği feminist tartışmalarından anlıyo-rum. Babama karşı sık sık laf sokuşturmalarından... Yine de ki-mi daha çok seviyorsun, diye sorsanız, annemi derim. Annem neyse oydu; daha açık bir insan. Bu kadar zaman-geçti, babamı daha tam olarak anlayamadım. Gerçi şimdi ihtiyaçladı iyice, orta yaşlarına göre mülayim ve çok daha sevimli bir insan. Belki şu anda aramız annemle olduğundan daha iyi. Fakat babamda bazı şeyleri hiç sevmedim. En çok sinsiliğini, beceriksizliğini, bece-riksizliğine sosyal bir anlam getirme çabalarını. Annem öğret-mendi önceleri, sonra atıldı, atılmış. İşsiz kaldı. 12 Eylül'den sonra. Sağda solda şirketlerde çalıştı, bir ara Marmaris'e gidip ge-lip pansiyonculuk bile yaptı. Şimdi tam emekli. Babamdan çok daha aktifmiş siyasette. Başına birçok şey gelmiş, tutuklanmış. Babamsa sadece fıkren solcu, hattâ hâlâ fikren aşırı solcu. Oku-lu bitirince bir şirkette işe girmiş, birkaç iş değiştirmiş. İktisat ve yönetim işlerinden iyi anlar. Disiplinlidir, titiz bir insandır, bazı temizlik tåkıntılarımı ondan almışım, işinde de dürüsttür. Hep iyi aylıklarla çalıştı, sonra emekliye ayrıldı; bırakmadılar; şimdi bile danışman olarak haftanın iki üç günü bir şirkete gidiyor, dünyanın parasını alıyor. Bu yüzden, maddi durumumuz daima iyi düzeydeydi, annemin işten atıldığı 12 Eylül'de bile. Babam-dan nefret etmemin bir nedeni de: Yok, onu sonra açıklayayımı, belki yanlış olur şimdi açıklamam. Neden yanlış olsun, fakat yr

ri gelince... Bir şey eklemeliyim burada. Beni hep özgür yetiştirdiler ya; şimdi konudan konuya atlıyorum; aklıma bir şey geldi: Önce onu yazayım, sonra ilk aklıma geleni: Babam sanırım aynı yıl, ilkinden bir süre sonra, o “Kızları öpüyor musun?” sorusundan bir süre sonra şeyi sormuştu: Geceleri hamamcı oluyor musun, demişti. Ne demek hamamcı? Ne anlama geldiğini biliyordum ama anlamazlığa geldim, çünkü “hamamcı” denilen şeyi oluyordum, bundan iğreniyordum korkunç derecede, arkadaşlar arasında da hamamcı dendiğini biliyordum, ondan çok daha iğreniyordum. Yok, falan dedim, konuyu geçiştirmeye çalıştım; o da açıklamaya kalktı: Felaketti. Bende eşcinsel eğilimler ne zaman başladı, tam olarak şu zaman diyemiyorum. Öyle bazıları için anlatıldığı gibi, çocukken kız oyunları falan oynamazdım. Erkeklerle oynardım daha çok. Bütün erkek oyunlarına katıldım, futbolda biraz beceriksizdim ama oynardım; arkadaşlarım her bakımdan tutardı beni. Onlara göre, ortalamaya göre biraz daha duygusaldım belki, biraz yufka yürekliydim, her şeye çabuk üzülürdüm, biraz fazla ağlardım. Kim bilir, sanırım bazı normal erkeklerde de görülür bu özellik. Kızlarla konuşmaktan hoşlanırdım; hangi anlama gelecekse bir çocuk için. Arkadaşlık anlamında bayağı samimiyet geliştirdiğim birkaç kız anımsıyorum. Başkalarından ayrılır, yalnız konuşurduk bazen. Neler konuştuğumuzu tam hatırlamıyorum, az çok kızlara özgü şeyler olabilir, bir şey iddia etmiyorum. O kızlardan biri de örneğin erkek gibi bir kızdı, öyle devam etmişse şimdi sevicidir, fakat yok, tahmin edilemez böyle şeyler. Ergenlikte başladı esas sanırım, mesela şu hamamcı olayı. Babamdan nefret etmeye başlamam, o çıpkın havalardan, maço tavırlarından, erkeklik öğretmeye kalkmalarından tikslenme... Bunlar ilk belirtilerdi belki. Belki babamla bozulan ilişkimiz neden değil, sonuçtur. Dedim ya, baba-

mı nedense hep yetersiz bir kişilik olarak görürdüm. Onun gibi olmak istemezdim. Maço tavırları birçok erkekte rastlandığı gibi göstermelikti, çapkın havalara girerdi, annemi kızdırırdı bu yüzden, fakat başarısız birkaç girişimi dışında gerçekten çapkınlık yapabildiğini sanmıyorum. Sanmaktan öte biliyorum. Annem kesinlikle daha baskın bir tipti. Yakınırdı sürekli ama esas hakim oydu, yakınması da bir hakimiyet kurma yöntemiydi. Onun gibi olmak isterdim. "Sermin öğretmenin oğlu" derlerdi bana, hattâ babam bile adıyla anılmazdı, "Sermin hocanımın kocası"ydı o da. Okula veli toplantısına falan babam geleceğine annem gelsin isterdim. Böyle... İşte, ilkokuldan sonra, malum, erkek çocuklar arasında bir muhabbettir başlar, çocuksu cinsel şakalaşmalar. Konu hep kadın kızdır, cinsel organlardır. Bundan da hoşlanmıyordum. Birbirinin organını ellemeler. Birkaç kez ellemişlerdi, kızmıştım ama sanırım hoşlanmıştım. Belki son derece normal şeylerdir bunlar, kestiremiyorum. Sanırım bunlar bendeki ilk belirtiler sayılamaz, çünkü benim gibi o tür muhabbetlerden hoşlanmayan başka çocuklar da biliyordum okuldan, hiçbiri bildiğim kadarıyla eşcinselliği seçmedi. Neyse, başka bir şey anlatıyordum: Az önce aklıma geleni: Yarılma meselesi. Siz hep bir yarılmadan söz ediyorsunuz ya. Ne anlamda kullanıyorsunuz o sözcüğü, somut karşılığı nedir, henüz anlayamadım; ancak, bu yarılma kavramı üstünde düşündüm. Bizim aile değerlerimiz bu söze çok uyuyor. Annem, babam ve ben; değerlerimiz, konuşup durduklarımız ve yaşam biçimimiz. Ben hiçbir zaman samimi bulamadım konuşmalarını, rollerini. Rol diyorum, tam ifade edemediğimden. Annem birçok acı çekmişti, şimdiki de parti işleriyle ilgilenir, bu bakımdan saygım var. Seçim zamanlarında özellikle iyice heyecanlanır. Babam da biraz öyle () da bazen konuşurken iyice ateşlenir. Samimi değiller derken, bunları ko-

nuşur, hissederken samimi değiller demek istemiyorum, anlata-
madığım işte o, belli anlarıyla başka bazı anları arasındaki bana
çok garip gelen farklılıkları. Yarılma dediğiniz belki de bu, belki
değil. Annemler neyse de arkadaşlarıyla bir araya geldiklerinde
samimiyetsizlik daha da artıyor gibi geliyor bana. Belki içlerin-
den bazılarına açıkça sinir olmamdandır. Çocukluğumdan beri
aralarındaydım ve bana benzer birçoklarında uyandırdığı gibi
bunlar bende olumsuz bir tepki uyandırdı; çocukluğumdan be-
ri. Bana benzerden kastettiğim solcu çocukları. Bir solcunun
bencilliğini aşma anlamında bir sağcıdan çok kesin bir farklılığı
bulunmalı. Solcu bir insan karakter anlamında çok şeyleri aşma-
lı. Olmadı mı olmuyor işte. Yanlış mı bilmiyorum. Aksi takdir-
de, sizin değindiğiniz yarılma gerçekleşiyor, yani bir tür entelek-
tüel mastürbasyon. Bakın nerden nerelere geldim; hiçbir zaman
solcu olmadım, solcu bir anne babadan gelmeme karşın. Asıl
bendeki kimlik değişimi nerede, ne zaman başladı, onu çözme-
ye çalışıyordum. Sanırım sizin de çözmek istediğiniz o ya da de-
ğil, yine de anlatmak istiyorum. İlk deneyim. Ben de öyle bir şey
yaşadım. Cinsel anlamda değildi. Yani yatıp düzüşmedik. Bu ke-
limeyi kullandım, özür dilerim; başka bir şekilde ifade edeme-
dim. Okulda yatılı bir çocuk vardı. Daha doğrusu abimiz, bizden
üç sınıf üstteydi. Bende de ergenlik dönemi başlamıştı, sözünü
etmiştim; bunalımlı bir dönem. Önce ona hayranlıkla başladı.
Her şeyine hayrandım, konuşmasına, haline, hareketine. Spor-
cuydu çocuk. Basket oynardı. Bizde, “bizde”yi yanlış kullandım,
çocuklarda ve gençlerde özellikle ufakken, belki her an hep bir-
likte yaşanan okullarda daha fazladır bu, ben de Anadolu lisesin-
deydim, üst sınıftan abilere ablalara hayran kesilmek yaygındı.
Benim gibi başka birçok çocuk tanırım, kendilerine örnek karak-
ter seçen. Fakat anladım ki, ben ona başka türlü de hayrandım,

yüzüne, bedenine, özellikle bedenine. Hep onun yanında bulunmak istiyordum. Onun da, o çocuğun da koruyucu kollayıcı bir yapısı vardı, birçok şey öğretirdi bize, son derece maçoymuştu aynı zamanda. Banyo yaparken bir yolunu bulup yanında yıkanmak istiyordum, onu çıplak seyredebiliyordum göz ucuyla, bazen göz ucuyla bakmama da gerek kalmıyordu. Gözlerimi alamıyordum. Belden aşağı şakalar, espriler de yapardı bu arada, fıkralar anlatırdı. Çok hoşlanırdım onu dinlemekten. Hayranlıktan öte, âşık olduğumu anladım. Hayır, bunu anlamam birkaç hafta sonra. Onsuz yapamıyordum, yatağa yatınca onu düşünüyordum, sabah kalkınca onu hayal ediyordum. Tutkum giderek arttı, arttı, dayanılmaz hale geldi. Birden bir şeyi keşfettim: Dedim ya, âşık olmuştum ve daha önce hiçbir kıza karşı böyle bir şey hissetmemiştim. Bunu bir cuma günü okuldan ayrılıp eve giderken düşündüm. Dank etti kafama. Bana yanaşan bir kızcağız vardı o günlerde, on beş-yirmi dakika önce onu atlatmıştım, aklımda gün boyunca göremediğim o çocuk geziniyordu, koşturuyordu, konuşuyordu, yani o abi ve korktum. İlk defa müthiş ölçüde korktum. Ben normal biri değildim. Ben, yoksa şu çok sözü edilen, küfürlerde sıkça geçen, fıkralarda sürekli konu edilen şey miydim? Hafta sonu hiç çıkmadım dışarıya. Kimseye bir şey söylemedim, ne anneme, ne babama. Güya çok açık davranmamı isterlerdi hep, ben de kendimi öyle sanırdım; ancak, söylenecek şey miydi bu? Bir dert, bir problem değildi artık hissettiğim, sınırı aşmıştım, çok ama çok farklı bir yerdeydim. Bir hastalık olarak kavradım ilkin bunu. Ölümcül bir hastalık. Daha tenası, gizlenmesi gereken bir ölümcül hastalık. İnsanın yüzüne karşı pat diye bir doktor nasıl söylerse böyle bir şeyi ve bunu duyan hasta ne hale gelirse birden; ben de aynı durumdaydım. Pencereden dışarıya bakışımı hatırlıyorum odamdan televizyonumu

(odamdaki televizyonu) iki dakikada bir açıp hemen kapatıyordum sıkılıp. Ölüm değildi gerçi karşımdaki, onun kadar kötü görünen zor bir hayattı; bunu kavrayabiliyordum. Sadece zor bir hayat. Ama o “sadece”yi siz bana sorun. Neredeyse tüm çocukluk hayallerimden vazgeçmek. İnsanı tüm o hayallerinden, geçmişinden, alıştığı ve sevdiği herkesten, her şeyden koparıyorlar, alıp sözgelimi ömür boyu yalnız yaşayacağı bir gezegene bırakıp gidiyorlar. Ne hisseder bu durumda? Utanma duygusu diyemiyorum, ağır basan, yalnızlık duygusuydu. O duyguyu üstümden şimdi bile atabilmiş değilim. Rüzgarda savrulan ıslanmış gül fidanlarını hatırlıyorum bizim yan bahçede. Bir Clint Eastwood filmi oynuyordu televizyonda, seyretmek istiyordum, edemiyordum hüzünden, hüzünden öte o tuhaf boğuntudan. Bunları hatırlıyorum. Sonra pazartesi günü hastalık yalanı uydurup okula gitmedim. O gün biraz açıldım. Annemle sohbet ettim akşama kadar, espriler yapıp güldürdüm onu. Espriler yapabildiğime göre bu sorunu halledeceğim dedim içimden. Öyle ya da böyle, üstesinden geleceğim bu sapıklığın. Okula gittim. Kimse bende herhangi bir değişiklik fark etmedi. Güzel, dedim, kimse bilmiyor, o zaman sorun değil. Gelip geçici bir haldi, kendim de unutup giderim. Ama o ilk şokun etkileri zayıflayınca daha değişik bir ruh haline girdim. Hafife aldım iyice durumumu. Bu, benim bir farklılığım dedim, değişik olmaktan ne zarar gelir, yalnız kendim biliyorum ve kendi kendime biraz oynar, eğlenirim. Nâilsa kontrolü elimde. Yine o hayran olduğum abiye yanaştım. Atlatmış gibiydim, her şey normaldi. Fakat birkaç hafta sonra çok kötü bir şey oldu. Odasına girmiştim. Yalnızdı. Giyiniyordu. Beni görünce döndü, yüzü değişti. Birkaç gündür soğuk davranıyordu; keyifsizliğine bağlıyordum, onun keyifsizliğine veya benim alınganlığıma. Meğer bir şeyler fark etmiş. Herhalde fark et-

miş. (Herhaldesi mi var.) Bir daha odama izinsiz girmeyeceksin, dedi bana sertçe. "Aramız bozulmasın, ben adamı fena çarparım." Tokat yemiş gibi gerisin geri döndüm. Arkamdan bağırdı: "Yaşıtlarınla vakit geçir. Kendinden büyüklere fazla yaklaşma, anladın mı!" Muhakkak anlamıştı. Yerin dibine geçtim. Keşke geçseydim, böyle bir şey olmadı elbette. Hiç bu kadar utandığımı bilmiyorum. Hayatımın hiçbir döneminde. İddialı şeyler söylemek istemem. Ama belki de o olayın çok değişik bir etkisi oldu. Ar damarı çatlamış derler ya; benim ar damarım orada çatladı. Ondan sonra hiçbir şeyden bu kadar utanmadım; burası cidden gerçek. Ardından, uzun yıllar süren bir aseksüel dönem yaşadım. Yalnızdım okulda. Gruplara katılıyordum, sohbetlere, gezilere, içe kapanık biri gibi değildim, öte yandan, tam anlamıyla yalnızdım. Kulağımda hep o söz çınılıyordu: "Ben adamı fena çarparım!" Bu sözü ondan iştirmek... Ne erkeklere ilgim uyanıyordu, ne kızlara. Kızları daha çok beğeniyordum bir bakıma, bu da bende yavaş yavaş düzeldiğim düşüncesini doğurdu. Beğeniyordum haspaları beğenmesine, fakat yaklaşıyordum onlara, o anlamda yaklaşıyordum. Kendime güvenemiyordum; son anda, en son anda başaramayacağım endişesi yakamı bırakmıyordu. Yeterince uyarılmadığımı fark ediyordum, onları beğenmem cinsel bir arzu gibi değil, güzel bir sanat eserine duyulan hayranlık gibiydi. Lise öyle geçti. Sonra üniversite yıllarım. Birinci yıl aseksüelliğim aynı şekilde devam etti. İkinci yıl üniversitenin kendine özgü havasına iyice alıştım. Baktım ki, bende kendi cinsime karşı ilgi hâlâ sönmemiş, aksine, canlanmış; soğukkanlılıkla kabul ettim bu kez gerçeği. O kadar nasıl soğukkanlı olabilirdim hep şaşarım. İnsanın içinde, çekirdeğinde varsa, ne yapıp edip bir yerde doğallıkla çıkıyor. Doğallıkla. Öylesine yazmadım bunu, çok önemli. Belki de çocukluğumdan beri belli dönemleri

de yaşadığım şokların etkisiyledir, duyarsızlaştırmasıyla. Onlar beni bulmakta gecikmediler. Böyle şeyler hemen fark edilirmiş, mıknatıs gibi çekermiş uzaktan ilgi sahiplerini, ilgi sahiplerinin ilgileri konusunda duyargaları çok gelişkinmiş. Ne derler, deli deliyi imam ölüyü bulurmuş. Geçmişte ve şimdi, görüyorsunuz, hiç efemine bir halim yoktu ve yok. Böyle kılıklara girenler, kıvırtanlara kızarım; bir bakıma, yani herhalde onların elinde de değil. Yani tersini yapmak. Kızmak haksızlık olabilir ama kızarım... Nihayet o olayı anlatmalıyım: Yırtıldığım anı. Başladığım anı. Ondan sonra denir ya; ha bir eksik, ha bir fazla, fark etmez... Bizim okuldan bir çocukla arkadaşlık geliştirmiştik. Birbirimize açılmıştık. Çocuk çok ilerideydi. Bir gün beni bir eve davet etti: Beş kişi vardı gittiğimiz yerde. Biri kendisi, biri daha önce tanıştırdığı bir çocuk, üç de yabancı. Biri bayağı yaşlıca. Niye davet ettiğini biliyordum, pek fazla konuşmasak da niye oraya gittiğimi de biliyordum. Son derece doğal bir ortamdı veya bana öyle gelmişti, samimiyet ve sululuk tam uygun düzeydeydi. İçkiler içildi, ben özellikle fazla içtim. Sonra birden başladı ve kendimi ortasında buldum. O gün nasıl başladıysa aynı şekilde devam ediyor. Nasıl devam ediyor: Anlatuğım gibi...

Şu anda cinsel kimliğimden bir yakınmam yok. Bu kimlik bana verilmiş, benim seçimim değil. Seçme hakkım bulunsaydı, yaşamı renkli geçen bir heteroseksüel olmayı yeğlerdim. Fakat şimdi spekülasyonlarla uğraşmam ne kazandıracak bana? Kendime uygun arkadaşlar bulabiliyorum, belli bir çevre sahibiyim, dar ama tatmin edici. Ayağa düşmemek için dar olmak zorunda zaten. Arada sırada kızlarla da oluyorum. Durumumu bilen de var, bilmeyen de. Onlara karşı korkumu attım üstümden; ara sıra değişiklik iyi geliyor. Kendimi buna rağmen biseksüel hissetmiyorum; hiç olmasalar da olur. Aslına bakarsanız, erkeklerle de

aynı. Yani o şey gerçekleşmeşe de fark etmez. Olay son noktada, birleşmede değil yani. Güven. Her şeyden önemlisi güven duygusu. O yüzden, kendi cinsimi tercih ederim. Sonuçta, hiçbir sorunum yok da diyemem, desem, o halde burada işin ne diye sorarsınız bana. Çok kötü deneyimler de yaşamadım değil bu yolda. Birkaç kez. Kendimi zor toparladım, belki de hâlâ toparlayamadım... Şimdilik anlatmak istemiyorum. Bazıları, niye böylesin diye sorulduğunda muhakkak bir bahane uydururlar. Derler ki, çocukluğumda tacize uğradım, tecavüze uğradım. Hayır, bende kesinlikle böyle bir şey yok. Ama şimdi atladığımı gördüğüm farklı bir şeyi eklemeliyim: On yaşlarındaydım, on veya on bir. Yazın bizim eve çok yakın bir işçi mahallesine takılmaya başlamıştım. İşçi semti diyorum, yoksul semti desem daha doğru olur. İşçiler çoğunluktu belki, işsizler, serseriler, yoksullar işte, neyse orası önemli değil. Orada okuldan bir arkadaşım oturuyordu, babası küçük memurdu. Onun kanalıyla başka çocuklarla tanıştım. Bizden çok büyükler de takılırdı. Bir gün "kayışma" seyretmeye gittim. Esprili bir laf geçer dururdu bazı çocuklar arasında. Kayışma, kayıştırma, kayışmaya gitmiyor muyuz, diye, muhabbet böyleydi. Ne olduğunu anlayamazdım. Bir gün yine dediler, biz kayışmaya gidiyoruz. Ben de gelebilir miyim, diye sordum. Ya baban duysa? Hiç söyler miyim babama, dedim. Arkadaşım da oradaydı, gitme, dedi. Dinlemedim onu, çıktık beraber gittik öbür dört çocukla birlikte. Mahallenin kenarında, evlerin biraz seyrek olduğu yerde, bizim evden de görünebilecek büyük bir inşaata geldik. Yarım kalmış, terk edilmiş bir inşaat. İçeri girdik. Serin ve karanlık yapıнын içi. İkinci kata çıktık. Üç kişi daha bekliyordu orada. Biri koca adamdı, şimdiki tahminimle yirmi beş vardı yaşı. Adam beni görünce çıkıştı öbür çocuklara, nerden getirdiniz bunu, dedi. Yanımdaki ço-

cuklardan biri, öyle deme, delikanlıdır, gibilerinden bir şey söyledi. Tanıyorum onu, kefilim, kimseye bir şey söylemez, dedi. Sonra ne oldu biliyor musunuz? Adamın yanındaki çocuklardan biri, ki benim yaşlarımdaydı, esmer, yuvarlak kafası üç numara tıraşlı bir çocuk, pantolonunu çıkardı, olduğu yerde diz çöktü, yanımdaki çocuklardan biri de donunu sıyırdı aşağıya, çocuk dirsekleri üstüne dayandı... Öbür üç çocuk gözümün önünde... Hayretten küçük dilimi yutmuştum. Korkmuştum ama ayrılmak istemiyordum. Adam öbürlerine karışmıyordu; o, ben ve yanımda gelenlerden biri seyirciydi, adam seyirci sayılmazdı, şenliği yönetiyordu. Sonra ayrıldık oradan. Dönüş yolunda ne konuştuk, hatırlamıyorum. Belki de bir şey konuşmadık. Olay, ya duyulursa diye korktuğumu hatırlıyorum, babam duyarsa? Daha kötüsü, duyulur, öbürleri benden bilirlerse. O kadar korkmama rağmen birkaç kez daha sorduğumu hatırlıyorum çocuklara, yine olacak mı diye. Fakat bir daha gitmedim. Bir daha gitmeyi çok istediğim halde korku baskın çıktı ve gitmedim. Babam bir önseziyle anladı durumu. Böylesini tahmin bile edemezdi, ama belki konuşmalarımın değişmesinden kimlerle arkadaşlık kurduğumu bir şekilde anladı, yasakladı bana uzağa gitmeyi. Babamın nadir yasaklarından biriydi. Yarı gönüllü kabul ettim. Şimdi düşünüyorum da acaba erken bir gelişmeyi durdurmuş muyduk birlikte. Sanırım...

Gözlerini, okuduğu kağıtlardan kaldırdı, merakla sonucu bekleyen karşısındaki genç adama baktı. Anlatılanlar, o kağıtta yazanlar bambaşka bir dünyaydı, karşısında gördüğü adamın da içinde yer aldığı tablodaki dünya bambaşka bir dünya. Toparlamadı kendini, bu ikisi arasında bir bağlantı kuramadı uzunca süre. Oysa bir şeyler söylemesi gerekiyordu. Karşısındaki genç, bir şey demesini bekliyordu, zaten onun için vermişti yazıyı.

Akıl gücünü toparlamaya çalıştı Nihat. Bu iki farklı dünyayı bir araya getirmeye, hiç değilse üst üste koymaya çalıştı. Başaramadı. Terlediğini hissetti. Sıkılmıştı. Hem de çok. Kalkıp çıkmak istiyordu canı. Zorladı kendini, otur, dedi, otur oturduğun yerde. Beceremiyorsan başka bir şey düşün, sonra yine aynı konuya dönersin, dedi güya içinden, neredeyse mırıldanarak, duyulacak kadar.

Onlar gibi, karşısında oturan gibi görmek dünyayı, daha önemlisi, kendi benliğini onların benliği gibi hissetmek. Karşısında bir eşcinsel oturuyordu ve en zorlandığı şeydi bu. Daha önce de denemiş, becerememişti. Bir kadın gibi hissetmeyi neredeyse beceriyordu, hattâ bir kadın gibi zevk alabilmeyi bile başarabilmişti birkaç saniyelğine de olsa. İçinde o varsa ya da onun ruhu, (ruhlara inanmıyor ama onun ruhunu yadsımayı bir türlü beceremiyor) bir şekilde karışmışsa kendininkine, şaşırmak yersizdi kadın gibi duyumsayabilmeyi. Devrim türündekilerle ise olmuyordu. Özenti bir Türk filmindeki veya kötü bir romandaki karakterler gibi yaşatabiliyordu içindeki öbür benliği, zorlama, doğallıktan uzak. Gözlerini kapadı. Karşısındaki adamın cinsel heyecanını canlandırmayı denedi. Bu kez başarmalıydı. Yosun kokulu bellek dehlizlerinde hayaller uçuştı, zevkler dokundu, tüy kadar hafif elleriyle küflü duvarlarına... İki kişi daha vardı yanında, iki erkek; bu durumda, çocuğun söylediği gibi hem etkin, hem edilgin davranmak gerekiyordu. Yoğunlaştı. Belli belirsiz bir zevki canlandırır gibi oldu bir an için, kendi kendine doyum öncesindeki belli anlar gibi; biraz daha ileri gidecekti, takıldı. Hep aynı yerde takılıyordu. Anal görüntüde, kendisi etkinken. Bir türlü içine sindiremiyordu o görüntüyü. Bu durumda, yalnızca edilgin işlev görme seçeneği kalıyordu geriye, öndeki adamı sildi; edilgin kalmaya katlanabilecek mıydı?

Neden olmasın, anal görüntü silindikten sonra, fakat bu kez görmediği halde kendininki geldi gözünün önüne. Duyumsar gibi olduğu haz bir anda silindi. Ha önündekinininki, ha kendininki. Kalıyordu orada. Metruk şatonun paslı ağır kapısı menteşeleri sarsılarak gürültüyle kapandı suratına. Olmayacaktı.

İhtisas yaptığı dönemde birçok erkek şizofren hasta tanımıştı. Bazıları, ki genel içinde hatırı sayılır bir orandaydılar, kendilerine tecavüz edildiğini iddia ediyorlardı. Kimisine uykusunda tecavüz edilmişti ve edilmeye devam ediyordu hastanede yatarlarken bile, bazıları birkaç kişinin tecavüzüne uğramıştı zor kullanılarak. Kimi, saldırganları hiç tanıımıyordu; kimi, tüm köylülerinin üstünden geçtiğini söylüyordu. Neden bu kadar yaygın görülüyordu ki, bu ülkede tecavüz takıntısı? Tecavüze uğrama takıntısının değil ama eşcinsellik korkusunun yakasını bırakmadığını bir kez daha sıkıntıyla düşündü. Az önce metni okurken o yüzden mi bu kadar bunalmıştı? Ayrıca, bir şeyleri özetleyerek anlatmak. Ya da yaşamadan, yaşam katmadan aktarmaya çalışmak. Hayatın kendisi mi basitlikle maluldü, yoksa basit anlatımı mı buruyordu yüreğini? Çözemiyordu yazdıklarındaki yavanlığın sırrını. Ne denli aslına uygun dökerse bilgisayarına o kadar bayağılaşıyordu. Ne kadar uzaklaşırsa gerçekten o denli ilginçleşiyor. Yaşam yavandı demek ki. Yavanlıktan kurtulanlar, içte yaşananlar, coşkular, ruh esintileri...

“Çok etkilendiniz galiba?”

“Pardon!? Etkilendim mi?”

“Öyle sanırım. Birçoğu zorlukla yazabildiğim şeylerdi.”

“Bunları mı zorlukla yazdınız?” diye yine karşı soru sordu Nihat. Devrim’in yüzü asıldı belli belirsiz.

“Evet onları. Yaşanan her şeyi anlatmak o kadar kolay olmuyor.”

Kağıtları geri verdi Nihat.

“Neden yazdınız bunları?”

“Siz istediniz ya! Üstelik, ‘bunları bunları’ diye tekrarlayıp duruyorsunuz. Ne yapalım, ‘bunları’ işte. Siz istediniz, ben de yazdım.”

“Sizin hayatınız bu. Ben sizi yeni tanıyorum.”

Devrim dikkatle baktı, yanıtın ne anlama geldiğini kavrayamadı ama bir şaka gibi görünmüyordu; sustu. Nihat uzun süre iki eliyle kafasını ovuşturdu, başı ağrıyormuşçasına. Kaçmalıydı buradan. Çıkıp gitmeliydi. Dışarıya, oradan da evine. Ama olmazdı ki. Karşısında yardım isteyen biri oturuyordu ve ayrıca, bir deli gibi sıkılıp savuşma hakkı bulunmuyordu.

Dümdüz, yemyeşil bir çimenlik... Gece. Ay ışığıyla aydınlanıyor. Geniş çayır yüksek bitkilerle sınırlanıyor. Mısır tarlaları galiba. Aydınlik, giderek artıyor. Top oynuyor çimenin üstünde, beyzbol. Top tarlaya kaçıyor. Topu arayan kendisi mi, bir başkası mı? Tarlada, hayli boy atmış mısırların arasında bir hışırtı. Birden karşısına bir adam dikiliyor, iriyarı, genç. Beyzbol giysisi içinde. Ölmüş bir beyzbol oyuncusu; ünlü bir oyuncu! İlk andaki kaçınılmaz korku ve şaşkınlığı yerini sevince bırakıyor. Her yandan adamlar çıkageliyor, oyuncular. Geçmişin efsane oyuncular. Ortadaki alanda toplanıyorlar, onu da içlerine alarak. Dümdüz çimenlik. Aydınlik iyice artmış, güçlü projektörler sahanın yeşilinde geceyi ortadan yırtmış. Ne bu şimdi? Bir rüyası? Benzemiyor. İzlediği bir filmde mi? Hangisi? Buna benzer bir şey izlemiş olmalı. Filmde başka türlü olası değil. Hiç beyzbol oynamadı, oynayanları da seyretmedi. Hayaller birbirine karışıyor. Kırdaki bir ev... Dışarıda yağmur yağıyor. Verandada ayakta. Sigarasını içiyor. Evde yalnız. Peşi sıra çakan şimşekler az ötedeki ormanı birkaç saniyeliğine aydınlatıyorlar. Nereden?

Vurdu geçti böyle bir imge, ayrıntılarını yakalayamadı bile. İşte bir rüya! Birkaç gün önce görmüştü. Acaba? Hayır, ihtisas yaptığı dönemden bir arkadaşının rüyası: Tezini hazırlıyor çocuk, yoğun koşuşturma ve sıkışıklık içinde telaşlı günleri. Akut psikozlar üstüne bir tez. Bitirip kontrol etmesi için şefine veriyor. Adamın ağzından çıkan her söz önemli. Hoca okuyor, okuyor ve sonunda kafasını kaldırıyor; fena değil, diyor, yalnız, sonuna iki de şiir ekle. Komik! Gülmüştü. Şimdi gülemiyor. Yeter! Topla kafanı artık. Topla, hadi topla!

“En yakın arkadaşınız kim?”

“Yakın arkadaşım mı? Neden sordunuz?”

“Bu tür sorunlarınızı paylaştığınız, tartıştığınız biri yok mu diye.”

“Ha, evet... Var bir arkadaşım. Kız arkadaşım. Ama onunla aramızda cinsellik yok. Aynı cinsten arkadaşmış gibiyiz.”

“Ya! Peki, onunla konuşuyor musunuz bu tür şeyleri?”

“Evet. Bazen. İlginç, demin onu düşünüyordum. Siz sormadan önce. Arkadaşım, şimdi ismini vermeyeyim veya versem ne olacak, nasılsa tanımiyorsunuz, neyse, o da terapiye gidiyor. Uzun zamandır. Onun terapisti de dolaylı olarak benimle ilgileniyormuş. Hattâ geçenlerde şöyle bir yorum yapmış: Güya arkadaşım beni kaybettiği annesi yerine koyuyormuş. Annesi. Yani ben dişi cinsten oluyorum. Sizce doğru mu bu?”

“Siz onu ne yerine koyuyormuşsunuz?”

“Evet, o da ilginç. Yanlış anlamadıysam şöyle bir yorum getirmiş: Ben onu kız kardeşim gibi görüyormuşum. Onunla bir çeşit ensest fantezisi içindeymişim. Sınırına gelip vazgeçiyormuşum. Bundan bir tür zevk duyuyormuşum. Böyle bir şey... Siz ne dersiniz?”

Uzunca bir süre yanıtsız, bön bön baktı Nihat. Sonunda:

“Ben anlamam böyle şeylerden,” diye karşılık verdi.

Devrim’in gevşeyip gülümsemeye başlayan yüzü yine asıldı. Nihat’sa iyice koptu.

Başka psikiyatristler, başka terapistler... İçinde hiç tanımadığı bir sahada, hiç tanımadığı insanlarla top oynamaya çıkmış gibi bir duygu uyandırıyorlar. Formaları pırıl pırıl, cakalı mı cakalılar, ısınmak için yaptıkları hareketlere, alışmak için kaleye çektikleri şutlara bakarsanız, maç başlamadan ezilirsiniz aralarında. Bereket, bilir ki işin aslı çok farklıdır. Az buçuk anlarsanız topun dilinden, iyi çalışıyorsa kafanız, nefesiniz de yeterliyse, çoğunun cakasını bozabilirsiniz. Öyle mi acaba kendi alanında da? Değil. Hiç değil. Aktarımlar, karşı aktarımlar, karmaşalar, takılmalar, anal dönemler, oral dönemler, kendilikler, nesne ilişkileri... Bir yandan bakılırsa son kertede mantıksız, kaba ve basit; başka yandan bakılırsa girişik mi girişik, anlaşılması güç mü güç heyula gibi bir kuram ve uygulama silsilesi. Sanki özellikle zorlaştırılmış, özellikle içinden çıkılmaz hale getirilmiş. Sanki değil, basbayağı özellikle. Evet, bir tarikat öğretisi gibi, ilmihal külliyatları gibi erişebilmek için, üstatlara, daha büyük üstatlara, daha da büyük üstatlara gereksinim doğurtulan düzenler. Öyle bir üstatlar hiyerarşisi kurulmalı ki, hiç hasta bakmasalar bile büyük üstatlar alttakilerin müritlikleriyle rahat bir yaşam sürebilsinler; en alttakiler daha büyük üstatların mertebesine erebilmek için heveslenebilsinler. O büyük kuramla beslenen büyük bir entelektüel çevre. Birbirini aldatma, bilgiyi çarpıtma, karmaşıklıklaştırma, doğruların önünü kapatma üstüne kurulu tarikatlar zincirinin iç ve dış halkaları... Üstatların terapilerine, supervizyonlarına, analizlerine katılan küçük üstatlar, küçük üstatların muayenehane kapılarına dizilen aydınlar, yarı-aydınlar, cebi paralılar. Satışta, reklamda, siyasette, edebiyatta kuranın kırıntıla-

rını kullanmak için alesta bekleyenler. Bilir ki, üstatların çoğu, basit bir psikoza depresyondan ayırt edemez sıklıkla. Bilir ki, kör satıcının kör alıcısı olur, bunlardan da yararlananlar çıkar bazen yığın içinde. Fakat ayrıca bilir ki, bu hasta, bu bezgin, bu feleğin sillesini yemiş haliyle en az üstatlar kadar yararı dokunur başvurularına. En az! Bilir ki, annesinden geçen kromozom sıyrıklarının yazgısındaki yeri öbür bir yığın safsatadan, masaldan çok daha somuttur, çok daha gerçek. Enstest fantezisiymiş! Kim bilir nasıl bir şekle bürünürdü kuram bu ülkede doğsa, bu büyük sülale terminolojisi içinde. Kayınpederler, kayınvalideler, dedeler, büyükbabalar, enişter, görümceler, eltiler, baldızlar, kayınçolar, bacanaklar arasında. "Oğlunun gözünde identifikasyon figürü haline gelememesini üst katlarında oturan eltisi ile, sık sık yatıya gelen kayınbiraderinin neşne ilişkilerinde aramak gerek..." Saçmalık... Espri bile üretilemez o sevimsiz kavramlardan. İstemez miydi kendisi de mistik masal yorumları yoğurarak mürşitleriyle birlikte bir ayın havası içinde katışmak gizemli bir yaşama. İstemez. Gerçek mi? Ne? Hayaller, beklentiler yaratırlar insanın şusunun veya busunun değişebileceği üstüne, kolayca, terapilere giderek, sürekli giderek. Hadi oradan! Gerçek acıtır. Yalanlar mutluluğa erişmek için.

"Anlayamadığım tek şey var."

"Nedir?" diye sordu Devrim bu kez isteksiz.

"Sizde temizlik takıntıları da yok mu? Fakat yaptığınız bu şeyler... Affedersiniz, sizi incitebilirim sorumla; nasıl oluyor da takıntınız, temizlik takıntınız, o konuda işlemiyor?"

Son duyduklarını da kavramakta güçlük çekti genç adam. Şaşırmış bir yüzle baktı bir süre, sonra herhalde anlamıştı ki, kendinden emin, yanıtladı:

"Saçma bir soru olduğunu herhalde kendiniz de fark ettiniz."

“Saçma mı?!”

“Tamamen saçma.”

“Evet,” dedi Nihat. “Bakın bunu hiç düşünmemiştim. Işın özü burada.”

Devrim önce dalga geçtiğini zannetti doktorunun, fakat son kertede ciddiydi karşısındaki, üstelik, ne zamandır merak edip de çözemediği bir problemi çözmüş gibi aydınlanmıştı çehresi.

“Doğru,” diye yineledi parmağını ileri uzatarak.

Zaman zaman yaşırdı aynı şeyi. Bir ışık vururdu hiç beklemediği bir yerden usuna, karanlıkta kalan birçok alanı bir anda aydınlatıverirdi, gece yoldan geçen bir otomobilin far ışığı gibi bir vurur hemen kaybolurdu. İşte “saçma” sözcüğü az önce öyle bir etki yaratmıştı. Hiç ilgisiz pek çok alana ışık tutmuş ve o an kaybolmuştu. Neydi bu sözcükteki tılsım? Cinselliğin içgüdüsel iştahı karşısında temizliğin pisliğin önemsizliği mi? Belki; fakat o kadar basit olmasa gerekti. Neydi sahi tılsım ve nereleri aydınlatmıştı? Bambaşka bir yere kaydı akli, hiç anımsamak istemediği bir anı her zamanki gibi davetsiz geldi, şiddetle çarptı.

Henüz ehliyet almadı ama iyi araba kullandığını sanıyor. Daha on yedi yaşında. Yarıyıl tatiliydi. Üsteledi, dönüşte arabayı sürecekt. Babasının Küçükçekmece’de bir işi var. Gittiler. Giderlerken babası kullandı arabayı. Orada işi, beklemediği kadar uzadı. Dönecekler. Hava kararmış. Yağmur da yağıyor. “Başka gün kullanırsın,” dedi babası. “Ama söz verdin, sözünde durmuyorsun,” diye karşılık verdi Nihat. “Tamam,” dedi adam zoraki. “Tamam, sen sür, yavaş git ama. Dikkatli ol.” İlk kez karanlıkta geçti direksiyona. İşler iyi gidiyor, müthiş zevk alıyor Nihat. Bir rampayı çıkıyorlar. Arkadan hızla bir araç yaklaştı, uzunları yakıp yakıp duruyor, sağa yaklaştı Nihat. “Yavaş,” dedi babası. Adam korna çalıyor, dibine kadar sokuldu, (adam olmalı, belki

de kadın) daha da yaklaştı sağa Nihat. “Dikkat,” diye bağırdı babası. Yanından yalayarak geçti otomobil, ürktü Nihat, istemeden biraz daha sağa kırdı, bir çukura girdi araba, şiddetle altı vurdu, frene bastı sonuna kadar, savruldu araç, sola kaydı, sonra sağa en kenara, bir kilometre taşına yaslanıp durdu. Oh! İkisi de indiler. İlk bakışta sağ arka lastiğin patladığı görülüyor, o karanlıkta başka bir şey görünmüyor. Sağ ön çamurluk galiba biraz çizilmiş. Babası çakmağını yakıp arabanın altına baktı, olağandışı bir şey dikkatini çekmedi. “Lastiği değiştireceğiz,” dedi, bagajı açtı, “Sen stepneyi çıkar, ben arkaya reflektör koyayım.” Aldı reflektörü, açtı. Yedek lastiği çıkarmaya koyuldu Nihat, babası aşağı doğru uzaklaştı. Lanet şey sıkışmış, yerinden çıkmıyor. Hızla yaklaşan bir arabanın sesini duydu, yaklaşan far arkadan aydınlattı Nihat’ı ve hemen ardından kunt bir çarpma sesi, sonra fren... Savrularak üzerine gelen bir arabanın dehşet verici görüntüsü. Bir kamyonet... Sağa sola yalpalayarak hızla üstüne geliyor, yaklaştı, büyüdü büyüdü, neredeyse birkaç kanş yanından yıldırım gibi geçti ve az ileride toparladı kendini, durmadı, devam etti. O süratle çarparsa, iki arabanın arasında pastırmaya dönmesi işten bile değildi, kıpırdayamamıştı bile. Babası aklına geldi. “Baba!” Bağırdı yine: “Baba!” Ses yok. Yoksa! Koştı aşağı doğru. Koştı. Yerde biri yatıyor. Olmamalı, dedi içinden. Olamaz! Ben böyle bir şey yaşamıyorum. Böyle bir şey gerçekleşmediği kesin. Adımları yavaşladı. Yerde gördüğü bir insan... değil. Olmamalı. Çöktü çamur birikintisinin kenarında yatan şeyin yanına. Hem insana benziyor, hem değil, garip biçimde olmayacak yerlerden arkaya bükülmüş bacakları. Babası! Kafatası tamamen dağılmış, yüzü kandan görünmüyor. “Baba,” diye bağırdı. Yan yatıyor beden. Sırtüstü çevirdi nesneyi. Başını kaldırdı ne yaptığını bilmeden, baş, bez bebek başı gibi dirençsiz kalktı ellerinde.

“Babanız anneniz... Biliyorlar mı durumu?”

“Ben hiç söylemedim. Onlar da sormadılar. Ama herhalde biliyorlar. Öyle olmalı. Biliyorlar.”

“Ne tepki gösteriyorlar?”

“Yokmuş gibi böyle bir şey. Kesin olarak bilip bilmediklerini bile bilemem. Normal davranıyorlar. Eve gittiğim zaman. Öncele-ri endişelerini hissettiriyorlardı, şimdi hayır. Rahat görünüyorlar.”

“İnkar düzeneği!”

“Evet, sanırım.”

“Kötü deneyimlerden bahsettiniz. Şimdi anlatmak ister misiniz?”

“Şimdi? Hayır. Anlatmak isterim, fakat şimdi değil. Laf aramızda siz de böyle iki soru arasında pat diye sorunca.”

“Anladım,” dedi Nihat, bu kez son derece anlamsız, donuk bir yüzle.

“Beni öldüreceksin! Beni öldüreceksin!” diye bağılıyor annesi. Histerik bağırışlar. Bir romanda okumuştı ve histerik bağırış adını vermişti onlara genç Nihat, ki sık sık duyardı evde. Oysa şimdi iyi biliyor; psikotik eksitasyonun bağırışları. Ne zaman başlamıştı ilk gariplikler, tam anımsayamıyor, galiba Aysu'dan birkaç hafta sonra ya da önce. İlaç almaya direnirdi. İnatla direnirdi. Kocasının kendisini zehirlediğini düşünürdü. Odasından zorla çıkartmıştı bir keresinde babası, sürüye sürüye. Bir haftadır yüzünü ilk görüşü. Saç baş birbirine karışmış, yağ ve pislik içinde. Bir deri bir kemik kalmış. Bu kadın o mu, annesi mi!? Altları şişmiş, morarmış gözleriyle babasına bakıyor, kırk yıllık kanlısına bakar gibi düşmanca. “Sen beni öldürmeden ben seni öldüreceğim,” diyor. “Alçak adam, rezil, ırz düşmanı!” Yine de daha çok, annesine acırdı o zaman, şimdiyse babasına. Zavallı adam, zavallı baba!

Bunca anı. Bunca yaşanmışlık. Yaşadıkları, gördükleri, okudukları. Sevinçlerini kuşatan, boğan veya kıvılcımlandıran onları, üstlerindeki külleri üfüren. Onlarla yaşamak varken, salt onlarla, ininde, içinde, canevinde, buralarda oturup başkalarını dinlemek. Zorunluluk sonucu. Başka nasıl sürdürebilir yaşamını, ne gelir elinden? Yoksulluğa katlanabilir de daha kötüsü el açmaya... Bu denli içinde olmak gündelik yaşamın. Düşünceler kirletir insanı, kendi düşünceleri, kendi duyguları... Kirlenmek yerine yüklenmek istiyor. Yüklendiğiyle devinmek, kendi içinde. Sığıması ölçüsünde yüklenmek. Yüklenmek. Kirlenmek yerine yüklenmek...

Çimenler. Yüzme havuzuyla sonlanıyor. Duru mavi suyun başında parti. İnsanlar toplanmış, neşeli bir kalabalık. Bir adam yaklaşıyor, mayolu. Suyu dalıyor, bir ucundan giriyor havuzun, öbür yanından çıkıyor. Sonra selam verip herkese bahçe duvarından aşıyor. Başka bir yüzme havuzu. Başında bir genç güneşleniyor. Adam dalıyor, bir ucundan giriyor, öbür ucundan çıkıyor. O bahçeyi de geçiyor; başka bir havuz. Herkes tanıyor onu; yaptıklarını doğal karşılıyor; görenler hal hatır soruyor, selam veriyor. Adam dalıyor yeni bir havuza, bir ucundan giriyor, öbür ucundan çıkıyor. Bir ucundan giriyor, öbür ucundan çıkıyor. Bir ucundan giriyor... Bir evde... Bir işçi evi. Varoшта. Okuldan bir arkadaşı getirdi onu buraya. İşçi sınıfı işçi sınıfı deyip duruyoruz, gör, tanı, dedi; işçi sınıfı ne mene bir kuşmuş, nasıl bir nesneymiş... Patladığını anımsıyor. Nasıl anımsamasın, afakanlar basmıştı daha ilk dakikada. Hoş bir şey olarak tek aklında kalan, çay tabakları, oluklu kenarlı kırmızı beyaz kahvehane tabakları. Kafasını bile kaldırmadı. Gözünü diktığı kapının köşesi oyuk. Fare oyugu. Belli ki, fare dolaşıyor bu evde, üstelik, varlığı kanıksanmış. Yüzsüzdür bunlar, yüzsüzlüklerini duymuştu, herkes konuşur, çaylarını içerken bile kafasını uzatabilir deliğin-

den. Deliği? Kim bilir nerede. Tahta zeminin hangi köşesinde. İğrenç! Ayakkabılarını olsun çıkartmamalıydı. Yanındaki tip uyuz uyuz sorular soruyor, akli sıra yakınlık gösteriyor ya da aptalca kafalamaya çalışıyor. “Yurtta mı kalıyorsun, evde mi?” “Kaçınıcı sınıftasın?” Sana ne? “Tıp zor mu söyledikleri kadar?” Ne yapacaksın, girecek misin? Onca insanın içinde en pısırik görünümlüsü, en az da o konuşuyor ortaya. Kimse yüz vermiyor, belli, soruları doğru dürüst yanıtlanmayınca sustu zaten. Suratına bile dikkatle bakmadı, baksa ne olacak. Az sonra çıktıklarında arkadaşları merak ve heyecanla sordu: “Ne sordu sana?” “Kim?” “Fatih Hoca” “Fatih Hoca kim?” “Fatih Hoca canım, Fatih Öktülmüş, tanımıyor musun!” “Tanımıyorum, bana ne.”

Yaklaşık beş dakika çıt çıkmadı aralarında. Devrim izin isteyip kalkmayı düşünüyordu ki, Nihat başını kaldırıp sordu:

“Yarılmadan... Yarılardan bahsetmişsiniz. Neyle ilgiliydi bu?”

“Yarılma mı? Yarılardan, evet... Ne bağlamda kullanmışım, bir bakmalıyım.”

Kağıtları gözden geçirdi, bir süre aradı, “yarılma” kavramını yazdığı yeri Devrim.

Yaşamla orada yazılanlar, o kağıt ve üstündeki harf, sözcük denen işaretler arasındaki fark. Kapanmaz uçurum. Devrim yazıları gözden geçirirken daha çarpıcı bir biçimde belirli Nihat’ın usunda.

“Evet buldum. Annem babamla ilgili. Daha doğrusu, onların çevreleriyle... Söylemleriyle yaşam biçimleri arasındaki farkı açıklamak istemişim. Sizin kastettiğiniz ne yarılardan?”

“Size hiç siyasi veya ideolojik telkinde bulunmadılar mı? Eğitim. Sol eğitimi kastediyorum.”

“Hayır,” dedi Devrim. Emin olduğunu gösteren kesinlikle bir yanıtı. Ardından devam etti: “Ufak telek telkinlerde bulunmuş-

lardır muhakkak veya kendilerine özenmemi istemişlerdir. Onlara saygı duymamı. Kim istemez ki zaten. Bunun ötesinde hemen hiç. Aralarında konuştuklarıyla bana verdikleri mesajlar arasında hiçbir bağlantı kuramazdım. Onlara benzememem biraz rahatsızlık yaratmamış değildi, özellikle dostlarının yanında, fakat sanırım zayıf bir rahatsızlıktı bu, çünkü arkadaşlarının çocukları da hep kendi havalarındaydı. Benimle ilgili olarak yaşadıklarının (elbette bu son durum dışında) hoşnutluk verdiğini sanıyorum. Siz ne anlatmak istiyorsunuz yarılmayla?"

"Tahmin etmiştim," dedi Nihat.

"Evet... Doğru... Bir şeyi anımsadım şimdi. Daha önce düşündüğüm bir şeyi. İnsanlar soylarını sürdürmek için çocuk yapıyorlar, kendileri gibi, kendilerinden yeni kuşaklar olsun diye. Solcularda da var bu. Solcular daha farklı yalnız. Çocukları sıradan insanlar haline gelince, kendilerine fazla benzemeyince pek rahatsız olmuyorlar. Özgürlükle açıklıyorlar bunu. Özgür ve bağımsız olmak en iyisi diyorlar. Acaba sadece bundan mı? Solcular ve yalnızca kendi hayatlarını yaşayan çocukları. Bu da bir yarılma değil mi? Belki sadece benim annem babam öyledir, genellemeyeyim. Solcular önce kendi çocuklarına bakmalı; çocuklarını ne kadar etkileyebilmişler ki, toplumu etkileme şansları bulunsun. Bunu yaparlarsa her şeyi yeniden gözden geçirirler. Siz ne anlatmak istiyorsunuz yarılmayla?"

"Her şeyi," derken, bilmeden üstünde durduğu kavram paradigma, anahtar sözcük paradigma, dedi içinden Nihat. Bunu yaparlarsa tüm paradigmalarını gözden geçirmeye gereksinim duyarlar demek istiyor.

Aklından geçeni söylemek yerine, "Yarılma her yerde," dedi birden sesini yükselterek. İstekli bir havada başladığı konuşmasını sürdüreceği gibi doğruldu, fakat sustu.

Ne yazmıştı: Bu çocuk fena çocuk değil. İnsanların cinsel tercihleri; en son önemsenmesi gereken. Ne saçma! Silecek. Eve gider gitmez bu saçma tümceleri silecek. Yazdığı için gerçektir, silmediği için gerçeklikten çıkacak ve bu sonuçtan pişmanlık duymayacak. Neden? Çünkü bu çocuk hak etmiyor. Eşcinselliğinden ötürü mü? İyi bir puan değil elbette bu, fakat onun da söylediği gibi kendi seçimi değil ki. Niye iyi puan değil? Amaan, boşver. Her şeye kafa yoracak hali yok. Hak etmemesi başka şeyden. Hangi şeyden? Babası annesi hakkındaki değerlendirmelerinden, solcular hakkındaki; belki haklı. Haklıysa daha kötü. Yüreğindeki tırnakları kaldırıyor.

“Şu anda ne durumdaysam, muhakkak annemin ve babamın bu işte payı olmuştur. Kitaplar böyle yazıyor. Ama pişman değilim. Zaten niye pişman olacaktım ki? Kendi seçimim değildi bu durumda bulunmak. Size gelişimin nedeni de zaten o değil, baştan söylemiştim. Yani sıkıntılarım, paniklerim. Tedavi edilmesi gerekenler bunlar, başka bir şey değil. Bir insan neyse odur. Ben niçin böyleyim diye dövünmenin de, övünmenin de manası yok. Halimden memnunum genelde. Herkesin içinde bulunduğu koşullarda kendine özgü sorunları çıkacak elbet.”

Sustu. Uzun süre sustu Devrim. Sonra gözleri parlamaya başladı öfkelenecek gibi. Bağırır gibi patladı:

“Allah'ın belası anam ve babam! Her şey onların yüzünden. Şımarık şımarık laflar edeceklerine biraz da benimle ilgilenselerdi ya. Büyük laflar ettiler ve sadece kıçlarının keyfini düşündüler. Hem sosyalist bilmemneler hem de iğrenç derecede bencil. Biraz da benimle ilgilenselerdi ya... Her şey daha güzel olacaktı.”

İlgilenselerdi veya ilgilenmeselerdi, ailen şöyle olsaydı veya böyle olsaydı; bunlar boş şeyler, dedi içinden Nihat. Ne olacaksan o olmuşsun. Benciller ha! Anan baban bencil! Bencil... Ne sa-

nıyorsun ki sen kendini. Bok. Ananın babanın tırnağı ol da ondan sonra çık karşıma. Karşıma çık ondan sonra. Çık. Çık ondan sonra. Bencil... Tırnak kadar. Bencil ol, ondan sonra çık. Çık!

“Yarılma işte bu.”

“Nasıl yani?” diye sordu Devrim.

Düşündü Nihat. Karşısındakine dik dik bakarak.

“Bugün burada kessek iyi olur,” dedi çok alçak sesle.

Yanından yalpalayarak, sular, çamurlar sıçratarak, sıyrarak yıldırım hızıyla geçen tahta kasalı bir kamyonet. Yanından, neredeyse iki karış yanından savruluyor arka köşesi. Dehşet içinde geçişi izliyor, peşinden bakıyor ve kıpırdayamıyor bile. Sonra karanlık ve sessiz yol. Aşağıda babası olmalı. Hiç ses yok. Koşuyor. Biri yatmakta yerde. Islak asfalt üstünde. Zifiri karanlık. Bağırıyor: “Baba! Babaaa!” Sürekli belleğinde, kabuslarında ve kabus aynı görüntüyle sonlanıyor: Yerde yatan bez bebeğe dönmüş bir vücut, dağılmış kafatası, ıslak... Yağmur yağıyor. Çaresizlik. “Baba! Babaa!” Kaldırıyor kafasını, beyni akmış baş, boyundan hiçbir dirençle karşılaşmadan ellerinde kalkıyor.

MÜDÜR II

Yüzüne su çarptı, sonra aynada kendine baktı. Ben de arkasındaydım. Varlığıma alıştı gibi. Tam olarak göremedi hiçbir zaman, ne var ki seziyor. Tanıyamıyor suratını. Bu haller de yeni başladı. Eskiden, bir ay öncesine kadar da pek fazla mutlu olduğunu düşünmezdi; hiç değilse barışıktı kendisiyle. Aynaya baktığında kimi zaman yakışıklı bulurdu simasını, kimi zaman sıradan, nasıl görürse görsün hep sevimli gelirdi bu surat ona, hep yakın gelirdi. Tanıyamıyor değil, elbette tanıyor, ancak, sevimli gelmiyor artık ona, kendininmiş gibi gelmiyor, yakın gelmiyor. Koca bir kafa, geniş. Açık bir alın, üstünde seyrelemiş koyu kahverengi saçlar. Kırları iyice artmış; bir ay önce yaşlı değildi, artık yaşlı, hattâ ihtiyar. Ablak sayılabilecek bir yüz, büyükçe ve basık bir burun. Robot resimlere benzetiyor aynadaki suratı, gazetelerde gördüğü robot resimlere. Pek sıradan, pek özelliksiz. Konuştuğunda insanlar etkilenir, keyifli saatinde değişik bir canlılık kazandırır çevresine, ya son günlerde?.. Ne dâmede konuşmak geliyor içinden, ne aile meclislerinde espri yapmak istiyor. Yarım saatten fazla oturamıyor makam masasında, buç, bezik de zevk vermiyor, uyuşturmuyor yüreğini kemten kütü. Evdeyse

her zamankinin tersine garip bir dinginlik oturdu üstüne. Bağır-mıyor karısına, çocuklarına. Bağırıp çağırmak kanıksanan bir dışavurum biçimiydi oysa. Kaçak. Tüm hareketlerinde, ilgilerinde, konuşmalarında kaçak evde. Yüzeysel bir anlayışlılık, göstermelik bir ilgi oynuyor gibi. Oğluna soru soruyor, cevabını dinlemiyor, ne sorduğunu bile unutuyor, boş boş bakıyor ve kalkıyor. Görünmez bir gölgenin gözlemindeymişçesine dolaşıyor. Yüzünde sahte bir gülümseme, oradan oraya. Karısına dokunmuyor bile. Araları yıllardır görülmediği kadar iyi gibi. Dokunmasız. Duyumsamıyor. Hiç yaşamamışçasına öyle bir şey, hiçbir arzu duymamışçasına hiç kimseye, hiçbir zaman.

En iyi gelen şey, bölgelere gitmek. Küçük ilçelere. Oradan ormana çıkılır, kırsala. Yanında bazen kafa dengi bir bölge şefi, bazen muavin bazen de yalnız. Mesai başlamış. Memurlar çoktan oturmuşlardır işlerinin başına. Acelesi yok. Kahvaltısını yapacak, öyle gidecek. Hocanın geç çıkacak evden nasıl olsa. Çocuklar da evde. Okulları tatile girdi. Birlikte kahvaltı edecekler. Oğuz'u bugün yanında götürecek. Karısı mutfaktan sesleniyor:

“Reşit, çayları koyuyorum. Hadi Oğuz sen de gel, abin kahvaltıya başladı bile.”

Reşit Bey de mutfığa geçiyor. Pencere arkaya bakıyor. Her yan yemyeşil, ağaçlar arasında tek katlı küçük evler. Hava açık. Masanın yarısına güneş vuruyor. İkiye bölünmüş gibi sofraya, açık renkli bölüm ve koyu renkli... Kızılıcak marmeladı yapmış yine Naciye. Son günlerde çok tutuyor bunu. Ekmeğin üstüne yağ sürüyor çocuklar için, üstüne marmelat, onun üstüne fındıklar diziyor. Canı hiçbir şey yemek istemiyor, ama hiç değilse bir dilim indirmeli midesine. Sigara, ağzını zehre bulamış, kalktıktan beri iki tane içti, tekrar içmek için bir iki lokma yemeli ve birlikte koyu bir çay. Sonra hemen inmeli, odasına uğramalı beş

dakika, sonra kaçmalı. Atlamalı cipine. Kalmasını gerektirecek boktan bir iş çıkmadan.

Yoldalar. Oğuz dumana boğulmuş. İlk yakıldığında kibrit dumanıyla birlikte burnuna vuran ön kokusundan bir an için hoşlanırsigaranın, öte yandan, gözünü yakan beyaz bulutun içinde kalakalmak son derece tatsız. Gezmek uğruna katlanıyor. En çok sevdiği şey uğruna. Ciple bölgelere gitmek. Tatilin en keyifli yanı.

Arka koltukta. Yanında babasının az çok sevdiği merkez bölge şefi Salim Amca. Birçok konuda iyi anlaşmalar ikisi, siyaset, bu birçok şey arasında değildir, çünkü Salim Amca da solcu. Kavga eder gibi tartışmalar bazen, araya Oğuz da girer kimi zaman. Ama bugün suskun. Daha çok, dinliyor. Büyüklerin konuşmalarını dinlemeye bayılır; ne konuda konuşurlarsa konuşsunlar. Yine daha çok babası konuşuyor, Salim Bey ara sıra karşılık veriyor. Babası eskisinden de fazla konuşuyor bugünlerde, daha çok, cipteyken konuşuyor, bir başladı mı, dur durak bilmiyor, ağzından sözcükler sel gibi boşanıyor. "Müşavere" fıkrasını anlattı yine. Bu, onun ağzından ikinci dinleyişi. Bilmiyor ki, babası son birkaç aydır gittiği her yerde birkaç fıkrayı dönüp dolaşıp tekrar anlatıyor. Eskiden de ayıp fıkralar anlatırdı ara sıra ama bir ölçü içinde. Üstelik, çocukların yanında, Oğuz'un yanında anlatır mıydı hiç, anlatsa da sansürlü anlatmaz mıydı. Şimdi umurunda değil. Oğuz dinliyor. Bu tür fıkralarda önemli bir şeyler gizlendiğini çıkarabiliyor, fıkra bitince kahkahalarını koyveren büyüklerin gülüşlerinin garipleştiğini, yüzlerinin farklılaştığını görüyor, fakat inceliği kavrayamıyor. Hoşlanmıyor aslında: Adam, metresini aramış telefonla. Bu akşam geliyorum demiş. Metresi itiraz etmiş, bugünü muayyen günümdeyim diye cevaplamış. Adam, olsun biz de onun şavere yaparız o zaman demiş. Kadın anlamamış bu sözü, arayıp bir ablasına danışmış, ne demek müşavere yapmak. Ablası kuşu

lık vermiş: Müşavere ne demek ben de bilmiyorum ama sen her ihtimale karşı götünü hazırla! Yersiz ve ayıp. Neresi komik?

Konu gene politikaya geldi. Oğuz'un en merak ettiği konu, en çok dinlediği, en az söze karıştığı. Komünistler ardı ardına yakalanıyor, tutuklanıyor. Babası, ülkenin huzura kavuşacağını savunuyor bu sayede. Yakalananlara kişi olarak düşmanlık beslemediğini söylüyor, birçoklarının nefretlerini açıkça dışavurmalarına karşın. İkide bir yineliyor, onlardan, kişi olarak nefret etmediğini. Belki hakikaten bizlerden daha iyi insanlar bunlar diyor, idealistler bir kere, ama kandırılmışlar. Komünistler yayıldıkları ülkelerde kızıl diktatörlüklerini insanları kandırarak kuruyorlar. Tutuklamalar onların, tutuklananların da yararına, hapse girerlerse belki akılları başlarına gelir. Bu arada bazıları ölüyor. Yazık tabii; gencecik insanlar, ne var ki, ülke menfaatleri her zaman en önde gözetilmez mi. Acıma duygusu güzel bir duygu, yine de bir şekilde tahdit konulmalı. Salim Bey arada sırada karşı çıkıyor, kalın ve sinir bozucu monoton sesiyle: Bu çocuklar bağımsızlık istiyor, diyor. Bizi Amerika yönetiyor. Bu çocukları öldürerek, hapse atarak huzur sağlanabilir mi! Hadi sağladık diyelim; Amerikalılara köleliğimiz devam edecekse neye yarar onursuz bir huzur! Amerika'ya ben de karşıyım, diye karşılık veriyor babası. Fakat Rusya topraklarımıza girecekse Amerika'ya yanaşmaktan başka ne çare kalıyor? Ama, diye itiraz ediyor Salim Bey; bağımsızlığa sadece toprak açısından bakmamak lazım, ülke işgal altında mı, değil mi açısından... Bu artık o kadar önemli değil, şimdi her devlet güya bağımsız. Adamlar ekonomimizin patronu, öyle mi, değil mi? Sadece o mu, istedikleri yerden üs alıp istedikleri gibi kullanıyorlarsa, istedikleri zaman darbe yaptırabiliyorlarsa; bayrağımız gönderde dalgalanıyor, neye yarar! Bayrağı o kadar hafife alma, diyerek celalleniyor babası; önce bayrak dalgalana-

cak, bayrak dalgalanmadıkça başka hiçbir şey olmaz. En başta bayrak dalgalanacak ki, öbür meseleler de zamanla halledilebilsin. Bir o ağza bakıyor Oğuz, bir bu ağza. Babasının haklı çıkmasını istiyor, pek sevmediği Salim Amca'nın susup yenik düşmesini. Ama adamın söylediklerinde yadsıyamayacağı bir mantık seziyor, babasında eksik olan bir şey. Belki mantık, belki değil, sözcüklerinin, cümlelerinin, monoton tok sesinin üstünden ruh gibi ağan bir şey. Anlayamıyor nedenini, düşünüyor, kıvranıyor, vicdanını hoşnut kılan bir sonuca varamıyor.

Yaşının henüz on bir olduğuna bakmamak gerek, o tam bir milliyetçi. Güçlü, çok güçlü bir devlet istiyor. Ülkesinin sınırları sürekli genişlesin. Göktürklerin, Hunluların, Selçukluların, Osmanlı'nın tarihini okuyor, en çok eski dönemlere özlemi uyandırıyor, düşlemlerinin seselimini. Güçlü bir devlet adamı olmalı. Kıyafet değiştirerek halk içinde dolaşmalı, bütün düzensizlikleri, kanunsuzlukları, adaletsizlikleri önlemeli. Barış zamanları. Barış zamanları devleti güçlendirecek ve sonra savaşa girecek, daha da genişletecek sınırları. Türk'ün gücünü bütün dünyaya yeniden kanıtlayacak. Kahramanlıklar gösterecek savaşlarda, yigitlikleriyle milletin sevgisini kazanacak. Tarihi romanlara, filmlere, çizgi maceralara bayılıyor. Atını yalınkılıç, düşmanın üstüne salacağı günleri düşünüyor; bazen zamanımıza dönüyor düşlerinde; motosikletine biniyor ya da bir cipin üstünde, maki-neli tüfekte veya bir tabanca da yeter, tepelerine atılıyor düşmanlarının. Düş kurması zevkli de ters giden bir şeyler var. Babası askeri muhtırayı sevinçle karşılamıştı. Paylaşmak istemişti onun sevincini, meraklıydı, sormuştu. Çünkü devlet güçlenecek, haksızlıklar bitecek, zenginlik artacak, demişti babası. Radyoda duyduğu operasyon haberleri dışında günlük yaşamında hiçbir değişim izlemedi oysa. Hiçbir haksızlık azalmadı, babası tert

edemedi yine. Köylüler ormanları açmaya devam ediyorlar, yoksul çocukları yırtık pantolonlarla geliyorlar okula ve pis kokuyorlar hâlâ. Evet yoksullar! Acıma duygusu bir yana (ki paltosuz bir komşu çocuğu ya da babasız bir arkadaşı uykusunu kaçıtır bazen) çirkin görünüyorlar fakirler, perişan gösteriyorlar ortalığı. Turistler öylece bakıyorlar onlara. Ne onların, ne memleketin halini umursayan var. Şehrin yarısı Alevi. Alevilik ne mene bir şey, kavrayamıyor. Onlar Alevi de biz neyiz diye soruyor, cevaptan bir şey anlamıyor. Bir değişiklikleri bulunmalı, ama ne? Babası da onlara karşı çelişik duygular içinde. Bir yandan diyor ki, bunlar bizden daha açık fikirli, daha modern, yobaz değiller bizimkiler gibi, öte yandan pek sevmiyor. Oğuz'un sezebildiği tek şey: Onlar fazla milliyetçi değiller. Bu çok kötü bir puan. Ama bir şeyi daha anlıyor fakat kabullenemiyor: Milliyetçiler şu Amerika sorunununda neden bu kadar umursamaz? Hani milliyetçilerdi. Ülkeyi Amerikalıların yönettiğini babası bile kabul ediyor ama milliyetçiler hiç ses çıkarmıyor. Amerikalılara bir tek solcular karşı. Hayal meyal anımsadığı ilk çocukluk dönemlerinden bir imge. Kennedy öldürülmüştü. Ailecek gözyaşı dökmüşlerdi. Üç dört yaşında bir çocuğa ne Kennedy'den! Saçmalık. Ama bütün Türkiye ağlamıştı. Türk dostu deniliyordu onun için. Başka bir milletin, büyük, çok büyük bir devletin lideri nasıl Türk dostu olabilirdi, Türk dostuysa neden çok para gönderip Türkleri yoksulluktan kurtarmamıştı? Aslında istiyormuş, Amerika'daki Yunanlılar engellemiş bunu. Bizim, Amerika'ya yaklaşmamızın tek nedeni de Rusya'nın topraklarımıza göz dikmesiymiş. Onu bir parça anlayabiliyor Oğuz, fakat milliyetçilerin neden yoksullardan yana çıkmadığına kimse bir açıklama getiremiyor.

İlçe merkezine çok kalmadı. Ereklere merkeze değil, yol şantiyesine gitmek. Karapınar şantiyesine. Bundan pek hoşlanmıyor

Oğuz. Yol ve şantiye sözlerinden hoşlanmıyor. Çamuru çağırıştırıyor ona, bir yığın kalabalık, çamur içinde çalışıyor. Cipten in-se bir türlü, inmese başka türlü, ormanda temiz temiz dolaşmak varken. Anayoldan ayrılıyor, daha dar bir yan yola sapıyor cip. Beş dakika gidiyorlar gitmiyorlar, ileride kalabalık! Olağandışı bir şey olmalı. Bir kaza mı? Bu sapa yolda! Çok sayıda araç. İnsanlar... Askerler ne kadar fazla! Cip yavaşlıyor, kalabalığın ortasına giriyor.

“Dur bakalım. Vali Bey de burada. Ne olmuş acaba?”

Cip durdu. Babası aşağıya indi. Salim bey kıpırdamadı yerinden. Babası yaşlıca bir subayla hararetili hararetili konuşan valinin yanına yaklaştı, elini sıktı. Bir şeyler söylediler karşılıklı. Birkaç dakika sürdü konuşmaları, sonra geri döndü, bindi cipe.

“Anarşistler varmış çevrede. Üç kişi görmüş köylüler.”

“Bu kadar adam üç kişi için mi toplanmış,” dedi Salim Bey, hem kaygılı, hem alaycı.

“Üç kişi müç kişi. Önce ilçeye gelmiş herifler. Mecit Bey öyle dedi. Öğrenci kılıklymışlar. Vatandaş şüphelenmiş, onlar da kaçmışlar. Dağa doğru. Mecit Bey dikkatli olun diyor, buralarda bir yerde olabilirlermiş. Mahmut, sen de gözünü dört aç. Garip bir şey görürsen söyle, hemen jandarmaya haber vereceğiz.”

Cip kalktı. Babası belinden tabancasını çıkardı, namluya kurşun sürdü. Oğuz’un hoşuna gitti bu durum. İçini heyecan kapladı, biraz da korktu. Babası geriye yarım döndü:

“Vali Bey’i nasıl görüyorsun Salim Bey? Çok kibar bir adam.”

“Bir fikrim yok,” dedi Salim Bey. “Kendisiyle hiç görüşmedik. Büyük şahsiyetler aşağılara kadar inmezler.”

“Öyle deme, işin düşerse farkı görürsün o zaman. Herkese çok hürmetli davranıyor, tam bir beyefendi. Zaten konsolosluktan gelmiş buraya.”

“Biliyorum,” dedi Salim Bey ilgisiz bir havada.

Babasının onu sevmemesinin bir nedeni de bu ilgisizliği, sevgisizliği. Hiç kimseyi beğenmez Salim Bey. Bu komünistler böyle olur, der babası, kibirli insanlardır. Her şeyi siyasete göre yorumlarlar. İnsanın karakteri önemlidir oysa. Bak ben mesela, ona karşı hürmetliyim, çünkü işinde, hayatında dürüst. O ise eğer solcu değilse kimseyi beğenmez; beni bile sever görünür ama bilirim, ayağımı kaydırsalar sevinir. Aslında solcuları da beğenmez ya. En çok kendini beğenir, solcular sadece kendilerini beğenir, ben çok tanıdım bunlardan. Vali Bey'i bundan önceki hükümet tayin etmişti vilayete, konsolosken bazı aksiliklerle karşılaşmış, merkeze atanmış, oradan da buraya. Babası da Demokrat Parti'nin kurucularından; o yüzden, ağzıyla kuş tutsa yaranamaz Salim geçisine.

“Gördün mü, gördün mü bak çakal!”

“Nerede baba?”

“Bak kızılçamın yanında, bak bak arkaya kaçıyor.”

“Kızılçam hangisi baba, kızıl bir çam yok ki orada.”

“Şu tümseğin yanındaki en büyük ağaç.”

“Göremiyorum.”

Çakal gözden kaybolmuştu zaten. Belki de yabanıl bir köpekti, ama babası çakal demişse herhalde öyleydi.

“Sen gördün mü Salim Bey?”

“Hayır müdür bey, göremedim.”

“Allah allah,” dedi babası. “Sen de bir alem adamsın ha! Burnunun dibindekini bile görmüyorsun. Uydurukçu olduk aranızda.”

Salim Bey bozuldu, kıpkırmızı oldu. Kıpkırmızı kan rengi. Atardamardan fiskiye gibi fışkırıyor kan. Acilde nöbetteyken görmüştüm. Bıçak yarası. Ne sıkıcıydı nöbetler!.. Kan... Kanlı canlı sayılır ama yaşça Reşit Bey'den birkaç yaş büyük aslında, o

hiç terfi edemeyenlerden. Üstelik, alışık değil böyle çıkışlara. Reşit Bey de söylediğine pişman oldu. Az önceki küçük tartışmadan doğan öfkesini çıkarmıştı; ders vermek istemişti herife. Yine de yanılttı, aile dostu, arkadaşı, hattâ büyüğü sayılırdı. Özür de dileyemezdi ki. Yüzü iyice karardı, morali iyice bozuldu. Az önceki öfkesinin sonucu değildi elbette yalnızca. Fevri bir yanı vardı gençliğinden beri, ama öfkesi geçince kalbini kırdığının gön-lünü kısa zamanda almasını bilirdi eskiden. Şimdi tutulup kalı-yordu, dönüp çıkamıyordu işin içinden. Hep o olaydan beri. Anımsamak istemediği, ama illet bir köpek gibi sürekli dişleyen, sürekli böğrünü dalayan o olaydan beri.

“Burada az duralım.”

Valiyi ve ötekileri gördükleri düzlükten dört beş kilometre uzakta, yolun çatallandığı noktada ıssız bir çeşme başıydı, cipin kenara yanaştığı yer. Tepelere doğru tek tük ağaçlar görölüyordu. Elli altmış yıl önce sık ağaçlı bir ormandı belki de buralar. Cipten atladı Reşit Bey. Arkadakilerin inebilmesi için ön koltu-ğu kaldırıp jest yaptı.

“Biraz mola vereceğiz, isterseniz siz de çıkın.”

Çeşmeye gitti, elini yüzünü yıkamaya başladı. Oğuz da peşinden indi. Hayli serindi dışarı, mevsime göre ve güneşin bat-masına daha birkaç saat olmasına karşın. Babasına yaklaşmak istedi ama sırası değildi, morali bozuk görünüyordu. Salim Bey de sessizliğini çekmişti üstüne yorgan gibi. Yüzünün kızarıklığı ye-ni yeni geçiyordu.

Reşit Bey yoldan otuz kırk adım aşağıya indi. Bir kayanın üstüne oturdu; yalnız. Cebinden sigara paketini çıkardı yine, bir tane çekip yaktı. Aşağılara baktı. Çok uzakta bir köy görünüyordu. Köye doğru kıvrılarak yaklaşan dar bir yol. Belli belirsiz bir köpek havlaması geliyordu kulağına, rüzgarın uğultusu ama ama

kesildiğinde. İçini bir anda yine o karabasan gibi hüzün kapladı. Göğsünün üstüne geldi oturdu sıkıntı. Derin derin soluk aldı, kalbinin üstünü ovaladı. Geçerdi, şimdi geçerdi de sonra yine ziyaret ederdi.

O güzel akşamüstü. Öğretmen hanım börek yapmış kendi eliyle. Börek ve beş çayı. İngiliz beş çayı gibi. Orada. İngiltere'den ne denli uzakta. Düzenli temiz bahçeleri, kutu gibi evleri. İlçenin dışına doğru, evlerin seyrekleştigi yerdeler. Eski bir çiftliğin müstemilatından ayakta kalmakta direnen küçük bir yapı. Abisiyle lojmanda kalmıyor, burada tuttukları evi paylaşıyordu bir öğretmen arkadaşıyla. Şef, o ve Reşit Bey birkaç saat oturdular, konuştular. Reşit Bey müzikten söz açtı, Beatles'ı bildiğini, büyük oğluyla beraber yeni müzikleri çok dinlediğini, çoğunu sevdiğini söyledi. Shirley Bassey, Frank Sinatra, Santana isimlerini saydı. Sema Öğretmen de Beatles'ı severmiş bir aralar, artık pek hoşlanmıyormuş. Reşit Bey sanat müziğinden hoşlandığını hiç söylemedi kıza, nitekim, o türü sevmezmiş. Daha çok, ikisi konuşuyorlar, şef arada söze karışıyor, espriler yapıyor. Sartre okuduğunu söyledi Reşit Bey. Kız Sartre'i pek bilmiyor, fakat bazı arkadaşları onu da tutmuyorlarmış. Çok burjuvaymış! Reşit Bey kızın da pek fazla okumadığını, daha doğrusu, kendi bildiği kitapları okumadığını seziyor. Fakat düşüncelerinde öteden beri eksikliğini hissettiği bir sağlam fikirlilik görüyor onda, çok şey bilmesede kendisinden çok daha fazla bildiği, düşüncelerinin çok daha kavi, çok daha temelli olduğu izlenimi yaratan bir mantık iskeleti, bir sistematik. Nerden kaynaklandığını, neden böyle durduğunu çıkaramıyor ama kendi düşünce dünyasını ilerideki tepelikte birkaçı yan yana görünen kerpiç evler gibi zayıf hissediyor, üst üste gelişigüzel katlardan oluşan biçimsiz büyük bir kerpiç yığına, kızın yapısı daha küçük belki ama betonarme. Ne

okur, kimlerle tartışır, merak ediyor. Belki de kuşak farkıdır, diye geçiriyor aklından. Fakat bu böyle olmayacak. Üçü daha ne kadar çene çalacaklar da asıl konuya yaklaşamayacak bile. "Selami Bey," diyor bölge şefine, "ben buradan doğruca geri döneceğim. Senin oraya uğramadan. Bana amenejmancılardan bıraktığı dosyayı getirir misin?"

Bölge şefi ister istemez kalkıyor, bahçenin dibinde bir yerde çay içen şoförü buluyor; cipe atıyorlar ve gidiyorlar. Şimdi yalnızlar artık. Adamı pek sudan bir bahaneyle gönderdi ama olsun. Dönüşte lojmanına yürüyerek gitmek zorunda kalacak üstelik. Ne çıkar, genç, yürüsün veya sapağa kadar bırakınız tekrar, oradan evi yakın. Öğretmen hanım yeni bir bardak çay doldurdu içeride, bahçeye getirdi. Teşekkür etti Reşit Bey. Konuşması da iyice tutuldu, kasları katılaştı büsbütün. "Bu ev sevimli bir ev, fakat etraf biraz ıssız. Korkmuyor musunuz iki kız yalnız kalmaya?" "Yoo, hayır Reşit Bey. ıssızsa da tehlikeli sayılmaz. Buralar geri bırakılmış yöreler, ama temiz yöreler." "Cesaretinize hayranım." "Teşekkür ederim. Fakat ben böyle şeyleri cesaretten saymıyorum." "Olmadı, öyle demeyin. Alçakgönüllülüğe lüzum yok. Şey demek istemiştin. Cesaretinize hayranım ama hayran olduğum tek şey o değil zaten." "Ama Müdür Bey, mahcup ediyorsunuz." Reşit Bey bir şey daha söyleyecek, vazgeçiyor. Uzunca bir sessizlikten sonra suskunluğu yine o bozuyor. "Bakın şu işe, burada yalnız kaldık." Kız gülüyor. "Elbette yalnız kalırız, abimi siz göndermediniz mi!" Bunu esprili ve rahat bir edayla söyledi, durumdan sanki hoşnut bir havada. Reşit Bey söylemesi gerekir diye düşündüğünü söylemeli artık. "Hayran olduğumu tek tarafınız cesaretiniz değil demiştin. Size... Size bütünüyle hayranım." "İltifat ediyorsunuz, teşekkür ederim," diyor kız ciddileşip kızarak. "Siz... Sizden hoşlanıyorum. Çok hoşlanıyorum. Çok

güzelsiniz." Kızın yüzünde bir şeyler değişiyor, utanma duygusu gözündeki öfke kıvılcımlarıyla aniden sönüyor. "Ona da teşekkür ederim; fakat bu konuyu derhal kapatalım artık." "Ama beni yanlış anladınız... Yanlış anladınız... Çünkü... Çünkü neden: Tanımıyorsunuz beni. Yanlış anladınız..." "Yanlış veya doğru; kapatalım dedim bu konuyu artık!" "Ama yanlış anladınız. Fırsat verin. Bir fırsat verin ne olur; bir yere gidelim. Beraber uzakça bir yere. Benim sandığınız gibi bir insan olmadığımı göreceksiniz. Birkaç günlüğüne; yalnız bir günlüğüne mesela." Kız öfkeyle kalkıyor. "Hemen gidin buradan. Ben içeriye geçiyorum; cipiniz gelince hemen binin ve gidin; bir daha da gelmeyin evime!" Elma ağacının altında kalakalıyor. Düşünüyor, ne kadar düşünebiliyorsa. Yanlış bir şey yaptı. Neyi nasıl yanlış yaptı, belirleyemiyor. Belirlemek de istemiyor gerçekten. Bir felaket bu ve felaket alanından kaçmalı. Çevresine bakınıyor. Her şey değişmiş, her şey. Daha on beş dakika önce neşe içinde ve umut dolu espriler yaptığı bahçe aynı bahçe değil, ağaçlar sağa sola uzanan dallarıyla hoyratça giriyor sanki teninden derinliklerine. Kalkıyor; bekleyemez burada. Yola çıkıyor. Yürüyor, yürüyor. Yalnız bahçe değil, tüm görüngü değişmiş. Dünyayı renkli görmeyecek bir daha, cıvıl cıvıl, hiçbir şey eskisi gibi olmayacak artık...

Oğuz sıkıldı bu konaklamadan. Babası aşağıda tek başına oturuyor; yanına gitse sıkıntısını dağıtabilir belki; onu böyle yıkık görmeye dayanamıyor. Salim Amca çıkıp biraz dolanmıştı çeşme çevresinde, sonra dönmüş cipe, arka koltuğa sinmişti. Doğadan, ormandan pek hoşlanmazdı adam, doğadan hoşlanmayan bir orman mühendisi! Mahmut Efendi ise yine kendi havasındaydı; Şemsi olsaydı şimdi bir şeyler anlatır güldürürdü herkesi, ama Mahmut Efendi... Nerdee! Tepeye doğru baktı. Yüz-yüz elli metre kadar yukanda bir mezra gözüne çarptı. Şu

anda kullanılmadığı izlenimi veren ıssız bir mezra. Üç küçük taş yığma ev ve birkaç yarı yıkık ağıl. Yavaş yavaş çıkmaya başladı. Metruk evler ilgisini çekmedi. Üstelik, yüksekte çok daha iyi görünürdü ortalık. Belki az önce karşılaştıkları jandarmaların arabalarını, kamyonlarını da gözetleyebilirdi oradan. Karnı acıkmıştı. Babasının keyfi dönseydi de güzel bir lokantaya götürseydi, ızgara et ve mutfak kokan bir lokantaya. Gerçi buralarda güzel lokanta bulmak zordu, belki bir pideci, belki bir yerlerden öteberi alıp yeşil bir dere kenarında piknik yaparlardı. Jandarmaları düşündü. Az önceki görünümüne heveslendi. En iyisi subay olmaktı. Jandarma subayı. Tüfek taşırdı. Kısa. Hafif makinelî tüfek. Emrindeki askerlere komut verir, sonra hep birlikte ciplere, motosikletlere koşturarak biner, heyecanla operasyona giderlerdi. Cipe mi, yoksa motosiklete mi binmesinin daha doğru olacağına kararsızdı. Neye binerlerse binsinler anarşistleri kısıtırlardı bir dere yatağında, ormanda. Sonra çatışma. Müthiş! Müthiş keyif alırdım, resimli roman okur gibi.

Bayağı dikti bu bayır. İlk eve ulaştı. Çıt çıkmıyordu çevrede. Girişi arkadaydı. Dolaştı. Kapı kırılmıştı, açıktı, sallanıyordu menteşede kalan küçük bir parçası. Girdi içeri. Eşya falan görmedi, yer topraktı, döşemesiz. Zemin, hayvan dışkılarıyla kaplıydı ve koyun, sığır dışkılarından farklı daha değişik dışkılar kenarlarda, belki de insan dışkısı. İğrendi, döndü, çıktı. Öbür evde ilginç bir şeyler bulabilirdi belki. Yavaşça yaklaştı. Bunun kapısı kırık değildi, tahta bir kapı. İtti, girdi içeri. Yarı karanlık...

Donakaldı. Sağ yanda duvar dibinde biri oturuyordu. Yerde Genç bir adam. Sakalları uzamış. Elinde bir tabanca. Tabanca-sıyla oynuyordu. Göz göze geldiler. Köşede biri daha! Çomelmış, çanta gibi bir şeyin içini karıştırıyor. Karşılıklı durdular. Hiçbir şey söylemeden. Çantayı karıştıran kalktı, gülmüşer gibi

oldu biraz. Oğuz da gülümseyecekti, gülümseyemedi, korku yüzünü kaskatı kesmişti. Bırak ve hemen çık, dedi kendine; burada tehlikeli bir şeyler dönüyor.

Döndü, çıktı. Kapıyı kapattı, yavaşça aşağıya yürüdü, arkasına bakmadan. Yürüdü, yürüdü. Kalbi küt küt atıyordu; bir ses gelmiyordu ardından. Cesaretini topladı, geriye baktı. Kimse yoktu. Arkasında kimseyi görmemek kurtulma umudunu arttırdı birden, korkusunu da. Koşmaya başladı. Bayır aşağıya tökezleye tökezleye. Çeşmeye yaklaşımadan bağırdı:

“Baba baba! Hadi gidelim. Çabuk gidelim.”

Reşit Bey de kalkmış, yol kenarına çıkmıştı.

“Ne oldu, bir şey mi var?”

“Bir şey yok. Sıkıldım artık. Bütün gün burada mı bekleyeceğiz, akşam oluyor.”

“Tamam” dedi babası. “Hadi Mahmut, gidiyoruz.”

Oğuz sabırsızca atladı cipe, Salim Bey’in yanına oturdu. Babası da bindi ardından. Aman Allahım! Bu Mahmut Efendi’nin hareketleri de ne denli yavaştı. Sigarasını birkaç nefes daha çekecek; yarım atmaya kıyamıyor ve hiç geçmiyor zaman. Sonunda o da yerleşti, motor çalıştı, ağır ağır ağır kalktı cip.

Ancak o zaman yukarıya, mezradan yana bakmaya cesaret edebildi. Tepenin arkasına doğru gözden kaybolmakta olan iki kişi görebildi. Salim Amca da aynı yere bakıyordu. O an göz göze geldiler. Salim Amca gülümsedi. Oğuz da gülümsedi karşılık olarak, başını hemen ters yana çevirdi.

* * *

“Girebilirsiniz,” dedi kalem müdürü.

Kapıyı tıklatmak istedi ama deri kaplı kapının neresini tıkla-

tacaktı ki! Önceden ceketinin önünü iliklemişti. Makama çıkar-ken amirinin gözü önünde ceketinin düğmelerini ilikleyenlerden sayılmak istemiyordu. Girdi içeri.

“Buyurun efendim, beni istemişsiniz.”

“Evet Reşit Bey, yaklaşın, gelin buraya.”

İlk kez valinin odası bu kadar büyük görünüyordu gözüne. Sertti adamın ifadesi. Hiç görmediği kadar sert.

“Sizi buraya çağırttım, çünkü telefonla bildirilmeyecek kadar mühim bir konu.”

“Nasıl bir konu Vali Bey?”

Ayaktaydı hâlâ. Adam oturun demiyordu. İlk kez.

“Vilayetimizde devam eden operasyonlarla ilgili. Anarşistlere karşı.”

“Anladım,” dedi Reşit Bey.

“Buyurun oturun”

Nihayet, dedi içinden Reşit Bey.

“Konuya hemen gireyim. Sizin bölge şeflerinizden Selami Bey. Tanıyor musunuz?”

“Evet. Elbette.”

“Onun kız kardeşini tanıyor musunuz? Sema öğretmen.”

Ne demekti bu?

“Tanırım. Birkaç defa görüştüm,” dedi kararsızlık içinde Reşit Bey.

“Evet o. Anarşistlerden biri onun evinde yakalandı.”

“Selami Bey’in evinde mi?”

“Hayır, kız kardeşinde.”

“Demek öyle,” dedi Reşit Bey.

“Evet öyle. Selami Bey mi, ne demek lazımsa, herul ışın bizzat içinde mi, değil mi henüz anlayamadık. Ama o da içinde. Biraz daha sopa yerse belki öter. Hepsi beraber Ankara’ya götürülecek.”

“Anlıyorum.”

“Selami denen adam... Belki çıkar. Fakat bu, onu şüpheli vaziyetten kurtarmaz. Şimdiden Ankara’ya genel müdürlüğünüze bildirin. Görevden alınsın, eğer çıkar mıkarsa bir daha onu bu vilayet hudutları dahilinde görmek istemiyorum.”

“Tabii, hemen bildiririm efendim.”

Vali birkaç saniye sert sert yüzüne baktı Reşit Bey’in, ardından hiçbir şey söylemeden önündeki kalın dosyayı açıp kanştır-maya başladı. Birkaç dakika sonra kafasını kaldırdı.

“Bu adamdan ve o... o kaltaktan şüphelenmediniz mi hiç?”

“Hayır,” dedi Reşit Bey yine kararsızca. Solcu olduklarını biliyordum ama bu kadarını tahmin edemezdim, diyemezdi.

“Şüphelenmediniz ama emniyette sizin de ifadenize başvurulacak. Bunun için yarın çağrılacaksınız. Haberinizi olsun istedim.”

“Benden de şüphelenmiyorlardır herhalde.”

“Hayır,” dedi vali hafifçe gülümseyerek. “Usulen bir ifade. Senin bir kusurun olmadığını biliyorum. Bunu onlara da söyledim.”

“Çok teşekkür ederim,” dedi Reşit Bey, engelleyemediği bir minnettarlık duygusuyla. “Çok sağ olun.”

“Şimdi çıkabilirsin.”

Reşit Bey kalktı.

“İyi günler efendim” dedi.

Dileği cevapsız kaldı. Kapıya yöneldi, yaklaştı, açtı. Tam çıkacakken vali arkasından bağırdı:

“Reşit Bey! Kusurun olmadığını biliyorum. Ancak, kusur sahibi olmak başkadır, liyakat sahibi olmak başka.”

Bir cevap veremedi Reşit Bey. Başıyla selamladı ve çıktı.

Döndüğünde mesai bitmişti. Memurlar servis aracına binmek uzereydi. Kızlı erkekli yedi sekiz kadar memur ellerinde volybol topu, onu karşıladılar. Servis aracı üç dört kişiyle kalk-

tı. Öbürleri onu maça çağırdılar. Eskiden böyle şeyleri baştan kendi düzenlerdi. En başta o alırdı topu, o toplardı insanları. Keyifsizdi, çok keyifsiz. Zoraki karıştı aralarına. Arka taraftaki voleybol sahasına doğru yürüdüler.

Yarım saat kadar oynadı. Formda değildi. Birkaç espri patlatı, milleti güldürdü ama boşuna. Topu doğru dürüst karşılamıyordu, doğru dürüst küt vuramıyordu, oysa geçen yaz ne inderdi kafalara kafalara.

Yarım bıraktı oyunu. İlerideki iki sıra mazi ağaçlarının kenarlarından ve tepeden kapattığı tünel yola doğru yürüdü. Yine yalnızdı işte. Ancak doğa giderebiliyordu sıkıntısını. Alçak kadın, dedi içinden. Anarşisti evinde saklarsın, beni iki iltifat etti diye kovarsın ha! Sapık yerine koyarsın adamı. Düzüşmüştür de belki. Belkisi var mı! Hapiste sürüneceksin bundan böyle.

Yine de sevinemiyordu. Hiç sevinememişti. Ya şu valinin tavrı. Sen devlet için gece gündüz demeden çalış, canını ortaya koy, toprak ağasının oğlu zengin bir züppe aşağılamaya kalksın; devlete üç kuruşluk bir yararları dokunsa canı yanmaz; yiyici takımı! Eskiden olsa, diye düşündü, eskiden olsa... İç geçirdi. Vali mali demez, bozardı adamın tafrasını. Sonu nereye varırsa varsın; düşünür müydü eskiden sonu nereye varacak. Kaç kodamanı terslemiştir şimdiye dek. Intikamlarını alıyorlardı işte. Sanki biliyorlardı her şeyi ve öncekilerin intikamını alıyorlardı. Sicilinde yazılıydı her şey besbelli. Şimdi... Şimdi derisi soyulmuş, yanıp parça parça düşmüş gibi her şeye dirençsiz hissediyordu kendini. Çocukları için. Çocuk okutuyordu, kolay değil. Acaba onlar için mi, diye sordu kendine. Elbette diye cevap verdi. Elbette onlar için. Ama?.. Herif suratına tükürse karşılık veremeyecekti belki de. Yazıklar olsun! Kalkak demişti ona. Kaltak! Bok herif!

Tünele girdi, iyice yukarıya çıktı. Ağaçlıklı yolun aşağılık

yoldan en uzak noktasına dek. Tahta bir piknik masası koydurmuştu buraya. Bir yanındaki oturak kısmı çürümüşü. Öfkelen-di içinden. Hiçbir şey istediği gibi yürümüyordu artık. İki hafta önce söylemişti marangoza, şu masayı tamir et, diye. “Baş üstüne müdür bey,” demişti adam. Hani nerde, eskiden olsa hemen koşar kulağından tutar getirirdi adamı, akşama kalmadan yaptı-rırdı eşek gibi. Masanın sağlam tarafına oturdu. Bağına voley-boldan başlayan bir darlık oturmuştu, göğsünün tam üstünde kunt bir baskı. Derin derin soluk aldı; geçmiyordu. Buradan kimse görünmüyordu, uzakta voleybol oynayanların sesleri bile duyulmuyordu artık. Artık saatleriydi yaşamın.

Gömlek cebindeki sigara paketine elini attı; elini attığı yerde şiddetli bir sancı hissetti. O ağrıyla kalkmak istedi bilinçsizce, kalkamadı. Birden her yan bembeyaz kesti.

Baktım, kafası masaya yan dayanmış, hırıltılar içinde soluk al-maya çalışıyor. İndim aşağıya süzülerek. Yakından dikkatlice in-celedim bu kez: Durum kötü. Aşağıdan, yoldan işletmenin bek-çisi geçiyor, şehre inmiş, akşam mesaisi için geri dönüyor galiba. ıslık çaldım, keskin bir ıslık. Durdu, ıslığın geldiği yana baktı yaşlı adam. Daha keskin bir ıslık... Kararsız kaldı kısa bir süre. Sonra yavaş yavaş tünele girdi. Az geçmedi, yolun sonunda ma-saya dayanmış oturan adamı gördü. Adımları giderek hızlandı.

“Müdür bey!”

Ses yok.

“Müdür bey!”

Koştı adam, geldi, sarsaladı müdürünü; durum kötü. Amirini sıraya sırtüstü yatırdı aceleyle. Yapıların bulunduğu tarafa doğru telaşla uzaklaştı. Bu krizde paçayı kurtaracak. Ya ikincisinde?

ENGİN II

“Sorun şu ki; başından beri yineliyorum, bana bir atılım gerek. Umarım sıkıyorum sizi; sıkıyorsa söyleyin. Ya hayata buraya gelmeden öncekinden tamamen farklı bakabilmeliyim ya da aynı bakacaksam, taktiklerim tümüyle değişmeli. Zihnim açılmalı. Başka deyişle... Başka türlü diyemiyorum, işte anlattığım gibi sorun. Soyut diyorsunuz ben böyle dedikçe, somutla diyorsunuz, ne istediğini daha çok aç diyeceksiniz yine, ama başından beri yaptığım bana göre bu. Fakat bir kez daha somulayım, ister misiniz?”

Evet anlamında başını salladı Nihat.

“Peki, alın size kaç haftadır düşündüğüm somut bir sorun: Bir yazı yazmak istiyorum. Edebiyat, sanat dünyasında işler iyi gitmiyor. Bana göre iyi gitmiyor. Ama işin öznel yanının ötesinde belirgin bir kısırlık söz konusu. Olayın nesnel bir yanı bulunduğunu çok kişi teslim ediyor. Peki burada asıl sorun nerede? Asıl sorunun nerede, ne olduğunu aslında biliyorum ben. Ancak, bunları madde madde yazmanın hiçbir anlamı yok. Neden yok, çünkü asıl sorunun nerede olduğunu da gerçekte birçok kişi biliyor. Ha, bakın işte, bu durumda ne yapmak gerek? İşte ben

de böyle bir yazı yazayım diyorum, bir süre, en azından üç beş ay tartışılsın. On yıllık, otuz yıllık bir tartışma yaratırsa ne ala. Fakat bunu önceden kestirebilmek mümkün değil. O halde, nasıl bir hedef saptamalıyım? Bir tartışma ortamı yaratmalıyım ve sonra bu tartışmayla birlikte anılmalıyım. Al işte size bir canlanma, motivasyon vesilesi. En azından küçük bir canlanma getirir, büyük getirirse ne ala. Bu sayede ben de canlanacağım. İvme kazanacağım. Her şeyi halletmeyecek elbet, ama bir yerlere gelebilmek için bu şekilde insanların kafasında isim bırakmak zorundasınız. Bir şekilde isminizin hatırlanmasını sağlamak zorundasınız. Bu da nasıl olur, başkalarının göremediği bir noktaya parmak basarak, önceden düşünülmemiş, önceden söylenmemiş bir şeyi söyleyerek. İşte böyle bir yazı yazmak istiyorum. Bir çıkış yazısı. Sarsıcı. Bu önemli mesela.”

Adam devam etmeyince Nihat buz gibi sesiyle araya girdi:

“Öbür seçenek de yaşama tamamen farklı bakabilmek. Tamamen farklıdan neyi anlıyorsunuz bilmiyorum, fakat tamamen farklı denilince tamamen farklı bir şey olmalı.”

“Nasıl, anlamadım.”

“Bambaşka bir uç. Az önce söylediklerinizden.”

“Elbette bambaşka bir uç. Ama siz dediniz ya, somutla diye, bu yazı meselesini onun için açtım. İkinci seçeneğin somutlaması.”

“Nedir o?”

“Söyledim işte, bir yazı yazmak.”

“Yazın öyleyse.”

“Yazın öyleyse de, bunun için ne istediğimi önceden bilmem gerekiyor. Dahası, çok ihtiyacı duyulan saptamayı çıkarmak, söylendiğinde fırtınayı koparacak cümleyi bulmak.”

“Ne istediğinizi bilmiyorsunuz, öyle mi?”

“İ hayır, belki yanlış ifade ettim, ben ne istediğimi biliyorum.”

“Neyi değiştirmek istediğinizi bilmiyorsunuz.”

“Hayır, öyle de değil. Bir şeyi değiştirmek istediğim de yok. Aslında elimden gelse birçok şeyi değiştirmek isterim. Ama değiştiremeyeceğime göre benim görevim demin söylediğim gibi bir şimşek çaktırmak kafalarda, soru işaretleri bırakmak, hiçbir şeyin kaydının kuydunun bulunmadığını, her şeyin rastlantısal seyrettiğini göstermek. Bütün alemde ve bizim alemde. Böylece, düşünsel bir canlılık yaratılmış olur.”

“Hepsi bu kadar öyle mi?”

“Hepsi dediğiniz, evet, gereğinden fazla bile büyük değil mi bu hedef? Hepsi bu mu derken, küçümsediniz galiba.”

“Hayır, asla. Böyle bir duygu geçmedi içimden. Aslına bakarsanız, hiçbir duygu geçmedi. Sadece somut, doğrudan anlamıyla anlayın lütfen ağızından çıkanları. Demek, hepsi bu!”

Adam yine de alınmış gibi ters baktı.

“Evet, bir açıdan hepsi bu.”

“Demek, bir şeyleri değiştirmek istemiyorsunuz, sadece şimşek çaktıracak bir slogan arıyorsunuz, canlılık için. Tek bir cümle.”

“Evet, bir anlamda. Bundan utanacak değilim. Gerçekçi ve ekonomik düşünürseniz, siz de başarıya ulaşmak istediğiniz kendi alanınızda aynı şeyi yapardınız. Bilmiyorum, belki sizin başarıya ulaşmak falan istediğiniz yok. Vatandaşın gereksinim duyduğu anlam ne, o anlamı ifade eden bir söz atarsanız ortaya, o kıvılcım parlar. Yanlış bir kıvılcım veya yanlış yere atılmış bir kıvılcım saniyede söner.”

“Doğru yere atılırsa üç beş ay alev alev yanar.”

“Eh işte, alev alev ya da az buçuk harlı, yansın da nasıl yanarsa yansın.”

“Gerçek anlamda anladım,” dedi Nihat. Düşüncü “Kızacak sınız ama yine de daha fazla genişletmekte yarar görüyorum. Ku

fa yorarsam galiba ben de yardımcı olabilirim. Bir slogan peşindediniz. Slogan diyerek küçümsemek istemiyorum. Anladığım kadarıyla 'Bira bu kapağın altındadır' gibi tarihe geçecek, klişeleşecek bir deyiş yakalama peşindediniz. Ana konu nedir, söyleyin, ben de düşüneyim."

"Yok, niye kızayım," dedi adam. "Ama lütfen bana Engin deyin artık. Biliyorum hitap kullanmıyorsunuz, neredeyse hiç kullanmıyorsunuz, o zaman, hiç değilse sen deyin. Yine de siz bilirsiniz."

Nihat kafasını sallamakla yetindi. Bir anlam veremediği bu kafa sallayışları ve şu değişmez maske suratı görmekten nefret etmeye başlamıştı Engin, ama garip bir bağımlılıkla, ha deyince kurtulamayacağını da biliyordu. En azından merak duygusundan. İşin sonunun nereye varacağını merak ediyordu. Nerede tam olarak tıkanacak? Ayrırlırlarken birbirlerine ne söyleyecekler? Belki hiçbir şey söylemeyecekti herif, umursamayacaktı, belki anlamsız bir güdük mimik sergileyecekti yine. Parasını alıyor ve kafa sallıyordu. Sadece o kadar mı? Arada cuk oturan bazı saptamalarla durumu kurtarıyordu. Bir de... Adam bağımlı yapıyordu. İnsanın kendisini kendisine karşı, onun gözetiminde bağımlı yapıyordu. Sanırsa hüneri buydu.

Nihat karşısındakine ilk kez görüyormuşçasına şaşkın baktı. Şaşkınlığı onu daha önce bir yerde görmüş olduğu duygusundan doğmuştu. Birinci görüşmesi sırasında da bir ara gelmiş çatmıştı aynı duygu, ama şimdi durgun suda yüzeyden fırlamış kefal gibi aniden çarpmıştı. Onu görmüştü, hattâ karşılıklı oturup konuşmuşlardı sanki. Konuştukları konu? Yoksa, bir yazı, bir öykü müydü? Temayı bile hatırlayacaktı sanki, dil ucuna gelip hatırlanamayan şey kaçtı bilincinden, uzaklaştı, arattı kendini, sonra yine hızla yanaştı, çarptı, kırdı düşü...

"Kurul'a girmem tüm dengeleri bozdu," diyerek düşünceli

bir yüzle başını salladı genç adam. "Henı dışımdaki dengeleri hem de iç dengemi. Bilmiyorum, yanılıyor olabilirim. Belki de zaten bu şekilde gelişecekti her şey." Doktor kafasını salladı, anlıyorum, devam et, der gibi bir sallamaydı bu. Karanlıktı karşılıklı oturdukları yer. Bir hapishanenin görüşme salonuna benziyordu, ucuza çıkarılmış dekor havası sırtıyordu bir yandan, televizyon dizileri için hazırlanmışlardan. Dört yan demir parmaklık. Parmaklıkların gerisinde ne uzanıyor, belirsizdi. Bir gardiyan mı, duvarlar mı, yoksa bir boşluk mu, bir film stüdyosu mu burası? Sonuncu olasılık benzetme amacıyla kullanılmıştı daha çok, öbür olasılıkların yanında zayıf kalıyordu. Masada karşılıklı oturuyorlardı. Sade bir giysi içindeydi Mahkûm. En çok hapisaneye benzediğinden mekan, genç adama bundan böyle "Mahkûm" diyecek. Giysi hapisane giysisine pek benzemiyordu işin doğrusu. Doktor da doktordan çok, avukata benziyordu. Takım elbiseli, gözlüklü, kara bıyıklı. "Kurul'a girmem eski arkadaşlarımı çok rahatsız etti," diye devam etti genç adam. "Birkaçı dışında. Ben sevineceklerini düşünüyordum. Öyle olmadı, bir çeşit hain muamelesi görmeye başladım. Bir çeşit döneke. Tek neden Kurul'a girmemdi, başka bir şey yapmamıştım oysaki." "Neden böyle davrandılar sence?" diye sordu Doktor. "Kıskançlıkla açıklamak çok basit kaçacak. Kurul'a yükselmiş biri olarak çok daha diplomatik veya estetik yanıtlar bulmak zorundayım sorunuza. İlk soran da siz değilsiniz zaten. Böyle yapsam eminim ki, açıklamamı herkes çok beğenir. İma yollu suçladıklarını, dalga geçtiklerim bile çok beğenirler. Ama özünü saptırmış olurum işin. Kıskançlık. Söyleyince çirkin ve basit geliyor ama bu denli yalın." "Ben de o kadar basit olduğumu sanmıyorum," dedi Doktor. "En azından bu açıklama sana yakışmıyor. Basıtlık yavanlığın gözüpekçe yadsınması demek değil mi bu yerde?" Bu

düşünce kıvılcımı karşısında bir an gözleri parladı Mahkûm'un, sonra hemen söndü o pırıltı. "Biliyorum ki, her birinin içi gidiyor Kurul'a girebilmek için, fakat bunu söylemezler. Hepsi reddediyordu Kurul'u. Kurul despotik bir örgütlenmeydi ve Kurul'a girmek de hainlikti. Fakat onlar için böyle şeyler söylemek çok kolaydı. Aramızda belirgin bir fark söz konusuydu yıllar önce-sinden biliyor musunuz; onların Kurul'a girmeleri için zaten hiçbir şansları bulunmuyordu. Yoktu onlar için başka seçenek; alıyor musunuz. Bacağı sakat birinin bir dans çağrısını reddetmesi gibi bir şey, ama sağlamsa kişi, dansörlüğü veya balerinliği bile hayal edebilir. Yaşamın öteki alanlarında hiç de keskin değillerdi, işlerinde örneğin, son derece uzlaşmacıydı çoğu. Yalnızca şanslarının bulunmadığı alanda keskinlik yapıyorlardı, anlatabiliyor muyum?" "Fakat kendinle çelişmek üzeresin," dedi Doktor. "Bunu ileri sürmekle Kurul'a ancak hak eden girer, Kurul düzeyli, ilkeli bir organdır demiş oluyorsun, daha önce söylediklerinin tersine." "Bu çelişkinin farkındayım," dedi Mahkûm. "Evet, Kurul'a girmeyi hak ettiğime bazen inanıyordum. Aramızdaki farkı belirtmek zorundayım öteki arkadaşlarla. Benim daha önceki komitelerde yaptığım ciddi araştırmalarım herkesçe biliniyordu. Onlar bir şekilde değerlendirilmiş." "Demek, sende bir şeyler varsa değerlendiriliyor. İyi nitelikleri değerlendiren bir düzenek söz konusu." "Hayır. Tam da öyle demedim," dedi Mahkûm. "Benimki bir ayrıksı durum. Bazen ayrıksı şeyler olabiliyor. Zaman zaman iyi değerler bir işe yarıyor. Çoğu zamansa yaramıyor. Hattâ erdemleriniz ağırlık yapıyor size, prangalarınız haline geliyor. Benim işimde son aşamada farklı bir şey gelişti." "Tamam," dedi Doktor, "öyle ya da böyle, seni aralarına aldıklarına göre değerini takdir etmişler. Bunu kabul ettiğine göre de karşılıklı bir değer takdiri söz konusu." "Belki," diye mırıldandı Mah-

kûm, ikircikli. "O halde, cezanın nedeni bu, kendi kendine duyduğun rahatsızlığa da neden olan şey." "Tam öyle değil," dedi Mahkûm. "Kurul'u hâlâ değerli bulmuyorum. Bazı Kurul üyelerini takdir ediyorum, hepsi bu." "Demek, Kurul'da gruplaşma var," diye karşılık verdi Doktor. "Gruplaşma elbette olacak. Ama Kurul'u daha yakından tanıdıktan sonra başka bir fikre vardım. Farklı alanlarda farklı kurullarda olduğu gibi bu Kurul da geneli açısından gereksiz görünüyor bana." "Nasıl yani," dedi Doktor ciddi bir merakla. "Şöyle açıklayım," dedi Mahkûm. "Bana yakın veya bana uzak, şu gruptan veya bu gruptan; benim için fark etmez. Önemli olan da o değil zaten. Fakat kabaca üçe ayrılıyor üyeler." Anlatmaktan yorulmuş gibi bezgince devam etti sonra: "Bir öncüler var. Az sayıda, çok az sayıda insan, bir hamallar var, işin hamallığını yapanlar, bir de... Bir de gereksiz tipler var. İlk iki grubun toplamından fazla bir oranda. Doğal olarak ortama damgasını vuran bu gereksiz kalabalık." "Bu ucuz bir suçlama değil mi?" dedi Doktor kaşlarını kaldırarak. "Başıma gelenleri anlatsam belki bana hak verirdiniz," dedi genç adam. "Olabilir, fakat az önce dediğim gibi yine kendinle çelişiyorsun. Eski arkadaşların için, 'onlar bunu zaten hak etmiyorlar ya, işleri kolay' demiştin. Oysa şimdi, Kurul üyelerinin çoğunun gereksiz tipler olduğunu söylüyorsun." Afallayarak baktı Mahkûm. "Doğru," dedi. "Şaşırdığıma bakmayın, sizin bunu keşfetmenize şaşırdım. Ben bu çelişkinin zaten farkındayım."

"Benden bir tılsım nîi bekliyorsunuz, yoksa yorum mu?"

"Tılsım? Tılsım daha uyar galiba. Yorum? Yok. Tılsım metaforik anlamıyla? Sanırım iyi anlatamadım."

"Ben de şunu anlayamadım: Her şeye rağmen başarı mı, yoksa böyle kaygıları tümünden aşmak mı, istediğiniz? Sanırım ikincisini gözden çıkarmışsınız."

“Ben hiçbir şeyi gözden çıkarmam.”

“Her şey bulunsun. Her şey denetiminiz altında dursun. Her şeyi siz temsil edin ki, başkalarına yer kalmasın. Birbirine tamamen zıt bile olsa tüm değerler birlikte. Çorba gibi.”

“Ne söylemek istediğinizi çıkaramadım, fakat sandığınız kadar zıt sayılmaz bazı şeyler. Hissetmek önemli. Birçok şeyi birlikte hissedebilir insan, niyet önemli, kendini sınırlamamalı kişi.”

“Niyet ve sınır ha! Hem çılgın bir rekabetin içinde koşacaksınız hem de yarış yok, rekabet yok, diyeceksiniz. Huzur içindeyim, bir piknikteyim.”

“Belki tam öyle yaşayamazsınız, ama yazılarınızda bunu yapabilirsiniz. Ben başarabildiğimi düşünüyorum.”

“Yazılarınızda ve sözlerinizde... Bir söz, uygun bir yazı pek çok şeyi halledecek, öyle mi?”

“Bir yerlere gelebilmek için uygun zamanda uygun sözler bulabilmeli. Bulabilmeli değil, şart, onu anlatmak istiyorum.”

“Yalnızca bir sözle mi belli bir yere geliniyor?”

“Yalnızca sözle olmaz elbette. Başka nedenleri de var. Ama uygun zamanda söylenen uygun bir söz de çok önemli. İtiraf etmeliyim, başka şeyler, çalışmak çabalamak elbette bir şey, ama en önemlisi sözlerdir. Tek bir cümle. Akılda kalan.”

“Ben bu konulardan fazla anlamam ama öyle olduğunu hiç sanmıyorum.”

Engin’in yüzü değişti.

“Hem anlamadığınızı söylüyorsunuz hem de beni bozuyorsunuz.”

“Esağfurullah,” dedi Nihat, “sadece fikrimi söylemek istemişim.”

“Özür dilerim,” diye karşılık verdi Engin, şimdi daha sakin. “Tabii ki, ne düşünüyorsanız söyleyeceksiniz. İsterseniz, bu

konuyu daha sonra konuşalım.”

“Hayır hayır, devam edin, ben araya girmeyeceğim.”

Engin koltuk değiştirdi, cam kenarına geldi. Pencereyi araladı, bir sigara yaktı.

“Söz deyince küçümsersiniz belki, buna saptama diyelim. Saptamalar çok önemli. Örneğin ‘transseksüel şiir’ diye bir kavram atıldı ortaya, başka biri ‘Türkiye’de siyasal yazın öldü’ dedi. Eh, biraz söz edildi bu yazılardan. Haklı göründüğünüz taraf; bana da zorlama geliyor böyle şeyler. Verdiğim örnekler yapay şeyler, benim sözüm esaslı olmalı, temelden ses getirmeli. Tam yerine oturacak bir deyiş, bir saptama gerek. Haftalardır bunun için kafa patlatıyorum, haftalardır az, aslında birkaç yıldır bunu düşünüyorum.”

“Bir saptama, öyle mi?” dedi Nihat. Kalktı. Her zaman yapmazdı bunu. Masasının yanından duvara dek geldi. Topu topu iki metrelik uzaklıktı bu. Orada üç kez gitti geldi, hızlı bir volta atar gibi, sonra yerine oturdu. “Transseksüel şiir, öyle mi! Peki pezevenk öyküye ne dersiniz?”

Engin, bir an şaşkınlıkla baktı, sonra kızdı.

“Siz benimle dalga geçiyorsunuz. Ciddi olamazsınız!”

Nihat hiç aldırmadı, ciddi bir yüzle sesli düşünmeyi sürdürdü:

“Eşcinsel öykü de olabilir, yok bu olmaz. Mesela öbüründen gidelim, şey... Siyasal yazın... Siyasal roman... Siyasal roman eşcinseldir. Evet evet, siyaset eşcinseldir, o yüzden, siyasal roman da öyledir.”

“Hayır hayır!” diye neredeyse bağırdı Engin. “Böyle olmaz, o kadar da basit değil. Şaka yapsanız gülerdim, fakat ciddisiniz sanırım.”

“Basit mi, değil mi sadece sizin kararınıza mı kalmış,” diye itiraz etti Nihat. “Eninde sonunda sizin de bir hedef kitlemiz vardır. Yok mu?”

“Var elbette,” dedi Engin.

“Tamam işte. Varsa eğer bir hedef kitleniz, onların nasıl algılayacağı önemli sizin sözünüzü. Size çok basit gelen, onlara gelmeyebilir. Unutmayın, sanat ürünleri de öbür ürünler gibi en çok tüketen kesime göre yapılır. En çok tüketen kesimin düzeyi de kural olarak çok düşüktür.”

“Evet, bunun farkındayım,” dedi Engin. “Başlangıçta söylemiştim, çok kişi böyle şeylerin farkında.”

“Tamam,” dedi Nihat, aklına birden bir şey gelmiş gibi yerinde doğrularak. “Buradan çarpıcı bir söz çıkarabilirsiniz. Başlığa o sözü koyarsınız, altını doldurmak kolay.”

“İyi, doldurayım da benim de altımı doldursunlar,” diye homurdandı Engin.

“Nasıl? Anlayamadım. Böyle bir şey yazmak ne sakınca doğurabilir?”

Bir süre sessiz kaldı Engin. Anlaşılan hem düşünüyordu ne sakınca doğurabileceğini hem de bunu Doktora anlatmanın ne sakınca doğurabileceğini. Pencereyi kapadı. Şiğarasını tablada söndürdü.

“Kurul iktidarın mı, muhalefetin mi organıydı? Bu konuda net bir görüş yoktu. Aslında benden başka pek az insan dert ediyordu bunu. Yaygın kanı, Kurul’un doğal olarak muhalif karakter taşıdığı yönündeydi veya ben öyle sanıyordum. Galiba eşyanın tabiatı gereği sistemden yana tavır aldığını düşünür gibi olanlar ve üstelik, bundan hiç mi hiç rahatsızlık duymayanlar da az sayılmazdı. Zaten toplumcu açıdan baktığımda muhalif bir yanını göremiyordum ya da gördüklerim devede kulaktı. Tek tek üyelere baktığımda ise daha vahimdi durum. Üyelerin büyük bölümü iktidara bağımlıydı. Eroin bağımlılığı gibi bir bağımlılıktı, aynen öyle. Bağlandıkça daha da bağlanıyorlardı anla-

yacağınız. Bağlantısız yaşamak olanaksızdı. Özyaşamlarında ya da aynı zamanda rapor yazma işleviyle ilgili olarak. Muhalif bir özümüzün bulunmadığı noktasında eleştirenler de çıkıyordu aramızdan. Hangisinin içten, hangisinin görevli olduğunu ayırt etmek çok güçtü. Üstelik, onlarınki de önünde sonunda bir rapordu ve en muhalif raporlar bile sonuçta iktidara yarıyordu. Her şey, ama her şey iktidara yarıyordu. Bir de öyle kişiler muhalefet yapıyordu ki, onlar muhalifse ben iktidarın yanındayım diyesi geliyordu insanın. Peki onlar, insanı muhalefetten soğutanlar bilerek mi yapıyorlardı bunu? Hiçbir zaman emin olamadım. Hiçbir zaman görevliyle içten muhalif arasındaki farkı anlayamadım. O insana tiksinti veren muhalifler kendilerine sorulsa samimiydiler. Ötekiler daha iğrenç göründüklerinden bunların iğrençlikleri kafaya takmadıkça göze batmıyordu. Aslında yaşam anlayışları o şekildeydi, yaşama bakışları, her şeye bakışları, kendilerine bakışları. Onlar kendilerini oynuyorlardı ve bu da bir tür içtenlik havası yaratıyordu. Sahte raporlarını büyük bir doğallıkla düzenliyorlardı. Rüşvetlerini büyük bir doğallıkla alıyorlardı. Hep hakları, en doğal haklarıymış gibi. Bir anlaşma gizliydi aramızda. Kimse tam muhalif tavır almadığı için, herkes rapor yazdığı için herkes suçlu hissediyordu bir şekilde kendini. En çok rüşvet alanlar en az suçlu hissediyordu doğaldır, en az rüşvet alanlar en suçlu. Bu yüzden, en az rüşvet alanların hiçbir i öbürlerini eleştirmeye cesaret edemiyordu. Böyle konular aramızda hemen kapatılıyordu. Eleştirseiler biliyorlar ki, rezil edilecekler, onların küçük suçları manşetlere çıkacak, büyük suçlular daha da güç kazanacak, kamuoyu da sizin arkanızda yer almayacak. Daha ahlaklı olduğunuzdan değil, yetersizliğimizden küçük oynadığınız düşünülecek. Düşünülecek derken, sözün gelişi söylüyorum, insanlar için en zor şeydir adanı gibi düşün-

mek. Arzularıyla yaşarlar, küçük hevesleriyle. Düşlerindeki kahramanlar onlardır, büyük oynayanlar... Kamuoyu korkunç bir oydur. Sağduyu iğrenç bir duygu. Sizin bin bir emekle diktiğiniz bir fidanı bir anda yığınlar halinde ezip geçebilirler. Bir panik ânında ezip geçebilirler, bir heyecan ânında, bir şeyi kapmaya uğraşırken. Daha fenası... Ne zaman ezer geçerler biliyor musunuz? Hiçbir şey düşünmezken, dalgın dalgın yürürken. Sağduyu içinde. Dalgın dalgın yürürlerken her şeyi öldürebilirler, en güzel şeyleri. Kendileri de ölebilirler yığınlarla, yığınlarla sakin sakin felakete yürüyebilirler." "İlginç bir saptama, ilginç saptamalar" dedi Doktor. "Anladım," diye ekledi. "Peki bir soru sorabilir miyim?" "Elbette," dedi Mahkûm. "Neden istifa etmedin?" "Nereden?" "Kurul'dan." "Kurul'a bir kez giren bir daha istifa edemez," diye açıkladı Mahkûm, ekledi: "Böyle bir düzenek bulunmuyor. Kişi en fazla çekilebilir, bir daha rapor yazmaz. Ama rapor yazmasa da Kurul'un doğal üyesidir. Her şeye imza atmak zorundadır. Siz atmasanız bile başkaları sizin yerinize atar. Bu benim imzam değil, diye itiraz edemezsiniz, öyle bir düzenek de yok. Yalnızca uzun yıllar rapor yazmazsanız belki unutturabilirsiniz kendinizi. Bu, en geçerli istifa yöntemidir. Başaranlar çıkmıyor değil. Ama dedim ya, uzun bir yol. Sabır ister." "Anladım," dedi Doktor. Süregiden tozlu bir sessizlik asılı kaldı stüdyo görünümlü mekanın loş havasında. "Peki bir soru daha: Kurul'a girerken ya da girmek isterken bunun böyle olacağını bilmiyor muydun?" "Hayır, kesinlikle," dedi Mahkûm. "Bilmiyordum, çünkü insan böyle bir şeyi bilmek istemez. Üstelik, Kurul'un yazılı bir tüzüğü falan da yoktur. Sadece içtihatlar gözden geçirilebilir. Uygulamalar, yorumlar... Ben bilmiyordum. Ama..." "Ama?" diye yineledi Doktor. "Bilmiyordum ama seziyordum; bu da yarı bilmektir." "Yani?" "Kendimi o yüzden suç-

lu hissediyorum.” “Bunun için mi istifa etmek istiyorsun?” “Hayır,” dedi Mahkûm. “Hayır,” çünkü ciddi anlamda istifa etmek istemedim, istediysen de bunun demin anlattığım yoluna girmek istemedim.” “Neden?” “Mücadele etmek için.” “O namussuzlara karşı! Kendinin de bir parça namussuz olduğunu bile bile namussuzlara karşı mücadele edeceksin!” “Evet.” “Bu da bir çelişki değil mi?” “İnsanım...” diye karşılık verdi Mahkûm, umutsuz, ağlamaklı bir suratla. “Fakat,” diye ekledi, uzunca süre sustu. “Fakat,” diye yineledi, “insanım demek, sorunu çözmemiyor. Söylediğiniz çelişki... gerçekten ciddi. Ben çözemedim.”

“Bizde en hassas konu tüketici konusudur,” dedi Engin, yeni yaktığı sigarasını tellendirirken, sıkıntılı bir havada. Pencereyi de kapatmıştı az önce. “Hedef kitle ve sponsor. Aradaki dengeyi sağlayabilmek önemli. Ikisi de kaypaktır, ikisi de birbirine hem düşmandır, hem göbekten bağlıdır. Özgürlükçü kesime hitap ediyorum örneğin ben. Gazetem de öyle. Özgürlükçü kesim aynı zamanda Allahına kadar liberaldir. Burjuva anlamda. Herkesin eleştirilmesini ister, keskinlikten hoşlanır, fakat ona dokunmayacaksın. Damarına basmayacaksın. Yaşam biçimine söz etmeyeceksin. Sponsor da öyle. Parayı verir, istediğin gibi yaz çiz der. Parayı verene dokunmayacaksın. Yazılmamış kurallar vardır ve onları da herkes bilir. Açık etsen, hadi oradan sen kafayı yemişsin derler, şu demode komplocu kafayı aş artık derler. Yazılı değildir ya. Kurallar öyle iyi işler ki, sonunda sponsorun memnun kalır bu işten. Bakarsın, sponsor çok farklı yerde sen çok farklı bir yerdesin, ama yazdıkların hep onun çıkarına yarıyor. Ne iştir bu, diye sorarsın kendine. Belli noktalar var işte; o noktalara dokunmayacaksın. Her şeyi vurabilirsin, o noktayı es geçeceksin. Slalomdaki bir kayakçı gibi. Görünmeyen kapıyı göreceksin, kıvrılacaksın oradan, vın...”

“Vın mı?”

“Vın. Vın geçivereceksin oradan, bir bilek hareketiyle.”

“Tam anlayamadım,” dedi Nihat.

“Tam olarak anlatamam zaten,” dedi Engin. “Ne anladınızsa o yeterli. Her şeyin bir bedeli var. Eleştirel yazılar yazabilmeyi sürdürebilmek için, bazı noktaları kaşımayacaksınız. Onlar tatlı tatlı kaşınacaklar, kışkırtacaklar sizi, eliniz gidecek, ama kaşımayacaksınız. Yine de hiç dokunmuyor değiliz. Ben ve başka birkaç yazar daha, sanırım içlerinde en yürekliyi yine de benim. Satır aralarında çarpıtıyorum kimi zaman, anlayan anlıyor. Ama o kadar. Daha açık yazarsanız yazabilirsiniz, birkaç gün sonra buyurun sizi şöyle alalım, derler. Bazen hangi yazınızla, neden sınırı geçmişsiniz, onu bile anlayamazsınız. Sonra ne olur, yerinize başkası gelir. Sırada öyle çok adam var ki. Nitelik de aranmaz üstelik. Bu bir otokontrol. Aslında çok şey otokontrolle yürür. Kontrolü iyi ayarlayan, dozu iyi tutturan başarıya ulaşır, bu bir ince hesap meselesi. Her şeyde, her ilişkide yaşandığı gibi.”

“Şimdi anladım,” dedi Nihat. “Peki, sizin ince ayarınız nasıl bir ayar? Hedef kitlenizle yukarıdakiler arasında. Onu bileyim ki, nasıl bir çıkış keşfetmeli size, kafa yorabileyim.”

Engin hoşnut oldu bu soruyu duyduğuna ve iştahla anlatmaya başladı.

“Bakın, bizim gazetede üç tür yazar vardır. Aslında her gazetede böyle bir ayırım söz konusu ama bizim gazetede daha belirgin. İsimleri bile tek tek sınıflara ayırabiliyorum kafamda. Birinci grup güncelde, güncel tartışmalarda genellikle taraf tutanlar. Güncel genellikle geyiktir biliyorsunuz. Onlar da geyik saflaşmalarda taraf tutarlar ve bu yüzden, ustalık düzeylerine göre çok okuyucu kaparlar. En çok okuyucusu olan grup. İkinci grup güncelin genellikle geyik olduğunu eleştirir, pek nadir yan tutar,

pek nadir bir kişiyi ya da çevreyi destekler. En az okuyucusu olan grup bu gruptur. Bunun bir riski de şudur: Nadiren bir adam veya çevreyi desteklediğinizde herkesin gözü, bu kişi ya da çevreye odaklanır. En ufak bir falsolarında, ne haber denir, bak göklere çıkardığın herif ne haltlar yemiş. Üçüncü grup benim grubum. Güncelin dışına çıkmaya çalışır, günceli eleştirir ve kolay kolay kimseye yordakçılık yapmaz, kişisel tartışmalara girmez.”

“Anladım,” dedi yine Nihat. “Sizde üçleme eğilimi var. Kadim bir eğilimdir. Her şeyi üçe ayırma. Neyse, o değil konumuz. Bu üçüncüsü sizin grubunuz. Başka bir deyişle, kimseyi beğenmezlerin grubu.”

Engin duraladı.

“Tatsız bir iş, ama bu da bir aydın sorumluluğu,” diye karşılık verdi. “Ortalık çok kötüyse çok kötü olduğunu söyleyen birileri de bulunmalı. Birileriyle yakın dirsek temasındaysanız, diyet borcunuzu ödemeniz gerekebilir. Böyle biri olmak istemiyorum. Temiz kalan birileri de görülmeli. Hiç kimseyi beğenmezler denince insanın kafasında kibirli bir tavır canlanıyor, ama o kadar da değil. Yine de birçok kişinin bizim gibilerden hoşlanmadığı doğrudur.”

“Ama hatırı sayılır bir orandaki insan da böyle yazıları zevkten dört köşe olarak okur. Çünkü okumuşlar arasında hiçbir şeyi beğenmeyenler, her şeyden nefret edenler bir hayli yoğun.”

Engin biraz keyifsiz baktı Nihat’a. Yine de bir alaycılık veya küçümseme sezmedi bu sözlerde. Gecikmeli olarak:

“Doğru,” dedi. Azıcık isteklenerek devam etti: “Edebiyatta örneğin. Kastlaşmalara girildiğinden bahsediliyor. Tarkatlaşma demek daha doğru, ben öyle düşünüyorum. Birileri toplumsallığı kim överse onu yere göğe sıgdırıyor. Başka birileri başka bir yol tutturmuş, bakıyorsun, başka bir grup başka bir yol.

İletişim sıfır aralarında. Ağzınla kuş tutsan bir kesimin, bir tarikatın içinde değilsen yaranamıyorsun. Bunların beğeni düzeneklerini de anlayamıyorsun. Kıymeti kendinden menkul kalıplar geliştirmişler. Kalıplarının gerçekten ne değeri var, neden ötürü var, kavrayamıyorsun. Bir tür dayanışma. Birilerini tepede var edebilmek için kapatılmış, karmaşılaştırılmış değer yargısı sistemleri. Aslında bir yerde tam bir systemsizlik. Systemsizlikten sistem yaratarak küçük iktidarlar kuranlar. İçindekileri ve birbirini aldatma üstüne kurulu küçük tarikatlar. Yazık! Umut-suz bir durum.”

Dik dik baktı bu sözleri söyleyen dudaklara Nihat. Kalp atışları hızlanmış, midesi bulanmaya başlamıştı. Adam düşüncelerini çalıyordu apaçık. Birkaç haftadır terapistler için kurduklarını çekmiş beyninden, bir şekilde yürütmüştü herif. Güya anlaşılmasın diye edebiyatçılara uyarlamıştı bir de. Bozmalıydı oyunu. Ya da susturmalıydı onu. Ya da çekip gitmeli. Vurup kapıyı çıkmalı. Dur, dedi içinden. Aceleci davranma. Sakin! Sakin ol, birazcık soluklan. Sakinleşmişti azıcık. Hastalığından mıydı acaba bu aniden gelen kuşku? Tanıyordu onu. Pek çok kez yaşamıştı. O, dedi, evet o. Hastalığından. Nasıl okuyacak ki düşüncemi. Onda değilse keramet, ben kaçınıyorsam, yayıyorsam? Hayır. Saçma. Ya doğruysa? Hayır, saçma. Delilik bu. Basbayağı delilik. Ya bu seferki gerçekse? Hayır, sakın ol.

Bir de... Bir de, doğru şeyler söylüyordu adam. Doğru gibi gelen şeyler. Ama bu dudaklardan çıkması, böyle bir karakterden!.. Doğru şeylerin yanlış kişilerden çıkması çürütüyordu doğruların doğruluğunu. Bilerek mi yapıyordu bunu? Planlayarak mı yapıyorlardı? Doğruları çürütmek, gözden düşürmek, yozlaştırmak için.

“O zaman, şöyle bir duruma geldik. Aşağı yukarı hangi sınırlar

içinde bir atılım beklediğiniz ortaya çıktı. Konunun birazcık daha netleşmesi açısından bir şeyi daha belirginleştirmek gerekiyor.”

Engin ilgiyle kafasını salladı.

“Dünya görüşünüz ne? Nasıl bir felsefeyle bakıyorsunuz dünyaya? Oldukça klasik bir soru, ama bence önemli. Belki yaşadığımız döneme uygun olamayan bir soru, öyle düşünüyorsanız öyle deyin.”

“Sanırım, son söylediğiniz daha doğru.”

“Yani belli bir dünya görüşünüz yok.”

“Hayır, öyle de demek istemedim.”

“O zaman, açıklamak istemiyorsunuz.”

“Niye açıklamak istemeyeyim. Ama isterseniz ilk söylediğimize dönelim.”

“Neye?”

“Siz ne düşünüyorsunuz buraya kadar geldiğimiz nokta için? Onu şey yapsanız.”

“Bu durumda dünya görüşünüzü açıklamayacaksınız.”

“Bakın, benim duruşum ortada. Ancak, açıkça söylemeyi kabalık sayıyorum, basitlik... O yüzden söylemiyorum. Ama yazılarımdan belli. Apaçık belli.”

“Ben okumadım. Hatırladıklarında da galiba belli olmuyordu.”

“Genel anlamda sola, şeye yakınım. Sosyalizme. Özgürlükçülüğe demek daha doğru. Genel anlamda şey bir duruşum var, bence belli oluyor, gereğinden fazla. Bunu söylerken bile... Bunlar anlaşılmalı. Söylenince...”

Nihat aval aval baktı, Engin devam etme gereği duydu:

“Eleştirel tarzımdan bu sonuç pekala çıkarılabilir. Yazılarımla tavırlarımda dışında birkaç kere söz etmişimdir... Mesela Çhe, benim için bir idoldür. Başka bir şey, solun acımasızca eleştirilmesinden de hiç hoşlanmam, sola saldırı modası var. Bu modaya

kapılanları savunmam. Yüzlerine karşı da söylerim bunu... Başka bir şey: Küba'ya gittim. Çok eleştiriyoruz, beğenmiyoruz, aklimıza yatmayan birçok yön sayılabilir; ama yıldızları dökülmüş, solmuş, sağı solu yıkılmış o sosyalizmin bile ne kadar sevilecek bir şey olduğunu orada gördüm. Yoksulluk içindeki insanlar... Devrimden, sosyalizmden bahsederlerken gözleri parlıyordu. Bu inkar edilecek bir şey değil."

"Peki, orada sizi en çok ne etkiledi? İki ay kalmıştınız sanırım."

"Evet, iki aydan biraz fazla. Ne etkilemedi ki... Fakat en çok... O her yerde önünüze çıkan efsane devrimcilerin posterleri. Resim mi demek lazım, bilirsiniz işte onlar. İnsanın tüyleri diken diken oluyor. Onca yoksulluğa karşın sokaklarda dans eden insanlar... Kızlar, kadınlar, çocuklar, gençler şarkı söylüyorlar... Neredeyse herkes bir alet çalabiliyor ve herkes topluca dans ediyor. Birkaç sağlık tesisi gördüm. Adamlar doğru dürüst sabun bile bulamıyorlar ama hastaneler bizimkilerden katbekat temiz. Hemşirelerin güler yüzü... Bunlar işte."

"En çok etkileyen şeyler bunlar mı?" diye sordu Nihat.

"Evet, bunlar," dedi Engin.

"Kızlardan neden bahsetmediniz şimdi? Yattığınız kızlardan? Hani iki seans önce..." Burada duraladı ve kağıtlarından birindeki kargacık burgacık kısa notlara baktı. "Bakın şöyle demişsiniz. 'Arkadan... bir şey yapmak –okuyamıyorum o kelimeyi– çok hoş oluyor bu kızları' demişsiniz bir yerde örneğin. Kalçaları üstünde durmuşsunuz. Çıkık ve sıkıymışlar. Okuyamıyorum yine, bir şey yapmak müthiştir demişsiniz. Orijinal bir kelimeydi, söke-medim şimdi. Kızlar demişsiniz, o yüzden, kaç tane olduklarını bilmiyorum. Çok ucuza gidiyorlarmış. Hattâ biriyle aşk ilişkisi yaşadığınızdan küçük birkaç hediyeyle işi bağlamışsınız."

Engin cümle cümle mosmor kesildi, kulağını kaşıdı sinirli si-

nirli, uzun uzun.

“Bunlar ancak bir psikiyatri uzmanına anlatılacak ayrıntılar. Arada güven duygusu doğmuşsa. Fakat galiba böyle şeyleri konuşmanın yeri, zamanı ayrı,” diye karşılık verdi boğazını temizleyerek. “Siyaset konuşmanın da yeri zamanı ayrı. Aradaki ayrımı görmeyecek kadar incelikten yoksun olduğunuzu düşünmüyorum.”

“Emin olun incelikle, kalınlıkla ilgisi yok bunun,” dedi Nihat duygusuz bir sesle. “Bakın bir psikiyatristin ilk görevi, aldığı paranın karşılığını vermek istiyorsa eğer, gelen kişiyi kendi kendisiyle yüzleştirmektir. Tüm çabama rağmen sizde bunu tam anlamıyla başaramıyorum. O yüzden, müdahale etmek gereği duydum. Anlatımlarınız arasında derin boşluklar açılıyor. Yani aynı konuyla ilgili bulunması gereken iki anlatım arasında derin yarıklar var.”

“Yarık sizin düşünce sisteminizde bulunmasın sakın” dedi Engin, öfkeli bir duygulanımla gülmeye çalışarak.

“Hayır, bendeki tamamen farklı bir olay,” dedi Nihat ciddiyetle. “Sizdeki daha farklı. Aslında çok görülen türden bir yarılma. Çok rastlıyorum, ama ilk kez bu kadar derinini görüyorum.”

“Yok canım,” dedi Engin. “Anlatın bakalım nasıl bir yarılma bu?”

“Bilemem.”

“Nasıl bilemezsiniz. Şimdi siz söylediniz. Anlatımlarım arasında derin boşluklar varmış. Yarılma varmış. Biraz açın, neredeymiş bu yarılma?”

“Bilemeyeceğim, şimdi kafam çok yorgun,” diye karşılık verdi Nihat.

“Yorgun mu! O zaman notlarınıza bakın, orada yazıyordur bir şeyler.”

“Notlarımda fazla bir şey yok. Dikkat ettiyseniz çok az yazıyorum.”

“Demin baktınız ama, arkadan önden bir şeyler demişim güya.”

“Demediniz mi?”

“Dedim veya demedim; siz şu boşluk meselesine bir bakın lütfen, oradan birkaç örnek verin.”

“Yok, burada öyle bir şey yazmıyor. Burada siz ne söylemişseniz onlar yazıyor, ama hepsi değil, çok çarpıcı olanlar. Bazıları da hiç çarpıcı değil doğrusu, öylesine yazmışım. Yani benim için de fazla anlamı yok bunların.”

“Yani şimdi bir şey söylemeyeceksiniz?”

“Hayır, siz kendiniz anlatın. Boşlukları siz kendiniz doldurun. Ben zaten istesem de dolduramam.”

Bu kez kıpkırmızı oldu Engin, bir şey söyleyecekti, herhalde bir küfürdü bu, kendini zor tuttu, kapağa baktı, doğruldu. Nihat hiç göz göze gelmiyordu, dışarıya, karanlık pencereye dikmişti gözlerini. Engin gene çöktü koltuğunda, sessizlik uzadı.

Kendini karşıdan, karşısındaki koltuktan görüyormuş gibiydi. Bön suratı çekti dikkatini ilkin, soğuk, sevimsiz... Az önceki sözleri çınladı kulaklarında veya aklından geçti süratle kıvrım kıvrım bir şeffaf hortumdan hızla geçen hava kabarcıklı su gibi. Yarık var, boşluklar var düşüncelerinizin arasında... Arkadan (...) ne de hoş oluyor... Öfke bastı beynini, kafasını patlatacakmış gibi bir öfke, kızıl, ateş gibi. Başka bir yere sıçradı öfke ve birden söndü. Fırtınanın birdenbire durması, selin aniden çekilmesi, dalgaların apansız kesilmesi gibi. “Neden öyle uzaktan bakıyorsun, gelsene yanıma.” Nasıl söylemişti öyle, söylediği şeyin dayanılmazlığı yanında söyleme biçiminin kışkırtıcılığı. İştahı kabardı, karşısında dayanılmaz bir taşkına çevirdi, yükseldi. Ama nasıl olur, teyzesi! Öz teyzesi! Bakıyordu, bakmamalıydı. O da, o da... Banyonun kapısını açık bırakmamalıydı, orada kapının tam karşısında divanda uzandığını gördüğü halde, kapıyı

açık bırakıp öyle düş almamalıydı. Yazlıkta. Burayı tanımıyor. İlk kez görüyor ama çok aşına gibi. Kalktı, yaklaştı. Yattığı yerden o iç gıcıklayıcı çıplak, cırılçıplak beden, kalkıp yürüyünce yaklaştı, yaklaştı. Karşı konulmaz. Kollarını uzattı. O. Teyzesi. Çekti kendine. Kapıyı kapattı ayağıyla, o, teyzesi. Kollarında. Karşı duramaz ki, durmak istemiyor ki.

“Peki, galiba esas olarak neden bahsettiğinizi anladım. Özellikle oğlumdan. Büyük oğlumu kastediyorsunuz.”

Derin bir uykudan dürtülerek uyandırılmışçasına sıçradı Nihat. Bozuntuya vermemeye çalıştı. Yine aynı şey. Yine aynı şeyin devamı. Nedir bu, nereden çıktı? Böyle bir film karesi gördüğünü anımsamıyor. Rüya... Sanmıyor. Bu adamdan mı geliyor? Karşısında oturan şu sevimsiz adamdan? Böyle bir teyzesi hiç var olmadı ki! Birine çok benziyor... Toparlanmalı.

“Oğlunuzun nesinden ötürü böyle demiş olabilirim?”

“Beklentilerime uygun değil. Çocukluğunda ondan çok daha fazla umutluydum. Şimdi bakıyorum da istediğim gibi yetişmemiş.”

“Ondan birkaç kez bahsettiniz ve genellikle övücü ifadeler kullandınız.”

“Evet, özünde iyi bir çocuk. Ayrıca, beğenmesem de benim oğlum.”

“Sizin oğlunuz ama?”

“Benim oğlum ama... Başımızı ciddi olarak belaya sokuyordu bu yaz. Sokuyordu değil, soktu. Daha yeni atlatuk vartayı sayılır. İşin kötüsü, bundan sonra yeni haltlar karıştırmayacağını garanti edemiyorum.”

Nihat bön bön baktı, hafif bir merak duygusu seziliyor muydu acaba bu suratta. ‘Bu suratta!’ Kendi suratım!.. Yoksa, onun oğlu mu? Az önceki onun oğlu mu?

“Size bahsetmiştim. Şu uzaktan akrabam olacak azılı faşist. Bizim sokakta oturuyordu demiştim, gençliğimizde. Onun kızıyla işi pişirmiş bizimki. Yazlıkta. Kız daha reşit değil, on altı yaşında, işi bayağı ileri götürmüşler. Babası bir şekilde öğrenmiş. Silahını kapmış ciddi ciddi bizimkini sormuş, bulamayınca beni aramış. Sonra aracı koyduk, diller döktük, neredeyse yalvardık, yağ yaktık, alttan girdik üstten çıktık, bir şekilde bağladık olayı. Adam evlenmelerini istemedi bereket, ayrıldılar şimdi, ayrılmayacaklardı da ne yapacaklardı zaten, bir daha görüşmüyorlar. İnanır mısınız, ömrümden beş yıl gitti. Abartısız.”

“Bayağı önemli bir olay. Bunu bana anlatmadınız.”

“Öyle mi,” dedi Engin. “Fakat üstü kapalı çıtlattığımı sanıyorum.”

“Farkında değilim.”

“Güzel söz alıyorsunuz insanın ağzından, müthiş hüner doğrusu,” diye karşılık verdi Engin, alaycı.

“Ne kadar çok şey anlatırsanız o kadar yararınıza.”

“Şu aşamadan sonra ne çıkarıma, ne değil; kestiremiyorum.”

Nihat bir defter çıkardı bu sırada, alt çekmecelerden birinden, açtı, sayfaları yavaş yavaş çevirerek incelemeye koyuldu. Üç dört dakika sessizce sürdü bu.

“Bu incelediğiniz şey benimle mi ilgili?”

“Hayır,” dedi Nihat. “Yalnız...”

“Evet, yalnız...”

“Yalnız hâlâ kendinizi gizliyorsunuz. Farklı göstermeye çalışıyorsunuz benliğinizi. Sizin bu direncinizi bir türlü kıramadım. Şu da var: Beni bazen çok gereksiz görüyorsunuz bazen de ustalığımı abartıyorsunuz. Ama birinci görüşünüz galiba sizin olgunuzda gerçeğe daha uygun düşüyor.”

“Bu olayda neyi gizledim peki ben?” diye sordu Engin. “Beni

sikan ve çok utandıran bir olayı siz sormadığınız halde anlattım. Daha neyi gizliyorum?”

Konuşup konuşmamakta kararsız gibi ağzı açık bir süre baktı Nihat. Nezarethane bodrum kattaydı. Çelimsiz bir polis indirmişti aşağıya, yüreği, avuca alınmış bir kuşun yüreği gibi çarpıyordu. Adam çelik kapıyı açtı, zifiri karanlık odaya iteledi onu. İçeride başkaları da vardı. Kapı, ardından kapandığında yerde oturan öbürlerinin gölgeleri de silindi. Gel kardaş, buraya otur dedi biri. El yordamıyla sesin geldiği yanda bulduğu bir boşluğa oturdu. Uzunca bir sessizlik... Uzayan sessizlikten ve seçilmeye başlayan bıyıklardan tercih edilmeyecek bir hücreye düştüğünü kabul etmek istemese de anladı. Sorular başladı: Niye getirdiler, hangi okuldansın, görüşün nedir? Bu komünist ulan, diye bağırdı sonunda biri, köşedeki başka biri ayağa kalktı öfkeyle, ağzını burnunu dağıtacam lan ben bu ibnenin! Refleks olarak kendini korumaya hazırlanırken, otur oturduğu yerde, diye bir ses çıktı yanındakinden. Otoriter bir ses. Kardaş burada misafirimiz sayılır, kimse kılına dokunmayacak. Karanlıkta bile fark edilebilecek kadar sarı, dalgalı saçlı, zayıf bir gençti.

“İki şeyi: Birincisi, bu adamın, şu faşist dediğiniz adamın yaşamınızdaki etkisi küçümsediğiniz kadar ufak boyutlu değil. İkincisi, babanız. Babanızın yaşamınızdaki etkisini de küçültükçe küçültüyorsunuz.”

“Nasıl oluyor bu?”

“Şu son olayda örneğin. Babanız da muhakkak devreye girmiştir. Olayın kapanmasında onun rolü sizinkinden büyük.”

“Hah! Bu sadece bir yorum meselesi,” dedi Engin. “Babamın yardım ettiği doğru, fakat adamla bire bir konuşmalarımız önemliydi. Bire bir konuşsam iş buraya gelmezdi. Ne sıkıntıları çektiğimi, ne diller döktüğümü sadece ben bilirim.”

“Fakat dahası da var. Babanızın o adamla önemli iş ilişkileri söz konusu.”

“Ahaa!” diyerek gözlerini iyice açtı Engin. “Bunu nereden bildiniz? Var bazı ilişkileri, önemli değil ama. Ne de olsa küçük yer, herkesin herkesle ufak tefek ilişkileri olmuştur ve oluyor. Gerçekten siz nereden bildiniz? Bir tahmin mi, boş atıp dolu mu tuttunuz?”

“O kadarı bana kalsın,” dedi Nihat, kendinden emin.

“Bunları siz sormadan anlatsaydım pek bir şey değişecek miydi?” diye sordu Engin. Karşılık bulamayınca devam etti: “Bunlar ufak tefek ayrıntılar, benim yaşamımda da ayrıntı kadar önemi var.”

“Bunlar ayrıntı değil,” dedi Nihat, masaya yaklaşarak. “Genel havanız anlamında söyleminiz ödünsüz, ancak, yazılarınızda durum böyle değil, yaşamınızda ise hiç değil. Örneğin şu faşist dediğiniz adam.”

“Yine ne olmuş ona?” diyerek kabardı Engin kızgınlıkla.

“Şu olmuş: Adamdan nefret ettiğinizi söylüyorsunuz. Laf olarak. Onların hepsinden. Hiçbirini hiçbir zaman anlamaya çalışmadığınız da ortada. Aslında sanırım hiçbir insanı insan olarak anlama çabanız yok. Fakat babanız o adamla, adamlarla ticari ilişkilere giriyor, para ilişkilerine; siz de babanız aracılığıyla bundan yararlanıyorsunuz bir güzel. Ama sanki böyle bir gerçeklik hiç yer almıyor yaşamınızda. Size özel bir çelişki değil bu, işin esası. Herkes kişisel planda kendi yararı için her türlü ilişkiye giriyor. Mesela şu sponsor meselesi. Ama başka planda kolayca unutuyor insan bunları.”

“Bitti mi?”

“Şimdilik.”

“Tamamen bitecek, şimdilik değil,” diyerek sesini yükseltti

Engin. "Ne kadar zeki olduğunuzu bir kez daha gösterdiniz. Benim için tam bir düş kırıklığı, vakit israfı. Ancak ümitsiz bir zeka yetersizliği bu kadar kaba bir yoruma yol açar." Kalktı. Hızını alamamıştı, ayakta devam etti kapıya bakarak. "Hem zeka yetersizliği var sizde hem de aşağılık bir..." Aşınıya kaçtığını fark etti burada, duraklamanın ardından, "Aşağılık bir yorum bu," dedi.

"Aşağılık bir yorum yerine aklınıza ilk gelen cümleyi söyleyebilirsiniz," dedi Nihat. "Aşağılık birisiniz de diyebilirsiniz. Emin olun zerre kadar etkilenmem."

"Siz etkilenmeyin," dedi Engin. Kapıyı açtı.

"Bir dakika," dedi Nihat. "Parayı ödemeyebilirsiniz. Ödemerseniz daha iyi edersiniz."

"Ne münasebet," dedi Engin. "Hakkınız kalmasın bende, ne kadar hakkınız varsa artık."

"Ödemeyin," dedi Nihat. "Öderseniz, buradan çıkarken de haklı sayacaksınız kendinizi. Tamamen ödünsüz."

"Yapmayın ya!" dedi Engin.

Kafasını salladı sinirli, durdu, tekrar döndü, koridora çıktı, kayboldu.

"Kurul dışarıdan görüldüğünden çok farklı değildi. Normal işler görülüyordu, usulüne uygun iyi raporlar yazılıyordu, ama arada sahte raporlar da çıkıyordu. Pis kokular... Bir de genel bir kokmaz bulaşmazlık havası... Bu raporları kurul üyesi olarak benim de imzalamam gerekiyordu, çıkıp tersini kanıtlamayacağım için. Korkunç rahatsız edici bir durumdu. Çılgın çıkıp bazı üyeleri Kurul'dan atırmak da bir yoldu. Kurul'dan kimse'nin atırılamayacağını daha bilmiyordum başlangıçta. İşte öyle bir şey yapmaya hazırlanırken dürüst diye bildiğim birkaç üye bana akıl verdi. İşte onu söylediler, tamamen yararsız bir girişim olurdu bu, Kurul'a bir giren bir daha çıkartılamazdı kolay kolay.

Ben kavganın etkisiyle yıprandığımla kalırdım. 'Kolay kolay' sözüne dikkat ettiniz mi? Orada da tam bir kesinlik yoktu yani, beni en çok çıldırtan şey: Belirsizlik. Düşündüm yine de ve uyudum onlara. Sen işine bak diyorlardı, geleceğe etkisi dokunacak temiz raporlar çıkar, yeter. Kendi işin temiz ve nitelikli olsun, attığın öteki imzalar pek değer taşımıyor. Hiç taşımaz mı, ama inandırdım kendimi. Taşımaz dedim, değer taşımaz. Ben kendi işimi temiz çıkartmaya gayret ettim ondan sonra; ta ki, o olaya kadar. Neydi o olay? Bir Kurul üyesi genel bir toplantıda, laf oraya nasıl geldi farkında değildim, tüm Kurul üyelerinin sık sık sahte rapor yazdığını söyledi. Kendisini de işin içine katıp katmadığı belirsizdi. Ben dayanamadım, sahte raporların özellikle hangi dairelerden çıktığını iyi bildiğimi, bunların nereleri olduğunu açıklayacağımı, ama sahtecilerden birinin bizzat sav sahibi olduğunu belirttim. Ne oldu biliyor musunuz? İnanılmaz şiddette bir tepki gösterdi. Meğer ortaya yapılan suçlamalar gelenektenmiş, onları kimse üstüne alınmazmış, fakat hedefi belli suçlama bir tür suikast sayılıyormuş. Ben bilmiyordum. Belki bu tepkiyi gösterebilmek için olta atmıştı ve ben oltaya gelmişim, belki tamamen boşboğazlığından öyle konuşmuştu, ben bilemem. Bir yığın hakaretin ardından altmış sayfalık bir raporla beni şikayet etti. Kurul Üst Komitesi'ne. Sonra yargılanmaya başladım. Gerçi, üçüncü sınıf disiplin komitesiydi mahkememiz, en hafif disiplin suçlarına bakar o daire. Ama yine de yeterdi bana." "Hüküm mü giydin?" "Hayır, üçüncü sınıf disiplin komitesinden bir yargı çıkmaz. Yalnızca belirli bir süre yargılanırsınız o kadar. Ama iddialar benim karakterimdeki bir insan için korkunçtu." "Ne gibi?" "Aleyhime üç tanık bulmuş. Üçünün de bu kadarını yapabilecekleri aklımın ucundan geçmemişti. Kişisel bir alıp veremediğimiz yoktu, yalnızca bana yakın davranmaya çalıştıkla-

nında arkada bir hesap yattığını sezerdim. Bir de bazı tavırlarına sinir olurdu, hepsi bu kadar. Bunlardan biri, beni içmeye davet eder dururdu. Bir gün artık alınmasın diye kabul ettim. İlişkilerimin çıkar ilişkisi olarak görünmemesi için hassas davranırım, bu yüzden birçok kişi kabız bulur beni. Yine kabızlık yapmayayım demiştim. Gittik. Bayağı pahalı bir lokanta seçmişti, hesap da yüklü geldi sonunda. Adama ağır gelmesin diye ben ısrar ettim, bir dahakine sen ısmarlarsın, bunu eşit paylaşalım, diye. Sonunda kabul etti. Mahkemede demez mi, onu etkileyebilmek için yemeğe götürmüştüm, o ısrar etmiş eşit paylaşalım diye, ben baskı yapıp herifin parasını zorla ödemişim. Ya! Öbürü bizim eve çok yakın oturuyordu. Sokakta, markette falan rastlaştırdık, beni evine davet ederdi. Bir gün yine eve yaklaşmışım, pencerede biri adımı sesleniyor. Kafamı kaldırdım: Bu. Gel şimdi, gelmezsen danlırım, diyor. Gittim yarım saat oturdum. Sonra davet etti, bir kez de eşimle gittik oturmaya. Akşam, yemekten sonra. Mahkemede ifade vermez mi, kapıma dayandı, sülük gibi yapıştı, zor kurtuldum... Onu da etkilemek istiyormuşum, gizli raporlarını görmekmiş niyetim." Güldü Doktor. "Üçüncüsü ne dedi?" diye sordu, ağzı kulaklarında. "Hiç keyifli bir şey değildi," dedi Mahkûm bozularak. "Üçüncüsü bir alt komitenin başkanıdır," dedi. "Eşimle aynı işyerinde çalışırlar, o yüzden, öteden beri tanışırız. Oğlunun nikahı vardı, çağırıp duruyordu, biz de gidecektik, fakat bir aksilik oldu, gidemedik. Bunu telafi için küçük bir ev hediyesi aldık, adamın işyerine bıraktım. Aceleyle bir kart yapıştırdım paketin üstüne, arkasına kısa bir dilek cümlesi yazdım. Oğlunuz için naçizane hediyemin kabulü, gibi bir şey. Onu şimdi siz bir tarafa koyun, ben bu adama bu mektup yollamıştım daha önce. Bir raporum için ondaki bazı önemli bilgileri istiyordum. Size zahmet vereceğimi, kaşılığın olarak

kabul etmeyin, ben de siz bir şey istediğinizde elimden geleni yaparım, gibisine bazı cümleler... Bu mektubun altına bıraktığım sonraki kartı ilâştirip fotokopi çekmişler. Tam bir rezillik belgesi." Suçlama o an yapılmış gibi utanmış, büzülmüştü Mahkûm. Doktor'sa aldırmaz ve neşeli görünüyordu. "Ondan ötürümü suçlu bulundun?" "Hayır, alttaki yazının başka bir yazıdan ilâştirildiği apaçık belliydi. Kartın kenar çizgileri bile çıkmıştı kağıda." "Peki bu yüzden karşı taraf zor duruma düşmedi mi?" "Hayır, yalnızca kendiniz zor duruma düştüğünüze inandığınızda zor duruma düşersiniz. Demiştım, bu tür mahkemelerde zan altında bırakılır, yargı çıkmaz. Fakat belge ortaya çıkarılıp okunduğunda salondaki herkesin kahkahalarla gülmesi yetti bana. Bakın, bunların arasında... Kalabalığın arasında... Bendeki –artık ne kadar varsa, ama olduğu kadarını önemli buluyorum– o insani erdemleri gördüklerini ve bu yüzden, az çok takdir ettiklerini sandığım bir yığın insan vardı. Hepsi ince bir espri yapılmış gibi gülüyorlardı." "Peki," dedi Doktor, "kendi kendine karşı vicdanının temiz olması en önemlisi değil mi? Vicdanın temizse neden dert ediyorsun böyle şeyleri?" Adam yine şaşaladı. "Evet," dedi, "işte bu çelişkiyi de çözemiyorum."

Kalktı yerinden Nihat, pencerenin önüne geldi. Dükkanların, tabelaların ışıkları, araba farlarıyla aydınlanan caddeye baktı. Eve gidecek ve bu adam hakkında yazdığı, yazarlar, edebiyatçılar hakkında yazdığı olumlu tüm cümleleri silecekti. Evet, bunu yapacaktı. Şimdi azıcık soluk almalıydı. Her zamankinden daha şıktı insanlar, her zamankinden gösterişliydi otomobiller, soğuk... Kafenin vitrinindeki dizi dizi yaş pastalara ilişti gözü. Hiç iştah uyandırmadılar. Pastalı, kurabiyeli, şekerlemeli masalları zevkle dinlediği yılları anımsadı. Cız etti içi. Sonra annesi geldi gözünün önüne, sağlıklı annesi, ardından babası. Kasıldı kaldı.

Bir at arabası geçiyordu aşağıdan. Çöp toplayıcı küçük bir çingene kız, paçavralar içinde, herhalde ondan birkaç yaş büyük abisi yanında, oldukça bakımlı doru bir at çekiyor arabayı, en arkada tasmasız iri bir sokak köpeği tin tin ilerliyor öndekilerden kopmamaya çalışarak. Donuk algılarının arasından acelesiz, yavaş adımlarla, tadını çıkara çıkara, içini ısıta ısıta yürüdüler. Bir şiirde mi okumuştun? “Yedi yaşında çocukların çizip salıverdiği atlar...” Galiba. Atlar değil, at. Güler gibi değişti yüzü. Bu adam hakkında yazdıklarını silecekti de edebiyat hakkında, edebiyatçılar hakkında yazdığı cümleleri?.. Çıkartmaktan şimdilik vazgeçti yönergesinden.

GÜNCE II

1

Babamın tüm karşı koymalarına aldırmadan döndüm. Ev boştu. Divanın üstüne atılmış hırkadan ve mutfak masasındaki dibinde çay kalmış bardaklardan anladığıma göre Lale burada. Burada olması iyi. Aynayı görünce olayı anımsadım yine. Anımsamak denemez, bağıma çimdik attı demeliyim, çünkü hiç aklımdan çıkmıyor ve zaman geçtikçe acısı azalmıyor. Dönerken babam bağırdı çağırdı, masallar uydurdum ama yalan söylemeye, dil dökmeye gönlüm yoktu, o yüzden anlaşıldı sanırım. Tuncay üstüme saldırınca babam mı korudu beni sanki. Babam korurdu, olsa korurdu. Yanımda mıydı? Mıy mıy yanımda mıydı? Başıma öyle ya da böyle bir şey gelse, benim başıma gelecek, onun değil. Kendini Tanrı gibi hissediyor, koruyucu. Kim kimi koruyabilmiş, sen koruyacaksın. Senin hakimliğin kendi mahkemende söker.

Geldim, çünkü orada duramazdım. Annemin formu yerindeydi. Bir insan, sıkıntısını düşünmeden nasıl bu kadar çok konuşabiliyor. Acıyorum ama bana kim acıyacak? Şimdiki nakaratı da

hastalık. Hastaymış ve babam ilgilenmiyormuş. Sıkça taşın suyunu çıkartır halbuki, benden sağlam.

İstanbul'da olaylar çıktı. Bizimkiler 6. filo askerlerini denize dökmüşler. Gazetelerden öğrenebildiğim kadarıyla aralarında yine anlaşmazlık baş göstermiş. Bir grup, mitingi engellemek istemiş. Sonra polis yurtları basmış. Çok yaralı varmış. Radyonun haberleri verişi sinir bozucu; ucundan bir şeyler söylüyor, meraklandırıyor, sonra hiçbir ayrıntı alamıyorsun. Faşistlere sor-san, "Radyo komünislerin elinde." Nasıl "komünislerse." Orada duramazdım. Ankara da karışık. Hem korkuyorum, hem ne olarsa içinde olayım istiyorum.

Bunlar bahane mi? Olayların içinde bulunmak istesem, çıkar Kızılay'a falan giderdim, okula giderdim, arkadaşları arardım. Sabah geldim Ankara'ya, saat şimdi dördü geçiyor, şu saate kadar uyumuşum. Bugün artık, dışarı çıkmam. Yarın sabah çıkarım. Radyoyu da açmadım, gazete de almadım. Dur bakalım. Sanırım akşama Lale gelir. Belki arkadaşlarını da getiriyor; evdeki hakikaten oysa. Ortalık Lale'nin bırakmayacağı kadar dağınık, bulaşık bardaklar da hayli fazla; neyse. Erzurum'da duramamamın asıl nedeni belki de içimdeki sıkıntı. Kimseye açılamadım doğal olarak. Sakin bir ortamda açılamamak, içinde bir yara taşımak, insanı daha fazla etkiliyor, belki burada hareketlenirim, gürültü curcuna, daha az hatırlarım. Herif aklıma geldikçe sinir basıyor, al basıyor yüzüme. Uygun bir intikam usulü hâlâ bulamadım.

2

Vedat Demircioğlu öldü. Polisler yurt binasından aşağı atmışlardı çocuğu, günlerce komada kaldı ve öldü. Asabını çok bozuk. Okulun önünde toplandık, konuşmalar yapıldı. Başka

okullardan da kalabalıklar geldi. Kısa bir yürüyüş yapıldı miting sonunda, polisle sürtüşme başladı ama önemli bir olay çıkmadı. Ne suçu vardı çocuğun, polis neden bu kadar acımasız? Radyodan duyduk, İstanbul'da daha büyük olaylar çıkmış. Ayrintıları yine bilmiyoruz, içim içimi kemiriyor. Vedat Demircioğlu emperyalizme karşıydı, Amerika'ya karşıydı. Kurtuluş Savaşı'nı yapan güçlere şimdi hükümet düşmanca davranıyor. Kurtuluş Savaşı. Kurtuluşa kadar savaş. Tandoğan'a mıydı? Amerika'dan fazla Amerikancı bu iktidar.

3

Burada hava gittikçe gerginleşiyor. Meclis önünde oturma grevi yaptık. Polis yine saldırdı. Ben polise en uzak kenarı seçmiştim oturmak için, belki de tesadüftü, benim seçimimin önemi yoktu, daha kalabalık olarak öteki taraftan geldiler. Frukolar çoğalınca ben hemen kalkıp uzaklaşmıştım. Bizi seyreden kalabalığın arasına girdim, kayboldum. Başka benim gibi davrananlar da gördüm, erkeklerden de. Sonra utandım. Acaba arkadaşlardan fark eden çıktı mı kaçtığımı? Gördülerse rezalet. Ümit ederim görmemişlerdir, çünkü bütün kafalar polislerin koştuğu taraftaki kargaşaya dönmüştü. Yakın sayılabilecek arkadaşlarım da genellikle ortalardaydı. Dayak yemeye tahammül edemem sanıyorum, herhangi bir şiddete maruz kalmaya karşı gücüm pek zayıf. Bedensel olarak değil, ruhen. Böyle bir korkum yoktu. O olaydan sonra değişti her şey. Her şey o olaydan sonra değişti. Bu da mı bir bahane? Alçak şerefsiz! Şerefsiz o mu, sen mi? Kendimi suçlamamalıyım, aynı şeyleri doldurup boşaltmamalıyım kalamda. Fakat bugünkü davranışım kusurlu sayılabilir. Üff, ne sıkıcı işler bunlar.

Bugün kendime tatil verdim. Dışarı çıkmayacağım. Lale'ye hasta olduğumu söyledim; biraz öyleyim de aslında. Radyo dinledim, pencereleri sonuna kadar açtım. Arka oda çok serin, neredeyse üşüyorum. O odayı çok seviyorum, Zeliha'dan almalı, zaten kıymetini bilmiyor. Ama yazın güzel oluyor zaten, kışın fark etmez. Yandaki ağacın dalları neredeyse odanın içine giriyor. Kendime çay yaptım. Kitap okudum. Somerset Maugham'dan *Şeytanın Kurbanları*. Siyasetten falan uzak bir kitap, bayağı sardı, iki günde yüz on beşinci sayfaya gelmişim. Eski günleri özlemişim. Ankara'ya ilk geldiğimiz zamanki günleri. Beş altı kız dolaşırdık, ne kadar neşeliydik. Hiçbir filmi kaçırmazdık. *Profesyoneller*'e gitmiştik. Sinema çıkışı Macar sandviç yemiştik. Hafif bir yağmur başlamıştı, aklımda romantik melodiler. Ne güzel günlermiş. Lise yıllarımı, çocukluğumu özledim. Ford marka bir pikap anımsıyorum, komşumuz olan müdürün makam aracı. Sık sık arkasına dolar pikniğe giderdik. Akşamları en çok sevilen Batı müziği parçalarını dinlerdik radyodan topluca. Ne çok tıkınırdım, salamlar, sosisler, şişmanlama derdi bilmezdim. Coca-cola yeni çıkmıştı. Şimdiden yaşlanmış hissettim kendimi ama bir yandan da tatlı bir özlem doğdu içimde. Geleceğe özlem. Muhakkak çok güzel günler göreceğim önümdeki yıllarda, ne günleri yavrum, film gibi geçecek yıllar... Amerikan filmlerindeki o bahçeli evlerde geçen yaşam gibi bir yaşamım olsun istiyorum. Şehrin az dışında, ama beş dakikada şehre inebileyim. Tiyatrolara, müzikhollere gideyim. Amerikalılar beyler gibi yaşıyorlar, sinemalarıyla, müzikleriyle herkesi özendiriyorlar, başka kimsenin öyle yaşamasına izin vermiyorlar. Bende ki de amma özentisi. Ne yardan vazgeçebiliyorum, ne serden. Elimde Coca-cola şişesi Coca-colaya karşı mücadele ediyorum.

Bademin dalına bir karga kondu. Kara, büyük, çirkin bir kar-

ga. Hiç sevmem kargaları. Hışt pışt dedim, kaçacağına geldi, pencereye kondu. Gözlerimin içine bakıyor. Rahatsız oldum, iyice tedirginleştim. Yiyecek falan mı vereceğimi sandı acaba? Elimi salladım, kovaladım gitti. Salak! Nereden çıktı, musallat oldu. Her şeyi izliyor, biliyor. Benim görevim aslında izlemek, bilmek, değiştirmek. Masallardaki gibi.

Sayfanın sonuna eklemek istemiyordum, fakat yazmak zorundayım. Kendimi kandıracak değilim, aklımdan çıkmıyorsa buraya da kaydetmek zorundayım. Dün oturma eyleminde Tuncay'ı gördüm uzaktan. Bayağı sade giyinmişti. Kıyafeti bir yana, çok şaşırdım. Herhalde benzettim dedim içimden, ama o kadar benzerlik fazlaydı. Akşam da Lale ondan bahsetmez mi, sanki içimi okudu. Seninkinde bugünlerde çok olumlu gelişmeler var, dedi bana. Benimki kim, diye sordum anlamazlığa gelerek. Tuncay canım, dedi, eylemlere geliyor artık, toplantıları hiç kaçırmıyor. Nerden benimki oluyormuş lümpen, dedim, ne yaparsa yapsın ruhu lümpen. Lale güldü. Başıma gelenleri bilse sanırım böyle gülmezdi. Başıma gelenler. Başıma gelen. İkide bir takılıyor aklıma, ne geldi başıma sahi? Yoksa, büyütüyor muyum?

4

Adnanların semtine gittik. Altındağ'a. Babasının evine değil, bir işçinin evine götürdü beni. Celal diye bir erkek arkadaş daha vardı yanımızda. Celal diye bir kız olacak değil ya, erkek işte. Babası Demiryolları'ndan emekli bir memur, bir sokak ileride oturuyormuş. Semt bayağı yoksul bir semt. Fakat rahatsız olmadım. Çocukken de acırdım fakirlere. Babam da acırdı. Fakat tepeden bakan bir acımaydı önceki yaşadıklarımız. Şimdi neredeyse kendimi onlardan aşağıda görüyorum. Fakirlerden. Bu

duyguyu bana o semt ve Adnan tanıttı, farkında değilmişim, tanışmaktan memnunum şimdi. Ailesinin yoksulluğundan, alt tabakada bulunuşundan utanmıyor, övünç de duymuyor, ama utanmıyor. Aramızda fakir ailelerden gelenler çok, okulda, fakirliklerini başımıza kakıyorlar; sanki suçlusu biziz. Adnan öyle değil. Aile çok mütevazı bir aileydi. Adam otuz beş yaşlarında bir fabrika işçisi. Hüseyin Usta, Hüseyin Usta diyor Adnan, başka şey demiyor. Yıldızlı çay bardaklarıyla çayı bizzat kendisi servis etti bize, işte bu dediğim adam. Karısı da oradaydı, biraz hastaymış. Bu tutumu çok hoşuma gitti. Kadın eşitliğini sindirmiş demek, nice okumuşumuzda rastlayamazsınız o duyguya. Çok iyi puan. Fazla konuşkan değil. Bakışları yumuşak, fakat zeki olduğu belli. Erzincanlıymışlar. Oraya Adnan'ın kuzeni de geldi az sonra, Sema. Zeytin gözlü sevimli bir kız. Öğretmen lisesine başlayacakmış önümüzdeki yıl, yaşından küçük gösteriyor. Konuşmalarımızı ilgiyle takip etti. Beni çok sevdi, kolumu hiç bırakmadı. Bu kız ileride bir şey olacak, şuraya yazıyorum. Çok kişiye kendinden bahsettirecek. Önceden bilmek her şeyi, benim özelliğim. Söylesen inanmazlar. İlaçlarını almamışsın derler. Inanmazlar. Kendi bilecekleri.

Sonra, çıkarken Adnan, seni buraya niye getirdim bil, diye sordu. Niye, dedim. Halkı tanıman için, dedi. Sokaktan geçerken görmek başkadır, evinde oturup çaylarını içmek başka. Ustelik, bu işçi, kandırılmış kitleden sıradan bir unsur değil. Uyanık biri, bir nevi doğal işçi önderi. Başka önemli şeyler söyledi. Biz, dedi aynen böyle söylememiş olabilir, aşağı yukarı şöyle; kısa mesafe koşucularıyız, birkaç yarış çıkarır sonra tokezleriz, esas ona dikkat etmek lazım, o, uzun mesafe koşucusu. Bazen lafız olarak tekrarlar da bizim arkadaşlar bile genellikle bunun ne aılama geldiğini hissedemezler. Bana söyledikleri çok derin

anlam yüklüymüş gibi baktı sonra. Anladım, Lenin'in kitabında yazan işçi önderliği meselesi. Daha çok, TIP'liler kullanır bu sözü. Evet o kadarını anladım da daha derin ne manası var çıkarmadım. Belki sadece budur.

Sonra dördümüz, Adnan'ın amca kızı da bize katıldı, salaş bir lokantada kuru fasulye pilav yedik. Deniz Gezmiş'i sordum Adnan'a. Bayağı seviyor. Fakat sanırım grupları farklı.

5

Bugün hiçbir şey yazmak istemiyorum. Babam aşağıdaki bakkala telefon etmiş, çırak çocuk telaş içinde yukarı fırladı. Sabah geliyormuş babam, evde otursun beklesin, demiş. Sanırım, Erzurum'un yolu gözüktü. Bir hafta gidip dinlenmek ve ders çalışmak fena olmayacak sanırım. Eylül'e de bir şey kalmadı. Gitsem, her bakımdan iyi gelecek ama kafam karışık. Neyin iyi neyin kötü geleceğini çıkaramıyorum. Canım sıkılıyor. Yarın babam burada. Aman Allahım! Her şey sıkıcı, tatsız. Yıkanmam gerek, banyo sobası iyice delinmiş, tütüyor. Artık, pencere aralık yıkanacağım, ne olacak. İnşallah üşütmem.

6

Akşam Adnan bize geldi. Lale de yeni gelmişti. Zeliha ve Nalan da vardı evde. O da yanında bir çocukla geldi. Ben Lale'nin hoşuna gider zannettim bu ziyaret, hiç hoşlanmadı, hattâ bozuldu biraz, gitti odasından çıkmadı. Görüş ayrılıkları, fraksiyon çekişmeleri, demek bu ölçüye varmış; ben hâlâ safım. Tatilde nelei yapığımı sordu bana Adnan. Ben de dürüstlükle anlattım,

nasıl bomboş vakit öldürdüğümü, doğru dürüst kitap bile okumadığımı; önce şaşırdı sonra anlattığım komik şeylere güldü. Dönüşte beni çok farklı buldu Adnan, bunu yüzüme de söyledi; hayal kırıklığına uğramasını yine de istemem. Öbür çocuk alaycı alaycı dudak büktü birkaç kere. Birkaç gıcık soru sordu. Sinan diye biri, geniş alınlı, ODTÜ'de okuyormuş. Bilirim böyle istihzalı tipleri, ukalalıkları bir şeyleri gizlemek içindir, mıymıntılıklarını ya da korkaklıklarını. Hoşlanmadım ondan. Adnan da niye getirir tanımadığım insanı. Ya işte bu da onlardan. Gerçek değerleri birlikte yaşarken anlayamayanlardan.

Adnan bir ara girişte aynanın orada durdu. Yansımasına baktım. Hayır aşk değil, tabii ki aşk değil, onun ön belirtisi de değil, ama gerçek kıymet sahibine bir saygı bu. Tuncay'dan ne kadar farklı. Artık, günlüğe bir şeyler yazmak istemiyor canım. Erzurum'da bir tembellik çöktü üstüme, parmağımı bile kıpırdatmadım. Annemin komşu kadınlarla lüzumsuz gevezeliklerine, günlere katıldım ve o kadar lakayttım ki, hiç sıkılmadım. (Hiç sıkılmadım derken, ilaveten sıkılmadım demek istiyorum.) Dönüşte eczanede tartıldım, üç kilo almışım. Burada yeni baştan canlandım sayılır. Tembelliğim bir tek günlük meselesinde devam ediyor; biraz da Adnan'ın bir lafı üzerine sogudum. Devrimciler her yaptıklarını, her düşündüklerini sağa sola yazmazlar dedi bana, bazı durumlar dışında günlük hiç tutmazlar. Illegalite meselesi. Illegalite... Bana hoş ve esrarlı geliyor. Ne yapsam, bıraksam mı ki? Yazdıkça içim açılıyor, ama galiba bırakacağım.

7

Duymuştum ama abartıyorlar sanmış, inanmamıştım Lale de doğruladı bugün. Tuncay, Öğrenci Birliği'nin Tıp Fakültesi tem

silcisi seçilmiş. Çok bozuldum. Lale anlattı, her fırsatta kürsüye fırlayıp konuşma yapıyormuş. Rezalete bakın. Tek tesellim, Lale'nin de ona sinir olması. Neye yarar? Adnan'a anlatsam mı gerçeği? Gerçek ne peki? Anlatabilir miyim? Hem bilmiyorlar mıydı seçerlerken onun ne mal olduğunu? Böyleleri nasıl girer aramıza, üstelik nasıl sivrilir? Rezalet. Ne kadar da çok. Belki işin sırrı burda. Belki umutsuz çaba. Nedeni bu.

Zeliha bugün apar topar Eskişehir'e gitti. Telefon geldi sabah, annesi babası trafik kazası geçirmişler. Bakkalın çırağı iyi olduklarını söylemiş, ama ya alıştırmak için öyle söyletmişlerse. Her şey ne kadar tatsız. Ne kadar anlamlı birçok şey ve aynı zamanda ne kadar anlamsız! Tuncay, Öğrenci Birliği temsilcisi ha! Bu işte muhakkak bir yanlışlık olmalı. Bütün işlerde yanlışlık.

KADIN III

İçeriye girdi. Sekreter önceden uyarımasa iyice sinirlenebilirdi. Şimdi de sinirli, bereket, suratına hiç yansımıyor. Kadının yüzüzlüğünden olacak. Yoksa, Feryal kuralı biliyor. Yine de önleyebilirdi. Uyuşuk bu kız. O dışarıdayken, hiç gelmemişken muayenehaneye, gelip birinin odasında oturması... Salonda beklese ya.

“Özür dilerim, siz yoktunuz, ben oturdum.”

Yanıtlamadı Nihat. Hastasının artık alıştığı düz yüz ifadesiyle koltuğuna yerleşti. Hayır, eskisi kadar düz değil, sirke satıyor gibi, buruşturmuş yüzünü. Özüne hiç karşılık vermemesi de düpedüz kabalık. Ama buna da alıştı.

Nihat kadına bakıyor. Dışındaki havaküre son kerteyle ılgısız. İçindeyse ikircikli duygular uçuşuyor. Tahterevalli gibi, onu kendine çok yakın ve çekici buluyor bir an, kuşkuyla düşecek kadar zaman zaman, o kendisi değil, bir başkası mı yoksa, beş on saniye sonra öbür duygu ağır basıyor. Kötücul bir ruh sanki. Karşısına özel olarak çıkmış, belli bir amaç için görevlendirilmiş. Bir de şu iç yaşantı ve dış havaküre hikayesi kucalıyor zihnini. Ondan da, sonradan ortaya çıkan tahterevalliden de sıkılmaya

başladı. Başladı mı? Gına geldi dese daha doğru olacak.

Gözlerini karşısındakine dikti. Siyah bir bluz giymiş. Soğuk havaya karşın kolları açık, dolgun ve hâlâ yanık renkli ve pürüzsüz tenli kolları çekici olmalı. Hafif bir makyaj yapmış. Hafifçe rahatsız bakıyor, hafifçe korkulu. Kestiremiyor, içindeki kötücül duyguların yüzüne yansımaları mı, yoksa kendindeki kuşkunun karşısındakine bulaşan doğal tepkisi mi?

“Nasıl görünüyorum şu anda? Neler hissettiğim anlamında soruyorum.”

Vay vay, o da benim kafamdan geçenleri okumaya başladı. Bu iyi bir işaret değil.

“Tahminde bulunmayı sevmem. Sezgilerimle övünmek istemiyorum.”

Bu sözünün hayli iddialı kaçtığını fark etti. Şimdi geriye dönmek olmaz. Sadece sözde kalırsa değer yitirebilir karşısındakinin gözünde. Yitirirse yitirsin. Gerisini söylerse övünmenin ilerlemesiyle yine değer yitirebilir, ona da eyvallah; demek ki, her şey bir. Bir şeyi yapmak veya yapmamak. Bir şeyi söylemek veya söylememek.

“Eziksizsiniz. Ezik ve kendini suçlayıcı düşünceler geçiyor içinizden. Bu da yüzünüze yansıyor.”

İşte hayranlık dolu bakışlar, hayranlık ve hayret. Neye yarar ki?

“Çok doğru tahmin ettiniz. Bir eziklik ve suçluluk duygusu. Başından beri sorunum bu, biliyorsunuz. Gerçi tahmininizin değerini küçültmek istemiyorum. Her zaman deminki gibi yaşamam ezikliği. Nadiren. Geldi mi tam geliyor. Üstelik, eziklik diye adlandırmıştım kendi kendime, tam da bir iki dakika önce. Mükemmel bir saptama.” “Bir şey demiyorsunuz... Öyleyse ben devam edeyim. Bu benim özel, bir talihsizliğim diye düşünüyor-
um. Talihsizlik ötesinde, bendeki bir şeyden ötürü, belki alnım-

da yazıyordur, bendeki neden ötürü tabii bir bilsem size söyleyirim. Belki suçum yoktur, artık bilmiyorum. Talihsizlikten öte gördüğüm yaklaşımlar, herkesin yaptığı süregiden bir haksızlık. Haksızlık silsilesi. Abartıyorsun diyebilirsiniz, çoğu zaman abarttığımı sanmıyorum. Değerimin gerçekten bilinmediğini düşünüyorum. Alınganlıktan değil, sanmıyorum, o kadar alıngan bulmam kendimi. Belki bana özel bir şey de değil, insanın doğası bu. Sürekli olarak olduğumdan aşağı görülmem, İngilizce güzel oturan bir karşılığı var: Underestimate. Beni çıldırtan bir durum, bazıları da sürekli olduğundan yukarda görülür ya. Ya, daha açmam lazım: Sanki bilinçli bir değer inkarı olayı. Elbette o kadar bilinçli değildir. Bendeki bir şeyden kaynaklanıyor derken, onu kastediyorum... Böyle yeterince açıklayamadım. Örnek vereyim. Mesela ilkokulda. Dört buçuk yaşında okuma yazmayı öğrendim. Kendi başıma. Okula gitmeden çarpım tablosunu ezbere biliyordum. Kimse erken okula göndermeyi düşünmedi beni. Annemi babamı diyorum. Kimse sınıf atlatmayı da düşünmedi. Öğretmenin anlattıklarını ben zaten hep biliyordum. Müthiş sıkıcı geliyordu ders. Kimse benim çok zeki olduğumu söylemedi biliyor musunuz, ne ailem, ne öğretmenim, ne akrabalar. Benim yanımda başka çocukların zekalarından bahsedilirdi, gazete haberleri falan okunurdu, falan çocuk işte şu yaşta şunları şunları yapmış, bravo! Öğretmen zor bir şey sorardı, ilkokuldan sonra da aynı, ben bilirdim, aferin falan demezdi kimse, kaynarıydı. Başkası basit bir şey bilirdi, bir iltifat bir iltifat. () yüzden, şey oldum, asi, içe kapanık biri gibi, içe kapanık da değil tam, haşarı bilinirdim, derslere ilgisiz, haylaz bir çocuk. Fakültede bizim sınıfta en iyi bendim. Birkaç hoca, işi gerçekten iyi bilenler, hakkını verirlerdi zekamın. Fizığe, matematiğe falan kalam çok iyi çalışır. Övünmek gibi olmasın, zaten geçti bitti artık, rakipsiz-

dim okulda. Mezun olduk, dereceye bile giremedim. Kimse gel okulda kal falan demedi bana. İşte de aynısı. Bulunduğum ortamlarda en parlak bendim, yabancı dili de en iyi kullanan bendim. Yok efendim, lafa gelince harikasin şöylesin böylesin derlerdi, bir bakardım başkası terfi etmiş, ben boktan boktan insanların altı pozisyonunda. Gerçi, hiç şikayetçi görünmezdim, fakat içimdeki aşağılık duygusunun kaynağı galiba böyle şeyler. Ya da tam tersi mi, bende öncel olarak bir eziklik var da millet bunu mu fark ediyor? Ortalık öyle düzensiz ki, öyle kurlsız bir toplumuz ki, insanın paranoyaya kapılması işten bile değil."

"Bilir misiniz, benim bir kaportacıım vardı. Arabamı satmadan önce. İşçiliği gayet iyi, hattâ mükemmel sayılır, fakat bir değişik adam. Farklı bir şeyleri olmalı. Altı ayda bir yer değiştiriyor, en çok yılda bir. Bir dükkan tutuyor, soruyorsun, müşteri si hiç fena sayılmaz, iki üç ay sonra gidiyorsun, dükkan kapanmış. Ne oldu, diyorsun. 'Bırakmadılar abi,' diyor. Yahu kim bırakmıyor? Ya biri icraya veriyor, ya bina sahibi yerinden çıkıyor, ya aletlerine birileri el koyuyor. Niye öyle, diye soruyorsun. 'Bırakmadılar abi!' Çok sordum soruşturdum, kumar falan mı oynuyor diye, hep inkar etti. Belki kumar oynuyor."

"Bırakmadılar, öyle mi," diye güldü kadın. Acı ve sitemli bir gülüştü. "Bırakmadılar," diye yineledi. "Demek, beni de o grupta değerlendiriyorsunuz. İşte benim müzmin sorunum. Sizde de öyle oldu. Duymuşunuzdur fıkrayı, biliyorsunuzdur; hani adam psikiyatra gitmiş. Sormuş doktor, şikayetin ne. Doktor bey, demiş adam, ben bir şeyler anlatırım, ama karşımdaki kişi hiç dinlemiyormuş gibi gelir bana. Evet, şikayetiniz neydi, diye sormuş doktor, adama."

Nihat hiç gülmedi. Düşündü, niye anlatıyor bunları? Yıllardır yüzü göz olduğu o mat ışıklı ince koridor kendi usundan karşı-

sındakine uzandı, bir algı yangı hızla açılıp kapandı, o an öbürü gibi duyumsadı benliğini, içi çekildi, yükselir gibi oldu. Hem zevkli hem de korkutucu bir yaşantıydı bu, bereket, oldukça kısa sürüyordu. Bırakmayan bir şeyleri, iyi bir şeyleri, bir düzenek mi var, yoksa kazanma engelleri kendisinde mi? Kim bilebilir. Üstelik, hiç önemi yok bir sonuca varmanın. Sonuç değişmez çünkü. Sonu değişmez çünkü... Burada koptu. Son tümce kendinin. Uzun sürdüğü zamanlar da biliyor, birini hoşnutlukla anımsıyor, korkutucu değildi çünkü.

Bir genç kız geldi, oturdu karşısına. Aydınlık bir yüz, sevimli, güzel mi, değil mi, anımsamıyor. Hiç konuşmadılar. Asıl keramet onda mıydı, kendinde mi? Her şeyi anlattı, kısa sürede, konuşmadan. O gün yaşadığı her şeyi. Bir de o, evet, testislerini kesip koparan hastada yaşamıştı aynısını. O dehşet vericiydi, tüm yüksekliğine karşın dehşet verici. Kendisini gördü masanın gerisinde. Kaykılmış oturan, büyükçe burunlu, koca kafalı tipi. Yine de yakışıklı sayılırdı. Aynadaki surata benziyordu, onun kadar ürkütücü sayılmaz. Sevimli biraz, uçuk... Duyumsadıklarını anımsıyor: Onu terk etti. Sinemadan çıkmışlardı. Öpüldü yanğından; hadi perşembeye görüşürüz. Nereye, diye sordum ben, bu akşam başka bir yere gideriz diye düşünmüştüm. Bu akşam olmaz. Niye? Niye mi; biliyorsun ya canım. Baştan kabullenmişti, bir kontrat yapar gibi, daha çoğunu istemeyeyim senden, hattâ iki kez, hattâ bir kez görüşmek yeter bana. Eşini kıskanmayacağım, evini... Bundan ötürü bozulmayacağım. Hissettirmeyeceğim bile sana. Biliyor, su koyuveren kendisi. Oyumbozan Ama dayanamıyor artık; ya daha fazlasını istiyor ya da hiç Ama söz vermiştin. Orta yaşa merdiven dayamış adam, cüdseli, gözleri korkulu. Söz verdiği doğru. Şimdi durmuyor, durmayacak da. Hayır, bu akşam olmaz. Kesin mi? Kesin. Bu akşam olmaz. Kafe-

de oturuyor. Ertesi gün. Yani bugün. Akşamüstü. Yani bir iki saat öncesi. Dışarıda yağmur yağıyor. Şu anda da devam ediyor. Kafede çay içtiler. Birinci kat, damlacıklarla ıslanan camdan yağmurlu sokağa bakıyor. Işıklar yakılmaya başlamış, vitrinler. Hava kararıyor, cadde hayli kalabalık. Kalabalığı sever, yağmuru da. Karşısında o çocuk. Epeydir peşinde. Yakışıklı, çok hoş buluyor onu, tam tipi. Ardından konyak içti. Hüznü duman oldu, çöktü başına. Kafasında dumanlı bir hoşnutluk halesi; görüyor onu ama algılayamıyor, alamıyor gönlüne. Bak, daha fazla görüşmek istemiyorum seninle. Bu koşullarda görüşmek istemiyorum. Bir daha arama beni. İşte söyledi. Onu da bitirdi. İkisinin cesareti bir cesaret etmez, ikisinin tutkusu bir tutku... Yarım aşklar ona göre değil. İşte söyledi. Hoşnutluk dumanı. Bu kez hissetti, derinlerinde. Yarım da olsa tutkuydu, yarım da olsa dostluk. İkisi de bitti. Ayakları yerden kesilmiş, coşkulu hüznün sürüklüyor hafif bedenini. Karşısında bir psikiyatr. Halimden memnun. Büyükçe burunlu, biraz koca kafalı. Oda. Bir görüşme odası. Bir mabet gibi. Loş ışık, yarı kapalı perdeler, koyu yeşil kumaş kaplı koltuklar, ağır bir sehpa, camekanlı ahşap kütüphane, büyük bir tahta masa, bir yığın ıvır zıvır. Sigara kokusu, birkaç garip tablo, madde şeylerin ötesinde odanın manevi havasının karşısındaki adamın olağandışı görünümüyle bütünleşmiş hali.

Hayret, bir başkası kendini nasıl da yükseklerde ya da derinlerde görebiliyor. Bir de kendi kendini nasıl gördüğünü çıkarabilse. Olağanüstü bulabildiği tek şey, kısa olağandışı zamanlarda yaşadığı deneyimler. İlaç almadığı zamanlar, rutine binmiş geviş getirmeler dışında değişik yaşantılar. İlaç zamanları zaten tekdüze, tatsız. Canından bezdirtecek denli sıradan. Eve girdi. Koşk gibi bir şey. Birkaç katlı. Karanlık. Hiç tanımadığı bir iç mekân, kasvetli. Rüyaydı herhalde, çok net anımsıyor, sanki de-

falarca aynısını görmüş. Geceydi. Labirent gibi koridorlara, birbirine geçmeli odalara bayılır, rüyalarda. Merdivenler. Ahşap. Gıcırıyorlar. Elektrik düğmelerini arıyor, bulamıyor, duvardaki tablolar. Çerçevesi fotoğraflar. Fark ediyor sıkıntıyla. Dehşetten daha yaygın, daha bulaşık bir hoşnutsuzluk. Tüm çerçevelerde kendi fotoğrafları. Yaşamının çok değişik dönemlerinden alınmış resimler, başkalarının arasında, tek, bazıları çok mahrem görünümler. Demek, sürekli izlenmiş, biri veya birileri devamlı fotoğraflarını çekmiş. Rüya demişti, değil mi; bir kabus. Demek, izlemiş biri, tekinde bile kameraya bakmıyor, hepsi gizli çekilmiş, eski fotoğrafları arasında birini bile gördüğünü anımsamıyor. Ne zaman görmüştü ilkin? Fakültede, daha mezun olmadan. O oyuna gelmeden önce. Her şey birbirine bağlı. Yoksa, bir öyküde mi okumuştü böyle bir şeyi? Hayır, o farklıydı. Orta katına girilemeyen köşk... Alt katı var ve üçüncü katı. İkinci kat dışarıdan görülüyor, ancak, ne kapısı bulunabiliyor, ne merdivenleri... Kim veya kimler yaşıyor, yaşamış orada? Şimdi ne saklanıyor? Sonra. Sonra bir ev yine. Kırdı. Bir yamaçta, hayır yeşil bir vadinin düzlüğünde. Orman kenarı. Geniş ahşap bir veranda. Yağmur yağıyor. Akşam. Şimşekler çakıyor. Verandada dikilmiş yağmuru seyrediyor. Orman ara ara şimşek ışıklarıyla aydınlanıyor. Nasıl bir duygulanımda?

“Bakın sizin sorunuz ne biliyor musunuz. En başta söylediğim şey. Ezikliğinizin de önemli bir kaynağı bu. Suçluluk duygusu. Şimdi eşinizi aldatıyorsunuz. Aldattınız. Bu hence ilk değıldi. Daha önce de başkalarını aldattınız, öyle ya da böyle. Şimdi son kurban kocanız. Ama vicdan duygunuz yakanızı bırakmıyor. Onu bir yolla uyuşturmaya çalışıyorsunuz, aklınızı kullanarak, şu fizik matematik zekanızı kullanarak. Benden de aynı konuda yardım istiyorsunuz.”

“Böyle mi gerçekten?”

“Böyle.”

Kızıyla geçen hafta konuştu bunun. Afacan bir kız, sevimli, gözleri vefecri okuyor. O istemişti. Kadın. Aralarındaki iletişim sorununu belki çözer diye. Sorun çok derinde, birkaç seansta çözülecek gibi değil, hem çözmek istiyor mu bakalım. Kız demişti ki, bir sır vereceğim size, anneme kesinlikle söylemeyeceksiniz. Söz, diye yanıtlamıştı. Söz! Kadının en büyük vicdan azaplarından biri: Üç dört yıl önce. Kız dokuz on yaşlarındayken. Yine tartışmışlar, yine “agresyon” göstermiş anne, birkaç tane vurmuş. Çocuk ağlayarak, hıçkırarak merdivenlere atmış kendini. Ne yapacak, dışarı mı çıkacak, kaçacak mı, farkında değil, anımsamıyor. Ayağı kaymış ya da takılmış, düşmüş o hızla, kafasını bir yerlere çarpmış. İki hafta hastane. Taburcu edilmiş ama konuşma yok, tanımıyor kimseyi, hiçbir şey anımsamıyor. Üç ay, belki daha fazla. Doktorlara taşınmışlar, tetkikler, sonu gelmeyen konsültasyonlar. Ankara’ya bile gitmişler. Düzelme yok. Doktorlar kalıcı hasar meydana gelmiş olabilir, demişler. Ümitsizlik... Rol yapmışmış meğer, her şeyi oynamış. Her şeyin farkındaymış ama numara yapmış. Ailesinin perişanlığını, özellikle annesinin, izlemiş ve zevk almış. İlk kez kendisine söyledi bunu, başka kimseye söylememiş. Annesi bilmiyor, belki hiç bilmeyecek. Belki.

Kadın acı acı güldü yine.

“Benim kaderim değişmeyecek,” diye mırıldandı. İzin istemeden bir sigara yaktı. Yerde bir böcek görmüş, izliyormuş gibi dikkatli halıya baktı.

Annesi bilsin ya da bilmesin. Ne fark eder. Önünden kayar geçerler, girmezler yaşamına, giremez yaşamlarına. “Resimli Bilgi” okur. Sahafılardan buldu. Çocukluğunda elinden düşürmedi-

ğinin aynısı. Gidecek yine onu açacak. Bir arabada olmalı. İçi karanlık fakat rahat bir atlı araba. Düşsel atlar çeker arabasını, geçmiş zamanlara girer. Rahvan koşturur atlarını. Ormanlardan geçer, dağları tepeleri aşar, dereleri izler. Karanlıkta ya da gündüz. Kayar yandan ağaçlar, kayalar, hayvanlar. Köylere girer. Kasabalara. Eski zaman köyleri, kasabaları. Gözleri merak ve heyecandan iri iri açılmış, onları izler. Merakla, coşkuyla, içi kıpır kıpır. İnsanları, eski zaman insanlarını... *Yüzüklerin Efendisi*'ni de sevmişti. Kaybolmak, görünmez olmak... Hayır, en zevkli düşü uçmak. Yerden yirmi-yirmi beş metre kadar yüksekte yavaş yavaş uçmak, süzülme bir kuzgun gibi. Ağaçlar arasındaki evlerin gönlüne sıcak ışıklar gönderen pencerelerine yaklaşmak, alçalmak, tutunmak. O insanların yaşamına girebilmek. O insanların... Bir türlü girememek...

"Size bir şey daha itiraf edeceğim."

Düşlerinden uyanıp kafasını belli belirsiz salladı Nihat.

"Ben kocamı gerçek anlamda aldatmadım. Daha önce anlattıklarım, özür dilerim, saygısızlık saymayın, benim fantezilerim sayılır. Ben onu fiziksel anlamda aldatmadım. 'Chat'le, internetle... Birkaç kişiyle özel 'chat'leşmemiz oldu. Hepsi o kadar. Bu da bir aldatma sayılır. Ama chat'le."

"Özel derken, cinselliği mi kastediyorsunuz?"

"Evet."

"Tüm cinselliğiniz 'chat'le miydi?"

"Evet, sadece 'chat'le."

Dışarıdan fark edilebilecek kadar şaşırıldı Nihat. Şaşkınlık beş altı saniye içinde öfkeye dönüşmeye başladı, dipten gelen ve giderek yayılan çok geniş ama fazla yükselmeyen bir öfkeye.

'Chat' ha! Her şey 'chat'ten ibaretmiş. Yarı sanal. Sanal üstüne düşünce üretmeye kalktım, sanal üstüne ciddi ciddi yorum

yaptım, sonunda onlar da gerçek oldu. Demek her şey gerçek!

Benimle alay ediyor. Kıvırtıyor. Oradan oraya bir yılan gibi kıvrılıyor. Ne kadarı gerçek, ne kadarı hayal ürünü. Ne fark eder?... Hepsi aynı kapıya çıkmaz mı? Gerçek ne, gerçek? Bu kadar zayıf, bu kadar kırılğan bir varlık için gerçek? Hiç yok mu? Gerçek değerler de var; ama ulaşamaz ki. Gerçek belki yalnızca notları. Yazıyla kaydettikleri. Belki sadece evi. İni. Gerçek sadece rüyaları, anıları. Yazıya geçirebildikleri. Belki biraz da korkuları. Kağıda geçirebildikleri; hangisini yaşamıştı, hangisini duymuştu; ayırt edemeden yazdıkları. Öyküleri. Kadına kesinlikle söylemeyecek. Kızının anlattıklarını. İntikam için söylese mi?

Karanlık pencereye baktı. Uzağa, denize bakıyormuş gibi. Kadını görüyordu yansımada belli belirsiz. Pelerinli, yakaları kalkık, karanlık... Pelerin giymiş bir şey. Bir ne? Gönderilmiş. Beni çökertmek için. Dağıtmak için beni. Yeteneklerimi hiçlemek...

Tabancayı aldı eline. Babasının beylik tabancası. Duyulabilirdi, şimdiden duyulmuştu belki. Muhakkak duyulacaktı. Şu anda ayırımına vardığı kadar gevşekti benliğinin bağları, dağılmış bir diz gibi sarsaktı, sallanıyordu üstünde durmaya çalıştıkça yaşam çekirdeği. Yeni bir sarsıntı daha... Vurdu. Duyulacaktır, duyulmuştur bile. Teyzesiyle ilişkiye girmiş. Sapık diyecek herkes. Çekti tetiği. Bembeyaz... Yerden bakıyor. Yan yattığı halının üstünden. Kapının altından ışık geliyor. Ses. Derinden. Çok derinden. Adı sesleniliyor. Yanıtlayamaz. Yanıtlamak ister mi? Zorlukla açıyor tekrar gözlerini. Yarı karanlık. Bir boy aynası. Bir kafa görüyor aynada. Kendi yüzünü. Görür gibi oluyor.

"Size bir şey soracağım."

"Sorun. Sorun tabii."

"Sizin yeğeniniz öldü mü?"

Yüzü bembeyaz oldu, karanlıkta bir ölü görmüş gibi bembeyaz, öyle değil mi?

“Evet. Bir yeğenim öldü.”

“Öldü?! İntihar mı etti?”

“Evet. Size anlatmıştım ya daha önce.”

“Siz? Bana anlattınız? Acaba?”

Susuyor. Yalancı kaltak. Dağıtacak beni. Biliyor ya zayıf yanı-
mı, üstüme gelecek. Pek zeki ya! Yarışacak benimle. Yarışacak.
Akli apış arasında, benimle yarışacak.

“Size bir şey daha söyleyeceğim.”

“Evet.”

“Sizi uyarıyorum.”

“Ne konuda?”

“Öldürülebilirsiniz. Kendinize dikkat edin. Sizden pek hoşlan-
madım ama uyarmak da boynumun borcu. Eviniz. Bahçe içinde
üç katlı bir villa. Nerede olduğunu bilmiyorum. Oraya girerken ya
da çıkarken... Saldırı yakınında gerçekleşecek ve yakında.”

İri iri açılmıştı onun gözleri. Kadının. Kalktı. Kafasını salladı,
bir şey diyemedi. Başını eğdi. Ani bir kararla olacak, döndü, hız-
la çıktı. Gitti.

HAYRÎ II

Onlardan biri olmayacak! Bir müzede gördü. Çok eskiden. Yok olmuş bir alayın sancağı. Başka şehirdi. Hocaları götürmüş. Yırtılmış, lime lime, şehitlerin altından çıkarılmış besbelli. Yeşil bir sancak, solmuş, üstünde pembeleşmiş, kararmış kan lekele-ri. Yok, hayır. Teki bile gelmedi gözünün önüne. Kimleri bırakmışlardı da koşmuşlardı cepheye, nereden? Köyden mi toplanmışlardı, okuldan gönüllü mü fırlamışlardı öne? Gepgenç insanlar, her birinin umutları vardı, neşe taşıyordu yüzleri. Kan lekele-ri işte önünde, sancağın üstünde. Anımsıyor: Çevresine bakındığını. Şamata yapıyor, itişip kakışıyor, gülüşüyor, birbirlerini kovalıyor. Öğretmeniyle göz göze geldiğini. Sessizliği sağlamaya çalışıyor adamcağız, bir yandan niye geldiklerini düşündürtmek istiyor. Boşuna. Uçmuş, bir daha ele geçmeyecek canları, şu şı-marık piçlerin canından daha kıymetli değil mi! Yitik ruhlar. Şad edilebilirler. Nasıl? Onlara layık davranarak, üstlerindeki hakla-rını helal ettirerek. Kanında bir şeyler kaynıyor. Ruhlarını çevre-sinde dolaşıyormuş duyumsuyor, omzuna dokunduklarını. Bir şeyler geçmiş olmalı onlardan kendine, bir şeyler... Herkese az ya da çok bir şeyler geçmiş olmalı. Peki kim farkında? Adamca-

gız boş yere çenesini yorarken önlerindeki kızların saçlarını çeken şu zibidiler? Yoksa, mahallede duvar üstlerine tüneyip çıt çıt çekirdek yiyen, gelene geçene gülüşen şıfıntılar! Hiç değilse kızlar. Ya kadın gibi saç uzatıp kıçlarına beyazlatılmış kot pantolon geçirenler. Dizleri yamalı. Kız düşürmek için olmadık şaklabanlıklar yapanlar, Batı müzikleri dinleyip deli gibi tepinenler... Saçma sapan. Aralarına girmeye çalıştı. Can sıkıntısından. Yalnız kalma korkusu mu? Müzede kararını vermişti yoksa: Onlar gibi olmayacak! Allah kimseyi çaresiz düşürmesin. Herkes gibi akıl bir karış havada dolaşmak zor değil. Zor geldi. Ayak uyduramazsan azıcık, hanzo derler adama, köylü derler. Dedeleri köylü değil mi, babaları! Odunluktan bozma bir bodrum katı. Bir dans figürü moda, bütün çocuklar yapıyor, yapmalı. Denemeye kalktı, yanındaki kız kıkırdadı. En beğendiği kızın yakın arkadaşı. Adını bile çıkaramıyor. Kıp kırmızı kesildi, hemen kenara geçip oturdu. Düşündüğünü. Anımsıyor: Sen kimsin? Bunlar kim? Fırladı çıktı. Onlardan biri olmayacak!

Babası gelirdi başucuna, başka zamanlar öyle pek ilgi göstermez eski adamlar, dualar okurdu. Hastalık mutlulukla anımsanabilirmiş. Çocukken sık hastalanırdı. Temizlenirdi birden, ateşinin bile hemen düştüğünü hisseder. Odun isli, kızarmış ekmek ve tereyağı kokan ezan nağmeli zamanlar. Harareti düşmese bile az önce yorgan döşek yatarken kalkıp oynamaya başlar veya dışarıya çıkmak ister, dua biter bitmez. Teravih namazları. Babasıyla birlikte. Üstüne vazife olmadığı halde orada bulunmak, takdir dolu bakışlar... Yumuşacık halıyla kaplı o geniş mavi geniş alanda koşturmak. Yapmaya çalışırım bunu. Geçmişten gelen, bazen birkaç saniye, en çok beş on saniye süren hoş bir esinti. Bir koku, bir renk, benzer bir imge, küçük bir anı parçası, dolu dolu bir zevk anı. Daha çok, çocukluğumdan. Oturup bir kenar

ra, yoğunlaşıp üstünde o zamanı yaymaya çalışırım. Üstünde emek harcarsam geri getirebileceğimi düşünürüm eski saatleri. Olmaz. Ne yapsam olmaz. En çok beş on saniye. Vurur geçer. Olsun. Tüm bu ılık hayaller varken belleğinde, utanılası kıvırtmalarla kızların gözüne girmeye çalışmak, rutubetli bodrum katlarında, özüne uzak düştükçe çuvallamak, çuvalladıkça aşağılanmak, dışlanmak. Peygamberi'yle bile dalga geçer züppe bozuntuları, ses çıkarmadan katlanmaya çabalamak... Büyük bir koçtu. Kırk yıllık kasap gibi birkaç çekişte ayırdı. Oluk gibi kan, keskin mi keskin bıçak. İlkokulda. Babasının memnunlukla gevşeyen yüzü... Zavallıya biraz acımişti, birkaç gündür alışmıştı, hayvanları severdi, babası: "Acımak kötü bir şey değildir oğlum, iyi bir haslettir; fakat vazife her zaman acımanın önünde olmalı." Aile ne umutlarla yetiştirmişti. Gereğinden fazla halim selimdi. "Hanım, bu oğlan sana çekmiş." O, yanlarındayken bile böyle şeyler söylerdi. "Bak, Hayri bana çekmiş." Okulda da başarısızdı. Bahçede çalıştı. Sonra da biraz açılabilsin diye ayrı bir dükkan açıldı. Kendi dükkanında daha bir güven geldi, sonra kayıtsızlık oturdu üstüne, kayıtsızlığın kendine aşırı güven gibi gösterdiği sinik bir küstahlık... Bir yandan kızardı, bir yandan acırdı. Daha kötüsü: Ya abisi gibi biri haline gelirse! Onulmaz hastalık gibi bir şey, istemeden apansız bir hastalığa yakalanmak... Abisi gibi biri olarak değer bulmak elalemin gözünde, değersizlik. Özellikle babasının gözünde... O da hoşlanmıyor ki kendi sokağından. Numan. Takılmak için bir semt buldular. Kenar bir semt. Numan'ın birkaç akrabası oturuyor. Kahvede oyun oynarlar, akşam yaklaştı mı, kasap dükkanının arka bahçesinde toplanır, ufaktan kafa çekerler. Babasından gizli. Babasının takdir duygularını içine çekerek ondan gizli bir şeyler yapabilmek. İlk erkeklik keyfi. Çizel bir bahçeydi burası, arka sokağa bakardı. Bazen kesilecek

öküzler, inekler bağlı dururdu yanlarında. Birkaç hergele, kafayı iyice bulunca üstlerine çıkar rodeo yapar. Gelen geçeni de seyrederlerdi sotadan, fazla ayak altında görünmeden her yanı kollayabilirlerdi. Mahallenin kızlarına sarkmak isteyenleri pataklayıp haşlardı ara sıra. Artistliğe özenenleri. O vurmaz. Vurulurken de acırdı. Dayak atılmasından yanaydı ama dayak yiyeni görünce içi tuhaf olurdu. Yalnızca bir keresinde hiç acımamıştı. Taksi yazıhanesini bastılar. Yağmurlu bir akşamdı. Borcu geri ödeme-yen (zavallı yaşlı adam, Numan'ın akrabasıydı) kabadayılık heveslisi bir şoförle iki arkadaşını bir güzel benzettiler. Dostluk nedir orada tanıdı, delikanlılık, başına buyruklu-k, ilk kez orada an-ladı. Tembellikle sırtı peklığın, riske girmeye-le umursamazlığın, korkunun ve rahatlaşmanın en tatlı esrikliklerini yaşadı. Kendi sokağından sanki kilometrelerce uzak bu kenar semtte, kendine yakın, kendine benzer insanların büyük bir köyü andıran toprak kokulu mahallesi. Öyle devam etseydi keşke her şey.

Metin geldi kahveye. Arkadaşlarından biri getirmiş. Çelimsiz, yakışıklı bir çocuk. Görür görmez onu, bir şeylerin değişeceğini sezdi, bakışlarından sezdi, ses etmedi. Tanışma faslı bitmiş, önceki geyik konuya dönmüşlerdi, maç muhabbetine. Öbürleri varlığını bile unutmuşlardı. Damdan düşer gibi sordu ortaya: "Siz Türk müsünüz?" Buz gibi bir hava esti. "Nasıl yani," dediler sertçe. "Şüpheli mi var?" "Şüpheli yok desem yalan söylemiş olurum." Bizimki gülümsedi ama ses etmedi. Öbürleri dıklendi: "Adam gibi konuş. Baklayı çıkar ağzından." "Çıkarayım. Buraya sadece dört yüz adım mesafede bir dernek açtık. Gelirken saydım, dört yüz üç adım. Fakat hiçbiriniz gelmiyorsunuz. Hem Türk'üm diyorsunuz, vatan sizden hizmet bekliyor, hem de burada kahve köşelerinde gevezelik etmekten başka işe yaramıyorsunuz." "Ne derneği bu?" "Ne derneği olduğunu gelin gözleri-

nizle görün. Ortaokulun yan sokağında.” “Ben oradan demin geçtim, dernek falan yok söylediğin yerde,” dedi, çocuklardan biri. “Tabelasını asmadık ki daha.” “Ne zaman asılacak?” “Bilmiyorum. Gelirseniz birlikte asarız. İstedığınız zaman. Küçük bir tören yaparız.” Ertesi akşamüstü törene gittiler. Elli kişi kadar toplanmıştı bakkalın yanında. Tabela içeriden çıkarıldı, bir apartmanın zemin katında büyük bir dükkandan bozma dernek. Bozkurt’u ilk kez bu kadar yakından, bu kadar büyük gördü. Kitap okuma ödevleri, seminerler, daha önemlisi, silah eğitimi. Eline eldiven gibi oturur. O eline oturmuşken kolları şişer, üç kat daha güçlenirdi; namlunun demir ucundan kabzaya, kabzadan parmaklarına, oradan koluna, en sonunda da ruhuna bir enerji yayılırdı, kudret... Bambaşka bir adama dönüşüyordu eline alınca. Yedi altmış beşlik bir Fransız onlusu veya dokuzluk bir Parabellum. Direktif icabı söyleyemiyordu, ah bir öğrense kendiliğinden, bir şekilde duysa... Bir de dövüş eğitimi, karate. Şehrin öbür ucundaki bir karate kursuna götürmüştü Metin. Hep birlikte. Gitti geldi ama nedense hiç hoşlanmadı. Salonun ter ve ayak kokan tozlu havasından. Zaten tabanca kullanabildikten sonra karateye ne gerek kalırdı. Filmlerde söker o numaralar, saçma sapan Çin filmlerinde. Çekik miydi gözleri. Gözünden düşmemek için bir süre katlandı. Metin ne çok şey demekti, onun gözünde değer kazanmak. Metin’in gözünden düşmek... Çocukluk rüyalarında sık gördüğü; bir dev şeklinde gökyüzünden inen ya da bulutların arasından bakan kocaman yüzlü, kocaman gözlü bir dede olarak Tanrı. Çekindiği, çok çekindiği ama taptığı. Tanrı bazen babasının yüzüyle görünürdü, anımsıyor. Babasından da çok korktuğunu biliyor, beğenisini kazanmanın ne kadar müthiş bir önem taşıdığını, babası bir öğrense neler yaptığını. Direktif icabı söyleyemez. Şimdi gariptir,

Metin, babasının yerine geçmiş ve babasına karşı daha değişik bir korku hissediyor içinde; bir suçluluk. Babası mı, Metin mi? Metin uzaktan onları gözledi. CHP'nin lokali. Arka kapıdan kaçmaya çalışan üç dört komüniste arkadaşları bir güzel sopa atarken o, kapıda dimdik durdu. Artık çok daha fazla saygı duyuyorlar. Silah taşıdığını zannediyorlardı baskında çünkü. "Bundan böyle şehir içindeki hareketlere katılmayacaksın." "Neden?" "Nedenini sorma, dediğimi yap. Senin için başka vazifeler düşündük. Zamanı gelince söyleriz." Zamanı gelince ha! Ne zaman gelecekti o zaman? Gururu içine sığmıyordu. "Kasılma o kadar, baba hindiye döndün," diye takılmaya başlamıştı babası. Sezdiki bir şeyler. Utandı, omuzlarını aşağıya indirir oldu, sevindi. Ona anlatabilecek miydi herhangi bir şey? Oğlu nasıl bir delikanlı. Ulaştığı düzeyi öğrenebilecek miydi? Sıcak bahar akşamı Metin buldu onu, koluna girdi ve yürüdüler. Yürüdüler ama terlemedi. "Yarın seninle İzmir'e gideceğiz." Yolda, otobüste işi açıkladı başkan. Klimalı bir otobüstü. Öğle vaktiydi. Bir lisenin önü. İki tane silah getirdi hiç tanımadığı biri, sokak içinde kimseye göstermeden bellerine soktular. Kemerini kalın mı kalındı. "Mermi ağızlarında," dedi genç. "Tamam," dedi Metin. Ne kadar soğukkanlıydı. Liseden çıkan birkaç komünisti dövecekti bir grup arkadaşları. Komünistler silahla karşılık verirlerse, üstlerine ateş açacaklardı. Pek tahmin etmiyor bunu. Yok eğer karşılık vermez, sopayı yer kaçarlarsa, işin sonunda havaya birkaç el ateş edip kaçacaklar. Elleri soğuktu, buz gibi, çışı gelmişti, yine de bozuntuya vermemeye çalıştı. Metin rahatlatı. "Çekinecek bir şey yok, uzaktan ateş edeceğiz, karşıdakilerde silah varsa bile bizim için risk az. Polistense hiç çekinme; olay bitmeden katiyen gelmezler. Hadi sakın ol." Kaygısı o kadar belli miydi, yoksa öylesine mi söylemişti? Öğrenciler küçüklü büyüklü gruplar halin-

de bahçe kapısında göründü. Sağ yandan dağınık düzende yirmi-yirmi beş kadar genç yaklaştı. "Bizimkiler," dedi Metin. Olayı izledikleri yer karşı kaldırım. Sağdan yanaşanlar ellerinde bir şeyler taşıyorlardı, gazeteyle, bezlerle sarılmış sopalar. Birden hareketlendi, kapıdan çıkmakta olan yedi sekiz kişilik bir topluluğu çembere aldı. Sopalar inip kalkmaya başladı. Kargaşa... Dayak yiyenlerden birkaçı çemberi yarıp kaçmayı başardı, büyük grubun bir bölümü kaçanların peşine düştü. Yerde hâlâ tekme ve sopa yiyen birkaç kişi gördü. Düşenlerden biri de kızdı, eteği açılmıştı. O sırada bahçeden sloganlar duyuldu: "Kahrolsun Faşistler!" "Tamam, tam vakti," dedi Metin, gür sesiyle bağırdı: "Kahrolsun Komünistler!" Ardından havaya üç el... Bizimki de çıkarmıştı tabancasını, iki el sıktı. Bahçe içindeki öğrenciler kaçışarak okula sığındı. Sopalı grup hızla dağıldı. "Bu kadar işte," dedi Metin. Bu kadar ha! Müthişti! Çıktıkları sokağa girdiler, sonra tekrar sağa saptılar. "Çok iyiydin ülküdaşım." Ülküdaşım! Üstüne basa basa söylemişti. Başkaları gibi genizden, boğazdan dolu dolu 'kardaşım', daha iyisi 'gardaşım' diyemiyordu, konuşması biraz hanım evladı tarzıydı, değişik hitaplar kullanırdı. "Ne yaptım ki, bu bir şey değil." Sırtını sıvazladı Metin: "Bu bir şey değil dediğin çok önemli bir şey." Gururlandı. Endişeyle karışık ölesiye bir gurur. İnce bir yarık açılmıştı önünde ve bir an için geleceği gördü. Çatışmalı, kavgalı, korku dolu geleceği, yarık açıldığı gibi hızla kapandı. Bir de kızın dövülmesi yakmıştı yüreğini bir parça. Açılmış dolgun beyaz bacakları aklından çıkmıyor. Aklından çıkmıyor, açılmış. Dolgun. Beyaz. Bir de. Bir de silahından çıkan çatlak patlama sesleri. İrkiltici! Yarığı o açtı.

Çatışmalı duygulara kapıldı. Bir yanı gözü pek bir bozkurt mencebesine yükselmek istiyor, daha büyük vazifeler kapmak istiyor, koparmak. Bütün millet arasında adı bilinsin. Öbür yanı

ise yolun uzun ve çetrefilli ilerlediğini söylüyor, korkuyor. Çatışma, çatlak patlama sesleri. Derken, hastalandı. On beş gün süren yıpratıcı bir ateşli hastalıktı. Tam bir teşhis konulamadı. İyileştiğinde bedeni hâlâ güçsüzdü. Metin sadece geçmiş olsun demekle yetindi. Yeni bir atılıma kalkacağı sıralar önünü birden kesen hastalıklar. Ateşi çıkardı. Geçmişini gözden geçiriyor; bunun kader mi, kaçış mı olduğuna karar veremiyor. Mühendis çıktıktan sonra birtakım psikoloji kitapları okudu, kuşkuya düştü. Babası onu mal almak için Anadolu'ya göndermeye kalkmıştı da hızır gibi yetişen mide bulantısı ve ishal. Ateş de çıkmıştı. Enikonu on gün dur duraksız devam eden sayrılık. Sonra bu ateş. Birkaç ay sonra beni elinden kaçırmasının ardından baş gösteren migren ağrıları. Sorunu mutlaka çözme kararı almıştı, ne var ki, hastalanmıştı işte. Öte yandan, tüm bunları bezginliğine bağlıyor. Hayata karşı karamsar, daha çok da bezgin duruyor. Mikrobik bir hastalık gibi. On yedi yaşına dek böyle bir sıkıntısı yoktu, pek fazla yoktu. Arkadaşları milli yapacaklardı onu. İzmir'den daha yakın bir yer istemedi, görebilir, tanıyabilirlerdi. Boya ile sarışınlaştırılmış, fakat Allah için teni beyaz mı beyaz, balıketinde, yüzü düzgün bir kız seçtiler. Tahmin ettiğinden çok daha güçlü girdaplarla başını döndürmüştü. Bir kachına dokunmak. Kız çok bezgindi. Arkadaşları dışarıda tembihlemişlerdi iyice, ama gayret edip gösterdiği ilgi bile bezgindi. Konuşması, soyunuşu, yatağa uzanışı, bezgindi. O koşullarda bile başarabilmişse, her koşulda başarabilir. Çıkınca büyük bir özgüven gelmesi gerekmez miydi üstüne? Gelmedi. Evhama kapıldı. Bu halsizlik, bu bezginlik bulaşıcı bir hastalığın belirtileri. Güzlice hastaneye gitti. Temizdi hepsi. Bevliyeci doktora gaitip bir yalan uydurmak zorunda kaldı; "Kendimi halsiz hissediyorum," demişti, "üstelik bunu başımdan geçen bir olaya bağlıyorum."

“Nedir?” diye sormuştu yüzünü buruşturarak asik suratlı doktor, bir an önce ötekine geçmek ister ya. “Geneleve gittin değil mi; korkma oradakiler temizdir.” “Hayır,” diye itiraz etti, “bildiğiniz gibi değil, çok sıkışmıştım, kadınlar tuvaletine girdim mec- buren, tam küçük aptestimi yaparken affedersiniz, arkamda bir ayak sesi duydum, o telaşla, yani dönerken düştüm. Elim yere değdi, sonra pantolonumu iliklerken ıslak parmaklarım şeyime, kamışıma süründü...” Asik suratlı doktor gülmüştü; bugün bile utanır. Halsizlik geçmişti, bezginlik sürüyordu. Bazen kendi kendine güler, bezginliğinin o kadından geçtiğini düşünürdü. Telaşlanıp ciddiye alır sonra, kendine güler. Aksi halde, çıkar çıkmaz göklere fırlaması gerekmez miydi, tekrar başarmak için sabırsızlanması... Ülkücü olduktan sonra aklına takılırdı. Becer- dikleri kadınlar kerhanede de olsalar Türk kadınlarıydı. Tuhaf bulduğu başka şey. Aralarında hiç sözü edilmiyordu bunun. Ne işti, nasıl oluyordu? Sonra kavradı mantığı. Yoldan çıkanları, sapıkları, komünistleri, bölücüler, solcuları, züppeleri, hadiyse kendileri gibi düşünmeyen hiç kimseyi Türk’ten saymayacaksın. Önüne geleni becer, becerdiğini Türk’ten sayma. Her işte böyle yapacaksın. Rüyanda da öyle yapacaksın. Rüyası gerçekleşti. Üniversiteyi kazandı. Üniversiteden çok, İstanbul büyüleyiciydi. Düşlerinde. İstanbul... Esas o kabus. Benimseyemedi şehri. Var- dığı ilk günden uyamadı. Pek çok nedeni sayılabilir, niyetim, hepsinin dökümünü yapmak değil. Siyasi yönden, tehlikenin boyutları anlamında korkutucuydu. Kendi şehrindeki solcular da kafalarını kaldırmaya başlamışlardı son zamanlarda, saldırıla- ra fazlasıyla cevap veriyorlardı. Ancak, ölüm görmemişlerdi. En ağır zararlar. Birkaç arkadaşının yaralandığını duymuştu; kendi- sinin katılmadığı kavgalardan birinde bir ülküdaş, tabancayla bacağından vurulmuştu, başka bir yerde iki ülkücü pusuya dü-

şürülmüş, sopalarla çok kötü dövülmüşlerdi. İstanbul komünist cennetiydi neredeyse. Ülkücüler, vatanperverler öldürülüyordu. Kendi okulu görece iyiydi. Komünistlerle sayıları neredeyse birbirine yakındı. Her iki üç günde bir ciddi kavgalar çıkıyordu aralarında, daha kötüydü. Birçok okul komünistlerin kontrolündeydi, tanınan, bilinen ülkücüler derslere sokulmuyordu; arkadaşları boyuna uyarıyorlardı, şu semte girme, bu caddeden geçme, falanca okulun yanındaki kahvelere sakın ola ki oturma... Düpedüz ölüm korkusu... Okuldaki kavgalardan çekinmiyordu, ama tek başına yolda yürürken birilerinin saldırısına uğrarsa. Kahpe bir kurşunla öteki dünyayı boylamak. Üstelik, İzmir olayından bu yana doğru dürüst silah kullanmamış. Bir arkadaşının silahını almıştı da eline, demirin soğuğu ta kalbine vurmuştu. Vurulmak da vardı.

Kalabalık İstanbul, çok kalabalık. Caddeleri nemli, ıslak, çöp bidonları sızdırmış, her yer uğursuzluk kokulu. Ezanları bile farklıydı. Ugultulu, yankılı, hep bir ağızdan ve ölüm esintili. Yazılamaya çıkarlar, afişlemeye, özellikle sol semtlerin sınırlarına geldiklerinde... Başlarındakinin bazen kabadayılığı tutar, hadi, durmak yok, caddenin sonuna kadar devam. Hepsini bir titreme alır o zaman, buz gibi nemli rüzgar iliklerine işler. En karlı ayazlı günlerde bile hiç hissetmediği bir titreme. Çişi gelirdi. Bir bahçeden aşağı yapmıştı bir sefer. Zenginin bahçesine. Zenginleri görürdü, Boğaz'daki yalıları, başka ülkenin insanlarıydılar adeta, hayır yanlış, başka bir gezegenin insanları. Bir de doktorlar zengin olur derler. Saçma. Ben niye sürünüyorum. Sürünüyordu. Ruhen. Yolda düşse kalsa sanki hiç kimse dönüp bakmayacak, su bile vermeyecek, arabalar son sürat geçecekler yanından. Donuklaşmıştı bilinci, algısı daralmıştı, görüş açısı bir kar gözlüğünden bakıyormuşçasına sınırlanmıştı, ilgileri azalmıştı. Ders-

ler mi, kitaplar mı, mühendis çıkma hayalleri! Şöyle dursunlar. Gezip tozma mı! Birlikte kaldığı çocuklarla anlaşıyor. Güya ülkücüydüler, güya idealist. Akılları sadece karı kızdaydı, üstelik, beceriksizdiler o işte de, komşuda pişer bize de düşer, hani! Kabaydılar, pistiler. Lavaboda makarna süzdürüyorlardı, kokmuş çoraplarını masanın üstüne bırakıyorlardı. Kendisi azıcık tutunabilse şu şehre, acaba onlara da alışabilir miydi biraz? Neredeydi memleketindeki arkadaşları! Okulu bırakmayı düşün-
dü. Okuldan arkadaşlarını yurtta ziyarete gitti. Oba başkanları da oradaydı; çekiniyordu ondan. Çocuktan değil, cana yakın biriydi, vereceği vazifelerden... Çekinmekte haklı çıktı. Yandaki boş odaya çağırdı bir ara onu. Elini beline attı, pırıl pırıl bir Alman Ruger'i çıkardı. Soğuktu hava, kaloriferler yanmıyordu, yağmurlu. Yandaki apartmanın kuş pislikleriyle kaplı kararmış damını hatırlıyor. Bir de ürktüğünü, titrediğini. O utancı bir daha unutamayacak. Yine de bozuntuya vermemeye çalıştı, süre istedi. İstanbul'a alışamamıştı. Alışma dönemi sona erene dek elini silaha değdirmeyecekti. Arkadaşlarına zarar verebilirdi. Daha sokakları, caddeleri, hangi numaralı otobüsün hangi semtten geçtiğini bilmiyordu. Şaşırdı bu itiraza. Okuldaki birkaç kavga da gösterdiği cesaret anlatılmıştı ona, ayrıca, geldiği şehirden getirdiği iyi referans... "İstedğin süre olsun," dedi başkan şaşkınlığını gizleyerek. "Sen hazırım de, yeter ki; biz bekleriz." Evindekiler bir yana da okuldaki arkadaşlarına neden ısınmadı? Zaman zaman düşünüyor, nedenini bulmaya çalışıyor. Dürüst değerlendirmek gerekirse en önemli neden, memleketinde gördüğü saygınlığı burada bulamaması. Okuldaki kavgalarda, okul dışında da karşılıklı atışmalarda. Cesaretini ispatladı, birçok kez. Bir korkak değil ama ne derler... Vasat. Vasat vasat vasat... En nefret ettiği durum. Vasat! Herkes de biliyor. Cesarete kendin-

den öndeler. Silah taşıyorlar, sokak başlarında nöbet tutuyorlar, çok daha riskli işlere gönderiliyorlar. Bazısı. Silahı reddetti. İstanbul'a alışması gerek. Yurtta kal, dedi başkan. Rahatını bozup o fareli evden ayrılmadı. İğrençti fareler. Bu yüzden, iyice mimlenmiştir. Takip altında. Morali bozuk. En çok işte bu cesaret konusunda. Cesaret cesaret cesaret. Sahip olmayı hayatta en çok istediği ve en çok içini kemiren duygunun karşılığı. Memleketinde de kuşkuluydu bazı şeylerden. Lağımdan yeni çıkmış, ıslak kuyruğuyla sağı solu süpürerek kayıtsızca dolaşan bir fare gibi iğrenilesi, bulaşık ve yüz­süz korkusunu toyluğuna bağlıyordu. Vasat veya vasatın az üstünde, her yerde rastlanır bir ülkücü... Afişlemelerde teneke taşır, kavgalarda sopa sallar. Alelade biri. Teklif de ediliyor. Tabanca veriliyor, yurda gel, çocukları biraz toparla deniliyor. Bunlar ne! Baş yapalım demek. Iskeleden denize atlamak gibi. Ufakken arkadan ittiriyorlar. Toyluktan değil.

Çoğu pek dindar. İçten içe rahatsız bundan. Kendi şehrinde hissettiği dindarlıkla bunlarınkı farklı. Camiler bile soğuk. Arkadaşları başka, pisler, köylüler. Şehir beyefendisi olmadığını bilmek. Şehir beyefendilerine düşmanlığı da belki o yüzden, köylülere düşmanlık beslediği gibi. Temizlik takıntısı arttı. Pislik, diyor; bizde Arap kalıntısı, bir Türk hiç kokar mı! Birkaç arkadaşından duymuştu bu yorumu, dört elle sarılmış. Ama şimdi okuduğu kitaplar da eskiler gibi ışık saçmıyor. Ne ışığı, kafa karıştırıyor. *Dokuz Işık*'i okudu yeniden, *Milliyetçi Türkiye*'yi okudu Kurt Karaca'nın. Çocuklukta keyifle okunan *Teksas, Tom-mikslerin* büyüyünce okunduğunda aynı zevki vermemesi gibi. Kuşkuları büyüdü. Babası Arnavut. Soy birliği manevî soy birliğidir, hissedilen soy birliğidir diyorlar, biz ırkçı soy birliğini savunmuyoruz, boyuna kandan, soydan söz etmenin anlamı ne o zaman? Toplumculuk diyor liderleri, durmadan toplumculuk...

Toplumculuk ne: Sosyalizm. Her şeyin devletleşmesini savunuyorlar, kapitalizme karşılar. Sosyalistler ne derse, kendileri de aynı şeyleri söylüyor. O zaman sorun ne? Baş düşman kim! Baş düşman her zaman her yerde komünizm. Amerikan hakimiyetinde bir ülkede baş düşman yine de komünizm! Aptallaştırıyor. Zeka geriliğinden değil, tutucu kafa yapısından insanın düşümemesi. Birçok söyledikleri ortak, ayrıldıkları ne? Ahlak ve dindarlık. Evet, bundan başka bir şey yok sonuçta. Dindarların çoğu kalben dindar değil ki, ahlaktan dem vuranların pek azı gerçekten ahlaklı. Arkadaşları içinde yürekten değer verdiği on kişide bir. Peki, neden böyle şeyler hiç konuşulmaz? "Sevgili Bozkurtlar," diyerek başlıyor konuşmasına, birkaç cümle sonra "sürüden ayrılan kuzuyu kurt kapar, işimizi kurtlara kaptırmayacağız," diyor. Bir arkadaşına da gösterdi o yeri. Birlikte güldüler. Sonra korktu. "Dokuz Işık"a güldüler. Ya duyulursa; ona buna gösterip makaraya aldığı sanılırsa? Kimseyle kuşkuları üstüne konuşmayacak. Zaten korkusu arttıkça kuşkuları da artıyordu. Haksızlıktı bu. Kendi hareketine haksızlık. Cesaretsizliğine kılıf araması dürüst bir tutum değil. Ahlaksızlık. Ya üstüne gidecekti korkularının ya da adam gibi kabullenenecek. Yavaş yavaş alıştı. Durumu kabullenmeye. Alıştı. Mesafeye alışamadı. Çok samimi gibi görünüyor herkes, öte yandan, üstlerini kendinden ayıran görünmez perdeyi hissediyor, sınırın ötesine geçmek ürkütücü. Adamın suratı gözünün önünden gitmiyor. Yeni başları biraz yılgın ve biraz içten pazarlıklı bir tip. Bir şey soracaktı bir yetkiliye, siz de salonda oturur, havayı koklarsınız, demişti. Önce parlak bir öneri gibi görünmüştü, elbette, ne sakıncası bulunabilir. Salonuna girdiklerinde, görüşülecek yetkili odasına girmek üzereydi. İliç unutmaz, döndü adam, buz gibi bir suratla sordu: "Niye getirdin bunları?" "Biz konuşurken oturur beklerler." "Ne

münasebet,” diye azarladı adam. “Burası kahve mi, otobüs durağı mı, dışarı çıksınlar, bekleyeceklerse dışarıda beklesinler.” Partisiyle ilk tanışması... Onları göz ucuyla bir sıçan leşine bakar gibi süzen adam. Esmer, bıyıklı, kara gözlüklü zayıf bir herif. Kırk beş elli yaşlarında. “Bunları,” diyor. “Niye getirdin bunları? Bunları...” Gözümü açıyorum, ben. Düşünüyorum, ben. Her zaman aynı kişinin açısından dünya, her zaman aynı kişinin beyninden. Sıkıldım, çok sıkıldım. Hep aynı ben! Hep aynı...

Sapıklar, psikopatlar kaynıyor komünistlerin içinde. Solcuların genellikle korkak olduklarını söylerdi arkadaşları. Aynı fikirdeydi, sıkı dövüşüyorlardı ödlekler. Cani ruhlu katiller aralarında daydı, zevk için adam öldürenler. Psikopatları çok ya, cesaretli görünürler. Sapıkçasına ajanlık yapanlar da ayrı cins. Milleti birbirine düşürmekten doyuma ulaşanlar. Dev-Genç denilen grupları en ünlüsüydü, en güçlüsü. Bu isim onu ürkütüyordu, kimse söylemezdi gerçi ama bütün arkadaşları ürkerdi. Hayaline dev bir serseri gelir. Bu heyulayı, tanıdığı komünistlerin kıyafetleriyle giydirir. Uzun, buruşuk parkalı, kot pantolonlu, ayakları postallı, sert bakışlı, dudaklarını örten posbıyıklı, gençten dev adamlar. Maocular da kuvvetleniyordu, başka bela. Maocu umacı. Onlar da mütecaviz. Kılıklarından kolay ayırt edilmiyorlardı kalabalık arasında öbürleri gibi, tehlikeli. Rusya’ya karşı da savaşıklarını iddia ediyorlardı bunlar, daha kızıl komünist olmalarındandı, Çin uşağı olmalarından. Çoğu sapık veya psikopattı sonuçta. Kendi saflarında da bazı psikopatlar görüyordu. Tüm dünyaları kavga dövüş, tabanca markaları, bıçak çeşitleri; solcuları nasıl vurduklarını ballandırarak anlatan. Cesaretle yarışmak! Onlarla. Ümitsiz görünüyor durumu. Anlatılanların en az yarısı abartma veya uydurmaydı; fakat dörtte biri bile doğru çıksa, kapanmayacak bir ara. Konuşmanın ortasında gırmıştı odaya, kim-

se de çık özel konuşuyoruz, dememişti. Ne iş tuttuğu, nereden geldiği belirsiz bir tip. Öğrenci değil, bir tek o kesin. İleri geri konuşur, ona buna sıçrar, başkanları bile çekinir heriften. Besbelli birini kaçırmışlardı, gece afiş asanlardan birini. Yüzü al al olmuş, dindarlığını bilmese kafayı bulmuş der. Nereye götürdüklerini duyamamıştı, adama neler yaptıklarını anlatıyor şimdi. Karnına şişler sokmuşlar, öylece tutuyorlarmış. Adam bağırdıkça hop hop oynuyormuş sapları. Bütün dişlerini dökmüşler, herifin ne dediği anlaşılmıyormuş zaten. Üstünde en az bir paket sigara söndürmüşler. Ortalık et kokusuna kesmiş. "Ulan Maonun piçi Türkleşti," diyordu. "Bizim Adana kebabına döndü." O ciddiydi, öbürleri gülüyordu. Çarpık kahkahalar. Çıktı. Çekemezlikten mi kaynaklanmıştı öfkesi, boşboğazlığa tepkisinden mi? Hayaline gelen görüntüler midesini bulandırdığından. Bir hafta sonra kahvaltıda masaya yaydıkları gazeteye gözü takıldı, ağzındaki lokmayı ağır ağır çiğnerken. Sol görüşlü bir genç afiş asarken kaçırılmış. Ölüsü yeni bulunmuş. Tarih tutuyor. Midesi bulandı. Neden nefret dolu içi, içim? Çok şey beklediğimden mi insandan, yoksa beklemediğimden mi hiçbir şey. Allah öyle yarattı derler, tüm nefretiyle, günahlarıyla. Allah!?

Aman Allah'ım, ne kalabalıktı öyle. 1 Mayıs mıydı, değildi belki. Belleğime güvenmem. O da öyledir. Komünistlerin büyük bir yürüyüşü... Mecidiyeköy'den geçeceklerdi. Taşlar çıkarmışlardı yukarıya, şişeler, bir çatışma durumunda kalabalığı püskürtmek için. İç sokaklara girmesinler, derneklere, partiye falan saldırmasınlar diye güç yığmışlar. Bizimki de caddenin üstünde, sokağın başındaki apartmanlardan birinin terasındaydı. Bir de durbünleri vardı. Sırayla aşağıyı gözlüyorlardı. Kıpkızıl pankartlar, kızıl kolluklar, binlerce-on binlerce komünist. Ürktü. Ne kaldırı başıboş bırakılmıştı memleket, ne kadar sahipsiz, bir tek

kendileri uğraşıyordu onca tehlikeye göğüs gererek, canlarını ortaya koyarak. Ülkücülere teşekkür etmesi gerekenler, herkes, devlet, öbür sağ partiler, gazeteler destek olacaklarına köstekliyorlar. Hınçlanınca ürküntüsü biraz olsun yatıştı. Hevessiz ve bozuk bir suratla aldı dürbünü sırası gelince, izlemeye başladı aşağıyı. Şimdi birinci kattan bakıyor gibi, hattâ daha da yakından, tam üstlerinden. Ne kadar da kız var öyle! Normal, ödleklere cesaretli kılan şey: Ellerinin altında düdükleyecek çok kız bulunması. Kızlar. Ellerinin altında. Tek bir elinin altında bile yeter. Para yetmez. Bunca pankart, afiş, bunca gazete, dergi, kitap, bunca silah... Dışarıdan geliyor finans, belli. Rusya'dan, Doğu Almanya'dan, Bulgaristan'dan, Çin'den... Üçlü dörtlü gruplar halinde inceledi. Görüş yuvarlağına girenler. Tanıdık biri çıkar mıydı acaba? Kendi okulunun komünistleri örneğin. Yakalarsa, isimlerini bildiklerini rapor edecekti. Tanıyıp da isimlerini bilmediklerini araştıracaklardı. Usuna kazılılar. O insanlar. Üzerinden yıllar geçtiği halde, seyrettiği etkileyici bir filmin en başat sahnesiymişçesine, dönen kameranın kayarak yakaladığı hareketli görüntüler halinde. Suratlar giderek netliğini yitiriyor, uyandırdığı o güçlü karmaşık duygular sönmüyor. Yumruklarını kaldırarak hep bir ağızdan bağıyorlar. Öfke bağıyorlar. Kalabalığın yankılanan tok seslerinde toplanarak kulak zarlarını tokatlıyor, başını döndürüyor öfke. Kaşık, birlikte, esmeri sarışını, uzununu kısası, çapaçul giyimlisi, düzgün giyimlisi... Bu öfke, bu öfke! Kan beynini sıkıştırıyor. Daha dikkatli inceliyor suratları. İşte şu, at kuyruklu, esmer, şişman kız. Sloganlar kesildikçe iştahla bir şeyler anlatıyor yanındakine. Yanındaki de ulak tefek bir kız, belki biraz yaşlı; kız yerine kadın demeli; guluyorlar. Memleketteki komşu kızlarından ne farkları var. Şıret ve sinir bozucular, evet. Selam verseydiler yolda karşılaşuklarında, al-

maz mıydı? Alırdı, hoşuna bile giderdi. İlk kez onları bu kadar yakından görmesi garip. Şu çelimsiz genç. Üflesen yıkılır. Bir elinde simit, kemiriyor bağırmadığı anlar, her slogana katılmıyor zaten. İşin dalgasında, sırtıp duruyor. Saflara kazanamaz mıydık örneğin onu, hainler yerine biz... Yarıldı usu. Gördüğü şeyle ağzı açık kaldı birden. Şu adam! Uzun boylu. Kasketli. Babası! Tıpkı babası yandan. Aynı yaşta. O değildir. Olanaksız. Fakat bu derece benzerlik! Kalbi çarpıyor, başı dönüyor. Düşük olasılık, olasılık bile değil, saçmalıyor, olanaksız. Yüzüne ateş basmış. İşte bu yana baktı. O! Değilmiş. Tabii ki değildi salak! Ale-ti yanındakine devretti. Döndü. Dürbünü tutan kollarını dayadığı kenar yüksekliğe sırtını verip oturdu yere. İlk kez bir düşünce belirip kayboldu zihninde, önünden hızla uçan bir kuş gibi, göründü, kayboldu. Sonra, yıllar sonra daha sık ziyaret edecek bu duygu onu. Babası başka biri olsaydı, başka, bambaşka bir adam... Şimdi bulunduğu yerde mi duracaktı? Başka bir ülkede dünyaya gelseydi veya başka bir dinden doğsaydı? Farklı bir düşünceyle kovdu ilkin: Hepsi düşmanımız olamaz. O suratların hepsi. Ruhunu şeytana satmışlar çok içlerinde, fakat hepsi... Aşağıya inmek geldi içinden. Kalabalığın ortasına dalmak. He-eey, diye bağırarak, bizi düşman biliyorsunuz ama, gerçek düşman değiliz, biz de sizdeniz! O adama yaklaşacak ve elini tutacak. Sen amca! Sen! Hayır, gerisini getirmek istemiyor... Düşünüyor yıllar sonra; o suratlar, o insanlar, o adam ne oldular kim bilir. Kaçı hayatta değil şimdi, kaçının ocağı söndü? "Bir gençlik hevesiydi, yaptık, bitti," diyor sırtarak. Hangisi? Kaçı? Hangisi? Gençlik hevesiydi, bitti öyle mi! Madem hevesti, hayatlarımızı neden söndürdünüz bizim! En güzel yıllarımızı piç ettiniz!

"Aa, bu bizim okuldan," dedi dürbünle bakan, bayağı tanıdık çıkıyordu. Çıkacaktı elbet. "Ben onu bu kadar azılı bilmezdim

ya. Vay orospu! Evet, yanındaki herif de bizden.”

Aldırmadı; senin okulundansa senin okulundan, ne yapalım.

“Aa, bu şey değil mi, Engin bu, tamam.”

Düğmesine basılmış gibi bilinçsiz, birden kalktı yerinden.

Engin mi; hangi Engin?

“Versene şunu bana.” Aldı dürbünü. “Nerede?”

“Bak, sokağın başında, köşede banka var. O köşeye bak. Tam mavi tabelanın bittiği yerin hizası. Cart sarı renkli bir kız görünüyor şu anda tam hizada. Onun önündeki.”

Söylenen noktaya baktı. Evet, bu Engin... Kendi Engin'i. Önünde bir kız, arkasında bir kız, el ele, sol yanda güvenlik çemberi oluşturmuş yürüyorlar. Kızlar da hiç fena değillerdi doğrusu.

“Kaltaklar!” diye homurdandı. “Basacaksın mermiyi kışkılarından. Orospular!”

Engin! En iğrenç heveslerinin kışkırtıcısı, en utanılası yetersizliklerinin yüze vurunu. Memleketinden bile soğutan. Gitmek istemiyor. Her dönüşünde kötü bir şeyler duyuyor. Uzun bir aradan sonra ilk gelişinde Metin'i duydu. İnanmadı. Dönmüş, diyorlardı. Azılı komünistlerle gezerken görülmüş İzmir'de. İlk, gençlik düşlerinin büyük kahramanı, yıllar sonra rastlaştıklarında yaptıklarından övünçle bahsedeceği insan! Düşman salma geçmiş... Sonraki gelişlerinde hiçbir şey sormadı. Boş bir gevezeliği herhalde, belki aktif görevleri bıraktığından böyle pıs bir dedikodu çıkarılmıştı hakkında. Parlak bir yıldızı düşmüştü gönlünün, baktığı her şeyi ışılatan. Sonraki gelişinde Kasap'ın öldürüldüğünü söylediler. Gazeteler yazdı, nasıl duymadın! Nasıl da atlamıştı? Kasap... Yeniyetme hergeleliklerinin en sevimli cancağızı. Sevimli. Yeniyetmeliğimi, çocukluğumu yeniden yaşamak. Bir takıntı bende. Yorgun düşmüştüm. Gözlerimi kaparı-

yor, ensem ağrıyordu. Bilmemkaç gün. Sabah gün ağırırken büfe açılmadan geliyor, gece büfe kapanırken otelime dönüyorum. Büfeciler tanıyordu artık beni, tersliyordum soru sorma girişimlerini. Akşamüstüydü. Gözlerimi kısa bir dalgınlık ardından açtığımda onu gördüm. Sonunda! Beklediğimi. Kendimi. Çocuk kendimi. Yavaş yavaş yaklaştı, hastanenin dış kapısından içeri döndü. Yüreğim heyecan içinde izledim. Kalkıp kesmedim yolunu. Bozulabilirdi büyü. Üstündeki giysiyi anımsamıyordum ama bakışları, suratı aynıydı. O döndü kapıdan bahçeye, ben de fırladım. Şimdi on adım arkasıdayım. Binaya girmek üzere. Eliyle belli belirsiz bir selam verdi yukarıya. Dikkatim oraya kaydı. Üçüncü katın penceresi. Baktım. İşte o. İzini sürdüğüm. Aysu. Yirmi yıl önceki yüzü. Kendime yetişmeliydim. Koşarak çıktım merdivenleri. Göremedim. Çocuk hastalıkları katı. Sordum, sordum, sordum, önüme çıkan herkese sordum, bu isimde bir hasta yok dediler. Her çocuğun yüzüne baktım, hiçbiri değildi. Çok kalabalıktılar, hiçbiri değildi. Çok kalabalıktılar.

Çok kalabalıklar. Küçükyalı'da. Miting dönüşü mü? Vagonlara doluştular otuzar, kırkar kişi. Girdi en sondan, kapının yanında durdu. Yavaş yavaş hızlanan evlere, ağaçlara, sokaklarda kendi halinde yürüyen insanlara gözü dalmış. Geçen ay da kabul etmedi. İkinci yılı. Üsttekiler umudu kestiler. Sıradan bir yandaş olarak kalacak. Hayalleri bir bir çöküyor. Bok gibi hissediyor kendini, pörsümüş, bu yaşta yorgun. Bezgin... Katlanılmaz derecede. Arkadaşlarının kalabalığı ardında. Tren sarsıldıkça açılıp birleşen iki gencin arasından dalgın gözleri oturanlara kaydı istemeden. İnanmadı. Bir kez daha baktı biraz bekleyip. Evet. Bu, Zeynep. Yani ben. Benzi solmuş, sinmiş, belli ki korkmuş. Kork tabii, kork! Kafasını iyice yapıştırdı kapı tarafına. Yanındaki de onlardan. Tipinden belli zaten, karşısındakine

sessizce bir şeyler söyledi. Vay vay, demek üç kişiler. Hak ettiler çok iyi bir dayacı, hak ettiler. Çaktırmadan fısıldamalı birine, bak kardaş, şunlar komünist. Arkadaşları çullanırlarken üstlerine tren Bostancı'ya varır, değiştiriverir vagonunu. Evet öyle yapmalı. Hadi yap öyleyse. Tren Bostancı'ya yaklaşıyor. Hadi söyle bir an evvel, söyle. Tren iyice yavaşladı. Durmak üzere. Şimdi söyle ve ondan sonra in; kimin tanıdığını kimse öğrenemez. Durdu tren. Aceleyle attı kendini dışarı, yandaki vagona geçti. Söyledi mi; hayır. Söylemedin. Niye? Hüzünlü bir sevinç duydu içinde. Eski bir aşk, eski değilmiş demek; o aşkın çiğnenmiş, yerde paramparça duran kalıntıları üstünden geçti, yerleri sarsarak, rüzgarlar savurarak, sessiz tren. Gördüm onu ve bir daha göremeyeceğim. Asla. Bitti. Yine de gördüm onu ve... Biber gibi bir sevinç, hüznün içine oyulmuş sevinç.

Polisleri göndermişler. Dışarıda büyük olaylar sürüyordu, solcuların toplu cenazelerinden biri için. Okulda bodrum katta yuvalanırlar genellikle, çay ocağının yanında, kış ortası. Ülküdaşlarının çoğu da gelmemiş. Solcular da gelmezdi. Dokuz on kişi kaynatıyorlardı çay ocağının çevresinde, çay kaynıyordu. Puslu bir gün, çayın buharı... Bodrum katı iyice karanlık. Elektrikler de kesik. Çiş etmeye gitti, döndü. Koridorun ön kapı tarafından gürültüler geliyor kesik kesik. Kalabalığın bağırırları, sloganlar. Dört beş kişilik polis engelini aşıp üzerlerine saldırdılar. Boş bulunmuşlardı. Silah yoktu hiçbirinde. Yalnızca iki tane sopa; solcular kalabalıktı. Sopalardan birini kaptı, aydınlığa bakan demir çerçeveli camları kırmaya başladı. "Dağılmayın kardaşlar, panik yok." Bağırdı. Kırıkları fırlattı, cam kırıkları, ayna kırıkları. Sonra arkadaşları da toparlandılar, cam yağmuruna tuttular. Neye uğradığını şaşırmişti, gerisin geriye kaçtı odlekler. Bir anda koridor boşaldı, polisler tekrar araya girdi. Zalerlerini

kutlayacaklardı, arkadan bir başka grup koşarak saldırdı üzerlerine. Koridorun dip tarafında girişleri kilitli merdivenden inmişlerdi. Bunu fark etmelerinin hiçbir yararı yoktu. Ellerindeki demir çubukları gördü ve acımasızca inmeye başladı çubuklar. Yattığı yerden. Yere yattı. Hastanede iki hafta yattı. Çıkar çıkmaz da başka bir kavgaya katıştı. Üç kişi bir komünisti sıkıştırmışlardı, arkadaşlarından birinin elinde bıçak vardı, bizimkinde de kırık bir ayna. Herifin başından ayrıldıklarında yerde solucan gibi kıvrılan bir parkalıyı anımsıyor. Esmer, kıvırcık saçlı. Niye sıkıştırdığını bile bilmiyor, kimin vurduğunu. Adam ölmedi ve ismini verdi polise, bir tek onu tanıyabilmişti. Emniyette hiç kötü davranmadılar, hattâ bir amir sırtını sıvazladı. Öteki arkadaşlarının adlarını istediler usulen. Ne isim verdi, ne suçu kabul etti. "İftira," dedi sadece, "başımı yakmak istiyorlar, siyaseten kin duydukları için. Bunların hepsi komite halinde anarşist." Yine de bir buçuk ay içerde kaldı. Hapishanede kararını pekiştirdi. Hastanede yattığı günlerde karar vermişti. Mütevazı bir kahraman olarak çekecekti kendini ve çekti. Çok çekmişti.

Morali ay be ay yükseldi, derslerine daha kolay verebildi kendini. İhtilalden sonra. İstanbul'a az çok alıştı, yavaş yavaş tadını çıkarmaya başladı. Siyaset dışından arkadaşlar edindi. Çoğunluklular. Bir tek olay tekrar sarstı. Son sınıfta mezuniyeti garantilendi ve o güvenle sevdiği kızı istetti. Beni. Babamlar ona da, ailesine de yakınlık duyuyorlardı artık. Kabul etmedim. İnat ettim, kabul etmedim. Benimle ilgilenen başka biri çıktı. Bizimki kadar yakışıklı değil, hattâ çirkin sayılır. Hiç olmazsa sosyal demokratı. Şimdi düşünüyorum, sosyal demokratiyle değil, Hayrilere göre çok daha zengin oluşuyla baskın çıkmıştı. Ona karşı hıncım hâlâ geçmemişti. Öğrenimimi bitirememiştim. O'ylu aşağılık duygumun baş suçlusu. Her geçen yıl artıyordu.

Askerlikten sonra şehrine yerleşti. Kesin yerleşme. Ben evlenmiştim artık. O ise uzun yıllar bekar kalmaya niyetliydi. İş kuracaktı, bir inşaat şirketi ve ilkgençlik yıllarındaki arkadaşlarını bulacak, hep birlikte altın yıllarındaki yaşamına dönecek. Yazın yasemin kokulu arka bahçelerde, kışın salaş meyhanelerde her gün buluşacaktı, sofraları donatacaklardı, top oynayacaklardı, dedikodu edeceklerdi, ara sıra kaçamak yapacaklardı İzmir'e. Eskideki gibi. Eski dostlar. Düşündüğünün birinci bölümüne başarılı bir biçimde girdi; ne var ki, ikinci bölüm... Babası öldü. Altından bastığı toprak çekildi. Altından toprak. Altı ay kadar kendine gelemedi. Arkadaşlarına sarılmak istedi. Her şey değişmişti. Kahveleri, meyhaneleri. Kasap'ın dükkanı duruyordu; babası çalışıyordu. Kasap gidince mekanın, sokağın tüm havası kaçmıştı. Gitti bir gün oturdu. Arka bahçeye, akşam. Yer aynı yerd. Bir sigara yaktı ve çevresine bakındı. Altı yedi yıl önceki sesleri yakalamaya çalıştı, aynı yüzleri yanı başında görmeye, esprileri yaşamaya. Olmadı. Bunu ben hep yaparım. Yaparım, yıllar önce. Tatilde arkadaşlarımla gittiğim, gece geç vakitlere dek oturup eğlendiğimiz bir yere birkaç saat sonra dönerdim. Bir pansiyonun ağaçlı bahçesine örneğin. Birkaç saat önceki yaşamı canlandırmaya çalışırdım. Olmazdı. Ağaçlar. Bahçe. Çimenler. Rüzgarın esintisi. Kapkaranlık, her şey büyüdü ama kafanın içinde dönüp duran o sıcak yaşam uçmuş. Bir daha gelmez geri. Bir daha toplanmazlar aynı yere. Dolaşı her yer. Bu arkadaşları şehri terk etmiş, başka biri hapisteydi. Geni kalanlar Numan... Yüzleri biraz yaşlanmakla birlikte aynıydı kalanlar, fakat hiçbirisi aynı kişi değildi. Çoluk çocuğa karışmışlardı, iş güç telaşına; vakitleri yok. Ara sıra bir araya gelseler aynı tadı vermiyor sohbetler. Eskilerden birkaçının ilişkısı sürüyordu siyasetle. Siyaset aynı siyaset değildi. Hiçbir şey aynı değil. Bu tuu mafya-

cı haline gelmişlerdi. Yeni ülkücüler mi? Rastlaştıklarında tanıyorlardı bir kısmı, eski bir kahraman olarak saygı gösteriyorlar, eski hallerini göremiyordu. Hiçbir suratta.

Baktı tutunamayacak bir yerde, olmayacak, evlendi. İki çocuk peşi sıra yapıldı. Hafif bir göbek bağladı. Başarılıydı işinde, babasından ötürü değil, kendi çabasıyla zengindi. Siyasetten her geçen gün daha da soğudu. Eski idealist kokuyu duyamıyordu yenilerde. Eskiler tuhaflaşmıştı. Düşmanın üstüne en önde atılanlar yitik kuşaklarıydı; şimdi bir şekilde fazla zarar görmeden kalanlar sivrilmişti. Kendisi de gerçi zararsız kurtululardan, hiç değilse eski tüfek havalarında dolaşmıyordu, meyve toplamaya kalkmıyordu. Gördükleri zaman derneklere, partiye çağırıyorlardı, ender uğruyordu; ara sıra azıcık bağış; hepsi o. Merkez partilere kaymış, faça yapmış eski tanıdıklarının çoğu. Ülkücü kalmışlar sözde, kalpleri milliyetçiler için atarmış hâlâ. Her yanı çıkarcılar sarmış. İhale kapmak için, işe girmek için, mevki yükseltmek için. Her yanı sarmış. Partide kalanlar onlardan farklı mı? Çoğu değil. Cesaret... Daha fazla cesaret için, onur sorunu yaptığı için yürekliliği, uzaklaşmamış mıydı hareketten? Mertlikte eline su dökemeyecekler şimdi kapıyorlardı. İlişkileri kullanıyorlardı, milliyetçiliği kullanıyorlar, müdür oluyorlar, profesör, milletvekili, para, bilmemne... Kirli işler, pis paralar. Sorsan yine ülkücü. En son gelen şey vatanın çıkarı. Milletin ilerlemesi. Kimin umrunda. Daha güçlü olacaklar, daha paralı. Onu gördü. İlçeye gelmiş. Çağırdılar; gitmemek olmaz, diye düşündü, bir yandan da merak... En arkada oturdu. Konuşmasını dinledi. Toplantı biter bitmez çevresinde çemberi gördü, yaltaklanan, yarıdakçılık edenler. "Niye getirdin bunları," demişti. Bunları. Çıktı. Bir daha kovulmuş. Öyle duyumsadı. Yalnız. Arkadaşlarını ele vermek istemediği için sınıftan atılan çocuk. Necip Fazıl'ı

yeni anlıyor. Çok kitabını okumuş. Çok oluyor. Sirtında taşımak zorunda kaldığı zararları faydalarından büyük dava arkadaşlarına kızgınlığı. Bir daha hiçbir şey onaramadı. Yüzüne acı bir gülümseme olup oturan hayal kırıklığını. Bölücülere karşı en sıkı milliyetçilerin durması bile. En duyarlı ülkücüler çıktı. Sempatisi tekrar canlandı gerçi, eski sıcak inancı bir daha geri gelmedi. Adaleti hakim kılacaklarına inancı milliyetçilerin. Devleti kalkındıracaklarına...

lyice durulmuştu, iyi bir aile babasıydı, herkesle görüşürdü, solcu sosyalist arkadaşlarıyla bile oturup konuşuyor. Ya ben? Kocam solcuydu, sosyal demokrat. Ecevitçilikle CHP arasında gidip gelirdi. Eski tüfeklerden olduğunu söylerdi ama ne kadardı doğruluk payı kuşku götürür; herkes eski tüfeklikle övünür lafa gelince. Sosyal demokrat olduğunu söylerdi, bir ara delege falan da seçilmiş, il yönetimine girmiş. Kocamdan söz ediyorum. Benim bildiğim, öbür partileri tutanlardan hiçbir farkı yoktu; ne işinde, ne yaşamında. Solculuk ne hale gelmişti ki, takım tutma. Solculuk hiçbir pis iş yapmana engel değil artık. Para konularını bana hiç anlatmazdı, az çok bilebiliyorum çevirdiği dümenleri, bu yüzden, sormazdım aslında. Maddi yönden hiçbir sıkıntı çekmiyorduk. İki yazlığımız, bahçe içinde tripleks villamız, üç çocuk yapmıştık fazla zorlanmadan, bakıcılar, hizmetçiler, hiç bir şeyi esirgemezdi. Ama... İlgisizdi. İlgisi gösterdiği nadir zamanlar, yalnız çıktığı üç dört günlük gezilerinin dönmüşleriydi, anlardım ki, muhakkak çok keyifli geçmiş temasları. Hiç sormazdım, anlatmazdı, bir süre sıcak davranırdı, sonra yine aynı. Bazen boşanmayı düşünürdüm. Hadi huzurumuz bozulmasın diye kapardım konuyu. Beş altı yıl sonra hiçbir yere gitmez. Yaşlanacak. Gençlik hayallerimi düşünürdüm. Ara sıra Hayal deyip geçer durumdaydık, herkes öyleydi; neden olmuştu onca insan?

Okulu neden bıraktım?

Duyar duymaz koştum. Özel hastanede yatıyordu, ben ulaşınca dek ölürdü belki. Annem mi söylemişti telefonda ne. Beş altı yıldır hiç rastlaşmamışız, daha önceki birkaç rastlaşmamızda hiç konuşmamışız. Son olayın bayağı hırpaladığını duymuştum. Kızı, biricik sevgili kızı, Engin'in oğluyla yatıyormuş. Hayatta en nefret ettiği. Öldürmek istemiş. Onuru ile cesareti arasında kalmış. Bir daha. Ezilmiş bir daha. Önemsiz, tamamen gereksiz. Duyumsamış.

Danışmada yerini sordum. Az ilerideki bekleme koltuklarını gösterdi bana kız, "Şuradaki sarışın bayan eşidir," dedi. Gittim, tanıttım kendimi, çocukluk arkadaşımı, dedim. Cana yakın, hanım bir kadın. Yanında oturuyordu, kalkmadı, yeni serpilmiş güzel bir kız. Bir an baktım, gözleri fıldır fıldır. Orada, o durumda bile. Şeytani bir yön sezdim bu kızda, o sıkıntı içinde bile fark edebildiğim kötücüllük... Madde ötesi. "Yoğun bakımdan az önce çıkardılar," dedi. Kızın ruhuma iğne gibi batan etkisinden kurtulup kulak verdim. Ciddi bir kalp kriziymiş ve tehlikeyi atlatabilmiş. Başında hâlâ hemşire bekliyormuş, biraz toparlanınca İzmir'e sevk edilecekmış. Elimde gül götürmüştüm, kırmızı güller, cesaretli davranış. Kansı, üstünde durmadı hiç bunun, bana kapıya kadar eşlik etti. İkinci kata. Ben kapıya yaklaşırken hemşire çıktı; görmek istediğimi söyledim. "En çok bir dakika," dedi, "bir saniye fazla olmaz." Girdim. Oda loştu. Üstten, koridordan gelen ışık aydınlatıyordu içeriyi. Hayri pencere kenarında yatakta yatıyordu, ağzında burnunu da kapayan bir oksijen maskesi... Durgun, ölümü bekler gibi bir halde, teslim olmuş. Kapıdan kimin girdiğini bile merak etmedi. Ancak yaklaşırken gülleri gördü. Gülleri görünce de hafifçe çevirdi başını, baktı yeni gelene, göz göze geldik. Bir yaşam kıvılcımı fark eder

gibi oldum, iki mavi yuvarlağın ortasındaki aynada. Bir an parladı söndü. Serumsuz olan benden taraftaki elini azıcık kaldırdı ve ben bu eli tuttum. Beş altı saniye. Bir şeyler söyledim ona, ne söylediğimin anlamı yok, yanlış yollarda tüketilmiş iki hayatın geçmişlerine bakmanın. Bir önem taşımadığı gibi. Tuttuğum elin gücü iyice azaldı, elimden kaydı. Yaşamlarımız son kez kaydı birbiri üstünden. Gülleri başucundaki boş vazoya yerleştirdim. Gözüyle işaret etti, bir şey homurdandı. Anladım. Güllerden birini alıp yatağa, başının yanına koydum. Gözleriyle teşekkür etti. Hoşça kal, dedim ve kapıya yürüdüm. Son kez döndüm geriye. Pencereye bakıyordu boş boş. Yatakta yatan, gözlerini karanlığa çevirmiş adamı gördüm camın aynasında. Burnu sargılar içinde kaygılı gözlerle dışarıya bakan genç kızı da az üstünde. Kapıyı çektim çıktım.

MELİH

Girdi Melih'in odasına. Adam masasında oturuyor. Nihat'ı görünce başını kaldırdı. Hafif bir gülümseme belirdi yüzünde. Kuşkulu bir gülümseme. Odasından çıkmaz genellikle Nihat. Salona bile çıkmaz. Konuşmak istersen odasına gideceksin. O senin mekanına gelmişse muhakkak dolmuştur ve taşmaya gelmiştir, çatmaya. Ya başka birinden yakınacak, ilenerek, küfrederek ya da doğrudan yüklenecek. Allah vere de birinci olasılık gerçekleşse. Böyle geçirdi Melih aklından.

"Otursana, neden ayakta duruyorsun."

"Evet, oturayım."

"Ben çay içiyorum. Sana da getirsin mi Feryal?"

"Hayır, içmek istesem kendim de söyleyebilirdim."

Durum vahim. En iyisi beklemek. Gazetesini okuyordu Nihat girerken Melih, şimdi tekrar gazeteye dönmek olmaz, alınabilir, iyisi mi biraz beklemeli, ne varsa boşaltır şimdi içindekini.

"Annenden haber var mı? Görüştünüz mü yakınlarda?"

"Bırak şimdi annemi. Buraya annemi konuşmaya gelmediğimi biliyorsun."

"Nereden bilirim. Merak ettim, sordum."

“İstemez. Fazla merak maraz doğurur.”

Konu açmaya çalışmak boşuna. Bunu daha önceki deneyimlerinden de biliyordu, ne var ki, karşılıklı bakışarak oturmak da tatsız. Ne yapacak, bekleyecek artık. Nihat montunun fermuarıyla oynuyor, boştaki kulpu bir tarafta aşağıya indirip yukarı çıkartıyor. Ara ara da dik dik Melih’e bakıyor.

Söylediği her şey aleyhine kullanılabilir. Suskun kalsa da öyle. Sesleri o yüzden anlatmayacak. Vizitte konuşmadı, anamnesini alan asistana da üstü kapalı şeyler söyledi. Düzgün konuşabiliyor. İlaçlar ağır geliyor ama mantığı yerinde. Nitekim, “Çağrışımın düzgün,” dedi asistan, küçük hocaya ertesi gün. “Düşünce içeriğinde önemli bir bozulma yok.” “Biraz daha konuş,” dedi hoca da asistana, uzaklaşırken alçak sesle ekledi: “Gizliyor olabilir.” Şimdi kuşku içinde. Duyduklarını büyük hocaya söylemiş miydi? Yoksa, hiç açık etmemiş miydi? Söylemediğini biliyor. Fakat bir dakika geçmeden yeniden kuşkuya düşüyor, emin olamıyor. Ya söylediyse! Üstüne gelmeleri en çok bu yüzden olabilir. Ya söylediyse! Verdikleri ilaçlar köşeli düşünmesini engelliyor. Ayrıntıları anımsamasını da. Söylemiş de olabilir. () zaman mahvoldu. Ama söylemedi. Söylese hatırlatırlar. Ya oyun oynuyorlarsa! “Aynada kendini değişik görüyor musun?” Neden sormuştu büyük hoca? “Aynalarla aran nasıl?” Biliyordu o da. Biliyordu ya da tezgahın bizzat içindeydi. Demek ki, bakmamalıydı. Ya gözlüyorlardı, ya ardında arkasında birileri gizleniyordu veya gözlerinin içinde. Kaçırmıştı ağzından. Açık etmişti işte oyunu. Kendini Tanrı gibi görürdü bir de. Tanrı gibiydi. Hoca.

“Sen var ya sen... Sen aslında üçkağıtçı bir adamsın. İkiyüzlüsün! Neden hâlâ senin yanıdayım, kendime soruyorum, cevap bulamıyorum.”

Tamam, adamın derdi benimle. Çoğu zaman olduğu gibi. Ar-

Son söylediklerini görece daha alçak sesle söylemişti. Bakışları birkaç gündür değişti, değişikliği fark etmişti Melih, adamın ilaçları bıraktığını tahmin etmişti. Ama her seferinde öfke nöbetlerine dönüşmezdi bu ilaç bırakmalar. Genellikle uyku sorunları nedeniyle ya da artan varsanıları sayesinde tekrar başlardı ilaca Nihat, birkaç gün kullanınca hiçbir sorun kalmazdı.

“Hep aynı şeyleri söylüyorsun diyeceksin ama, ilaçlarını almalısın. Bu konuda defalarca anlaştık seninle. İlacı benim yararı için almıyorsun, kendi yararın için alıyorsun.”

“İlaç içtiğimde yatıyacağım ve bu, senin için iyi olacak değil mi?”

“Benim için de iyi olacak, senin için de.”

“Hep aynı terane. İlaç yutacak ki kişi, gönüllü yutacak ki, deliliğini resmen kabul etsin. Tescillesin kendi deliliğini. İlaç almıyorsa zaten zorla verilir, iğne yapılır, delidir çünkü o, ilaç almıyorsa, reddediyorsa, yine deliliğinin en büyük kanıtı. Öyle değil mi?”

Melih yalnızca başını sallamakla yetindi. Ne onaylaması doğrudu bu çıkarımları ne de reddetmesi.

“Sen başını salla, zaten kuklan var karşında, parmağında oynatıp duruyorsun.”

“Kendini kukla gibi mi görüyorsun?”

Yerinden apansız fırladı Nihat, masaya şiddetli bir tokat indirdi. Neye uğradığını şaşırды Melih.

“Beni kukla gibi gören sensin sen!”

Yüzü öfkeden şişmiş gibiydi. Gözlerindeki değişimi fark edip bu soruyu sormamalıydı Melih. Daha da irkildi, başını geri çekti

“Ne o korktun mu!?”

“Terbiyesizlik ediyorsun,” dedi Melih. “Daha önce de öfkeli olduğünü görmüştük, hoş karşıladık, ama bu seferki tamamen farklı.”

Avinin gözlerinin içine bakan bir yılan gibi hareketsiz durdu Nihat. Melih kendini savunmak için hazırlandı, birkaç santim

daha geri çekildi. Nihat bir süre daha baktı ve sonra sakince yerine oturdu.

“Evet,” dedi, bu kez yatışmış sayılabilecek bir sesle, “terbiyesizlik ettiğim doğru, ölçüyü kaçırdım. Bir şey daha söyleyeyim mi?”

Cevap vermedi Melih. Toparlanmaya çalışıyordu kendi içinde.

“Bir şey daha söyleyeyim mi?”

“Söyle,” dedi Melih, bozuk.

“Şu vazoyu görüyor musun, az önce onu kafanda parçalama-yı düşündüm...”

Ses çıkmadı karşıdakinden.

“Üstelik, buraya gelirken koymuştum kafama. Bunu... Bir ters cevap verir vermez geçirecektim kafana.”

“Aferin,” dedi Melih yalnızca.

“Aferin, öyle mi!”

“Çok iyi yapacaktın, peki niye yapmadın? Hâlâ düşünüyor musun aynı şeyi yapmayı?”

“Bilmiyorum,” dedi Nihat.

“Niye söyledin bana o zaman?”

“Şunun için söyledim: Artık beni kovun diye. Hakkınızda böyle şeyler düşünüyorsam, demek ki zarar vermeye adayım. Ciddi zarar! Böyle bir potansiyel içindeyim. Kovun beni.”

Derin bir soluk aldı Melih.

“Kovmak en kolay çare,” dedi. “Seni burada tutuyorsak arkadaşlığımız nedeniyle tutuyoruz. Tutuyoruz derken, çalışıyorsun. Bize de faydan dokunuyor.”

“Belki başka bir nedeni de vardır.”

“Ne gibi?”

“Beni burada oyuncağa çevirmek gibi. Kuklaya çevirmek gibi. Bir tür eğlence.”

“İlastik halin bu denli kötücül düşünmek için mazeret de-

gil. Ama yine de hastalığına yoruyorum söylediklerini. İlacını kullan. Kendin de rahatsız oluyorsundur, eminim çok rahatsız oluyorsundur böyle şeyler düşündüğün için.”

“Sana kin duymaktan kendimi alamıyorum,” dedi Nihat. Sesi normal tonda çıkmıştı. “Nedenini biliyorsun. Arzu’yla ilgili. Son yaptığım hareketle ilgili.”

“Arzu kim? Nesrin’i mi kastediyorsun yine? Onun Arzu olmadığını biliyorsun; bu da senin delilik numaran. Senin akıl hastası değil, gerçekten habis biri olduğunu düşünmeye başlıyorum.”

“Keyfin bilir, istediğin gibi düşünebilirsin,” diye homurdandı Nihat. Cebinden sigara paketini çıkardı, bir tane aldı, soğukkanlı hareketlerle yaktı. Dumanının da bilerek değil ama sakınmasızlığından Melih’in üstüne üfledi. “Şimdi itiraf et. Arzu demeyeceğim Nesrin’e. Evet, Nesrin ile evde oturup benden bahsediyorsunuz ve dalga geçiyorsunuz aranızda; öyle mi, değil mi?”

“Senin hakkında konuşuruz. Zaman zaman. Konuşmadık desem yalan söylerim. Ama genellikle olumlu konuşmalardı, emin ol. Durumunu hep anlayışla karşıladık.”

“Evet, anlayışla karşılayacak durumda olan sizlersiniz, bense anlayışla karşılanacak durumdayım.”

Melih yerinde doğruldu, üzgün, aynı zamanda kızgın ve kararlı bir ifade belirdi yüzünde.

“Sen nankör bir insansın,” dedi. “Bunu anlamak beni uzuyor ama hakikaten nankör bir insansın. Hastalığını kabul etsen de, etmesen de suçlusu ben oluyorum. Senin ne ananımı, ne babanım; böyle bir şeye kimse katlanamaz. Ben katlanıyorum, o beğenmediğin, küçümsediğin Tuğrul da katlanıyor. Sana katlanıyoruz, mesnetsiz saçma sapan iddialarına, tuhal şüphelerine katlanıyoruz. Niye? Arkadaşlık, insanlık bunu gerektirdiği için. Sense ikide bir bize saldırıyorsun. Bana saldırıyorsun. Sen hem

hastasın, hem habis bir insansın."

Nihat ilk kez böyle bir şey duyuyormuşçasına ciddiyetle, çok önemli bir şeyi anlamaya çalışır gibi bir suratla baktı. Hiç ses çıkarmadı. İyice sislenmişti düşünceleri. Kınından fırlamış öfkesi donuk donuk parlıyordu şimdi dumanlar arasında. Duyduklarını ilk kez duymuyordu. Melih daha önce de buna benzer bir şeyleri ima etmişti kendisine, annesiyle karşılıklı suçlamaları da genellikle aynı çerçevede geçerdi. Ancak, ilk kez bu denli net cümleler duymuş gibiydi. Habis bir insan! Nankör! Bu kendisiydi. Üstelik, doğruyd galiba. Bu görüşün doğru olabileceği düşüncesi ilk kez sisler arasında, öteki bambaşka değişik düşünceler arasında bu kadar açık biçimde öne çıkmıştı. Doğruyd. Evet doğruyd. Melih'e baktı. Haksızlık yaptığı insana. Galiba iyi bir insandı. İlaç kullandığı zamanlar genellikle düşündüğü gibi. Bir bakıma özendiği insanlardan biri. Yaşamla barışık, kendiy le barışık, benliğini huzursuz kılacak aşırı heveslerden, isteklerden uzak. Kötülükler gösterişçidir daima, dışadönük; iyilikler alçakgönüllü. Erdemler, has duygular gizlemelidirler kendilerini, gün ışığına göstermemelidirler yüzlerini, başka türlü karanlıklar, karartılırlar. Böyle insanları bilirdi. Bir yerde tüm yaşama damgalarını vurmasalar da var olduklarını bilirdi. Bazılarını meslek yaşamından tanımıştı. Bazılarıyla rastlantısal olarak karşılaşmıştı, bazılarını öğrenciliğinden görmüştü. Belki... Belki, iyi bir insan denebilirdi Melih'e, ama ona karşı şu an hiçbir sıcak duygu uyanmadı, hiçbir sevgi. Evet, nankör ve habis bir insandı çünkü. Ona, Melih'e neden böyle davrandığını bir an netleştirir gibi oldu kafasında. Tüm kötülüklerden, içinde bulundukları genel açmazdan, kendi öznel çıkmazından sorumlu tutabileceği duyarsız çevrenin en yakınındaki, en çok sözünü geçirebileceği temsilcisiydi o. Sırf bu yüzden kötü görmesi gerekmezdi illa ki.

Düşündü. Düşünceleri yine bulandı, karman çorman oldu gene, sıkıntısı arttı, boğazına dek yükseldi, boğulur gibi hissetti. Bir yandan da doğruydı, o, kötülüklerin en yakınındaki temsilcisiydi. En yakınındaki ve onu en çok etkileyen otorite. Şu vazoyu alsa ve düşündüğünü yapsa, tüm gücüyle kafasına vursa. Paramparça etse şu çok bilmiş kafayı. Yalnızca öfkesi yatışmayacak, en yakınındaki en güçlü yetkeyi de parçalayacaktı böylece. Onun şu züppe buyurganlığını yok edecekti. Böylece, çevresinde varlığını boğan, benliğini kuşatan tüm yetke zinciri de paramparça olacaktı. Tüm yetkeyi bir anda parçalamak şu anda elinin altında basit bir olanak gibiydi. Tek bir harekete bakardı, bir anlık cesarete.

“Merak etmeyin, sizi, yani burayı bıraktığımda rahat edeceksiniz.”

“Ben bunu kastetmemiştim,” demişti ki Melih, kapı vuruldu, açılan aralıkta Tuğrul’un başı göründü.

“Girebilir miyim? Müsaade var mı?”

Şakacı olmaya çalışan gergin bir surat. Girdi içeri Tuğrul. Onun geleceğini çok iyi tahmin etmişti Nihat. Tam o an kapıda görüneceğini. Gel de sadece sezgi, sadece kestirim de buna. Gierçi Tuğrul daha önce de böyle yapmıştı, seslerin yükselmesinin ardından durgunluğa geçiş ve birkaç dakika sonra onun gelmesi. Daha önce aynen böyle olmuştu. Şimdi, ama şimdi tam saniyesi saniyesine görüneceğini sezmişti önceden. Ne olacak, gelirse gelsin, değişen bir şey yok. Buradan ayrılmalı.

“Ne müsaadesi canım, gel gel,” dedi Melih.

“Nasılsın Nihat? Bir haftadır görmüyorum seni ”

Yine pahalı parfümünü sıkmıştı üstüne. Tırıl tırıl, yine çok şıktı. Melih’in biraz partal (pahalı bir partiallık yine de bu) ve babacan görünüşüne karşın Tuğrul sosyete psikiyatristi sayıla-

bilmek için elinden geleni yapar, öyle davranırdı. Nihat yanıtlamadı onu. Öyle olsun der gibi el salladı Tuğrul.

“Nihat bizim hastalarımızı söğüşlediğimizi söylüyor yine. İyileştirmiyormuşuz onları. Paralarını alıyormuşuz.”

“Haklı,” dedi Tuğrul, işi gırgıra vurma havasında. “Haklı da, biz iyileştirmeye çalışıyoruz, onlar iyileşmiyor. Belki de iyileşmek istemiyorlar, ne yapalım.”

“İyileşen de çok değil mi?” dedi Melih ciddi.

“Var canım. Var var tabii,” dedi Tuğrul. O da ciddileşti. “Ee, psikiyatri bu; uğraştığımız sorunlar genelde kronik sorunlar. İyileşiyor, yine geliyor. Gelmeyenler de çok aslında, herhalde iyileştikleri için gelmiyorlar.”

“Evet evet,” dedi Melih. “Bir yığın hastam var, iyileştikleri için bir daha yüzlerini görmedim, kayıtlara baktığımda hatırlayabiliyorum. Yani o kadar da yararsız sayılmayız.” Bu sözü Nihat’a söylemişti ama o hâlâ ilgisizdi. Pencereden dışarıya bakıyordu. Görebileceği şey, o açıdan karşıdaki eski binaların karanlık yüzüydü, birkaç işyerinin ışıkları yanıyordu yalnızca. İçeride bilgisayar başında çalışanlar, birbirleriyle konuşanlar görölüyordu. Nihat’ın dikkati görebileceklerinin üstünde de değildi.

Sanırsa şu âna dek sadece “Geliyor,” dedi, “bana öyle geliyor.” “Gibi,” dedi, tam inanmadığını gösterircesine, ama hoca ne kadar da önyargılıydı. Pek az konuştukları halde karşılıklı, ne kadar da kararlıydı yatırmaya. Belki bilgi vermişlerdi arkadaşlarını, en yakın arkadaşları. Arkadaşlarıyla ilişkileri gayet iyiydi, son derece iyiydi, gözde biriydi aralarında, esprili biriydi, sosyaldi. Tüm arkadaşlarıyla ilişkileri eğlenmek, gırgır geçmek, şakalaşmakla sınırlı değildi üstelik, sol sempatizan karakterde ama kendisi gibi hiçbir zaman aşırıya kaymamış üç dört çocukla özellikle sanımiydi. Bir futbol takımı kurmuşlardı, turnuvalara katıl-

mişlardı, fotoğraf kulübünün etkin üyesiydi, dağ gezileri, şehir yürüyüşleri düzenliyorlardı. Arkadaşlarından biri özellikle edebiyata düşküncüydü, en çok onunla yakındı, en çok açılabilirdi arkadaşısı, Murat. Sonra nasıl oldu, bir bir buçuk ay içinde değişti her şey. Bıçakla kesilir gibi. Tam çıkaramıyor, değişen kendisi miydi suçlandığı gibi, yoksa arkadaşları bir emir mi almışlardı? İkinci olasılığa inanmak bile istemiyor. Fakat sağ eğilimiyle, aşırı sağ eğilimiyle tanınan büyük hoca neden bu denli kararlıydı? Solcu olduğunu biliyordu adam. Sadece bu mu? Başka bazı bilgiler almıştı besbelli, fakat kimden? Arkadaşlarından mı? İnanmak istemiyor. Ayna konusunu açmıştı özellikle, aynaları sormuştu! Kadın doğumdaki o doçentle girdiği kavga. Neden o olabilir mi? Belki ek bir etmen. On beş kadar meraklı öğrenci gözünün önünde bacaklarını açmış yatan genç kadını aşağılamıştı herif, öğrencilere hava atmak için, ne kadar rahat, şakacı bir hoca olduğunu göstermek için, espri yapmıştı sözde. Çok öfkelenildiğini anımsıyor, birden bir şeyler söylediğini, ne söylediğini anımsamıyor. Oldukça yakından yansımasına karşın sisler içinde bir anı, sonunda biraz utandığını ayımsıyor. Elbette normal değildi bu tavır. Normal olan, hocanın yaptığı espriye ne denli seviyesiz olsa da gülmektir, en fazla tepki az gülererek gösterilebilir, bunun ötesi çıkıntılık... Kafasının içinde konuşan ses. Birkaç kez duymuştu. İki kez belli belirsiz, sonraki iki kez gayet net Belleğine güvenmiyor artık, bilerek saklıyor bir şeyleri, ikiden fazladır belki. Bir kadın sesi. Yalnızca kendi bildiği, kimseye anlatmadığı bazı ayrıntıları başka birinden, gerçek olmasa da kafasının içinden son derece gerçek konuşan bir kadından duymak. "Annen deliydi, sen de delireceksin!" "Herkes değişti zannetme, değişen sensin!" Kimsin sen? Yanıt yok. Adın ne? Yanıt yok. Hiç değilse yaşını söyle, kaç yaşındasın? "Yirmi dört," diyor kız. Yir-

mi dört! O olmasın!? Aysu sen misin? Ses yok. Ses yok... Daha önceki mırıltıları anımsamaya çalışıyor. Belli belirsizdiler ama kuşkusuz, aynı kıza aittiler. Yalan mı her şey? Söylenenler ve yapılanlar? Her şey bir oyun. Herkes oyundaki figüranlar gibi davranıyor. Başlangıçta şaşkındılar, onlar da ne yapacaklarını bilmiyorlardı, dönen dolabı fark ediyorlardı ama arkadaki niyeti anlamıyorlardı. Şimdi hepsinin bir şekilde fısıldandı kulaklarına. Şimdi hepsi biliyor tezgahı. Artta yatan gerçek nedeni hepsi bilmiyor belki, ama hepsi katılıyor oyuna.

“Adamlar yüz dolara, yüz elli dolara hasta bakıyorlar ve bir hastayı en az beş kere, altı kere getirtebiliyorlar. Biz bu işi kıvıramadık, kıvıramayacağız.”

“Sana moral vermekten bıktım,” dedi Melih. “Enerjimin yarısını sana moral verirken harcıyorum. Rahatlamış olarak çıkıyosun buradan, ondan sonra benim iki mislim hasta bakıyorsun.”

“Ne kazanıyoruz ki abi ya,” dedi Tuğrul.

“Kazanıyorsun işte, basbayağı kazanıyorsun. Bıktım hep aynı şeyleri yinelemekten. Biraz da sen bana moral ver bakalım.”

“Niye morale ihtiyacın var ki,” dedi Tuğrul. “Senin işin sahidan iyi ve her geçen gün daha da iyiye gidiyor, bunu hep söylüyorum.”

“Söylüyorsun da biraz da kendine söyle,” diye yanıtladı Melih. “Bak burada para konusunda en kaygısızımız Nihat. O bile bazen devletin verdiğiinden fazla kazanıyor.”

Kendiniz gibi beni de hırsız kategorisine soktunuz, diye araya girecekti Nihat, fakat ilgisizlik ağır bir karabasan gibi üstüne serilmişti, durumunu bozmak istemedi. Öyle ilgisizdi ki, şu an istediği tek şey, pencereyi açıp kendini aşağı atmaktı, ama onu bile dayanılmaz küçültücü buluyordu, dayanılmaz zor, yorucu bu hareketi üstelik. Siniri giderek yatışıyordu fakat bunu belli

etmek istemiyordu. Hırsızlar, diye söylendi içinden, ardından bir an düşündü. Yok canım, dedi kendine, ne hırsızlıklarını gördün ki, sağlıklı paranın bu denli ilintili bulunması son derece alçaltıcı bir şeydi, ama bunda ne kendinin, ne şuradaki adamların doğrudan bir kabahati görünüyordu. 'Doğrudan kabahat.' Zaten doğrudan kabahatli değilseniz, yırttınız demektir. Allah için belirgin bir üçkağıtçılıklarını görmemişti. Gerçi Tuğrul biraz paragözdü, ancak, paragözlüğü daha çok, diline vuranlardan. Bunun dışında ne kadar namussuzluk yapacaktı ki. Tüm bu bağışlamalar ben de tezgahlarına ortaklık ettiğimden, diye düşündü. Kalanlar, ses çıkarmayanlar sonunda her türlü tezgaha ortaklık etmiyor muydu? Emin olamıyor hiçbir şeyden. Tersinir bir duruma geldi bilinci. En ufak bir rüzgarla oradan oraya savruluyor, yüz seksen derece yön değiştiriyor.

Bir kat alta iniyorlar. Burada hava iyice değişiyor. Bildik bir bodrum katı, yarı karanlık, gri siyah renkler baskın, tozlu ve pis. Öte yandan, rutubet kokuyor. "Burası mı?" diye soruyor Nihat. "Hayır," diyor genç adam, "birkaç kat daha ineceğiz." Asansörü gösteriyor. Asansöre biniyorlar ikisi. Nihat'ın sıkıntısı daha da artıyor. Özellikle, bu dar asansör içinde. Tanımadığı ve hiç güvenmediği şu adamlarla birlikteyken. Asansör inmeye başlıyor, adam bir kat demişti ama neredeyse beş kat indiler ya da öyle geldi Nihat'a. Sonunda duruyor asansör, çıkıyorlar. Yer, bileklerine dek su içinde. İyice karanlık burada ortalık ve çok pis kokuyor. Birkaç adım gidiyor ve duruyor Nihat. "Korkma," diye bağıyor adam, "çizmelerinden yukarı çıkmaz su." Ne zaman geçirmişti bu çizmeleri ayağına? "Gözlerim biraz alışsın," diyor Nihat. Gözleri azıcık alışınca çevreyi hayal meyal görebiliyor, bir de adamın el feneriyle ışık tuttuğu noktaları. Yere bakıyor. Her yan suyla kaplı ve su kapkara görünüyor, ağır ve ağdalı. Galiba

lağım suyu. İrkiliyor. Suyun içinde dolaşan yılanlar!.. Çok ama çok sayıda. Bir şeyleri kovalıyorlar. Fareleri. Her yan fare dolu ve cik cik sesleri geliyor. Tiksinti ve korkudan kalbi duracak gibi oluyor. İğrenç. Ne kadar iğrenç!.. Dönmek istiyor ama adam kabul etmedikçe dönemez ki. O halde, yürümeli, bu zorunlu geziyi bir an önce bitirip dönmeli. Adamın ışık tuttuğu yerlere bakıyor. Zeminde çok sayıda paslı demir kafes dizili. En çok diz boyu yüksekliğinde ve suyun içinde. Birine yaklaşıyor ışığı adam. Kafeste insanlar! Konuşmuyorlar, ışığa bakmıyorlar ama kıpırdıyorlar. Kafesler, içinde oturulabilecek kadar yüksek yapılmadığından, iki büklüm dizüstü çökmüş çoğu, kafaları ve bedenlerinin bir bölümü suyun üstünde. Hafif hafif kıpırdanmasalar birer maket oldukları sanılabilir, pislik içinde yarı çürümüş maketler, zaten kıpırdanmaktan öte bir devinim gerçekleştiremezler. Kayıtsızlar buna karşın, son derece kayıtsız, suratları görülmese de hemen anlaşılıyor. İliklerine dek korku kesiyor Nihat. Kadın mı, erkek mi oldukları bile belli değil. Yukarıdaki hava nasıldı oysaki birkaç dakika önce. Dört beş kat üstleri alışveriş merkezi. Her dakika binlerce insan yığınlar halinde şıkır şıkır giysileriyle gelip mağazalara dağılıyorlar. Güzel kadınlar, cıvıl cıvıl çocuklar giysiler alıyorlar kendilerine, bin bir çeşit eşya, yüzlerce dükkanda bin bir çeşit göz alıcı meta kapışanlanıyor. Eğlence merkezleri daha üst katlarda, sinemalar, kafeler, lokantalar... Yukarıda sanki tüm sorunlarından arınmış parlak bir dünya ve şimdi burası! Genç adam önünden yürüyor. "En çok direnenleri getirip buraya atıyoruz," diyor. "İşlevsel bir eleme sistemimiz var. Çıkıntılık yapanları buraya getirdiğimizden üst kattakileri aşağı yukarı aynı düzeyde tutabiliyoruz. Sağcısı solcusu, dincisi ateisti fark etmez, bizim için hepsi aynı." Bu sözlerin anlamını pek kavrayamıyor Nihat, ama adamı izlemek zo-

runda, bunu biliyor. “Herkesin bir zayıf noktası bulunur,” diye bağıyor adam. “Burada herkesi yola getiririz, yola gelmeyen ölür, yola gelenleri bir süre sonra bırakırız.” Kafasını sallıyor Nihat. Korkunç bir uğultu geliyor bir yerden. Başka sesleri duyması bu yüzden güç. Bir yerden değil, birçok yerden geliyor sanki uğultu. Adam devam ediyor: “Önce zayıf yanları nedir onu saptarız. Zayıf noktanın üstüne gidilince herkes çözülür.” Herkesin bir zayıf noktası ha! Kendisininkini de saptayabilirler pekala, belki her bölüm böyle değildir, özellikle buraya getirdiler, önceden saptadıkları için zaafını. İşte şöyle bir kafesin içinde bulunmak, hiç hareket edememek, yüzüne gözüne farelerin değmesi, kuyruklarının sürünmesi ve senin kendini koruyamaman... Korktuğunu belli etmemeli. Genç adam son derece kibar ve yakın davranıyor. Az önce tanıştılar. Biliyor ki bu yakınlık ve kibarlık son derece yüzeysel. Biliyor ki, onu buraya boşuna indirmediler, göz dağı vermek için. En azından. Burada sadece birkaç saat alıkonulması olasılığı bile dehşet verici. Bunu engellemek için hiçbir önlem düşünemiyor. Aşağıya hiç inmemeliydi. “Gelin,” diyor adam. Otuz yaşlarında parlak bir tip. Yukarıda bir mağazada karşılaştı. Satış elemanı gibi çıktı karşısına. Yeniyetme kuşaktan, cin görünümlü. Anlaşılan, bu mezbahanın yöneticilerinden. Az önceki özgürlüğü burnunda tütüyor, adamlarla karşılaşır karşılaşmaz kötü bir şeyler olacağını sezmişti. Parlak bir tip parlak görünmesine ama son derece sıradan bir yüz ifadesi sergiliyor. Porno filmlerindeki erkekler gibi, mimikleri, kullandığı konuşma kalıpları da öyle; zaten en çok bu korkutuyor Nihat’ı. En çok sıradan insanlardan korkar, onların az buçuk düzgün görünenlerinden. “Gelin,” diye tekrarlıyor. Daha aydınlık bir yere geçiyorlar. Burası gerçek bir mezbaha. Yerlerden sular çekilmiş, her yan beyaz fayans kaplı ve fayansların üstü kıpkırmızı.

yor bunu. Hafif mi hafif. Ağırlığı hiç yok gibi. Yüreği duracak sanki. Sıçırıyor.

“Tüm mesele uygun hastalar bulmakta,” diye mırıldandı Tuğrul. “Adamların yeteneği uygun hasta bulmakta. Bir hastayı altı yedi kere çağırabiliyorlar. Biz ne yapsak olmuyor. Burada para vermiyor adam, ona gidiyor elindeki avucundakini döküyor. Bilmiyorum hoca, galiba bizim hastalar da şu kapıdan girer girmez bize benziyorlar. Paraları yok veya bize gelince yok. Belki de vermek istemeyenleri özellikle seçiyoruz. On hastadan inanır mısın ya ikisinden tam para alabiliyorum, ya üçünden. İndirim yapmayı baştan kendim teklif ediyorum hem de, enayiyiz ya. Ama onlar söyletiyorlar vallahi. Öyle demesem gelmeyecekler. Sahiden, deniyorum, birkaç hafta katılaştım mı, sapır sapır dökülüyor en eski hastalarım.”

“Ee, bakabildiğinle yetineceksin,” diye yanıtladı tersler gibi Melih.

“Yetiniyorum zaten, başka ne yapabilirim. En ağırıma giden de, ara sıra merak ediyorum ya, nasıl tedaviler uyguluyorlar diye, bazen reçeteleri geliyor elime, bakıyorum, çıldırmak işten bile değil. Gerçi, vatandaşın bir kısmı anlıyor kazık yediğini, ama girdikten sonra kazık ne olacak. Zaten herifin içine bir kere kuşku düştü mü senden de şüpheleniyor. Abi sen mesela, piyasada senden iyisini nereden bulacaklar, kariyer desen o da var, abai olman lazım, ama nerdee!”

“Her işte bu böyle, ne yapacaksın,” dedi Melih dingin. “Bir gerçek kıymetler var, değerini pek az insan anlar, bir de kıymet sahibi geçinen lüzumsuz tipler var, vatandaş onları el üstünde taşır. İnsanlık hali. İnsanlık hali dedim de aklıma geldi. Geçen gün belgesel seyrediyordum...” Çayının bardağın dibinde kalan iyice soğumuş yarım yudumunu midesine indirdi, iyice keyif-

lendiği zaman duraklar, konuştuğunun zevkini çıkarırdı, ondan sonra sözü ağzından almak iyice zorlaşırdı, –öyle de şimdi niye keyiflendiğini çıkaramadı Nihat, umurunda da değildi– devam etti: “Vahşi hayvanların yaşam alanları var. Örneğin bir çita, bir kaplan, bir aslan, kendi yaşam alanını bir şekilde belirliyor. O alanda artık, hakim o. O bölgenin avını artık o elde ediyor, o yakalıyor. Başka biri alanına girdiği zaman, eğer güçlüyse kovuyor onu, ondan daha güçsüzse sınıyor bir süre, geçip gitmesini bekliyor. İnsanlar da aynı. Sen diyorsun şimdi, onlar gözlerinin içine bakan hastaları nerden buluyorlar, para deyince para, dolar deyince dolar verenleri. O tipler onların yaşam alanlarında da onun için buluyorlar. Biz başka bir alandayız. Bizim alanımızın hasta profili tamamen değişik. Bize benziyor bizim hastalar. Sonra sen acayip acayip tedaviler uygulanıyor diyorsun, bunu sen söylüyorsun. Onların yaşam alanlarındakiler yapılanları edilenleri garip bulmuyor. Onların yaşamdan bekledikleri tamamen farklı, farklı yerlere tatile gidiyorlar, evleri farklı, eğlendikleri yer farklı, seyrettikleri film, okudukları kitap farklı. Bizim alanımızdaki biri de onların alanına girdi mi felç oluyor zaten, ya korkudan, ya hayranlıktan, ya başka bir şeyden, ağzını bile açamıyor.”

“Yapma abi, o kadar da değil, sen de bizi iyice gariban yaptın,” dedi Tuğrul.

“Garibanlıkla falan ilgisi yok bunun,” dedi Melih. “Ben tamamen farklı bir şey anlatmak istiyorum.”

“Tamam anladım da,” dedi Tuğrul, “senin dediğin kadar keskin bir sınıflaşmayı kabul etmiyorum. Sen fakültedesin, senin hastaların da eli yüzü düzgün tipler, konuşup anlaşılabilir tipler; eh benimkiler seninkilerle aynı kategoride değil belki ama işi aynı yukarı benzer. Sen veya ben onların hastalarına da bakıyo-

ruz. Bizim hastalanmız da onlara gidiyor.”

“Bir bölümü öyle,” dedi Melih. “Ama bana gelip de onlara gitmeyecek bir yığın insan var, bunun tersi de doğru, onlara gidip bana hiç gelmeyecek çok kişi bulunur.”

“Abi daha çok popülerlik işi bu,” dedi Tuğrul. “Adamlar bir şekilde iyi reklam yapıyorlar. Medyayı kullanıyorlar. Medyayı iyi kullandın mı zaten iş bitiyor. Emin ol onlara kapılanlardan herhangi biri bizi tanısa, bizden daha memnun kalacak, ama tanımıyor.”

“Tanımazlarsa kendileri kaybederler,” dedi Melih. “Ama ben senin gibi düşünmüyorum. Bu medya işini abartıyorsun. O iş ayrı konu, olayın esnafılık kısmını yabana atma. Hep söylerim, oturuşumuzu düzeltemedik. Öyle bir oturacaksın ki, karşıdaki ne söylersen bu büyük adam diyecek. Bu iyi adam dedi mi, bittin. Bak...”

Yaşam alanları sorununa kilitlenmişti Nihat. Daha önce söyledikleri pek basit gelmişti şu ikisinin, ne var ki, bu yaşam alanları sorunu... Basit. Böyle konuşmak mı basitti, yoksa yaşamın kendisi mi? Basit ve o ölçüde çirkin. İkinci seçenek herhalde daha doğru. Bir yerde okumuştı: “Hayat çok kötü, çok geveze bir roman gibi.” Yaşam alanları ha! Dağınık, sisli düşünceleri toplanmaya, arka plana çekilen buharlar, buğular yükselmeye, ortalık daha bir görünür hale gelmeye başladı. Kınından çıkmış öfkesi yere saplı titriyordu. Onların Tuğrul ve Melih’in yeterli bulmadıkları bir yaşam alanları vardı hiç değilse, kendinin öyle bir alanı da yoktu. Onların, yaşam alanlarındaki insanlardan beklentileri vardı hiç değilse, kendinin hiçbir alandaki hiçbir insandan beklentisi yoktu. Aslında onlarınki de boş hayallerin dünyasıydı, moda tabirle onlarınki de sanal bir dünyaydı, ama kendinin sanal olabilecek bir dünyası bile yoktu evi dışında. Onların sahte umutları vardı, kendinin öyle bir umudu da yoktu. Evden

buraya, buradan eve. Muayenehaneyi çok kısa süre oturduğu ve her nasılsa çalıştığı bir alan olarak görüyordu, gerçek yaşamı evdeydi. Yine de buraya gelenler çıkıyordu, ona da. Sağdan soldan savrulup düşenler, sonra da biz nereye gelmişiz diyerek kaçıp gidiyorlardı zaten. Bir bölümü ise kalıyordu. Garipliklerinden, eksantrikliklerinden, kör satıcının kör alıcısı olur, bir bölümü zaten yalnızca bu ayrıksılıktan zevk alıyordu. Ev ve işyeri. Bir buçuk saatte de yolda geçen zaman, ortak yaşam alanlarında hemen hiçbir ortaklığa karışmadan zorunlu olarak geçiş. Herkesin yaşam alanı farklıydı, doğru. Alanları birbirinden çoğun geçilmez, geçilebilse de atlaması çok güç derin yarıklar, vadiler, uçurumlar ayırıyordu. Her alandakiler dünyayı bambaşka görürler, kendisi de çok farklı algılıyor yaşamı. İlaç bunu önleyebilir mi? İlaç azıcık para kazandırır mı, birkaç ay rahat soluklanmasına yetecek kadar bir para? Hayır. İlaç şöyle başkalarının arasına katışıp vurdumduymaz bir hayat sürmesini sağlayabilir mi, ondan geçti, çarşıya çıkıp şöyle adam gibi giysiler seçebilir mi haplarını bolca yutunca, zorlandığı bir şeyi yaparken yanına alacağı bir dost kazandırabilir mi? Kesinlikle hayır. İlaç yalnızca başkalarının, başka yaşam alanlarındakilerin dünyayı nasıl gördüklerini biraz olsun anlamasına yol açıyor. Hepsi bu.

Öbürleri de mi öyle? Şok yapılanlar. İki taraftan şakaklara elektrot dayanıyor, kurbanı ısırması için bir havlu veriliyor ve akım... Birden kaskatı kesiliyor vücut, yüz kıpkırmızı kesiliyor, sonra titriyor beden, titriyor titriyor, surat kırmızından mora geçiyor, şişiyor, havluyu çekiyorlar ağzından, bilinçsiz çene bırakmıyor, ısıyor koparıncasına, kurtarıyorlar havluyu, dişleri sökercesine, adam hırıltılar, böğürtüler içinde soluk almaya çalışıyor, kopuklar saçıyor ortalığa, gözler açılıyor, kaymış bakışlar ve hâlâ mor bir yüz... İliklerine dek işliyor, kalbini avuçlarının içine

alıp yoğuruyor korku. Ya kendisine de yaparlarsa! Yaparlar mı yaparlar. Farklı gördüğünü her şeyi, o yüzden tehlike yarattığını anladılar çünkü. Yavaş yavaş öldürecekler beyni, beyin ölünce farklılık da kalmayacak. Bir süre sonra o da ayaklarını sürüye sürüye yürüyecek anlamsız bir suratla, öbürlerinden hiçbir farkı bulunamayacak. Yatağına yatıyor, o kirli yatağa, kir falan görmüyor artık, koku duymuyor, yatağın içine sinmek, uykuya dalmak, kendinden geçmek istiyor. Bir yandan da bekliyor. Hadi, sıra sende, demelerini. Korku iliklerine işliyor. Nefesini tutuyor, boğulma sınırına dek tutuyor, ancak öyle, biraz olsun yatışıyor.

Melih anlatıyor: takıntılı mı takıntılı, her şeyde kendini suçlayan, herkese karşı hata yaptığını sanan bir hastasını tedavi etmiş, hem de iki görüşmede. Hastası öyle hızlı iyileşmiş ki, son görüşmenin borcunu takmış, telefonla aramış sonra, öyle değişmiş ki kız, borcun sözünü bile etmemiş. Tuğrul bir türlü iyileştiremediği bir hastasının, kocasıyla tekrar birleşir birleşmez nasıl depresyondan çıktığından söz ediyor. Depresyonu biter bitmez de görüşmeleri bırakmış. Şu ikisi düzelebilecek bir yığından, insanın giderilebilir zayıflıklarından dem vurmaya sürdürüyorlar. Baktıkları açıdan, kendi yaşam alanlarından öyle görünüyor onlara, öyle görmek istiyorlar.

Telefon numarasından adresini buldu. Tahmin ettiği gibi: Bahçe içinde, çatıdaki küçük pencereler de hesaba katılırsa uç katlı, gösterişli bir ev. Ayrıntıları iyi anımsıyor. Çarşamba günleri akşam dokuz sularında spordan dönmeli. Kararsız. Karşısına çıktığında ne yapacağını bilmiyor. Arabada. Bekliyor. Sokagın ucunda görünürse inecek mi, yoksa bir süre daha gözleyecek mi? Yıllar önceki sahne: Arzu'yla da böyle sokak içinde karşılaşmıştı. Yağmur yağıyordu aynen böyle. Yoksa bu da bir anı mı, yoksa, yoksa, o yaşam dilimini gerçekten yaşıyor mu? Hayır, il-

kinden değişik sanırsa. Bu araba farklı. Bu, Melih'in arabası. Ama zorlandı verirken. Kıymetli arabası. Silecekleri çalıştırdı. Gözü sokağın başında. Arada sırada da eve bakıyor dikiz aynasından. Sıkılıyor. Görüşü kapatan, cama ince ince yapışan damlacıklar değil, daha çok, içerideki yoğun duman. Sıkılıyor. Yüreğinin üstünde biri oturuyor sanki. Bırakıp arabayı çekip gitmeli. Arabayı bırakırsa ne der Melih? Siktirsin! Canı cehenneme. Torpido gözünü açtı, uzun ve kalın keskin bir ekmek bıçağı çıkardı. İki koltuğun arasına elinin rahat ulaşabileceği şekilde yerleştirdi. Gelmeli artık. Allahın cezası kadın. Kim bilir nerede sürtü kaldı. Artık gelmeli. Tek sorun, Melih'in arabasında bulunması. Kararsız. Bıçağın sapını sıkıca kavrayıp bırakıyor. Kararsız.

Melih bu kez tam tersinden, kocasından boşanır boşanmaz iyileşen hastasından söz ediyor. Gülüyorlar. Tuğrul nasıl tepki vereceğini kestiremediğinden Nihat'ın yanında böyle şeyleri pek sulandırmadan anlatır. Haklı da. Kimi tepkilerini sonradan kendi bile garip bulmaz mı. Ama şimdi görece rahat Tuğrul. Öbürkü, adli rapor yazması gereken bir psikopat hastasından söz ediyor. Adam bir yandan deli numarası yapmaya devam ediyor, öte yandan üstü örtülü tehdit ediyor. Belli ki, biraz korkmuş. Fakat yapacağı bir şey yok. Dürüsttür. Raporu hiç içinden gelmese de bildiği gibi yazacak, bundan emin Nihat. Düşünüyor. Melih evine girmek üzere. Ataköy'ün eski kısım evlerinden. Apartmana yaklaşırken kenarları yeşil duvarlı dar yoldan geçmek zorunda. İnsan boyuna ulaşmış bitki duvarların arasından. Bir tarafta mazıların veya her ne çeşit bitkiyse o bodur ağaçların ardında mahlum psikopat saklanmış. Ne yapabilir ki. Ansızın yolunu kesecek, elinde bıçak, yolunu kesmesine bile gerek yok, yandan şimşek gibi bir atak ve iş bitiyor, keskin bir acı ve oluk oluk akan kan. Aynı sonla karşılaşabilirdi. O kadın. Melih adına azıcık korkar gibi

oldu ama, kadın adına böyle bir duygu... Henüz tatmadı. Belki... Henüz vazgeçmiş değil. Hâlâ bir çekingenlik hissetmiyor içinde. Yalnızca... Yalnızca biraz anlamsız buluyor. Bir an için anlamlı bulduğunu az sonra çok anlamsız buluyor. Bir anlam katabilse, en ufak bir anlam... Anlam aslında var, duygu yok, birazcık güdüleme. Birazcık güdüleme yaratsa beli bükülmüş tutkuları...

Melih dürüsttür. Bundan emin. Emin olmasa ne yazar, dürüstlük bir tek kendine mi kaldı, hakemlik yapıyor, üst gözetmenlik. Tuğrul da çekiniyor ondan. Hastalarla, özellikle cinsel yönleriyle dalga geçilmesine tepki göstermişti. Bok herif, diyor kendine Nihat, doğruluk timsali bir tek sen mi kaldın. Soğuk buluyor herkes onu, katı buluyor. Paranoid psikotik ahlak yapısı demir bir kafes olmuş atılmış üstüne. Onlar Nihat'ı soğuk buluyorlar, ama o, kendini başkalarının bulduğundan çok daha soğuk buluyor. Ruhunda şekilsiz, hantal bedeninin gölgesi.

Herkesin sınırı kendi kişiliği, kendi yapısı aslında. Başkalarına ne kadar kabahat bulabilirler ötekilerin sınırları çok geniş, çok gevşek diye. Kendisinininki katı da çok mu memnun halinden. Dar kalıpları bastırmış yere kıpırdatmıyor diye daha üst bir ahlaka mı çıkıyor başkalarından? Bildiği bir şey var, sınırları daha da daralıyor. Demir kafesin tavanı yere daha da yaklaşıyor. Daraldıkça daha da çekilmez buluyor başkalarını, başka yaşam alanlarını.

Karanlık, kirli, rutubet kokulu bir yapının içinde. Az önce aklına gelen mi? Belki ya da değil, önemsiz. Her yanda dızı dızı otomobiller gördüğüne göre bir katlı otopark olmalı. () otomobillerden birine yaklaştı. Otomobil değil, azman bir cip. Bazen almaya heveslendiklerinden. Anahtarını çıkarıp ön camına doğru tuttu. O halde, kendisine ait bu. Böyle bir aracı yoktu ki! Demek ki var. Kapıyı açacak; yine aynı duygu: İzleniyor. Döndü arkasına birdenbire ve bu kez gördü. İşte orada. Karalı. Sanki pe-

lerinli. Başı bir garip. Aynısı. Ürperdi, aynı zamanda öfkelen-di. Artık kaçırmamalı. Bu denli yakınında, bu denli açık görmüş-ken. Ok gibi fırladı. Otomobillerin arkasında kalın bir kolonun ardında dikilmiş o bildik meçhul varlığa doğru atıldı. Kovalama-ca. Yukarıya doğru kaçıyor uzun pelerinli yaratık. İlk kez bu denli açık görüyor bedenini ve bu kez böyle bir fırsatı kaçıрма-yacak. Ne kadar sürecek kovalamaca?.. Merdivenler, koridorlar, galeriler, kapılar, yine merdivenler, galeriler, park etmiş otomo-biller... hızla kayıyorlar gözlerinin önünden ve nefes nefese. So-nunda kıstırdı. En yukarıda, belki en yukarının bir altında, rüz-garın iliklerine işlediği boşluğa açık bir dar aralıkta yakaladı. Yaklaştı. Bakıştılar karşılıklı. Bir maske var varlığın kafasında, başa tümüyle geçirilen kask gibi bir maske. Kocaman bir kuş ka-fası. İri mi iri bir gaga! Neden yaşamının bu denli içinde, nedir işlevi? Saldıracak mı, sarılacak mı, bir yandan ölesiye bir merak, öte yandan korku, ürperme, iğrenme duygusu, tedirginlik ve sevgi. Nasıl yaptı, nasıl çabuk karar verebildi, hızla maskeye atıl-dığını biliyor, maskeye yapıştığını, kuş kafasının elinde kaldığını. Altındaki kim? Bir insan? Kim? Hayri! Hayri, yani bir sağcı. Aşırı sağcı. Ne anlamlar, ne derinlikler, ne misyonlar yüklediği o gizemli varlık demek bir faşist! Bildik konuşma başladı arala-rında, sessiz iletişim: Aşkın bir değer katına oturttuğun varlık nasıl Hayri gibi biri olabilir? Bu işte muhakkak bir sahtecilik ol-malı. Öteki diyor ki: Sizin gibilerin ereği insanı aşmak. Başara-mazsınız. Çünkü insan bu. Aşağılık. Onun değerlerini ancak biz yükseltebiliriz. Önce aşağılığını kabul etmeden onu bir parça ol-sun yukarı çekemezsiniz. İnsanın aşağılığını ben de kabul ediy-o-rum, her gün yinelediğim şey, diyor beriki. Diyor ki öbürü: Ha-yri, yalan. Onu aşağılarken bile ona yakın, daha yakın olmak is-tersiniz. Hattâ bir sağcı, bir dindar, sıradan biri, belki de fanatik

faşist olmaktır özleminiz. Ne denli huzur bulacaksınız öyle birine dönüşseniz, topluluğa karışsanız, ama dönüşemezsiniz. Dışardan yüceltirsiniz insanı, yücelttiğiniz için de yükseltemezsiniz. Yanlış bu, diyor beriki. Yanlış, hiçbir konuda aşırıya kaçmadım ben, özlemlerim de öyleydi. Duygularının, özlemlerinin uçuşunu engelleyemezsin diyor öbürü. Öff, yeter! Öyle ya da böyle, tatsız bir durum, onun, o varlığın hiç beklemediği biri çıkması. Felç inmiş gibi kalakalıyor yerinde. Bir yandan aşağıya bakıyor. Çok yüksek. Dikildikleri yerde her an dengelerini yitirebilirler, düşebilirler. Yüksek. Yer görünmüyor bile. O an birdenbire saldırıyor Hayri üstüne, maskeyi elinden kapıyor, kaptırmasıyla kafasına geçirmesi bir oluyor. Neden yaptı, nasıl bu denli hızlı yaptı bilemiyor ama, Nihat da göğsünden boşluğa doğru ittiriveriyor kuş kafalı pelerinli yaratığı. Hadi uç! İnsanüstü bir varlıksan uç! Bekliyor. İşte bir sahtecilik yoksa uçacak! Kunt bir çarpma sesi! Aşağıya bakıyor. Yaratık yerde yatıyor. Kıpırtısız. Aşağıda, çok aşağıda. Koştuğunu anımsıyor, merdivenlere. İniyor. Hızla. İşte şimdi zeminde, binanın arkasındaki çöplük gibi yerde. Dondurucu soğuk. İşte o orada. Yatıyor. Bez bir bebek gibi bedeninin olmayacak yerleri olmayacak yönlerde kıvrılmış yatıyor. Anımsıyor: Korkunç bir üzüntü ve pişmanlık duyduğunu. Neden yaptı bunu? Varlığın kafasını elleriyle kavırıyor, maskeyi yavaşça, incitmekten korkarak çıkarıyor. Hayri değil! Zeynep. Zeynep bu, Hayri'yi anlatan. Kalkıyor ateş değmiş gibi eline, birkaç adım uzaklaşıyor. Ne anlamı var işlediği oyunun? Umursamamalı, boş vermeli böyle şeylere. Kalın çelikten kayıtsızlık zırhını kuşanmalı hemen. Terk etmeli burayı. Bakıyor yerdekine. Kadının, Zeynep'in güzel ölü yüzüne bakmak çok daha çekici olmalı. Yaklaşıyor. Bu bir kadın değil ki. Bir erkek. Tanıyor onu. Genç. Elbette tanıyor. O! Ta kendisi. Zeynep'i du-

varın üstüne çeken.

Yeter! Gitmeli, buradan gitmeli. Birden kalkıyor.

“Gidiyor musun? Daha konuşmamız bitmedi ki seninle.”

Yanıt yok. Çıkıyor. Melih arkasından sesleniyor:

“Bak, tekrar gel. Gelmeyeceksen muhakkak iç ilaçlarını.”

Anlamsızca gülüyor kendi kendine Nihat.

İŞÇİ II

“Hayır, sevmiyorum. İdare edip gidiyorum, öyle demeli. Yaptığım şey, parçaları birbirine birleştirmek. Belli bir parça sayısının altına düşmemek gerekiyor. Sayılıyor çünkü. Ustabaşı sayıyor. Öyle çok sıkı bir iş değil. Ustanın başka işler yaptığı günler var, başımızda durup saymadığı günler var. Zaten tespit edilen sayılar fazla değil genellikle, istenen minimum sayı. Şöyle ki, günde üç dört saat ağır aksak bir çalışmayla istenen sayıya ulaşılabilir. Ondan sonra daha da çalışsan kimse niye çalıştın demez. Can sıkıntısından devam edersen edersin, etmezsen, başka şeyler bulabilirsen eğer vakit geçirmek için, kaytarırsın. Bir hesabını yapmışlardır muhakkak, belki fazla üretilince mal satamıyorlar, boşuna niye üretsiner, maliyeti arttırıyor. Az işçi kullanabilirler, o ayrı, aynı işi daha az işçiyle yapabilirler, belki insanın belli bir kapasitesi var bu işte, daha fazlasını yapamıyordur. Hesap etmişlerdir, enayi degiller ya. Belki bazı günler, ayda üç dört gün gerçekten sekiz saatin tamamında çalışıyoruz. Tamamında değilse bile altı buçuk yedi saat, az sayılmaz. Yükleme günlerinde ihtiyaç duyduklarında nereden bulacaklar on beş yirmi kalifiye işçi. Muhakkak hesabını yapmışlardır. Yoksa, niye

tutsunlar ki fazla adamı. Ondan sonra... Öyle bir iş işte. İş dedim de fabrikayı sormuştunuz, büyükçe bir atölye gibi. Alt kat, üst kat, birkaç tane daha küçük bölüm... Duruma göre değişik yerlerde çalışabiliyoruz, ondan sonra... Orada burada idare ediyoruz. Fabrika, öyle çok daraltıcı bir yer değil. Ama monotonluk sıkıyor insanı. Bir parçaya başlayınca on beş yirmi gün, bir ay hep aynı işi yapıyorsun, çok sıkıcı. Önce zor geliyor, sonra birkaç saat içinde ustalaşıyorsun. Hep aynı şey oluyor: Başlangıçta on beş dakikada birleştirdiğin parçayı üç dört saat sonra beş dakikada birleştirmeye başlıyorsun. Hızlandıkça boşa ayırayabileceğin vakit de artıyor. Ben daha hızlı çalışıyorum, belki ondan, daha fazla boş vaktim oluyor. Yine de çıkamazsın işte, dört duvar arasındasın. En çok koyan, sınırlanma. Belli saatler içinde her gün aynı yerde olmak. Ondan sonra... Sabahın köründe servise yetişmek, bir gün değil, iki gün değil, sonuna kadar böyle devam edeceğini bilmek... Yıldırıcı. Korkunç. Akşam eve yorgun argın dönüyorsun, o gün çalışmamışsan bile yorgun dönüyorsun. Şey oluyor, insan her gün hayatından bir parçanın, bir diliminin eksildiğini fark ediyor. Eninde sonunda sırf para için yaptığın bir iş, öyle bir derdin olmasa, hayatta yapmayacağın bir iş, parçalar birleşse ne olacak, ayrı kalsa ne olacak. Anlamsız bir iş yaparsın ve karşılığında para alırsın. O zaman ne oluyor, hayatının tüm anlamı para oluyor. Mecbursun, diyorsun, hayatını kazanmak zorundasın, o yüzden de para kazanmak zorundasın. Esirlik, tam anlamıyla esirlik. Akşam evine gidebiliyorsun, tamam, uyumak için sadece, sabah tıptış tıptış dönmek zorundasın. Bu gerçeğin kendisi tek başına moral bozmaya yeter. Babamla, annemle kalıyorum şimdi, onlar demeseler, git çalış para kazan, gıdıp çalışmam. Öyle diyorum da, demeseler de çalışırım, başkasının ekmeğini yiyip durmadan da yatamaz ki insan. Anan ba-

ban bile başkası sonuçta. Onların evi değil de kendi evim olsa oturduğum ev, yine de çalışır mıyım? Çok az bir para geçse elim, güç bela yetecek kadar. Yine çalışır mıyım? İşte kafama takılan sorulardan biri, size de sormak istiyorum: Mecburiyet nerede başlıyor, nereye kadarı isteğe bağlı. Adam, bakıyorum, bana göre çok zengin. Varlığı benimkinin elli katı, yüz katı; yine çalışıyor. Niye? İleride çalışmamak için mi? Hayır, öyle bir şey de yapamıyor, nedir gerçekten zorunluluğun sınırı?.. Buna benim cevap bulmamı istiyorsunuz anlaşılan. Evet, belki en doğrusu bu, insanın kendi sorularına kendisinin cevap bulması... Devam edeyim iyisi mi, şeyden bahsediyordum, fabrikadan. İşte öyle vakit geçiriyoruz. Göze batmamaya çalışarak. Ondan sonra... Değişik köşelerimiz var toplanmak için. Bazen birbirimize yardım ediyor gibi bir tezgâhın başında toplanıyoruz. Bazen ustabaşı yoksa dışarıya çıkıyoruz. Bazen çay ocağının yanındaki depodayız. Orası gözden ırak, orada toplanıyoruz. Arada yasal mola zamanlarımızı kaçırmıyoruz zaten, işte onları biraz uzatıyoruz. Ben idari bölüme de takılıyorum. Orada kız çok, biri özellikle kafa dengi, başka kafa dengi çocuklarla da arkadaşım. İşleri bilgisayarın başında. Biri var, en ilginç kişilik o fabrikada, Mustafa. Mustafa'nın yanına gidiyorum, internete giriyoruz. Adam resmen chat yapıyor işinin başında, yarım saat iş, bir saat chat. Ben de ona takılıyorum, sonra kızların yanına gidiyorum, bir saat lak lak. Ondan sonra... Biri görürse idarenden, işinle ilgili bir şeye bakıyordum falan diyorum, bunu herkes söyler de söylemekten söylemeye fark önemli. Benim için sorun çıkmıyor anlayacağınız. Çok değişik tipler bulursun bizim orada, bir gelseniz. Belki dışarıda arkadaşlık falan yapmak istemem, ama bazen eğlenceli oluyor. Mesela bu Mustafa diye bahsettiğim çocuk. Onu tanımanızı isterdim."

Sevimli ve rahat görünmek istiyor herif, rahat görünmek istedikçe de açıkları sırtıyor. Bu adam garanti polis. Yakalarlar, istedikleri zaman üç günde hepsini yakalarlar. Yıllarca kendileri büyütmediler mi Hizbullah'ı, şimdi birileri düğmeye bastı, aslan ha-fiye kesildiler. Domuz bağıyla tortop ediyorlar insanları. Bodrumları kazıp o cesetleri çıkaranlar kimler? Tellerle onları boğanlar, domuz bağıyla. Adamlar yerde tortop olmuş, bir santim kıımdayamıyorlar, kopuyor bacakları, kolları, sırtları, nefes bile alamazlar. Orada öyle can çekişirlerken başlarında durup çay içenler kimler? Bu adam. Değil elbet, bu adam değil, ama bir şekilde tanışmışlardır. İtirafçılar... İtiraf etmeli o halde. Neden itiraf etmiyor?

“Orada görevli misin?”

“Nerede?”

“Fabrikada.”

“Elbette. Dedim ya... Anlayamadım. Tabii, fabrikada bir görevim var.”

“Ne gibi?”

“Söyledim ya, elektronik parçalar üreten bir yer bizimki. Çipler yapılıyor, daha büyük parçalar üretiliyor, devreler birleştiriliyor. Ben daha çok, parça birleştiriyorum, devre birleştiriyorum. Montaj işi falan...”

“Mustafa'yla nasıl bir ilgi kuruyorsun?”

“Mustafa'yla bir ilgi kurmuyorum. Niye sordunuz?”

“Mustafa'dan bahsederken ona özel bir önem verdiğini düşündüm, gözlerin öyle söylüyordu.”

“Yok hayır o kadar da değil. İsterseniz anlatayım adamı. Ha? En azından itirazınız yok demek ki. Bizim fabrikada herkes bir şeyler çalar. En çok çalınan şey vakit. Ben buna çalma demiyorum aslında. Artı emeğimizin karşılığını vermiyorlar ya, azıcık geri çıkarıyoruz onu. Onları daha büyük hırsızlık. Saat saat,

gün gün hayatımızı çalıyorlar. Pis kapitalistler! Arkadaşlara bunu anlatamıyorum. Bu, diyorum uyanıklık değil, hırsızlık hiç değil, hakkımız. Anlayamıyorlar. Haklarını almaktansa hırsızlık yapmayı her zaman tercih ederler. Öbürü zorlu iş, her şeyden önce kafanı yoracaktır, rahatsızlık duyacaksınız. Neyse, benim tek hırsızlığım işte böyle vakitten çalmak. Öbürleri her şeyi yaparlar, malzemedi çalıp dışarıda satanlar bile var. Yazı işlerindeki mesela, hiçbir şey yapamamaları kâğıt kalem falan götürürler, bant götürürler, artık, ellerinin altında ne varsa. Tüvalet kâğıdı çalanlar bile biliyorum. Bu Mustafa işte, içimizde en dürüstü. Tek yaptığı şey, üçkâğıtçılık anlamında, internete girmek. Genellikle işlerini bitirir öyle girer, işleri bitmemişse mesaiye çıkar. Parasını almadan. Bunu mesleki eğitiminin bir parçası gibi göstermeye çalışır. Orada çuvallıyor işte, her zaman ekonomi sitelerine girmiyor çünkü. Akıllı başka yerlerde. İslami sitelere giriyor. Özellikle yabancı İslami sitelere. Oralarda chat yapıyor, yeni insanlarla tanışıyor. Biz de porno sitelerine girmek istiyoruz. Bize öğretiyor nasıl gireceğimizi ama kendi bakmaz. Resimler çıktı mı kalkıp gider, öbür masaya geçer, biz takılınca şöyle yapın, böyle yapın der. Bu adam aslında bayağı kafa bir adam. Dindar mindar dedimse, öyle dışardan belli olmaz. Üstelik, her bir boku bilir, affedersiniz. Yetmişlerin, seksenlerin rock topluluklarından benim bilmediklerimi bilir. Öyle tip biri. Ondan sonra... Ben bunun evine de gittim birkaç kere. Utangaç bir çocuk aslında, bekar evinde oturuyor. Eskiden arkadaşlarıyla oturuyormuş, birer birer hepsi çıkmışlar, ev buna kalmış. Gittim yemek yedik, gece yarısına kadar oradan buradan konuştuk. Benim solcu olduğumu biliyor, her şeyimizi biliyor. Bir yığın solcu roman, kitap falan okumuş. Bana soruyor şunu okudun mu, bunu okudun mu, yok diyorum. Bir gece yine oturmuş ko-

nuşuyoruz. Zaten topu topu iki kere gittim. İkincisinde işte. Haberleri seyrediyoruz göz ucuyla. Derken, o malum haberler başladı. Hizbullah meselesi. Adamlara nasıl işkence ettikleri, organları nasıl bağladıkları, işte kollara bacaklara iyice dolandırıyorlar ipi, sonra o ipi boyundan geçirip sıktırıyorlar, ayaklarıyla kanırtıp; adam tortop oluyor, inleye inleye saatlerce can çekişiyor, benim nefesim kesilecek gibi oldu. Sonra o cesetlerin bodrumlardan çıkarılışını gösterdi televizyon, bizimki de kafa sallıyor, ben çok etkilendi diye düşündüm, kurbanlar radikal İslamcılarının arasından seçiliyor ya özellikle, katilleri lanetliyor içinden sandım. Ondan sonra... İyi yapmış bizimkiler, böylelerine bu lazım, demez mi! Önce dalga geçiyor zannettim, biraz durdum, sonra sordum. Herif son derece ciddi. Kanım dondu, ses de çıkaramıyorum. Bir yandan hâlâ benimle kafa bulduğunu düşünüyorum. Nasıl olur ama, dedim sonunda, bu insanlık dışı bir şey. Onlar insan mı ki, dedi. Müslümanlıkta işkence yok ki, dedim, var dedi. Lüzumu halinde her türlü amel mubahtır. Sen demek ki dedim, cesaretimi toplayıp, beni de evine çağırırsın, bir güzel misafir edersin, sonra da boğdurursun. Ben yapmam, dedi ciddi ciddi, ama yapan olursa da karşı çıkmam, artık şartlara bağlı, belki duruma göre insan yapmak mecburiyetinde kalabilir, Allah'ın bileceği şey, senin için konuşmuyorum ama, dedi, bunlar sizin gibilere yapılmaz, yani ne olduğu belli kişilere yapılmaz. Bunlar münafıklara yapılır, Müslümanmış gibi görünüp fırsatını bulduğunda ihanet edenlere. Düşmanına insan bu kadar düşmanlık beslemez, ama yıllardır birlikte çalışmışsın, adam sonra sana ihanet etmiş, işte benim gözümde en aşağılığı odur. Apıştım kaldım. Az daha oturdum işkillenmesin diye, sonra da kalktım. Bir daha evine gitmiyorum. İşyerinde aramız hâlâ iyi. Niye gırlanmıyorsun diye soruyor, korkma seni boğdurtmam diye takı-

lıyor. Düşünebiliyor musunuz, espri konusunda geldiğimiz noktalara bakın. Zaten dediği gibi, bana bir düşmanlığı söz konusu değilmiş, zındık olduğumu biliyor ve bundan rahatsızlık duymadan arkadaşlığını sürdürüyor. Ama onların arasına girdim, sonra birazcık görüş ayrılığına düştüm, kendi elleriyle boğacak beni. Bu cidden merak ettiğim bir konu. Canilik her insanın içinde mi var, duruma göre mi ortaya çıkıyor? Mesela bu herif önceleri bana son derece ılımlı, merhametli biri gibi görünüyordu. Herkese acır, o yönü henüz değişmemiş gibi, hemen duygulanır... İyi olmuş, ben de yapardım demesi sadece bir tepki mi, yoksa belli şartlar altında o da bir cellat kesilebilir mi birinin başına? Bir kasap olabilir mi, bir arkadaşını bağırta bağırta öldürebilir mi?"

Elbette rastlantı değil. Az önce aklıma gelmişti Hizbullah vahşeti, şimdi o söz ediyor. Okudu aklımdan geçeni, saklamaya çalışsam da verdim ipucunu. Tahmin ettiğimden de güçlü. Sanırım, spor yapıyor. Polislere yaptırırlar. Doğru söylüyor. Doğru söylemesi değil önemli, kimin doğru söylediği... Bacağını sallıyor, her zamanki gibi. Sürt masaya sürt tozlu iğrenç pabuçlarını. Bozsam mı? Ikide bir bozuyorum zaten. Sonunda kaçıp gidecek. Giderse gitsin. Sallama be kardeşim! Bina sallanıyor gibi oluyor. Sallanıyor mu gerçekten? Hiç korkmazdım aslında evet aslında da bu, bu da sayılır ve buna benzer zevzekler korku düşürdüler içime. Yok canım korktuğum falan yok. Sallanıyor gibi geliyor hepsi o, sallasa ne olur, sallamasa ne olur. Kaçacak değilim, korkacak değilim. Onlar korktular da ne oldu ya da korkmadılar da? Melih'in anlattığı: Zaten saçma sapan şeyler anlatır hep, komik şeyler, gırgır... Hikaye. Hikaye anlatmaya bayılır. Adam gece yatıyor evinde, karısı da yanında. Şiddetli bir sarsıntı, uyanıyorlar. Daha ne olduğunu anlayabilmiş değiller. Kalk-

maya çalışıyorlar, yok, doğrulamıyorlar bile, öyle gidip geliyorlar beşik gibi. Yatıp bekle, zaten birkaç saniye içinde oluyor her şey, en çok on saniye içinde, sonra dipten gelen bir darbe, ani bir yükseliş ve bir şimşek çakması, sonra her şey karanlık ve tarifsiz bir gümbürtü. Yine yatıyorlar yan yana, kıpırdayamadan. Tam üstüne boylu boyunca bir beton düşmüş, tavan galiba, avize de yastığının kenarına sıkışmış, tavandan kopmamış, bitiştiği yeri elle yoklayabiliyor. Sadece bir karış yukarısında. Bacaklarını oynatamıyor, üstlerinden bir ağırlık bastırıyor. Aslında belden aşağısını pek hissetmiyor, elinde karısının eli. Sıcak. Sesleniyor, yanıt yok. Eşi hemen yanında olmalı, hemen yanında olmalı ama onun olması gereken yerde başka bir beton kütle var, tavandan ayrı. Sadece elini hissediyor adam, elindeki elini. Sesleniyor avazı çıktığı kadar, cevap çıkmıyor. Yan odada çocukları ne yapıyor? Kızı. Nasıl gidilir ki oraya? Orası neresidir ki? Yine sesleniyor, yanıt yok. Eşine sesleniyor bu kez: Ses yok. Elde hiçbir kıpırtı hissetmiyor, giderek soğuyor sanki, buz gibi, giderek soğuyor... Ölümle birlikte yaşıyoruz ve buna alıştık, diyor Melih. Yeni bir depremde en az yüz elli binimiz ölecek. Biliyoruz ama hiçbir şey yapmıyoruz. Ne kadar cesaretliyiz! Ne cesareti; umurunda bile değil hiçbir şey. Herkes de mi öyle?

“Sorumu anladınız mı? Yani bu cani dedikleri, işkenceciler, tetikçiler, cellatlar... Hakikaten özel bazı kişiler mi, yoksa sıradan bir insan şartların etkisiyle o hale gelebilir mi?”

“Bunu bilmek mi istiyorsun?”

“Elbette. Cidden aklıma takılan bir problem. Örneğin Mustafa. Laf olsun diye mi konuşuyor, yoksa ondan da gerçek bir cani çıkabilir mi?”

“Herkesin içinde her şeye karşı yetenek vardır. Az ya da çok. Yetenek bir yanda, şartlar, çevre teşviki ve çalışma öte yanda. Az

yetenekli kişiden de belli bir yere kadar gelen çıkabilir.”

“Yetenek mi, eğilim mi? Pardon, ukalalık yapmayayım. Yani Mustafa’da bu şeyden mi var, etrafı mı onu cani haline getirebilir?”

“Bir şeye dikkat ettin mi?”

“Neye?”

“Canilerin en çok zarar verdikleri genelde en yakınlarında olanlardır.”

“Yani Mustafa’dan uzak mı durmalıyım?”

“Saçma! Takmışsın Mustafa’ya. İnsan kendine yakın olanları sever en çok, en çok da onlardan nefret eder. Siyasette de aynı şey geçerli.”

“Siyaset beni o kadar ilgilendirmiyor. Yani hayatım bir yerde, siyaset başka yerde. Ben nasıl davranmam gerektiğini öğrenmek istiyorum sizden, hayatta, hayatın içinde.”

Hayatı bir yanda, siyaseti başka yanda ha! Siyaseti yanında, koluna takılı, pazarda mallarını koyduğu bir sepet gibi. Sepet gibi taşırlar kimliklerini. Bele takılan küçük çantalar gibi... Hoşlarına gideni içine sıkıştırırlar. Beni de içeri atarlar mı? Ne suçum var ki? Onlar bulurlar, uğraşırlarsa bulurlar. Değişik olmak yeterli. Değişik olmak en büyük suç. Değişiksin diyordu annem. Akranların gibi değilsin. Çocukluğumdan beri aynı. Bir utanç nedeni olarak sokulan kafama. Ben unutmaya çalıştıkça soktular. O değişik değil miydi sanki? Ama o kendisi. Kendi değişikliği insana hiç değişik değildir. Melih’in karısı da çok değişiksin dedi bana. Bak o da aynı şeyi söylemişti. Değişiksin... Değişik... Biriyle mi değiştirildim. Benden önce biri vardı da onun yerine mi geldim? Getirildim. Muhakkak! Korkunç, ama muhakkak. O vardı, tanımadığım başka biri ve ben şimdi onun yerindeyim. Ne amaçla? Niye böyle bir şey planlansın? Bu herif de onu araştırıyor. Muhakkak onu araştırıyor. Sonra rapor edecek. O kimdi

acaba? Nerede şimdi, ne yapıyor?

“Bir telefon edebilir miyim?”

“Ona mı telefon edeceksiniz?”

“Evet, nereden bildiniz?”

“O kadarını bileyim artık.”

“Şimdi telefon edebilir miyim?”

“Ona, öyle mi?”

“Evet ona. Üçüncü kişiye. Üçüncü tekil şahıs deniyordu değil mi?”

Alaycı güldü Nedim.

“Çok acil bir durum mu? Anlayamadım. Oturumun ortasında.”

“Cep telefonum bozuk. Buradan çıkmadan arayayım diye düşündüm.”

“Kimi arayacaktınız?”

“Eczacı hanımı. Söylemiştim ya, SSK hastanesinde tanıdık bir eczacı hanım var, benim ilaçları o ayarlıyor. Hülya Hanım.”

“İlaçlarınızı henüz ben ayarlamadım. Buradan çıkınca ayarlatırsınız onu.”

“Özür dilerim, ben şey diye telaş etmiştim, mesailerı bitiyor da.”

“Peki, ne yapalım, buyrun. Sanırım, ilacınızı değiştirmeyeceğiz.”

Nedim kalktı, bir işadami ciddiyeti ve vakanyla alıcıyı kaldırdı, dokuza dokundu, dış hat aldı, nereden de biliyordu her şeyi. Tuşlara bastı.

“Alooo. Hülya Hanım’ı rica etmiştim.”

“Aloo. Siz misiniz Hülya Hanım, nasılsınız?... Teşekkür ederim, iyi sayılırım. Şimdi Doktor’un yanından arıyorum, benim ilaçlarım olacak yine... Şimdi gelmem mümkün mü?... Geç diyorsunuz öyle mi, aslında pek geç sayılmaz, şimdi gelsem... Ya... diyorsunuz, pekala, öyle yapalım... Doğrudan size geliyorum bu saatlerde. Siz hallediyorsunuz. Tamam. Teşekkür ederim.”

rim. Benim için uygun. Görüşmek üzere. İyi günler."

Kapattı telefonu, memnun bir yüzle yerleşti koltuğa.

"Ne zamandır tanıyorsun bu Hülya Hanım'ı?"

"Çok olmadı, yakında tanıdım."

"Ne vesileyle?"

"Bir arkadaşım tanıştırdı. Siyasi bir arkadaşım. Sanırım, bu kadın da onlardan."

"Yani ne vesileyle tanıştırdı?"

"İlaç konusu nedeniyle. Sizin verdiğiniz ilaçları kolay alabiliyim diye."

"Demek oluyor ki, çok yakında tanıştınız."

"Evet, işte iki ay oluyor."

"Ve onunla telefonda böylesine buyurgan konuşabiliyorsun."

"Buyurgan mı konuşuyorum? Farkında değilim, hiç farkında değildim."

Farkında olmazlar elbet, her şeyi en doğal haklarıymış gibi görürler, farkında bile olmazlar isterken. Her zaman, sabah ve akşam...

Akşam geç vakit veya gece. Nereden geldiği belirsiz bir ışıkla aydınlık ortalık. Daha çok, bir futbol sahası ışıklandırmasına benziyor. Sağda ve solda sınırları belirgin sık ağaçlık alan veya orman. Ortada yukarıya doğru hafif eğimli bölge çok düzgün çimle kaplı. Bu alanda ne bir taş, ne bir çalı çırpı göze çarpıyor. İlleride birileri var. Oturuyorlar. Yedi sekiz, belki on kişi. Biraz daha kalabalık olabilir. Onlara doğru yürüyor. Şen ve umutlu. Yüzlerini seçemiyor henüz, ama tanıdık birileri çıkacaklarından emin. Oturuyorlar, portatif kır sandalyelerinin üstünde, bir şeyler içiyorlar. Konuşuyorlar aralarında, gülüşüyorlar. Ortada küçük bir ateş yanıyor. Niye orada toplanmışlar, bir kır partisi mi, birazdan dans mı edecekler, yoksa spor yapmak, futbol oyna-

mak için mi bir araya gelmişler, belki kamp kuran dağcılar, az ötedeki zirveye çıkmadan önce dinleniyorlar. Ötesi, yani onların ötesi buradan görünmüyor, düzlük az ilerilerinde sırt veriyor. Sırtın arkasında, iyi aydınlatılmamış bölgede zirve olabilir ve tribünler, belki de birkaç ev. Dans etmek, futbol oynamak, dostlarla kır gezilerine çıkmak, hepsi eski hevesleri, arzuları, belki yirmi yıl önceki. Şimdi o tür zevklerin nasıl şeylere benzediklerini bile canlandıramıyor. Eski arzular... Eski arzularının uçurtmaları birbirine dolanmış. Geçmişine giden sarp geçitleri imleyen taş babalar düşleri. Babaları izleyerek yürümek gerek. Yine de tehlikeli. Ne var ki, şu an oraya doğru yürümekten son derece mutlu, çimlerin üstünde bulunmaktan. Gerçekten kim onlar? Kim? Çocukluğundan tanıdığı futbolcular mı, eski gençlik arkadaşları mı, yoksa annesi, babası ve otuz yıl önceki komşuları mı? Sevinçli, çünkü yaklaşıyor, kim olduklarını öğrenecek. Onlarsa hâlâ farkında değiller yaklaştığının. Arkasında bir hışırtı! Endişeyle dönüyor. Bir kız! Bu, Aysu. On iki yaşında. Saçları ılık ılık parlıyor, yüzü beyaz, tertemiz. Sevinç, bir havai fişek gibi patlıyor tepesinde ve ışıklar o an sönüyor. Her şey yitiyor karanlıkta. Kızı bulmalı. Çok yakınında. Yürüyor aşağıya. Birkaç adım atsa Aysu'ya dokunacak. Az önce bulunduğu yere ulaşmış olmalı artık. Biraz daha biraz daha, yürüyor, yok, kimse yok. Bu kez arkaya bakıyor, az öncekilerin oturduğu yere, ateşlerinin yandığı yere. Hiçbir ışık göremiyor.

“Kadınlarla konuşurken genellikle yüksek perdeden konuşuyorum. Birçok kız arkadaşım söyledi bunu bana. Ama ben yalnızca kız arkadaşlarımla öyle konuştuğumu sanıyordum. Hülya Hanım kız arkadaşım falan değil.”

“Ben de öyle. Üstelik, kadın değilim.”

“Sizinle de mi üstten konuşuyorum?”

“Eh, oldukça.”

“Bakın bu ilginç. Ben şey diye düşünüyordum. Kızlara karşı kendimi üstün gösterebilmek için başvurduğum bir şey olarak. Bunu bilinçli olarak yapıyordum. Demek, sizinle de öyle konuşuyorum ha!”

Kendini bir bok zannettiği için mi öyle konuşuyor, yoksa başkaları onu bir bok zannetsinler diye mi? İkisi de aynı kapıya çıkar.

“İshal oluyorsun sık sık öyle mi?”

“İshal mi?.. Evet, söylemiştim değil mi?! Heyecanlı günlerimde.”

“Ben de ishal olurum, heyecanlı günlerimde.”

“Evet. Anlıyorum.”

“Zaman zaman ilaç almam gerekebiliyor. Öyle günlerde yediklerine de dikkat etmeli insan.”

“Tabii. Anlatmıştınız... Ben size kızlarla ilişkilerimde karşılaştığım bir sorunu anlatmak istiyorum.”

“İshalle mi ilgili?”

“Hayır, onunla ilgisi yok. Daha esaslı bir sorun galiba. Galiba diyorum, çünkü anlattığım zaman belki siz bana bir açıklama getirebilirsiniz.”

“Tuvalet korkusu da yerleşir insanın içine o zaman. Daha doğrusu, tuvalet bulamama korkusu, tuvalete yetişememe korkusu. Sanırım sen de böyle bir şeyden söz etmiştin.”

“Evet, söz etmiştim. Fakat şimdi aklıma gelmişken öbür konuya bir geçsek diyorum.”

“Hangi konuyu kastediyorsun?”

“Kızlarla ilişkilerim sorununu.”

“Anlattığın hep bu değil mi zaten? Kızlar ve kızlar. Ne zaman ağzını açsan, hangi kızla nasıl tanıştığını, hangi kızla ne yaptığını anlatıyorsun.”

“Evet, farkındayım. Peki size nasıl bir kışkırtıcı geliyorum? Bu

konu açısından, kızlarla ilişkilerim açısından nasıl görünüyorum?”

“Çok başarılı, hayli atak.”

Nedim sinirli bir kahkaha attı, kahkaha yankılanarak büyüdü Nihat’ın beyninde. Ruhunun elleri kulaklarını kapattı.

“Değil işte. O görünüş. Tüm ilişkilerim böyle. Başka şeylerdeki ilişkilerim de aynen böyle. Çok hızlı başlıyorum, dediğiniz gibi atak ve kendine güvenli. Fakat gerisi gelmiyor. Her şey yarım kalıyor. İlk izlenim başarılı, arkası gelmiyor, yarım kalıyor.”

“Arkası gelmeyen ne?”

“İlişkiyi kastediyorum, kızlarla ilişkiyi. Bilinen şeyiyle yani... Onlarla yatmak falan...”

“Hiç başarılı olmadın?”

“Birkaç kez. İşin aslı, tam anlamıyla sadece bir kez. Birkaç kez şey oldu, erken boşaldım. Fark ettirmedim tabii. ‘Tabii’si de nereden çıktı, belki fark etmedi ama... Neyse. Ben görüdüğüm kadar rahat değilim. Ondan sonra... Anlayacağınız her işte başıma gelen aynı. Beni görenler çok şey bekliyorlar. Öyle bir başlangıç yapıyorum ama gerisi gelmiyor.”

“Başarılı olabileceğine inansen kız bulmak gayet kolay senin için, öyle mi?”

“Benim için değil, herkes için.”

“Herkes için ha!”

“Evet, az çok ağzı laf yapan herkes için. Fazla da utangaç olmayacak. Bazen ağzınızın laf yapmasına bile gerek kalmıyor. Öyle bakmayın, siz bu işlerden biraz uzak kalmışsınız anlaşılan.”

Beni kendisiyle eşit görüyor. Kendisi birtakım sorunlarını açıkladı ya bana, karşılığında ben de ona bir şeyler anlatacağım. Kustah! Fakat kabahat bende, açıklar veriyorum, kendi problemlerimden açıklar veriyorum. Hata! Hem de büyük hata. O benim arkadaşım mı. Hatanın neresinden dönülürse kardır. So-

gukkanlı ol. Soğukkanlı ha! Nasıl? Küstah! Böyle şeylerden uzak kalmışım öyle mi! İzledikleri kesin. Yoksa, nasıl bilebilirler? Ağız arıyor bir de, yokluyor. Her şeyi biliyoruz, sen istersen inkar et. Kuşatma altındasın, hiçbir yere kaçamazsın. Karşına çıkardığımız hasta bile bizden.

“Şimdi aklından ne geçiyor, söylememi ister miydin?”

“Ne geçiyor? İsterim, söyleyin.”

“Her sırrımı açıklıyorum bu adama diyorsun, ama sonunda çare bulabilecek mi derdime?”

“Evet. Niye yalan söyleyeyim, şimdi böyle bir şey düşünüyordum. Ama size söylemiştim daha önce; buraya geldiğimden beri sık sık aynı şeyi düşünüyorum.”

“Madem öyle, başka bir şey: Bu adamın kendine hayrı yok, bana nasıl yardım edecek diye düşündün.”

“Ah, şaşırdım gerçekten... Durun biraz. Böyle bir şey düşünmedim değil, dürüst konuşmalı, fakat gerçekten sizin özelinizde değil, tüm doktorlar için içten içe böyle bir şeyler düşünülür.”

“Genel bir özellik göstermesi hiçbir şeyi değiştirmez. Tam bir küstahlıktır bu, kendin itiraf ettin. Gelirsiniz ve istediğiniz şeyleri duymak için gelirsiniz. Bizi sömürmek için. Beni...”

“Hayır, nereden çıkarıyorsunuz bunu?”

“Nerden mi çıkarıyorum? İstersen devam edeyim. Benim şey olduğumu düşünüyorsun. Şey olduğumu... Devlet hesabına şey yaptığımı, çalıştığımı. Bunu bildiğin halde gelmeye devam ediyorsun.”

“Daha neler. Hayır. Kesinlikle hayır. Böyle bir şey aklımdan geçmedi bile.”

“Nasıl geçmedi. Bütün sezgiler, duygular karşılıklıdır. Bunu bildiğin halde buraya gelmeye devam etmen bir tek şeyi gösteriyor. Bende ki duygunun karşılığı... Yani sendeki duygunun ben-

deki karşılığı...”

“Anlamadım.”

“Bal gibi anladın. Demagoji yapma.”

“...”

“Hadi konuş.”

“Ne söylememi istiyorsunuz benden?”

“İtiraf etmeni. İtiraf et ve rahatla.”

Boşluğa düşer gibi oldu Nedim, tuhaflığın, saçmalığın gide-rek derinleşen boşluğuna, gülmek istedi, beceremedi. Yerinde duruş değiştirdi.

“İtiraf edeceğim bir şey yok. Sadece bazı sırlarımı anlatırken sizin yeterince güvenilir biri olup olmadığınız sorusu aklımdan geçti, hepsi bu.”

“Başka bir şey?”

“Yok.”

“Sendeki kuşkuların asıl senden kaynaklanan yanı?”

“Anlamadım.”

“Yeterince içten olduğunu düşünüyor musun?”

“Evet.”

“Demek öyle?”

“Öyle. İsterseniz hemen gideyim.”

“Hayır kal. Daha birçok şeyi açıklığa kavuşturmadık. İşçiyle ilgili anlattıkların. İşçilerle ilgili. Hiçbiri doğru değil. Sen uydu-ruyorsun. Bir işçi böyle olmaz, bir işçi işçileri böyle anlatmaz.”

“...”

“Susuyorsun.”

“Gideyim.”

“Kal dedim.”

“() halde, konuyu değiştireyim.”

“Yaptığın zaten hep bu.”

“Öyle mi! Peki. Madem kalıyorum... Devam edeyim. Şimdi... Bir şey anlatayım size o zaman. Muhakkak anlatmam lazım. Anlatsam neye yarayacak, gerçi... kuşkuluyum. Kalmamı istiyorsunuz değil mi? Neyse... Depremle ilgili. Yine depremle ilgili. Depremle ilgili pek çok şey anlattım size. Canınızı sıkacak belki ama, benim canımı daha çok sıkıyor, o yüzden anlatmam gerek. İşte biliyorsunuz, Gölcük'teki hikâye. Anlatmıştım oradaki kabusu. Ceset kokusu, sıcak mı sıcak, güneş tepemizde ve her yandan gelen ceset kokuları. Aylarca her şeyde aynı kokuyu duydum. O kokuya alışmak mümkün değil. Tam alışıyoruz, denizden bir rüzgar esiyor, taze hava geliyor, beş on dakika sonra kesilince yine aynı. Her yan toz toprak, enkaz, bağırış, çağırış.” Durdu. İç geçirdi. Konuşmasını sürdürmekteki kararsızlığı, isteksizliği nefesini kesmişti adeta. “Neyse, anlatacağım bu değil. İşte orada koşturuyoruz. Geceler zor geçiyordu. Uyuyamıyorduk bir ke-re, onca yorgunluğa rağmen uyuyamıyorduk. Şartlar da çok kötü zaten, uyumak için özellikle kötü. Bir de suçluluk duygusu. Depremi üçüncü, dördüncü, beşinci gecesi. Enkaz altında hala canlı bulunabilir. Çadırlarda yatıyoruz biz, bazen açıkta. Alet çok kısıtlı. Kazma kürek balyoz sadece. Işıklandırma çok az yerde var. O şartlarda bile acaba biraz daha çalışsak kiniseyi kurtarabilir miyiz diye düşünüyoruz, az yattık mı. Üçüncü gündü galiba, bir adam bize saldırdı. Eline bir demir çubuk geçirmiş az daha bir arkadaşın kafasına patlatıyordu, başka bir depremzede araya girdi son anda, kurtardı çocuğu. Herifin elinde tabanca olsa vuracak demek ki. Astsubay emeklisiymiş... Bize gün boyu yalvarmıştı, sonradan tanıdık, evinin yıkıntısında oğlu yatıyormuş, bir canlıdan söz eder gibi konuşuyordu adam, onu çıkarın diyordu. Biz de canlı mı, ölü mü diye sorduk doğal olarak. Ölü, dedi. Biz de dedik, şimdi öncelikle canlıları bulup çıkarmaya ça-

lıyoruz. Her gördüğünde yalvarıyor. Akşama doğru ağız değiştirdi, içeriden sesi geliyor dedi, yalan söylüyor belli. Komşuları da çaktırmadan ölü ölü diyorlar, kokuyor bile; herif anlamıyor. Meğer ne kadar önemliymiş şey... İnsanların yakınlarının cesetlerine ulaşmaları. Bir tek o değil, hepsi aynı duygu içinde. Cesedi görmeden rahatlayamıyorlar. Canlı çıksalar hayal kırıklığına uğrayacaklar neredeyse. Ölüyü hiç bulamamak mesela, ne kadar zormuş vatandaş için; ilk kez orada öğrendim. Bir de insanlar mallarını, paralarını kurtarmaya çalışıyorlar, cenazesi içerde olanlar müthiş öfkeleniyorlar onlara, zaten önce cesetler çıkacak, kural da bu. Hakikaten bir ceset mi daha önemli burada, yoksa bir insanın ömür boyu biriktirdikleri mi?.. Yok, cevabını bulmak için sormuyorum, öyle kendi kendime düşünüyorum... Saldırdı o adam işte. Gösteriş olsun diye bir saldırı değildi, öldürmeye saldırdı, sinsice yaklaştı, tam yemiş kafayı. Ondan sonra... Şeyleri gördük, yağmacıları. Yağmalarken görmedik tabii. O kadar çoklar ki. Görmeyince ispatlayamıyorsun. Dolaşıyorlar ortada, bazısı yardım ediyor gibi yapıyor, bakıyorlar iğrenç iğrenç. Öldüresi geliyor insanın, topunu öldüresi geliyor. Ondan sonra... Benim anlatacağım o değildi. Bir gece. Sanırım beşinci geceydi. Akşam oldu, biz çadırlara döndük. Yarım saat geçmedi, bir haber geldi, canlı varmış bir yıkıntının altında. Koştuk, epeyce uzaktı. Bir ekip zaten enkazın başındaydı, profesyonel bir gruptu, yabancılar falan da vardı. Biz de yardım etmeye başladık. Hakikaten ara sıra tıkırtı geliyordu derinlerden. Çalışmaya ara veriliyordu ara ara, duruluyordu, tam sessizlik sağlanıyordu, biliyorsunuz, betona vuruyorduk, kesik kesik cevap geliyordu dipten. Profesyonel ekip tünel kazmaya çalışıyordu, biz de çıkardıkları şeyleri enkazdan uzaklaştırıyorduk. Sonra jeneratör bozuldu, parlaklıktan gitti. Ondan sonra... Biz güçlü fenerler getirmiş-

tik, malzeme çadırında saklıyorduk böyle şeyleri. Ben, hemen getiririm dedim, çadırlara koştum. Malzeme çadırımız en büyük çadır. Daldım içeri, fenerleri buldum. Üçünü seçtim içlerinden, en büyüklerini. Önce bir deneyeyim dedim, götürmeden önce. Yaktım birini. Ne gördüm beğenirsiniz; eşyaların arkasında çırlı-çıplak bir çocuk, doğrulmaya çalışıyor. Bizimkilerden biri. Aa, bir baktım yerde de bir kız, o da çıplak. O karanlıkta iyi göremedim kızı, sanırım onu tanımıyorum. Başka bir ekipten olabilir, oranın halkından olabilir, pek de önemi yok. Bir şey demedim, hiçbir şey demedim, fenerleri aldım, koşturdum.”

Nedim terlemiş. Devam edip etmemekte kararsız. Anlamsız bir uğraşta debelendiği duygusu ter olmuş yüzüne vuruyor.

Ne kadar farklı, anlatılanlarla yaşananlar. Nihat!? Nihat'sa bakıyor dik dik. Boş bir bakış mı, düşmanca mı? İşçi bu. Gerçekten işçi mi? Evet, her şeyin başı sınıflar kavgası. değişen bir şey yok. Ama bizim taraf insanlıkta örnek olmalı bir defa, erdemde en üstte olmalı, öyle değilse her şey boş. İnandırılmazlar beni bile. İnanmam işçi olduğuna. Ajanlığına da, gördüğüm pisliklere de... Süprüntü. Belleğimin süprüntüleri. Arasında toplanmış. Kıyameti duygularının...

“Nedir gerçekten doğru olan, dedim kendime ondan sonra. Bunların yaptığı iğrenç bir şey mi, yoksa onca çirkinlik, kasvet arasında yaşamın güzelliği mi; karar veremedim. Her ikisi de birlikte sanırım. Güzellik ve çirkinlik birlikte. Onu yapanların karakterine kalıyor iş. Belki olayın sırnı burada. İçini nasıl dolduruyorlar, aynı şeyi biri yaparsa çok çirkin görünüyor, başkası yaparsa güzel görünüyor. O aynı şey aynı şey olmaktan çıkıyor... Sonra enkaz yerine ulaştım. Bir saat sonra da bir canlı çıktı. Yanımdan geçirirlerken gördüm, birkaç metreden. On üç-on dört yaşlarında bir kız. Şimdi yaşıyıp yaşamadığını bilmiyorum, bayağı sağlam

görünüyordu. İşte öyle, onca pisliğin, molozun içinden tomurcuk gibi çıktı... Hayatımız pamuk ipliğine bağlı. Doğrularımız yanlışlarımız da öyle. Mesela o çocuğa, çadırdaki yakaladığım çocuğa çok özendim. Onun gibi biri olabilmeye. Ben mi doğrucuyum, o mu doğru? Çok düşündüm. Saçma sapan hareketler yapanlar daha fazla tutuluyorlar, kendilerini hiçbir şeyle sınırlamayanlar daha fazla seviliyorlar. Daha sevimli görülüyorlar, daha başarılı oluyorlar. Ben niye debeleniyorum peki? Kim için, neye karşı? Yanlış mı bunları düşünmem? İşte o yıkıntılarda geldi bana, uğraşıp didinen karıncalardan farksız olduğumuz duygusu. Büyük böcekleriz sonunda. Böceğin hayatı ne kadar anlamlı, ne kadar değer taşıyor uğraşları?.. Bir bakıma çok anlamlı, bir açıdansa tamamen anlamsız. Siz ne diyorsunuz? Hayat ve tüm bu yaptıklarımız. Değerlerimiz. İnandıklarımız... Anlamlı mı, anlamsız mı?"

"Ne?! Bana mı soruyorsun bunları?"

"Evet, size soruyorum."

"Soruyorsun... Peki cevabını alırsan hemen çıkıp gidecek misin buradan?"

"Nasıl? Tabii, siz isterseniz hemen çıkıp giderim."

"O halde, git."

"Sorumu cevaplamadınız ki!"

"Ne sormuştun?"

"Siz benimle dalga geçiyorsunuz, resmen dalga geçiyorsunuz."

"Resmi dalga ha!" dedi Nihat. Anlamsız bir kahkaha attı.

"Resmi daire. Hah!"

Nedim sinirlenerek kalktı, kapıya yürüdü. Nihat'ın yüzü ciddileşti hemen. O da kalktı. Kapıyı açıp çıkarken çocuğa yetiştirdi kolundan onu. Nihat'ın ne söyleyeceğini merak edip bir an duruladı Nedim. Nihat bir süre yüzüne baktı başvuranının, fakat hiçbir şey söylemedi. Nedim kolunu kurtararak koridora geçti.

YILDIZ ÇIKIŞI

“Yarıldın sen! Yarıldın sen!” Tiz bir kadın sesi bu. İnce sesli bir erkek de olabilir. Daha önce hiç duymamıştı. Son iki üç günde çıktı ortaya. Sevimsiz. Kimsenin sesine benzetemiyor. Kimi temsil ettiğini de çıkaramıyor, eğer kendi başına bir varlık değilse. Daha önceki sesler genelde dışardan geliyor gibiydi, bu tam anlamıyla içerden. Hani kadın birden, bire bir çılgılık atsa kesinlikle sağına soluna bakınmayacak ilk anda bile. Ona cevap veren bir başkasını da işitiyor. Kendine yakın, kendini savunan cevaplar veriyor. Ama onu da sevmiyor Nihat, arka çıktığı halde. Kimsenin arka çıkmasına, kimsenin yardımına gereksinimi yok. Bir de başka bir yönden sinir oluyor adama. Sesi kendi sesine benziyor, adam onun düşüncelerini taklit ediyor gibi. Bu sevimsiz taklitçiliğe dayanamaz, çünkü kendi sesi olmadığını biliyor. Daha önce tam böylesini yaşamamıştı. Korkuyor. Adamın sözleri onu tavlayabilecek türde sözler olsa da. Zaman zaman havasına kapılıyor tartışmanın, heyecanlanıyor, ikisini dinliyor gerçek bir fikir alışverişinin içindeymişçesine kulak kesilip. Sonra bir an bunun gerçekdışılık olasılığının, hastalığının bir sonucu olabileceğinin ayırdına varıyor, üzülr gibi bir havaya giriyor. Çok korkmuyor ayırdına

varınca, öte yandan, umutsuzluğu artıyor. Demek, geriye dönüşü kapalı bir yolda. “Ne yanlması be!” diyor adam. “Yanlan sizsiniz. Yanlan sizin gerçekliğiniz. Bir sözünüz öbürünü tutmaz. Davranışlarınız sözlerinizle uyuşmaz. Teraneleriniz başkadır, yaşamınız bambaşka.” “Bunlar beylik sözler,” diyor kadın ya da erkek mi, her neyse. “Bu, Nihat’ın gerçekliğini değiştirmez. O bir hasta ve en sağlıksız normal bile ondan daha sağlıklı düşünür. Neden mi? Çünkü o çatlak. Yani ne? Yanılmış. Tam anlamıyla yarılmış.” “İlaç kullanmadığı için öyle söylüyorsun,” diyor öbürü. “İlaç kullandığı zaman size benziyor. Benzeyince iyi mi yapıyor? Sizin aptal dünyanızı tek seçenek olarak görmeye uyarlıyor kendini.” “Uyarlamasa ne yazar! Daha mı iyi görünür? İlaç kullanmazsa yemek yemeyi bile akıl edemez. Şimdiki gibi. Evet, şimdiki gibi. İnsanlarla nasıl konuşacak, nasıl iki lafı bir araya getirecek?” Tartışmayı sıkılarak izliyor Nihat. Her biri, görüşünü öyle hamasi cümlelerle ifade ediyor ki, içi bulanıyor. Heyhat, yapacak bir şey yok, susun, diye bağırarak gücü bile hissetmiyor dilinde. Gerçi birkaç kez denemedi değil, ama susmadılar. Yalnızca sözlerin içerikleri değil hamasi, tonlamaları da öyle. Konuşma biçimleri, vurguları... İçini bayıyorlar ama hareketsiz, kımıldasız, içinden hiçbir şey yapmak gelmeden, oturuyor. Televizyon açık, karşısında. İzlemiyor, izleyemiyor. İki gündür doğru dürüst bir yemek inmedi midesine. Bunun kötü sonuçlarını bilmiyor mu, biliyor, başka şey gelir mi elinden? Gelir mi elinden? Gönlünün avlusuna seslerden bir yağmur yağıyor soğuk. Yağmur... Kar yağıyor...

Eskiden de birkaç kez böyle durumlara düşmüştü. Birinde Melih yetişmişti, iğne yapmıştı ona, sonra hastaneye yatırmışlardı galiba. Şimdi hatırlamıyor. Melih’i çok hırpaladı, çok bezdirdi; artık gelmez o. Gelmesini isteyip istemediğini bile bilmiyor, çünkü düşünemiyor. En son ne demişti ona: “Terbiyesizlik ediyorsun!” O

da yutmuştu. Bunu bile söylemişti ha! “Terbiyesizlik ediyorsun.” Ondan medet ummak boşuna. Zaten düşünceleri, sinir bozucu iki insanın tartışmasına odaklanmış, hayır iki ses arasına sıkışmış. Ancak onların yüksek sesle söylenen sözleri arasında fırsat bula bildiğinde birkaç kıvılcımlık düşünce parçacıklarını ayırt edebiliyor, bazıları da kaçırıyor. Çoğunu kaçırıyor. Tam yakalanacakken sıyrılıp kayıplara karışan bir rüya gibi uçuşup dağılıyorlar. Uyuşturulmuş ve öylece esir alınmış biri sanki. Elleri ayakları bağlı değil, kapı da açılabilir, ancak, iradesi öyle zayıf. Zayıf ki... Kalıp dış kapıya varmak şöyle dursun mutfağa geçmeye karar verecek dayanaktan yoksun. Tüm dikkatini o sesler, düşünceler çeliyor. “Ben ona söyledim. Bu yarılma hikayesine takmış. Çünkü o bir şizofren, yani yarılmış. Yanıldığı için her şeyi yarılmış görüyor. Melih’in sözünden çıkmayacaktı. Melih her zaman onun için en doğrusunu düşünür.” “Sen her zaman biçimsel düşünüyorsun. Normal gibi görünsün, sana yeter. Normal gibi görüldüğü zaman mutlu mu sanki? Evet, şimdi de mutlu sayılmaz, ama bunun alternatifi, olmadığı bir şeye benzemeye çalışmak değil herhalde.” Tanıdık birinin sesini duysa, üstelik beyninden değil, bedeninin dışından gelse bu ses, öbür odadan gelse, duvarın içinden gelse, korkmayacak. Bir ölünün, tanıdık bir ölünün sesi bile olsa korkmayacak. Yeter ki, tanıdık bir ses olsun ve özgün bir düşünce ifade etsin, ona özgü bir düşünce. Düşünce de gerekmez, seslensin sadece, hattâ küfretsın, iyi. O bile iyi. Arzu’yu duysa yine, hattâ bir hınlı, bir çılgılık; ama bu berbat dizi film diyalogları... Çıldırıyor. Yaşananlarla sözler arasındaki uyumsuzluk. Bir yarılma da orada. Duyulanlar, düşünülenler, akıldan geçenler nerede, onları anlatmak için kullanılan işaretler, sözcükler, cümleler nerede! Ne denli uzaklaşıyor gerçeğinden, dışarı çıkarken, ne denli biçim değiştiriyor, ne denli hamasileşiyor, çok ama çok özgün yaşantılar nasıl

da sıradanlığın berbat boyasıyla tanınmaz duruma geliyor, tek örnekleşiyor. Bir kıvılcım halinde buna benzer bir düşünce yakaladı kafasında oluşum aşamasında. Kıvrım kıvrım yavru bir yılan gibi kaçmaya çalışan. Yakaladı ve yakalamasıyla sıkıntısı iyice arttı, bir tarafı yanmışçasına, soluğu birden kesilmişçesine yerinden fırladı. Bedeni ile düşünceleri arasında bu derece kopukluk, büyük bir uçurum. Ruhu aklının kını değil miydi? Hayır, biri bir yerde öbürü öte... Uçurumu ortadan kaldırmalı, ama nasıl? Bu yanılmayı doldurmalı. Ne yolla? Odada gidip geliyor. Gece yansı. Kafasında iki kişi hâlâ yüksek sesle tartışıyor. Akli hep seslere gidiyor. Usu sürekli kayıyor. "Melih'i aramadı, oysa başka türlü kurtulamaz." Adam itiraz ediyor. "Melih ne yapacak ona? İlaç verecek. İstese kendi içer, ilaç aynı ilaç." Adam ondan yana gibi, hiç iyiliğini de istemiyor. Yalnızca hasislikten ötürü muhalefet edenler gibi. Hasislikten, kötücüllükten. Size yakın görünürler ama iyiliğinizi istemezler aslında. Öbürü daha doğrucu sanki ama son kertede sevimsiz, yalnızca sesinin tonlamasından ötürü değil, dar kafalılığından. Böyle birinden gelecek iyilik gelmez olsun. İçinde yaşattıklarının derinliği ve çeşitliliğiyle bu kısır tartışma arasındaki çelişkiyi bir kez daha fark ediyor ve yeni bir sıkıntı dalgası ilkinden de güçlü bir deprem gibi alttan vuruyor. Zaten odada hızlı adımlarla volta atıyordu, şimdi ne yapacak? Kaldırıp fırlatsın mı kendini pencereden? Pencereyi açıyor, aşağıya bakıyor. Serin sokak ve aşağıdaki kaldırım. Aradaki yükseklik farkı ilkin çok çekici geliyor gözüne. Adam soğukkanlı. "Atsa kendini kurtulur aslında; böyle yaşamaktansa." "İşte seninki bu," diyor kadın. "Çatlak! Çatlak ne olacak." Sesi daha da sinir bozucu. Kıpıyor pencereyi. Kıpıyor ama böyle de idare edemez.

Bilgisayarının başına geçti. Belgelerden "Yönerge"yi buldu. Her zaman yaptığı gibi. Sile sile pek az madde kalmış geriye. Madde-

ler arasında büyük boşluklar. Kala kala neler kalmış: “İnsan kendi kendine yetebilir!” “Huzura koşullanarak huzurlu kalabilir!” Siktir! Sil. Sil hemen! Sildi. “Sanal cinsellik yeterli.” Hastalık! Sil, onu da sil. “İnsanlık kapitalizmi yok edecek!” Bok! İnsanlık kendini yok edecek. Dünya’yı yok edecek. Etse ne olacak, etmese ne... Sil! “Bir gün karşıma çıkacak! Çıkacak ve anlamsız dünyamı anlamlı kılacak!” Olmadı, olmayacak. Yok et! “İşçi” demiş en son. Altında yazanı geçen akşam silmişti. Her şeye karşın sonunda emeğin ahlakı topluma egemen olacak, gibi bir şeydi, ayrıca, toplumu kurtaracaklarına ilişkin bir yargı. Hadi oradan! Bir şey kaldı mı geriye? Hayır. Bitti. “Yönerge” tümünden silindi. Başka şey? Anılan, öyküleri... Onları önceden silmişti. Niye yazdığını bile unutmuş. Oh! Sıkıntısı? Sıkıntısı bitti mi? Hayır. Geçmişte yazdığı, dolap diplerini karıştırırken bulduğu eski mektuplarını, gönderilmemiş ya da geri alınmış mektuplarını, dilekçelerini okurkenki gibi küçümsedi kendini. Aşırı ölçüde ham, çocukça bulurdu geçmişte yaşadığı duyguları. Duygularını şimdi herhangi bir şeyle karşılaştıramıyor. İyi ki sildi. Her şeyi. Sildi ama... Kalktı. Daha hızlı gidip geliyor şimdi. Korkuları! Korkularının kanatları. Yaralı bir kuş gibi çırpınıyor. Duyguları... Bunlar mıydı? Korkularıyla karşılaştıracak. Hayır...

Bir çok gerekli ona. Yeniden kafasını toplayabilmesi için, bir an olsun kendi gibi, kendi için düşünebilmesi için bir çok gerekli. Mutfağa daldı koşar adım. Kararını verdi: Ocağı yaktı, en büyük, en harlı yuvarlağı, elini gözünü kırpmadan üstüne tuttu ekmeleleri yaktığı gibi, ateşin içine. Hafif bir acı duydu, çekmedi kolunu. Yanık kokusu geldi burnuna, yanık et kokusu, acısı arttı, daha da arttı, yavaşça kaldırdı elini. Söndürdü ocağı. Giderek yükseldi sızı; yükseldi, yükseldi, beynini delmeye başladı. Acı iyice arunca suyun altına tuttu uzantısını. Kıpırmızıydı ayası, birkaç yeri sim-

siyah kesilmişti. Soğuk su, acısını biraz olsun yatıştırdı. Kafasını toparlayabilecekti böylece, yaptığı bu işle. Bak, sesler kaçışmıştı şimdi, duyulmuyordu kimse. Bu kez de acıdan ötürü düşünemiyor. Olsun, dedi içinden, o iki zibidinin çekişmesinden çok daha iyiydi, tanıdık bir acıyla baş etmeye çalışmak. Gitti oturdu televizyonun karşısına. Yanında ilaçlarından biri duruyor, yüzlük Melleril kutusu. Açtı kutuyu, bir tane hapi attı ağzına. Belki uykusunu getirir. Bir tane daha attı. Acı artıyordu iyice. Bu iyi. Sıkıntısı tamamen yatışmıştı, bedeniyle beyni arasındaki yanılma kapanmak üzere. Güldü kendi kendine. Gülebildiğine daha da sevindi. Acı artıyordu ama şu anki halinin acınasılığı hiç de yabana atılacak gibi değildi. Yine de beyin gücüyle üstesinden gelebilirdi. Nitekim öyle oluyordu. Televizyondaki görüntüler birbiri ardınca değişiyor. Düşünceleri gibi tıpkı. Hangisi düşüncesiydi, hangisi izlediği görüntülerdi ayımsayamaz hale geçti. Yanından savrulurken, sular çamur parçaları sıçratarak, sıyrarak geçen tahta kasalı bir kamyonet. Yanından, neredeyse iki karış yanından savruluyor arka köşesi. Dehşet içinde geçişi izliyor, peşinden bakıyor ve kıpırdayamıyor bile. Sonra karanlık ve sessiz yol. Aşağıda babası olmalı. Hiç ses yok. Koşuyor. Biri yatmakta yerde. Islak asfalt üstünde. Zifir karanlık. Bağırıyor: "Baba! Babaaa!" Sürekli belleğinde, kabuslarında ve kabus aynı görüntüyle sonlanıyor: Yerde yatan bez bebeğe dönmüş bir vücut, dağılmış kafatası, ıslak, yağmur yağıyor. Çaresizlik. Babası. Öldü. O zaten ölmüştü. Görüntüler. Televizyondan geliyor galiba. Ne kadar sıcak bir gün, tepelerinde güneş, hava ağır mı ağır. Trafik öyle sıkışmış ki, bir kilometreyi bir saatte aldılar. Kimin arabasındaydı, bir önem taşıyor mu ki? Daha ilk gündü İlk şaşkınlık. Kimse yakınlarından haber alamıyor, telefonlar çalışmıyor, arabasına atlayan, tanıdıklarını aramak için yollara vurmuş, aralarında tatile gidenler bile var. Asfalt çökmüş yer yer,

elleri sopalı bazı gençler araç akışını düzenlemeye çelişiyor, boşuna. Sonradan düşündü, yolun iki yanında yıkıntılar, daha on dört on beş saat önce sağlam, ayakta duran yapıların yamyassı olmuş yığınları. Sonradan düşündü, yolda binlerce araç, içlerinde on binlerce insan ve yıkıntıların altında da canlı insanlar bekliyordu. Ölümü. Bazı binaların çevresinde kurtarma çalışması yapan gruplar, tek tük iş makineleri. Çoğu yıkıntının başında ise hiç kimse yok. On-on beş metre yanından geçiyor sıra halinde adım adım araçlar. İnsansızlıktan ve araçsızlıktan o yıkıntılara kimse dokunmuyor. Şaşkınlıktan. Sonradan düşündü ki, altlarında kurbanlar. Sıkışmışlar. Ölümü bekliyorlar, korna sesleri arasında. Sonradan düşündü. Sıcaktan buram buram terleyerek su içtiğini, on on beş adım ötelerindeyken, trafiğin ilerlemesini beklerken, şakalaşırlarken insanlar yanlarındakilerle. Yağmur yağıyor. Kırdaki tek başına bir ev. Akşam. Veranda geniş, ahşap korkuluklu. Ayakta dikilmiş, karanlığı ve yağmuru seyrediyor. Elinde bir bardak, çay bardağı mı? Şimşekler çaktıkça az ötedeki orman aydınlanıyor. Yalnız. Birini mi bekliyor? Umutlu muydu? Daldı.

Uyandığında açık ekranın karşısında oturuyor buldu kendini. İlk yadırgadı yeni durumunu, garip garip çevresine bakındı. Sonra ekrana. Acısını duydu, elinin sızısını. Acı onu yine kendine getirdi. Anımsadı hangi durumda uyuyakaldığını. Saatine baktı; üçü geçiyordu. Galiba en çok bir buçuk saat uyuyabilmişti. Kafası bayağı netti aslında, sesleri duymuyordu. Elini yakması çılgınca bir işti ama kendine gelmişti. İlaçlar gibi uyuşturmadan, düşünce keskinliğini yitirtmeden. Fakat acıyordu hâlâ, kalktı, ardiye odasındaki ilaç dolabına gitti, açtı, Bepanthene merhem buldu içinde, bir de Anestol, ağrı kesici merhem. Özellikle, onu bulduğuna çok sevindi. İki merhemi karıştırıp bolca sürdü eline. Herkese iyi gelmişti. Sıkıntısının sızının kesilmeye başlamasıyla artmaya başladı-

gını fark etti. Bir daha yükselirse?! Bir daha vurursa dipten. Gitti, televizyonun karşısına oturdu yine. Yine zapping. Görüntüler, görüntüler... Tekini bile algılayamıyor. Gözlerini kapadı... Annesinin fotoğrafı. Genç kız annesi. Okşuyor. Eskiden de, on on bir yaşlarındayken de onu okşadığını hatırlıyor, aynı fotoğrafı. Ağlayarak. Her seferinde ağlardı. Şimdi öylesi bir duygulanım, içinden gelmiyor. Ağlamak nasıl bir şeyler uyandırırdu yüreğinde, tarif bile edemez belki şimdi. Genç kız annesi, en fazla yirmi yaşında. Yanında iki teyzesi. Gülümsüyor. Şen, mutlu, temiz bir surat. Belki çok güzel değil ama sevimli. Öyle birçokları gibi, birçok şizofren gibi içine kapanık, toplum dışı bir karakteri yokmuş hastalıktan önce. Son derece açık, esprili biriymiş. Romantik yönleri de güçlüydü, diyordu teyzesi. Bazen âşık olurdu, üç dört gün evden çıkmazdı, yemeden içmeden kesilirdi ama üç gün, bilemedin bir hafta, kısa sürerdi. Kim bilebilirdi bu fotoğraftan yedi sekiz yıl sonra karakterinin birdenbire değişeceğini. Hiç tahmin edebilir miydi bizzat kendisi? Okşuyor fotoğrafı Nihat. Alışkanlık gereği. Fakat garip bir şey duyuyor, yıllar sonra ilk kez. Bıçak gibi saplanan bir hüznle birlikte yüksek sesle hıçkınıyor. Bu bir ağlama mı? Elini çekiyor fotoğraftan. Ağlama ya da değil, hiç iyi gelmedi ona. Açtı gözlerini.

Korktu. Sıkıntı yine vuracak. Benliğinin sırtlanları ulumaya başladı bile. İçeride yakalanmak istemiyor onlara. Dışanya çıkmalı. Kılığına baktı; çıkmak için uygundu. Cüzdanını aldı, anahtarını kararsızca aldı, hiç duraksamadan çıktı dışanya. Apartmanın dış kapısından sokağa adımını attığında hayli soğuk bir hava karşıladı onu. Üstüne bir şey almadığına pişman olmadı. Üşümezdi nasıl olsa. Üstelik, yürüyecekti. Yürürken üşümezdi. Issız, karanlık caddelerde tabana kuvvet ilerlemeye koyuldu. Tek başına. İki zıbalı, bereket, görünmüyordu ortalıkta hâlâ. Telefon etse bir dos-

tuna. Dostu yok ki. İyi insan olarak bildiği bazıları var sadece. Birkaçını tanıyor; arkadaşlık bile sayılabilir aralarındaki. Bir telefonluk uzaklıktalar, yani dünyanın öbür ucundan daha uzak. En az Avustralya'daki abisi kadar uzak. Sahi öyle biri yaşamış mıydı? Telefonla ne konuşabilir ki! En basit işlerini hallederken bile zorlanmaz mı o aygıtla. O soğuk, ürkütücü yabancılaştırma makinesi. Tüm duyguları çarpıtır, sezileri önler, dostu düşman, düşmanı dost gibi gösterir. Bazen çıkıp gitmek ister, onlardan birinin evine. Gidip kapıyı çalmak, ben geldim demek. Sorunlarını anlatması gerekmez, sorulursa, konu açılırsa konuşur. Yalnızca öyle bir evde bulunmak, birazcık oturmak... Ne çok şey değiştirir. Bir kez de yapmıştı hani. Gece geç vakit. Uzak bir semte gitmişti. Bir apartmanın önüne. Korhan'ın. Korhan, bilgisayarını aldığı adam. Eskilerden, eski tüfeklerden, o zaman çok sağlamdı, zor sınavlardan geçti, hâlâ sağlam. Bilgisayarını alırken daha yakından tanıdı. Eskiden uzaktan tanırdı yalnız. Ne kadar mutevazıydı, şimdi de öyle. Herkesin kendini pazarlamak için dört döndüğü, cıgeri beş para etmezlerin de bu konuda büyük yetenek gösterdiği dünyada hiç o taraklarda bezi bulunmayan ender kişilerden. Çeç oldu dedi kendine, Korhanların ışık yanan penceresine bakarken. Çok geç oldu. Uygunsuz kaçır. Ona gidebilir yine, ona veya Bedret'e. Böyle birkaç kişi daha tanıyor. Birine gider. Var onlar. Çok uzakta değiller. Hayır, çok uzaktalar. Değil bir karar alıp sonuna dek götürmek, bu iş için taksiciye bir semt ismi söylemeyi bile göze alamaz şimdi. Acısı da hayli hafıflemiş. Yine de kullanamıyor sol elini. İz bırakacak, dedi içinden, kesin, iz bırakacak. Üstelik, açıp kaparken, bir şeyi tutarken sorun yaratabilir. Buna uzüldü. Boşver dedi, kederlenilecek en son şey. Yürümeyi sürdürdü. Akşam geç vakit veya gece. Nereden geldiği belirsiz bir ışıkla aydınlık ortalık. Daha çok, bir futbol sahası ışıklandırmasına benziyor. Sağda ve

solda sınırları belirgin sık ağaçlık alan veya orman. Ortada yukarıya doğru hafif eğimli bölge çok düzgün çimle kaplı. Bu alanda ne bir taş, ne bir çalı çırpı göze çarpıyor. İleride birileri var. Oturuyorlar. Yedi sekiz, belki on kişi. Biraz daha kalabalık olabilir. Onlara doğru yürüyor. İçi şen ve umutlu. Yüzlerini seçemiyor henüz, ama tanıdık birileri çıkacaklarından emin. Oturuyorlar, katlanabilir kır sandalyelerinin üstünde, bir şeyler içiyorlar. Konuşuyorlar aralarında, gülüşüyorlar. Ortada küçük bir ateş yanıyor. Niye orada toplanmışlar, bir kır partisi mi, birazdan dans mı edecekler, yoksa spor yapmak, futbol oynamak için mi bir araya gelmişler, yoksa kamp kuran dağcılar mı, az ötedeki zirveye çıkmadan önce dinleniyorlar mı? Ötesi, yani onların ötesi buradan görünmüyor, düzlük az ilerilerinde sırt veriyor. Sırtın arkasında iyi aydınlatılmamış bölgede zirve olabilir veya tribünler, belki de birkaç ev. Şu an oraya doğru yürümekten son derece mutlu, çimlerin üstünde bulunmaktan. Sahi kim onlar? Kim? Çocukluktan tanıdığı futbolcular mı, eski gençlik arkadaşları mı, yoksa annesi, babası ve eski komşuları mı? Sevinçli, çünkü yaklaşıyor onlara, kim olduklarını öğrenecek. Oturanlarsa hâlâ farkında değiller yaklaştığının. Buraya dek biliyor. Ya sonrası? Onu da biliyor. Sevinecek mi, yalnızlığına mı boğulacak? Arkasında bir hışırtı! Yüreği kalkarak dönüyor. Bir kız! Bu Aysu. On iki yaşında. Saçları ılık ılık parlıyor, yüzü beyaz, tertemiz. Birkaç adım atmalı, at... Işıklar o an sönüyor. Karanlığa kesiyor her yan. Yürüyor aşağıya. Birkaç adım atsa Aysu'ya dokunacak. Artık az önce bulunduğu yere ulaşmış olmalı onun. Biraz daha, biraz daha yürüyor, yok, kimse yok. Bu kez arkaya bakıyor, az öncekilerin oturduğu yere, ateşlerinin yandığı yere. Hiçbir ışık göremiyor. İşte bitti! Birden daha da aydınlığını hissetti kafasının. Bir tür vecd halinin eşiğindeydi sanki. Çok iyi hissediyordu kendini. Bir adım daha attı bilinci. Başka bir-

çok şey daha aydınlandı. Sahi ya! Sahi ya! Kafasındaki o çetrefil, o arapsaçına dönmüş çelişkiler. Hiç çözemediği. Sorunlar hep aynıydı aslında, aynı sorunlar hakkında değiştire değiştire hep aynı şeyler söyleniyordu. Söylenmedik hiçbir söz yok gibiydi. Filozoflar, edebiyatçılar, bilge kişiler, aslında hepsi kendisinin çözemediği sorunlar üstüne bir şeyler söylemişlerdi, çözüme birazcık yaklaşıp gibi olmak için, dileyen okuyabilirdi onları. Bir yandan tek çıkış gibi görünüyordu bu yol ona, bir yandan kadim bir aldatmaca. Pek çok zaman yapıtı gibi o rotaya sapmayacaktı bu kez, daha kökten çözümleyecekti işi. Temelden. Kendisinde. Gerçek olarak. Okuyarak ve sanal anlamda değil, ruhen ve bedenlen. Tamam işte bu! Yarılma öyle mi. Yarılma ha! Ölümle yaşam arasındaki yarılma. Bu büyük yarılmanın yarattığı ikincil yarılmalar, ikincil fay hatları. Hepsini ama hepsini ortadan kaldırmanın bir tek yolu olabilir. Öbür yana geçmek. Ölüler yanına. Üstelik, ölümü rastlantıya bırakmak ya da ecel sonucu sağlamak değil yapılması gereken, bilinçli olarak gerçekleştirmek. Bilinçli olarak bu yol seçilirse hiçbir sorun kalmayacak. Kendini öldürmek. İntihar. İntihar sözcüğünü küçümsedi. Çünkü bu, tamamıyla başka bir şeydi. Bilinçli olarak bir şeyi çözmek için kendini öldürmek. Ama nasıl? Yarılmayı nasıl ortadan kaldırabilir en iyi? Yeni bir fikir aydınlandı beyninde. Öyle ya: Yarılmayı yarılmayla ortadan kaldırmak. Sıkıntıların sıkıntıyla tedavisi: Psikiyatri stajındayken tanıdığı genç bir psikotik hasta böyle söylemişti, kendisine uygulanan yöntemle ilgili. Evet, yarılmanın yarılmayla giderilmesi. Nasıl olabilir bu? Tren yolunda. Büyük caddeye ulaşmıştı o sırada. Aklına gelen ani fikir gibi ansızın bir taksi belirdi uzaktan, gönderilmişti besbelli, demek doğrudu karan, el etti taksiye, durduruldu. Yerleşti arkaya Nihat. "Samatya'ya," dedi boğuk ve güç anlaşılır bir sesle. "Cerrahpaşa'nın alt yoluna." Ne adamın suratına bakmıştı ne de hızla akıp

geçen gecenin caddelerindeydi gözü. Neşeli gibiydi. Aklına gelen fikri çok parlak buluyordu. Boşboğazlık etmeyeceğine veya bir şekilde engellemeyeceğine inansa taksiciye de anlatırdı düşüncesini, ama bunu yapmadı. Nasıl ortadan kaldıracaktı yarılmayı: Tren yoluna yatacaktı. Tek bir demirin üstüne. Boylamasına. Demir tam omurgasının altında olacak şekilde sırtüstü. Trenin tekerleği apış arasından vuracaktı, bedenini aşağıdan yukarıya kafasına dek ikiye ayıracaktı. Aniden, bir saniyeden kısa bir zamanda, tek vuruşta. “Tam olarak neresi abi?” diye sordu şoför. Uyandı düşlerinden. Tam istediği noktaya gelmek üzereydi. “Hah!” dedi. “Şu ilerdeki köşede indir beni.” Yukarıya, Kocamustafapaşa yönüne çıkan cad-denin sapağında durdurdu taksiyi. Parasını ödedi adama, indi. Aşağıya yürüdü. Birkaç dakika içinde demiryoluna ulaşmıştı. İssizdi ortalık, sessiz. Mıcırlarla kaplı tümsek şeridine tırmandı, sola doğru vurdu. Yürüdü epeyce. Denizin kokusu geliyordu burnuna, yosunlu, iyotlu. Mutluydu, zihni açık, açık gökyüzü kadar açık. Evlerden epeyce uzak, ıssız bir nokta seçti. Tamam, dedi içinden, burası iyi. Yattı rayın üstüne. Tek demirin üstüne, boylu boyunca. Sırtüstü. Tepede yıldızlar göz kırpyordu. Evden çıkar-ken üşüdüğünü anımsadı ama yine de sıcak bir gece sayılabilirdi. Açık gökyüzü büyüleyiciydi. Uzaktan gelen köpek havlamaları. Uykusu bastırsa burada dalmak ne hoş olurdu. Uyuyarak öte tara-fa geçmek... Ne kadar bekleyecekti? Kim bilir. Demirin soğu-ğunu sırtında hissetti. Ne önemi var? Yıldızları seyredebilirdi buradan. Şu anda tepesinde bir ayna asılı dursaydı, kendine baksaydı. Kendine ve arkasında beliren hayallere. Şu anda arkasında bir şekil beliremezdi, sıkıysa belirsin. Çünkü... Güldü. Ancak iri mıcırlar ve ray demiri ve traversler, ancak onları görebilirdi. Bir şeyi ay-nımsadı. Birden. Sanki hiç düşünmemişti daha önce. Aynalar... Aynalarda birçok insanı, tanıdıklarını ve hiç tanımadıklarını görür

gibi oluyordu arkasında, bir tek onu göremiyordu. Rüyalannda herkesi görüyordu, tüm yitirdiklerini, tüm tanıdık ve yakın ölüleri, özellikle onu görmek istiyordu oysaki, bir tek onu göremiyordu. Aysu'yu. Ya babasını?

Ezan sesleri. İyice rahatladı, yakından uzaktan gelen birbirine kanşan hoparlör sesleri. O sesi beklerken, o sesin arkasından. Ses! Birden o sesi duydu. Tren geliyor. Gülümsedi. Geliyor. Hazır ol! Olmasa ne olur? Yaklaştı, yaklaştı o ses, üstü aydınlandı, o an bir şeyi fark etti: Tren beklediği gibi önünden değil, arkasından geliyor. Demek önce kafadan çarpacak. Ne yapalım, dedi içinden, kalkıp yön değiştirmek yakışık almazdı şimdi. Dikildiğinde makine görebilirdi işin kötüsü, fren yapabiliirdi. Acı bir düdük sesi! Fren! Fark etti mi? Gürültü arttı, hızla arttı, dayanılmaz yüksekliğe erişti ve birden kapkara bir şey rüzgarlar savurarak yanı başından geçti. O büyük ağırlığın, üstünden geçtiğini duyumsadı sanki Nihat. Ürkütücü bir gürültü ve sesin hemen uzaklaşıp azalması. Hayattaydı. Tadı kaçmıştı birden. Trenin ters yönden gelmesi ve kara tarafındaki raydan geçmesi. İşin soğuması, ertelenmesi. Bekleyecekti öbür treni, az sonra geçerci. Sessizlik. Sonra birden sessizliğin arkasında bir ses: "Oğlum, sen ne yapıyorsun?" Çok tanıdık bir sestir bu. Sanki az önce konuştuğu, beş dakika önce konuştuğu birinin sesi. "Sen ne yapıyorsun oğlum!" Ses endişeli. Babası! Dışardan gelmişti. Yolun deniz tarafından. Kalasını kaldırdı, baktı istemeden, kimse yoktu orada. Dikkat kesildi, kimseyi görmedi. Kalktı. Şaşkınlık içindeydi. Babası! Yıllardır ilk kez duyuyordu sesini. Aynalarda görmek istemişti, rüyalarında görmek. Onu görmek istediği gibi. Sesini duymak istemişti ama olmamıştı. Yalnızca bir kez, yıllar önce. Az önceki bilinç açıklığından eser kalmamıştı şimdi. Allak bullak. Ne yapığını bilemez halde. Koşar adım hareketlendi. Tren yolundan uzaklaştı, yeniden caddeye

doğru yaklaştı. Şimdi tümüyle amaçsız kalmıştı, bomboş, rüyada gibi. Yürüyecekti ama önüne ne çıkarsa onu görecekti, onu yaşayacaktı. Caddeye çıktı, yoksa geri mi dönseydi? Babasını yine duya-bilir miydi orada? Ama niye, niye şimdi duymuştu? Tekrar oraya dönmek? Karşıya geçmişti bile caddede. Döndü, evet oraya gidecekti. Demin yattığı yere. Kaldırımından indi. Acı bir fren sesi duydu, acı bir fren ve çok yakınında bir far gördü. Bir otobüs! Durum kendisiyle hiç ilgili değilmiş gibi, hattâ bir filmde seyrediyormuş gibi bile değilmiş gibi algıladı o çok kısa an ve bir şimşek çaktı. Bakmaya çalıştı bedeni, tamamen bilinçsiz olarak gözleri açıldı. Kendini asfaltta, koca bir aracın dibinde yerde yatar halde buldu. Her yan bembeyazdı. Tüm sesler kesilmiş. Tatlı, çok tatlı bir acı duydu tüm bedeninden, ağırlığından kurtulmuş gibiydi, mutluluk, kıvılcımlar saçarak yükseldi içinden. Biri koştu üzerine. Bir kız. Bu, bu oydu, evet o. Aysu. Ellerini uzattı, nasıl da büyümüş-tü, nasıl da güzelleşmişti, zaten güzeldi ama tarifi olanaksız bir meleksilik. Üstünde bir pelerin, kara bir pelerin. İçinde ak mı ak ipekten yumuşak giysisi. Kanatlarını?.. Gördü. Pelerinin altına sakladığı... Gülümsüyordu. Ellerini uzattı. Nihat bu yumuşacık elleri tuttu, o ince, narin, ipeksi parmakları parmaklarında hissetti ve kalktı. Adına mutluluk denilebilirse zirvesindeydi şimdi. Garip şekilde bir tek şeye pişmanlık duyuyordu. Pişmanlık denilebilirse, öncesi ve sonrası bulunmaksızın doğallıkla ve kuvvetle doğmuştu bilincinin köklerinden. Niye silmişti ki “Yönerge”yi? Hepsi doğruydı. “Yönerge”de yazan her satır. Yanlış yapmıştı onu yok etmekle. Pişmanlık? Hayır, pişmanlık değildi bu. O tümceleri, hiçbirini silmemiş gibiydi. Silmemişti öyleyse. Kalktı, hayır kalkmış-tı zaten, el ele, onun eli ellerinde yürüdü.

KAAN ARSLANOĞLU KUŞ BAKIŞI

“*Kuş Bakışı* kendinizle acımasızca yüzleşmeyi, yaşama yüksek bir tepeden bakabilmeyi gerektiriyor... Psikiyatriden edebiyata, siyasetten cinselliğe, aşk ve ihanetten depreme birçok konunun farklı karakterler üzerinden anlatıldığı bir roman... Hem hepsi “gerçek” hem de hepsi “toptan sahte” öyküler akıl bozukluğunun çarpık bakış açısından yansıyor. Bu nedenle romanı okurken sizin de bakış açınızı çarpıtmanız gerekiyor... Arızaları tam da arızanın kendisiyle anlatan roman.”

Ümrân Kartal (Radikal)

“Bir fal bakma mı? Değil, çünkü kurmaca oyunlarla hayallere dalmıyoruz burada. Bir günah çıkarma mı? Değil; içimizi yalanlarla boşaltıp rahatlatmıyoruz kendimizi, tam tersini yapıyoruz. Bir psikoterapi seansı mı? Değil; iyileşmek yerine yaralarımızı iyice deşip kendimizi yiyip bitiriyoruz, zıtlıkların birliğiyle dağlanıyoruz romanı okudukça.”

İbrahim Altınsoy (Virgöl)

“Gizem var, dehşet var... Ama bütün bu karanlığın içinde neşe de var.”

Serpil Gülgün (Milliyet Sanat)

Edebiyat - 324

www.ithaki.com.tr

ISBN 975-273-195-3 internet Satış
www.ilknokta.com

9789752731950

